

നാഗന്മാരുടെ രഹസ്യം

SINCE 1966
Naganmarude rahasyam
Fiction
Amish

Translator **Rajan Thuvvara**

Malayalam First Edition: May 2014 Reprint: June 2014

Cover: Westland Ltd.,

Typesetting: Budha Media Thrissur

ISBN: 978-81-300-1587-3 6773 (6-2014) 103.I.a.j

Book 2: The Secret of the Nagas (Part-2 of the Siva Trilogy)
Copyright 2010 Amish Tripathi, All rights reserved.

First Published by Tara Press, 2010 Created from the new edition published by Westland Ltd.,
New Delhi. 2010.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form, or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise without the prior written permission of the copyright holder.

Pubished by **POORNA PUBLICATIONS, KOZHIKODE**

TBS Building, G.H. Road, Kozhikode-673001 Ph: 7560822223, 0495-2720085, 2720086, 2721025

Branches: Kannur O497-2713713, Kalpetta 0.4936-203842 Thrissur 0487-2320776, Kottayam 0481 -2585612 Thiruvananthapuram 0471-2570504

e-mail: tbsbook@gmail.com
Online Bookstore: www.tbsbook.com

ചരിത്ര നോവൽ അമീഷ്

വിവർത്തനം രാജൻ തുവ്വാര

നാഗന്മാരുടെ രഹസ്യം

പുസ്തകം രണ്ട് ശിവപുരാണം

പൂർണ പബ്ലിക്കേഷൻസ്, കോഴിക്കോട് കോഴിക്കോട് ∎കണ്ണൂർ ∎കല്പറ്റ ∎തൃശൂർ ∎കോട്ടയം ∎തിരുവനന്തപുരം

അമീഷ് ത്രിപാറി

കൊൽക്കത്തയിലെ ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് മാനേജ്മെന്റിൽ നിന്ന് ബിരുദം നേടിയ ശേഷം ബാങ്കിംഗ് രംഗത്ത് പ്രവർത്തിക്കുമ്പോഴാണ് അമീഷ് എഴുത്തിലേക്ക് കടന്നുവരുന്നത്. മെലൂഹയിലെ ചിരഞ്ജീവികൾ ആണ് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യകൃതി, മെലൂഹ വൻവിജയമായതോടെ ബാങ്കിംഗ് ജോലി ഉപേക്ഷിച്ച അമീഷ് മുഴുവൻ സമയ എഴുത്തുകാരനായി. നാഗന്മാരുടെ രഹസ്യം, വായുപുത്രൻമാരുടെ പ്രതിജ്ഞ എന്നീ രണ്ടു തുടർകൃതികൾ കൂടി അദ്ദേഹം എഴുതി. ആ കൃതികളും വൻവിജയമായി. ഇപ്പോൾ മുംബൈയിൽ താമസിക്കുന്നു.

> ഭാര്യ : പ്രീതി മകൻ: നീൽ

രാജൻ തുവ്വാര

ത്യശൂർ ജില്ലയിലെ എളവള്ളിയിൽ ഏപ്പുറത്ത് മനയ്ക്കൽ അഷ്ടമൂർത്തി നമ്പൂതിരിയുടേയും തുവ്വാര കാർത്യായനി അമ്മയുടേയും മകനായി ജനിച്ചു. കൊമേഴ്സ്, ജേണലിസം, ട്രാൻസ്ലേഷൻ എന്നിവയിൽ ബിരുദാനന്തര യോഗ്യതകൾ. ആരോഗ്യവകുപ്പിൽ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ.

അമ്പതോളം കൃതികൾ മലയാളത്തിലേക്ക് വിവർത്തനം ചെയ്തു. പരിഭാഷക്കുള്ള ഇ.കെ. ദിവാകരൻ പോറ്റി പുരസ്കാരം നേടിയിട്ടുണ്ട്.

ഭാര്യ-ഗംഗാദേവി, മകൾ-ആര്യലക്ഷ്മി

വിലാസം-തുവ്വാര, എളവള്ളി നോർത്ത്.തൃശൂർ-680 511 മൊബൈൽ: 9447385814 rajan.thuvara@gmail.com

ശിവപുരാണം

ശിവന്.മഹാദേവന്. ദേവാധിദേവന്. ദുഷ്ടനിഗ്രഹകന്. പ്രണയോപാസകന്. ഉഗ്രയോദ്ധാവ്. സമ്പൂര്ണ്ണ നര്ത്തകന്. വ്യക്തിപ്രഭാവമുള്ള നേതാവ്. സര്വ്വശക്തന്. ഒരുതരത്തിലും മലിനീകരിക്കപ്പെടാനാവാത്തവന്.

നൂറ്റാണ്ടുകളായി നമ്മുടെ രാജ്യത്തേക്കു വന്ന ഒരു വിദേശിയും-വെട്ടിപ്പിടിക്കാന് വന്നവനോ വ്യാപാരിയോ പണ്ഡിതനോ ഭരണാധികാരിയോ സഞ്ചാരിയോ- ഇത്രയും മഹാനായൊരാള് യഥാര്ത്ഥത്തില് ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടാകുമെന്ന് വിശ്വസിച്ചിട്ടുണ്ടാവില്ല. അതൊരു ഐതിഹ്യമായിരിക്കുമെന്നും മനുഷ്യഭാവനയില് മാത്രമായിരിക്കും അതിന്റെ സ്ഥാനമെന്നും അവര് അനുമാനിച്ചു. നിര്ഭാഗ്യവശാല് ആ വിശ്വാസം നാം സ്വീകരിച്ചു. അത് നമ്മുടെ ജ്ഞാനമായിത്തീര്ന്നു.

പക്ഷേ, നമുക്ക് തെറ്റുപറ്റിയതാണെങ്കിലോ? ശിവഭഗവാന് ഭാവനാകല്പിതമല്ലെങ്കിലോ, പകരം രക്തവും മാംസവുമുള്ള മനുഷ്യനായിരുന്നെങ്കിലോ? എന്നേയും നിങ്ങളേയും പോലെ കർമ്മം മൂലം ഈശ്വരരൂപം കൈവരിച്ച ഒരു മനുഷ്യന്. അതാണ് ഈ ശിവപുരാണത്തിന്റെ അനുമാന കല്പന. കാല്പനികതയും ചരിത്രയാഥാര്ത്ഥ്യങ്ങളും ചേര്ത്ത് പൗരാണിക ഇന്ത്യയുടെ സമ്പന്നമായ പൈതൃകത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമാണ് ഈ ശിവപുരാണം.

അതുകൊണ്ട് ഈ കൃതി ഭഗവാന് ശിവന്റെ സവിധത്തിലൂള്ള ഒരു സമര്പ്പണവും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതം നമുക്ക് നല്കുന്ന ഒരു പാഠവുമാണ്. കാലത്തിന്റെയും അജ്ഞതയുടെയും ആഴങ്ങളില് നഷ്ടപ്പെട്ട ഒരു പാഠം. നമുക്കേവര്ക്കും നല്ലവരാകാന് കഴിയുമെന്ന പാഠം. എല്ലാ മനുഷ്യജീവിയിലും ഒരു ദൈവം കുടിയിരിക്കുന്നുണ്ടെന്ന പാഠം. നമുക്കേവര്ക്കും ചെയ്യാനുള്ളത് നമ്മുടെ ഉള്ളിലേക്കു ശ്രദ്ധ തിരിക്കുക എന്നതാണ്.

അസാധാരണനായ ആ വീരനായകന്റെ സഞ്ചാരത്തിന്റെ നാള്വഴികള് രേഖപ്പെടുത്തുന്ന ശിവപുരാണത്രയത്തിലെ ഒന്നാമത്തെ പുസ്തകമായിരുന്നു 'മെലൂഹയിലെ ചിരഞ്ജീവികള്.' രണ്ടാമത്തെ പുസ്തകമായ 'നാഗന്മാരുടെ രഹസ്യം' നിങ്ങൾക്ക് ഇതാ സമർപ്പിക്കുന്നു. അടുത്ത പുസ്തകമായ 'വായുപുത്രന്മാരുടെ ശപഥം' ഉടനെ പ്രതീക്ഷിക്കാം.

പ്രീതിക്കും നീലിനും...

പറുദീസക്കുവേണ്ടി ഏഴു കടലുകളെ തേടുന്നവർ നിർഭാഗ്യവാന്മാർ, യഥാർത്ഥ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രിയപ്പെട്ടവർക്കൊപ്പം ജീവിക്കാൻ സാധിക്കുന്ന സ്വർഗ്ഗത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവർ ഭാഗ്യവാന്മാർ.

ഞാൻ ശരിക്കും ഒരു ഭാഗ്യവാനാണ്.

സത്യം ശിവം സുന്ദരം

ശിവനാണ് സത്യം, ശിവനാണ് സൗന്ദര്യം. ശിവൻ പുരുഷനാകുന്നു. ശിവൻ സ്ത്രീയാകുന്നു ശിവൻ ഒരു സൂര്യവംശിയാണ് ശിവൻ ഒരു ചന്ദ്രവംശിയാണ്.

ഉള്ളടക്കം

- 1. പ്രാരംഭം
- 2. വിചിത്രരൂപിയായ ചെകുത്താൻ
- 3. സരയു നദിയിലുടെയുള്ള യാത്ര
- 4. മഗധയിലെ പുരോഹിതൻ
- 5. ദിവ്യ തേജസ്സിന്റെ നഗരം
- 6. ഒരു ചെറിയ തെറ്റ്?
- 7. മല പോലും തകർന്നുവീഴും
- 8. ഈറ്റുനോവ്
- <u>9. നൃത്തം</u>
- 10. എന്താണ് നിങ്ങളുടെ കർമ്മം
- 11. ബ്രംഗയുടെ കവാടം
- 12. കിഴക്കേ കൊട്ടാരത്തിന്റെ നിഗൂഢത
- 13. ബ്രംഗയുടെ ഹ്യദയം
- 14. ഇച്ചാവറിലെ നരഭോജികൾ
- 15. മധുമതിയിലെ യുദ്ധം
- 16. ജനപ്രഭു
- 17.വിപരീതങ്ങൾ ആകർഷിക്കുന്നു
- 18. ശാപത്തിന്റെ ബഹുമതി
- 19. തിന്മയുടെ പ്രവർത്തനം
- 20. നീലകണ്ഠഭഗവാന്റെ ക്രോധം
- 21. സഹോദരാ നീ ഒരിക്കലും ഒറ്റയ്ക്കല്ല

- 22. മയ്ക രഹസ്യങ്ങൾ
- 23. രണ്ട് വശങ്ങൾ; ഒരേ നാണയം
- 24. രഹസ്യങ്ങളുടെ രഹസ്യങ്ങൾ

പ്രാരംഭം

തനിക്കാവുന്നത്ര വേഗത്തിൽ ആ ബാലൻ സർവശക്തിയുമുപയോഗിച്ച് ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മഞ്ഞുകൊണ്ട് മരവിച്ച വിരലുകളിൽ നിന്ന് വേദനയുടെ ചീളുകള് കാലിന്റെ മുകള് ഭാഗത്തേക്ക് പടര്ന്നു. അപ്പോഴും "സഹായിക്കണേ" എന്ന ആ സ്ത്രീയുടെ യാചന അവന്റെ കാതില് മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഗ്രാമത്തിലേക്ക് കുതിച്ചു പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന അവൻ വേഗത ഒട്ടും കുറയ്ക്കുവാൻ തയ്യാറായില്ല. അപ്പോൾ രോമാവൃതമായ വലിയ ഒരു കൈ അവനെ നിഷ്പ്രയാസം റാഞ്ചിയെടുത്തു. വായുവിൽ തൂങ്ങിനില്ക്കുന്ന ആ ചെറുക്കൻ തറയിൽ കാലുറപ്പിക്കുന്നതിനായി സര്വ ശക്തിയുമെടുത്ത് ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവനെ തൂക്കിപ്പിടിച്ചു കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ആ രാക്ഷസന്റെ പേടിപ്പെടുത്തുന്ന അലര്ച്ച ആ ബാലന് കേള്ക്കാന് കഴിഞ്ഞു. തുടര്ന്ന് ആ രാക്ഷസന്റെ വികൃതമായ കൈ അവനെ മുറുകെ പ്പിടിച്ച് വട്ടം കറക്കി.

ആ ചെറുക്കൻ നടുക്കം മൂലം നിശ്ചലനായി. രോമാവൃതമായ ശരീരം ഒരു രാക്ഷസന്റേതായിരുന്നുവെങ്കിലും, നിമിഷങ്ങള്ക്ക് മുന്പ് അവന് ഉപേക്ഷിച്ച് ഓടിപ്പോന്ന ആ സുന്ദരിയുടെ മുഖമായിരുന്നു അതിനുണ്ടായിരുന്നത്. വായ് തുറന്നപ്പോൾ അതിൽനിന്ന് പുറത്തേക്കു വന്നത് ഒരു സ്ത്രിയുടെ മധുര ശബ്ദത്തിനു പകരം രക്തം മരവിപ്പിക്കുന്ന അലര്ച്ചയായിരുന്നു.

നീയിത് ആസ്വദിച്ചു അല്ലേടാ? ഞാന് പീഡനത്തിന്റെ ദുരിതമനുഭവിക്കുന്നത് നീ ആസ്വദിച്ചു? നീയെന്റെ യാചനകൾ അവഗണിച്ചു? ഇനിമുതൽ ജീവിതകാലം മുഴുവനും നിനക്ക് ഈ മുഖം ഒഴിയാബാധയായിരിക്കും!

വാളേന്തിയ വികൃതമായ ഒരു കൈ എവിടെനിന്നോ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. അത് ആ മനോഹരമായ ശിരസ്സ് അറുത്തു.

അരുതേ......! സ്വപ്നത്തിൽനിന്ന് പൊടുന്നനെ പുറത്തുചാടിക്കൊണ്ട് ആ ബാലന് നിലവിളിച്ചു.

സ്ഥലകാലബോധം നഷ്ടപ്പെട്ട മട്ടില് വൈക്കോല്മെത്തയില് കിടന്ന്, അവൻ ചുറ്റുംനോക്കി. സന്ധ്യ മയങ്ങിയിരുന്നു. സ്വതവേ ഇരുട്ടു നിറഞ്ഞ ആ കുടിലിനകത്തേക്ക് സൂര്യകിരണങ്ങളുടെ ചെറുചീളുകള് വഴികണ്ടെത്തിയിരുന്നു. വാതിലിനടുത്ത് ചെറിയൊരു തീക്കുണ്ഡം അണഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. ആ ചെറിയ മുറിയിലേക്ക് ആരോ ഓടി വന്നപ്പോള് ലഭിച്ച പ്രാണവായുവിന്റെ പുതുനിശ്വാസങ്ങള്ക്കൊത്ത് ആ തീക്കുണ്ഡത്തിലെ നാളങ്ങള് ഒന്നുകൂടി ജ്വലിച്ചു. ″ശിവാ, നിനക്കെന്തുപറ്റി? നിനക്കു കുഴപ്പമൊന്നുമില്ലല്ലോടാ മകനേ?″

ഒട്ടൊന്ന് അമ്പരന്ന് അവൻ മേലോട്ടു നോക്കി. അമ്മയുടെ കൈ തന്നെ ചുറ്റിപ്പിടിക്കുന്നതും മാറോടടുക്കിപ്പിടിക്കുന്നതും അവനറിഞ്ഞു. സഹതാപം നിറഞ്ഞ എല്ലാം മനസ്സിലാക്കുന്ന രീതിയിലുള്ള അമ്മയുടെ സാന്ത്വനവാക്കുകൾ അവൻ കേട്ടു: ″ഒരു കുഴപ്പവുമില്ല കുഞ്ഞേ. ഞാനിവിടെ ഉണ്ട്. ഞാനിവിടെ ഉണ്ട്"

വലിഞ്ഞു മുറുകിയ തന്റെ ശരീരത്തിൽനിന്ന് ഭയം മാഞ്ഞുപോവുന്നതു പോലെ അവനു തോന്നി. അതുവരെ തടഞ്ഞു നിര്ത്തിയ കണ്ണീര് പുറത്തേക്കൊഴുകി.

"എന്താ മകനേ? അതേ പേടിസ്വപ്നം തന്നെയാണോ?" അവന് തലകുലുക്കി. കണ്ണുനീര് അണപൊട്ടി ഒഴുകി.

"അത് നിന്റെ തെറ്റല്ല. കുഞ്ഞേ, നിനക്കപ്പോൾ എന്തു ചെയ്യാൻ കഴിയുമെന്നാ നിന്റെ വിചാരം? അവന് നിന്നേക്കാള് മൂന്നിരട്ടി വലിപ്പമുണ്ടായിരുന്നില്ലേ ഒരൊത്ത മനുഷ്യന്."

ആ ബാലന് ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല. എങ്കിലും അല്പമൊന്നു മരവിച്ചപോലിരുന്നു. അമ്മ കൈകൊണ്ട് മൃദുവായി അവന്റെ മുഖത്തു തലോടി കണ്ണീർ തൂത്തുകളഞ്ഞു. ″നീ മരിച്ചുപോകുമായിരുന്നു. "

അവൻ പെട്ടെന്ന് ഞെട്ടി പുറകോട്ടു മാറി.

"എങ്കിൽ ഞാൻ കൊല്ലപ്പെടുകയായിരുന്നു നല്ലത്! ഞാനത് അര്ഹിച്ചിരുന്നു!"

അതുകേട്ട് ഞെട്ടിയ അമ്മ നിശ്ശബ്ദയായി. അവൻ നല്ല കുട്ടിയായിരുന്നു. അതിനു മുൻപൊരിക്കലും അവൻ അമ്മയുടെ നേർക്ക് ശബ്ദമുയർത്തിയിരുന്നില്ല. ആ ചിന്തകൾ ഒരുവശത്തേക്കു മാറ്റിവെച്ച് അവള് കൈ നീട്ടി അവന്റെ മുഖം തലോടാനാഞ്ഞു. ″ഇനിയൊരിക്കലും നീ അങ്ങനെ പറയരുത് ശിവാ. നീ മരിച്ചു പോയാൽ പിന്നെ എന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിത്തീരും?″

ശിവൻ തന്റെ ചെറിയ കൈപ്പടം ചുരുട്ടി സ്വന്തം നെറ്റിയിലിടിച്ചു. അമ്മ ആ മുഷ്ടി പിടിച്ചു മാറ്റുന്നതുവരെ അവനത് അവിടെത്തന്നെ അമര്ത്തിവെച്ചു. ക്ഷുഭിതമായ, കരിംചുവപ്പാർന്ന ഒരടയാളം അവന്റെ കൺപുരികങ്ങൾക്കിടയിൽ രൂപംകൊണ്ടു.

അമ്മ അവന്റെ കൈ വീണ്ടും പിടിച്ചു താഴ്ത്തിക്കൊണ്ട് അവനെ ചേര്ത്തുപിടിച്ചു. പിന്നെ മകൻ കേൾക്കുവാൻ തയ്യാറല്ലാത്ത ഒരു കാര്യം അവര് പറഞ്ഞു: "കേള്ക്ക് കുഞ്ഞേ! അവള് തിരികെ പോരാടിയില്ലെന്നല്ലേ നീ തന്നെ പറഞ്ഞത്. അവള്ക്ക് ആ കത്തി കൈയ്യെത്തിച്ച് എടുത്ത് അവനെ കുത്തിക്കൊല്ലാമായിരുന്നു, ഇല്ലേ?"

മകൻ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. അവൻ വെറുതെ തലയാട്ടി.

″എന്തുകൊണ്ടാണ് അവളങ്ങനെ ചെയ്യാതിരുന്നതെന്ന് നിനക്കറിയാമോ?″ കൗതുകത്തോടെ ആ കുട്ടി അമ്മയെ നോക്കി

"അവൾ പ്രായോഗികമതിയായതുകൊണ്ട്. ചെറുത്തുനിന്നിരുന്നെങ്കിൽ ഒരു പക്ഷേ, താൻ കൊല്ലപ്പെടുമെന്ന് അവള്ക്കറിയാമായിരുന്നു."

ഒന്നുമറിയാത്തതുപോലെ ശിവന് അമ്മയെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവള്ക്കെതിരെ പാപം ചെയ്യപ്പെടുകയായിരുന്നു. എന്നിട്ടും തനിക്ക് ജീവനോടെയിരിക്കാൻ വേണ്ട കാര്യമാണ് അവൾ ചെയ്തത്. ചെറുത്തു നില്ക്കാതിരിക്കുക.

അമ്മയുടെ മു്ഖത്തുനിന്നും അവന്റെ കണ്ണുകള് ഒരണുവിടപോലും

ചലിച്ചില്ല.

"ഒരാൾ പ്രായോഗികമതിയാകുന്നതും ജീവനോടെയിരിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതുമെല്ലാം നിനക്കെന്തുകൊണ്ടാണ് തെറ്റായി തോന്നുന്നത്?" സാന്ത്വനത്തിന്റെ എന്തോ ഒരു അല നിശ്ശബ്ദമായി അവനിലേക്കു കടന്നുവന്നതോടെ അവൻ വീണ്ടും തേങ്ങിക്കരയുവാൻ തുടങ്ങി.

വിചിത്രരൂപിയായ ചെകുത്താൻ

ഒന്ന്

ശിവൻ അലറി "സതീ!"

വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ച് ഭാര്യയുടെ നേർക്ക് പായുന്നതിനിടയിൽ പരിച മുന്നോട്ടുയർത്തിപ്പിടിച്ചു.

അവളൊരു കെണിയിൽ ചെന്നുപെടും!

അയോദ്ധ്യയിലെ രാമജന്മഭൂമി ക്ഷേത്രത്തിലേക്കുള്ള വഴിയോരത്തുണ്ടായിരുന്ന ഒരു മരക്കൂട്ടത്തിനു നേർക്ക് സതി കുതിച്ചുപായുന്നതു കണ്ട് അവൾക്കു പിന്നാലെ ഓടുന്നതിനിടയിൽ ശിവൻ അലറി "നില്ക്ക്!"

തിരിഞ്ഞോടുന്ന, മൂടുപടമിട്ട നാഗനെ പിന്തുടരുന്നതിലായിരുന്നു സതിയുടെ ശ്രദ്ധ മുഴുവനും. തന്റെ ഇരയെ കണ്ടെത്തിയ പാകത വന്ന ഒരു പോരാളിയെപ്പോലെ വാളൂരി ശരീരത്തിൽനിന്നും അകറ്റിപ്പിടിച്ചിരുന്നു അവൾ.

സതിയുടെ ഒപ്പമെത്തുവാൻ, അവൾ സുരക്ഷിതയാണെന്നു മനസ്സിലാക്കുവാൻ ശിവന് ഏതാനും നിമിഷങ്ങൾ വേണ്ടിവന്നു. പിന്തുടരുന്നതിനിടയിൽ ശിവന്റെ ശ്രദ്ധ നാഗനിലായി. അവൻ നടുങ്ങിപ്പോയി.

ഇവൻ ഇത്രയധികം ദൂരം ഓടി മുന്നേറി?

അദ്ഭുതകരമായ മെയ്ക്കുവഴക്കം പ്രദർശിപ്പിച്ച നാഗൻ ആ കുന്നിൻ പ്രദേശത്തെ നിരപ്പില്ലാത്ത പ്രതലത്തിലൂടെയും മരങ്ങൾക്കിടയിലുടെയും നിഷ്പ്രയാസം അതിവേഗം മുന്നോട്ടു നീങ്ങി. സതിയെ ആദ്യമായി കണ്ട ദിവസം മേരുവിലെ ക്ഷേത്രാങ്കണത്തിനടുത്തുവെച്ച് നാഗനുമായി പോരാടിയത് ശിവൻ ഓർത്തു.

ബ്രഹ്മദേവന്റെ ക്ഷേത്രത്തിൽ വെച്ച് അവന്റെ സാവധാനത്തിലുള്ള നീക്കങ്ങൾ വെറും പോരാട്ട ത്രന്തങ്ങളായിരുന്നു.

ഓട്ടത്തിനു വേഗത കിട്ടാനായി ശിവൻ പരിചയൊന്നു ഉയർത്തി അത് മുതുകിൽ കൊളുത്തിയിട്ടു. അവന്റെ ഇടതുവശത്ത് സതിയും ഓടുന്നുണ്ടായിരുന്നു. മുന്നിലെ വഴി രണ്ടായി പിരിയുന്നത് അവൾ ചൂണ്ടി കാട്ടി. ശിവൻ തലയാട്ടി. അവർ വേർപിരിഞ്ഞ് ഇരുവശത്തുനിന്നുമായി മുന്നിലെ ഇടുങ്ങിയ വഴിയിലിട്ട് നാഗനെ വെട്ടിവീഴ്ത്താൻ നിശ്ചയിച്ചു. വേഗത വീണ്ടെടുത്ത് വാൾ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് ശിവൻ വലതുഭാഗത്തേക്കു കുതിച്ചു. നാഗന്റെ പുറകിൽ സതിയും സർവ്വശക്തിയുമെടുത്ത് ഓടുന്നുണ്ടായിരുന്നു. പുതിയ വഴിയിൽ ശിവന്റെ പാദം വേഗം മുന്നോട്ടു നീങ്ങി. അതി വേഗത്തിൽ അവനാ ദൂരം പിന്നിട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. നാഗൻ പരിചയെടുത്ത് വലതുകൈയിൽ പിടിച്ചിരിക്കുന്നത് അവൻ ശ്രദ്ധിച്ചു. പ്രതിരോധത്തിന് അനുയോജ്യമല്ലാത്ത കൈ, ശിവൻ പുരികം കോട്ടി.

ശിവൻ നാഗന്റെ വലതു വശത്തെത്തുമ്പോൾ സതി അല്പം അകലെയായിരുന്നു. ശിവൻ ഇടതുകൈകൊണ്ട് അരയിൽനിന്ന് കത്തി വലിച്ചുരി നാഗന്റെ കഴുത്ത് ലക്ഷ്യം വെച്ച് വീശി, സാധ്യമെന്ന് ഒരിക്കലും വിചാരിക്കാത്ത വിസ്മയകരമായ ഒരഭ്യാസപ്രകടനം കണ്ട് ശിവൻ കുഴങ്ങിപോയി.

തന്റെ നേരെ പാഞ്ഞുവരുന്ന കത്തിയെ ഒന്നു തിരിഞ്ഞുനോക്കുക പോലും ചെയ്യാതെ, ഒരടിപോലും പിഴയ്ക്കാതെ, നാഗൻ തന്റെ പരിച ആ കത്തി പാഞ്ഞുവരുന്ന വഴിയിൽ പിടിച്ചു. ഒരു പോറൽ പോലുമേല്പിക്കാതെ പരിചയിൽ തട്ടി കത്തി തെറിച്ചതോടെ, നാഗൻ അനായാസം പരിച മുതുകിൽ കൊളുത്തി ഓട്ടം തുടർന്നു.

ശിവൻ അമ്പരന്ന് പോയി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വേഗത കുറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

കത്തിയിലേക്കു നോക്കാതെതന്നെ അവനത് തടഞ്ഞിരിക്കുന്നു! ഈ ചെകുത്താനേതാ?

സതി വേഗത നിലനിർത്തി, നാഗന്റെ അടുത്തേക്കടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ നാഗൻ ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ വഴിയിലേക്ക് ശിവൻ മറ്റൊരു വഴിയിലൂടെ ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

സതി ആ ഇടുങ്ങിയ തിണ്ട് മുറിച്ചു കടക്കുന്നതു കണ്ട്, ശിവൻ വേഗത കൂട്ടി. ഭാര്യയുടെ അടുത്തേക്കെത്താൻ ശ്രമിച്ചു. ആ തിണ്ട് താഴോട്ടു ചെരിഞ്ഞുകിടക്കുന്നതാകയാൽ നാഗൻ തിണ്ടിന്റെ കുത്തനെയുള്ള മതിലിനടുത്തേക്ക് നീങ്ങുന്നത് ശിവന് കാണാൻ സാധിച്ചു. രാമജന്മഭൂമി ക്ഷേത്രത്തിന് മൃഗങ്ങളുടെ ആക്രമണത്തിൽനിന്നും കയ്യേറ്റക്കാരിൽനിന്നും ആ മതിൽ സുരക്ഷിതത്വം നല്കി. ആ മതിലിന്റെ ഉയരം ശിവന് പ്രതീക്ഷ നല്കി. നാഗന് അത് ചാടിക്കടക്കുവാൻ ഒരു മാർഗ്ഗവുമില്ലായിരുന്നു. സതിക്കും ശിവനും അവന്റെ അടുത്തെത്താനും ഒരാക്രമണം അഴിച്ചുവിടാനും വേണ്ട സാവകാശത്തിന്റെ നിർണ്ണായക നിമിഷങ്ങൾ നല്കിക്കൊണ്ട് അവനാ മതിലിൽ കയറിപ്പറ്റേണ്ടിവരും.

നാഗനും അതുതന്നെയായിരുന്നു ആലോചന. മതിലിനടുത്ത് എത്താറായപ്പോൾ ഒറ്റക്കാലിലൂന്നി ഒന്നു വട്ടം ചുറ്റി രണ്ടു കൈ കൊണ്ടും എളിയിൽ തിരുകിയിരുന്ന രണ്ടു വാളുകൾ അവൻ വലിച്ചുരിയെടുത്തു. അവന്റെ വലതു കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന വാൾ പരമ്പരാഗത ശൈലിയിലുള്ള നീളൻ വാളായിരുന്നു. അന്തിവെയിലിൽ അത് വെട്ടിത്തിളങ്ങി. വാൾപിടിയോടു തൊട്ടുള്ള മധ്യഭാഗത്ത് ഇരട്ട വായ്ത്തലയുള്ള ഒരു ചെറിയ വാൾ ആയിരുന്നു അവന്റെ ഇടതു കൈയിലുണ്ടായിരുന്നത്. നാഗന്റെ അടുത്തെത്തിയതോടെ ശിവൻ പരിച മുന്നോട്ടു പിടിച്ചു. സതി നാഗന്റെ വലതുഭാഗത്തുനിന്നും ആക്രമിച്ചു.

സതിയെ പുറകോട്ടു നീങ്ങുവാൻ നിർബ്ബന്ധിതയാക്കിക്കൊണ്ട് നാഗൻ തന്റെ നീളൻ വാൾ ചുഴറ്റി. സതി പിന്നോട്ടു നീങ്ങിയതോടെ നാഗൻ തന്റെ ഇടതു കൈയിലെ വാളും ചുഴറ്റി. ആ വെട്ടിൽ നിന്ന് ഒഴിഞ്ഞു മാറുന്നതിന് ശിവന് ഒന്നു തല താഴ്ത്തേണ്ടി വന്നു. നാഗന്റെ വാൾ കുഴപ്പമൊന്നുമുണ്ടാക്കാതെ കടന്നുപോയതോടെ ശിവൻ ഉയർന്നു ചാടി വായുവിൽ നിന്നുകൊണ്ട് വീശിവെട്ടി. എതിരാളിയുടെ പക്കൽ പരിചയില്ലെങ്കിൽ തടുക്കാനാവാത്ത വെട്ടായിരുന്നു അത്. എന്നാൽ, നാഗൻ അനായാസം പുറകോട്ടു മാറി ആ വെട്ടിൽനിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുമാറുമ്പോൾ തന്നെ ഇടതു കൈയിലെ ചെറിയ വാൾ മുന്നോട്ട് ആഞ്ഞു കുത്തി ശിവനെ പിന്നോട്ടു നീങ്ങുവാൻ നിർബ്ബന്ധിതനാക്കി. ആ വെട്ട് തട്ടിത്തെറിപ്പിക്കുവാനായി ശിവന് തന്റെ പരിച അതിവേഗം വീശേണ്ടതായി വന്നു.

സതി വീണ്ടും മുന്നോട്ടു നീങ്ങി, അവളുടെ വാൾ നാഗനെ പുറകോട്ടു നീക്കി. ഇടത് കൈകൊണ്ട് അവളൊരു കത്തി ഊരിയെടുത്ത് നാഗനു നേരെ എറിഞ്ഞു. കിറുകൃത്യ സമയത്ത് നാഗൻ തലയൊന്നു താഴ്ത്തിയതോടെ ആ കത്തി ഒരു ആപത്തുമുണ്ടാക്കാതെ ആ മതിലിൽ ചെന്നിടിച്ചു. ശിവനും സതിക്കും ഇതുവരെ നാഗനെ ഒന്നുവെട്ടുവാൻ സാധിച്ചില്ലായിരുന്നു. എങ്കിലും കൂടുതൽ പുറകോട്ടു നീങ്ങുവാൻ അവൻ നിർബ്ബന്ധിതനായി. അധികം താമസിയാതെ അവൻ മതിലിനോടു ചേർന്നമരും.

പരിശുദ്ധ സരോവരമേ അവനിതാ അവസാനം എന്റെ കൈയെത്തും ദുരത്തെത്തിയിരിക്കുന്നു.

അപ്പോൾ നാഗൻ ഇടതുകൈകാണ്ട് ആഞ്ഞ് വീശി, ചെറിയ വാളായിരുന്നതിനാൽ അത് ശിവന്റെ ശരീരത്തിലേക്കെത്തിയില്ല. അത് പാഴായി തീർന്ന ഒരഭ്യാസമായി തോന്നി. നാഗന്റെ ഉദരഭാഗത്ത് വെട്ടാമെന്ന കരുതലിൽ ശിവൻ മുന്നോട്ടു നീങ്ങി. പക്ഷേ, ഇത്തവണ ചെറിയ വാളിന്റെ പിടിയിലുണ്ടായിരുന്ന ഒരു കുറ്റി പിടിച്ചു വലിച്ചുകൊണ്ട് നാഗൻ തിരിച്ചു വെട്ടി. ഇരട്ട വാൾത്തല ലകളിലൊന്ന് മുന്നോട്ടു നീണ്ട വാളിന്റെ നീളം ഇരട്ടിയാക്കി. അത് ശിവന്റെ തോളിൽ മുറിവേല്പിച്ചു. വിഷം പുരണ്ട അതിന്റെ വായ്ത്തല ശിവന്റെ ശരീ രത്തിലേക്ക് വിദ്യുത്പ്രവാഹത്തിന്റെ ഒരു വിറയൽ പ്രവഹിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് അവനെ നിശ്ചലനാക്കി.

"ശിവാ!" എന്ന് ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുകൊണ്ട സതി നാഗന്റെ വലതുകെയിലുള്ള വാളിന്മേൽ ആഞ്ഞുവെട്ടി. എന്നാൽ ആ വെട്ട് ഫലപ്രാപ്തിയിലെത്തുന്നതിനു മുൻപ് നാഗൻ തന്റെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന നീളമേറിയ വാൾതാഴെയിട്ടതോടെ സതിയുടെ വെട്ട് നിഷ്ഫലമായി. അവളുടെ ദേഹം ഒന്നാടി. തറയിൽ കാലുറപ്പിക്കാനുള്ള ശ്രമത്തിൽ അവളുടെ കൈയിലെ വാൾ വഴുതിപ്പോയി.

"അരുത്!"അനങ്ങാൻ കഴിയാതെ നിസ്സഹായനായിപ്പോയ ശിവൻ അലറി. സതി മറന്നുപോയ ഒരു കാര്യം ശിവൻ ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നു. രാമജന്മഭൂമി ക്ഷേത്രത്തിനു പുറകിൽ വെച്ച് സതി നാഗനുനേരെ വീശിയെറിഞ്ഞ ആ കത്തി, അവൻ തന്റെ കൈയിൽ ചേർത്തു കെട്ടിവെച്ചിരുന്നു. താഴേക്കു വീഴുന്ന സതിയുടെ ഉദരത്തിനു നേരെ അവനാ കൈ ആഞ്ഞുവീശി. വളരെ വൈകിയാണ് സതി, തനിക്ക് പിണഞ്ഞ അബദ്ധം മനസ്സിലാക്കിയത്.

അവസാന നിമിഷം നാഗൻ തന്റെ കൈ പിൻവലിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. മാരകമായി തീർന്നേക്കാവുന്ന ആ വെട്ട് തൊലിപ്പുറത്തുമാത്രമായി ഒതുങ്ങിയ ഒരുമുറിവുണ്ടാക്കി. ആ മുറിവിൽ നിന്ന് രക്തമൊഴുകി. നാഗന്റെ ഇടതു കൈമുട്ടുകൊണ്ടുള്ള ഇടിയേറ്റ് സതിയുടെ മൂക്ക് തകർന്നു. അവൾ താഴെ വീണു.

രണ്ടു ശത്രുക്കൾക്കും അനങ്ങാൻ പറ്റാതായതോടെ നാഗൻ പെട്ടെന്ന് വലതുകാൽ കൊണ്ട് താഴെ കിടന്ന വാൾ പൊക്കിയെടുത്തു. ആ രണ്ട് വാളുകളും അവൻ വാളുറയിലേക്കിട്ടു. അവന്റെ കണ്ണുകൾ അപ്പോഴും ശിവന്റെയും സതിയുടെയും ദേഹത്തുതന്നെയായിരുന്നു. പിന്നെ രണ്ടു കൈകൊണ്ടും മതിലിന്റെ മുകളിൽ എത്തിപ്പിടിച്ച അവൻ മുകളിലേക്ക് ചാടി ഉയർന്നു.

"സതീ!" വിഷത്തിന്റെ കെട്ടുപാടി**ൽ**നിന്ന് മോചിതനായ ശിവ**ൻ** പത്നിയുടെ

നേർക്ക് ഓടിക്കൊണ്ട് അലറി, സതി ഉദരത്തിൽ മുറുകെ പിടിച്ചിരുന്നു. ആ മുറിവ് പുറത്തേക്കു മാത്രമുള്ള ഒന്നായതിനാൽ നാഗൻ പുരികം കോട്ടി. പിന്നെ അയാളുടെ കണ്ണുകൾ തിളങ്ങി.

അവളുടെ വയറ്റിൽ ഒരു കുഞ്ഞുണ്ട്.

തന്റെ വലിയ വയര് മതിലിന്മേൽ അമർത്തി നിഷ്പ്രയാസം കാലുകൾ വലിച്ചുപൊക്കി മതിലിനപ്പുറത്തേക്കു ചാടി.

"അമർത്തിപ്പിടി" ആഴത്തിലുള്ള മുറിവാണെന്നു കരുതി ശിവൻ അലറി. അതൊരു ചെറിയ മുറിവാണെന്നു മനസ്സിലായപ്പോൾ ശിവന്റെ ശ്വാസം നേരെവീണെങ്കിലും രക്തമൊഴുക്കും അവളുടെ മൂക്കിന്റെ പൊട്ടലും അവനെ വിഷമിപ്പിച്ചു.

സതി മുഖമുയർത്തി. മൂക്കിൽനിന്ന് രക്തമൊഴുകി. അവളുടെ കണ്ണുകൾ രോഷം കൊണ്ട് ജ്വലിച്ചു. വാൾ കൈയിൽ എടുത്ത് അവൾ മുരണ്ടു. "അവനെ വിടരുത്."

ശിവൻ തിരിഞ്ഞ വാൾ ഉറയിലേക്കു തള്ളി മതിലിനടുത്തേക്കോടി. അവൻ ഞൊടിയിടയിൽ മതിലിനപ്പുറത്തെത്തി. സതി അവനെ പിന്തുടരുവാൻ ശ്രമിച്ചു. മതിലിനപ്പുറത്ത് ശിവൻ ചെന്നിറങ്ങിയത് ജനത്തിരക്കുള്ള ഒരു തെരുവിലാണ്. അങ്ങുദൂരെ അപ്പോഴും കുതിച്ചു പാഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന നാഗനെ അവൻ കണ്ടു ശിവൻ നാഗന്റെ പുറകെ പാഞ്ഞു. പക്ഷേ, താൻ പരാജയപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞുവെന്ന് അവന് മനസ്സിലായിരുന്നു. ശിവൻ വളരെ പുറകിലായിപ്പോയിരുന്നു. അവനിപ്പോൾ നാഗനോട് മുമ്പെന്നത്തേക്കാളും വെറുപ്പു തോന്നി. തന്റെ പത്നിയെ ആക്രമിച്ചവൻ, സഹോദരനെ കൊന്നവൻ' എന്നിട്ടും ശിവന്റെ മനസ്സിന്റെ ആഴങ്ങളിൽ മെയ്യഭ്യാസത്തിൽ നാഗൻ പ്രകടമാക്കുന്ന പ്രതിഭാവിലാസത്തെ കുറിച്ചുള്ള അതിശയം നിറഞ്ഞുനിന്നു.

ഒരു പീടികക്കുപുറത്ത് കെട്ടിയിട്ടിട്ടുള്ള കുതിരയുടെ നേർക്കാണ് നാഗൻ ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നത്. അപ്രതീക്ഷിതമായ ഒരു സന്ദർഭത്തിൽ, വലതുകൈ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച അവൻ മുകളിലേക്കു കുതിച്ചുയർന്നു. വളരെ കൃത്യമായി കുതിരപ്പുറത്തു ചെന്നുവീണ നാഗൻ തന്റെ വലതുകൈയിൽ കെട്ടിവെച്ചിരുന്ന കത്തികൊണ്ട് കുതിരയെ കെട്ടിയിരുന്ന ചരട് മുറിച്ച് അതിനെ സ്വതന്ത്രയാക്കി. പരിഭ്രമിച്ച കുതിര പിൻകാലുകളിൽ കുതിച്ചുയർന്നപ്പോൾ കടിഞ്ഞാൺ വായുവിലേക്കുയർന്നു. ഇടതുകൈകൊണ്ട് നാഗൻ അത് അനായാസം പിടിച്ചെടുത്തു. തൽക്ഷണം കുതിരയുടെ കാതിൽ എന്തോ മന്ത്രിച്ച അവൻ അതിനെ തൊഴിച്ചു. നാഗന്റെ വാക്കുകൾക്കനുസൃതമായി കുതിര കുതിച്ചു പായുവാൻ തുടങ്ങി.

പീടികയിൽ നിന്ന് പുറത്തേക്കോടി വന്ന ഒരുത്തൻ ഉറക്കെ വിളിച്ചു കൂവി: "നില്ക്ക് കള്ളൻ! എന്റെ കുതിര പോയേ!"

ബഹളം കേട്ട നാഗൻ തന്റെ വസ്ത്രത്തിന്റെ മടക്കിനുള്ളിലേക്ക് കൈയെത്തിച്ച് കുതിരപ്പുറത്ത് കുതിച്ചുപായുന്നതിനിടിൽത്തന്നെ ഒരു സാധനം വലിച്ചെടുത്ത് ഊക്കോടെ പുറകിലേക്കെറിഞ്ഞു. ആ ഏറിന്റെ ശക്തിയിൽ ആ കുതിരയുടെ ഉടമ മലർന്നുവീണു.

"ഹോ പരിശുദ്ധ സരോവരമേ" എന്ന് ഉച്ചത്തിൽ നിലവിളിച്ച ശിവൻ അയാൾക്കടുത്തെത്തി. അയാൾക്കെന്തോ കാര്യമായി പരിക്കുപറ്റിയെന്നാണ് ശിവൻ വിചാരിച്ചത്.

കുതിരക്കാരനടുത്തെത്തിയപ്പോൾ അയാൾ സാവധാനം എഴുന്നേല്ക്കുന്നതുകണ്ട ശിവൻ അദ്ഭുതപ്പെട്ടു. വേദന കൊണ്ട് നെഞ്ച് തലോടി അയാൾ ഉച്ചത്തിൽ ശപിച്ചു. "ആയിരം നായ്ക്കക്കളുടെ ശരീരത്തിലുള്ള പേൻകൂട്ടം ആ തെണ്ടിയുടെ കക്ഷത്തെ ആക്രമിക്കട്ടെ!" "തനിക്കു കുഴപ്പമൊന്നുമില്ലല്ലോ" അയാളുടെ നെഞ്ച് പരിശോധിച്ചുകൊണ്ട് ശിവൻചോദിച്ചു.

കുതിരക്കാരൻ ശിവനെ നോക്കി. ശിവന്റെ ശരീരത്തിലെ ചോരപ്പാടുകൾ കണ്ടപ്പോൾ കുതിരക്കാരന് സ്തബ്ധനായിപ്പോയി.

ശിവൻ കുമ്പിട്ട് നാഗൻ കുതിരക്കാരനെ എറിഞ്ഞ സാധനം കൈയിലെടുത്തു. ശിവൻ അന്നുവരെ കണ്ടിട്ടുള്ളതിൽ വെച്ച് ഏറ്റവും മനോഹരമായ പട്ടുതുണികൊണ്ട് നിർമ്മിച്ച ഒരു മടിശ്ശീലയായിരുന്നു അത്. അതിനുള്ളിൽ എന്തെങ്കിലും കെണിയുണ്ടായിരിക്കുമോ എന്ന ആശങ്കയിൽ അല്പം സന്ദേഹത്തോടെയാണ് ശിവനത് തുറന്നത്. പക്ഷേ, അതിൽനിറയെ നാണയങ്ങളായിരുന്നു. അതിൽനിന്ന് ഒരെണ്ണം പുറത്തെടുത്തപ്പോൾ അത് സ്വർണ്ണനാണയമാണെന്ന് കണ്ട് അവൻ അദ്ഭുതം കുറി. ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് അതിൽ അൻപത് നാണയങ്ങളെങ്കിലുമുണ്ടായിരുന്നു. നാഗൻ പാഞ്ഞുപോയദിശയിലേക്ക് അവൻ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു.

എന്തൊരു പിശാചാണവന്? ആദ്യം ഒരു കുതിരയെ മോഷ്ടിക്കുന്നു. എന്നിട്ട് അതിനുപകരം അഞ്ചു കുതിരകളെ വാങ്ങുവാനുള്ള പണം അവനവിടെ ഇട്ടുപോകുന്നു!

"സ്വർണ്ണം!" ശിവന്റെ കൈയിൽനിന്ന് ആ സഞ്ചി തട്ടിപ്പറിച്ചെടുത്തുകൊണ്ട് കുതിരക്കാരൻ പിറുപിറുത്തു. "ഇത് എന്റെയാണ്." ഒരുനാണയം അപ്പോഴും കൈയിൽ പിടിച്ച് അതിലെ അടയാളങ്ങൾ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന ശിവൻ തല ഉയർത്തിയില്ല. "ഇതിലൊരെണ്ണം എനിക്കു വേണം."

ശിവനെപ്പോലെ കരുത്തനായ ഒരാളോട് തർക്കിക്കുവാനും കലഹിക്കുവാനും ധൈര്യമില്ലാതിരുന്ന അയാൾ സന്ദേഹത്തോടെ പറഞ്ഞു" എന്നാലും..."

ശിവൻ ദേഷ്യത്തോടെ മുരണ്ടു. തന്റെ മടിശ്ശീലയിൽനിന്ന് രണ്ട് സ്വർണ്ണനാണയമെടുത്ത് കുതിരക്കാരനു കൊടുത്തു. ഐശ്വര്യം നിറഞ്ഞ ഒരു ദിവസം സമ്മാനിച്ചതിന് തന്റെ നക്ഷത്രരാശിയോടു നന്ദിപറഞ്ഞ് കുതിരക്കാരൻ സ്ഥലംവിട്ടു.

ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. മതിലിൽ ചാരി വിശ്രമിക്കുന്ന സതി മൂക്കിൽ അമർത്തിപ്പിടിച്ചിരിക്കുന്നത് അവൻ കണ്ടു. അവൻ അവൾക്കടുത്തേക്കു നടന്നു.

"നിനക്ക് കുഴപ്പമൊന്നുമില്ലല്ലോ?

മുഖത്തു പുരണ്ട രക്തം തുടച്ച് സതി അതിനു മറുപടിയായി തലയാട്ടി. "ഇല്ല. അങ്ങയുടെ ചുമൽ? അത് വല്ലാതെ മുറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതായി തോന്നുന്നു."

"പുറത്തേക്കു കാണുന്ന കുഴപ്പമൊന്നും അനുഭവത്തിലില്ല. എനിക്കു കുഴപ്പമൊന്നുമില്ല. വിഷമിക്കാതിരി."

നാഗൻ പോയ ദിക്കിലേക്ക് സതിനോക്കി. "കുതിരക്കാരനു നേർക്ക് അവൻ എന്താണെറിഞ്ഞത്?

"ഒരു മടിശ്ശീല നിറയെ സ്വർണ്ണനാണയം" എന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ശിവൻ സതിക്ക് ആ നാണയം കാട്ടിക്കൊടുത്തു.

"അവൻ സ്വർണ്ണനാണയം എറിഞ്ഞെന്നോ? ശിവൻ തലയാട്ടി.

സതി പുരികം കോട്ടിക്കൊണ്ട് തലകുലുക്കി. അവളാ നാണയത്തിൽ സൂക്ഷ്മമായി നോക്കി. കിരീടധാരിയായ വിചിത്രരൂപിയായ ഒരു മനുഷ്യന്റ ചിത്രമായിരുന്നു അതിലുണ്ടായിരുന്നത്. വിചിത്രമെന്നു പറയട്ടെ നാഗനെപ്പോലെ ആ മുഖത്തിന് വൈരൂപ്യമില്ലായിരുന്നു.

"ഇയാളെകണ്ടാ<mark>ൽ</mark> ഏതോ ഒരു രാജാവിനെപ്പോലെയുണ്ട്." വായുടെ

കോണിലേക്കൊഴുകിയ ചോര തുടച്ചുകളഞ്ഞുകൊണ്ട് സതി പറഞ്ഞു.

"പക്ഷേ, ഇതിലുള്ള അസാധാരണ അടയാളങ്ങളൊന്നു നോക്ക്" ആ നാണയം സതിയുടെ നേർക്ക് എറ്റിക്കൊണ്ട് ശിവൻ പറഞ്ഞു.

അതിൽ വിലങ്ങനെ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന ഒരു ചന്ദ്രക്കലയുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ അതിലും വിചിത്രമായ കാര്യം ആ നാണയത്തിനു കുറുകെയുള്ള വരകളുടെ ശൃംഖലയായിരുന്നു. വളഞ്ഞ രണ്ടു വരകൾ നാണയത്തിന്റെ നടുഭാഗത്തുവെച്ച് ക്രമമല്ലാത്ത വിധത്തിൽ ഒരു കോണാകൃതി തീർത്തശേഷം വേർപിരിഞ്ഞ് ഒരു ചിലന്തിവലയുടെ രൂപം പ്രാപിച്ചു.

"ചന്ദ്രന്റെ കാര്യം എനിക്കു മനസ്സിലാക്കാനാവുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ, ഈ വരകൾ എന്തിന്റെ പ്രതീകമാണ്? സതിചോദിച്ചു.

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ" ശിവൻ സമ്മതിച്ചു. പക്ഷേ ഒരു കാര്യം അവന് വ്യക്തമായി അറിയാമായിരുന്നു. നാഗന്റെ മനക്കരുത്ത് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാത്ത ഒന്നാണ്.

നാഗന്മാരെ കണ്ടുപിടിക്കുക. തിന്മ കണ്ടെത്തുവാനുള്ള നിങ്ങളുടെ മാർഗ്ഗമാണവർ. നാഗന്മാരെ കണ്ടുപിടിക്കുക.

ഭർത്താവിന്റെ മനസ്സിലിരുപ്പ് സതിക്ക് ഏകദേശം വായിക്കുവാൻ സാധിച്ചു. "എങ്കിൽ നമ്മുടെ ശ്രദ്ധ തെറ്റിച്ചുവിടുന്ന കാര്യങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്യാം?"

ശിവൻ അവളെ നോക്കിതലയാട്ടി. "പക്ഷേ, ആദ്യം നിന്നെ ആയുർവതിയെ കാണിക്കണം."

"അങ്ങേക്കാണ് അവരുടെ പരിചരണം ഏറെ ആവശ്യമുള്ളത്." സതി പറഞ്ഞു.

— ★@ J ← ◆ —

"ഞങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള യുദ്ധത്തിൽ അങ്ങേക്ക് യാതൊരു കാര്യവുമില്ലേ? അമ്പരന്നുകൊണ്ട് ദക്ഷൻ ചോദിച്ചു. "എനിക്കൊന്നും മനസ്സിലാകുന്നില്ല പ്രഭോ. അങ്ങ് ഞങ്ങളെ ഏറ്റവും വലിയൊരു വിജയത്തിലേക്കുനയിച്ചു. ഇനിഞങ്ങൾക്കാ ജോലി പൂർത്തിയാക്കണം. തിന്മ നിറഞ്ഞ ചന്ദ്രവംശി ജീവിതശൈലി ഇതോടെ അവസാനിക്കണം. ഇവിടത്തെ ജനങ്ങളെ സൂര്യവംശി ജീവിതശൈലിയിലേക്ക് നയിച്ചുകൊണ്ടു വരണം."

"പക്ഷേ ഒരുകാര്യം, മഹാരാജൻ" ഭവ്യതയാർന്ന ദാർഢ്യത്തോടെ വേദന കുറയ്ക്കുവാനായി തന്റെ വെച്ചുകെട്ടുള്ള തോൾ ഒന്നു മാറ്റിപ്പിടിച്ച ശിവൻ പറഞ്ഞു; "ഇവർ ദുർജ്ജനങ്ങളാണെന്നു ഞാൻ കരുതുന്നില്ല. എന്റെ ദൗത്യം വ്യത്യസ്തമാണെന്ന് ഇപ്പോൾ എനിക്കുതോന്നുന്നു."

ദക്ഷന്റെ ഇടതുഭാഗത്തിരുന്ന ദിലീപ്ന് രസം പിടിച്ചു. ശിവന്റെ വാക്കുകൾ അയാളുടെ ആത്മാവിനുള്ള ലേപനമായിരുന്നു. ശിവന്റെ വലതുഭാഗത്തിരുന്നിരുന്ന സതിയും പർവ്വതേശ്വരനും നിശ്ശബ്ദദരായി ഇരുന്നു. നന്തിയും വീരഭദ്രനും അല്പം അകലെയായി സുരക്ഷാ ഭടന്മാരായിട്ടാണ് നിലയുറപ്പിച്ചിരുന്നതെങ്കിലും അവരിതെല്ലാം നല്ലപോലെ കേൾക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അയോദ്ധ്യയിലെ കിരീടാവകാശിയായ രാജകുമാരൻ ഭഗീരഥൻമാത്രമാണ് ദക്ഷനെപ്പോലെ ക്ഷുഭിതനായത്.

''ഇത്രയും വ്യക്തമായിക്കഴിഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾക്ക് വിദേശിയായ ഒരു

കാട്ടാളന്റെ സാക്ഷ്യ പത്രമൊന്നും ഞങ്ങൾക്കാവശ്യമില്ല. ഞങ്ങൾ ദുർജ്ജനങ്ങളല്ല" ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു.

'മിണ്ടാതിരി." ദിലീപൻ ചീറി. "നീലകണ്ഠനെ അപമാനിക്കരുത്." ശിവനു നേരെ തിരിഞ്ഞ് കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട് ദിലീപൻ തുടർന്നു. "എടുത്തുചാട്ടക്കാരനായ എന്റെ മകനോട് ക്ഷമിച്ചാലും പ്രഭോ. ആലോചിക്കുന്നതിനു മുൻപേ അവൻസംസാരിക്കുന്നു. അങ്ങയുടെദൗത്യം വ്യത്യസ്തമാണെന്ന് അങ്ങ് പറയുകയുണ്ടായി. അയോദ്ധ്യക്ക് ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്ത് സഹായം ചെയ്യാൻ കഴിയും?"

ദിലീപന്റെ നേർക്ക് തിരിയുന്നതിനു മുൻപായി ശിവൻ ശരിക്കും വെറിപിടിച്ചിരുന്ന ഭഗീരഥനെ തുറിച്ചു നോക്കി. "എനിക്കെങ്ങനെ നാഗന്മാരെ കണ്ടു പിടിക്കാൻ കഴിയും?

ദക്ഷൻ ഉഗ്രമായി നോക്കിയപ്പോൾ ഭീതി പുണ്ട് അമ്പരന്ന ദിലീപൻ രക്ഷക്കായി കഴുത്തിൽ കെട്ടിയിരുന്ന രുദ്രാക്ഷമാലയിൽ തൊട്ടു.

"പ്രഭോ അവർ തനി ദുഷ്ടന്മാരാണ് ദക്ഷൻ പറഞ്ഞു. "അങ്ങ് എന്തിനാണ് അവരെ കണ്ടുപിടിക്കുന്നത്?

"അങ്ങുതന്നെ അങ്ങയുടെ ചോദ്യത്തിനുള്ള ഉത്തരം പറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. രാജൻ." ശിവൻ പറഞ്ഞു. അവൻ ദിലീപനു നേരെ തിരിഞ്ഞു. "താങ്കൾക്ക് നാഗന്മാരുമായി ബന്ധമുണ്ടെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നില്ല. എന്നാൽ അവരുമായി ബന്ധമുള്ള ചിലർ താങ്കളുടെ സാമ്രാജ്യത്തിലുണ്ട്. അവരെ എങ്ങനെ കണ്ടെത്തിപ്പിടിക്കാം എന്നാണ് എനിക്കറിയേണ്ടത്."

"സ്വാമീ"ഉമിനീർ ഇറക്കിക്കൊണ്ട് ദിലീപൻ പറഞ്ഞു. "ബ്രംഗയിലെ രാജാവിന്ഈ നിഗൂഢ ശക്തികളുമായി സംസർഗ്ഗമുണ്ടെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് അങ്ങയുടെ ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരം പറയാൻ കഴിഞ്ഞേക്കും. പക്ഷേ, വളരെ സമ്പന്നവും അപരിചിതവുമായ ആ രാജ്യത്ത്, ഞങ്ങളടക്കമുള്ള പുറം രാജ്യക്കാർക്ക് പ്രവേശനം നിഷിദ്ധമാണ്. അവർ ഞങ്ങൾക്ക് കപ്പം തരുന്നത് അവിടെ ഞങ്ങൾ പ്രവേശിക്കാതിരിക്കാനാണ്. അല്ലാതെ ഞങ്ങളുടെ ആക്രമണം ഭയന്നിട്ടല്ല."

"താങ്കളുടെ സാമ്രാജ്യത്തിനകത്ത് മറ്റൊരു രാജാവോ? അതെങ്ങനെ സാധിക്കും? അദ്ഭുതാധീനനായി ശിവൻ ചോദിച്ചു

"ഒഴിയാബാധക്കാരായ സൂര്യവംശികളെപ്പോലെയല്ല, ഞങ്ങൾ. ഒരൊറ്റ നിയമവ്യവസ്ഥ പിന്തുടരണമെന്ന് ഞങ്ങൾ ആരെയും നിർബ്ബന്ധിക്കാറില്ല. ഓരോ നാട്ടുരാജ്യത്തിനും അവരവരുടെ രാജാക്കന്മാരെ വാഴിക്കുവാനുള്ള അവകാശമുണ്ട്. സ്വന്തമായ ചട്ടങ്ങളും ജീവിതരീതിയും നടപ്പാക്കുവാനുള്ള അവകാശമുണ്ട്. അശ്വമേധത്തിലൂടെ ഞങ്ങൾ അവരെ പരാജയപ്പെടുത്തിയതിനാൽ അവർ അയോദ്ധ്യക്ക് കപ്പം നല്കുന്നു."

അശ്വമേധയാഗം?

"അതെ. സ്വാമി' ദിലീപൻ തുടർന്നു. ഏതൊരു രാജ്യത്തിലൂടെയും യാഗാശ്വം സ്വതന്ത്രമായി സഞ്ചരിക്കും. ഏതെങ്കിലുമൊരു രാജാവ് അതിന് തടസമുണ്ടാക്കിയാൽ ഞങ്ങൾ അവരുമായി യുദ്ധം ചെയ്യും. അവരെ തോല്പിച്ച് ആ രാജ്യം ഞങ്ങളുടെ സാമ്രാജ്യത്തിനോടു ചേർക്കും. കുതിരയെ തടയാത്ത രാജ്യം ഞങ്ങളുടെ അധീനതയിലാകും. അവർ ഞങ്ങൾക്ക് കപ്പം നല്കും. പക്ഷേ, അവർക്ക് അവരുടെ നിയമങ്ങൾ തുടർന്നും പാലിക്കാം. കൂട്ടിച്ചേർക്കപ്പെട്ട രാജാക്കന്മാരുടെ ഒരു രാഷ്ട്ര സഖ്യമാണ് ഞങ്ങൾ അല്ലാതെ മെലൂഹയെപ്പോലെ സ്വപക്ഷാന്ധതയുള്ള ഒരു സാമ്രാജ്യമല്ല."

"അധികപ്രസംഗിയായ മൂഢാ, വാക്കുകൾ സൂക്ഷിച്ചുപയോഗിക്കണം." ദക്ഷൻ ഒച്ചയിട്ടു. "നിന്റെ രാഷ്ട്രസഖ്യം ഒരു പിടിച്ചുപറിപോലെയാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്. അവർ എന്തുകൊണ്ടാണ് നിങ്ങൾക്ക് കപ്പം തരുന്നത്. അല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങൾ അവരുടെ രാജ്യം ആക്രമിക്കും. കൊള്ളയും കൊള്ളിവെപ്പും നടത്തും. അതിലെവിടെയാണ് രാജകീയ ധർമ്മം? മെലൂഹയിൽ രാജാവായതുകൊണ്ട് നിങ്ങൾക്ക് കപ്പം വാങ്ങുവാനുള്ള അവകാശമൊന്നുമില്ല. മാത്രമല്ല ആ രാജാധികാരം സാമ്രാജ്യത്തിലെ പ്രജകളുടെ നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കാനുള്ള ചുമതല നിങ്ങളിൽ ചുമത്തുകയാണ്."

"ആട്ടെ, പ്രജകളുടെ നല്ല കാര്യങ്ങൾ ആരാണ് നിശ്ചയിക്കുന്നത്? നിങ്ങളാണോ? എന്തവകാശത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ? ആളുകൾക്ക് അവർക്കിഷ്ടമുള്ളതു ചെയ്യുവാനുള്ള അവകാശം നല്കണം."

"എങ്കിൽ രാജ്യം മുഴുവനും അലങ്കോലമായിത്തീരും" ദക്ഷൻ ആക്രോശിച്ചു. "നിന്റെ മൂഢത്വം നിന്റെ അസാന്മാർഗ്ഗിക മൂല്യങ്ങളേക്കാൾ വ്യക്തമാണ്."

"മതി!" തന്റെ ക്ഷോഭം നിയന്ത്രിക്കുവാൻ പാടുപെട്ടുകൊണ്ട് ശിവൻ ശഠിച്ചു "രണ്ടു മഹാരാജന്മാരും ദയവായി സംയമനം പാലിക്കാമോ?"

അദ്ഭുതം കലർന്ന ക്ഷോഭത്തോടെ ദക്ഷൻ ശിവനെ നോക്കി. എല്ലാം അംഗീകരിച്ചുകൊടുക്കാത്ത കൂടുതൽ ആത്മവിശ്വാസിയായ, നീലകണ്ഠന്റെ നിയോഗം ശരിക്കും ആസ്വദിക്കുന്ന ശിവന്റെ ഭാവം കണ്ടതോടെ ദക്ഷന്റെ ഹൃദയം തളർന്നു. തന്റെ രാജവംശത്തിൽ നിന്നൊരാൾ ഭാരതസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ചക്രവർത്തിയായി തീരണമെന്നും സൂര്യവംശി ജീവിതശൈലി എല്ലാ പ്രജകളിലും വ്യാപിപ്പിക്കണമെന്നുമുള്ള തന്റെ പിതാവിന്റെ സ്വപ്നം കൂടുതൽ വിദൂരമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്നു ദക്ഷനു തോന്നി. സൈന്യത്തിന്റെ സാങ്കേതികമികവും മറ്റു കഴിവുകളും മൂലം യുദ്ധത്തിൽ സ്വദീപന്മാരെ തോല്പ്പിക്കുവാൻ ദക്ഷനു കഴിഞ്ഞുവെങ്കിലും കീഴടക്കിയ പ്രദേശം നിയന്ത്രിക്കുവാനുള്ള സൈനികബലം അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നില്ല. അതിന് സ്വദീപന്മാർക്ക് നീലകണ്ഠനിലുള്ള വിശ്വാസമായിരുന്നു വേണ്ടത്. താൻ ചിന്തിക്കുന്ന വഴിയേ നീലകണ്ഠൻ ചിന്തിച്ചില്ലെങ്കിൽ, തന്റെ പദ്ധതികൾ പരാജയപ്പെടുമെന്ന് ദക്ഷനു തോന്നി.

"ബ്രംഗന്മാരും നാഗന്മാരുമായി ബന്ധമുണ്ടെന്ന് പറയാൻ കാരണമെന്താണ്?'ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"അതെനിക്ക് വ്യക്തമായി പറയാൻ പറ്റില്ല പ്രഭോ"ദിലീപൻ പറഞ്ഞു. എന്നാൽ കാശിയിലെ വ്യാപാരികളിൽ നിന്നുള്ള കിംവദന്തികൾ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് ഞാനത് പറഞ്ഞത്. ബ്രിംഗ രാജ്യവുമായി വ്യാപാരം കൊണ്ട് അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ട സ്വദീപിലെ ഒരേയൊരു രാജ്യമാണത്. അതിനൊക്കെ പുറമെ ബ്രംഗയിൽ നിന്നുള്ള നിരവധി അഭയാർത്ഥികൾ കാശിയിലുണ്ട്."

"അഭയാർത്ഥികൾ?"ശിവൻ ചോദിച്ചു "എന്തു ഭയന്നാണ് അവർ ഓടിപ്പോയത്? ബ്രംഗ സമ്പന്നമായ രാജ്യമാണെന്നല്ലെ നിങ്ങൾ പറഞ്ഞത്."

"ബ്രംഗയിൽ ഇടയ്ക്കിടെ മഹാമാരി ആവർത്തിച്ചു പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നതായി അഭ്യൂഹങ്ങളുണ്ട്. പക്ഷേ, എനിക്ക് അക്കാര്യത്തിൽ വ്യക്തമായ ഉറപ്പൊന്നുമില്ല. ബ്രംഗയിൽ എന്താണു നടക്കുന്നതെന്ന് പറയുവാൻ വളരെ കുറച്ചു പേർക്കു മാത്രമേ സാധിക്കൂ. എന്നാൽ കാശി രാജാവിന് ഇതിനെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമായ വിവരം നല്കാൻ സാധിക്കും. കാശി രാജാവിനെ ഞാനിവിടെ വിളിച്ചു വരുത്തേണമോ, പ്രഭോ?"

"വേണ്ട." അതൊരു വൃഥാ പ്രയത്നമാകുമോ അല്ലെങ്കിൽ ബ്രംഗൻമാർക്ക് യഥാർത്ഥത്തിൽ നാഗന്മാരുമായി എന്തെങ്കിലും ബന്ധമുണ്ടാകുമോ എന്നൊക്കെയുള്ള സന്ദേഹത്താൽ ശിവൻ പറഞ്ഞു.

പെട്ടെന്ന് എന്തോ ഓർത്തതുപോലെ തല ഉയർത്തി സതി ദിലീപനെ നോക്കി. മൂക്കിന്മേൽ വെച്ചുകെട്ടുണ്ടായിരുന്നതുമൂലം അവളുടെ ശബ്ദം മൂക്കടപ്പുള്ള ആളിന്റെതുപോലിരുന്നു. "ക്ഷമിക്കണം, മഹാരാജൻ. ഈ ബ്രംഗ യഥാർത്ഥത്തിൽ എവിടെയാണ്?"

"ഏറ്റവും കിഴക്കുഭാഗത്ത്. നമ്മുടെ പവിത്രമായ ഗംഗാനദി വടക്കുകിഴക്കുനിന്നും ഒഴുകിവരുന്ന ബ്രഹ്മപുത്രാ പുണ്യനദിയുമായി യോജിക്കുന്ന. ഇടം."

ശിവന് കാര്യങ്ങൾ ഒന്നുകൂടി തെളിഞ്ഞ് വരുന്നത് പോലെ തോന്നി. അവൻ സതിയെ നോക്കി പുഞ്ചിരിതൂകി. സതി തിരികെ മന്ദഹസിച്ചു.

അവ വരകളല്ല!നദികളാണ്!

നാഗനിൽ നിന്ന് കണ്ടെടുത്ത നാണയം ശിവൻ മടിശ്ശീലയിൽ നിന്നെടുത്ത് ദിലീപനെ കാണിച്ചു. "ഇത് ബ്രംഗാ നാണയമാണോ മഹാരാജൻ?"

"അതെ സ്വാമി"അദ്ഭുതത്തോടെ ദിലീപൻ പറഞ്ഞു. "അതിന്റെ ഒരു ഭാഗത്ത് ചന്ദ്രകേതു രാജാവിന്റെ ചിത്രം. മറുഭാഗത്ത് അവരുടെ രാജ്യത്തെ നദികളുടെ ചിത്രം. പക്ഷേ, അപൂർവ്വമാണ് ഈ നാണയങ്ങൾ. ബ്രംഗന്മാർ ഒരിക്കലും സ്വർണ്ണനാണയം കപ്പം കൊടുക്കാറില്ല. സ്വർണ്ണക്കട്ടികളായിട്ടാണ് കപ്പം കൊടുക്കാറുള്ളത്."

ശിവന് എവിടെനിന്നാണ് ആ നാണയം കിട്ടിയതെന്ന് ചോദിക്കാനിരിക്കുകയായിരുന്നു. ദിലീപൻ. അപ്പോൾ ശിവൻ വിഷയം മാറ്റി.

"എത്രത്തോളം വേഗത്തിൽ നമുക്ക് കാശിയിലേക്കു പുറപ്പെടാൻ സാധിക്കും?

- \$@J\$\$ -

"ഉം.... ഇതുകൊള്ളാം." വീരഭദ്രന് ചില്ലം കൈമാറി ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "എനിക്കറിയാം." വീരഭദ്രൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "മെലൂഹയിലേക്കാൾ നല്ല പുല്ലാണ് ഇവിടത്തേത്. ജീവിതത്തിൽ ഏറ്റവും നല്ല സാധനങ്ങൾ എങ്ങനെ രൂചിക്കണമെന്ന് ചന്ദ്രവംശികൾക്കറിയാം."

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. കഞ്ചാവ് അവന്റെ ശരീരത്തിൽ മന്ത്രവിദ്യ കാണിച്ചു തുടങ്ങിയിരുന്നു. അയോധ്യയുടെ പുറത്തുള്ള ഒരു കുന്നിൻ ചെരിവിൽ വൈകുന്നേരത്തെ ഇളംകാറ്റാ സ്വദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു ആ സുഹൃത്തുക്കൾ. അദ്ഭുതകരമായിരുന്നു ആ ദൃശ്യം.

പുല്ലു നിറഞ്ഞ ആ കുന്നിന്റെ താഴ്വാരം ചെറിയ കുറ്റിക്കാടുകളുള്ള സമതലത്തിലേക്കാണ് ഇറങ്ങിച്ചെല്ലുന്നത്. അല്പം അകലെയുള്ള കിഴുക്കാം തൂക്കായ പാറക്കെട്ടിനടുത്താണ് ആ സമതലം അവസാനിച്ചത്. സഹസ്രാബ്ദങ്ങളായി ആ കിഴുക്കാംതൂക്കിനെ പിളർന്ന് തെക്കോട്ട് പ്രക്ഷുബ്ധയായി ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്ന സരയൂ വികാരാവേശത്തോടെ പിറുപിറുത്തു. ചക്രവാളത്തിനപ്പുറത്ത് അസ്തമിക്കാനൊരുങ്ങുന്ന സൂര്യൻ പ്രശാന്തമായ ആ നാടകീയ സൗന്ദര്യത്തിന് പൂർണ്ണത നല്കി.

"അവസാനം മെലൂഹയുടെ ചക്രവർത്തിക്ക് സന്തോഷമായെന്നു തോന്നുന്നു."ചില്ലം ശിവനു കൈമാറിക്കൊണ്ട് വീരഭദ്രൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. ചില്ലം ആഞ്ഞുവലിക്കുന്നതിനുമുൻപായി ശിവൻ വീരഭദ്രനെ കണ്ണിറുക്കി കാണിച്ചു. ചന്ദ്രവംശികളോടു തന്റെ നിലപാടു മാറ്റിയതിൽ ദക്ഷൻ അസന്തുഷ്ടനാണെന്ന് അവന് മനസ്സിലായിരുന്നു. നാഗന്മാർക്കുള്ള അന്വേഷണത്തിനിടയിൽ തനിക്കു മാർഗ്ഗ തടസ്സമൊന്നുമുണ്ടാവരുതെന്നു കരുതി ദക്ഷന് താൻ വിജയിച്ചുവെന്ന ധാരണ നല്കിയതോടൊപ്പം ദിലീപനെ സന്തോഷവാനാക്കുന്നവിധത്തിൽ ബുദ്ധിപരമായ ഒരു ഒത്തുതീർപ്പ് തന്ത്രം ശിവൻ മെനഞ്ഞിരുന്നു.

ഇനിമുതൽ ദക്ഷന്റെ ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവർത്തിയെന്നായിരിക്കും അറിയപ്പെടുകയെന്ന് ശിവൻ ഉത്തരവിട്ടു. ദേവഗിരിയിലെ കൊട്ടാരത്തിലും അയോധ്യയിലെ കൊട്ടാരത്തിലും പ്രാർത്ഥന നടക്കുമ്പോൾ ആദ്യം ജപിക്കുന്ന പേർ ദക്ഷന്റേതായിരിക്കും. ചന്ദ്രവംശി പ്രദേശങ്ങളിൽ ദിലീപൻ സ്വദീപിന്റെ ചക്രവർത്തിയെന്നറിയപ്പെടും. അതോടൊപ്പംതന്നെ മെലൂഹയിൽ സഹോദര ചക്രവർത്തിയെന്നും അദ്ദേഹം അറിയപ്പെടും. ദിലീന്റെ രാജവംശം മെലൂഹയ്ക്ക് ആയിരം സ്വർണ്ണനാണയങ്ങൾ പേരിന് കപ്പമായി നല്കും. അത് രാമജന്മഭൂമി ക്ഷേത്രത്തിന് സംഭാവനയായി നല്കുമെന്ന് ദക്ഷൻ പ്രഖ്യാപിച്ചു.

അങ്ങനെ ദക്ഷന്റെ സ്വപ്നങ്ങളിലൊന്ന് സാക്ഷാത്കരിക്കപ്പെട്ടു. ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവർത്തിയാകുക എന്ന സ്വപ്നം. സംതൃപ്തനായ ദക്ഷൻ വിജയാഹ്ലാദത്തോടെ ദേവഗിരിയിലേക്കു മടങ്ങി. സൂര്യവംശികളുമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ തോറ്റിട്ടും പ്രായോഗികമായ എല്ലാ അർത്ഥത്തിലും തന്റെ സാമ്രാജ്യവും സ്വാതന്ത്ര്യവും നിലനിർത്താൻ കഴിഞ്ഞതിൽ സർവ്വഥാ പ്രായോഗികമതിയായ ദിലീപൻ ആഹ്ലാദിച്ചു.

"ഒരാഴ്ചയ്ക്കുള്ളിൽ നമ്മൾ കാശിക്കു പോകുമോ?"വീരഭദ്രൻ ചോദിച്ചു. "ഹും..."

"നന്നായി. എനിക്കിവിടെ മുഷിഞ്ഞുതുടങ്ങി."

വീരഭദ്രന് ചില്ലം തിരികെകൊടുത്ത് ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഈ ഭഗീരഥൻ ഒരു രസികൻ ചെറുപ്പക്കാരനാണെന്നു തോന്നുന്നു.

"അതെ. രസികനാണ്." വീരഭദ്രൻ ഒരു പുകയെടുത്തു.

"അവനെക്കുറിച്ച് നീയെന്താ കേട്ടത്?

"നിനക്കറിയുമോ?"വീരഭദ്രൻ പറഞ്ഞു "ധർമ്മകേതിൽ നമ്മുടെ താവളത്തിനു നേർക്ക് ഒരുലക്ഷം പേരുടെ സൈനികവ്യൂഹവുമായി ആക്രമണം നടത്താനാലോചിച്ചിരുന്നയാളായിരുന്നു ഈ ഭഗീരഥൻ."

"പുറകിൽനിന്നുള്ള ആക്രമണം? അത് ഉഗ്രൻ ആശയമായിരുന്നു. ദ്രപകുവിന്റെ ധീരതയാർന്ന പ്രകടനമില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ അതിന് ഫലം കാണുമായിരുന്നു."

"ഭഗീരഥന്റെ ഉത്തരവ് നടപ്പായിരുന്നെങ്കി**ൽ** അതിന് കൃത്യമായ ഫലം കാണുമായിരുന്നു."

"ശരിക്കും?"പുകയൂതിക്കൊണ്ട് ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"പ്രധാന രണഭൂമിയിൽ നിന്നകന്ന് ദൈർഘ്യമേറിയ മറ്റൊരു വഴിയിലൂടെ രാത്രിയുടെ നിശ്ശബ്ദതയിൽ നമ്മെ ആക്രമിക്കുവാൻ ഭഗീരഥൻ ആലോചിച്ചിരുന്നതായി ഞാൻ കേട്ടിരുന്നു. അയാൾ അങ്ങനെ ചെയ്തിരുന്നുവെങ്കിൽ ആ സേനാനീക്കത്തെക്കുറിച്ച് നമുക്കറിയാൻ കഴിയില്ലായിരുന്നു. വൈകിയുള്ള നമ്മുടെ പ്രതികരണം നമ്മുടെ പരാജയം ഉറപ്പുവരുത്തിയേനെ."

"പിന്നെ എവിടെയാ തകരാറുണ്ടായത്?"

"ഭഗീരഥൻ യോഗം ചേരുവാൻ നിർദ്ദേശിച്ചപ്പോൾ അന്നു രാത്രി യോഗം ചേരുവാൻ യുദ്ധകാര്യ സമിതി തയ്യാറായില്ല." ''എന്തുകൊണ്ടാണ് അവരതിന് തയ്യാറാകാതിരുന്നത്?

"അല്ല, ഞാൻ തമാശ പറഞ്ഞതല്ല." നിഷേധാർത്ഥത്തിൽ തല കുലുക്കിക്കൊണ്ട് വീരഭദ്രൻ പറഞ്ഞു. "അതിലും മോശമായ ഒരു കാര്യമുണ്ടായി. രാവിലെ യോഗം ചേർന്നപ്പോൾ. നമ്മുടെ സൈനികതാവളത്തിനും ധർമ്മകേതിനുമിടയിൽ തന്നെ നിലയുറപ്പിക്കുവാൻ അവർ ഭഗീരഥനോടു പറഞ്ഞു. അവരുടെ നീക്കങ്ങൾ കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ അത് നമുക്ക് സഹായകമായി."

"യുദ്ധകാര്യ സമിതി അങ്ങനെയൊരു തീരുമാനമെടുത്തത് എന്തിനാണ്?"അമ്പരന്നുകൊണ്ട് ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"സത്യത്തിൽ ഭഗീരഥന്റെ പിതാവിന് അയാളിൽ വിശ്വാസമില്ല. അതു കൊണ്ടു തന്നെ സ്വദീപിലെ പല രാജാക്കന്മാർക്കും സൈനികർക്കും അയാളെ വിശ്വാസമില്ല. സൈന്യവുമായി അയാൾ അയോദ്ധ്യയിലെത്തി ചക്രവർത്തിയായി സ്വയം പ്രഖ്യാപിക്കുമെന്നാണ് അവർ കരുതുന്നത്."

"അത് പരിഹാസ്യമാണ്. എന്തുകൊണ്ട് ദിലീപൻ സ്വന്തം മകനെ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല?"

"പിതാവ് ഒരു വിഡ്ഢിയാണെന്നും ഭീകരനായ ചക്രവർത്തിയാണെന്നും മകൻ കരുതുന്നുവെന്നാണ് ദിലീപൻ വിചാരിക്കുന്നത്. അതാണ് അതിനുള്ള കാരണം."

"ഭഗീരഥൻ യഥാർത്ഥത്തിൽ അങ്ങനെ ചിന്തിക്കുന്നില്ലെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്."

"ഞാൻ കേട്ടിടത്തോളം കാര്യങ്ങൾ വെച്ചുനോക്കുമ്പോൾ" ചില്ലത്തിൽ നിന്നുള്ള ചാരം കൊട്ടി പുറത്തുകളഞ്ഞുകൊണ്ട് വീരഭദ്രൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഭഗീരഥൻ വാസ്തവത്തിൽ തന്റെ പിതാവിനെക്കുറിച്ച് അങ്ങനെയൊക്കെ വിചാരിക്കുന്നുണ്ട്. അയാളുടെ നിഗമനം തെറ്റിൽനിന്ന് ഏറെ അകലെയല്ലതാനും. അങ്ങനെയല്ലേ?"

ശിവൻ പുഞ്ചിരി തൂകി.

"പിന്നെ പ്രശ്നങ്ങൾ കൂടുതൽ വഷളാക്കിക്കൊണ്ട്" വീരഭദ്രൻ തുടർന്നു "ആ പരാജയത്തിന്റെ മുഴുവൻ കുറ്റവും ഭഗീരഥന്റെ മേൽ കെട്ടിവെച്ചു. അയാൾ ഒരു ലക്ഷം സൈനികരെ കൊണ്ടുപോയതിനാലാണ് യുദ്ധത്തിൽ പരാജയപ്പെട്ടതെന്ന് വ്യാഖ്യാനമുണ്ടായി."

ശിവൻ തലയാട്ടി. ബുദ്ധിമാനായ ഒരുവനെ അയാളുടെ ചുറ്റുമുള്ള വിഡ്ഢികൾ അനാവശ്യം പറയുന്നതാലോചിച്ചപ്പോൾ ശിവന് സങ്കടം തോന്നി. "അയാൾ കഴിവുള്ളവനാണെന്നാണ് എന്റെ വിശ്വാസം. അയാളുടെ ചിറകുകൾ ആരോ ബന്ധിച്ചിരിക്കുകയാണ്."

പ്രശാന്തമായ ആ അന്തരീക്ഷത്തെ ഭേദിച്ചുകൊണ്ട് പൊടുന്നനെ ഒരു നിലവിളി ഉയർന്നു. ഒരാൾ കുതിരപ്പുറത്ത് പാഞ്ഞുപോകുന്നതായി ശിവനും വീരഭദ്രനും കണ്ടു. അതേസമയം അയാളുടെ അനുചരൻ വളരെ പുറകിലായിരുന്നു. അയാൾ ഉറക്കെ നിലവിളിച്ചു. "രക്ഷിക്കണേ! ഭഗീരഥ കുമാരനെ രക്ഷിക്കണേ!"

ഭഗീരഥന് കുതിച്ചു പായുന്ന കുതിരയുടെ നിയന്ത്രണം നഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നു. അത് ആ കിഴുക്കാംതൂക്കായ കുന്നിന്റെഅറ്റത്തേക്ക് ഓടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഏതാണ്ട് മരണം ഉറപ്പിക്കാവുന്ന അവസ്ഥ. ശിവൻ കുതിരപ്പുറത്ത് ചാടിക്കയറി. വീരഭദ്രൻ പുറകെ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഒരുപാട് ദൂരമുണ്ടായിരുന്നു അവിടേക്ക്. എങ്കിലും താഴോട്ടുള്ള നേരിയ ചെരിവ് ഗതിവേഗമാർജ്ജിക്കാൻ ശിവനും വീരഭദ്രനും സഹായകമായി. ഭഗീരഥന്റെ കുതിരയുടെ കുറുകെ കടക്കുവാൻ ശിവൻ ആദ്യം വൃത്താകൃതിയിൽ

[&]quot;അവർ ഉറങ്ങുകയായിരുന്നു"

[&]quot;നീ തമാശ പറയുന്നോ"

തന്റെ കുതിരയെ ഓടിച്ചു. അല്പം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ശിവൻ ഭഗീരഥന്റെ കുതിരക്കൊപ്പം സഞ്ചരിച്ചു. ഇത്ര വലിയൊരു അപായത്തെ നേരിടുമ്പോഴും ഭഗീരഥന് തന്റെ ശാന്തതയും സംയമനവും നഷ്ടമായിട്ടില്ലെന്ന് ശിവന് മനസ്സിലായി.

ഭഗീരഥൻ കടിഞ്ഞാണിൽ ആഞ്ഞു വലിച്ചുകൊണ്ട് കുതിരയുടെ വേഗത കുറയ്ക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. പക്ഷേ, ഭഗീരഥൻ അങ്ങനെ ചെയ്തപ്പോൾ കുതിര കൂടുതൽ വെകിളി പിടിക്കുകയാണുണ്ടായത്. അത് കൂടുതൽ വേഗത കൈവരിച്ചു.

കുതിര അപായകരമാം വിധം സരയു നദിയുടെ അടുത്തെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. "കടിഞ്ഞാൺ വിടു"സരയു നദിയുടെ മുരൾച്ചയ്ക്കും ഉച്ചത്തിൽ ശിവൻ അലറി.

"എന്ത്?"ഭഗീരഥൻ നിലവിളിച്ചു. കുതിരയുടെ നിയന്ത്രണം വിട്ടുകഴിഞ്ഞാൽ കടിഞ്ഞാൺ വിടുകയെന്നത് ഏറ്റവും വിഡ്ഢിത്തമാണെന്നാണ് തന്റെ പരിശീലനകാലത്തെല്ലാം അയാൾക്കു ലഭിച്ചിരുന്ന ഉപദേശം.

"എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ! കടിഞ്ഞാൺ വിടൂ."

വിധി തന്നെ ശിവന്റടുത്തേക്ക് നയിച്ചത് നല്ലതിനായിരുന്നുവെന്ന് ഭഗീരഥന് പിന്നീട് സ്വയം മനസ്സിലാവും. ആ നിമിഷം പരിശീലനത്തിൽ പഠിപ്പിച്ചിരുന്ന കാര്യങ്ങളെല്ലാം വിട്ട് തിബറ്റിൽനിന്നുള്ള ഈ കാട്ടാളൻ പറയുന്നത് വിശ്വസിക്കാം എന്ന് അയാൾ നിശ്ചയിച്ചു. ഭഗീരഥൻ കടിഞ്ഞാൺ വിട്ടു. അയാളെ ഏറെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് തൽക്ഷണം കുതിരയുടെ കുതിപ്പിന്റെ വേഗം കുറഞ്ഞു.

ശിവൻ അയാളുടെ സമീപത്തുകൂടെയാണ് കുതിരപ്പുറത്ത് സഞ്ചരിച്ചത്. അതായത് കുതിരയുടെ കാതിൽ മന്ത്രിക്കുവാൻ തക്കവണ്ണം അടുത്ത്. പിന്നെ അവൻ വിചിത്രമായ ഒരു ഈണം മൂളാൻ തുടങ്ങി. അതോടെ കുതിര ശാന്തതയാർജ്ജിച്ചു. അതിന്റെ വേഗത വളരെയധികം കുറഞ്ഞു. കിഴുക്കാംതൂക്ക് അടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. വളരെ അടുത്തെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു അത്.

"ശിവാ!" വീരഭദ്രൻ മുന്നറിയിപ്പു നല്കി. "ആ കിഴുക്കാംതൂക്കിലേക്ക് ഇനി കുറച്ചു വാരകൾ മാത്രമേയുള്ളൂ!"

ശിവനാ മുന്നറിയിപ്പ് ശ്രദ്ധിച്ചു. അവൻ തന്റെ കുതിരയുടെ വേഗം ഭഗീരഥന്റെ കുതിരയുടേതിനൊപ്പമാക്കി. ശിവൻ ഈണം മൂളിക്കൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ കുതിരയുടെ പുറത്തിരുന്നു കൊണ്ടുതന്നെ രാജകുമാരൻ കുതിരയെ നിയന്ത്രിച്ചു. സാവധാനമെങ്കിലും ശിവൻ കുതിരയുടെ മേൽ നിയന്ത്രണം സ്ഥാപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കിഴുക്കാംതൂക്കിന് കുറച്ചുവാരകൾക്കു മുൻപായി ഭഗീരഥന്റെ കുതിര നിന്നു.

ഭഗീരഥനും ശിവനും ഉടൻ കുതിരപ്പുറത്തു നിന്നിറങ്ങി. അപ്പോഴേക്കും വീരഭദ്രൻ അവിടെയെത്തി.

"ദൈവമേ!" വീരഭദ്രൻ കിഴുക്കാംതൂക്കിനു നേരെ നോക്കി. "തനിക്കു കുഴപ്പമൊന്നുമില്ലല്ലോ?"

ശിവനെ തുറിച്ചുനോക്കുകയായിരുന്ന ഭഗീരഥൻ ലജ്ജമൂലം മുഖം താഴ്ത്തിപ്പിടിച്ചു. "താങ്കളെ ഇങ്ങനെ ബുദ്ധിമുട്ടിച്ചതിൽ എനിക്കു വിഷമമുണ്ട്."

"ഒരു ബുദ്ധിമുട്ടുമില്ല."

ഭഗീരഥൻ കുതിരയുടെ നേർക്കു തിരിഞ്ഞു. തന്നെ വിഷമിപ്പിച്ചതിന് അയാൾ അതിന്റെ മുഖത്തടിച്ചു.

"അത് കുതിരയുടെ കുഴപ്പമല്ല." ശിവൻ ഉച്ചത്തിൽ പറഞ്ഞു. ഭഗീരഥൻ പുരികം ചുളിച്ച് ശിവനെ നോക്കി. ശിവൻ ഭഗീരഥന്റെ കുതിരയുടെ നേർക്കു നടന്നു. ആവശ്യമില്ലാതെ ശിക്ഷയേറ്റുവാങ്ങിയ ഒരു കുട്ടിയെ ലാളിക്കുമ്പോലെ ശിവൻ കുതിരയുടെ മുഖത്തു തലോടി. അതിന്റെ കടിഞ്ഞാൺ വലിച്ചു പുറത്തിട്ടുകൊണ്ട് ശിവൻ ഭഗീരഥനെ അടുത്തേക്കു വിളിച്ച് കുതിരയുടെ വായ്ക്കടുത്തുണ്ടായിരുന്ന തുകൽപട്ടയിൽ ഉറപ്പിച്ച ആണി കാട്ടിക്കൊടുത്തു.

ഭഗീരഥൻ ഞെട്ടി. ഊഹം ശരിയായിരുന്നു.

ശിവൻ ആണി ഊരിയെടുത്ത് ഭഗീരഥനു നല്കി. "സുഹൃത്തേ, നിങ്ങളോട് ഇഷ്ടമില്ലാത്ത ആരോ ഉണ്ട്."

അതിനിടയ്ക്ക് ഭഗീരഥന്റെ അനുചരൻ അവിടെ എത്തിച്ചേർന്നു. "കുമാരാ! അങ്ങേക്കു കുഴപ്പമൊന്നുമില്ലല്ലോ?"

ഭഗീരഥൻ അനുചരനെ നോക്കി. " എനിക്കൊരു കുഴപ്പവുമില്ല."

ശിവൻ അനുചരനു നേർക്കു തിരിഞ്ഞു. "മകൻ അസാധാരണ ശേഷിയുള്ള കുതിരസവാരിക്കാരനാണെന്ന് ദിലീപൻ ചക്രവർത്തിയോടു പറയുക. സാഹചര്യങ്ങളെല്ലാം പ്രതികൂലമായിരിക്കുമ്പോൾ പോലും ഒരു ജന്തുവിനു മേൽ ഇത്രയധികം നിയന്ത്രണമുള്ള ഒരാളെ നീലകണ്ഠൻ ഇതുവരെ കണ്ടുമുട്ടിയിട്ടില്ലെന്ന കാര്യവും അദ്ദേഹത്തോടു പറയുക. കാശിക്കുപോകുമ്പോൾ ഭഗീരഥരാജകുമാരനെ ഒപ്പം കൂട്ടാൻ നീലകണ്ഠൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു എന്ന കാര്യവും അദ്ദേഹത്തെ അറിയിക്കുക."

ദിലീപന്, അതൊരു അപേക്ഷയായിരിക്കില്ലെന്നും അതൊരു ഉത്തരവായിരിക്കുമെന്നും ശിവന് അറിയാമായിരുന്നു. ഭഗീരഥനെ അയാളുടെ ജീവനെതിരെയുള്ള അജ്ഞാതമായ ഭീഷണിയിൽനിന്നു രക്ഷിക്കുവാൻ ഇതാണ് ഒരുവേള ഏറ്റവും നല്ല വഴിയെന്ന് ശിവനു തോന്നി. അനുചരൻ ഉടൻതന്നെ മുട്ടുകുത്തിനിന്നു. "അങ്ങു കല്പിക്കുന്ന പോലെ, സ്വാമീ

ഭഗീരഥൻ ഇതികർത്തവ്യതാമൂഢനായി നിന്നു. തനിക്കെതിരായി ഗൂഢാലോചന നടത്തിയ ആളുകളെ, തന്റെ ആശയങ്ങൾ അവരുടേതാക്കിയ ആളുകളെ, തനിക്കെതിരായി അട്ടിമറി നടത്തിയ ആളുകളെ ഭഗീരഥൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ ഇത്..... ഇതിനൊരു സവിശേഷതയുണ്ട്. അയാൾ തന്റെ അനുചരനു നേരെ തിരിഞ്ഞു "പൊയ്ക്കക്കൊള്ളൂ."

അയാൾ ഉടനെ കുതിരയെ ഓടിച്ചുപോയി.

"ഇന്നുവരെ എനിക്ക് ഇത്തരത്തിലുള്ള ദയാവായ്പ് ലഭിച്ചത് ഒരേയൊരു വ്യക്തിയിൽനിന്നു മാത്രമാണ്." ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. അതുപറയുമ്പോൾ അയാളുടെ കണ്ണുകൾ ഈറനണിഞ്ഞിരുന്നു. "എന്റെ സഹോദരി ആനന്ദമയിയിൽ നിന്നു മാത്രം. പക്ഷേ, രക്തബന്ധമാണ് അതിനുള്ള അവരുടെ സമീപനത്തിന്റെ ന്യായീകരണം. അങ്ങയുടെ മഹാമനസ്കതയ്ക്ക് എങ്ങനെ പ്രതികരിക്കണമെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ, പ്രഭോ"

"എന്നെ പ്രഭോ എന്ന് വിളിക്കാതിരിക്കുക" ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"അങ്ങയുടെ ഈ ഉത്തരവു മാത്രം നിഷേധിക്കുവാൻ എനിക്ക് അനുവാദം തരണമെന്നു ഞാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു." ആദരപൂർണ്ണമായി കൈകൾ കുപ്പിക്കൊണ്ട് ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു "അങ്ങു നല്കുന്ന മറ്റേതു ഉത്തരവും ഞാൻ അനുസരിക്കാം. എന്റെ ജീവനെടുക്കുവാൻ പറഞ്ഞാൽപോലും."

"ഇപ്പോൾ അത്രയ്ക്ക് നാടകീയമായി ചിന്തിക്കാതെ. താങ്കളുടെ ജീവൻ രക്ഷിക്കുവാനായി ഇത്രയേറെ കഷ്ടപ്പെട്ട ശേഷം താങ്കളോട് ആത്മഹത്യ ചെയ്യണമെന്നു പറയുവാൻ എനിക്കു കഴിയില്ല."

ഭഗീരഥൻ മൃദുവായി പുഞ്ചിരിച്ചു. "പ്രഭോ, അങ്ങ് എന്റെ കുതിരയുടെ ചെവിയിൽ എന്താണ് പാടിയത്?"

''ഒരു ചില്ലവുമായി എന്നോടൊപ്പം കുറച്ചു നേരം ഇരിക്കുക. അപ്പോൾ

ഞാൻ നിങ്ങൾക്കത് പഠിപ്പിച്ചു തരാം."

"അങ്ങയുടെ കാൽക്കലിരുന്ന് പഠിക്കുകയെന്നത് ഒരു ബഹുമതിയാണ്, പ്രഭോ."

"എന്റെ കാൽക്കലിരിക്കരുത് സുഹൃത്തേ. എന്റെ അടുത്തിരിക്കുക. അങ്ങനെയാകുമ്പോൾ ശബ്ദം കുറച്ചുകൂടി നന്നായി കേൾക്കാം!" ഭഗീരഥൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. ശിവൻ അയാളുടെ ചുമലിൽ പതുക്കെ തട്ടി.

സരയുവിലൂടെയുള്ള യാത്ര

രണ്ട്

"സർവ്വസൈന്യാധിപൻ പർവ്വതേശ്വരൻ പുറത്തു കാത്തുനില്പുണ്ടെന്ന് കുമാരി ആനന്ദമയിയോടു പറയൂ"ആനന്ദമയിയുടെ കൊട്ടാരവാതിൽക്കൽ കാവൽ നിന്നിരുന്ന വനിതാ പടയാളികളുടെ മേധാവിയോട് പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു.

"കുമാരി അങ്ങയെ കാത്തിരിക്കുകയാണെന്നാണ് പറഞ്ഞിരുന്നത്, സേനാപതേ"സുരക്ഷാമേധാവി തലകുനിച്ച് അഭിവാദ്യം ചെയ്ത് പറഞ്ഞു: "ഞാൻ അകത്തു ചെന്ന് രാജകുമാരിയോട് ചോദിച്ചുവരുന്നതുവരെ അങ്ങയോട് ഇവിടെ കാത്തുനില്ക്കുവാൻ ഞാൻ അപേക്ഷിക്കട്ടെയോ?"

സുരക്ഷാമേധാവി ആനന്ദമയിയുടെ അറയിലേക്കു നടന്നപ്പോൾ പർവ്വ തേശ്വരൻ ചുറ്റും നോക്കി. കാശിയാത്രയുടെ ചുമതലക്കാരനായി ശിവൻ പർവ്വതേശ്വരനെ നിയോഗിച്ചിരുന്നു. അതിന്റെ സംഘാടനം അയോദ്ധ്യയിലെ ഏതെങ്കിലും ഭരണാധികാരികളെ ഏല്പിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ, അടുത്ത മൂന്നു വർഷത്തേക്ക്, ഏതുതരത്തിലുള്ള ഗതാഗത മാർഗ്ഗമാണ് ഉപയോഗിക്കേണ്ടത് എന്നതിനെക്കുറിച്ച് ചർച്ച നടത്തുകയാണ് അവർ ചെയ്യുകയെന്ന് ശിവനറിയാമായിരുന്നു. പർവ്വതേശ്വരൻ സൂര്യവംശികളുടെ ലാക്ഷണികമായ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തോടെ ഒരാഴ്ചയ്ക്കകം അതിനുവേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്തിരുന്നു. രാജകീയ നൗകകളിൽ സരയു നദിയിലൂടെ കിഴക്കോട്ട് മഗധ രാജ്യത്തെ ലക്ഷ്യം വെച്ചായിരുന്നു ആ യാത്രാ സംഘം സഞ്ചരിക്കേണ്ടിയിരുന്നത്. മഗധ നദീ തീരത്ത് ഗംഗാ നദിയിലാണ് സരയു ചെന്നു ചേരുന്നത്. അവിടെ നിന്ന് ഗംഗാ നദിയിലൂടെ അവർ പരമോൽകൃഷ്ടമായ തേജസ്സ് വിളയാടുന്ന നഗരത്തിലേക്ക്, കാശിയിലേക്ക് യാത്ര തുടരും.

നീലകണ്ഠനോടൊപ്പം യാത്ര ചെയ്യുവാനുള്ള ഒരവസരം കാത്തിരുന്ന അയോദ്ധ്യയിലെ ചില അഭിജാതരുടെ ബാലിശമായ അപേക്ഷകളുടെ കുത്തൊഴുക്കിൽ പർവ്വതേശ്വരൻ മുങ്ങിപ്പോയി. മൂന്നാമത്തെ പ്രഹാരമാരംഭിച്ച് കൃത്യം ഒന്നര നാഴിക പിന്നിടുമ്പോൾ യാത്ര നടത്താനാഗ്രഹിച്ചിരുന്ന തനി അന്ധവിശ്വാസിയായ ഒരു കുലീനന്റേതടക്കമുള്ള ചില വിചിത്രമായ അപേക്ഷകൾ പരിഗണിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം തീരുമാനിച്ചിരുന്നു. തന്റെ നൗകയിൽ സ്ത്രീ ജീവനക്കാർ മാത്രമേ പാടുള്ളൂ എന്നു ശഠിച്ച ഒരു തറവാടിയുടേതടക്കം സമാനമായ അപേക്ഷകൾ അദ്ദേഹം പാടെ നിരാകരിച്ചു. ആനന്ദമയി തന്റെ യാത്രയ്ക്ക് വേണ്ട പ്രത്യേകമായ ചില ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്യുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടാകും എന്ന് ആ സർവ്വസൈന്യാധിപന് ഉറപ്പുണ്ടായിരുന്നു.

സൗന്ദര്യ സ്നാനത്തിനായി പാൽ നിറച്ച ഒരു കപ്പൽ ഒപ്പം കൊണ്ടുപോവുന്നതുപോലെയുള്ള ഏർപ്പാട്

സുരക്ഷാമേധാവി ഉടൻ തിരിച്ചെത്തി. "സേനാപതേ, അങ്ങേക്ക് അകത്തേക്കു പോകാം."

പ്രസരിപ്പോടെ അകത്തേക്കു നടന്നുചെന്ന പർവ്വതേശ്വരൻ രാജകുടുംബാംഗങ്ങളെ കാണുമ്പോൾ ചെയ്യാറുള്ളതുപോലെ തലകുനിച്ച് അഭിവാദ്യം ചെയ്ത് ഉറക്കെ ചോദിച്ചു "രാജകുമാരി, ഭവതിക്കെന്തൊക്കെയാണ് വേണ്ടത്?"

"സേനാപതേ, അങ്ങ് ഇത്രയ്ക്ക് നാണം കുണുങ്ങേണ്ടതില്ല. തല ഉയർത്തിനോക്കാം."

പർവ്വതേശ്വരൻ തല ഉയർത്തി. ചിത്രജാലകത്തിനടുപ്പിച്ച് കൊട്ടാരത്തിലെ ഉദ്യാനത്തിലേക്കു കണ്ണുംനട്ട് കമിഴ്ന്നുകിടക്കുകയായിരുന്നു ആനന്ദമയി. കാനിനി എന്ന തിരുമ്മൽകാരി തന്റെ മാന്ത്രികശേഷി രാജകുമാരിയുടെ വശ്യവും മേദസ്സു നിറഞ്ഞതുമായ ശരീരത്തിൽ പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. മുതുകിന്റെ താഴെനിന്ന് തുടയുടെ മേൽഭാഗം വരെ അലസമായി ഇട്ട ഒരു കഷണം തുണി മാത്രമേ ആനന്ദമയിയുടെ ശരീരത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അവരുടെ ശേഷിച്ച ശരീരഭാഗങ്ങൾ കണ്ണിനു വിരുന്നായി.

"മനോഹരമായ കാഴ്ച, അല്ലേ?"ആനന്ദമയി ചോദിച്ചു. പർവ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം തുടുത്തു. തല കുനിച്ച് അദ്ദേഹം കണ്ണുകൾ മറ്റെവിടേക്കോ തിരിച്ചു. ഇണ ചേരുന്നതിനു മുൻപ് ആനന്ദനൃത്തമാടുന്ന അപൂർവ്വശ്രേണിയിലുള്ള പുരുഷജാതിയിൽപ്പെട്ട മൂർഖൻപാമ്പിനെപ്പോലെ, തന്റെ ഇണയുടെ മേധാവിത്വം അംഗീകരിക്കുന്ന മട്ടിൽ തല കുനിച്ചു പിടിച്ചിരിക്കുന്ന മൂർഖനാണ് പർവ്വതേശ്വരനെന്ന് ആനന്ദമയിക്കുതോന്നി.

"ക്ഷമിക്കണം, കുമാരി. ഞാൻ ഖേദിക്കുന്നു. ഞാൻ ഭവതിയെ അപമാനിക്കണമെന്ന് ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ല."

"രാജകീയ ഉദ്യാനത്തിലേക്ക് നോക്കിയതിന് അങ്ങെന്തിന് ക്ഷമാപണം നടത്തണം സേനാപതേ? അത് അനുവദനീയമാണ്."

ആജീവനാന്തം ബ്രഹ്മചര്യമനുഷ്ഠിച്ചിരുന്ന പർവ്വതേശ്വരൻ ശാന്തനാക്കപ്പെട്ടു. തന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തെ ആനന്ദമയി തെറ്റിദ്ധരിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് പർവ്വതേശ്വരനു തോന്നി. കണ്ണുകൾ താഴ്ത്തി, പതിഞ്ഞ ശബ്ദത്തിൽ അദ്ദേഹം മന്ത്രിച്ചു. "കുമാരി, ഞാൻ എന്താണു ചെയ്തു തരേണ്ടത്?"

"വാസ്തവത്തിൽ വളരെ ലളിതമായ ഒരു കാര്യം. സരയു നദിയിൽ അല്പം തെക്കോട്ടു ചെന്നാൽ ശ്രീരാമഭഗവാൻ ഗുരുവായ വിശ്വാമിത്രനും അനുജൻ ലക്ഷ്മണനുമൊപ്പം താടക എന്ന രാക്ഷസിയെ വധിക്കാൻ പോകുന്നതിനിടയിൽ വിശ്രമിച്ച ഒരു സ്ഥലമുണ്ട്. ഇവിടെ വെച്ചാണ് വിശ്വാമിത്ര മഹർഷി ശ്രീരാമദേവന് പൈദാഹമോചനം നേടി നിതാന്തമായ ആയുരാരോഗ്യം നിലനിർത്തുന്നതിനുള്ള ബല അതിബല മന്ത്രങ്ങൾ ഉപദേശിച്ചത്. അവിടെ ചെന്ന് ഭഗവാനെ പൂജിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്ന് ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു."

ശ്രീരാമദേവനോടുള്ള ആനന്ദമയിയുടെ ഭക്തി കണ്ട് ആഹ്ളാദിച്ച പർവ്വതേശ്വരൻ പുഞ്ചിരി തൂകി. "രാജകുമാരി, തീർച്ചയായും നമുക്കവിടെ ഇറങ്ങാം. അതിനുള്ള ഏർപ്പാടുകൾ ഞാൻ ചെയ്യാം. പ്രത്യേകിച്ച് വേറെന്തെങ്കിലും ആവശ്യങ്ങളുണ്ടോ?"

"യാതൊന്നും വേണ്ട. പ്രാർത്ഥന. ഈശ്വരനടുത്തെത്തുവാൻ സത്യസന്ധമായ ഒരു ഹൃദയം മാത്രം മതിയാവും."

ആകൃഷ്ടനായ മട്ടിൽ പർവ്വതേശ്വരൻ മുഖമുയർത്തി നോക്കി. ആനന്ദമയിയുടെ കണ്ണുകൾ പക്ഷേ, അയാളെ പരിഹസിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നി. അയാൾ പതിയെ മുരണ്ടു "മറ്റെന്തെങ്കിലും വേണോ, രാജകുമാരീ?"

ആനന്ദമയി കൊഞ്ഞനം കുത്തി. അവർ ആഗ്രഹിക്കുന്ന പ്രതികരണം അവർക്കു ലഭിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നില്ല. "വേറൊന്നുമില്ല സേനാപതേ."

പർവ്വതേശ്വരൻ പ്രസരിപ്പോടെ അഭിവാദ്യം ചെയ്ത ശേഷം ആ മുറിയിൽനിന്ന് പുറത്തേക്കിറങ്ങി.

മടങ്ങിപ്പോകുന്ന പർവ്വതേശ്വരന്റെ രൂപത്തെ ആനന്ദമയി ഉറ്റുനോക്കി. ഉച്ചത്തിൽ നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ട് അവൾ തലയാട്ടി.

— ★@サ�� ~~-~~

"ദയവായി എല്ലാവരും ചേർന്നു നില്ക്കൂ." പൂജാരി പറഞ്ഞു. "നമുക്ക് പൂജ തുടങ്ങാം."

ശിവന്റെ യാത്രാസംഘം ഗുരു വിശ്വാമിത്രൻ ശ്രീരാമദേവനെ മഹാവിദ്യകൾ പഠിപ്പിച്ച ബല അതിബല കുണ്ട് എന്ന സ്ഥലത്തെത്തിയിരുന്നു.

അയോധ്യയിലെ അഭിജാതരിൽ നിരവധിപേർ കാശിയിലേക്കുള്ള യാത്രയിൽ കടന്നുകൂടിയതിൽ നീലകണ്ഠൻ അസന്തുഷ്ടനായിരുന്നു. അഞ്ച് കപ്പലുകളുള്ള ഒരു അതിവേഗ യാത്രാസംഘത്തിനു പകരം അൻപത് കപ്പലുകളുടെ ആലസ്യമാർന്ന ഒരു സാർത്ഥവാഹകസംഘമായിരുന്നു അത്. ചന്ദ്രവംശി അഭിജാത സമൂഹത്തിന്റെ സങ്കീർണ്ണമായ യുക്തികളെ നിരസിക്കുവാൻ നേർവഴിക്കാരനായ പർവ്വതേശ്വരനു ബുദ്ധിമുട്ടനുഭവപ്പെട്ടു. ആളുകളുടെ എണ്ണം കുറയ്ക്കുവാൻ ഭഗീരഥൻ ബുദ്ധിപരമായ പുതിയൊരു തന്ത്രം കണ്ടെത്തിയതിൽ ശിവൻ സന്തുഷ്ടനായി. ഒരു അഭിജാതനോട് ഉടൻതന്നെ കാശിയിൽചെന്ന് നീലകണ്ഠനെ സ്വീകരിക്കുവാനൊരു സ്വാഗതസംഘം രൂപീകരിക്കണമെന്നും അപ്രകാരം ചെയ്താൽ അതിശക്തനായ നീലകണ്ഠന്റെ അനുഭാവം നേടിയെടുക്കാനാകുമെന്നും പറഞ്ഞു. ഒരാൾ തിടുക്കപ്പെട്ടു പോകുന്നതു കണ്ടതോടെ മറ്റുള്ളവരും അയാളെ പിന്തുടർന്നു. ആദ്യം ഞാനായിരിക്കണം നീലകണ്ഠന്റെ ആഗമനമറിയിച്ച് കാശിയിലെത്തേണ്ടത് എന്ന വാശിയിൽ അവർ മത്സരിച്ചു. മണിക്കുറുകൾക്കുള്ളിൽ ശിവൻ ഉദ്ദേശിച്ച മട്ടിൽ യാത്രാസംഘത്തിന്റെ വലിപ്പം കുറഞ്ഞു.

നദീതീരത്തുനിന്നും അൻപതുവാര അകലെയാണ് പൂജാപീഠം ഒരുക്കിയിരുന്നത്. പരിപൂർണ്ണ ഭക്തിയോടെ പൂജ നടത്തുന്ന ആർക്കും പിന്നീട് ഒരു രോഗവുമുണ്ടാവില്ല എന്നായിരുന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. ശിവൻ, സതി, പർവ്വതേശ്വരൻ, ആയുർവതി, ഭഗീരഥൻ, ആനന്ദമയി എന്നിവർ പൂജാരിക്കു തൊട്ടടുത്തായി വട്ടംകൂടി ഇരുന്നു. നന്തി, വീരഭദ്രൻ, ദ്രപകു, കൃതിക എന്നിവരും സംയുക്ത സൂര്യവംശി-ചന്ദ്രവംശി സൈനികസംഘവും അതിനല്പം പുറകിലായി ഇരുന്നു. ഗുരു അഭ്യസിപ്പിച്ച അതേ മട്ടിലാണ് ആ ബ്രാഹ്മണ പുരോഹിതൻ സംസ്കൃത ശ്ലോകങ്ങൾ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടിരുന്നത്.

സതി അസ്വസ്ഥയായിരുന്നു. തന്നെ ആരോ ശ്രദ്ധിക്കുന്നുണ്ടെന്ന അസ്വസ്ഥതയുളവാക്കുന്ന തോന്നൽ അവൾക്കനുഭവപ്പെട്ടു. വിചിത്രമായ ചില കാരണങ്ങളാൽ തനിക്കുനേരെ ആരോ കടുത്ത വിദ്വേഷം ചൊരിയുന്നതായി അവൾക്കു തോന്നി. അതോടൊപ്പം തന്നെ അനന്തമായ സ്നേഹവും കടുത്ത സങ്കടവും അവൾക്കനുഭവപ്പെട്ടു. ആശയക്കുഴപ്പത്തിലകപ്പെട്ട അവൾ കണ്ണുതുറന്നു. അവൾ മുഖം ഇടതുവശത്തേക്കു തിരിച്ചു. ആ വിശിഷ്ടമായ പൂജയുടെ ചിട്ടയനുസരിച്ച് എല്ലാവരും കണ്ണുകൾ അടച്ചു പിടിച്ചിരുന്നു. പിന്നെ അവൾ വലതുവശത്തേക്ക് കണ്ണുകൾ തിരിച്ചു. ശിവൻ തന്നെ നോക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ അവൾ ഒന്നു ഞെട്ടി. തുറന്നു പിടിച്ച അവന്റെ കണ്ണുകളിൽ നിന്ന് പ്രണയം പെയ്തിറങ്ങി. ശിവന്റെ മുഖത്ത് ചെറിയൊരു മന്ദഹാസമുണ്ടായിരുന്നു.

പ്രാർത്ഥനയിൽ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കണമെന്ന സൂചിപ്പിക്കുന്ന മട്ടിൽ സതി ഭർത്താവിനെ നോക്കി പുരികം കോട്ടി. എന്നാൽ ശിവൻ ചുണ്ടുകൾ ഇറുക്കിയടച്ച് അവൾക്കൊരു ചുംബനം നല്കി. നടുങ്ങിപ്പോയ സതി മുഖം കൂടുതൽ ചുളിച്ചു. ബാലിശമായ ആ പെരുമാറ്റത്തിൽ സതിയുടെ സൂര്യവംശീയ ബോധത്തിന് മങ്ങലേറ്റതായി തോന്നി. അത് പെരുമാറ്റ സംഹിതയുടെ ലംഘനമായി അവൾക്കു തോന്നി. ലാളിച്ചു വഷളാക്കപ്പെട്ട കുട്ടിയെ പോലെ ശിവൻ കണ്ണുകളടച്ച് അഗ്നിക്കുനേരെ നോക്കിയിരുന്നു. തനിക്കു സ്നേഹമയനായ ഒരു ഭർത്താവിനെയാണ് ലഭിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന യാഥാർത്ഥ്യത്തിനു നേർക്ക് ചെറിയൊരു മന്ദഹാസം പൊഴിച്ച്, കണ്ണുകളടച്ച് സതിയും അഗ്നിക്കു നേരെ തിരിഞ്ഞു. അപ്പോഴും ആരോ തന്നെ ശ്രദ്ധിക്കുന്നതായി അവൾക്കു തോന്നി. വളരെ ഏകാഗ്രമായി നോക്കുന്നതുപോലെ.

— \$@J4**®** —

നീലകണ്ഠന്റെ യാത്രാസംഘത്തിലെ അവസാനത്തെ കപ്പലും സരയു നദിയിലെ വളവു തിരിഞ്ഞ് അപ്രത്യക്ഷമായി. ശത്രുക്കൾ കാഴ്ചയിൽനിന്ന് മറഞ്ഞതോടെ നാഗൻ മരങ്ങൾക്കിടയിൽനിന്ന് പുറത്തുവന്നു. ബ്രാഹ്മണപൂജാരി പൂജ നടത്തിയ ആ സ്ഥലത്തേക്ക് അയാൾ നടന്നെത്തി. അയാളുടെ പിന്നാലെ നാഗറാണിയും നൂറോളം സായുധ സൈനികരുമുണ്ടായിരുന്നു. നാഗനെ ഒറ്റയ്ക്കുവിട്ട്, വിനയപൂർവ്വം അല്പം അകലം പാലിച്ച് അവർ അവിടെ നിന്നു.

നാഗറാണിയുടെ പ്രധാനമന്ത്രിയായ കാർക്കോടകൻ ആകാശത്തിലേക്കു നോക്കി സമയം കണക്കുകൂട്ടി. പിന്നെ നിസ്സംഗമായി നാഗനെ നോക്കി. തന്റെ രാജ്യത്ത് ജനപ്രഭു എന്നു വിശേഷിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന ആ നാഗൻ ഈ പൂജയിൽ ഇത്രയ്ക്ക് താത്പര്യം കാണിക്കുന്നത് എന്തുകൊണ്ടായിരിക്കുമെന്ന് അയാൾ അതിശയിച്ചു. ആ രാജാവിന് വലിയ ശക്തിയും അറിവുമുണ്ട്. ചിലർ അദ്ദേഹത്തെ നാഗറാണിയേക്കാൾ മികവുറ്റ ഒരു വ്യക്തിയായി കണക്കാക്കിപ്പോന്നിരുന്നു.

"മഹാറാണി" കാർക്കോടകൻ ചോദിച്ചു. "ജനപ്രഭുവിനോട് നാട്ടിലേക്കു മടങ്ങണമെന്ന കാര്യം ഒന്നുകൂടി ഉപദേശിക്കുന്നത് നന്നായിരിക്കുമെന്ന് ഭവതിക്കു തോന്നുന്നില്ലേ?"

"കാർക്കോടക്ൻ"റാണി ചൊടിക്കുന്ന മട്ടിൽ പിറുപിറുത്തു. "നിങ്ങളുടെ ഉപദേശം ആവശ്യമുള്ളപ്പോൾ ഞാൻ ചോദിച്ചുകൊള്ളാം." റാണിയുടെ ക്ഷോഭത്തെക്കുറിച്ച് നല്ലപോലെ അറിയാവുന്ന കാർക്കോടകൻ പിൻവലിഞ്ഞു. എന്നാൽ റാണിയുടെ മനസ്സ് കാർക്കോടകന്റെ വാക്കുകൾ പരിഗണിച്ചു. റാണി പുറകോട്ടു തിരിഞ്ഞ് നാഗനെ നോക്കി. പ്രധാനമന്ത്രി പറഞ്ഞത് ശരിയാണെന്ന് റാണിക്കു സമ്മതിക്കേണ്ടിവന്നു. നാഗന്മാർക്ക് ഉടനെ രാജ്യ തലസ്ഥാനത്തെത്തണം. ഒട്ടും സമയം കളയാനില്ലായിരുന്നു. നാഗന്മാരുടെ രാജ്യസഭ ഉടൻതന്നെ സമ്മേളിക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. (ബംഗന്മാർക്കുള്ള

വൈദ്യസഹായത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിഷയം വീണ്ടും ഉയർന്നുവരാനുള്ള സാധ്യതയുണ്ട്. അതിനുവേണ്ടി വൻതുക ചെലവിടുന്നത് പല നാഗന്മാരെയും ഈ ബന്ധത്തിനോട് എതിർപ്പു പ്രകടിപ്പിക്കുന്നവരാക്കിയിരിക്കുന്നു എന്ന് മഹാറാണിക്കറിയാം. പ്രത്യേകിച്ചും സമാധാനപ്രേമികളായ നാഗന്മാരെ. തങ്ങളുടെ ദുഷ്കർമ്മത്തിന്റെ ഭാഗമായി സമൂഹത്തിൽനിന്ന് ഭ്രഷ്ട് കല്പിക്കപ്പെട്ട അവർ സമാധാനത്തോടെ ജീവിക്കാനാഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ ഈ ബന്ധമില്ലാതെ തന്റെ പ്രതികാരനിർവ്വഹണം അസാധ്യമാണെന്ന് റാണിക്കറിയാം. എന്നും തന്നോട് കൂറു പുലർത്തിയിരുന്ന ബ്രംഗന്മാർക്ക് ഒരാവശ്യം വന്നപ്പോൾ അവരെ ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ അവർക്കു കഴിയില്ലായിരുന്നു എന്നതാണ് അതിലെല്ലാം ഉപരിയായ ഒരു കാര്യം.

അതേസമയം തന്റെ മരുമകനെ, ജനപ്രഭുവിനെ കൈയൊഴിയാൻ അവർക്കു സാധിച്ചില്ല. അവൻ അസ്വസ്ഥനായിരുന്നു. നികൃഷ്ടയായ ആ സ്ത്രീ അവന്റെ മനസ്സിനെ അസ്വസ്ഥമാക്കി. അനാവശ്യമായ അപകടസാധ്യതകൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നവനായിരുന്നു അവൻ. രാമജന്മഭൂമി ക്ഷേത്രത്തിൽ വെച്ച് സതിയേയും ശിവനേയും ആക്രമിച്ചതുപോലുള്ള വിഡ്ഢിത്തങ്ങൾ. അവളെ വധിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ലെങ്കിൽ പിന്നെന്തിനാണ് അവൻ സ്വന്തം ജീവൻ അപകടത്തിൽപ്പെടുന്ന രീതിയിലൂടെ ആ പ്രവൃത്തി ചെയ്തത്? ആ ശ്രമത്തിനിടെ അവൻ കൊല്ലപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിലോ? ജീവനോടെ പിടിക്കപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിൽ കാര്യങ്ങൾ അതിലുമേറെ വഷളാകുമായിരുന്നില്ലേ? നഗരത്തിൽവെച്ച് അവളെ പിടികൂടുക അസാദ്ധ്യമായതിനാൽ അയോദ്ധ്യക്കു പുറത്തേക്ക് അവളെ നയിക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണ് അങ്ങനെയൊരു ഉദ്യമം നടത്തിയതെന്ന് അവനതിനെ ന്യായീകരിച്ചു. അതുകൊണ്ടുള്ള ഗുണമെന്തായാലും ശരി സതിയെ കാശിയിലേക്കൊരു യാത്രയ്ക്ക് പ്രേരിപ്പിക്കുവാൻ അതുവഴി അവനു സാധിച്ചു. പക്ഷേ, ഭർത്താവും വലിയൊരു സൈന്യവും അവൾക്കൊപ്പമുണ്ടായിരുന്നു. അവളെ അതിനിടയിൽനിന്ന് തട്ടിക്കൊണ്ടുപോരുക അസാധ്യമായിരുന്നു.

മരുമകൻ ചെറുതായി ഒന്ന് അനങ്ങുന്നത് അവർ കണ്ടു. കാർക്കോടക നോടും അനുചരവൃന്ദത്തോടും അവിടെത്തന്നെ നില്ക്കുവാൻ പറഞ്ഞ് അവർ അല്പം മുന്നോട്ടു നീങ്ങി.

തന്റെ അരപ്പട്ടയിൽ പുതുതായി നിർമ്മിച്ച ഉറയിൽനിന്ന് നാഗൻ ഒരു കത്തിപുറത്തെടുത്തു. രാമജന്മഭൂമി ക്ഷേത്രത്തിൽവെച്ച് സതി അവനുനേരെ എറിഞ്ഞ കത്തിയായിരുന്നു അത്. വളരെ മോഹപൂർവ്വം അതിലേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നശേഷം അവൻ അതിന്റെ വായ്ത്തല തള്ളവിരലിൽ ഒന്നുരച്ചു. അതിന്റെ മൂർച്ചയേറിയ അരിക് ആ വിരലിലെ ചർമ്മത്തിൽ ചെറുതായി മുറിവേല്പിച്ചു. വളരെ രോഷത്തോടെ തലയാട്ടിക്കൊണ്ട് അവനാ കത്തി ശക്തിയോടെ മണലിലേക്കു കുത്തിത്താഴ്ത്തിയശേഷം മഹാറാണിയുടെ അടുത്തേക്കു നടന്നു.

പൊടുന്നനെ അവൻ നിന്നു. എന്തോ ഒരു സന്ദേഹം.

മരുമകന്റെ കേൾക്കാപ്പാടിൽനിന്നും തീർത്തും അകലെയായിരുന്ന റാണി തന്റെ മനസ്സിലെ ചിന്തകൾ പതിയെ പിറുപിറുത്തു.

"നമുക്കു പോകാം, മകനേ, അതിലൊരു കാര്യവുമില്ല. അത് പോകട്ടെ." നാഗൻ അവിടെ വേരുറച്ചതുപോലെ നിന്നു. സന്ദേഹം അവന്റെ മേൽ ഭാരമായി. സ്വാമി വല്ലാതെ തളർന്ന് അവശനായിരിക്കുന്നുവെന്ന് കണ്ടപ്പോൾ അകലെ മാറിനിന്നിരുന്ന അനുചരന്മാർ നടുങ്ങിപ്പോയി. രാജ്ഞിയെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് നാഗൻ ആ കത്തി കുത്തിയിറക്കിയ സ്ഥലത്തേക്കു തന്നെ തിരിച്ചു നടന്നു. വളരെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം അയാൾ അത് വലിച്ചെടുത്ത് ആദരവോടെ നെറ്റിയിൽ ചേർത്തശേഷം അരപ്പട്ടയിലെ ഉറയിലേക്കിട്ടു.

അസ്വസ്ഥമായി ഒന്നു മൂളിയശേഷം ഒന്നു തിരിഞ്ഞ റാണി കാർക്കോടകനോട് മുന്നോട്ടു വരാൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. വേറെ മാർഗ്ഗമില്ലെന്ന് അവർക്കറിയാമായിരുന്നു. മരുമകന് അംഗരക്ഷകരെ ഏർപ്പാടു ചെയ്തതുകൊടുത്തശേഷം റാണി തലസ്ഥാനമായ പഞ്ചവടിയിലേക്ക് മടങ്ങിപ്പോകും.

— \$@J\$\$ —

തുറമുഖക്കൂലിയോ? എന്തൊരസംബന്ധം! അയോദ്ധ്യയുടെ പ്രധാനമന്ത്രി സ്യമന്തകൻ അലറി.

"സ്വദീപിന്റെചക്രവർത്തിയുടെ വകയാണീ കപ്പൽ. വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു വ്യക്തിയെ, ഈ ഭൂമിയിലെത്തന്നെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു വ്യക്തിയെ വഹിക്കുന്നതാണീ കപ്പൽ."

മഗധയിലെ പ്രധാനമന്ത്രിയായ അന്തകന്റെ അകമ്പടിത്തോണിയിൽ നില്ക്കുകയായിരുന്നു സ്യമന്തകൻ. മറ്റുള്ള ചന്ദ്രവംശികളിൽനിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി നിയമലിഖിതത്തിനോട് വിധേയത്വം പുലർത്തിയിരുന്ന അയാൾ മറ്റെല്ലാറ്റിനേയും അവഗണിച്ചു. നീലകണ്ഠനെ വഹിച്ചിരുന്ന ആ ഭീമൻ കപ്പലിനുനേരെ പരിഭ്രമത്തോടെ സ്യമന്തകൻ നോക്കി. ഭഗീരഥനോടും പർവ്വതേശ്വരനോടുമൊത്ത് മുകളിലെ കൈവരിയിൽ പിടിച്ച് നില്ക്കുകയായിരുന്നു ശിവൻ, ശിവന് മഗധയിൽ തങ്ങണമെന്നുണ്ടെന്ന് സ്യമന്തകന് അറിയാമായിരുന്നു. നഗരത്തിന്റെ പ്രാന്ത്രപ്രദേശത്ത് സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന നരസിംഹക്ഷേത്രത്തിൽ ദർശനം നടത്തുവാൻ ശിവൻ ആഗ്രഹം പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നു. നീലകണ്ഠനെ നിരാശനാക്കുവാൻ സ്യമന്തകൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. എങ്കിലും കപ്പൽ തുറമുഖത്തടുപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി തുറമുഖക്കുലി കൊടുത്താൽ അതു പിന്നെ അപകടമായൊരു കീഴ്വഴക്കമായിത്തീരും. സ്വന്തം സാമ്രാജ്യത്തിൽ ചക്രവർത്തിയുടെ കപ്പലിന് എങ്ങനെ തുറമുഖക്കൂലിയൊടുക്കാൻ കഴിയും? സാമ്രാജ്യത്തിനകത്തെ എല്ലാ നദിയോര രാജ്യങ്ങളിലും അത് അനാവശ്യമായ, അപകടകരമായ ഒരു കീഴ്വഴക്കം സ്യഷ്ടിക്കും. അന്തകനുമായുള്ള ചർച്ച വളരെ എളുപ്പം പൊട്ടിപ്പോകാവുന്ന തരത്തിലുള്ളതാണ്.

"കപ്പൽ ആരുടേതാണെന്നൊന്നും എനിക്കറിയേണ്ടതില്ല" അന്തകൻ പറഞ്ഞു. "ഇനി നിങ്ങളുടെ കപ്പലിൽ ശ്രീരാമദേവൻ നേരിട്ട് എഴുന്നെള്ളുന്നുണ്ടോ എന്ന് പരിശോധിക്കേണ്ട കാര്യവും എനിക്കില്ല. നിയമം നിയമം തന്നെയാണ്. മഗധയിലെ തുറമുഖത്തടുക്കുന്ന ഏതു കപ്പലും തുറമുഖക്കൂലി കൊടുത്തേ തീരൂ. വെറും ആയിരം സ്വർണ്ണനാണയം കൂലിയായി നല്കുന്നതിന് ദിലീപചക്രവർത്തി ഇത്ര വിഷമിക്കുന്നതെന്തിന്?

"പണമല്ല വിഷയം ആദരവാണ് കാര്യം" സ്യമന്തകൻ വാദിച്ചു.
"അങ്ങനെതന്നെ! ആദരവാണ് വിഷയം. അതുകൊണ്ട് കൂലികൊടു ക്കണം."
ശിവൻ അക്ഷമനായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. "ഇത്രനേരമായി അവരെന്ത് വർത്ത മാനമാണ് പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്?

"പ്രഭോ," ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു "അന്തകൻ തുറമുഖകാര്യ മന്ത്രിയാണ്. തുറമുഖ കൂലി സംബന്ധിച്ച നിയമം പാലിക്കണമെന്നാണ് അയാൾ നിഷ്കർഷിക്കുന്നത്. എന്റെ പിതാവിന്റെ ഉടമസ്ഥതയിലുള്ള കപ്പലുകൾക്ക് ഇവിടെ തുറമുഖകൂലി കൊടുക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നാണ് സ്യമന്തകൻ പറയുന്നത്. അത് എന്റെ അച്ഛന്റെ ബലഹീനമായ അഹന്തയ്ക്ക് അപമാനകരമാണെന്നാണ് അദ്ദേഹം പറയുന്നത്. അന്തകൻ ഒരു വിഡ്ഢിയാണ്."

"നിയമം അനുസരിക്കുന്ന ഒരാളെ എന്തിനാണ് മൂഢനെന്നു വിളിക്കു ന്നത്?'പർവ്വതേശ്വരൻ മുഖം ചുളിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു "നേരെമറിച്ച് അയാളെ ബഹുമാനിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്."

"ചിലപ്പോൾ സാഹചര്യംകൂടി നോക്കേണ്ടതായി വരും, സേനാപതേ."

"ഭഗീരഥ കുമാരാ, നിയമം അവഗണിക്കേണ്ടുന്ന ഒരു സാഹചര്യത്തെ ക്കുറിച്ചും എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ."

സൂര്യവംശി ചന്ദ്രവംശി ജീവിതശൈലികളെച്ചൊല്ലിയുള്ള ഒരു വാദപ്രതി വാദത്തിനുകൂടി സാക്ഷ്യം വഹിക്കുവാൻ ശിവൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. "മഗധയിലെ രാജാവ് ഏതു തരത്തിൽപെട്ട ഭരണാധിപനാണ്?"

"മഹേന്ദ്ര രാജാവോ?"ഭഗീരഥൻ ചോദിച്ചു

"ഭൂലോക വിജയി എന്നല്ലെ അതിനർത്ഥംँ?"

"അതെ. അങ്ങനെയാണ് പ്രഭോ. പക്ഷേ, അയാൾ ആ പേരിനോടു നീതി പുലർത്തുന്നില്ല. ഒരിക്കൽ മഗധ വലിയൊരു രാജവംശമായിരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ സ്വദീപ രാജവംശത്തിന്റെ അധിപനായിരുന്നു ഒരിക്കൽ അവിടത്തെ രാജാവ്. അവരുടെ രാജാക്കന്മാർ സർവ്വാദരണീയരായിരുന്നു. മഹത്തായ എല്ലാ രാജവംശങ്ങളുടെ കാര്യത്തിലും സംഭവിക്കാറുള്ളതുപോലെ അയോഗ്യരായ പിൻതലമുറക്കാർ രാജവംശത്തിന്റെ അധികാരവും സമ്പത്തും നാനാ വിധത്തിൽ ഛിന്നഭിന്നമാക്കി. മഗധയുടെ പഴയ മഹത്വത്തിനൊപ്പിച്ച് ജീവിക്കാൻ അവർ കഠിനമായി പരിശ്രമിച്ചുനോക്കിയെങ്കിലും അവരതിൽ അദ്ഭുതകരമായി പരാജയപ്പെട്ടു. അവരുമായി അത്ര നല്ല ബന്ധമല്ല ഞങ്ങൾക്കുള്ളത്."

"ശരിക്കും അതിനെന്താ കാരണം?"

"മുന്നൂറു വർഷങ്ങൾക്കു മുൻപ് സ്വദീപിന്റെ ഭരണം പിടിച്ചെടുക്കുവാനായി അയോദ്ധ്യയിലെ രാജവംശം അവരെ തോല്പിച്ചു. മഹത്തായ അശ്വമേധ യജ്ഞത്തിലൂടെയാണത് നടന്നത്. അക്കാലത്തെ അയോധ്യ ഭരിച്ചിരുന്നത് ഇന്നത്തെ അയോദ്ധ്യ ഭരിക്കുന്ന മരപ്പാവകളെപ്പോലിരിക്കുന്ന രാജാക്കന്മാരല്ലായിരുന്നു. അങ്ങേക്ക് സങ്കല്പിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതുപോലെ സ്വന്തം സ്ഥാനവും, കപ്പത്തിൽനിന്നുള്ള വരുമാനവും നഷ്ടപ്പെടുന്നത് മഗധർക്ക് അത്ര ഇഷ്ടമുള്ള കാര്യമായിരുന്നില്ല."

"ശരി, പക്ഷേ, ഇങ്ങനെയൊരു പക തുടരുന്നതിനു വേണ്ടത്തിലും ദൈർഘ്യമേറിയ കാലയളവാണ് മുന്നൂറു വർഷം!"

ഭഗീരഥൻ ചിരിച്ചു. "ക്ഷത്രിയന്മാർ ദൈർഘ്യമേറിയ ഓർമ്മകളുള്ളവരാണ് പ്രഭോ. അന്ന് അയോദ്ധ്യയിൽ നിന്നേറ്റ പരാജയത്തിന്റെ വിഷമം ഇന്നും അവർ പേറുന്നു. രണ്ടു നദികളുടെ സംഗമസ്ഥാനമെന്ന നിലയിൽ സൈദ്ധാന്തികമായി മഗധക്ക് ഗുണമാർജ്ജിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സരയൂവിലെയും ഗംഗയിലേയും തുറമുഖങ്ങളിലൂടെ സഞ്ചരിച്ച് വ്യാപാരം നടത്തുന്ന വ്യാപാരികൾക്ക് ഏറ്റവും സൗകര്യപ്രദമായ വ്യാപാരഭൂമിയായിരുന്നു മഗധ. ഞങ്ങളുടെ അശ്വമേധത്തിനോട് പരാജയമേറ്റതോടെ ആ ഗുണം അവർക്ക് നഷ്ടമായി. വ്യാപാര കേന്ദ്രങ്ങളിലും തുറമുഖങ്ങളിലും അവർക്ക് ഒടുക്കേണ്ടിയിരുന്ന നികുതിയുടെ കാര്യത്തിൽ ഒരു പരിധി നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടു. പിന്നെ ഏതാണ്ടൊരു നൂറുവർഷം മുൻപ് ഞങ്ങളുടെ ശത്രുതയ്ക്ക് പുതിയൊരു ജീവൻ വെച്ചു.

"ആട്ടെ, അതെങ്ങനെ സംഭവിച്ചു?"

"ഗംഗയുടെ പശ്ചിമഭാഗത്ത് പ്രയാഗ് എന്നൊരു രാജവംശമുണ്ട്. ചരിത്ര പരമായിത്തന്നെ അതിന് മഗധയുമായി അടുത്ത ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ ഭരണത്തിലുണ്ടായിരുന്ന രാജവംശങ്ങൾ തമ്മിൽ അടുത്ത ബന്ധമായിരുന്നു."

"പിന്നെ.....?"

"പിന്നെ, യമുന അതിന്റെ ഗതി മാറി മെലൂഹ വിട്ട സ്വദീപിലൂടെ ഒഴുകിയപ്പോൾ പ്രയാഗിൽവെച്ച് ഗംഗയുമായി സംഗമിച്ചു." ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു.

"ആ സംഭവം പ്രയാഗിനെ വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു സ്ഥലമാക്കി മാറ്റിക്കാണും അല്ലേ?"ശിവൻ ചോദിച്ചു.

''അതെ. പ്രഭോ. മഗധയെപ്പോലെതന്നെ അതും നദീതലവ്യാപാരത്തിനുള്ള പ്രധാനപ്പെട്ട കലവറയായിത്തീ&ന്നു. മഗധയെപ്പോലെ ഏതെങ്കിലും ഉടമ്പടിയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വ്യാപാര നികുതികളോ തുറമുഖ നികുതികളോ ഒടുക്കേണ്ട ബാധ്യത ആ രാജവംശത്തിനില്ലായിരുന്നു. യമുനയുടെ സമീപപ്രദേശങ്ങളിൽ പുതുതായി ആരംഭിച്ച കച്ചവട കേന്ദ്രങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും രാജ്യത്തിന് വ്യാപാരം നടത്തണമെങ്കിൽ പ്രയാഗിന് തുറമുഖക്കൂലിയും നികുതിയും മറ്റും നല്കേണ്ടിയിരുന്നു. അതിന്റെ സമ്പത്തും ശക്തിയും അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടു. അയോധ്യയെന്ന അധീശശക്തിയെ വെല്ലുവിളിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി ഒരു അശ്വമേധയാഗം നടത്തുന്നതിന് മഗധയെ പ്രയാഗ, പിന്തുണക്കുന്നുവെന്ന കിംവദന്തി പോലും പരന്നിരുന്നു. എന്നാൽ എന്റെ മുതുമുത്തച്ഛൻ സുര്യവംശികളുമായുള്ള യുദ്ധത്തിൽ പരാജയപ്പെടുകയും മെലുഹയിലേക്കുള്ള ഒഴുക്കു തടയുന്നതിനായി യമുനയിൽ ഒരു അണക്കെട്ട് നിർമ്മിക്കുകയും ചെയ്തതോടെ പ്രയാഗയുടെ പ്രാധാന്യം വീണ്ടും നഷ്ടമായി. അന്നുമുതൽ അവർ അയോധ്യയെ കുറ്റപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവർക്ക് സർവ്വനാശം വരുത്തുന്ന വിധത്തിലുള്ള ഒരു പരാജയമേല്പിക്കുന്നതിനായി ഞങ്ങൾ ദുരുദ്ദേശത്തോടെ യുദ്ധം തോറ്റു കൊടുത്തുവെന്നാണ് അവർ വിശ്വസിക്കുന്നത്."

"എനിക്കു മനസ്സിലാവുന്നു."

"അതെ"തലയാട്ടിക്കൊണ്ട് ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "സത്യസന്ധമായി പറഞ്ഞാൽ എന്റെ മുതുമുത്തച്ഛൻ കടുത്ത യുദ്ധതന്ത്രങ്ങൾ പ്രയോഗിച്ചതിനാലാണ് ഞങ്ങൾ യുദ്ധത്തിൽ പരാജയപ്പെട്ടത്."

"അപ്പോൾ നിങ്ങൾ എന്നെന്നേക്കുമായി പരസ്പരം വെറുക്കുന്നു?"

"എന്നെന്നേക്കുമായിട്ടല്ല, പ്രഭോ. അയോധ്യയും മഗധയും വളരെ അടുത്ത സൗഹൃദം പുല**ർ**ത്തിപ്പോന്നിരുന്ന ഒരു കാലമുണ്ടായിരുന്നു."

"അങ്ങനെയെങ്കിൽ, താങ്കൾ ഇവിടെ സ്വാഗതം ചെയ്യപ്പെടുമോ?" ഭഗീരഥൻ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. "ഞാൻ യഥാർത്ഥത്തിൽ അയോധ്യയുടെ പ്രതി നിധിയല്ലെന്ന് എല്ലാവർക്കുമറിയാം. ഇവിടെ മാത്രമാണ് എന്നെ സംശയിക്കാതുള്ളത്. എന്നാൽ മഹേന്ദ്രരാജാവ് വലിയ സംശയാലുവാണ്. എല്ലായ്പോഴും നമ്മുടെ മേൽ ചാരക്കണ്ണുകൾ പിന്തുടരുന്നുണ്ടാകുമെന്ന് നമ്മൾ പ്രതീക്ഷിക്കണം. എല്ലാ പ്രധാന സന്ദർശകരുടെയും കാര്യത്തിൽ അദ്ദേഹം അങ്ങനെ ചെയ്യും. അങ്ങനെ പറഞ്ഞതുകൊണ്ട് അവരുടെ ചാരശൃംഖല അത്ര മികവുറ്റതാണെന്നൊന്നും പറയാൻ വയ്യ. ഗൗരവതരമായ പ്രശ്നങ്ങളൊന്നും ഞാൻ കാണുന്നില്ല."

"എന്റെ നീലകണ്ഠാ ഇവിടത്തെ വാതിലുകൾ തുറപ്പിക്കുമോ?" ഭഗീരഥൻ പരിഭ്രമിച്ചതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. "എന്റെ പിതാവ് വിശ്വസിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളൊന്നുംതന്നെ മഹേന്ദ്രരാജാവ് വിശ്വസിക്കുന്നില്ല, പ്രഭോ. അയോദ്ധ്യയുടെ ചക്രവർത്തി നീലകണ്ഠനിൽ വിശ്വസിക്കുന്നതിനാൽ മഗധ രാജാവ് അത് വിശ്വസിക്കുകയില്ല."

സ്യമന്ത്കൻ കപ്പലിന്റെ ഗോവണി കയറിവരുന്ന ശബ്ദം മൂലം അവരുടെ സംഭാഷണം തടസ്സപെട്ടു. നീലകണ്ഠന്റെ അടുത്തുവന്ന് അഭിവാദ്യം ചെയ്ത ശേഷം അയാൾ പറഞ്ഞു"അങ്ങനെ ഞങ്ങൾ ഒരു ഇടപാടുറപ്പിച്ചു പ്രഭോ. നമുക്കിവിടെ ഇറങ്ങാൻ സാധിക്കും. പക്ഷേ, പത്തുദിവസം നമ്മളിവിടെ താമസിക്കേണ്ടി വരും."

ശിവൻ പുരികം ചുളിച്ചു.

"തൽക്കാലത്തേക്ക് ഞാനീ കപ്പലിന്റെ ഉടമസ്ഥാവകാശം മഗധയിലെ കൊട്ടാരത്തിലെ അതിഥി മന്ദിരത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥനു കൈമാറിയിരിക്കുകയാണ് പ്രഭോ, പത്തുദിവസം നമ്മളാ അതിഥി മന്ദിരത്തിൽ താമസിക്കും. നമ്മൾ അതിഥി മന്ദിരത്തിനു നല്കുന്ന വാടകയിൽനിന്ന് അയാൾ അന്തകന് തുറമുഖക്കുലി കൊടുക്കും. നമുക്ക് പോകണമെന്നു തോന്നുമ്പോൾ, കപ്പലിന്റെ ഉടമസ്ഥാവകാശം തിരിച്ചു ദിലീപരാജാവിന്റെ പേരിലേക്കു ചാർത്തിത്തരും. നമ്മളിവിടെ പത്തുദിവസം താമസിച്ചാൽ അതിഥി മന്ദിരത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥന് തുറമുഖക്കുലി കൊടുക്കാനുള്ള പണവും അല്പം ലാഭവും ലഭിക്കും."

സ്യമന്തകനെ നോക്കി ശിവൻ വാ പൊളിച്ചു നിന്നു. വിചിത്രമായ രീതിയിൽ ഉണ്ടാക്കിയ ഈ ഒത്തുതീർപ്പസൂത്രത്തെക്കുറിച്ചാലോചിച്ച് പൊട്ടിച്ചിരിക്കണോ അതോ തന്റെ ചക്രവർത്തിയുടെ അഭിമാനം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായി സ്യമന്തകൻ പ്രയോഗിച്ച ബുദ്ധിശക്തിയെ അഭിനന്ദിക്കുകയാണോ വേണ്ടതെന്നായിരുന്നു. ശിവന്റെ സംശയം. തുറമുഖക്കുലി അവൻ നല്കുമെങ്കിലും സാങ്കേതികമായി അത് നല്കുന്നത് ദിലീപൻ ചക്രവർത്തിയായിരിക്കില്ല.

ശിവനേയും സതിയേയും അവരുടെ അനുചരേയും വഹിച്ചുകൊണ്ടു നീങ്ങിയിരുന്ന കപ്പൽവ്യൂഹത്തെ നാഗനും അയാളുടെ പടയാളികളും നിശ്ശബ്ദം പിന്തുടരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. നാഗന്മാരുടെ മഹാറാണിയും പ്രധാനമന്ത്രി കാർക്കോടകനും മഹാറാണിയുടെ അംഗരക്ഷകരും നാഗാ തലസ്ഥാനമായ പഞ്ചവടിയിലേക്ക് മടങ്ങിയിരുന്നു. നാഗന്റെ സൈനികസംഘം ചെറുതായിരുന്നതിനാൽ അതിവേഗം സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന ശിവന്റെ ജലവാഹനങ്ങളെ അധികം ദൂരെയല്ലാതെ തന്നെ പിന്തുടരുവാൻ അയാൾക്കു കഴിഞ്ഞു.

നിരീക്ഷണ കപ്പലുകൾക്ക് കാണാൻ പറ്റാത്തവിധം, അതേസമയം അവരുടെ ജലയാനങ്ങളുടെ പാത കൃത്യമായി മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്ന വിധം നദീതീരത്തുനിന്ന് അല്പം അകലം പാലിച്ചുകൊണ്ടായിരുന്നു അവർ പിന്തുടർന്നത്. മഗധ നഗരം ഒഴിവാക്കുവാനായി അവർ ഉൾപ്രദേശത്തേക്കു വലിഞ്ഞു. നഗരം കടന്നു കഴിഞ്ഞാൽ വീണ്ടും നദീതീരത്തുകൂടെ സഞ്ചരിക്കുവാനായിരുന്നു അവരുടെ പദ്ധതി.

"അല്പദൂരം കൂടി മുന്നോട്ടുപോയാൽ മതി, പ്രഭോ"വിശ്വദ്യുമ്നൻ പറഞ്ഞു. "പിന്നെ നമുക്ക് നദീതീരത്തുകൂടെ സഞ്ചരിക്കാം."

നാഗൻ തല കുലുക്കി.

പൊടുന്നനെ ആ വനത്തിന്റെ നിശ്ശബ്ദതയെ ഭേദിച്ചുകൊണ്ട് ഉച്ചത്തിലുള്ള ഒരു നിലവിളി ഉയ**ർ**ന്നു "അരുതേ....!"

നാഗൻ തൽക്ഷണം മുട്ടുകുത്തി താഴേക്കിരുന്നു. വിശ്വദ്യുമ്നൻ കൈയാംഗ്യത്തിലൂടെ അതിവേഗം നിർദ്ദേശങ്ങൾ നല്കി. ആ സൈനികസംഘം പെട്ടെന്ന് വീണ്ടും തറയിൽ കമിഴ്ന്നുകിടന്നു.

എന്നാൽ കുഴ്പ്പം ആരംഭിച്ചതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

ഒരു സ്ത്രീയുടെ നിലവിളി വീണ്ടും ഉയർന്നു. "അരുത്! ദയവായി അവനെ ഒന്നും ചെയ്യരുത്! അവനെ വിടൂ!"

സൈനികരോട് താഴെ കമഴ്ന്നുകിടക്കുവാൻ വിശ്വദ്യുമ്നൻ നിശ്ശബ്ദം ആംഗ്യം കാട്ടി. അയാളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഇനി ഒരു മാർഗ്ഗമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ള. പിന്നോക്കം നീങ്ങി ആ പ്രദേശത്തെ വലംവെച്ച് പുഴയോരത്തേക്കു നടക്കുക. അഭിപ്രായം അറിയാനായി അയാൾ തന്റെ സ്വാമിയെനോക്കി. നാഗന്റെ കണ്ണുകൾ അപ്പോൾ ഹൃദയഭേദകമായ ഒരു ദൃശ്യത്തിൽ പതിഞ്ഞിരിക്കുകയായിരുന്നു.

അല്പമകലെ, മരങ്ങളാലും കുറ്റിച്ചെടികളാലും മറയ്ക്കപ്പെട്ട്, ആറോ ഏഴോ വയസ്സുവരുന്ന ഒരു ബാലനെ വിടാതെ പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു ആദിവാസി സ്ത്രീ കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ആയുധധാരികളായ രണ്ടുപേർ, അത് മഗധൻ സൈനികരാകാനാണ് സാധ്യത, ആ ബാലനെ ബലമായി വലിച്ചു കൊണ്ടുപോകുവാൻ ശ്രമിച്ചു. മെലിഞ്ഞ ശരീരപ്രകൃതിയായിരുന്നിട്ടും ആ സ്ത്രീ അദ്ഭുതകരമായ കരുത്ത് പ്രകടിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ആ ബാലനെ മുറുകെ പിടിച്ചു.

"നാശം!"മഗധസൈനികരിൽ മേധാവിയെന്ന് തോന്നിക്കുന്ന ആൾ അലറി "എടാ തെണ്ടികളേ, ആ പെണ്ണിനെ തള്ളിമാറ്റ്!"

ഗംഗാനദിക്കും നർമ്മദാനദിക്കും ഇടയിലുള്ള ജനവാസമില്ലാത്ത വനപ്രദേശം ആദിവാസികളുടെ താമസപ്രദേശമായിരുന്നു. മഹാനദികളുടെ തീരപ്രദേശങ്ങളിലെ നഗരങ്ങളിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന സംസ്കാരസമ്പന്നരായ ആളുകൾക്ക് ഇവർ പിൻനിരയിൽ ജീവിക്കുന്ന ജന്തുക്കളായിരുന്നു. പ്രകൃതിയുമായി ഇണങ്ങിക്കഴിയണമെന്ന ശാഠ്യമുള്ളവരായിരുന്നതിനാലാണ് ഇവരെ പിന്നാക്കക്കാരെന്ന് വേർതിരിച്ചിരുന്നത്. മിക്ക രാജവംശങ്ങളും ഈ വനവാസികളെ അവഗണിച്ചപ്പോൾ മറ്റു ചില വിഭാഗങ്ങൾ ജനസംഖ്യവർദ്ധനവിനനുസരിച്ച് കൃഷിഭൂമി ആവശ്യം വന്നതിനാൽ വനവാസികളുടെ ഭൂമി കൈയേറി. ചില ക്രൂരന്മാരാവട്ടെ ഈ നിസ്സഹായരായ മനുഷ്യജീവികളെ അടിമവേലക്കുവേണ്ടി പിടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി.

മഗധ പ്രമുഖൻ ആ സ്ത്രീയെ ആഞ്ഞ് ചവിട്ടി. "നിനക്ക് മറ്റൊരു മകനെ കിട്ടും! പക്ഷേ, എനിക്കീ ചെറുക്കനെ വേണം! ഇവനെന്റെ എരുതുകളെ വിജയത്തിലേക്കു നയിക്കും! കഴിഞ്ഞ മൂന്നുവർഷമായി എല്ലാ മത്സരങ്ങളും ജയിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എന്റെ പിതാവ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനന്തമായ വിജയപ്പറക്കൽ ഇതോടെ അവസാനിപ്പിക്കും!"

മറച്ചു പിടിക്കാനാവാത്ത വെറുപ്പോടെ നാഗൻ ആ മഗധപ്രമുഖനെ നോക്കി. ചന്ദ്രവംശിപ്രദേശങ്ങളിലെ ആളുകൾക്കിടയിൽ കാളയോട്ട മത്സരം വ്യാപകമായ ഒരു ഹരമായിരുന്നു. വലിയ തോതിൽ പന്തയം നടന്നിരുന്ന ഈ മത്സരത്തിന് രാജകീയ താത്പര്യവും ഇടപെടലുകളുമുണ്ടായിരുന്നു. അലറിവിളിച്ച് കാളകളെ പ്രകോപിപ്പിച്ച് ഓടിക്കുവാൻ കാളയോട്ടക്കാർ വേണ്ടിയിരുന്നു. അതേസമയം കാളയുടെ പുറത്തുകയറിയിരുന്ന അവയെ ഓടി ക്കുന്നവർക്ക് വല്ലാത്ത ഭാരമുണ്ടെങ്കിൽ അത് കാളയുടെ ഓട്ടം സാവധാനത്തിലാക്കും. അതുകൊണ്ട് ആറുവയസ്സിനും എട്ടുവയസ്സിനുമിടയിലുള്ള ആൺകുട്ടികളാണ് ഇതിന് ഏറ്റവും അനുയോജ്യരായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. കുട്ടികളെ ഈ കാളകളുടെ പുറത്ത് കെട്ടിവെയ്ക്കും. ഭയം കൊണ്ട്അവർ ഉറക്കെ നിലവിളിക്കും. ഈ മത്സരത്തിനിടയിൽ കാളയെങ്ങാനും വീണാൽ പുറത്തിരിക്കുന്ന കുട്ടികൾക്ക് ഗുരുതരമായി പരിക്കുപറ്റുകയോ അല്ലെങ്കിൽ മരണപ്പെടുകയോ ചെയ്യും. വാൾ വലിച്ചൂരിയ തന്റെ അനുയായികളിലൊരാളോട് മഗധപ്രമുഖൻ

തലയാട്ടി. അയാൾ ആ സ്ത്രീയെ നോക്കി ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു: "ഞാൻ മര്യാദ പാലിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുകയാണ്. ഒന്നുകിൽ നീ നിന്റെ മകനെ വിട്ടു താ അല്ലെങ്കിൽ എനിക്ക് നിന്നെ ഉപദ്രവിക്കേണ്ടി വരും."

"പറ്റില്ല."

മഗധ സൈനികൻ വീശിയ വാൾ ആ അമ്മയുടെ വലതുകൈ വെട്ടിവീഴ്ത്തവേ ചീറ്റിയ രക്തം ആ ബാലന്റെ മുഖത്തു വീണപ്പോൾ സാന്ത്വനിപ്പിക്കാനാവാത്തവിധം അവനുറക്കെ കരഞ്ഞു.

അമ്പരന്ന് വായ് തുറന്നു പിടിച്ചു നാഗൻ ആ സ്ത്രീയെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. ചോര പുരണ്ട അവളുടെ വലതുകൈ തൂങ്ങി കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ആ സ്ത്രീ തന്റെ ഇടതുകൈ കൊണ്ട് അപ്പോഴും തന്റെ മകനെ മുറുകെ ചേർത്തുപിടിച്ചു.

വിശ്വദ്യുമ്നൻ തലകുലുക്കി. വൈകാതെതന്നെ ആ സ്ത്രീ കൊല്ലപ്പെടുമെന്ന് അയാൾക്കു മനസ്സിലായി. തന്റെ സൈനികരോടു പുറകോട്ടു നിരങ്ങിമാറിക്കൊള്ളുവാൻ അയാൾ കൈ കൊണ്ട് ആംഗ്യം കാട്ടി. അയാൾ തന്റെ യജമാനന്റെ നേരെ തിരിഞ്ഞു നോക്കി. പക്ഷേ, നാഗൻ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. അയാൾ ദ്രുതഗതിയിൽ മുന്നോട്ട്, ആ അമ്മയുടെ അടുത്തേക്ക് നീങ്ങിയിരുന്നു. പരിഭ്രാന്തനായ വിശ്വദ്യുമ്നൻ തലതാഴ്ത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ യജമാനന്റെ പിന്നാലെ ഓടിച്ചെന്നു.

"അവളെ കൊന്നുകള!"മഗധ പ്രമാണി ആജ്ഞാപിച്ചു.

അവളെ വെട്ടുവാനായി മഗധൻ സൈനികൻ വാളുയർത്തി. പെട്ടെന്ന് നാഗൻ മരങ്ങളുടെ മറവിൽ നിന്ന് പുറത്തുവന്നു. അയാൾ ഒരു കത്തി ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചിരുന്നു. തനിക്ക് എന്താണ് സംഭവിക്കുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയുന്നതിനുമുൻപ് വാൾ പിടിച്ചിരുന്ന ആ സൈനികന്റെ കൈക്ക് വെട്ടേറ്റു. വാൾ താഴേക്ക് തെറിച്ചുവീണു.

മഗധൻ സൈനികൻ വേദന കൊണ്ടു പുളഞ്ഞപ്പോൾ നാഗൻ രണ്ടു കത്തികൾ കൂടി പുറത്തെടുത്തു. എന്നാൽ അവരുടെ പുറകിൽ ഒരു സൈനിക വ്യൂഹമുള്ള കാര്യം അവർക്കറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. അവരിലൊരാൾ അമ്പ് തൊടുത്തിരുന്നു. അയാൾ അത് നാഗനു നേരെ തൊടുത്തുവിട്ടു. അത് നാഗന്റെ ഇടതു ചുമലിൽ തോൾകവചത്തിനും മാർച്ചട്ടക്കുമിടയിലൂടെ അസ്ഥി വരെ കയറിച്ചെന്നു. ആ ആഘാതത്തിൽ നാഗൻ താഴെ വീണു. വേദന അയാളെ നിശ്ചലനാക്കി.

യജമാനൻ വീണതു കണ്ടപ്പോൾ നാഗന്മാരുടെ സൈനികസംഘം ഉഗ്രമായി അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ട് പാഞ്ഞടുത്തു.

"പ്രഭോ"നാഗനെ എഴുന്നേല്പ്പിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു കൊണ്ട് അയാൾ നിലവിളിച്ചു.

"നിങ്ങളൊക്കെ ആരാണ്? തന്റെ സൈനികരുടെ സുരക്ഷിതത്ത്വത്തിലേക്ക് മടങ്ങിച്ചെന്നു കൊണ്ട് നാഗന്മാരെ നോക്കി മഗധ പ്രമാണി ചോദിച്ചു.

"ജീവൻ വേണമെങ്കിൽ ഓടി രക്ഷപ്പെട്ടുകൊള്ളുക." യജമാനനെ ആക്രമിച്ചതിൽ പ്രകോപിതനായിക്കൊണ്ട് ഒരു നാഗസൈനികൻ അട്ടഹസിച്ചു.

"ബ്രംഗന്മാർ"അവരുടെ ഭാഷ മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ട് ഒരു മഗധ സൈനികൻ വിളിച്ചു കൂവി. "തെണ്ടികളെ, നിങ്ങൾക്കിവിടെ എന്താണ് കാര്യം?" ബ്രംഗൻമാർ! ബംഗന്മാരല്ല!

"ഞാനെന്താ, നിങ്ങൾ പറയുന്നത് കേൾക്കണോ? എന്റെ രാജ്യത്തുനിന്നും കടന്നു പോവിൻ."

വിശ്വദ്യുമ്നന്റെ സഹായത്താൽ നാഗൻ എഴുന്നേല്ക്കുന്നത് നോക്കി

നിന്നിരുന്ന നാഗന്മാർ അതിനോടു പ്രതികരിച്ചില്ല. വിശ്വദ്യുമ്നനോട് പുറകിലേക്കു മാറുവാൻ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് നാഗൻ തന്റെ ചുമലിലെ അസ്ത്രം വലിച്ചു പുറത്തെടുക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. പക്ഷേ, അത് വല്ലാതെ ഉള്ളിലേക്ക് കയറിപ്പോയിരുന്നു. അതിന്റെ കടഭാഗം മുറിച്ച് അയാളത് പുറത്തെറിഞ്ഞു.

നാഗന്റെ നേരെ ഉഗ്രമായി കൈ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ട് മഗധ പ്രമാണി അലറി. "ഞാൻ, ഉഗ്രസേനൻ, മഗധയിലെ രാജകുമാരൻ. ഇതെന്റെ രാജ്യം. ഇവിടെയുള്ളവർ എന്റെ സ്വന്തം. വഴിയിൽനിന്ന് മാറ്."

ആ രാജകീയ ജല്പനത്തോട് നാഗൻ പ്രതികരിച്ചില്ല.

അയാൾ തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോൾ കണ്ടത് അന്നുവരെ കണ്ടിട്ടുള്ളതിൽ വെച്ച് ഏറ്റവും ഉള്ളിൽ തട്ടുന്ന ദൃശ്യമാണ്. ആ വനവാസി മാതാവ് ഏതാണ്ട് ബോധരഹിതയായി കിടക്കുന്നു. രക്തം വാർന്നു പോയതു മൂലം അവളുടെ കണ്ണുകൾ അടഞ്ഞുകിടന്നു. അവളുടെ ശരീരം വിറച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഒന്ന് തേങ്ങിക്കരയുവാനുള്ള ശേഷി പോലും അവൾക്കുണ്ടായിരുന്നില്ല.

എന്നിട്ടും തന്റെ മകനെ ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ അവർ തയ്യാറായില്ല. അവളുടെ കൈ അപ്പോഴും അവനെ ചുറ്റിയിരുന്നു. അവളുടെ ശരീരം അവന്റെ ശരീരത്തിനു മുന്നിൽ സുരക്ഷിതത്ത്വം നല്കുന്നതുപോലെ നിലകൊണ്ടു. എന്തൊരമ്മ!

നാഗൻ ചുറ്റും നോക്കി. അയാളുടെ കണ്ണുകൾ രോഷം കൊണ്ടു ജ്വലിച്ചു. ശരീരം വലിഞ്ഞുമുറുകി. അയാൾ മുഷ്ടി ചുരുട്ടി ഇറുക്കിപ്പിടിച്ചു. പേടിപ്പിക്കുന്ന വിധം ശാന്തമായ സ്വരത്തിൽ അയാൾ മന്ത്രിച്ചു "ഒരമ്മ സ്വന്തം കുഞ്ഞിനെ രക്ഷിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നുവെന്നതിന്റെ പേരിൽ നീ അവളെ ഉപ്രദവിക്കുന്നുവോ?

ആ മൃദുലമായ ശ്ബ്ദ്ത്തിൽനിന്ന് കടുത്ത ഭീഷണി ഇറ്റിറ്റു വീണു. രാജകീയ അഹന്തയിൽ ലക്കുകെട്ട ഒരു വ്യക്തിയുടെ ഉള്ളിലേക്കു പോലും അതു കടന്നുചെന്നു. എന്നാൽ സേവപിടിത്തക്കാരായ തന്റെ അനുചരന്മാർക്കു മുന്നിൽവെച്ച് പിന്തിരിയാൻ ഉഗ്രസേനനു കഴിഞ്ഞില്ല. കാലാനുസൃതമല്ലാത്ത ഒരു മുഖംമൂടിയണിഞ്ഞ ഏതോ ഒരു കിറുക്കൻ ബ്രംഗന് ഉഗ്രസേനന്റെ ഇരയെ നിഷേധിക്കാൻ സാധിക്കില്ല. "ഇതെന്റെ രാജ്യമാണ്. എനിക്കു തോന്നുന്നവരെ ഞാൻ ഉപദ്രവിച്ചെന്നിരിക്കും. നിനക്ക് നിന്റെ ജീവൻ രക്ഷിക്കണമെങ്കിൽ ഇവിടെനിന്നുപോവുക. നിനക്ക് ഉഗ്രസേനന്റെ കരുത്തെന്താണെന്ന് അറിഞ്ഞതുകൂ......"

"സ്വന്തം കുഞ്ഞിനെ സംരക്ഷിക്കുന്ന ഒരമ്മയെ ഉപ്രദവിക്കുവാൻ നീ ഒരുമ്പെടുന്നോ?"

അവസാനം ഭയം തലച്ചോറിനുള്ളിലേക്ക് കടന്നു ചെന്നതോടെ ഉഗ്രസേനൻ നിശ്ശബ്ദനായി. തന്റെ അനുചരന്മാർക്കു നേരെ അയാൾ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. നാഗന്റെ ശബ്ദത്തിൽനിന്ന് ബഹിർഗമിച്ച ഭയാനകത അവർക്കും അനുഭവപ്പെട്ടിരുന്നു.

്നടുങ്ങിപ്പോയ വിശ്വദ്യുമ്നൻ തന്റെ യജമാനനെ തുറിച്ചു നോക്കി. സ്വാമി ഇത്രയധികം ശബ്ദമുയർത്തി സംസാരിക്കുന്നത് അയാൾ ഒരിക്കലും കേട്ടിട്ടില്ല. നാഗന്റെ ശ്വാസോച്വാസം കനത്തു. കടിച്ചുപിടിച്ച പല്ലുകൾക്കിടയിലൂടെ ഇടയ്ക്കിടെ അത് പുറത്തു വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. അയാളുടെ ദേഹം ക്ഷോഭം കൊണ്ടു കനത്തു.

പിന്നെ നാഗന്റെ ശ്വാസം സാവധാനം സാധാരണ നിലയിലാവുന്നത് വിശ്വദ്യുമ്നൻ അറിഞ്ഞു. അയാൾക്കത് തൽക്ഷണം മനസ്സിലായി. യജമാനൻ ഒരു തീരുമാനമെടുത്തു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

അരപ്പട്ടയിലേക്കു കൈയെത്തിച്ച് നാഗൻ ആ നീളൻ വാൾ വലിച്ച്

പുറത്തെടുത്തു. അയാളത് ശരീരത്തിൽനിന്ന് അകറ്റിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് പ്രഹരിക്കുവാൻ തയ്യാറായി. പിന്നെ അയാൾ ഒരു മന്ത്രണത്തിലൂടെ ആജ്ഞാപിച്ചു"ഇവരോടു ദയവ് വേണ്ട."

അരപ്പട്ടയിലേക്കു കൈയെത്തിച്ച് നാഗൻ ആ നീളൻ വാൾ വലിച്ച് പുറത്തെടുത്തു. അയാളത് ശരീരത്തിൽനിന്ന് അകറ്റിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് പ്രഹരിക്കുവാൻ തയ്യാറായി. പിന്നെ അയാൾ ഒരു മന്ത്രണത്തിലൂടെ ആജ്ഞാപിച്ചു"ഇവരോടു ദയവ് വേണ്ട."

യജമാനനോടു കൂറു പുലർത്തിയിരുന്ന ബ്രംഗ സൈനികർ അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ട് യജമാനനു പിന്നാലെ മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു. ഹതഭാഗ്യരായ മഗധൻ സൈനികർക്കുമേൽ അവർ ചാടി വീണു. യാതൊരു ദയവും അവർ കാണിച്ചില്ല.

മഗധയിലെ പുരോഹിതൻ

മൂന്ന്

നരസിംഹക്ഷേത്രത്തിലേക്കു പോകുവാനായി അതിരാവിലെതന്നെ ശിവൻ അതിഥി മന്ദിരത്തിൽനിന്ന് പുറത്തേക്കിറങ്ങി. ഭഗീരഥൻ, ദ്രപകു, സ്യമന്തകൻ, നന്തി, വീരഭദ്രൻ എന്നിവർ ശിവനെ അനുഗമിച്ചു.

അയോദ്ധ്യയേക്കാൾ വളരെ ചെറിയൊരു പട്ടണമായിരുന്നു മഗധ, സൈനികമായോ വാണിജ്യപരമായോ ഉള്ള വിജയങ്ങളോ അതിനെ തുടർന്നുള്ള വൻതോതിലുള്ള കുടിയേറ്റമോ ഒരുതരത്തിലും ബാധിക്കാത്ത ആ പട്ടണം ഇരുവശവും മരങ്ങൾ നിറഞ്ഞ മനോഹരമായ പാതകൾകൊണ്ട് അലംകൃതമായിരുന്നു. അയോദ്ധ്യയുടെ അംബരചുംബിതമായ വാസ്തുവിദ്യാ മഹിമയോ, ദേവഗിരിയിലെ വിസ്മയകരമായ സംഘടനാ ചാരുതയോ ഇല്ലാതിരുന്നിട്ടുപോലും ആ പട്ടണത്തിന് കർക്കശമായ മെലൂഹൻ ക്രമവൽക്കരണത്തിന്റെ മുഷിവോ സ്വദീപിന്റെ തലസ്ഥാന നഗരിയുടെ കടുത്ത അലങ്കോലമോ അനുഭവപ്പെട്ടിരുന്നില്ല.

മനോഹരമായ നരസിംഹക്ഷേത്രം സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന നഗരത്തിന്റെ മറു ഭാഗത്തെത്തുവാൻ ശിവനും അനുചരസംഘത്തിനും അരമണിക്കുറിലധികം വേണ്ടിവന്നില്ല. മനോഹരമായ ആ ശ്രീകോവിൽ നിന്നിരുന്ന ക്ഷേത്രപ്പറമ്പിലേക്ക് ശിവൻ പ്രവേശിച്ചു. ശിവന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം അനുചരവൃന്ദം ക്ഷേത്രത്തിനു പുറത്ത് കാത്തുനിന്നു. എന്നാൽ അവർ പുറത്ത് കാത്തുനിന്നത്. ക്ഷേത്രത്തിനകത്ത് സംശയാസ്പദമായി ആരെങ്കിലുമുണ്ടോ എന്ന് അന്വേഷിച്ചറിഞ്ഞശേഷം മാത്രമാണ്.

ആ ക്ഷേത്രത്തിനു ചുറ്റുമായി സമചതുരാകൃതിയിലുള്ള വലിയൊരു ഉദ്യാനമുണ്ടായിരുന്നു. ഭാരതത്തിന്റെ പശ്ചിമാതിർത്തിയിൽനിന്നും വളരെ അകലെയുള്ള രുദ്രഭഗവാന്റെ നാട്ടിലെ ശൈലി കടംകൊണ്ടതായിരുന്നു അത്. അതിവിദഗ്ദ്ധമായി രൂപകല്പന ചെയ്ത ഭീമാകാരമായ ഒരു ജലധാര ആ ഉദ്യാനത്തിന്റെ കേന്ദ്രഭാഗത്ത് സ്ഥാപിച്ചിരുന്നു. അതിന്റെ സങ്കീർണ്ണമായ ജലവിതരണ മാർഗ്ഗങ്ങളും പൂത്തടങ്ങളും പുൽത്തകിടികളുമെല്ലാം അമ്പരപ്പിക്കുന്ന ക്രമചാരുതയോടെ പരന്നു കിടന്നു. അതിന്റെ ഏറ്റവും അറ്റത്തായി നരസിംഹക്ഷേത്രം സ്ഥിതി ചെയ്തു. ശുദ്ധമായ വെണ്ണക്കല്ലിൽ നിർമ്മിതമായ ആ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ പ്രധാന മണ്ഡപത്തിലേക്കു കയറുവാൻ വലിയൊരു ചവിട്ടു പടിയുണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ എഴുപതു വാരയോളം ഉയരമുള്ള ഒരു ഗോപുരം ഉയർന്നു നിന്നു. നിരവധി ദേവീദേവന്മാരുടെ രൂപങ്ങൾ അതിന്മേൽ കൊത്തിവെച്ചിരുന്നു. സ്വദീപദേശത്തിന്റെ സമ്പത്തു മുഴുവനും കൈവശമുള്ളപ്പോഴായിരിക്കും മഗധ ഈ അദ്ഭുതകരമായ ക്ഷേത്രം നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കുക എന്ന് ശിവന് തീർച്ചയുണ്ടായിരുന്നു.

ചവിട്ടുപ്ടിയിൽ തന്റെ മെതിയടി ഊരിവെച്ച് ചവിട്ടുപടികൾ കയറി ശിവൻ പ്രധാന ക്ഷേത്രത്തിലേക്ക് പ്രവേശിച്ചു. അവിടെ ഏറ്റവും അറ്റത്തായിരുന്നു ശ്രീകോവിൽ സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്നത്. അതിനകത്ത് രാജകീയമായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട സിംഹാസനത്തിലായിരുന്നു നരസിംഹ ഭഗവാന്റെ വിഗ്രഹം. രുദ്രഭഗവാനേക്കാളും സഹസ്രാബ്ദങ്ങൾക്കു മുൻപാണ് നരസിംഹ ഭഗവാൻ ജീവിച്ചിരുന്നത്. നരസിംഹ ഭഗവാന്റെ പ്രതിമ പൂർണ്ണകായ പ്രതിമയാണെങ്കിൽ അദ്ദേഹം അതിശക്തനായിരിക്കുമെന്ന് ശിവന് തോന്നി. അസാധാരണ ഉയരമുള്ള, ഏകദേശം എട്ടടിയോളം ഉയരം വരുന്ന ചെകുത്താന്മാരെപ്പോലും ഭീതിദരാക്കുന്ന ആ ശരീരത്തിലേക്ക് ശിവൻ ഉറ്റുനോക്കി. അസാധാരണ പുഷ്ടിയുള്ള ആ കൈകളിൽ നീളൻ നഖങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ഭഗവാന്റെ കൈകൾ തന്നെ ഭയജനകമായ ആയുധമായിരിക്കുമെന്ന് ശിവനു തോന്നി.

എന്നാൽ നരസിംഹഭഗവാന്റെ മുഖമാണ് ശിവനെ നടുക്കിയത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വായ്ക്കു ചുറ്റുമുണ്ടായിരുന്ന ചുണ്ടുകൾ സങ്കല്പിക്കാനാവാത്ത വിധം വലുതായിരുന്നു. ഭഗവാന്റെ മീശ മനുഷ്യരുടേതുപോലെ താഴേക്ക് ഒഴുകിയിറങ്ങുന്നതായിരുന്നില്ല. പൂച്ചയുടെ മീശപോലെ അത് എഴുന്നുനിന്നു. ഭഗവാന്റെ മൂക്ക് അസാധാരണ വലിപ്പമുള്ളതായിരുന്നു. അതിനിരുവശത്തും രൂക്ഷതയാർന്ന കണ്ണുകൾ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിലെ രോമങ്ങൾ സടപോലെ എഴുന്നുനിന്നു. സിംഹമുഖമുള്ള ഒരു മനുഷ്യനെപ്പോലെയായിരുന്നു ആ ഭഗവദ് രൂപം

ഭഗവാന് ഇന്ന് ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടായിരുന്നെങ്കില് ചന്ദ്രവംശികള് ഇദ്ദേഹത്തെ നാഗവംശജനായി പരിഗണിക്കുമായിരുന്നു. ആദരവിനു പകരം ഭയമായിരിക്കും അവർക്കദ്ദേഹത്തോടുള്ള വികാരം സ്ഥിരത എന്നൊന്നില്ലല്ലോ അവർക്ക്?

"സ്ഥിരത എന്നത് കോവർകഴുതകളുടെ ഗുണവിശേഷമാണ്." തന്റെ ആലോചനകൾ ആരോ ഒരാൾ കേൾക്കുന്നുണ്ടല്ലോ എന്ന് അതിശയപ്പെട്ട് ശിവൻ മുഖമുയർത്തി നോക്കി

ഒരു വസുദേവ ബ്രാഹ്മണൻ തൂണുകൾക്കു പിന്നിൽനിന്ന് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. ശിവൻ ഇതുവരെ കണ്ടതിൽവെച്ച് ഏറ്റവും കുറിയ ബ്രാഹ്മമണനായിരുന്നു അയാൾ; ഉയരം അഞ്ചടിക്കു തൊട്ടു മുകളിൽ. എന്നാൽ മറ്റെല്ലാവിധത്തിലും മറ്റു വസുദേവബ്രാഹ്മണരെപ്പോലെയായിരുന്നു അയാളുടെ പ്രകൃതി. മഞ്ഞു പോലെ വെളുത്ത തലമുടി. വാർദ്ധക്യംമൂലം മെലിഞ്ഞുണങ്ങിയ മുഖം. കാവിമുണ്ടും അംഗവസ്ത്രവുമായിരുന്നു ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ വേഷം.

"താങ്കളെങ്ങനെ.....".

"അതൊരു പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യമല്ല." ശിവന്റെ ചിന്തകളെ എങ്ങനെ ഗ്രഹിച്ചുവെന്നത് വിശദീകരിക്കപ്പെടേണ്ട ഒരു പ്രധാനവിഷയമല്ലെന്ന മട്ടിൽ അയാൾ കൈ ഉയർത്തിക്കാണിച്ച് ഇടയ്ക്കുകയറി പറഞ്ഞു.

ആ സംഭാഷണം..... വേറൊരു സമയം....മഹാനായ നീലകണ്ഠന്

ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ ശബ്ദം തന്റെ തലയ്ക്കകത്തു മുഴങ്ങിയിരുന്നുവെന്ന് ശിവന് ആണയിട്ടു പറയുവാൻ കഴിയുമായിരുന്നു. അകലെനിന്നും കടന്നുവരുന്ന ശബ്ദം പോലെ ഇടയ്ക്കുവെച്ച് മുറിഞ്ഞതുപോലെയായിരുന്നു ആ ശബ്ദം. വളരെ മൃദുലം. അവ്യക്തം. എന്നാൽ അത് ആ ബ്രാഹ്മണന്റ ശബ്ദമായിരുന്നു. ആ

ബ്രാഹ്മണപണ്ഡിതന്റെ ചുണ്ട് അനങ്ങുന്നില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ ശിവൻ നെറ്റിചുളിച്ചു.

ഓ വാസുദേവപ്രഭോ....ഈ വിദേശി....ആകര്ഷണീയനാണ്.

ശിവൻ പണ്ഡിതരുടെ ശബ്ദം ഒരിക്കൽകൂടി കേട്ടു. പണ്ഡിതർ ചെറുതായി പുഞ്ചിരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. നീലകണ്ഠൻ തന്റെ ചിന്തകൾ ഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് അയാൾക്കു പറയാൻ കഴിയും.

"താങ്കൾ അതു വിശദീകരിക്കാൻ തയ്യാറല്ല അല്ലേ?"ശിവൻ മന്ദസ്മിതത്തോടെ ചോദിച്ചു.

ഇല്ല. നിങ്ങൾ നിശ്ചയമായും....ഇനിയും..... അതിനു പാകമായിട്ടില്ല. മറ്റു വസുദേവന്മാരെപ്പോലെതന്നെയായിരുന്നു ഈ ബ്രാഹ്മണന്റെ പ്രകൃതി. എന്നാൽ ഇയാളുടെ സ്വഭാവം തീർത്തും വേറിട്ടതായിരുന്നു. പരുഷമെന്ന് തോന്നുംവിധം കാര്യങ്ങൾ വെട്ടിതുറന്ന് പറയുന്ന ശുദ്ധപ്രകൃതിക്കാരനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. എന്നാൽ ആ പ്രകടമായ പാരുഷ്യം മന:പൂർവ്വമായിരുന്നില്ല എന്ന് ശിവനറിയാമായിരുന്നു. ഈ ബ്രാഹ്മണന്റെ സ്വഭാവത്തിലുള്ള ചാപല്യത്തിന്റെ പ്രതിഫലനമായിരുന്നു അത്.

ഒരുപക്ഷേ, ഈ ബ്രാഹ്മണൻ മറ്റൊരു ജന്മത്തിൽ ചന്ദ്രവംശിയായിരുന്നിരിക്കാം.

"ഞാൻ വസുദേവനാണ് ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു. "മറ്റൊരു വ്യക്തിത്വവും ഞാനിപ്പോൾ വഹിക്കുന്നില്ല. ഞാൻ പുത്രനല്ല ഭർത്താവുമല്ല പിതാവുമല്ല. ഞാനൊരു ചന്ദ്രവംശിയുമല്ല. ഞാനൊരു വസുദേവൻ മാത്രം."

"ഒരു മനുഷ്യന് നിരവധി വ്യക്തിത്വങ്ങളുണ്ട്, പണ്ഡിറ്റ്ജീ." ബ്രാഹ്മണൻ കണ്ണുകൾ ഇറുക്കി.

"അങ്ങ് വസുദേവനായി ജന്മമെടുത്തതാണോ?"

"ആരും വസുദേവനായി ജനിക്കുന്നില്ല, നീലകണ്ഠ പ്രഭോ. നിങ്ങളത് ആർജ്ജിക്കുകയാണ്. ചന്ദ്രവംശികൾക്കും സൂര്യവംശികൾക്കും ഒരുപോലെ പങ്കെടുക്കാവുന്ന ഒരു മത്സരപരീക്ഷയുണ്ട്. അതിൽ വിജയിക്കുകയാണെങ്കിൽ താങ്കൾക്ക് എന്തുമായിത്തീരാം. താങ്കൾ അത്തരത്തിലുള്ള എല്ലാ വ്യക്തിത്വങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്കുക. താങ്കളൊരു വസുദേവനായിത്തീരും."

"പക്ഷേ വസുദേവനാകുവാനുള്ള അവകാശമാർജ്ജിക്കുന്നതിനുമുൻപേ നിങ്ങളൊരു ചന്ദ്രവംശിയായിരുന്നു." ഒരു വാസ്തവം പ്രസ്താവിക്കുന്ന മട്ടിൽ ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

ശിവന്റെ പ്രസ്താവന അംഗീകരിക്കുന്ന മട്ടിൽ ബ്രാഹ്മണൻ ചിരിച്ചു. ഉത്തരം ലഭിക്കേണ്ടതായ നിരവധി ചോദ്യങ്ങൾ ശിവന്റെ പക്കൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ ഈ വാസുദേവനോട് പ്രത്യേകിച്ച് ഉന്നയിക്കാനുള്ള ഒരു ചോദ്യം ശിവന്റെ മനസ്സിലുണ്ടായിരുന്നു.

"കുറച്ചു മാസങ്ങൾക്കു മുൻപ് രാമജന്മഭൂമി ക്ഷേത്രത്തിൽവെച്ച്, എന്റെ ദൗത്യം ദുഷ്ടനിഗ്രഹമല്ലെന്നും ദുഷ്ടത കണ്ടെത്തുകയാണെന്നും ഒരു വസുദേവ ബ്രാഹ്മണൻ എന്നോടു പറയുകയുണ്ടായി." ശിവൻ പറഞ്ഞു.

വസുദേവ ബ്രാഹ്മണൻ തലകുലുക്കി.

"ഞാനിപ്പോഴും ആ ആശയം മനസ്സിലിട്ട് അപ്രഗ്രഥിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. അതുകൊണ്ട് എന്റെ ചോദ്യം അതല്ല." ശിവൻ തുടർന്നു "അദ്ദേഹം പറഞ്ഞ മറ്റൊരു വിഷയത്തെക്കുറിച്ചാണെന്റെ സംശയം. സൂര്യവംശികൾ പൗരുഷത്തേയും ചന്ദ്രവംശികൾ സ്ത്രൈണ ശക്തിയേയും പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നതാണെന്ന് അദ്ദേഹം പറയുകയുണ്ടായി. എന്താണതിന്റെ അർത്ഥം? ഇതിന് പുരുഷനും സ്ത്രീയുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ലെന്നാണ് എന്റെ വിശ്വാസം."

"ഇതിൽക്കൂടുതൽ വ്യക്തത താങ്കൾക്ക് എവിടെനിന്നും ലഭിക്കുകയില്ല, സുഹൃത്തേ. താങ്കൾ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. ഇതിന് സ്ത്രീയുമായും പുരുഷനുമായും യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല. സൂര്യവംശികളുടെയും ചന്ദ്രവംശികളുടെയും ജീവിതരീതിയുമായി മാത്രമേ ഇതിനു ബന്ധമുള്ളൂ."

"ജീവിതരീതിയോ?"

— \$@ T A ® —

"ഉഗ്രസേന രാജകുമാരന് കൊല്ലപ്പെട്ടുവെന്നോ?" ഭഗീരഥന് ചോദിച്ചു. "അതെ, കുമാരന്" സ്യമന്തകന് പതിയെ പറഞ്ഞു. "വളരെ വിശ്വസനീയമായ വൃത്തങ്ങളില് നിന്നാണ് എനിക്കീ വിവരം ലഭിച്ചിട്ടുള്ളത്."

"ശ്രീരാമദേവന് തുണയ്ക്കട്ടെ! ഇതാണ് നമുക്ക് വേണ്ടത്. അയോധ്യയില് നിന്നുള്ളവരാണ് ഈ കൊലയ്ക്കു പിന്നിലെന്ന് മഹേന്ദ്രരാജാവ് കരുതിക്കൊള്ളും. അയാള് എത്ര പ്രതികാരവാഞ്ഛയുള്ളവനായിത്തീരുമെന്ന് നിങ്ങള്ക്ക് മനസ്സിലായിക്കൊള്ളും."

"അയാള് അങ്ങനെയൊന്നും ചിന്തിക്കുകയില്ലെന്നു ഞാന് കരുതുന്നു, കുമാരാ" സ്യമന്തകന് പറഞ്ഞു. "നമുക്ക് ആവശ്യമില്ലാത്ത ഒരു കാര്യമാണത്."

"അവരുടെ ചാരന്മാര് നമ്മെ പിന്തുടരുന്നുണ്ടായിരുന്നു." നന്തി പറഞ്ഞു. "നഗരത്തിലെത്തിയതുമുതല് നമ്മൾ എവിടെയാണെന്നതിനെക്കുറിച്ചും നമ്മുടെ നീക്കങ്ങളെക്കുറിച്ചും അവര്ക്ക് വ്യക്തമായ വിവരം കിട്ടിയിട്ടുണ്ടെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് അവര്ക്ക് നമ്മെ കുറ്റപ്പെടുത്താനാകില്ല."

"അതല്ല, നന്തി" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു "തന്റെ പുത്രനെ വധിക്കുവാനായി നമ്മൾ ഘാതകരെ വാടകക്കെടുത്തതാണെന്ന് മഹേന്ദ്രരാജാവിന് വിചാരിക്കാമല്ലോ. പറഞ്ഞതുപോലെ ചാരന്മാര് എവിടെ?"

"അവര് രണ്ടുപേരുണ്ട്" ചാരന്മാര് നില്ക്കുന്നിടത്തേക്ക് കണ്ണുകാണിച്ചുകൊണ്ട് ദ്രപകു പറഞ്ഞു. "അവര് പരിപൂര്ണ്ണ വൈദഗദ്ധ്യം കൈവരിച്ചിട്ടില്ലാത്തവരാണ്. ആ വൃക്ഷം അവരെ ശരിക്കും മറച്ചു പിടിക്കുന്നില്ല."

ഭഗീരഥന് ഒരു നേര്ത്ത പുഞ്ചിരി തൂകി.

"അത് സുരപദ്മനായിരിക്കാം" സ്യമന്തകന് പറഞ്ഞു "മഗധയിലെ ഇളമുറതമ്പുരാന് യാതൊരു ദയാ ദാക്ഷിണ്യവുമില്ലാത്ത ആളാണെന്ന് സ്വദീപിലെ എല്ലാവര്ക്കുമറിയാം. സിംഹാസനം കൈവശപ്പെടുത്തുവാനായി അദ്ദേഹമായിരിക്കാം ഈ പാതകത്തിനുള്ള ഏര്പ്പാടുകള് ചെയ്തിട്ടുണ്ടാവുക."

"അല്ല" കണ്ണുകള് ഇറുക്കിക്കൊണ്ട് ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "സുരപദ്മനാണ് മഹേന്ദ്ര രാജാവിന്റെ പുത്രന്മാരില് ഏറ്റവും കഴിവുറ്റവന്. എന്തൊക്കെ ന്യൂനതകളുണ്ടെങ്കിലും മഗധരാജന് കഴിവിനെ അംഗീകരിക്കുന്ന ആളാണ്. ഇക്കാര്യത്തില് എനിക്കറിയാവുന്ന മറ്റ് പല ഭരണാധികാരികളില്നിന്നും വ്യത്യസ്തനാണ് അദ്ദേഹം. യഥാര്ത്ഥത്തില് സുരപദ്മന് രാജാധികാരം ലഭിച്ചതുപോലെയാണ് ഇപ്പോഴത്തെ അവസ്ഥ. അതിനായി അദ്ദേഹത്തിന് സ്വന്തം സഹോദരനെ വധിക്കേണ്ടതില്ല."

"എന്നിട്ടെന്താണ് രാജ്യത്ത് ദുഃഖാചരണമില്ലാത്തത്?" ദ്രപകു ചോദിച്ചു.

"അവര് ഇക്കാര്യം രഹസ്യമായി വെച്ചിരിക്കുകയാണ്." സ്യമന്തകന് പറഞ്ഞു "എന്തുകൊണ്ടാണെന്നറിഞ്ഞുകൂടാ."

"ഉഗ്രസ്നേന്റെ സ്മരണയ്ക്ക് അല്പമെങ്കിലും വിശ്വാസ്യത നല്കുന്നതിനായി എന്തെങ്കിലും കഥകള് ചമയ്ക്കുവാന് ശ്രമിക്കുകയായിരിക്കും അവര്.' ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു "സ്വയം കൃതാനര്ത്ഥങ്ങളില് ചെന്നുചാടുവാന് പാകത്തിലുള്ള ഒരു വിഡ്ഢിയായിരുന്നു അയാള്!"

ദ്രപകുവിനെ നോക്കി സ്യമന്തകന് തലയാട്ടി. "എന്തുകൊണ്ടാണ് നമ്മുടെ സ്വാമി ഇത്രയധികം സമയം ക്ഷേത്രത്തിനകത്ത് ഒറ്റയ്ക്ക് ചെലവഴിക്കുന്നത്? ഇതില് എന്തോ അസാധാരണത്വമുണ്ട്."

"സ്വാമി സ്വതവേതന്നെ അസാധാരണത്വമുള്ള ആളാണ് എന്നതാണ് അതിനുള്ള കാരണം. പക്ഷേ, നമ്മളെന്തിനാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്യക്തിത്വത്തെ മറച്ചു വെച്ചിരിക്കുന്നത്?"

"ദ്രപകു, ഐതിഹ്യത്തില് വിശ്വസിക്കുന്ന എല്ലാവരുംതന്നെ നീലകണ്ഠനനില് വിശ്വസിക്കണമെന്നില്ല" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "മഗധയിലെ ഇപ്പോഴത്തെ രാജാവ് നീലകണ്ഠനെ അനുകൂലിക്കുന്ന ആളല്ല. ഇവിടത്തെയാളുകള് രാജാവിനോടു കൂറു പുലര്ത്തുന്നവരാണ്. അതുകൊണ്ട് ഭഗവാന് ആരാണെന്ന കാര്യം ഇവിടെ വെളിപ്പെടുത്താതിരിക്കുന്നതാണ് നല്ലത്."

— \$@ f \$ ~~-~~

"മൃഗങ്ങളുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോള് മനുഷ്യനെ വിശേഷ ജീവിയാക്കുന്ന ഘടകമെന്താണെന്ന് താങ്കള്ക്കറിയാമോ?" ബ്രാഹ്മണ പണ്ഡിതര് ചോദിച്ചു.

"എന്താണത്?" ശിവന് മറുചോദ്യമുന്നയിച്ചു.

"നമ്മൾ ഒന്നിച്ചു പ്രവര്ത്തിക്കുന്നു എന്ന യാഥാര്ത്ഥ്യം. സംഘടിതമായ നേട്ടങ്ങള്ക്കായി നമ്മൾ സഹകരിച്ചു പ്രവര്ത്തിക്കുന്നു. നമ്മൾ പരസ്പരം അറിവു പകരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഒരു തലമുറയുടെ ചുമലിലേറി അടുത്തതലമുറ യാത്രയാരംഭിക്കുന്നു. അതല്ലാതെ വെറുമൊരു പേറലില് നിന്നല്ല അതാരംഭിക്കുന്നത്."

"ഞാന് സമ്മതിക്കുന്നു. പക്ഷേ, നമ്മൾ മാത്രമല്ല സംഘമായി പ്രവര്ത്തിക്കുന്നത്. സിംഹങ്ങളെയും ആനകളേയും പോലുള്ള മറ്റു മൃഗങ്ങളും അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ, നമ്മൾ ചെയ്യുന്ന അതേ അളവില് അവ അത് ചെയ്യുന്നില്ല."

"അതെ, അത് ശരിയാണ്. പക്ഷേ സഹകരണത്തിന്റെ കാര്യത്തില് അത് ശരിയല്ല. ചിലപ്പോള് മത്സരത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും അങ്ങനെ സംഭവിക്കാറുണ്ട്. സമാധാനത്തിന്റെ കാര്യത്തില് എല്ലായ്പ്പോഴും അങ്ങനെയല്ല. യുദ്ധത്തിന്റെ കാര്യത്തിലും അത് അങ്ങനെയാണ്."

ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തലയാട്ടി.

"നമ്മൾ മനുഷ്യര് ഒറ്റയ്ക്കൊറ്റക്ക് യാതൊന്നുമല്ല. അതാണ് ഇവിടത്തെ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യം. "ബ്രാഹ്മണ പണ്ഡിതന് പറഞ്ഞു. "നമ്മുടെ ശക്തി നമ്മളില് നിന്നെല്ലാം ഒഴുകുന്നു. നമ്മൾ ഒന്നിച്ചു ജീവിക്കുന്ന ആ രീതിയില്നിന്ന്."

"അതെ," ശിവന് സമ്മതിച്ചു.

"ഇനി നമുക്ക് ഒന്നിച്ചു ജീവിക്കണമെങ്കില്, നമുക്കൊരു ജീവിതരീതിവേണം. അല്ലെ."

"ഈ ലോകത്തില് നൂറുകണക്കിന് ജീവിതരീതികളുണ്ടെന്നാണ് ഭൂരിഭാഗം ആളുകളും കരുതുന്നത്." ബ്രാഹ്മണ പണ്ഡിതന് പറഞ്ഞു. "ഓരോ സംസ്കൃതിയും കരുതുന്നത് അവയ്ക്ക് ഓരോന്നിനും സവിശേഷതയുണ്ടെന്നാണ്."

അത് സമ്മതിക്കുന്ന മട്ടില് ശിവന് തലയാട്ടി.

"എന്നാല് ആളുകളുടെ ജീവിതരീതിയെ നമ്മൾ ശരിക്കും വാറ്റിയെടുക്കുകയാണെങ്കില് രണ്ടു രീതികള് മാത്രമേയുള്ളൂ: പുരുഷത്വവും സ്ത്രൈണതയും."

"അപ്പോള് ഈ ജീവിതരീതി എന്നു പറഞ്ഞാല് എന്താണ്?"

"പുരുഷത്വത്തിന്റെ ജീവിതമെന്നാല് നിയമാനുസൃതമായ ജീവിതമെന്നാണ്. വിഷ്ണുവിനെപ്പോലെയോ ശ്രീരാമഭഗവാനെപ്പോലെയോ മഹാനായ നായകന് നിർമ്മിക്കാന് കഴിയുന്ന നിയമം. അല്ലെങ്കില് മതപരമായ പാരമ്പര്യത്തില്നിന്ന് ഊര്ന്നുവരുന്ന നിയമങ്ങള്. അല്ലെങ്കില് ജനസഞ്ചയം പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന നിയമങ്ങള്. എന്നാല് പൗരുഷ നിയമങ്ങള് വളരെ വ്യക്തമാണ്. നിയമങ്ങള് മാറ്റാവുന്നവയല്ല. അവ കാര്ക്കശ്യത്തോടെ അനുസരിക്കപ്പെടണം. അതില് അവ്യക്തതയ്ക്കുള്ള യാതൊരു സാധ്യതയുമില്ല. ഏതു തരത്തിലുള്ള ജീവിതം നയിക്കുവാനാണോ നിയുക്തരായിട്ടുള്ളത് അതനുസരിച്ചായിരിക്കും ജനങ്ങള് ജീവിക്കുക. അതിനാല് ജീവിതം പ്രവചിക്കാന് കഴിയുന്നതാണ്. അത്തരത്തിലുള്ള ജീവിത രീതിക്ക് നല്ലൊരു ഉദാഹരണമാണ് മെലൂഹ. സത്യം കർമ്മം മാനം എന്നീ സംഹിതകള്ക്കനുസരിച്ച് ആളുകള് ജീവിക്കുന്നതെന്തുകൊണ്ട് എന്ന് ഇതിനാല് വ്യക്തമാവുന്നു. ഈ ജീവിതരീതിയില് വിജയിക്കണമെങ്കില് അതിനുവേണ്ടത് ഇതൊക്കെയാണ്."

"അപ്പോള് സ്ത്രൈണത?"

"സ്ത്രൈണമായ ജീവിതരീതി എന്നാല് 'സാധ്യതകള്ക്കനുസൃതമായ ജീവിത'മാണ്. സമ്പൂര്ണ്ണതകളില്ല. കറുപ്പോ വെളുപ്പോ ഇല്ല. മുന്കൂട്ടി നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട നിയമങ്ങള്ക്കനുസരിച്ച് ആളുകള് പ്രവര്ത്തിക്കുന്നില്ല. ഒരു പ്രത്യേക ഘട്ടത്തില് വ്യത്യസ്തമായ പല സാധ്യതകള്ക്കനുസരിച്ചുള്ള ജീവിതം. ഉദാഹരണത്തിന് കൂടുതല് കാലം ഭരണാധികാരം നിലനിര്ത്തുവാന് ഏറ്റവും സാധ്യതയുള്ള ഒരു രാജാവിനെ അവര് അനുകൂലിക്കും. ആ സാധ്യതകള്ക്ക് മാറ്റം വരുന്ന ഘട്ടത്തില് അവരുടെ കൂറിനും മാറ്റം വരും. അങ്ങനെയുള്ള സമൂഹത്തിലെ നിയമങ്ങള് അടിച്ചു പരത്തി മാറ്റം വരുത്താവുന്നവയാണ്. വ്യത്യസ്തമായ സാഹചര്യത്തില് ഒരേ നിയമം തന്റെ വ്യത്യസ്തമായ രീതിയില് വ്യാഖ്യാനിക്കാം. മാറ്റം വരാത്ത ഒന്ന് മാറ്റം മാത്രമാണ്. സ്വദീപിനെപ്പോലെ സ്ത്രൈണ സംസ്കാരങ്ങള് വൈരുദ്ധ്യങ്ങളെ അംഗീകരിക്കുന്നവയാണ്. അങ്ങനെയൊരു സംവിധാനത്തില് എന്താണ് വിജയമന്ത്രം? നിസ്സംശയമെന്നു പറയാം, കാമം, സൗന്ദര്യം, സ്വാതന്ത്ര്യം."

"അപ്പോള് ഒരു ജീവിതരീതിയും മെച്ചപ്പെട്ടതല്ല?"

"തീര്ച്ചയായും. രണ്ടുതരത്തിലുള്ള സംസ്കാരങ്ങളും നിലനില്ക്കണം. കാരണം അവ പരസ്പരം തുലനം പാലിക്കുന്നവയാണ്."

"എങ്ങനെ?"

"പൗരുഷ സംസ്കാരം അതിന്റെ ഉന്നതിയില് ആദരണീയമാണ്. സ്ഥിരതയാര്ന്നതും ആശ്രയിക്കാവുന്നതും അതിന്റെ നിയമങ്ങള്ക്കനുയോജ്യമായ കാലഘട്ടത്തില് അദ്ഭുതകരമാംവിധം വിജയകരവുമാണ്. അതിനൊരു ചിട്ടയുണ്ട്. സമൂഹം അനുരൂപമായ വിധം മുന്കൂട്ടി നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ട രീതിയില് മുന്നോട്ടു നീങ്ങും. ഇന്നത്തെ സൂര്യവംശികളെ നോക്കൂ. എന്നാല് പൗരുഷസംസ്കാരം ക്ഷയിക്കുമ്പോള്, കര്ക്കശവും ആശയഭ്രാന്തവുമായി തീരുന്ന അത് വലിയ കലാപത്തിനു കാരണമായിത്തീരുന്നു. വ്യത്യസ്തമായി ചിന്തിക്കുന്നവരെ ആക്രമിക്കുകയും തങ്ങളുടെ 'ശരി'യിലേക്ക് അവരെ പരിവര്ത്തനം ചെയ്യാന് ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതോടെ അത് വലിയ അക്രമത്തിനും അലങ്കോലത്തിനും

കാരണമായിത്തീരുന്നു. കാലം മാറുമ്പോഴാണ് ഇത് വിശിഷ്യാ സംഭവിക്കുന്നത്. പൗരുഷസംസ്കാരത്തിന് മാറ്റങ്ങള് ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടാക്കും, തങ്ങളുടെ നിയമങ്ങള് കാലത്തിനനുസരിച്ച് എത്ര അനുയോജ്യമല്ലാതായി മാറിക്കഴിഞ്ഞാലും ശരി അവര് അതില് അള്ളിപ്പിടിച്ചു കിടക്കും. പൗരുഷ സംസ്കാരങ്ങള് അവയ്ക്ക് കരുത്തുള്ളപ്പോള് ചിട്ടകള് കര്ക്കശമായി നടപ്പാക്കും. എന്നാല് സംസ്കാരം ക്ഷയിക്കുമ്പോള് അത് അസ്വസ്ഥതയുണ്ടാക്കുന്നു. പൗരുഷ സംസ്കാരത്തിന്റെ രീതികള് പിന്തുടര്ന്നിരുന്ന അസുരന്മാര്ക്ക് ശക്തി കുറഞ്ഞപ്പോള് ഇതേ പ്രശ്നങ്ങള് അഭിമുഖീകരിക്കേണ്ടതായി വന്നു."

"ആശയാന്ധത മൂലമുണ്ടാകുന്ന അസ്വസ്ഥതയില്നിന്നും വിപ്ലവമുണ്ടാകുമ്പോള് സ്ത്രൈണ സംസ്കൃതി അതിന് ആശ്വാസമേകുന്ന ശുദ്ധവായു നല്കും."

"നിശ്ചയമായും. സ്ത്രൈണ സംസ്കൃതിയുടെ രീതികള് എല്ലാ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസങ്ങളേയും സമീകരിക്കുന്നു. വ്യത്യസ്തമായ ആശയങ്ങളും വിശ്വാസങ്ങളും വെച്ചു പുലര്ത്തുന്ന ആളുകള്ക്ക് അവിടെ സമാധാനത്തോടെ കഴിയാം. ആരും തന്നെ ശരിയെക്കുറിച്ചുള്ള താന്താങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനങ്ങള് നടപ്പാക്കുവാന് നിര്ബ്ബന്ധം ചെലുത്തുന്നില്ല. നാനാത്വത്തിന്റെയും സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെയും ആഘോഷം സമൂഹത്തിന് പുതുക്കിയ സൃഷ്ടിപരതയും ഊര്ജ്ജസ്വലതയും നല്കി വലിയ ഗുണവിശേഷങ്ങള് പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. സ്ത്രൈണ സംസ്കൃതിയുടെ അനുകൂലികളായ ദേവന്മാര് അസുരന്മാരെ തോല്പിച്ചപ്പോള് ഇതെല്ലാം സമൂഹത്തിനു നല്കി. എന്നാല് അമിതമായ സ്വാതന്ത്ര്യം ലഭിക്കുമ്പോഴുണ്ടാകുന്ന അഴിമതികളും ജീര്ണ്ണതയും വിഷയാസക്തിയും ഈ സ്ത്രൈണ സംസ്കാരത്തിലുമുണ്ടായി."

"അപ്പോള് ജനങ്ങള്, വീണ്ടും പുരുഷസംസ്കൃതിയെ സ്വീകരിക്കുവാന് തയ്യാറായി."

"അതെ. ശ്രീരാമദേവന്റെ കാലഘട്ടത്തില് സ്ത്രൈണദേവ സംസ്കൃതി ക്ഷയിക്കാനരംഭിച്ചു. രാജ്യത്ത് അഴിമതിയും അസന്മാര്ഗ്ഗികതയും ദുഷ്ടതയും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. ആളുകള് ചട്ടങ്ങള്ക്കും മര്യാദകള്ക്കും വേണ്ടി മുറവിളി കൂട്ടി. പുതിയൊരു പൗരുഷ സംസ്കൃതിക്ക് രൂപം കൊടുത്ത് രാമഭഗവാന് അതെല്ലാം നടപ്പാക്കി. അനാവശ്യമായ വിപ്ലവപ്രവര്ത്തനങ്ങള് ഒഴിവാക്കുവാന് വളരെ ബുദ്ധിപരമായി അദ്ദേഹം ദേവന്മാരുടെ സ്ത്രൈണ സംസ്കൃതിയെ നിഷേധിച്ചു. അദ്ദേഹം തന്റെ ഭരണ സംസ്കൃതിയെ പുതിയൊരു ജീവിതശൈലിയാണെന്നു വിശേഷിപ്പിക്കുന്ന വിധത്തിലുള്ള പേരു നല്കി: 'സുര്യവംശിമാര്ഗ്ഗം.'

"പക്ഷേ, പൗരുഷവും സ്ത്രൈണതയും സംസ്കൃതിയുടെ നിലവാരത്തില് മാത്രമാണോ നിലകൊള്ളുന്നത് എന്ന് താങ്കള്ക്ക് പറയാനാകുമോ?" ശിവന് ചോദിച്ചു. "യഥാര്ത്ഥത്തില് അത് സകല സ്ത്രീപുരുഷന്മാരിലും കുടി കൊള്ളുന്നില്ലേ? ഓരോരുത്തരുടെയും ഉള്ളില് അല്പം സൂര്യവംശിത്വവും ചന്ദ്രവംശിത്വവും കുടികൊള്ളുന്നില്ലേ? ഓരോരുത്തരും നേരിടുന്ന സാഹചര്യത്തെ ആശ്രയിച്ചല്ലേ വ്യക്തിയുടെ മാറ്റത്തിന്റെ ആപേക്ഷികമായ സ്വാധീനം നിലകൊള്ളുന്നത്?"

"അതെ, താങ്കള് പറയുന്നത് ശരിയാണ്. എന്നാല് മിക്ക ആളുകള്ക്കും പ്രബലമായ ഒരു ഗുണവിശേഷമുണ്ടാകും. ഒന്നുകില് പുരുഷത്വം അല്ലെങ്കില് സ്ത്രീത്വം."

ശിവന് തലയാട്ടി.

"ജീവിതത്തിന്റെ രണ്ടു രീതികള് അറിയേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകതയ്ക്ക് ഒരു കാരണമുണ്ട്. അതായത് നിങ്ങള് സംവദിക്കുവാന് പോകുന്ന ആളുകള്ക്കനുസരിച്ചായിരിക്കണം നിങ്ങളുടെ സന്ദേശം തയ്ച്ചുണ്ടാക്കേണ്ടത്. ദുഷ്ടശക്തികളുമായുള്ള പോരാട്ടത്തിനിടയില് സൂര്യവംശികളോട് നിങ്ങള് ഒരു രീതിയില് സംസാരിക്കുമ്പോള് ചന്ദ്രവംശികളോട് നിങ്ങള് മറ്റൊരു തരത്തില് സംസാരിക്കേണ്ടിവരും."

"ഞാനവരെ അതൊക്കെ ബോധ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യമെന്താണ്? സൂര്യവംശികള്ക്കും ചന്ദ്രവംശികള്ക്കും ധീരതയ്ക്ക് കുറവില്ലെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു."

"സുഹൃത്തേ, ധീരതയുമായി അതിന് ഒരു ബന്ധവുമില്ല. യുദ്ധം ആരംഭിക്കുമ്പോള് ധൈര്യം മാത്രമേ ആവശ്യമുള്ളൂ. ദുഷ്ടശക്തികളുമായുള്ള യുദ്ധത്തില് അണിനിരക്കുവാന് ആളുകളെ പ്രേരിപ്പിക്കുകയാണ് താങ്കള് തുടക്കത്തില് ചെയ്യേണ്ടത്. ദുഷ്ടതയോടുള്ള ബന്ധം വിച്ഛേദിക്കുവാനായി നിങ്ങള്ക്ക് ജനങ്ങളുടെ മേല് സ്വാധീനം ചെലുത്തേണ്ടിവരും."

"ബന്ധം! ദുഷ്ടശക്തികളുമായി!" അമ്പരന്നുപോയ ശിവന് അട്ടഹസിച്ചു. "എന്തിനാണീ ആളുകള് ദുഷ്ടശക്തികളുമായി ചേരുന്നത്?"

ബ്രാഹ്മണപണ്ഡിതന് പുഞ്ചിരിച്ചു.

ശിവന് നെടുവീര്പ്പിട്ടു. "ഇനിയെന്ത്? ഈ നിമിഷം സംഭാഷണം നിര്ത്തുന്നതിനുള്ള വിശദീകരണമെന്ത്? ഞാന് തയ്യാറല്ലെന്നോ? സമയം ശരിയല്ലെന്നോ?"

ബ്രാഹ്മണ പണ്ഡിതന് ചിരിച്ചു. "നീലകണ്ഠാ, ഇപ്പോള് അങ്ങയോട് എനിക്കത് വിശദീകരിക്കാനാവില്ല. താങ്കള്ക്കത് മനസ്സിലാവില്ല. താങ്കള് ദുഷ്ടശക്തികളെ കണ്ടെത്തുമ്പോള് അത് മനസ്സിലാക്കുവാനായി എന്റെ വിശദീകരണം ആവശ്യം വരികയില്ല. ജയ് ഗുരു വിശ്വാമിത്ര! ജയ് ഗുരു വസിഷ്ഠ!"

ദിവ്യതേജസ്സിന്റെ നഗരം

നാല്

''രാജകുമാരന് സുരപദ്മന്!'' അതിശയത്തോടെ ഭഗീരഥന് ചോദിച്ചു "ഇവിടെ?" ''അതെ, രാജന്'' സ്യമന്തകന് അല്പം വിഷമത്തോടെ പറഞ്ഞു. ഭഗീരഥന് ശിവനു നേരെ തിരിഞ്ഞു. നീലകണ്ഠന് തലയാട്ടി.

അയോദ്ധ്യയുടെ രാജകുമാരന് സ്യമന്തകനു നേര്ക്കു തിരിഞ്ഞു. "കുമാരന് സുരപത്മനെ അകത്തേക്കു കടത്തിവിടൂ."

അല്പനിമിഷം കഴിഞ്ഞപ്പോള് ചുറുചുറുക്കുള്ള ഒരു രൂപം അകത്തേക്കു കടന്നുവന്നു. ഇരുണ്ട നിറമുള്ള ആജാനുബാഹുവായ സുരപദ്മന് വളഞ്ഞ് താഴോട്ടു നീളുന്ന, എണ്ണയിട്ട് മിനുക്കി അറ്റം പിരിച്ചുവെച്ച മീശയുണ്ടായിരുന്നു. മുടി നല്ലപോലെ നീട്ടിവളര്ത്തിയിരുന്ന അയാള് അത് ആര്ഭാടപൂര്ണ്ണമെങ്കിലും കലാഭിരുചി സൂചിപ്പിക്കുന്ന തന്റെ കിരീടത്തിനു താഴെ വെടിപ്പായി ഒരുക്കിവെച്ചിരുന്നു. ചന്ദ്രവംശിയുടെ ആഭിജാത്യം തെളിയുന്ന കാവി നിറത്തിലുള്ള മുണ്ടും വെള്ള അംഗവസ്ത്രവുമാണ് അയാള് ധരിച്ചിരുന്നത്. ഒരു ക്ഷത്രിയന്റെ അന്തസ്സിന്റെ സൂചനയായി കരുതപ്പെടുന്ന യുദ്ധത്തില്നിന്നു ലഭിച്ച നിരവധി മുറിപ്പാടുകള് അയാളുടെ ശരീരത്തിലുണ്ടായിരുന്നു.

അയാള് നേരെ ശിവന്റെ അടുത്തേക്ക് നടന്നടുത്ത് മുട്ടുകുത്തി കുമ്പിട്ടുനിന്ന് തന്റെ ശിരസ്സ് ശിവപാദങ്ങളില് മുട്ടിച്ചു. "പ്രഭോ, അവസാനം അങ്ങ് ഭാരതത്തില് എത്തിച്ചേര്ന്നതില് ഞങ്ങള്ക്കഭിമാനമുണ്ട്."

ശിവനൊന്ന് അമ്പരന്നുവെങ്കിലും, കാല് പുറകോട്ടു വലിക്കാതിരിക്കുവാനുള്ള മനസ്സാന്നിദ്ധ്യം അവനുണ്ടായി. അല്ലെങ്കില് അത് ഒരു അപമാനമായി കരുതപ്പെടുമായിരുന്നു. ശിവന് സുരപദ്മന് ദീര്ഘായുസ്സാശംസിച്ചു "ആയുഷ്മാന് ഭവ."

"കുമാരാ, ഞാന് ആരാണെന്ന് അങ്ങേക്കെങ്ങനെ മനസ്സിലായി?" "ദിവ്യതേജസ്സിനെ ഒരിക്കലും മറച്ചുപിടിക്കാന് കഴിയുന്നതല്ല, പ്രഭോ." ഭഗീരഥനു നേരെ തിരിഞ്ഞ് എല്ലാമറിഞ്ഞ മട്ടില് ഒന്നു പുഞ്ചിരിച്ചു. "മുടുപടം എത്ര കനത്തതായാലും അത് സാധ്യമല്ല."

ഭഗീരഥന് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് സുരപദ്മനെ നോക്കി തലയാട്ടി.

"താങ്കളുടെ സഹോദരന്റെ കാര്യം ഞാനറിഞ്ഞു. ദയവായി എന്റെ അനുശോചനം സ്വീകരിച്ചാലും."

ആ സഹതാപം സ്വീകരിക്കുന്ന മട്ടില് സുരപദ്മന് ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല.

ഭവ്യതയോടെ തലകുനിച്ച് അയാള് വിഷയം മാറ്റി. "ഏറെക്കാലം കാത്തിരുന്ന ശേഷം എത്തിയ നീലകണ്ഠനെ അദ്ദേഹമര്ഹിക്കുന്ന ആദരവോടെ സ്വീകരിച്ചാനയിക്കാന് സാധിക്കാതെ വന്നതില് ഞാന് മാപ്പു ചോദിക്കട്ടെ. എന്റെ പിതാവ് അല്പം ശാഠ്യക്കാരനാണ്."

"അതൊന്നും സാരമില്ല എന്നെ ആദരിക്കുവാന് ആര്ക്കും ഞാന് അവസരം കൊടുത്തിട്ടില്ല. സുരപദ്മന്, എന്താവശ്യത്തിനാണ് സത്യത്തില് താങ്കളിവിടെ വന്നിട്ടുള്ളത് എന്ന് നേരിട്ട് പറയാത്തതെന്ത്?"

"പ്രഭോ, യാതൊന്നും താങ്കളുടെ മുന്നില് രഹസ്യമേയല്ല എന്ന് ഞാന് കരുതുന്നു. കുറച്ചുദിവസം മുന്പ് ചില സുഹൃത്തുക്കള്ക്കും അംഗരക്ഷകര്ക്കുമൊപ്പം കാട്ടിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുകയായിരുന്ന എന്റെ സഹോദരന് കൊല്ലപ്പെട്ടു. അയോധ്യയാണ് ഈ നീച പ്രവൃത്തി ചെയ്തതെന്ന് ഒരു വിശ്വാസം നിലനില്ക്കുന്നുണ്ട്."

"ഞങ്ങളല്ല ഇത് ചെയ്തതെന്ന് ഉറപ്പുതരാന് എനിക്കു സാധിക്കും." ഭഗീരഥന് തന്റെ ഭാഗം പറയാന് തുടങ്ങി. നിശ്ശബ്ദനാകൂ എന്നു പറയുന്ന മട്ടില് സുരപദ്മന് കൈ മുന്നോട്ട് നീട്ടിപ്പിടിച്ചു.

"എനിക്കറിയാം, ഭഗീരഥ കുമാരാ" സുരപദ്മന് പറഞ്ഞു. "അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൊലപാതകത്തെക്കുറിച്ച് എനിക്ക് മറ്റൊരു സിദ്ധാന്തം മുന്നോട്ടുവെക്കാനുണ്ട്."

അരപ്പട്ടയില് കെട്ടിവെച്ചിരുന്ന മടിശ്ശീലയെടുത്ത് സുരപദ്മന് അതിനകത്തുനിന്നും ഒരു ബ്രംഗാ സ്വര്ണ്ണനാണയം പുറത്തെടുത്തു. നാഗന്മാരുടെ സ്വാമിയില്നിന്നും ശിവന് കണ്ടെടുത്ത നാണയത്തിനു സമാനമായിരുന്നു അത്.

"പ്രഭോ, " സുരപദ്മന് പറഞ്ഞു "എന്റെ സഹോദരന്റെ മൃതശരീരത്തിനടുത്തുനിന്ന് ഞാന് കണ്ടെടുത്തതാണിത്. അയോധ്യയില്വെച്ച് അങ്ങേക്ക് ഒരു നാഗനില് നിന്ന് ലഭിച്ച സ്വര്ണ്ണനാണയത്തിനോട് ഏറെ സാമ്യമുള്ളതാണ് ഇതെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു. ആ നാണയവുമായി ഇതിനു സാമ്യമുണ്ടോ?"

ഭഗീരഥന് സുരപദ്മനെ ഞെട്ടലോടെ നോക്കി. നീലകണ്ഠന്റെ കണ്ടുപിടിത്തത്തെക്കുറിച്ച് സുരപദ്മന് എങ്ങനെ മനസ്സിലാക്കി എന്നതാണ് ഭഗീരഥനു മനസ്സിലാവാത്തത്. സുരപദ്മന് രഹസ്യാന്വേഷണത്തിനായി ഒരു ചാരശൃംഖല രൂപീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന കിംവദന്തി സത്യമായിരിക്കണം. വളരെ കഴിവുകെട്ട മഗധന് രഹസ്യാന്വേഷണ സംവിധാനത്തില്നിന്ന് വേറിട്ട് സ്വതന്ത്രമായി പ്രവര്ത്തിക്കുന്നതായിരുന്നു ആ രഹസ്യാന്വേഷണ ശൃംഖല.

ശിവന് സുരപദ്മനില്നിന്ന് ആ നാണയം വാങ്ങി. അതില് ഉറ്റുനോക്കിയപ്പോള് ശിവന്റെ ദേഹം ദേഷ്യംകൊണ്ട് വലിഞ്ഞു മുറുകി. "ആ വൃത്തികെട്ട നാഗനെ പിടിക്കുവാന് നിങ്ങള്ക്ക് കഴിഞ്ഞുവോ?."

ശിവന്റെ രൂക്ഷമായ പ്രതികരണം കണ്ടപ്പോള് സുരപദ്മന് അദ്ഭുതപ്പെട്ടു. "ഇല്ല പ്രഭോ, സങ്കടകരമെന്നു പറയാം അതുണ്ടായില്ല. അവന് പുറത്തു ചാടിയ അതേ പൊത്തിലേക്കുതന്നെ കയറിപ്പോയിരിക്കുന്നു."

ശിവന് ആ നാണയം സുരപദ്മനെ ഏല്പിച്ചു. അവന് ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

സുരപദ്മന് ഭഗീരഥനെ നോക്കി. "കുമാരാ, ഈ സ്ഥിരീകരണം മാത്രമേ എനിക്കാവശ്യമുള്ളൂ. എന്റെ സഹോദരന് ഉഗ്രസേന രാജകുമാരന് നാഗന്മാരുടെ തീവ്രവാദി ആക്രമണത്തെ ചെറുക്കുന്നതിനിടയില് വീരമൃത്യു വരിച്ചുവെന്ന് ഞാന് മഹാരാജാവിനെ ഉണര്ത്തിക്കും. ഇതുമായി അയോധ്യക്ക് യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല എന്ന കാര്യവും ഞാന് മഹാരാജാവിനെ അറിയിക്കും. ചന്ദ്രവംശി സാമ്രാജ്യത്തിലെ രണ്ടു വലിയ സ്തംഭങ്ങള് തമ്മിൽ കാര്യമില്ലാത്ത കാര്യത്തിനുവേണ്ടി ഒരു യുദ്ധത്തിലേര്പ്പെടാന് താങ്കള്ക്കുപോലും താല്പര്യമില്ലെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്. സൂര്യവംശികളുമായുള്ള യുദ്ധത്തില് വന് പരാജയമേറ്റുവാങ്ങിയ ഈ സാഹചര്യത്തില് പ്രത്യേകിച്ചും."

അവസാനത്തെ വാചകം ഒരു മലക്കം മറിച്ചിലായിരുന്നു. മെലൂഹന്മാരുമായി ധർമ്മകേതില് വെച്ചു നടന്ന യുദ്ധത്തില് ചന്ദ്രവംശികള് പരാജയപ്പെടാനുള്ള കാരണം അവരുടെ നേതൃത്വത്തിന്റെ തകരാറായിരുന്നു.

"താങ്കളുടെ വാക്കുകള് എന്റെ മനസ്സിലെ വിഷമങ്ങള് ലഘൂകരിക്കുന്നു, കുമാരന് സുരപദ്മന്." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "അയോധ്യക്ക് മഗധയോട് സൗഹൃദപൂര്ണ്ണമായ ഉദ്ദേശ്യങ്ങള് മാത്രമേയുള്ളൂവെന്ന് ഞാന് ഉറപ്പു തരുന്നു. കൂടാതെ താങ്കളുടെ സഹോദരന്റെ ദാരുണമായ മരണത്തില് അയോധ്യക്കുള്ള അനുശോചനം ഞാന് ഇതിനാല് അറിയിച്ചുകൊള്ളുന്നു."

സുരപദ്മന് ഭവ്യതയോടെ തലയാട്ടി, തലകുനിച്ചുകൊണ്ട് അയാള് ശിവനെ നമിച്ചു. "പ്രഭോ, അങ്ങേക്ക് നാഗന്മാരോട് കടുത്ത വിരോധമുണ്ടെന്ന് എനിക്കറിയാം. ആ ചെകുത്താന്മാരുമായുള്ള യുദ്ധത്തിലേര്പ്പെടുമ്പോള് അങ്ങേക്ക് എന്റെ സേവനം നല്കുവാന് ഞാന് തയ്യാറാണ്."

അദ്ഭുതത്തോടെ മുഖം ചുളിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന് സുരപദ്മനെ നോക്കി. തന്റെ സഹോദരനോട് സ്നേഹമുണ്ടെന്നോ, അവന്റെ മരണത്തിന് താന് പകരം ചോദിക്കുമെന്നോ ഉള്ള യാതൊരു ലക്ഷണങ്ങളും അതുവരെ അയാള് പ്രകടിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല.

"പ്രഭോ, അവന് ഏതുതരത്തില്പെട്ടവനുമായിക്കൊള്ളട്ടെ" സുരപദ്മന് പറഞ്ഞു "എന്റെ സഹോദരനായിരുന്നു അവന്. അവന്റെ ചോരക്ക് ഞാന് പകരം ചോദിച്ചേ തീരൂ."

"കുമാരന് സുരപദ്മന്, നാഗന് എന്റെ സഹോദരനെയും വധിച്ചു. മെലൂഹയിലെ മുഖ്യ ശാസ്ത്രജ്ഞനായ ബൃഹസ്പതിയെ അനുസ്മരിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു "ഒരു യുദ്ധത്തിനു സമയമാകുമ്പോള് ഞാന് താങ്കളെ അറിയിക്കാം."

- \$@J\$\$ -

ശിവന്റെ യാത്രാസംഘം നിശ്ശബ്ദരായാണ് മഗധ വിട്ടത്. മെലൂഹയിലും സ്വദീപിലുമായി ശിവന് സന്ദര്ശിച്ച മറ്റു നഗരങ്ങളില്നിന്നു വ്യത്യസ്തമായി, അദ്ദേഹത്തെ യാത്രയാക്കാന് വലിയൊരു പുരുഷാരമോ ചടങ്ങോ സംഘടിപ്പിക്കപ്പെട്ടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവും പോക്കും മഗധരില് നിന്ന് രഹസ്യമാക്കി വെച്ചിരുന്നു. എന്നിരുന്നാലും സുരപദ്മന് ശിവന് അവിടെനിന്ന് പോകുന്നതിനുമുന്പ് തന്റെ ആദരവ് പ്രകടിപ്പിക്കാന് വേഷപ്രച്ഛന്നനായാണ് മഗധയിലെ തുറമുഖത്തെത്തിയത്.

മെലൂഹയിലെ അകമ്പടി സംവിധാനത്തിനനുസരിച്ചാണ് കപ്പലുകള് മുന്നോട്ടു നീങ്ങിയത്. പ്രധാന കപ്പല് നീലകണ്ഠനേയും സുഹൃത്തുക്കളേയും കൊണ്ട് നീങ്ങിയപ്പോള് അതിന്റെ ചുറ്റിലുമായി നാലു കപ്പലുകള് നീങ്ങി. ഏത് ഭാഗത്തുനിന്ന് ശത്രുവിന്റെ ആക്രമണമുണ്ടായാലും അകമ്പടിക്കപ്പലുകളെ ഭേദിക്കാതെ അവര്ക്ക് നീലകണ്ഠന്റെ കപ്പലിനടുത്തെത്തുവാന് സാധിക്കില്ല. ഈ അകമ്പടി സംവിധാനത്തില് മുഖ്യപങ്കുവഹിച്ചിരുന്നത് വ്യൂഹത്തെ മുന്നില് നയിച്ചിരുന്ന കപ്പലായിരുന്നു. ആ അകമ്പടിസംഘത്തിന്റെ വേഗത നിയന്ത്രിച്ചിരുന്നതും ആ കപ്പലായിരുന്നു. നീലകണ്ഠന്റെ കപ്പലിനെ മുന്നില് നിന്നു സംരക്ഷിക്കുവാനായി ആ കപ്പലിന് പതുക്കെ പോകേണ്ടിവന്നു. എന്നാല് ആവശ്യം വരികയാണെങ്കില് ശിവന്റെ കപ്പലിന് ഇടയിലൂടെ തെന്നി നീങ്ങുവാനാവശ്യമായ വേഗതയും അതിനാര്ജ്ജിക്കേണ്ടിയിരുന്നു. ഒരു ചന്ദ്രവംശി നാവികനായകനായിരുന്നു മുഖ്യയാനത്തിന്റെ അധികാരി. അയാള് വളരെ വിദഗ്ദ്ധമായിതന്നെ തന്റെ ജോലി നിര്ഹിച്ചു. ഒരുപക്ഷേ, തന്റെ കപ്പലിന്റെ ശേഷി പ്രകടിപ്പിക്കുവാനായിരിക്കാം ഭ്രാന്തന് വേഗതയിലാണാ കപ്പല് മുന്നോട്ടു പാഞ്ഞത്. ഇത് ശിവന്റെ കപ്പലും മുഖ്യയാനവും തമ്മിൽ ഒരു കരാര്ലംഘനത്തിനു വഴിവെക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. മുഖ്യയാനത്തിന്റെ വേഗത കുറക്കുവാനായി പര്വ്വതേശ്വരന് ഇടയ്ക്കിടെ കാഹളം മുഴക്കേണ്ടിവന്നു.

ഈ വൈദഗ്ദ്ധ്യമില്ലായ്മ കണ്ടുമടുത്ത് നാവികപ്രതിരോധസംവിധാനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനതത്ത്വങ്ങളെക്കുറിച്ച് ചന്ദ്രവംശി നാവികനായകനെ ഒന്നു രണ്ടു പാഠങ്ങള് പഠിപ്പിക്കണമെന്ന് പര്വ്വതേശ്വരന് നിശ്ചയിച്ചു. ആ ദൗത്യം നിര്ഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ വിശദീകരിക്കാനാവാത്ത ചില കാരണങ്ങളാല് ആനന്ദമയിയും ആ മുഖ്യയാനത്തില് യാത്ര ചെയ്യാന് തീരുമാനിച്ചിരുന്നുവെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയ പര്വ്വതേശ്വരന് അസ്വസ്ഥനായി.

"എന്താ നമ്മുടെ നൗക ഇത്ര സാവധാനം?" ആനന്ദമയി ചോദിച്ചു. കപ്പലിന്റെ അടുത്ത് കൈവരിക്കടുത്തു നിന്നിരുന്ന പര്വ്വതേശ്വരന് തിരിഞ്ഞുനോക്കി. ശബ്ദമുണ്ടാക്കാതെ അവള് തന്റെ തൊട്ടടുത്തു വന്നു നില്ക്കുന്നത് അദ്ദേഹം കണ്ടിരുന്നില്ല. കൈവരിയില് പുറം ചാരി കൈമുട്ടുകള് അതിനു മുകളിലൂന്നി, ഒരുകാലിന്റെ ഉപ്പൂറ്റി കൈവരിയുടെ അടിയിലൂടെ തിണ്ണയിലൂന്നി നില്ക്കുകയായിരുന്നു അവള്. അവളുടെ ഈ നില്പ്പ് സ്വതവേ ചെറുതായിരുന്ന അവളുടെ ഉടുമുണ്ടിന്റെ അറ്റം വലതുകാലിനു മുകളിലേക്ക് നല്ലപോലെ ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ചതുകൂടാതെ അവളുടെ മാറിടം പ്രകോപനപരമായ വിധം മുന്നോട്ടുയര്ന്നു നിന്നു. മനസ്സിലാക്കാനാവാത്ത ഏതോ കാരണത്താല് അസ്വസ്ഥനായിത്തീര്ന്ന പര്വ്വതേശ്വരന് നിന്നിടത്തുനിന്ന് ഒരടി പിന്നോക്കം വെച്ചു.

"ഇതൊരു നാവിക്പ്രതിരോധസംവിധാനമാണ് കുമാരി." മനസ്സിലാക്കുവാന് തയ്യാറില്ലാത്ത ഒരു കുട്ടിയോട് സങ്കീര്ണ്ണമായ ഗണിതശാസ്ത്രപാഠം പറഞ്ഞുകൊടുക്കുന്ന ഒരു ഗുരുവിന്റെ അദ്ധ്വാനത്തോടെ പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു. "അത് കുമാരിക്ക് വിശദീകരിച്ചു തരണമെങ്കില് എനിക്കൊരു ജീവിതകാലം തന്നെ വേണ്ടിവരും."

"ഞാന് ഒരു ജീവിതകാലം മുഴുവന് നിങ്ങളോടൊത്തു ജീവിക്കണമെന്നാണോ പറഞ്ഞുവരുന്നത്? മുരട്ടുകിളവാ."

പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം ചുവന്നു.

"അടിസ്ഥാനപരമായ ഒരു കാര്യം പറയുവാന് എനിക്ക് ഒരു ജീവിതകാലമൊന്നും ആവശ്യമില്ല." ആനന്ദമയി തുടര്ന്നു. "മുഖ്യ നൗകയുമായി നമ്മുടെ നൗകയെ ബന്ധിക്കുന്ന ഒരു ചരട് കെട്ടിയിടുക. എന്നിട്ട് പുറകില് ഒരു സൈനികനെ നിയമിക്കുക. ഈ ചരട് വെള്ളത്തില് മുട്ടുമ്പോള് അയാളത് സൂചിപ്പിക്കുന്ന അടയാളവാക്യം പുറപ്പെടുവിക്കും. ചരട് വെള്ളത്തില് തൊടുമ്പോള് വേഗത കുറഞ്ഞുവെന്നാണല്ലോ അത് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. ചരട് വല്ലാതെ വലിഞ്ഞുമുറുകുമ്പോള് മുഖ്യ നൗകയ്ക്ക് വേഗം കൂടുതലാണെന്നും അതിന്റെ വേഗത കുറയ്ക്കണമെന്നും സുചന നല്കിയാല് മതിയല്ലോ."

ആനന്ദമയി കൈകള് തലമുടിക്കുള്ളിലേക്കു കടത്തി മുടി നേരെയാക്കി. "നിങ്ങള് അല്പം വേഗത കൂട്ടിയാല് എനിക്കീ തീരെ പരിമിതമായ താമസസൗകര്യങ്ങളില്നിന്ന് രക്ഷപ്പെട്ട് കാശി കൊട്ടാരത്തിന്റെ സൗകര്യങ്ങളിലേക്ക് ചേക്കേറാം."

ആനന്ദമയിയുടെ നിര്ദ്ദേശത്തിന്റെ കല്പനാവൈഭവത്തില് പര്വ്വതേശ്വരന് അദ്ഭുതപ്പെട്ടു. "അത് ഗംഭീരം! ഞാന് ഉടന്തന്നെ നാവികസേനാപതിയോട് ഈ നിര്ദ്ദേശങ്ങള് നടപ്പാക്കാന് ഉത്തരവിടാം."

ആനന്ദമയി പതിയെ ഒരു കൈനീട്ടി പര്വ്വതേശ്വരനെ പിടിച്ച് തന്റെ അടുത്തേക്കു വലിച്ചു. "എന്തിനാണിത്ര തിടുക്കം പര്വ? അല്പം താമസിച്ചാലും കുഴപ്പമൊന്നുമില്ല. അല്പനേരം എന്നോട് വര്ത്തമാനം പറയൂ."

തന്റെ പേര് ചുരുക്കി വിളിച്ചതും ആനന്ദമയി പിടിവിടാതിരുന്നതും മൂലം പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം ചുവന്നു. അയാള് അവളുടെ കൈകളിലേക്കു നോക്കി.

ആനന്ദമയി മുഖം ചുളിച്ച് കൈ പിന്വലിച്ചു. "ഈ കൈകള് ചീത്തയല്ല സേനാപതേ."

"ഞാനതല്ല ഉദ്ദേശിച്ചത്, കുമാരീ" പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു.

"പിന്നെയെന്ത്?" സ്വരത്തില് അല്പം പാരുഷ്യം വരുത്തിക്കൊണ്ട് ആനന്ദമയി ചോദിച്ചു.

"എനിക്ക് സ്ത്രീകളെ സ്പര്ശിക്കാന് പാടില്ല. കുമാരിയെ മാത്രമല്ല. ഞാന് ജീവിതകാലം മുഴുവന് ബ്രഹ്മചാരിയായിരിക്കാമെന്ന് പ്രതിജ്ഞയെടുത്ത ആളാണ്."

ഒരു ശത്രുവാണെന്ന മട്ടില് അന്ധാളിപ്പോടെ ആനന്ദമയി പര്വ്വതേശ്വരനെ തുറിച്ചു നോക്കി. "നില്ക്കൂ! നിങ്ങള് നൂറ്റിയെണ്പതു വയസ്സുള്ള ഒരു ബ്രഹ്മചാരിയാണെന്നാണോ പറഞ്ഞുവരുന്നത്?"

തീര്ത്തും അനുചിതമായ ആ സംഭാഷണം കേട്ട് ആകപ്പാടെ ജാള്യനായിപ്പോയ പര്വ്വതേശ്വരന് തിരിഞ്ഞ് ചവിട്ടിക്കുതിച്ച് നടന്നുപോയി. ആനന്ദമയി പൊട്ടിച്ചിരിയിലമര്ന്നു.

— \$@ f 4 **®** —

കാലൊച്ചയുടെ പതിഞ്ഞ ശബ്ദം വിശ്വദ്യുമ്നന് കേട്ടു. തല്ക്ഷണം വാള് വലിച്ചൂരിയെടുത്ത്, അതുപോലെ ചെയ്യാന് തന്റെ സംഘത്തിലെ സൈനികരോട് അയാള് കൈയാംഗ്യം കാട്ടി.

ഉഗ്രസേന രാജകുമാരനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സൈനികസംഘവുമായി നടന്ന ഏറ്റുമുട്ടലിനുശേഷം, ആ പടയണിച്ചതുരം ദക്ഷിണ മഗധയിലെ കൊടുംവനത്തിലേക്കു കടന്നു. നാഗന് ഗുരുതരമായി മുറിവേറ്റിരുന്നതിനാല് അധികദൂരം സഞ്ചരിക്കാനാവില്ലായിരുന്നു. ക്ഷുഭിതരായ മഗധന് സൈനികര് തങ്ങളുടെ രാജകുമാരന്മാരെ വധിച്ചവരെ കണ്ടെത്താനായി രാജ്യം മുഴുവനും അരിച്ചുപെറുക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നതിനാല്, നാഗന്റെ ജീവന് അപായമൊന്നും സംഭവിക്കാത്ത വിധം അതിവേഗത്തിലാണ് നാഗസൈന്യം നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നത്.

താനപ്പോള് കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന ശബ്ദം മഗധന്മാരുടേതാവരുതേ എന്ന് വിശ്വദ്യുമ്നന് പ്രത്യാശിച്ചു. ഓടിരക്ഷപ്പെടുവാനോ ചെറുത്തുനില്ക്കുവാനോ പറ്റിയ അവസ്ഥയിലായിരുന്നില്ല അയാളുടെ സ്വാമി.

"വാള് താഴെയിടടാ ബുദ്ധികെട്ടവനേ." ഒരു കനത്ത സ്ത്രീ ശബ്ദം മുറുമുറുത്തു.

"എനിക്ക് നിന്നെ വധിക്കണമായിരുന്നുവെങ്കില്, നീ നിന്റെ വാളൂരുന്നതിനുമുന്പു തന്നെ ഞാനത് ചെയ്യുമായിരുന്നു."

ആ പരുക്കന് മുറുമുറുപ്പ് വിശ്വദ്യുമ്നന് തിരിച്ചറിഞ്ഞില്ല. ഒരുപക്ഷേ, ദൂരയാത്ര കൊണ്ടുണ്ടായ ക്ഷീണമോ, കൊടും ശൈത്യമോ ആ ശബ്ദത്തെ പരുക്കനാക്കിയിരിക്കാം. എന്നാല് അയാള് നിശ്ചയമായും സ്വരം തിരിച്ചറിഞ്ഞു. അയാള് തല്ക്ഷണം വാള് താഴെയിട്ട് ശിരസ്സ് കുനിച്ചു.

കുതിരയെ സാവധാനം നടത്തിക്കൊണ്ട് നാഗറാണി ആ മരങ്ങള്ക്കിടയില്നിന്ന് പുറത്തുവന്നു. അവളുടെ പിന്നിലായി വിശ്വസ്തനായ പ്രധാനമന്ത്രി കാര്ക്കോടകനും മിടുക്കന്മാരായ അന്പത് അംഗരക്ഷകരുമുണ്ടായിരുന്നു.

"ഞാനൊരു നിസ്സാര കാര്യമാണ് നിങ്ങളെ ചെയ്യാനേല്പ്പിച്ചത്." റാണി ചീറി. "നിങ്ങളുടെ സ്വാമിയെ സംരക്ഷിക്കുവാന് നിങ്ങള്ക്കു കഴിയില്ലേ? അതത്ര ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള കാര്യമാണോ?"

"സ്വാമിനീ," പരിഭ്രമിച്ചുകൊണ്ട് വിശ്വദ്യുമ്നന് പറഞ്ഞു "പെട്ടെന്ന് കാര്യങ്ങള് കൈവിട്ടുപോയി..."

"മിണ്ടരുത്." തന്റെ കുതിരയുടെ കടിഞ്ഞാണ് ഒരു ഭടനു നേര്ക്ക് എറിഞ്ഞുകൊടുത്ത് ആ വെളിമ്പ്രദേശത്ത് സ്ഥാപിച്ചിരുന്ന തുണികൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച തമ്പിനു നേര്ക്ക് നടന്നുകൊണ്ട് റാണി കല്പിച്ചു.

തമ്പിനുള്ളില് കടന്ന് റാണി തന്റെ മുഖപടമഴിച്ചു. വൈക്കോല് മെത്തയില് റാണിയുടെ മരുമകന്, ജനങ്ങളുടെ യജമാനന് കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു.

ഉല്ക്കണ്ഠാപൂർവ്വം തന്റെ മരുമകനെ നോക്കിയ റാണി ദയാവായ്പിന്റെ സ്വരത്തില് ചോദിച്ചു "നീയിപ്പോള് വനവാസികളുമായി ബന്ധം സ്ഥാപിച്ചു കഴിഞ്ഞോ?"

നാഗന് കണ്ണു തുറന്ന് പുഞ്ചിരിച്ചു. അയാള് തളര്ന്ന സ്വരത്തില് മന്ത്രിച്ചു "ഇല്ല, മഹാറാണീ."

"പിന്നെ നീയെന്തിനാണ് ഈ വനവാസികളെ രക്ഷിക്കുവാനായി സ്വന്തം ജീവന് അപായപ്പെടുത്തുന്നത്? എന്തിനാണ് നീയെന്നെ ഇത്രയധികം സങ്കടപ്പെടുത്തുന്നത്? അല്ലാതെതന്നെ എനിക്കേറെ ദുഃഖിക്കാന് നീ അവസരം തന്നിട്ടില്ലേ?"

"ക്ഷമിക്കണം ചെറിയമ്മേ, പക്ഷേ അവിടുത്തെ പിരിമുറക്കത്തിന് മൂലകാരണമായ കാര്യത്തിനെതിരെ ഞാന് ജാഗ്രത പുലര്ത്തുന്നില്ലേ?"

"ഉണ്ട്. നീ ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ആ ഒറ്റക്കാരണം കൊണ്ടാണ് നിനക്കുവേണ്ടി ഞാനിത്ര ദൂരം താണ്ടി എത്തിയത്. നീ എല്ലാ നാഗന്മാരുടെയും ആരാധനയാര്ജ്ജിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നാല് നിന്റെ കർമ്മം പൂര്ത്തിയായിട്ടില്ല. നിനക്കിനിയും ഒരുപാട് കാര്യങ്ങള് ചെയ്യാനുണ്ട്. നീ തെറ്റാണെന്നു കരുതുന്ന കാര്യങ്ങള്, വല്ല രാജകുമാരന്മാരും ചെയ്യുന്നുണ്ടെങ്കില് അതിനെതിരെ പോരാടുകയാണോ നിന്റെ പ്രധാന കര്ത്തവ്യം? ആളുകളെ അധിക്ഷേപിക്കുന്ന, ബീഭത്സരായ അഭിജാതരെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന നമ്മുടെ നാട്. അവരോരോരുത്തരുമായി പോരാടാനാണോ നിന്റെ ഭാവം?"

"അത് അങ്ങിനെയല്ല, ചെറിയമ്മേ."

"അതെ. അങ്ങനെയാണ്. മഗധയിലെ രാജകുമാരന് എന്തോ തെറ്റു ചെയ്യുകയായിരുന്നു. ശരി. തെറ്റു ചെയ്യുന്ന എല്ലാവരേയും അതില്നിന്ന് തടയുകയല്ല നിന്റെ ജോലി. നീ രുദ്ര ഭഗവാനൊന്നുമല്ല."

"കാളയോട്ട മത്സരത്തിനായി ഒരു ആണ്കുട്ടിയെ തട്ടിക്കൊണ്ടുപോകാന് ശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു അയാള്."

റാണി നെടുവീര്പ്പിട്ടു. "അതെല്ലായിടത്തും നടക്കുന്നുണ്ട്.

ആയിരക്കണക്കിന് കുട്ടികള്ക്ക് അങ്ങനെയൊക്കെ സംഭവിക്കുന്നുണ്ട്. കാളയോട്ടമത്സരം ഒരാസക്തിയാണ്. എത്രപേരെ നിനക്കതില്നിന്ന് തടയാനാവും?"

"പക്ഷേ, അയാള് അവിടം കൊണ്ട് നിര്ത്തിയില്ല" നാഗന് പിറുപിറുത്തു. "കുഞ്ഞിനെ രക്ഷിക്കുവാന് ശ്രമിച്ചു എന്ന കാരണത്താല് അയാള് അവന്റെ അമ്മയെ കൊല്ലുവാന് തുനിഞ്ഞു."

റാണിയുടെ ശരീരം പെട്ടെന്നു കല്ലിച്ചതുപോലെയായി. അവളുടെ ചുണ്ടില് പൊടുന്നനെ ദേഷ്യം പതഞ്ഞുയര്ന്നു.

"ഇതുപോലെയുള്ള അമ്മമാര് ഏറെയില്ല." അപൂര്വ്വമായ വൈകാരികതയോടെ നാഗന് പറഞ്ഞു "അവര് സംരക്ഷണമര്ഹിക്കുന്നവരാണ്."

"മതി! അതെല്ലാം മറക്കണമെന്ന് എത്രതവണ ഞാന് നിന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്?"

തിടുക്കത്തില് മുഖപടമെടുത്തണിഞ്ഞ് റാണി പുറത്തേക്ക് അതിവേഗം നടന്നു. റാണിയുടെ രോഷം ഭയന്ന് അനുചരന്മാരെല്ലാവരും തല കുനിച്ചു വണങ്ങി.

"കാര്ക്കോടകന്."

"കല്പിച്ചാലും മഹാറാണി."

"നമ്മൾ ഉടനെ പുറപ്പെടുന്നു. നമ്മൾ മടങ്ങിപ്പോവുകയാണ്. തയ്യാറെടുപ്പുകള് നടത്തിക്കൊള്ളൂ."

നാഗന് യാത്ര ചെയ്യാനുള്ള അവസ്ഥയിലായിരുന്നില്ല. കാര്ക്കോടകന് അതറിയാം. "പക്ഷേ മഹാറാണീ...."

മഹാറാണിയുടെ ഭയപ്പെടുത്തുന്ന നോട്ടം അയാളുടെ വാക്കുകളെ ഇടയ്ക്കുവെച്ച് മുറിച്ചു കളഞ്ഞു.

- \$@J\$\$ -

ശിവന്റെ യാത്രാസംഘം ദിവ്യപ്രകാശമുള്ള കാശി നഗരത്തിലേക്കടുക്കുമ്പോള് മൂന്നാഴ്ചയിലധികം പിന്നിട്ടിരുന്നു. ഗംഗാനദിയുടെ ഒരു വളവിന്റെ തീരത്താണ് ആ നഗരം സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്നത്. കിഴക്കോട്ടൊഴുകുന്നതിനു തൊട്ടുമുന്പായി ആ നദി അലസമായി അല്പദൂരം വടക്കോട്ട് വളഞ്ഞൊഴുകി. ആകാശത്തുനിന്നു നോക്കിയാല് ആ വളവ് ഒരു ചന്ദ്രക്കലപോലെ തോന്നും. സന്ദര്ഭവശാല് അത് ചന്ദ്രവംശികളുടെ കൊടിയടയാളമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് സ്വദീപന്മാരുടെ ദൃഷ്ടിയില് ചന്ദ്രവംശി നഗരങ്ങളില് ഏറ്റവും പ്രകൃതിദത്ത നഗരമായിരുന്നു കാശി.

കാശിക്ക് തനതായ ചില അന്ധവിശ്വാസങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. നദിയുടെ കിഴക്കേ തീരം ഒഴിച്ചിട്ടുകൊണ്ട് പടിഞ്ഞാറേ തീരത്തെ വളവിനോടു ചേര്ന്നാണ് ആ നഗരം നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. കാശിയുടെ കിഴക്കേ തീരത്ത് വീട് പണിതവര്ക്കെല്ലാം എന്തെങ്കിലും ദുരന്തങ്ങള് സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് കാശിയിലെ രാജകുടുംബം നഗരത്തിന്റെ കിഴക്കുഭാഗത്ത് ആരും വീടുപണിയുന്നില്ലെന്നും അതുവഴി ദൈവകോപം അനുഭവിക്കുന്നില്ലെന്നും ഉറപ്പു വരുത്തിയിരുന്നു.

അസ്സിഘട്ട് (എണ്പത് പടികള്) എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഐതിഹാസിക തുറമുഖത്തേക്ക് നീങ്ങുകയായിരുന്നു ശിവന്റെ നൗക. ആ വളരുന്ന നഗരത്തിന്റെ പ്രധാന നങ്കൂരസ്ഥാനമായിരുന്നു അത്. അതിന്റെ പടികളില് നിന്നിരുന്ന ജനങ്ങള് ആരതിയുഴിഞ്ഞും ചെണ്ടകൊട്ടിയും ശിവനെ വരവേറ്റു.

മുന്നോട്ടു തള്ളി നില്ക്കുന്ന ഉദരത്തില് തലോടിക്കൊണ്ട് സതി മന്ത്രിച്ചു "മനോഹരമായ നഗരം."

സതിയുടെ കൈപ്പടം കൈയിലെടുത്ത് ചുംബിച്ചശേഷം അത് സ്വന്തം നെഞ്ചിലേക്കടുപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന് അവളെ നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചു. "എന്താണെന്നറിഞ്ഞുകൂടാ ഈ നഗരം എനിക്ക് സ്വന്തം വീടുപോലെ തോന്നുന്നു. ഇവിടെയാണ് നമ്മുടെ കുഞ്ഞ് ജനിക്കേണ്ടത്."

"അതെ. ഇത് തന്നെയാണ് അതിനനുയോജ്യമായ സ്ഥലം" സതി മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

കാശിയിലെ അഭിജാതവൃന്ദത്തില്പെട്ടവരുമായി അയോധ്യയിലെ കുലീനകുടുംബാംഗങ്ങള് തമ്മിൽ കലഹിക്കുന്നതും തങ്ങളുടെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന സ്വാഗതദീപങ്ങള് ഉയര്ത്തിക്കാട്ടുന്നതും അതോടൊപ്പം അവരവരുടെ കുടുംബത്തിന്റെ സ്ഥാനചിഹ്നങ്ങള് കൂടുതല് ഉയര്ത്തിപ്പിടിക്കാന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട് സഹായികളെ ശകാരിക്കുന്നതുമെല്ലാം അകലെ നിന്നുകൊണ്ടുതന്നെ ഭഗീരഥനു കാണാന് കഴിഞ്ഞു. അവരില് ഭൂരിഭാഗം ആളുകളേയും അയാള്ക്കു തിരിച്ചറിയുവാന് സാധിച്ചു. മഹാദേവന് തങ്ങളെ ശ്രദ്ധിക്കണമെന്നും അനുഗ്രഹിക്കണമെന്നുമായിരുന്നു അവരുടെ ആഗ്രഹം. എന്നാല് കൂടുതല് അസാധാരണമായ ഒരു വിശേഷമാണ് മഹാദേവന് ശ്രദ്ധിച്ചത്.

"ഭഗീരഥന്," ഇടതുവശത്തേക്കു തിരിഞ്ഞുകൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു.

"ഈ നഗരത്തില് കോട്ടമതിലുകളൊന്നും കാണുന്നില്ലല്ലോ. എന്തുകൊണ്ടാണിവര്ക്ക് ഒരു സുരക്ഷിതത്വവുമില്ലാത്തത്?"

"ഓ! അതൊരു വലിയ കഥയാണ്, പ്രഭോ." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

"എനിക്ക് ധാരാളം സമയമുണ്ടല്ലോ. എനിക്കാ കഥ മുഴുവനും പറഞ്ഞുതരൂ, കാരണം ഭാരതത്തില് ഞാനിതുവരെ കണ്ട ഏറ്റവും അതിശയകരമായ കാഴ്ചയാണിത്."

"ശരി പ്രഭോ, നമ്മൾ ഇറങ്ങുവാന് പോകുന്ന അസിഘട്ടിലാണ് ആ കഥ ആരംഭിക്കുന്നത്."

"ഉം..."

"എണ്പതുപടികളുള്ളതുകൊണ്ടല്ല ഈ തുറമുഖത്തിന് അസിഘട്ട് എന്ന് പേരു വീണത്. അസി എന്ന തോട് ഇതിനടുത്തുകൂടെ ഒഴുകിയിരുന്നതുകൊണ്ടുമല്ല. ഇവിടെ നടന്ന വധത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ഈ കടവിന് ആ പേര് ലഭിച്ചത്. യഥാര്ത്ഥത്തില് ഒരു വധമല്ല നടന്നത്, ഒരൊറ്റ ദിവസം എണ്പത് വധം."

"രക്ഷിക്കണേ ശ്രീരാമദേവാ" സതി അമ്പരന്നുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു "ആരായിരുന്നു ആ നിര്ഭാഗ്യവാന്മാര്?""

'അവര് ഭാഗ്യഹീനരായിരുന്നില്ല, ദേവീ" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.
"ചരിത്രത്തിലെ ഏറ്റവും നികൃഷ്ടരായ കുറ്റവാളികളായിരുന്നു അവര്.
അസുരഗണത്തില്പെട്ട എണ്പതുപേരെ യുദ്ധകുറ്റകൃത്യങ്ങളുടെ പേരിലാണ് രുദ്രഭഗവാന് വധിച്ചത്. ദേവന്മാരും അസുരന്മാരും തമ്മിലുള്ള ആയാസകരമായ യുദ്ധമല്ല, മറിച്ച് രുദ്രഭഗവാന്റെ ന്യായയുക്തമായ പ്രവൃത്തിയാണ് അസുരന്മാരുടെ ഭീഷണി ശമിപ്പിച്ചതെന്ന് ഭൂരിഭാഗം ആളുകളും കരുതുന്നു. പ്രധാനപ്പെട്ട നേതാക്കന്മാരില്ലാതായതോടെ ദേവന്മാര്ക്കെതിരെയുള്ള അസുരന്മാരുടെ പ്രക്ഷോഭം ചീറ്റിപ്പോയി."

"എന്നിട്ട്?" അയോധ്യയില്വെച്ച് വാസുദേവ പണ്ഡിതര് പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളോര്ത്തുകൊണ്ട് ശിവന് ചോദിച്ചു.

അസുരന്മാര് ദുഷ്ടന്മാരാണെന്ന് ആരാണ് പറഞ്ഞത്?

"എന്നിട്ട് അതിശയകരമായ ഒരു കാര്യം സംഭവിച്ചു. ചരിത്രത്തിലെ ഏറ്റവും മഹാനും, ഭയങ്കരനും പോരാളിയുമായ രുദ്രഭഗവാന് അതോടെ അക്രമം പൂര്ണ്ണമായും ഉപേക്ഷിച്ചു. ദേവാസുരയുദ്ധത്തില് വന്തോതില് ജീവനാശമുണ്ടാക്കിയിരുന്ന ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളുടെ പ്രയോഗം അദ്ദേഹം നിരോധിച്ചു. ഈ ആജ്ഞ ലംഘിക്കുന്നവര് തന്റെ കോപം അനുഭവിക്കേണ്ടി വരുമെന്നും വേണ്ടിവന്നാല് തന്റെ അക്രമരാഹിത്യ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിച്ച് ദിവ്യായുധങ്ങളുപയോഗിക്കുന്നവന്റെ ഏഴുതലമുറകളെ വരെ നശിപ്പിക്കുമെന്നും രുദ്രഭഗവാന് പ്രഖ്യാപിച്ചു."

"ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങള് പ്രയോഗിക്കരുതെന്ന രുദ്രഭഗവാന്റെ ഉത്തരവിനെക്കുറിച്ച് എനിക്കറിയാം." സതി പറഞ്ഞു. "മെലൂഹന്മാരും ദിവ്യായുധങ്ങള് പ്രയോഗിക്കുന്നതിനെതിരായി മഹാദേവന്റെ നിരോധനത്തെക്കുറിച്ച് അറിവുള്ളവരായിരുന്നു. പക്ഷേ, അതിനു പിന്നിലെ കഥ എനിക്കറിയില്ല. ഇങ്ങനെയൊരു ഉത്തരവിടാന് അദ്ദേഹത്തെ പ്രേരിപ്പിച്ച കാര്യമെന്താണ്?"

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ, ദേവീ" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

എനിക്കറിയാം. ശിവന് ആലോചിച്ചു. അസുരന്മാര് ദുഷ്ടന്മാരല്ലെന്നും വ്യത്യസ്തമായി ചിന്തിക്കുന്നവര് മാത്രമാണെന്നും രുദ്രഭഗവാന് മനസ്സിലാക്കിയ നിമിഷം അതായിരിക്കാം. കുറ്റബോധം മൂലം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് വിഷമിച്ചു കാണും.

"എന്നാല് കഥ അവിടെ അവസാനിച്ചില്ല. അസിഘട്ടും കാശിയും പുണ്യസ്ഥലമാണെന്നു പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടു. അതിനുള്ള കാരണം അദ്ദേഹം പറഞ്ഞില്ല. എന്നാല് ആളുകള് വിചാരിച്ചത് യുദ്ധം അവസാനിച്ച സ്ഥലമായതുകൊണ്ടായിരിക്കാം അങ്ങനെ പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടത് എന്നായിരുന്നു. അസിഘട്ടില് ഇനിയൊരിക്കലും കൊല നടക്കുവാന് പാടില്ല എന്ന് രുദ്രന് പ്രഖ്യാപിച്ചു. ആ സ്ഥലം ആദരിക്കപ്പെടണമെന്നും ഏറ്റവും ദുഷ്ടന്മാരും പാപികളുമായ ആളുകളുടെ പോലും ശവശരീരം അസിഘട്ടിലോ കാശിയിലോ സംസ്കരിക്കപ്പെട്ടാല്, അസിഘട്ടിലെയും കാശിയിലെയും പ്രതാത്മാക്കള് അവര്ക്ക് മോക്ഷം നല്കുമെന്നും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു."

"കേള്ക്കാന് രസമുണ്ട്." സതി പറഞ്ഞു.

"രുദ്രഭഗവാന്റെ അനുയായികളായ കാശി രാജാക്കന്മാര് അസിഘട്ടില് ഇനി യാതൊരു തരത്തിലുള്ള കൊലപാതകങ്ങളും പാടില്ലെന്നു കല്പിച്ചു. ഏതു രാജ്യത്തുനിന്നുമുള്ള ആരുടെയും മൃതശരീരം, ജാതിമതലിംഗഭേദമില്ലാതെ അവിടെ സംസ്കരിക്കപ്പെടാവുന്നതാണെന്ന് അവര് വിളംബരം ചെയ്തു. ഏതൊരാള്ക്കും ഇവിടെ മോക്ഷം പ്രാപിക്കാം. കാലക്രമേണ കാശിയിലെ ഈ വിശ്വാസം മോക്ഷപ്രാപ്തിയെക്കുറിച്ച് ആളുകള്ക്കുള്ള ഒരു കവാടമായിത്തീര്ന്നു. തങ്ങളുടെ അവസാന കാലഘട്ടം ചെലവിടുന്നതിനായി നിരവധി ആളുകള് കാശിയിലെത്തിച്ചേരുവാന് തുടങ്ങി. ഇത്രയധികം മൃതദേഹങ്ങള് സംസ്കരിക്കുവാനുള്ള സൗകര്യം അസിഘട്ടിന് നല്കാന് കഴിയാതായി. അതുകൊണ്ട് നഗരത്തില് മറ്റൊരു വലിയ സ്നാനഘട്ടം ശ്മശാനമാക്കി മാറ്റി. മണികര്ണികാ ഘട്ടം."

"പക്ഷേ, ഇതും നഗരത്തിനു കോട്ടമതിലുകളില്ലാത്തതുമായിട്ടെന്തു ബന്ധം?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

"സ്വദീപിലെ ഏറ്റവും സ്വാധീനശേഷിയുള്ള ആളുകള് പോലും അന്ത്യകാലഘട്ടത്തില് മോക്ഷം പ്രാപിക്കുന്നതിനായി ഇവിടെ വന്നു. ഇവിടെ തങ്ങളുടെ പാപങ്ങള് പൊറുക്കപ്പെടുമെന്നും മോക്ഷപ്രാപ്തി ലഭിക്കുമെന്നുമുള്ള വിശ്വാസത്തിലാണ് അവരേവരും ഇവിടെ എത്തിച്ചേര്ന്നത്. അതുകൊണ്ട് ആരും തന്നെ കാശി ആക്രമിക്കപ്പെടുവാനോ, നശിപ്പിക്കപ്പെടുവാനോ, കാശിയുമായി യുദ്ധത്തിലേര്പ്പെടുവാനോ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. സാമ്രാജ്യത്തില് ഉയര്ന്നുവന്നിരുന്ന പതിവു യുദ്ധ കോലാഹലം കാശിയെ ബാധിച്ചില്ല. രുദ്രഭഗവാന്റെ അക്രമരാഹിത്യപ്രഖ്യാപനം കാശി രാജാക്കന്മാര് തങ്ങളുടെ വിശ്വാസപ്രമാണമാക്കി. തങ്ങളോ തങ്ങളുടെ പിന്മുറക്കാരോ യുദ്ധത്തിലേര്പ്പെടുകയില്ലെന്ന് അവര് പ്രഖ്യാപിച്ചു. ആത്മരക്ഷയ്ക്കല്ലാതെ ഒരു മനുഷ്യനെപ്പോലും കൊല്ലുകയില്ലെന്ന് അവര് മുന്കൂട്ടി പ്രതിജ്ഞയെടുത്തു. ഈ പ്രതിജ്ഞയോടുള്ള പ്രതിബദ്ധത തെളിയിക്കുന്നതിനായി അവര് കോട്ട മതിലുകളെല്ലാം പൊളിച്ചു കളഞ്ഞ് നഗരത്തിനു ചുറ്റുമായി കൈവഴികളും പാതകളും നിർമ്മിച്ചു. ആ പാതകള്ക്കു ചുറ്റുമായി ക്ഷേത്രങ്ങള് നിർമ്മിച്ചുകൊണ്ട് അവരാ നഗരത്തെ ആദ്ധ്യാത്മികതയുടെ ആവരണം പുതപ്പിച്ചു."

"കാശി ആക്രമിക്കപ്പടുകയോ കീഴടക്കപ്പെടുകയോ ഉണ്ടായില്ല?"
"ഇല്ല പ്രഭോ" ഭഗീരഥന് തുടര്ന്നു "നേരെ മറിച്ച് രുദ്രഭഗവാന്റെ
വചനങ്ങളോടുള്ള അത്യധികമായ പ്രതിബദ്ധത കാശിയെ പവിത്രമാക്കി.
കാശിക്കുനേരെയുള്ള ആക്രമണം രുദ്രഭഗവാനെ അപമാനിക്കുന്നതിനു
തുല്യമാണെന്നു കരുതി ആരുംതന്നെ കാശിയെ ആക്രമിച്ചില്ല. പരിപൂര്ണ്ണ സമാധാനത്തിന്റെയും അതുമൂലം സമ്പന്നതയുടെയും ദേശമായിത്തീര്ന്നു അത്.
ആ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ നാനാഭാഗത്തുമുള്ള അടിച്ചമര്ത്തപ്പെട്ടയാളുകള് ഇവിടെ ശാന്തി കണ്ടെത്തി. വ്യാപാരം ചെയ്യുവാന് ഏറ്റവും സുരക്ഷിതമായ സ്ഥലം കാശിയാണെന്ന് വ്യാപാരികള് മനസ്സിലാക്കി. സമാധാനവും ചേരിചേരായ്മയും മുഖമുദ്രയാക്കിയ സ്വദീപിലെ ഏതൊരു ദേശത്തിനും കാശി സ്ഥിരതയാര്ന്ന മരുപ്പച്ചയായി മാറി."

"അതുകൊണ്ടാണോ നിരവധി ബ്രംഗന്മാര് ഇവിടെ കുടിയേറിയിരിക്കുന്നത്?" "അതെ പ്രഭോ, മറ്റെവിടെയാണ് അവര്ക്കിത്ര സുരക്ഷിതത്വം ലഭിക്കുക? കാശിയില് എല്ലാവരും സുരക്ഷിതരാണ്. എന്നാല് ഈ ബ്രംഗന്മാര്, കാശിയുടെ പ്രശസ്തമായ ക്ഷമാശീലത്തേയും ആതിഥ്യമര്യാദയേയും പരീക്ഷിക്കുകയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്."

"അതെങ്ങനെ?"

"ശരിക്കും ഒത്തുപോകാന് ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള വര്ഗ്ഗമാണിവര്. കാശി ഒരു സാര്ദേശിയ നഗരമാണ്. അവിടെ താമസിക്കുന്നവര് ഒരിക്കലും സ്വന്തം ജീവിതരീതി മാറ്റുവാന് തയ്യാറാവുന്നില്ല. എന്നാല് ബ്രംഗന്മാര് സവിശേഷമായ ചില ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളുടെ പേരില് തങ്ങള്ക്ക് ഒരു പ്രദേശം പ്രത്യേകം അനുവദിച്ചുതരണമെന്ന് ആവശ്യമുന്നയിച്ചു. ബ്രംഗന്മാര് സ്വന്തം രാജ്യത്ത് ഒട്ടനവധി പീഡനങ്ങള് അനുഭവിച്ചവരാണെന്നും അതുകൊണ്ട് അവരെ അനുതാപപൂർവ്വം പരിഗണിക്കണമെന്നും കാശി രാജകുടുംബം ദേശത്തെ പൗരന്മാരോടഭ്യര്ത്ഥിച്ചു. എന്നാല് ഭൂരിഭാഗം ആളുകള്ക്കും അത് ബുദ്ധിമുട്ടായി തോന്നി. വാസ്തവത്തില്, വര്ഷങ്ങള്ക്കുമുന്പ് ബ്രംഗന്മാരെ ഒഴിപ്പിക്കുവാന് കാശി രാജാവ് നിര്ബ്ബന്ധിതനായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്ന് ഒരു കിംവദന്തി പരന്നു."

"അതിനുശേഷം എന്തുണ്ടായി?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

"സദുദ്ദേശങ്ങള്ക്ക് നിവൃത്തിക്കുവാന് കഴിയാത്തത് സ്വര്ണ്ണത്തിനു സാധിച്ചു. ഇന്ന് ഏറ്റവും സമ്പന്നമായ പ്രദേശമാണു ബ്രംഗ. കാശിയുടെ ഒരു ദശവര്ഷക്കാലത്തെ നികുതിപിരിവിന്റെ തുകക്കു തുല്യമായ സ്വര്ണ്ണം ബ്രംഗ രാജാവ് കാശി രാജാവിന് നല്കി. അതോടെ ഒഴിപ്പിക്കല് ഉത്തരവ് കുഴിച്ചു മൂടപ്പെട്ടു."

"എന്തിനാണ് തന്റെ രാജ്യം വിട്ടുപോയവരെ സഹായിക്കുവാനായി ബ്രംഗ രാജാവ് സ്വന്തം പണം ചെലവഴിക്കുന്നത്?"

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ പ്രഭോ. ബ്രംഗന്മാരുടെ വിചിത്രമായ ഒരു രീതിയായി അതിനെ കണക്കാക്കിയാല് മതി എന്നാണെന്റെ അഭിപ്രായം."

ആ കപ്പല് പതുക്കെ അസിഘട്ടിനോടടുത്തു. തന്നെ സ്വീകരിക്കുവാനായി എത്തിച്ചേര്ന്നിട്ടുള്ള പുരുഷാരത്തിനു നേര്ക്ക് ശിവന് നോക്കി. ശിവന് കപ്പലില് നിന്നിറങ്ങുവാനുള്ള സൗകര്യം ചെയ്തുകൊടുക്കുവാനായി പര്വ്വതേശ്വരന് ആവശ്യമുള്ളതെല്ലാം ചെയ്തിരുന്നു. അല്പം അകലെയായി നന്തിക്കും വീരഭദ്രനും നിര്ദ്ദേശങ്ങള് നല്കിക്കൊണ്ട് ദ്രപകു നില്ക്കുന്നത് ശിവന് കണ്ടു. കാശിയിലെ നിയമപാലകരുടെ മേധാവിയെത്തേടി ഭഗീരഥന് കപ്പലില് നിന്നു താഴേക്കിറങ്ങുവാനുള്ള തൂക്കുപാലത്തിലൂടെ പുറത്തേക്കു കുതിച്ചു. സതി ശിവനെ മൃദുവായി ഒന്നു തട്ടി. ശിവന് തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോള് സതി കണ്ണുകൊണ്ട് ഒരിടത്തേക്കു ചൂണ്ടി. ശിവന് ആ ദിശയിലേക്കു നോക്കി. അകലെ, ആ കോലാഹലത്തില് നിന്നകന്ന്, അയോധ്യയിലെ അഭിജാതരെ ശിവനു നല്കുന്ന സ്വീകരണസംഘത്തിന്റെ മുന്നിരയില് തള്ളിക്കയറുവാന് അനുവദിച്ചുകൊണ്ട്, അത്ര അലംകൃതമല്ലാത്ത ഒരു വെണ്കൊറ്റക്കുടയ്ക്കു താഴെ, ഒരു പാവം വൃദ്ധന് നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ശിവന് കൈകൂപ്പി ഭവ്യമായി കാശിയിലെ രാജാവായ അതിഥിഗ്വനെ ശിരസ്സുകുനിച്ചു വണങ്ങി. അതിനുള്ള പ്രതികരണമായി ശിവനെ നോക്കി അതിഥിഗ്വനും ശിരസ്സു കുനിച്ചു. സതിക്ക് അങ്ങകലെ നിന്നുകൊണ്ട് വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കാന് കഴിഞ്ഞില്ലെങ്കിലും, ആ രാജാവിന്റെ കണ്ണു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു.

ഒരു ചെറിയ തെറ്റ്?

അഞ്ച്

"ഉം..." നേര്ത്ത ചുംബനത്തോടെ സതി അവനെ ഉണര്ത്തിയപ്പോള് ശിവന് മൂളി. അവന് പതിയെ അവളുടെ മുഖം കൈക്കുമ്പിളിലെടുത്തു.

"നീ ദിനംതോറും കൂടുതല് സുന്ദരിയായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണോ അതോ എന്റെ കണ്ണുകള് എന്നെ വഞ്ചിക്കുകയാണോ?"

വയറിനുമുകളിലൂടെ കൈയോടിച്ചുകൊണ്ട് സതി പുഞ്ചിരിച്ചു. "അതിരാവിലെത്തന്നെ എന്നെ പുകഴ്ത്തുന്നതു നിര്ത്തുന്നുണ്ടോ!" കൈമുട്ടിലൂന്നി ശിവന് അവളെ വീണ്ടും ചുംബിച്ചു.

"അപ്പോള് ഇനി മുതല് അഭിനന്ദനങ്ങള്ക്കും സമയക്രമം തീരുമാനിച്ചുകഴിഞ്ഞോ?"

്ശയ്യയില്നിന്ന് സാവധാനം എഴുന്നേറ്റുകൊണ്ട് സതി വീണ്ടും ചിരിച്ചു "അങ്ങെന്താ പോയി കുളിക്കാത്തത്? പ്രഭാത ഭക്ഷണം നമ്മുടെ മുറിയിലേക്കു കൊണ്ടുവരണമെന്ന് ഞാന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്."

"ങാഹാ! അവസാനം നീ എന്റെ രീതികള് മനസ്സിലാക്കിക്കഴിഞ്ഞുവല്ലേ!" സതിയെപ്പോലെ ചിട്ടപ്പടി സജ്ജീകരിച്ച ഭക്ഷണമേശയിലിരുന്ന് ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്ന രീതിയോട് ശിവന് താല്പര്യമില്ലായിരുന്നു.

കാശിരാജാവിന്റെ കൊട്ടാരത്തിലെ അവരുടെ കിടപ്പറക്കു തൊട്ടടുത്തുണ്ടായിരുന്ന സൗകര്യപ്രദമായ കുളിമുറിയിലേക്ക് ശിവന് നടന്നകന്നപ്പോള് സതി പുറത്തേക്കു നോക്കി. പരിശുദ്ധ പാതയെന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്ന പ്രശസ്തമായ ആ ചുറ്റുവഴി ഇപ്പോള് വ്യക്തമായി കാണാം. ശരിക്കും അദ്ഭുതപ്പെടുത്തുന്ന കാഴ്ചയായിരുന്നു അത്. ഞെങ്ങിഞെരുങ്ങിയ കാശി നഗരത്തില്നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി, ഈ പാത വളരെ വിശാലമായിരുന്നു, അതിലൂടെ ഒരേസമയം ആറു കുതിരവണ്ടികള്ക്കു കടന്നുപോകാനുള്ള വീതിയുണ്ടായിരുന്നു. ആ പാതക്കു ഇരുവശവും അത്യാകര്ഷകമായ മരങ്ങള് വളര്ന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. ഭാരത ഉപഭൂഖണ്ഡത്തിലെ ഏതാണ്ടെല്ലാ വിഭാഗത്തിലും പെട്ട സസ്യജാലങ്ങള് അതിലുണ്ടായിരുന്നു. ആ മരങ്ങള്ക്കപ്പുറത്തായി വലിയൊരു കൂട്ടം ക്ഷേത്രങ്ങള് സ്ഥിതി ചെയ്തു. ആ രാജപാത ഏതാണ്ട് അര്ദ്ധവൃത്താകൃതിയില് മുപ്പത് നാഴികയോളം നീണ്ടുകിടന്നു. ആ വഴിയുടെ ഓരത്ത് ക്ഷേത്രങ്ങളല്ലാതെ മറ്റൊരു കെട്ടിടവുമില്ലായിരുന്നു. കാശിയിലെ പവിത്രമായ പാതയോരത്ത് ഭാരതത്തിലെ എല്ലാ ദൈവങ്ങള്ക്കും ഓരോ ക്ഷേത്രമുണ്ടെന്ന് ചന്ദ്രവംശികള്ക്ക് പറയാന് ഇഷ്ടമായിരുന്നു. എന്നാല് ഭാരതീയര് മൂന്നുകോടി ദൈവങ്ങളെ ആരാധിച്ചിരുന്നതിനാല് ചന്ദ്രവംശികളുടെ ആ തോന്നലിന് യാഥാര്ത്ഥ്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനമുണ്ടെന്ന് പറയാന് കഴിയില്ല. എന്നാല് എല്ലാ ജനപ്രിയ ദൈവങ്ങള്ക്കുമായി ഓരോ ക്ഷേത്രങ്ങള് ആ പവിത്രമായ രാജപാതയുടെ ഓരങ്ങളിലുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പായും പറയാം. അവയില് ഏറ്റവും മനോഹരമായ ക്ഷേത്രം നിർമ്മിച്ചിരുന്നത് ഏറ്റവും ആരാധ്യനായ മഹാദേവനെ, രുദ്രഭഗവാനെ ആരാധിക്കുവാനായിട്ടായിരുന്നു. ഈ ക്ഷേത്രത്തിനു നേര്ക്കാണ് സതി ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നിരുന്നത്. ബ്രഹ്മഘട്ടത്തിനുവളരെ അടുത്തായിട്ടാണ് ഈ ക്ഷേത്രം നിർമ്മിച്ചിരുന്നത്. യഥാര്ത്ഥത്തില് രുദ്രഭഗവാന്റെ നീതിനിര്ഹണം നടന്നിരുന്ന അസിഘട്ടിനടുത്തായി ഈ ക്ഷേത്രം നിർമ്മിക്കുവാനായിരുന്നു ദേവകള് ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നതെന്ന് ഐതിഹ്യം പറയുന്നു. അസുരന്മാരുടെ നിഗ്രഹകനായിരുന്ന മഹാദേവന് അസിഘട്ടിനു സമീപം തനിക്ക് യാതൊരു സ്മാരകവും നിർമ്മിക്കുവാന് പാടില്ലെന്ന്, തന്റെ അലംഘനീയമായ വാക്കുകളിലുടെ ഇവിടെ പാടില്ല. മറ്റെവിടെയുമാകാം. ഇവിടെ പാടില്ല ഉത്തരവിട്ടു. അത് എന്തുകൊണ്ടാണെന്ന് ആര്ക്കും അറിഞ്ഞുകുടായിരുന്നു. അതേസമയം ഭയങ്കരനായ രുദ്രഭഗവാനോട് അക്കാര്യത്തില് തര്ക്കിക്കുവാന് ആര്ക്കും ധൈര്യവുമില്ലായിരുന്നു.

"അവരിതിനെ വിശ്വനാഥ ക്ഷേത്രമെന്നു വിളിക്കുന്നു" പൊടുന്നനെയുള്ള തന്റെ കടന്നുവരവിലൂടെ സതിയെ അമ്പരപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു. "ഈ വിശ്വത്തിന്റെ നാഥന് എന്നാണ് അതിനര്ത്ഥം."

"അദ്ദേഹം മഹാനായിരുന്നു" സതി മന്ത്രിച്ചു. "ശരിയായ ഒരീശ്വരന്."

"അതെ." ശിവന് സമ്മതിച്ചു. ″രുദ്രഭഗവാനെ നമിക്കുന്നേന്. ഓം രുദ്രായ നമഃ″

″ഓം രുദ്രായ നമഃ″

"അതിഥിഗ്വ രാജന് നമ്മളെ ഇന്നലെ രാത്രി ഒറ്റയ്ക്കു വിട്ടുപോയത് നന്നായി. അസിഘട്ടിലെ സ്വീകരണച്ചടങ്ങുകള്ക്കുശേഷം നമുക്ക് നല്ല വിശ്രമം ആവശ്യമായിരുന്നു."

"അതെ. അദ്ദേഹം നല്ല മനുഷ്യനാണെന്നു തോന്നുന്നു. പക്ഷേ ഇന്ന് അദ്ദേഹം താങ്കളെ ഒറ്റയ്ക്കു വിടാന് സാധ്യതയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന് താങ്കളോട് ഒരുപാട് കാര്യങ്ങള് സംസാരിക്കാനുണ്ടെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു."

ശിവന് ചിരിച്ചു. "പക്ഷേ എനിക്കീ നഗരം ഇഷ്ടമായി. കൂടുതല് കാണുന്തോറും ഇത് എനിക്ക് സ്വന്തം വീടുപോലെ തോന്നുന്നു."

"നമുക്ക് പ്രാതല് കഴിക്കാം." സതി പറഞ്ഞു. "ഒരു നീണ്ട തിരക്കുപിടിച്ച പകല് നമ്മുടെ മുന്നില് നിവര്ന്നു കിടക്കുകയാണ്.

— ★@ʧ�� ~~-~~

″പ്രത്യേകിച്ചും ഭവതിയെ പാടില്ലെന്ന്" കാനിനി ചോദിച്ചു "വാസ്തവത്തില് അദ്ദേഹം അങ്ങനെ പറഞ്ഞുവോ?"

"ആ വാക്കുകള് തന്നെ" ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു "തനിക്ക് ഒരു സ്ത്രീയേയും തൊടാന് കഴിയില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. എന്നെ മാത്രമല്ല!"

ഊര്ജ്ജസ്വലത പകരുന്ന എണ്ണ വിദഗ്ദ്ധമായി ആനന്ദമയിയുടെ തലയോട്ടിയില് കാനിനി തേച്ചുപിടിപ്പിച്ചു. "അതിലൊരു കാര്യവുമില്ല കുമാരി. ജീവിതകാലം മുഴുവന് ബ്രഹ്മചര്യ പ്രതിജ്ഞ എടുത്ത പുരുഷനെകൊണ്ട് അത് ലംഘിക്കുവാന് രണ്ടുപേര്ക്കേ സാധിക്കൂ. അപ്സരസുന്ദരിയായ മേനകയ്ക്ക് അല്ലെങ്കില് കുമാരിക്ക്." "എനിക്കോ?" അപ്സരകന്യകക്കൊപ്പം തന്നെ സാമ്യപ്പെടുത്തിയതില് അദ്ഭുതം കൂറി ആനന്ദമയി പുരികക്കൊടി ഉയര്ത്തി.

"എന്റെ ക്ഷമാപണം." കാനിനി അടക്കിച്ചിരിച്ചു. "കുമാരിയോട് താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോള് മേനക എന്ത്!"

ആനന്ദമയി ചിരിച്ചു.

"പക്ഷേ, കുമാരീ, ഇത് മേനക നേരിട്ടതിനേക്കാള് വലിയ വെല്ലുവെല്ലുവിളിയാണ്." കാനിനി തുടര്ന്നു "ജീവിതത്തിന്റെ അവസാനഘട്ടത്തിലാണ് വിശ്വാമിത്ര മഹര്ഷി പ്രതിജ്ഞയെടുത്തത്. അദ്ദേഹം പ്രണയ സുഖം ഇതിനകം അനുഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. മേനകയ്ക്ക് അദ്ദേഹത്തെ ഒന്ന് ഓർമ്മിപ്പിക്കുകയേ വേണ്ടിയിരുന്നുള്ളൂ. ആഗ്രഹം ഉണ്ടാക്കേണ്ടതായി വന്നില്ല. അതേസമയം സേനാപതിയാകട്ടെ പ്രണയം അനുഭവിക്കാത്ത ഒരു പുരുഷനും!"

"എനിക്കറിയാം. പക്ഷേ, ഏറെ സൗന്ദര്യമുള്ള ഒരു വസ്തുവിനെ അത്ര എളുപ്പത്തില് പ്രാപിക്കുവാന് കഴിയില്ല, അല്ലേ?"

കാനിനി കണ്ണുകള് ഇറുക്കി "അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം കവരുന്നതിനുമുന്പ് കുമാരി അസ്വസ്ഥയാകരുത്."

ആനന്ദമയി മുഖം ചുളിച്ചു "നിശ്ചയമായും ഇല്ല."

ആനന്ദമയിയെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് കാനിനി പുഞ്ചിരിച്ചു. രാജകുമാരി ശരിക്കും പ്രണയത്തിലകപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. തനിക്കു കൈവന്ന സൗഭാഗ്യത്തെക്കുറിച്ച് മനസ്സിലാക്കുവാനുള്ള വിവേകം പര്വ്വതേശ്വരനുണ്ടാകുമെന്ന് ആനന്ദമയി പ്രതീക്ഷിച്ചു.

— \$@¶\$**®** —

"ഈ തലസ്ഥാന നഗരി മനോഹരമാണ്, രാജന്" ശിവന് പറഞ്ഞു. സുര്യന് തന്റെ സഞ്ചാരത്തിന്റെ മുന്നിലൊന്ന്

പൂര്ത്തിയാക്കിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അതിഥിഗ്വ മഹാരാജാവിന്റെ പള്ളിയറയില് അദ്ദേഹത്തോടൊപ്പമിരിക്കുകയായിരുന്നു ശിവനും സതിയും. ഗദ കൈയിലേന്തി വാതില്ക്കല് കാവല് നിന്നിരുന്ന കാശിയിലെ കൊട്ടാരം അംഗരക്ഷകരെ സഹായിക്കാനെന്ന മട്ടില് ദ്രപകുവും നന്തിയും വീരഭദ്രനും അവിടെ നില്പുണ്ടായിരുന്നു. രാജകുടുംബത്തിന്റെ സുരക്ഷക്കായി ഈ വടി മാത്രം ആയുധമാക്കിയ അംഗരക്ഷകര് മതിയോ എന്ന കാര്യത്തില് ദ്രപകുവിന് സംശയം തോന്നിയിരുന്നു. ശക്തമായ ഒരാക്രമണമുണ്ടായാല്? അതിനിടയ്ക്ക് പര്വ്വതേശ്വരന് ക്രമസമാധാനസേനയുടെ മേധാവിയോടൊപ്പം സന്ദര്ശനത്തിനിറങ്ങിത്തിരിച്ചു. നടക്കാനിരിക്കുന്ന നീലകണ്ഠന്റെ ക്ഷേത്രദര്ശനത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തില് കൊട്ടാരം മുതല് വിശ്വനാഥ ക്ഷേത്രം വരെയുള്ള പാതയ്ക്ക് കനത്ത സുരക്ഷ ഉറപ്പുവരുത്താന് അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചു. നഗരത്തിലെ പുരുഷാരം മുഴുവന് നീലകണ്ഠനെ ഒരു നോക്കു കാണുവാനായി ആ പാതയോരത്ത് വരിവരിയായി നില്ക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. നീലകണ്ഠന് അസിഘട്ടിലിറങ്ങിയപ്പോള് കാശിയിലെ അഭിജാതര്ക്കുമാത്രമേ അദ്ദേഹത്തെ കാണുവാന് അവസരം ലഭിക്കുകയുണ്ടായുള്ളൂ എന്നതിനാല് നഗരത്തിലെ ജനങ്ങള് മുഴുവനും നീലകണ്ഠനെ ഒരുനോക്കുകാണുവാനായി ആ പവിത്രമായ പാതയോരത്ത് വരിവരിയായി നില്ക്കുമെന്നാണ് പ്രതീക്ഷിക്കപ്പട്ടിരുന്നത്.

"വാസ്തവത്തില് ഇത് അങ്ങയുടെ നഗരമാണ്, പ്രഭോ." അതിഥിഗ്വന് തല കുനിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു. ശിവന് മുഖം ചുളിച്ചു.

"രുദ്രഭഗവാന് ഈ നഗരത്തെ ദത്തെടുത്ത വീടെന്നാണ് വിളിച്ചിരുന്നത്. അദ്ദേഹം ഭൂരിഭാഗവും കാശിയിലാണ് കഴിഞ്ഞിരുന്നത്. "അതിഥിഗ്വന് വിശദീകരിച്ചു. "പശ്ചിമഭാഗത്തുള്ള തന്റെ ജന്മദേശത്തേക്കു അദ്ദേഹം മടങ്ങിയതോടെ രുദ്രഭഗവാനെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിന്മുറക്കാരെയും എന്നെന്നേക്കുമായി കാശിയിലെ രാജാവാക്കുവാന് കാശി രാജകുടുംബം അസിഘട്ടില് പൂജ നടത്തി. അന്ന് പൂജ നടത്തിയ രാജകുടുംബത്തില്നിന്ന് എന്റെ കുടുംബം വ്യത്യസ്തമായ ഒന്നായതിനാല് ആ വാഗ്ദാനം ഇന്നുവരെയും പാലിച്ചുപോന്നിട്ടുണ്ട്. ഞങ്ങള് ഇപ്പോഴും രുദ്രഭഗവാന്റെ പിന്മുറക്കാരുടെ ജന്മാവകാശം സംരക്ഷിക്കുന്നവര് മാത്രമാണ്."

ശിവന് കൂടുതല് കൂടുതല് അസ്വസ്ഥനായിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"ഇനിയിപ്പോള് രുദ്രഭഗവാന്റെ പിന്തലമുറക്കാരന് ഇവിടെ എത്തിക്കഴിഞ്ഞതിനാല് അദ്ദേഹത്തിനാണ് കാശിയുടെ സിംഹാസനത്തിന്റെ അവകാശം." അതിഥിഗ്വന് തുടര്ന്നു "അങ്ങയെ സേവിക്കാനായതില് എനിക്ക് അഭിമാനം തോന്നുന്നു പ്രഭോ."

അദ്ഭുതവും ക്ഷോഭവും കൂടിച്ചേര്ന്ന് ശിവനെ ശ്വാസം മുട്ടിച്ചു. ഈ ആളുകളെല്ലാം ഭ്രാന്തന്മാരാണ്! ദുരുദ്ദേശമില്ലാത്തവര്, പക്ഷേ ഭ്രാന്തന്മാര്!

"എനിക്കിവിടത്തെ രാജാവാകുവാന് ഉദ്ദേശ്യമില്ല, രാജന്" ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. "ശ്രീരാമദേവന്റെ പിന്ഗാമി എന്നു വിളിക്കപ്പെടാനുള്ള യോഗ്യതയൊന്നും എനിക്കില്ല. താങ്കളൊരു നല്ല രാജാവാണ്. താങ്കള് ഈ ജനങ്ങളെ തുടര്ന്നും സേവിക്കണമെന്നാണ് എനിക്കു പറയാനുള്ളത്."

"എങ്കിലും സ്വാമീ..."

"മഹാരാജന്, അങ്ങയോടെനിക്ക് ചില അഭ്യര്ത്ഥനകളുണ്ട്" ശിവന് ഇടയ്ക്കുകയറി പറഞ്ഞു. തന്റെ രാജകീയ പൂർവ്വ വൃത്താന്തത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചര്ച്ച തുടരുവാന് ശിവന് ആഗ്രഹിച്ചില്ല.

"എന്തുമാവാം, പ്രഭോ."

"ഒന്നാമതായി ഞങ്ങളുടെ കുഞ്ഞ് ഈ നഗരത്തില് ജനിച്ചാല് മതിയെന്നു എനിക്കും പത്നിക്കും ഒരാഗ്രഹം. അതുവരെ അങ്ങയുടെ ആതിഥ്യം ഞങ്ങള് നിര്ബ്ബന്ധിച്ചു വാങ്ങിക്കൊള്ളട്ടെ."

"പ്രഭോ, എന്റെയീ കൊട്ടാരം മുഴുവനും അങ്ങയുടേതാണ്. സതീദേവിക്കും അങ്ങേക്കും എത്രകാലം വേണമെങ്കിലും ഇവിടെ കഴിയാം."

ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഇല്ല, അത്രയധികം സമയം ഞങ്ങളിവിടെ താമസിക്കുമെന്ന് ഞാന് കരുതുന്നില്ല. കൂടാതെ ഈ നഗരത്തിലെ ബ്രംഗന്മാരുടെ നേതാവിനെ എനിക്കൊന്ന് നേരില് കണ്ടാല് കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്."

"ദിവോദാസ് എന്നാണ് അയാളുടെ പേര്, പ്രഭോ. അയാളെ ഞാന് അങ്ങയുടെ മുന്പാകെ വിളിച്ചുവരുത്താം. ആ കുലത്തിലെ നിര്ഭാഗ്യവാന്മാരായ മറ്റാരുമായും സംസാരിക്കുന്നത് ഉപയോഗശൂന്യമായിരിക്കും. മറ്റുള്ളവരുമായി സംസാരിക്കുവാന് ശേഷിയും ബോധവുമുള്ളത് ദിവോദാസിനു മാത്രമാണ്. എന്തോ വ്യാപാരാവശ്യത്തിനായി പുറത്തുപോയിരിക്കുന്ന അയാള് ഇന്നു രാത്രി മടങ്ങിവരുമെന്ന് ഞാന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു. ഏറ്റവും നേരത്തെതന്നെ അയാളോട് ഇവിടെ വരുവാന് നിര്ദ്ദേശം കൊടുത്തതായി ഞാന് ഉറപ്പുവരുത്താം."

"ഗംഭീരം."

"ജനക്കൂട്ടം നിയന്ത്രണം വിടുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു, ദ്രപകൂ" പര്വ്വതേശ്വരന് ചൂണ്ടിക്കാട്ടി.

ഭഗീരഥന്, ദ്രപകു, കാശിയിലെ ക്രമസമാധാനപാലനസേനയുടെ മേധാവി

ത്രത്യന് എന്നിവര്ക്കൊപ്പം ക്ഷേത്രത്തിലേക്കുള്ള പവിത്രപാതയിലെ ഉയര്ത്തിക്കെട്ടിയ ഒരു തട്ടില് കയറിനില്ക്കുകയായിരുന്നു പര്വ്വതേശ്വരന്. നീലകണ്ഠനെ ഒരുനോക്കു കാണാനായി കാശിനഗരിയിലെ മുഴുവന് പൗരാവലിയും അവിടെ എത്തിച്ചേര്ന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. ആ ജനക്കൂട്ടത്തെ നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള യാതൊരു പരിശീലനമൊന്നും ലഭിച്ചിട്ടില്ലാത്ത സേനയാണ് കാശിയിലെ ക്രമസമാധാനപാലനസേനയെന്ന് തോന്നി. സാധാരണഗതിയില് മര്യാദക്കാരായ കാശിപൗരന്മാരോട് അവരുടെ ചെറിയ തെറ്റുകള്ക്ക് ഈ സേനാംഗങ്ങള് ഭവ്യതയോടെയാണ് പ്രതികരിച്ചത്. എന്നാല്, ഓരോ പൗരനും മുന്നിലേക്കു ചാടിയിറങ്ങിവന്ന് ഭഗവാനെ തൊടുവാനാഗ്രഹിച്ചിരുന്ന സാഹചര്യത്തില് കൈയൂക്കുള്ള സൂര്യവംശികളുടെ സേവനം ആവശ്യമായിരുന്നതിനാല് ഇത് കൈകാര്യം ചെയ്യുവാന് അവരെ നിയോഗിച്ചു.

"അത് ഞാന് നോക്കിക്കൊള്ളാം സേനാപതേ" ദ്രപകു പറഞ്ഞു. താഴെ നിന്നിരുന്ന നന്തിക്ക് ആവശ്യമായ നിര്ദ്ദേശങ്ങള് നല്കുന്നതിനായി അയാള് ആ തട്ടില്നിന്ന് താഴേക്കു ചാടിയിറങ്ങി.

"പക്ഷേ, അയാള് കൈ ഉയര്ത്തുവാന് പാടില്ല" ത്രത്യന് പറഞ്ഞു.

"സാഹചര്യത്തിനനുസരിച്ച് അയാള് പെരുമാറിക്കൊള്ളും, ത്രത്യന്" കോപിഷ്ഠനായതുപോലെ പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു.

ദ്രപകുവിന്റെ ഉത്തരവു ലഭിച്ചതോടെ നന്തി തന്റെ സൈനികസംഘവുമായി നീങ്ങി. തന്റെ അറ്റുപോയ ഇടതുകൈയുടെ ഭാഗത്തുറപ്പിച്ചിരുന്ന കൊളുത്തുപയോഗിച്ച് അദ്ഭുതകരമായ മെയ്വഴക്കത്തോടെ ദ്രപകു ആ തട്ടിലേക്ക് തിരികെ ചാടിക്കയറി.

"സേനാപതേ, അത് ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു" ദ്രപകു പറഞ്ഞു "ജനക്കൂട്ടം പുറകോട്ടു തള്ളിനീക്കപ്പെടും."

തലയാട്ടിയ ശേഷം ശിവനും സംഘവും വരുന്നുണ്ടോ എന്നറിയാനായി പര്വ്വതേശ്വരന് ഒന്ന് പുറകോട്ട് തിരിഞ്ഞുനോക്കി. സതിയുടെ കൈപിടിച്ച്, വിടര്ന്ന പുഞ്ചിരിയോടെ സാവധാനം മുന്നോട്ടു നടന്നുകൊണ്ടിരുന്ന ശിവന് തന്റെ പേര് ഉറക്കെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞ ഓരോരുത്തരെയും അംഗീകരിക്കുന്നതായി ഭാവിച്ചു. സതിയുടെ തോഴിയായ കൃതിക സതിയുടെ പിന്നില് അല്പം മാറി നടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അതിഥിഗ്വന് ഒരു യഥാര്ത്ഥ ഭക്തന്റെ ആരാധനയോടെ തന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളോടും മന്ത്രിമാരോടുമൊപ്പം ശിവനെ പിന്തുടര്ന്നു.

"ത്രത്യന് മേധാവി" വേദിയിലേക്ക് ചാടിക്കയറിക്കൊണ്ട് പരിഭ്രാന്തിയോടെ ഒരു ക്രമസമാധാന സേനാംഗം വിളിച്ചു. ത്രത്യന് അയാളെ നോക്കി "പറയു കാവസാ?"

"ബ്രംഗന്മാരുടെ പ്രദേശത്ത് ഒരു ലഹള പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു." "എന്താണ് സംഭവിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് വ്യക്തമായി പറയു."

"അ്വര് വീണ്ടും ഒരു മയിലിനെ കൊന്നിരിക്കുന്നു. പക്ഷേ, ഇത്തവണ അയല്പക്കത്തുള്ളവര് അവരെ കൈയോടെ പിടികൂടിയിരിക്കുകയാണ്. ഈ പാപത്തിന് പ്രതികാരംചെയ്യുമെന്ന് അവര് ആണയിട്ടിരിക്കുകയാണ്."

"എനിക്കതില് അദ്ഭുതമൊന്നും തോന്നുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടാണ് നമ്മുടെ മഹാരാജാവ് സംസ്കാരശൂന്യരായ ഈ വിഡ്ഢികളെ ഇവിടെ കഴിയാന് അനുവദിക്കുന്നതെന്ന് എനിക്ക് മനസ്സിലാവുന്നില്ല. ഇവിടത്തെ ആളുകള് ക്ഷമകെട്ട് എന്തെങ്കിലും ചെയ്യാന് ഇനി ഏറെ സമയം വേണ്ടിവരില്ല."

"എന്തുണ്ടായി?" പര്വ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു.

"ബ്രംഗന്മാര്. രുദ്രഭഗവാന്റെ ഇഷ്ട പതംഗമായ മയിലിനെ കൊല്ലുന്നത് കാശിയില് വിലക്കിയിരിക്കുകയാണെന്ന് അവര്ക്കറിയാം. അവരുടെ കുടിയേറ്റ താവളത്തില് വിചിത്രമായ ഏതോ ചടങ്ങുകള്ക്ക് മയിലിനെ ബലിയര്പ്പിക്കുന്നതായി പരക്കെ വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഇപ്പോഴിതാ അവരെ കൈയോടെ പിടികൂടിയിരിക്കുന്നു. ഇത്തവണ അവരൊരു പാഠം പഠിക്കും."

"ആ ലഹള അവസാനിപ്പിക്കുന്നതിനായി നിങ്ങളെന്താ സൈനികരെ അയക്കാത്തത്?"

"ത്രത്യന് പര്വ്വതേശ്വരനെ അര്ത്ഥവത്തായി ഒന്ന് നോക്കി. "അങ്ങേക്ക് ചില കാര്യങ്ങള് മനസ്സിലാവില്ല. ഞങ്ങള് കാശിയില് ഭാരതത്തില്നിന്നുള്ള എല്ലാ സമൂഹങ്ങളേയും അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ മഹാനഗരത്തെ സ്വന്തം വീടായി കരുതിക്കൊണ്ട് അവരെല്ലാം സമാധാനത്തോടെ ജീവിക്കുന്നു. എന്നാല് ഈ ബ്രംഗന്മാര് ഗൂഢ ലക്ഷ്യത്തോടെ ഞങ്ങളെ പ്രകോപിപ്പിക്കുകയാണ്. യഥാര്ത്ഥത്തില് ഈ ലഹള നന്മയുടെ ലക്ഷ്യത്തിലേക്കുള്ള തിന്മയുടെ പാതയാണ്. അതങ്ങ് നടന്നോട്ടെ."

കുറച്ചുസമയം മുന്പ് അക്രമരാഹിത്യത്തെക്കുറിച്ച് പ്രചരണം നടത്തിയിരുന്ന ആ ക്രമസമാധാനപാലന മേധാവിയില് നിന്ന് ഇങ്ങനെയൊരു പ്രതികരണം കേട്ടപ്പോള് പര്വ്വതേശ്വരന് ഞെട്ടിപ്പോയി. "അവര് കുറ്റകൃത്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കില് നിങ്ങളുടെ നീതിന്യായ പ്രകാരം അവരെ വിചാരണ ചെയ്തശേഷം ശിക്ഷിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്. ഈ പക്ഷിയെ കൊന്ന സംഭവവുമായി ബന്ധമില്ലാത്ത പാവം ജനങ്ങളുടെ മേല് അക്രമണം അഴിച്ചുവിടുവാന് നിങ്ങളുടെ പൗരന്മാര്ക്ക് ഒരവകാശവുമില്ല."

"അവരില് ചിലര് നിഷ്കളങ്കരായിപ്പോയി എന്നതൊരു വിഷയമല്ല. അതുമൂലം ഈ ബ്രംഗന്മാരേയും അവരുടെ ദുഷ്ടതയേയും ഈ നാട്ടില്നിന്ന് അകറ്റുവാന് കഴിയുമെങ്കില് അതത്ര വലിയ വിലയാകുന്നില്ല. എനിക്ക് ഇക്കാര്യത്തില് ഒന്നും ചെയ്യാന് കഴിയില്ല, ഞാന് ഒന്നും ചെയ്യാന് പോകുന്നുമില്ല."

"നിങ്ങള് ഒന്നും ചെയ്തില്ലെങ്കില് ഞാന് ചെയ്യും." പര്വ്വതേശ്വരന് മുന്നറിയിപ്പു നല്കി.

ത്രത്യന് അമ്പരന്ന് പര്വ്വതേശ്വരനെ നോക്കി; പിന്നെ തിരിഞ്ഞ് ശിവന്റെ യാത്രാസംഘത്തെയും. പര്വ്വതേശ്വരന് ത്രത്യനെ തുറിച്ചു നോക്കി. മനസ്സുകൊണ്ട് കാര്യങ്ങള് തീരുമാനിക്കാന് അദ്ദേഹത്തിന് ഒരു നിമിഷമേ വേണ്ടിവന്നുള്ളൂ.

"ദ്രപകൂ, നിനക്കാണിതിന്റെ ചുമതല" പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു. "ഭഗവാന് വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞാല് ഈ ജനക്കൂട്ടം പിരിഞ്ഞുപോയെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തുക. ഭഗീരഥകുമാരാ, അങ്ങ് എന്നോടൊപ്പം വരുമോ? ചന്ദ്രവംശി സമ്പ്രദായങ്ങള് അറിയാത്തതിനാല് എനിക്ക് ആരുടെയെങ്കിലും സഹായം വേണം."

"തീര്ച്ചയായും എനിക്കതൊരു ബഹുമതിയാണ് സേനാപതേ." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

"ഇത് താങ്കളുടെ ജോലിയല്ല" അന്നാദ്യമായി ശബ്ദമുയര്ത്തിക്കൊണ്ട് ത്രത്യന് വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. "ഞങ്ങളുടെ ആഭ്യന്തരകാര്യങ്ങളിലിടപെടാന് അങ്ങേക്ക് ഒരവകാശവുമില്ല."

"അദ്ദേഹത്തിന് എല്ലാ അവകാശവുമുണ്ട്." ഒരു രാജകുമാരനുമാത്രം കൈമുതലായുള്ള ദാര്ഷ്ട്യത്തോടെ ഭഗീരഥന് ഇടപെട്ടു. "ശ്രീരാമദേവന്റെ വാക്കുകള് താങ്കള് മറന്നുവോ? ഒരുപാപകൃത്യം നടക്കുമ്പോള്, അതിനുസാക്ഷിയായി നിന്നുകൊണ്ട് ഒന്നും ചെയ്യാതിരിക്കുന്നത് പാപം ചെയ്യുന്നതുപോലുള്ള ഹീനകൃത്യം തന്നെയാണ്. നിങ്ങളുടെ ആ ജോലി ചെയ്തുതരുന്നതിന് സേനാപതിയോട് നന്ദി പറയുകയാണ് വേണ്ടത്."

പര്വ്വതേശ്വരനും ഭഗീരഥനും കാവാസിനൊപ്പം ആ തട്ടില്നിന്നും താഴേക്ക് ചാടിയിറങ്ങി. വീരഭദ്രനോട് നൂറു പടയാളികളുമായി ദ്രുതഗതിയില് ബ്രംഗന്മാര് പാര്ക്കുന്ന പ്രദേശത്തേക്ക് തങ്ങളെ പിന്തുടരുവാന് പര്വ്വതേശ്വരന് കല്പിച്ചു.

— \$@ \$ A \$ —

"ഇത് വളരെ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ളതും കൗശലം ആവശ്യമുള്ളതുമാണ്" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

അവരിപ്പോള് ബ്രംഗന്മാരുടെ പാര്പ്പിടങ്ങള്ക്കു മുന്നില് എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. കിഴക്കന് ദേശത്തുനിന്നും ഇവിടത്തെ അഭയാര്ത്ഥികള് കൊണ്ടുവന്ന ഐതിഹാസികമായ സ്വര്ണ്ണശേഖരം പൊതുവെ തിക്കുംതിരക്കമുള്ള ഈ പ്രദേശത്തെ വലിയ വീടുകള് നിറഞ്ഞ പാര്പ്പിടകേന്ദ്രമാക്കി മാറ്റി. ആര്ഭാടപൂർവ്വം രൂപകല്പന ചെയ്ത് സങ്കീര്ണ്ണമായ വിരുതോടെ നിർമ്മിച്ച ബഹുനില മന്ദിരങ്ങളിലാണ് ബ്രംഗന്മാര് താമസിച്ചിരുന്നത്. കാശി വിശ്വനാഥക്ഷേത്രവും രാജകൊട്ടാരവും കഴിഞ്ഞാല് പിന്നെ ഏറ്റവും ഉയരമുള്ള കെട്ടിടങ്ങള് ഉണ്ടായിരുന്നത് ഈ പ്രദേശത്തായിരുന്നു. ആ കെട്ടിടത്തിനു ചുറ്റുമായി വലിയൊരു ഉദ്യാനമുണ്ടായിരുന്നു. അതിശയം തോന്നിപ്പിക്കുന്ന വിധം സ്നിഗ്ദ്ധ മധുരമായ ഭൂപ്രകൃതിയും യാഥാസ്ഥിതികമായ രൂപക്രമവും അതിനുണ്ടായിരുന്നു. ഏതാണ്ട് മഗധയിലെ നരസിംഹക്ഷേത്രത്തിനു സമാനമായിരുന്നു അത്. അതിന്റെ കവാടത്തില് അവിടത്തെ അന്തേവാസികളുടെ കൂറ് പ്രകടമാക്കും വിധം ഒരു ഫലകത്തില് എഴുതിവെച്ചിരുന്നു: "ബ്രംഗ എന്ന ദേവസ്ഥലിയെ രുദ്രഭഗവാന് അനുഗ്രഹിക്കുമാറാകട്ടെ."

്നഗരത്തിന്റെ തിക്കും തിരക്കും ആശയക്കുഴപ്പവും വേലികെട്ടി അതിരിട്ടു തിരിച്ച ആ ഉദ്യാനത്തിന്റെ അതിരില്തന്നെ ആരംഭിച്ചു. അവിടെ നിന്നുള്ള ഇടുങ്ങിയ വഴികള് അയോധ്യ, മഗധ, പ്രയാഗ എന്നിവിടങ്ങളില്നിന്നും ചന്ദ്രവംശി സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ മറ്റു പ്രവിശ്യകളില് നിന്നുമുള്ള കുടിയേറ്റക്കാരെക്കൊണ്ടു നിറഞ്ഞ നഗരത്തിന്റെ പ്രാന്തപ്രദേശങ്ങളിലേക്കു നീണ്ടു ചെന്നു. ചിട്ടപ്പടിയാര്ന്ന ജീവിതരീതി മടുത്ത, മയ്കയിലേക്ക് സ്വന്തം കുട്ടികളെ കൊടുക്കുവാന് ഭയപ്പെടുന്ന ചില മെലൂഹന്മാരും കാശിയിലേക്ക് കുടിയേറിയിട്ടുണ്ട് എന്നുള്ളത് അധികമാരും അറിയാത്ത ഒരു കാര്യമാണ്. സ്വന്തം കുഞ്ഞുങ്ങള് തങ്ങളോടൊപ്പം വളര്ന്നുവലുതാവുന്നത് കാണുന്നതിന്റെ ആനന്ദമനുഭവിക്കുന്നതിനായി അവര് ചന്ദ്രവംശികളുടെ യാതൊരു ചിട്ടയും മര്യാദയുമില്ലാത്ത ജീവിതരീതി സഹിച്ചു.

"അവരുടെ ആചാരങ്ങളോടുള്ള വെറുപ്പ് മാത്രമല്ല അതെന്ന് എനിക്ക് തീര്ച്ചയുണ്ട്." വീരഭദ്രന് പറഞ്ഞു. കാശിയിലെ സാധാരണ ആളുകളുടെയും ബ്രംഗന്മാരുടെയും ജീവിതരീതിയിലുള്ള കടുത്ത വ്യത്യാസം മനസ്സില് വെച്ചുകൊണ്ടാണ് വീരഭദ്രന് അങ്ങനെ പറഞ്ഞത്. "ബ്രംഗന്മാരുടെ സമ്പത്തു കാണുമ്പോഴുള്ള അസ്വസ്ഥതകളും ദേഷ്യമായി പുറത്തുവന്നതായിരിക്കും."

തലകുലുക്കിയശേഷം ഭഗീരഥന് പര്വ്വതേശ്വരനു നേരെ തിരിഞ്ഞു. പര്വ്വതേശ്വരന് അവിടത്തെ സാഹചര്യം വിലയിരുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. "സേനാപതേ, അങ്ങേക്കെന്തു തോന്നുന്നു?" പ്രതിരോധത്തിന്റെ കാഴ്ചപ്പാടില് ആ പ്രദേശം ഒരു ദുരന്തമായിരുന്നു. ഒരു പാറക്കും ഉറച്ച പ്രദേശത്തിനുമിടയില് പെട്ടുപോയിരിക്കുകയായിരുന്നു ബ്രംഗന്മാര്. ബ്രംഗന്മാരുടെ പാര്പ്പിടപ്രദേശത്തേക്ക് നീണ്ടു കിടക്കുന്ന ആ പാതയുടെ വശങ്ങളില് തിങ്ങിപ്പാര്ക്കുന്ന ജനതതി ക്ഷോഭത്തോടെ നാലു പാടുനിന്നും അവരെ വളഞ്ഞിട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. രക്ഷപ്പെടുകയെന്ന ചോദ്യം ഉദിക്കുന്നില്ലായിരുന്നു. ഇടുങ്ങിയ വഴികളില്വച്ച് ജനക്കൂട്ടത്തിന് അവരെ അനായാസം കൈകാര്യം ചെയ്യാന് കഴിയും. ആ ഉദ്യാനം അവര്ക്ക് അല്പമെങ്കിലും സുരക്ഷിതത്വം നല്കി. ബ്രംഗന്മാരെ ആക്രമിക്കാനെത്തുന്ന ഏതു ജനക്കൂട്ടവും ആ കെട്ടിടത്തിനടുത്ത് എത്തുന്നതിനുമുന്പായി ആ പ്രദേശത്തുവെച്ച് അല്പനേരത്തേക്കെങ്കിലും മറ്റുള്ളവരുടെ ദൃഷ്ടിയില്പ്പെടുവാനുള്ള സാധ്യതയുണ്ടായിരുന്നു.

കാശിയില് തങ്ങളുടെ സ്ഥിതിയെക്കുറിച്ച് എപ്പോഴും ഭയന്നിരുന്ന ബ്രംഗന്മാര് കെട്ടിടത്തിന്റെ ഏറ്റവും മുകള്ഭാഗത്തായി പാറക്കല്ലുകള് സൂക്ഷിച്ചിരുന്നു. അത്രയും ഉയരത്തുനിന്ന് താഴേക്കെറിഞ്ഞാല് ആ കല്ലുകള് ആളുകളെ പരിക്കേല്പ്പിക്കുവാനോ, മര്ത്തില് കൊണ്ടാല് മരണകാരണമാകുവാനോ തക്ക ശേഷിയുള്ള ആയുധങ്ങളാകുമായിരുന്നു.

അതേസമയം കാശിയിലെ ജനങ്ങള് നായ്ക്കളെ അടച്ചുറപ്പുള്ള വളപ്പിലേക്ക് അഴിച്ചുവിടാന് തുടങ്ങി. ബ്രംഗന്മാര് നായ്ക്കളെ ഒട്ടും ശുചിത്വമില്ലാത്ത ജന്തുക്കളായാണ് കണക്കാക്കിയിരുന്നത്. കല്ലെടുത്തെറിഞ്ഞ് ബ്രംഗന്മാര് നായ്ക്കളെ ഓടിക്കുമെന്ന് അവര്ക്കറിയാമായിരുന്നു. ഈ ഉരസല് യുദ്ധത്തില് താമസംവിനാ ബ്രംഗന്മാരുടെ കല്ലിന്റെ ശേഖരം അവസാനിക്കുമെന്നും പിന്നെ അവരെ കീഴ്പ്പെടുത്താന് എളുപ്പമാണെന്നും പര്വ്വതേശ്വരന് അറിയാമായിരുന്നു. ഒന്നിന് നൂറ് എന്ന കണക്കില് ശത്രുവിനേക്കാള് ബ്രംഗന്മാര് എണ്ണത്തില് വളരെ കുറവായിരുന്നു. ആരിലും ചിരിയുണര്ത്തുന്ന വിധം അടുക്കളയിലുപയോഗിക്കുന്ന കത്തിയും തുണി അലക്കുവാനുപയോഗിക്കുന്ന മരക്കട്ടയുമായിരുന്നു അവരുടെ ആയുധങ്ങള്. അക്കാരണത്താല് അവര് യുദ്ധത്തെ അതിജീവിക്കുവാനുള്ള സാധ്യത വളരെ കുറവായിരുന്നു.

"ബ്രംഗന്മാരുടെ അവസ്ഥ അത്ര പന്തിയല്ല" പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു "നമുക്ക് കാശിക്കാരോട് ഒന്നു സംസാരിച്ചു നോക്കിയാലോ?"

"ഞാനതിന് ശ്രമിച്ചുനോക്കി സേനാപതേ" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "അവര് നമ്മൾ പറയുന്നത് കേള്ക്കുകയില്ല. ബ്രംഗന്മാര് സ്വര്ണ്ണം കൊടുത്ത് ദര്ബാറിനെ വശത്താക്കുമെന്നാണ് കാശിക്കാര് കരുതുന്നത്."

"അത് മിക്കവാറും ശരിയായിരിക്കും" കാശിയിലെ ക്രമസമാധാന സേനയുടെ പ്രധാനഉദ്യോഗസ്ഥനായ കാവാസ് പറഞ്ഞു. തന്റെ മനസ്സിലിരിപ്പാണ് അയാള് പതിയെ പ്രകടിപ്പിച്ചത്.

ഭഗീരഥന് കാവാസിനെ നോക്കി. കാശിയില് ഭഗീരഥന്റെ സല്പ്പേര് ഐതിഹാസികമായിരുന്നതിനാല് കാവാസ് ഭയം കൊണ്ട് ചൂളി.

"നിങ്ങള് ഈ ജനക്കൂട്ടത്തിനോടു യോജിക്കുന്നില്ല, ഉണ്ടോ?" ഭഗീരഥന് ചോദിച്ചു.

കാവാസ് പുരികംകോട്ടി തുറിച്ചു നോക്കി. "ഞാന് ബ്രംഗന്മാരെ തള്ളിപ്പറയുന്നു. ചുറ്റും സ്വര്ണ്ണം വിതറുന്ന ആളുകളാണെങ്കിലും വൃത്തികെട്ട തെമ്മാടികളാണിവര്. സകല നിയമങ്ങളും ഇവര് ലംഘിക്കും." തനിക്കു പറയാനുള്ളതു പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞതോടെ കാവാസ് ശാന്തനായി. പിന്നെ താഴേക്കുനോക്കി അയാള് പിറുപിറുത്തു "പക്ഷേ ഇങ്ങനെയാണോ ഇവരെ കൈകാര്യം ചെയ്യേണ്ടത്? രുദ്രഭഗവാന് പോലും ഇങ്ങനെ ചെയ്യുമായിരുന്നോ? ഇല്ല, മഹാരാജന്."

"എങ്കില് ഒരു പരിഹാരം കണ്ടെത്തുക."

ബ്രംഗന്മാരെ വളഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന ക്ഷുഭിതരായ പൗരാവലിയെ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി കാവാസ് പറഞ്ഞു "ഭഗീരഥകുമാരാ, ഈ ബ്രംഗന്മാരെ ഏതെങ്കിലും വിധത്തില് ശിക്ഷിച്ചില്ലെങ്കില് ഈ ജനക്കൂട്ടം പിന്വാങ്ങില്ല. ബ്രംഗന്മാരുടെ ജീവന് സുരക്ഷ നല്കുമ്പോള്തന്നെ നമുക്കത് എങ്ങനെ നടപ്പാക്കാന് സാധിക്കും? എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ."

"സൂര്യവംശികള് അവരെ ആക്രമിച്ചാലോ?" തന്റെ മനസ്സില് രൂപംകൊണ്ട ഫലപ്രദമെങ്കിലും ധാർമ്മികതയുടെ അതിര്ത്തി ലംഘിക്കുവാന് സാധ്യതയുള്ള ആ പരിഹാരത്തെക്കുറിച്ചോര്ത്ത് നടുങ്ങിക്കൊണ്ട് പര്വ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു.

ഭഗീരഥന് തല്ക്ഷണം മന്ദഹസിച്ചു. പര്വ്വതേശ്വരന് എങ്ങോട്ടാണ് നീങ്ങുന്നതെന്ന് അയാള്ക്കു മനസ്സിലായിരുന്നു. "നമ്മൾ കാശിയിലെ ക്രമസമാധാനപാലനസേനയുടെ ദണ്ഡുകള് ഉപയോഗിക്കും, നമ്മുടെ ആയുധങ്ങള് ഉപയോഗിക്കുകയില്ല. നമ്മൾ പരിക്കേല്പിക്കുക മാത്രമേ ചെയ്യൂ, കൊല്ലുകയില്ല."

"അതുതന്നെ." പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു. "ജനക്കൂട്ടത്തിനു നീതി കിട്ടുന്നതോടെ അവര് പിന്വാങ്ങും. ബ്രംഗന്മാര്ക്ക് പരിക്കുപറ്റുമെങ്കിലും അവര്ക്ക് ജീവഹാനിയുണ്ടാവില്ല. ഇത് പൂര്ണ്ണമായും ശരിയല്ലെന്ന് എനിക്കറിയാം. എന്നാല് ചിലസമയത്ത്, വലിയൊരു തെറ്റിനെ തടയാന് ചെറിയൊരു തെറ്റ് ചെയ്യുകയേ മാര്ഗ്ഗമുള്ളൂ. ഇതിന്റെ പൂര്ണ്ണമായ ഉത്തരവാദിത്വം ഞാന് ഏറ്റെടുക്കേണ്ടിവരും. പരമാത്മാവിനോട് ഇതിന് ഞാന് മറുപടി പറയേണ്ടിവരും."

ഭഗീരഥന് പതിയെ പുഞ്ചിരിച്ചു. ചില ചന്ദ്രവംശി സൂത്രങ്ങള് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മനസ്സിലേക്ക് പ്രവഹിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. തന്റെ സഹോദരി ഈ മെലൂഹന് സേനാധിപന്റെ മേല് കണ്ണുവെച്ചു തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യം അയാളുടെ ശ്രദ്ധയില് പെടാതിരുന്നിട്ടില്ലായിരുന്നു.

പര്വ്വതേശ്വരന് കാവാസിനു നേര്ക്ക് തിരിഞ്ഞു "എനിക്ക് ഒരു നൂറ് ദാണ്ഡുകള് വേണ്ടിവരും."

ഭഗീരഥനും കാവാസും പവിത്രപാതയുടെ നേരെ ഓടി. പെട്ടെന്നുതന്നെ അവര് തിരിച്ചെത്തി. അതിനിടയില് പര്വ്വതേശ്വരന് കാശിയിലെ പൗരാവലിയുമായി സംസാരിച്ചു. ആയുധങ്ങള് താഴെയിട്ടാല് അവര്ക്ക് നീതി ലഭ്യമാക്കാമെന്ന് അദ്ദേഹം വാഗ്ദാനം ചെയ്തു. സൂര്യവംശി സൈനികര് വരുന്നതും കാത്ത് അവര് ക്ഷമാപൂർവ്വം അവിടെ നിന്നു.

പര്വ്വതേശ്വരന് സൂര്യവംശികളെ തന്റെ മുന്നില് നിരത്തിനിര്ത്തി. "മെലൂഹന്മാരെ, നിങ്ങള് നിങ്ങളുടെ ആയുധം ഉപയോഗിക്കരുത്. ഈ ലാത്തികള് ഉപയോഗിക്കുക. തലക്കടിക്കരുത്. ശരീരത്തിന്റെ അരയ്ക്കു താഴെ മാത്രം അടിക്കുക. കൂർമ്മവ്യൂഹം രൂപീകരിച്ച് പരിചകള് കൃത്യമായി പിടിക്കുക. ഇത്രയും ഉയരത്തില് നിന്നുള്ള കല്ലേറുകൊണ്ടാല് നിങ്ങള് മരിച്ചുപോയെന്നു വരും."

സൂര്യവംശികള് സൈന്യാധിപനെ ഉറ്റുനോക്കി.

"ഈ രീതിയിലൂടെ മാത്രമേ ബ്രംഗന്മാരെ രക്ഷപ്പെടുത്തുവാന് സാധിക്കുകയുള്ളൂ." പര്വ്വതേശ്വരന്തുടര്ന്നു.

പര്വ്വതേശ്വരന്, ഭഗീരഥന്, വീരഭദ്രന് എന്നിവരുടെ നേതൃത്വത്തില് മെലൂഹന് സൈന്യം കൂർമ്മവ്യൂഹം ചമച്ചു. ഇത്തരം തന്ത്രങ്ങള് പരിചയമില്ലാത്ത കാവാസിന് വ്യൂഹത്തിന്റെ മധ്യഭാഗത്ത് സ്ഥാനം നല്കി. അതായിരുന്നു അയാള്ക്ക് സുരക്ഷിതം. സൈനികവ്യൂഹം ബ്രംഗന്മാരുടെ ഉദ്യാനത്തിലേക്കു നീങ്ങിയപ്പോള് മഴപെയ്യുംപോലെ കനത്ത കല്ലേറുണ്ടായി. പരിച ഉണ്ടായിരുന്നതുമൂലം അവര് സുരക്ഷിതരായി, കൃത്യതയോടെ ആ പ്രവേശനകവാടത്തിലെത്തി.

സ്വാഭാവികമായും ഉദ്യാനപാതയേക്കാള് ഇടുങ്ങിയതായിരുന്നു ആ പ്രവേശനകവാടം. കൂർമ്മവ്യൂഹം അവിടെവെച്ച് പിളര്ന്നുപോകേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടു വരികളായി മുന്നോട്ടു നീങ്ങിയ അവര് ഇടതുഭാഗത്തേക്കും വലതുഭാഗത്തേക്കുമായി പരിച ചെരിച്ച് ചേര്ത്തുപിടിച്ചതോടെ വശങ്ങളില് നിന്നുള്ള ആക്രമണം പ്രതിരോധിക്കാനായി. കെട്ടിടത്തിനകത്ത് കല്ലുകള് ഉപയോഗിക്കാനാവില്ലെന്ന് പര്വ്വതേശ്വരന് മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. കണക്കുകൂട്ടലില് വന്ന ഗുരുതരമായ പിഴവ്.

— \$@J4**®** —

"എന്തൊരു പ്രതിമ" രുദ്രഭഗവാന്റെ ഭയഭക്തിയുണര്ത്തുന്ന കാഴ്ചയില് അല്പമൊന്നു വിറച്ചുകൊണ്ട് സതി മന്ത്രിച്ചു.

ശിവനും സതിയും ആ വിശാലമായ വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിനകത്തേക്ക് അപ്പോള് പ്രവേശിച്ചതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

ബ്രഹ്മസ്നാനഘട്ടത്തില്നിന്ന് അല്പം അകലെയായി നിർമ്മിച്ചിരുന്ന ആ ക്ഷേത്രം ഗാംഭീര്യം തോന്നിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. നൂറു വാരയോളം ഉയരമുള്ള ബൃഹത്തായ പ്രതിമയുടെ ഉയരം മാത്രമല്ല അതിന്റെ ആകര്ഷകമായ ലാളിത്യവും അദ്ഭുതം ജനിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. രുദ്രദേവന്റെ സ്വദേശംപോലെ രൂപസമത്വമുള്ള ഒരു ഉദ്യാനം പവിത്രപാതയില്നിന്നും ക്ഷേത്രത്തിലേക്കുള്ള പ്രവേശനകവാടമായി. രക്തത്തിന്റെ നിറത്തിനോട് സാമ്യം വരുന്ന ചെങ്കല്ലുകൊണ്ടുള്ള ആ സൗധം അതിശയിപ്പിക്കുംവിധം ശാന്തഗംഭീരമായിരുന്നു. ഇരുപത് വാരയോളം ഉയരം വരുന്ന ഭീമാകാരമായ അടിത്തറ ഉദ്യാനത്തിന്റെ ഏറെ അകലെയുള്ള മൂലയില്നിന്ന് ഉയര്ന്നുനിന്നു. ശിവന് ഇതുവരെ കണ്ടിട്ടുള്ള മറ്റു ക്ഷേത്രങ്ങളില്നിന്ന് വിഭിന്നമായി, എന്തെങ്കിലും കൊത്തുവേലകളോ അലങ്കാരപ്പണികളോ അതിലുണ്ടായിരുന്നില്ല. അടിത്തറയുടെ മേല്ത്തട്ടിലേക്ക് നൂറ് ചവിട്ടുപടികള് കൊത്തിയുണ്ടാക്കിയിരുന്നു. മേല്ത്തട്ടിന്റെ മുകളിലെത്തിച്ചേരുന്ന ഭക്തന്മാര് പ്രധാനക്ഷേത്രത്തിന്റെ ഗോപുരാഗ്രം കാണുമ്പോള് അന്തംവിട്ടുപോകും. ചെങ്കല്ലുകൊണ്ടുതന്നെ നിർമ്മിച്ച, ആ ഗോപുരം അസംഭാവ്യമെന്നു തോന്നിക്കുന്ന വിധം എണ്പതുവാര ഉയരേക്ക് പൊങ്ങിനിന്നു. മേല്ത്തട്ട് പോലെത്തന്നെ പ്രധാനക്ഷേത്രത്തിനും കൊത്തുപണികളൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. സമചതുരാകൃതിയിലുള്ള നൂറുതുണുകളാണ് ക്ഷേത്രഗോപുരത്തെ താങ്ങിനിര്ത്തിയിരുന്നത്. മറ്റ് ക്ഷേത്രങ്ങളില്നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി ക്ഷേത്രത്തിന്റെ ശ്രീകോവില് ഒത്ത നടുവില്തന്നെയായിരുന്നു, ഏറ്റവും അറ്റത്തായിരുന്നില്ല. പുറം ദേശങ്ങളില്നിന്നുപോലും ഭക്തന്മാരെ ആകര്ഷിച്ചിരുന്ന വിഗ്രഹം ആ ശ്രീകോവിലിനകത്ത് സ്ഥിതി ചെയ്തു: അത്യുഗ്രനായ രുദ്രഭഗവാന്.

ഐതിഹ്യം പറയുന്നത് രുദ്രഭഗവാന് പ്രവര്ത്തിച്ചിരുന്നത് ഒറ്റക്കായിരുന്നുവെന്നാണ്. ക്ഷേത്രങ്ങളിലെ ചുവരുകളില് ഭഗവാനെക്കുറിച്ചുള്ള കഥകള് രേഖപ്പെടുത്തി അനശ്വരമാക്കാന് കഴിയുമായിരുന്ന സുഹൃത്തുക്കളാരും തന്നെ രുദ്രഭഗവാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളില് പ്രതിമയായി സ്ഥാപിക്കാന് അര്ഹതയുണ്ടായിരുന്ന ഒരൊറ്റ കടുത്ത ഭക്തനും ഭഗവാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്ന ഒരേയൊരു പങ്കാളി, അദ്ദേഹം ആകെ ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്ന ഒരേയൊരാള് ദേവി മോഹിനിയായിരുന്നു. എന്നാല് ദേവിയുടെ ഐതിഹാസികമായ സൗന്ദര്യം ഒരു വിഗ്രഹരൂപത്തില് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിട്ടില്ലായെന്നത് കൃതികയെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തി.

"എന്താണ് മോഹിനീദേവിയുടെ പ്രതിമ ഇവിടെയില്ലാത്തത്?" അതിഥിഗ്വന്റെ ഒരു സഹായിയോട് കൃതിക ചോദിച്ചു.

"ഭഗവാന്റെ കഥ്കള് ഭവതിക്ക് നന്നായി അറിയാമല്ലോ" സഹായി പറഞ്ഞു. "വരു."

അവള് കൃതികയെ ശ്രീകോവിലിന്റെ മറ്റൊരു ഭാഗത്തേക്കു കൊണ്ടുപോയി. ശ്രീകോവിലിനു പുറകുവശത്തുകൂടെ ഒരു പ്രവേശനകവാടമുണ്ടെന്ന് കൃതിക അതിശയത്തോടെ മനസ്സിലാക്കി. ആ കവാടത്തിലൂടെ ഒരു ഭക്തന്, എക്കാലത്തെയും സുന്ദരിയായ സ്ത്രീയെന്ന് ഇതിഹാസങ്ങളില് അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന മോഹിനീദേവിയുടെ പ്രതിമ ഒരു സിംഹാസനത്തിലിരിക്കുന്നത് കാണാമായിരുന്നു. അവളുടെ മനോഹരമായ കണ്ണുകള് ആരെയും മായാവലയത്തിലാക്കുന്ന അര്ദ്ധനിമീലിത കടാക്ഷത്തിലായിരുന്നു. എന്നാല് ദേവിയുടെ കൈയില് നിഗൂഢമായി ഒളിപ്പിച്ചുവെച്ച ഒരു കത്തിയുണ്ടെന്ന കാര്യം കൃതിക മനസ്സിലാക്കി. എന്നും ചഞ്ചലപ്രകൃതിയായ മാരകരൂപിയായിരുന്നു മോഹിനി. കൃതിക മന്ദഹസിച്ചു. രുദ്രഭഗവാന്റെയും മോഹിനിദേവിയുടെയും പ്രതിമകള് പരസ്പരം പുറംതിരിഞ്ഞാണിരുന്നിരുന്നത്. സങ്കീര്ണ്ണമായ ഒരു ബന്ധമായിരുന്നു അവര് പങ്കുവെച്ചിരുന്നത്: പങ്കാളികളാണെങ്കിലും തീര്ത്തും വ്യത്യസ്തമായ വീക്ഷണമുള്ളവര്.

മോഹിനിദേവിയെ കൃതിക ശിരസ്സുകുനിച്ചു വണങ്ങി. എന്നാല് ദേവിയെ വിഷ്ണുവായി അംഗീകരിക്കുവാന് ചിലര് തയ്യാറായില്ല. മോഹിനിദേവി അര്ഹിക്കുന്നത് ദൈവത്തിന്റെ പ്രചാരക എന്ന വിശേഷണമാണ് എന്നു കരുതുന്ന ഭൂരിപക്ഷം വിശ്വാസികളില്പ്പെടുന്നവളായിരുന്നു കൃതിക.

ശ്രീകോവിലിന്റെ മറുഭാഗത്ത് ശിവന് രുദ്രഭഗവാന്റെ പ്രതിമയില്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് നില്ക്കുകയായിരുന്നു. ആരുടെ മനസ്സിലും അദ്ഭുതം ജനിപ്പിക്കുന്ന, അസാധ്യമായവിധം കരുത്തുറ്റ, കായികബലമുള്ളവനായിരുന്നു ഭഗവാന്. രോമാവൃതമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നെഞ്ചില് ഒരു മുദ്ര തുങ്ങിക്കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. കുടുതല് സുക്ഷ്മമായി പരിശോധിച്ചപ്പോള് അതൊരു പുലിനഖമാണെന്ന് ശിവന് മനസ്സിലായി. ഭഗവാന്റെ പരിച സിംഹാസനത്തിന്റെ ഒരു വശത്തായി കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. വാള് ഇരിപ്പിടത്തിന്റെ ഓരത്തായി ചാരിവെച്ചിരുന്നു, ഭഗവാന്റെ കൈ വാളിന്റെ പിടിയുടെ തൊട്ടടുത്തായാണ് വിശ്രമിച്ചിരുന്നത്. അക്രമം ഉപേക്ഷിച്ചതായി പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്ന ചരിത്രത്തിലെ ഏറ്റവും ഉഗ്രനായ ആ യോദ്ധാവ് തന്റെ ആയുധങ്ങള് തൊട്ടടുത്തുതന്നെ വെച്ചിരുന്നത് നിയമം ലംഘിക്കുന്നവര്ക്കെതിരെ ഉപയോഗിക്കുവാനാണ് എന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്നതിനാണ് ആ ശില്പി അങ്ങനെ ചെയ്തിരുന്നത്. രുദ്രഭഗവാന്റെ ശരീരത്തെ അലങ്കലരിച്ചിരുന്ന അഭിമാനപ്പോരാട്ടങ്ങളുടെ ശേഷിപ്പുകളായ മുറിവുകള് ആ ശില്പി മനോഹരമായി പുനരാവിഷ്കരിച്ചിരുന്നു. അതില് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്തുണ്ടായിരുന്ന ഒരു മുറിവ് വലത്തെ നെറ്റിയില് നിന്ന് ഇടത്തേ കവിള്വരെ മുഖത്തിനു കുറുകെ നീണ്ടുകിടന്നു. ഭഗവാന്റെ മുഖത്ത്

വളര്ന്നു നിന്നിരുന്ന നീളന് താടിമീശകളില് പലയിടത്തും രോമങ്ങള് ചുരുണ്ടു വളഞ്ഞ് ജടപിടിച്ചിരുന്നു. അവയില് രുദ്രാക്ഷമണികള് തൂങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നു.

"ഈ രാജ്യത്തിലാരുംതന്നെ താടിയില് രുദ്രാക്ഷ മണികള് ധരിക്കുന്നത് ഞാന് ഇന്നുവരെ കണ്ടിട്ടില്ല" ശിവന് അതിഥിഗ്വനോടു പറഞ്ഞു.

"ഭഗവാന്റെ ജന്മനാടായ പരിഹയിലെ ആളുകളുടെ ഒരു രീതിയാണത് സ്വാമീ." പരിഹ?

അതെ, സ്വാമി. യക്ഷികളുടെ നാട്. ഇന്ത്യയുടെ പടിഞ്ഞാറന് അതിര്ത്തികള്ക്കപ്പുറത്ത്, ഹിമാലയമെന്ന മഹാഗിരിനിരകള്ക്കപ്പുറത്താണത്.

ശിവന് ദേവന്റെ പ്രതിമയുടെ നേര്ക്ക് തിരിഞ്ഞു. ആ ക്ഷേത്രത്തില് വെച്ചു ശിവനുതോന്നിയ ഏറ്റവും ശക്തമായ വികാരം ഭയമായിരുന്നു. ഒരു ദൈവത്തെക്കുറിച്ചാലോചിക്കുമ്പോള് ഇങ്ങനെ തോന്നുന്നത് തെറ്റാണോ? സ്നേഹമല്ലെ എപ്പോഴും തോന്നേണ്ടിയിരുന്നത്? ബഹുമാനം? വേദന? എന്തിന് ഭയം?

കാരണം, ചിലപ്പോള് ഭയംപോലെ മനസ്സിനെ ശുദ്ധിചെയ്യുന്നതും ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിപ്പിക്കുന്നതുമായി മറ്റൊന്നും തന്നെയില്ല. തന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങള് നേടിയെടുക്കുന്നതിനായി രുദ്രദേവന് മറ്റുള്ളവരുടെ മനസ്സില് ഭയം ജനിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു.

തന്റെ തലയ്ക്കകത്ത് ഒരു ശബ്ദം മുഴങ്ങുന്നത് ശിവന് കേട്ടു. അങ്ങുദൂരെനിന്നാണത് വരുന്നതെന്നു തോന്നിയെങ്കിലും വളരെ വ്യക്തമായിരുന്നു ആ ശബ്ദം. അതു വാസുദേവപണ്ഡിതരാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനറിയാമായിരുന്നു.

പണ്ഡിറ്റ് ജി, അങ്ങെവിടെയാണ്?

നീലകണ്ഠസ്വാമി, അങ്ങയുടെ ദൃഷ്ടിയില്നിന്ന് മറഞ്ഞിരിക്കുകയാണ് ഞാന്. ചുറ്റും അനവധി ആളുകളുണ്ട്.

എനിക്കങ്ങയോട് സംസാരിക്കണം.

എല്ലാം നല്ല സമയത്താണ്, സുഹൃത്തേ. പക്ഷേ, താങ്കള്ക്ക് എന്നെ കേള്ക്കാന് കഴിയുന്നുണ്ടെങ്കില്, ഏറ്റവും ആദര്ശശാലിയായ ഒരു അനുയായിയുടെ നിസ്സഹായത പൂണ്ട വിളി താങ്കള്ക്കു കേള്ക്കാന് കഴിയുന്നുണ്ടോ?

ഏറ്റവും ആദര്ശശാലിയായ അനുയായി?

ആ സ്വരം നിശ്ശബ്ദമായി. ഉല്ക്കണ്ഠയോടെ ശിവന് പുറകോട്ടു തിരിഞ്ഞു.

മലപോലും തകര്ന്നുവീഴും

ആറ്

"പരിച കൊണ്ട് മറയ്ക്കുക!" പര്വ്വതേശ്വരന് ഉച്ചത്തില് വിളിച്ചു പറഞ്ഞു.

ഭഗീരഥനും പര്വ്വതേശ്വരനും ബ്രംഗന്മാരുടെ പാര്പ്പിടത്തിനുള്ളിലേക്ക് പ്രവേശിച്ചപ്പോള് അവര്ക്കുനേരെ ഒരുപാട് കല്ലുകള് പാഞ്ഞുവന്നു. ആ കെട്ടിടത്തില് വലിയൊരു പ്രവേശനമുറി ഉണ്ടായിരുന്നു. യഥേഷ്ടം സൂര്യപ്രകാശം ലഭിക്കുന്നവിധത്തിലുള്ളതായിരുന്നു അത്. യാതൊരു തടസ്സവുമില്ലാതെ ശുദ്ധവായുവും സൂര്യപ്രകാശവും ലഭിക്കുന്നവിധം ഗംഭീരമായിരുന്നു അതിന്റെ രൂപകല്പന. മഴ പെയ്യുന്നേരം മുകള്ഭാഗം മറയ്ക്കുവാന് പാകത്തില് ചലിപ്പിക്കാവുന്ന വിധത്തിലുള്ള ഒരു മൂടി അതിനുമുകളില് സ്ഥാപിച്ചിരുന്നു. എന്നാല് ഇപ്പോള് അത് സൂര്യവംശികള്ക്ക് മരണത്തിന്റെ താഴ്വര പോലെയായിരുന്നു. ചുറ്റുമുണ്ടായിരുന്ന മട്ടുപ്പാവുകളില്നിന്നുകൊണ്ട് ബ്രംഗന്മാര് സൂര്യവംശികള്ക്കുനേരെ കല്ലുകള് വര്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

പൊടുന്നനെ ഒരു കല്ലുവന്നു പര്വ്വതേശ്വരന്റെ തോളില് കൊണ്ടു. തന്റെ തോളെല്ല് പറിഞ്ഞുപോകുന്നതുപോലെ അദ്ദേഹത്തിനു തോന്നി. രോഷാകുലനായിത്തീര്ന്ന പര്വ്വതേശ്വരന് കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന ലാത്തി ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് അലറി "ഹരഹര മഹാദേവ"

"ഹരഹര മഹാദേവ" സൂര്യവംശികള് അലറി.

അവര് ദൈവങ്ങളായിരുന്നു! വെറും കല്ലുകള്ക്ക് അവരെ തടഞ്ഞുനിര്ത്താനാവില്ല. മുകളിലേക്കുള്ള ഗോവണിപ്പടികള് കയറുന്നതിനിടയില് എതിരെ വന്നവരെയെല്ലാം അവര് തല്ലി. സ്ത്രീകള് അടക്കമുള്ളവരെ. എന്നാല് കടുത്ത രോഷത്തിനിടയില്പോലും അവര് പര്വ്വതേശ്വരന് നല്കിയിരുന്ന നിര്ദ്ദേശങ്ങള് പാലിച്ചിരുന്നു. തലയില് അടിക്കാന് പാടില്ല. അവര് ബ്രംഗന്മാരെ പരിക്കേല്പിച്ചു, പക്ഷേ കൊന്നില്ല.

സൂര്യവംശികളുടെ നിരന്തരവും കൃത്യവുമായ ആക്രമണത്തിനുമുന്നില് ബ്രംഗന്മാര് വീണു. താമസംവിനാ സൂര്യവംശികള് മുകള്നിലയിലേക്കു കയറി. അവര്ക്ക് ഒരു നേതാവില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോള് പര്വ്വതേശ്വരന് അതിശയം തോന്നി. വെറുമൊരു ജനക്കൂട്ടം മാത്രമായിരുന്ന ബ്രംഗന്മാര് ധീരമായി പോരാടിയെങ്കിലും സ്വന്തം കഴിവില്ലായ്മ പ്രകടമാക്കുംവിധം വിനാശകരമായാണ് അവരത് ചെയ്തത്. സൂര്യവംശികള് മുകള് നിലയിലെത്തിയപ്പോഴേക്കും ബ്രംഗന്മാര് എല്ലാവരും വേദനകൊണ്ട് നിലത്ത് കിടന്ന് പുളയുകയായിരുന്നു. പരിക്കേറ്റിരുന്നുവെങ്കിലും അവര്ക്ക് ജീവനുണ്ടായിരുന്നു.

അപ്പോഴാണ് പര്വ്വതേശ്വരന് ആ ശബ്ദം കേട്ടത്. നിരവധി ബ്രംഗന്മാരുടെ ആക്രന്ദനത്തിന്റെ ബഹളത്തിനിടയിലും പേടിപ്പിക്കുന്ന ആ ശബ്ദം അദ്ദേഹം വേറിട്ടു കേട്ടു. നൂറുകണക്കിന് കുട്ടികള് തങ്ങളുടെ ജീവനുവേണ്ടി കരയുന്നതുപോലെയായിരുന്നു അത്. ബ്രംഗന്മാര് ആരെയും ഭീതിയിലാഴ്ത്തുന്ന വിധത്തിലുള്ള ആഭിചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങള് ചെയ്യുന്നവരാണെന്ന് പര്വ്വതേശ്വരന് കേട്ടിരുന്നു. എന്തോ ആപത്ത് ഭയന്ന് ആ ശബ്ദം കേട്ട മുറിക്കുനേരെ അദ്ദേഹം കുതിച്ചു. ഒറ്റചവിട്ടിന് സേനാപതി ആ മുറിയുടെ വാതില് തുറന്നു. അവിടെ കണ്ട കാഴ്ച അദ്ദേഹത്തിനെ സ്തബ്ധനാക്കി. ഒരു മയിലിന്റെ തലവെട്ടിയെടുത്തശേഷം അതിന്റെ ശരീരം ഒരു മൂലയില് വെച്ചിരുന്നു. അതിന്റെ ശരീരത്തിലെ രക്തം ഒരു പാത്രത്തിലേക്ക് ഊറ്റിയെടുക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അതിനു ചുറ്റും നിരവധി സ്ത്രീകളുണ്ടായിരുന്നു. ഓരോ സ്ത്രീയുടെ കൈയിലും വേദനകൊണ്ട് പുളയുന്ന ഒരു കുഞ്ഞുണ്ടായിരുന്നു. അവയില് ചില കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ വായിലുടെ ചോരയൊലിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഭയന്നുപോയ പര്വ്വതേശ്വരന് ഗദ താഴെയിട്ട് വാള് വലിച്ചൂരിയെടുത്തു. പെട്ടെന്ന് തന്റെ ഇടതുഭാഗത്തെ കാഴ്ച മങ്ങുന്നതുപോലെ അദ്ദേഹത്തിനു തോന്നി. പ്രതികരിക്കാന് കഴിയുന്നതിനു മുന്പ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ തലയ്ക്ക് കടുത്ത വേദനയനുഭവപ്പെട്ടു. ലോകം ഇരുണ്ടു.

വാള് ഊരിക്കൊണ്ട് അലറിവിളിച്ച ഭഗീരഥന് മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു. പര്വ്വതേശ്വരനെ അടിച്ചവന്റെ ദേഹത്ത് ഭഗീരഥന് വാള് കുത്തിക്കയറ്റാനൊരുങ്ങവേ ഒരു സ്ത്രീ നിലവിളിച്ചു.

"അരുതേ"

ഭഗീരഥന് നിന്നു. ആ സ്ത്രീ ഗര്ഭിണിയാണെന്ന് കാഴ്ചയില് വ്യക്തമായിരുന്നു.

ബ്രംഗന് തന്റെ വടി ഒരിക്കല്കൂടി ഉയര്ത്തി അടിക്കാനാഞ്ഞു. അപ്പോള് ആ സ്ത്രീ ഒരിക്കല്ക്കൂടി നിലവിളിച്ചു.

"അരുത്."

ഭഗീരഥനെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട്, അയാള് അനുസരിച്ചു. പുറകിലുണ്ടായിരുന്ന മറ്റു സ്ത്രീകള് ആരെയും ഭയപ്പെടുത്തുന്ന ആ അനുഷ്ഠാനം തുടര്ന്നു.

"നിര്ത്ത്." ഭഗീരഥന് അലറി.

ഗര്ഭിണിയായ ആ ബ്രംഗ വനിത ഭഗീരഥന്റെ കാല്ക്കല് വീണു. "ധീരനായ കുമാരാ, അരുത്. ഞങ്ങളെ തടയരുത്. ഞാന് അങ്ങയോട് യാചിക്കുകയാണ്."

"മുഖ്യപുരോഹിതേ, അവിടന്ന് എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്?" ആ ബ്രംഗന് പറഞ്ഞു. "സ്വയം അപമാനിക്കാതിരിക്കൂ."

ഭഗീരഥന് ഒരിക്കല്ക്കൂടി ആ രംഗം നിരീക്ഷിച്ചു. അപ്പോഴാണ് ശരിയായ ധാരണ അയാളുടെ മനസ്സില് വിടര്ന്നത്. അയാള് അന്തംവിട്ടുപോയി. വായില് ചോരയില്ലാത്ത കുഞ്ഞുങ്ങള് മാത്രമാണ് അവിടെ കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നത്. ഏതോ അദൃശ്യശക്തി ആ കുഞ്ഞു ശരീരം പിടിച്ചു ഞെരിച്ചാലെന്നതുപോലെ ആ കുഞ്ഞുങ്ങള് കടുത്ത വേദനകൊണ്ടു പുളഞ്ഞു. മയിലിന്റെ രക്തത്തില്നിന്ന് അല്പം വായിലേക്ക് ഒഴിച്ചുകൊടുത്തയുടന് ഓരോ കുഞ്ഞും കരച്ചില് നിര്ത്തി. ഭഗീരഥന് നടുക്കംമൂലം പിറുപിറുത്തു "എന്തൊരു നാശം പിടിച്ച..."

"ദയവുണ്ടാകണം" ബ്രംഗന്മാരുടെ മുഖ്യ പുരോഹിത യാചിച്ചു. "ഞങ്ങളുടെ കുഞ്ഞുങ്ങള്ക്കിത് വേണം. ഇത് കിട്ടിയില്ലെങ്കില് അവര് മരിച്ചുപോകും. ഞാന് അങ്ങയോടു യാചിക്കുകയാണ്. ഞങ്ങള് അവരെ രക്ഷിച്ചോട്ടെ."

ഭഗീരഥന് ഒന്നും മിണ്ടാനാവാതെ നിന്നു. അയാള് അന്ധാളിച്ചുപോയി. "രാജന്" വീരഭദ്രന് പറഞ്ഞു "സേനാപതി."

ഭഗീരഥന് തല്ക്ഷണം കുനിഞ്ഞുനിന്നുകൊണ്ട് പര്വ്വതേശ്വരനെ പരിശോധിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹൃദയം മിടിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും ഹൃദയസ്പന്ദനത്തിന്റെ തോത് കുറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

"സൂര്യവംശികളേ, സേനാപതിയെ നമുക്ക് ഉടന് ആതുരാലയത്തിലെത്തിക്കണം. പെട്ടെന്നാകട്ടെ. ഒട്ടും സമയമില്ല."

്തങ്ങളുടെ മേധാവിയെ എടുത്തുയര്ത്തി സൂര്യവംശികള് പുറത്തേക്കു കുതിച്ചു. പര്വ്വതേശ്വരനെ ഉടനടി ഒരാതുരാലയത്തിലെത്തിക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു.

പര്വ്വതേശ്വരന് ഏറ്റിട്ടുള്ള പരിക്ക് എങ്ങനെ കൈകാര്യം ചെയ്യണമെന്ന് ചന്ദ്രവംശികളായ വൈദ്യവിശാരദര്ക്ക് പരിജ്ഞാനമില്ലായിരുന്നു. ഉടന് അവിടെ എത്തണമെന്ന് കാണിച്ച് ആയുര്വതിക്ക് അറിയിപ്പ് പോയി.

ആയുര്വതി ശസ്ത്രക്രിയ നടത്തുന്ന മുറിയില്നിന്ന് പുറത്തേക്കു വന്നു. ശിവനും സതിയും ഉടന് എഴുന്നേറ്റു. ആയുര്വതിയുടെ മുഖത്തെ നിരാശയുടെ നിഴല് കണ്ടപ്പോള് പാര്തിയുടെ മനസ്സ് വിഷമിച്ചു.

"ആയുര്വതി, എത്രത്തോളം വേഗത്തില് അദ്ദേഹത്തിന് സുഖം പ്രാപിക്കുവാന് കഴിയും?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

ആയുര്വതി ദീര്ഘനിശ്വാസമയച്ചു. "നിര്ഭാഗ്യകരം! ആ ദണ്ഡുകൊണ്ടുള്ള അടിയേറ്റത് സേനാപതിയുടെ ചെന്നിയില് തന്നെയാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തലയില് ആന്തരിക രക്തസ്രാവമുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. രക്തം നഷ്ടപ്പെട്ടത് വളരെ മാരകമായ സ്ഥിതിയാണുളവാക്കിയിരിക്കുന്നത്."

ശിവന് ചുണ്ടുകടിച്ചു.

"ഞാന്...." ആയുര്വതി എന്തോ പറയാനൊരുങ്ങി.

"ആര്ക്കെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തെ രക്ഷിക്കുവാന് കഴിയുമെങ്കില്, ആയുര്വതി ഭവതിക്കുമാത്രമേ അതിനു സാധിക്കുകയുള്ളൂ."

"വൈദ്യശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലൊന്നും ഇത്ര ഗൗരവതരമായ പരുക്കിന് എങ്ങനെ ശസ്ത്രക്രിയ നടത്തണമെന്ന് കാണുന്നില്ല, പ്രഭോ. ഞങ്ങള്ക്ക് മസ്തിഷ്കത്തില് ശസ്ത്രക്രിയ നടത്താനാവുകയില്ല. ശസ്ത്രക്രിയ നടക്കുമ്പോള് ആ ഭാഗത്തെ വേദനയില്നിന്നു മോചിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ഔഷധങ്ങള് പ്രയോഗിക്കും. അപ്പോള് ബോധവാനായ രോഗിക്ക് തന്റെ ചേഷ്ടകളിലൂടെ ഞങ്ങള് ചികിത്സകരെ വേണ്ടവിധം മുന്നോട്ടു നയിക്കാന് സാധിക്കും. പര്വ്വതേശ്വരന് അബോധാവസ്ഥയിലായിരിക്കുമ്പോള് ഇങ്ങനയൊരു ശ്രമം നടത്തുന്നത് വലിയ അപകടമുണ്ടാക്കുവാനുള്ള സാധ്യതയുണ്ട്."

സതിയുടെ കണ്ണ് നിറയുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"ആയുര്വതി, അങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നത് നമുക്ക് അനുവദിച്ചുകൊടുക്കാനാവില്ല" ശിവന് പറഞ്ഞു. "നമുക്കത് അനുവദിക്കാനാവില്ല."

"എനിക്കറിയാം, പ്രഭോ."

''അപ്പോള് മറ്റെന്തെങ്കിലും മാര്ഗ്ഗം ആലോചിക്കുക. നീ

ആയുര്വതിയാണ്. ഈ ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും മികച്ച വൈദ്യശ്രേഷ്ഠ!"

"എന്റെ മനസ്സിലിപ്പോള് ഒരു പരിഹാരമേ തോന്നുന്നുള്ളൂ, പ്രഭോ" ആയുര്വതി പറഞ്ഞു. "പക്ഷേ, അതിന് ഫലം കാണുമോ എന്നൊന്നും എനിക്കറിയില്ല."

"സോമരസം?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

"താങ്കള്ക്ക് സമ്മതമാണോ?"

"അതെ, നമുക്കതൊന്നു ശ്രമിച്ചുനോക്കാം."

തന്റെ സഹായികളെ കണ്ടെത്തുവാനായി ആയുർവ്വതി തിടുക്കത്തില് പുറത്തേക്കിറങ്ങി.

ശിവന് സതിയെ വിഷമത്തോടെ നോക്കി. പിതൃതുല്യനോട് സതിക്ക് എത്ര അടുപ്പമായിരുന്നുവെന്ന് ശിവനറിയാം. അവളുടെ പ്രകടമായ ആ ദുഃഖം ജനിക്കാനിരിക്കുന്ന കുട്ടിയേയും ബാധിക്കാം. "അദ്ദേഹത്തിനു കുഴപ്പമൊന്നും സംഭവിക്കില്ല. എന്നെ വിശ്വസിക്ക്."

— \$@ \$ A \$ B

''നാശം, ആ സോമരസമെവിടെ?''ക്ഷുഭിതനായി ശിവന് ചോദിച്ചു.

"ഞാന് ഖേദിക്കുന്നു പ്രഭോ" അതിഥിഗ്വന് പറഞ്ഞു. "പക്ഷേ ഞങ്ങളുടെ പക്കല് വലിയ അളവില് സോമരസമില്ല. ഞങ്ങള് അത് ആതുരാലയത്തില് സൂക്ഷിക്കാറില്ല."

"അത് വന്നു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു സ്വാമീ," ആയു&വ്വതി ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു"അല്പം സോമരസം കൊണ്ടുവരുവാനായി ഞാന് മസ്ത്രക്കിനെ എന്റെ താമസസ്ഥലത്തേക്കയച്ചിട്ടുണ്ട്."

അസ്വസ്ഥത മൂലം ഒന്നു മുരണ്ട് ശിവന് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മുറിക്കുനേരെ തിരിഞ്ഞു. "അല്പനേരം കൂടി, സുഹൃത്തേ, ഞങ്ങള് താങ്കളെ രക്ഷിക്കും. അല്പനേരം കാത്തിരിക്കുക."

മസ്രത്രക്ക് കിതച്ചുകൊണ്ട്, മരംകൊണ്ടുള്ള ചെറിയൊരു കുപ്പിയുമായി വന്നു. "ദേവീ,"

"നീയത് ശരിയാം വിധത്തിലാണോ തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ളത്?" "അതെ, സ്വാമിനീ."

ആയുർവ്വതി പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മുറിയിലേക്കു കുതിച്ചു.

— ★@JA\$ —

അറ്റത്ത് ഒരു മൂലയില് ഇട്ട കിടക്കയില് പര്വ്വതേശ്വരന് കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ആയുർവ്വതിയുടെ സഹായികളായ മസ്ത്രക്ക്, ധ്രുവിണി എന്നിവര് ആ കിടയ്ക്കക്കരികിലിരുന്നുകൊണ്ട് വേപ്പിലയുടെ നീര് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നഖങ്ങള്ക്കിടയില് തേച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശ്വസനത്തെ സഹായിക്കാനായി വായു വലിച്ചുകയറ്റുന്നൊരു ഉപകരണം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മൂക്കില് ഘടിപ്പിച്ചിരുന്നു. "രക്തസ്രാവം നിലച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു പ്രഭോ" ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു "ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ നില ഇപ്പോള് മോശമല്ല."

സേനാപതിയുടെ മൂക്കില് ഘടിപ്പിച്ച കുഴലുകള് ശിവനെ വിഷമിപ്പിച്ചു. പര്വ്വതേശ്വരനെപ്പോലൊരാള് ഇങ്ങനെ നിസ്സഹായമായ അവസ്ഥയില് കിടക്കുന്നത് ശിവന് സഹിക്കാനായില്ല. "ഇനി ആ ഉപകരണത്തിന്റെ ആവശ്യമെന്താണ്?"

"അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്വസനക്രിയയെ സഹായിക്കുന്ന

തലച്ചോറിനകത്തുള്ള ചില ഭാഗങ്ങളെ രക്തസ്രാവം അപകടത്തിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്, പ്രഭോ" വലിയൊരു ചികിത്സാപ്രശ്നം നേരിടേണ്ടി വരുമ്പോഴും പതിവുള്ളതുപോലെ സ്വയം ശാന്തത കൈവരുത്തിക്കൊണ്ട് ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു. "പര്വ്വതേശ്വരന് തന്നത്താന് ശ്വസിക്കാന് കഴിയില്ല. ഈ ശ്വസനോപകരണം എടുത്തുമാറ്റിയാല് അദ്ദേഹം മരിച്ചുപോകും."

"എങ്കില് അദ്ദേഹത്തിന്റെ തലച്ചോറിന്റെ തകരാറു തീര്ക്കുവാന് കഴിയാത്തതെന്ത്?"

"ഞാന് പറഞ്ഞല്ലോ, പ്രഭോ, രോഗി അബോധാവസ്ഥയിലായിരിക്കുമ്പോള് ശസ്ത്രക്രിയ നടത്താന് കഴിയില്ല. അത് അപകടസാധ്യതയുള്ള ശസ്ത്രക്രിയയാണ്. ശസ്ത്രക്രിയക്കുപയോഗിക്കുന്ന ഉപകരണങ്ങള് മറ്റേതെങ്കിലും അവയവങ്ങളുടെ പ്രവര്ത്തനത്തെ തടസ്സപ്പെടുത്തിയേക്കാം."

"സോമരസം...."

"അത് രക്തസ്രാവം ശമിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു, പ്രഭോ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അവസ്ഥ ഇപ്പോള് ഭദ്രമാണ്. എന്നാല് അതുകൊണ്ട് തലച്ചോറിനേറ്റ ക്ഷതം ഭേദപ്പെട്ടുവെന്ന് അര്ത്ഥമില്ല."

"ഇനി നമ്മൾ എന്തു ചെയ്യും?"

ആയുർവ്വതി നിശ്ശബ്ദയായി. അവള്ക്കതിനു മറുപടിയില്ലായിരുന്നു. പ്രായോഗികമായ ഒരു മറുപടി ഇല്ലായിരുന്നു.

"ഒരു വഴിയുണ്ടാകണം."

"അതിന് വിദൂരമായ ഒരു സാധ്യതയുണ്ട്, പ്രഭോ" ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു. "സഞ്ജീവനി വൃക്ഷത്തിന്റെ തൊലി. യഥാര്ത്ഥത്തില് സോമരസത്തിലെ ചേരുവകളിലൊന്നാണത്. വളരെയധികം നേര്പ്പിക്കപ്പെട്ട ചേരുവ."

. "പിന്നെ നമ്മൾക്കെന്തുകൊണ്ട് അത് ഉപയോഗിച്ചുകൂടാ?"

"അത് ഒട്ടും സ്ഥാവരമല്ല്. ആ തൊലി പെട്ടെന്നുതന്നെ അലിഞ്ഞുപോകും. ജീവനോടെ നില്ക്കുന്ന സഞ്ജീവനി വൃക്ഷത്തില്നിന്ന് ചെത്തിയെടുക്കുന്ന തൊലി നിമിഷങ്ങള്ക്കുള്ളില് ഉപയോഗിച്ചിരിക്കണം."

"എങ്കില് ഒരു വൃക്ഷം..."

"അ്തിവിടെ വളരുന്നില്ല പ്രഭോ. അത് ഹിമാലയത്തിന്റെ താഴ്വാരങ്ങളിലാണ് വളരുന്നത്. മെലൂഹയില് നമുക്കതിന്റെ തോട്ടങ്ങളുണ്ട്. പക്ഷേ അത് കിട്ടാന് മാസങ്ങള് വേണ്ടിവരും. നമ്മളാ തൊലി ചെത്തിയെടുത്ത് ഇവിടെ കൊണ്ടുവരുമ്പോഴേക്കും അത് അലിഞ്ഞുപോയിരിക്കും."

"ഒരു വഴിയുണ്ടായേ തീരൂ. പരിശുദ്ധ സരോവരമേ, ദയവായി എനിക്കൊരു വഴി കാട്ടിത്തരിക."

- \$@JA\$ -

"രാജന്" പടനായകസ്ഥാനത്തുനിന്നും ഉദ്യോഗക്കയറ്റം നല്കപ്പെട്ട നന്തി വിളിച്ചു.

"പറയൂ, സൈന്യോപനായകാ" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

"അങ്ങേക്ക് എന്നോടൊപ്പം വരാന് കഴിയുമോ?"

"എവിടേക്ക്?"

"വളരെ പ്രധാനമാണത്, പ്രഭോ."

പര്വ്വതേശ്വരന് ജീവനുവേണ്ടി പോരാടുന്ന സമയത്ത് താന് ആതുരാലയം വിട്ട് അയാളുടെ കുടെ പോകണമെന്ന് നന്തി പറയുന്നത് അനുചിതമാണെന്ന് ഭഗീരഥന് തോന്നി. എന്നാല് നന്തി നീലകണ്ഠന്റെ അടുത്ത സുഹൃത്താണെന്ന് ഭഗീരഥനറിയാമായിരുന്നു. നന്തി നല്ലപോലെ ആലോചിച്ച് കാര്യങ്ങള് ചെയ്യുന്ന ആളാണെന്ന് അയാള്ക്കറിയാമായിരുന്നെന്നതായിരുന്നു അതിലുമേറെ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യം. അയാള് എവിടെയെങ്കിലും പോകണമെന്ന് പറയുന്നുണ്ടെങ്കില് അത് വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യത്തിനായിരിക്കും. ഭഗീരഥന് അതനുസരിച്ചു.

— \$@ \$ A \$ B

നന്തി അയാളെ ബ്രംഗന്മാരുടെ കെട്ടിടത്തിലേക്ക് നയിച്ചപ്പോള് ഭഗീരഥന് ആശ്ചര്യമടക്കാനായില്ല.

"സൈന്യോപനായകാ, എന്താണിവിടെ കാര്യം?"

"താങ്കള് അയാളെ കാണണം." നന്തി പറഞ്ഞു.

''ആരെ?''

"എന്നെ" പുറത്തേക്കു കടന്നുവന്ന നല്ല ഉയരത്തിലുള്ള ഒരു കറുത്ത മനുഷ്യന് പറഞ്ഞു. അയാളുടെ നീളന്മുടി എണ്ണയിട്ട് മിനുക്കി കെട്ടിവച്ചിരുന്നു. കണ്ണുകള് മാന്പേടയുടേതു പോലിരുന്നു. കവിളെല്ലുകള് ഉയര്ന്നു നിന്നു. അയാള്ക്ക് വ്യക്തമായ ഭാവമുണ്ടായിരുന്നു. നീണ്ടുമെലിഞ്ഞ ദേഹമുള്ള അയാള് അലക്കിയ ഒരു ദോത്തിയാണ് ധരിച്ചിരുന്നത്. മഞ്ഞ കലര്ന്ന വെള്ളനിറത്തിലുള്ള ഒരംഗവസ്ത്രം അയാളുടെ ചുമലിലൂടെ താഴേക്ക് നീണ്ടുകിടന്നു. ഒരൊറ്റ ജീവിതകാലത്തിനുള്ളില് ഒട്ടനവധി സങ്കടകരമായ രംഗങ്ങള് കണ്ട ഭാവമായിരുന്നു അയാളുടെ മുഖത്ത്.

"നിങ്ങളാരാണ്?"

"ഞാന് ദിവോദാസ്, ഇവിടെയുള്ള ബ്രംഗന്മാരുടെ പ്രധാനി." ഭഗീരഥന് പല്ലുകടിച്ചു. "സേനാപതി ഒളിച്ചിരുന്ന നിങ്ങളെ എല്ലാവരേയും രക്ഷിച്ചു. നിങ്ങളുടെ ആളുകള് അദ്ദേഹത്തെ മരണത്തിനടുത്തെത്തിച്ചു."

"എനിക്കറിയാം, രാജന്. ഞങ്ങളുടെ കുട്ടികളെ രക്ഷിക്കുന്നതില്നിന്ന് സേനാപതി ഞങ്ങളെ തടയാന് വരികയാണെന്നാണ് അവര് കരുതിയത്. അത് ശുദ്ധമായ മണ്ടത്തരമായിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ ആത്മാര്ത്ഥമായ ക്ഷമായാചനം സ്വീകരിച്ചാലും."

"നിങ്ങളുടെ ഈ ക്ഷമായാചനം സേനാപതിയുടെ ജീവന് രക്ഷിക്കുമെന്ന് നിങ്ങള് കരുതുന്നുണ്ടോ?"

"ഞാന് കരുതുന്നില്ല. എനിക്കതറിയാം. എന്റെ മരണം ഉറപ്പായ ഘട്ടത്തിലാണ് ഞങ്ങളുടെ വര്ഗ്ഗത്തെ അദ്ദേഹം രക്ഷപ്പെടുത്തിയത്. അദ്ദേഹം എന്റെ പത്നിയേയും ജനിക്കാനിരിക്കുന്ന കുഞ്ഞിനേയും രക്ഷിച്ചു. തീര്ച്ചയായും വീട്ടപ്പെടേണ്ടതായ ഒരു കടം തന്നെയാണത്."

കടം വീട്ടേണ്ടതായ കാര്യം പറഞ്ഞപ്പോള് ഭഗീരഥന് കൂടുതല് ക്രുദ്ധനായി. "നിന്റെ വൃത്തികെട്ട സ്വര്ണ്ണം നിന്നെ ഇതില്നിന്നു രക്ഷിക്കുമെന്നാണോ വിചാരം? ഈ വാക്കുകള് ഓർമ്മിച്ചോ. സേനാപതിക്ക് എന്തെങ്കിലും സംഭവിച്ചാല് ഞാന്തന്നെ നേരിട്ടുവന്ന് നിങ്ങളിലോരോന്നിനേയും കൊന്നുതള്ളും. ഓരോന്നിനേയും."

ദിവോദാസ് ഒന്നും മിണ്ടാതെ നിന്നു. അയാളുടെ മുഖം നി**ർ**വ്വികാരമായി. "മഹാരാജന്," നന്തി പറഞ്ഞു "നമുക്ക് ഇയാള് പറയുന്നതെന്താണെന്നു കേള്ക്കാം."

ദേഷ്യം ശമിക്കാത്ത മട്ടില് ഭഗീരഥന് ഒന്നു മുരണ്ടു.

"മഹാരാജന്, സ്വര്ണ്ണത്തിന്റെ കാര്യം പറഞ്ഞാല് അതൊന്നുമല്ല.
"ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു. "വീട്ടില് ഞങ്ങള്ക്കത് നിരവധി ആയിരം ഘനയടിയോളം കാണും. എന്നിട്ടും അതിന് ഞങ്ങളെ യാതനയില്നിന്ന് മോചിപ്പിക്കാനാവുന്നില്ല. ജീവനെക്കാളുപരി പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു വസ്തുവുമില്ല. യാതൊന്നും. ദിനംതോറും മരണത്തെ നേരിടുമ്പോള് മാത്രമേ അങ്ങേക്ക് അതിന്റെ ലളിതമായ നിരര്ത്ഥകത മനസ്സിലാവുകയുള്ളൂ." ഭഗീരഥന് ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

"സേനാപതി പര്വ്വതേശ്വരന് ധീരനും ആദരണീയനുമായ ഒരു മനുഷ്യനാണ്. അദ്ദേഹത്തിനുവേണ്ടി ഞാന് എന്റെ പിതാമഹന്മാര്ക്കു നല്കിയ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിക്കും. എന്റെ ആത്മാവിനെ നിതാന്തകാലത്തേക്കത് ശപിച്ചാലും ശരി." ഭഗീരഥന് മുഖം ചുളിച്ചു.

"ബ്രംഗവംശത്തില്പെട്ടവരല്ലാത്ത ആര്ക്കും ഞാനീ ഔഷധം നല്കാന് പാടില്ലാത്തതാണ്. പക്ഷേ, ഞാനിത് നിങ്ങളുടെ സ&വ്വസൈന്യാധിപനു നല്കും. ഇത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെന്നിയിലും നാസാദ്വാരങ്ങളിലും പുരട്ടുവാന് നിങ്ങളുടെ വൈദ്യശ്രേഷ്ഠയോടു പറയുക. അദ്ദേഹം ജീവിക്കും."

ഭഗീരഥന് സംശയത്തോടെ പട്ടുകൊണ്ടുള്ള ആ ചെറിയ പൊതിയില് നോക്കിനിന്നു. "എന്താണിത്?"

"മഹാരാജന് ഇതെന്താണെന്ന് താങ്കള് അറിയണമെന്നില്ല. ഒരു കാര്യം മാത്രമേ താങ്കള് അറിയേണ്ട ആവശ്യമുള്ളൂ. ഇത് സർവ്വസൈന്യാധിപന് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ ജീവന് രക്ഷിക്കും."

— \$@ \$ A \$ B

''എന്താണിത്?"

ഭഗീരഥന് അപ്പോള് കൊണ്ടുവന്നു കൊടുത്ത പട്ടുകൊണ്ടുള്ള പൊതിയില് നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു ആയുർവ്വതി.

"അതൊന്നും കാര്യമാക്കണ്ട" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

"അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെന്നിയിലും നാസാദ്വാരത്തിലും പുരട്ടുക. അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവന് രക്ഷിക്കും."

ആയുർവ്വതി നെറ്റി ചുളിച്ചു.

"ദേവി ആയുർവ്വതി, ഇതൊന്നു പരീക്ഷിച്ചുനോക്കുന്നതു കൊണ്ട് എന്താ പ്രശ്നം?" ഭഗീരഥന് ചോദിച്ചു.

ആയുർവ്വതി ആ പൊതി തുറന്നപ്പോള് കണ്ടത് കടുംചുവപ്പു നിറത്തിലുള്ള കട്ടിയുള്ള കുഴമ്പാണ്. അതുപോലൊരു സാധനം അവര് മുന്പൊരിക്കലും കണ്ടിരുന്നില്ല. അതൊന്നു വാസനിച്ചുനോക്കി അന്തംവിട്ട് അവര് ഭഗീരഥനെ നോക്കി.

"താങ്കള്ക്കിത് എവിടന്നു കിട്ടി?"

"അതൊന്നും കാര്യമാക്കണ്ട. ഉപയോഗിച്ചു നോക്ക്."

ആയുർവ്വതി ഭഗീരഥനെ ഉറ്റുനോക്കി. ഒരു നൂറ് ചോദ്യങ്ങള് അവളുടെ മനസ്സിലൂടെ കടന്നുപോയി. എന്നാല് ഏറ്റവും ഉറപ്പുള്ള കാര്യം ആദ്യംതന്നെ അവള്ക്ക് ചെയ്യേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. ഈ ലേപനം പര്വ്വതേശ്വരനെ രക്ഷിക്കുമെന്ന് അവള്ക്കറിയാമായിരുന്നു.

- \$@JA\$ -

പര്വ്വതേശ്വരന് പതുക്കെ കണ്ണുതുറന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ

ശ്വാസോച്ഛ്വാസത്തിന് കനം വെച്ചു.

"സുഹൃത്തേ," ശിവന് മന്ത്രിച്ചു.

"പ്രഭോ" എഴുന്നേല്ക്കാന് ശ്രമിച്ചുകൊണ്ട് പര്വ്വതേശ്വരന് മന്ത്രിച്ചു.

"അരുത്! വേണ്ട!" പര്വ്വതേശ്വരനെ കിടക്കയില് പിടിച്ചുകിടത്തിക്കൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു "താങ്കള്ക്കിപ്പോള് വിശ്രമം ആവശ്യമാണ്. താങ്കള്ക്കിപ്പോള് ബോധം വെച്ചു. പക്ഷേ അത്രക്കങ്ങ് കരുത്തു നേടിയിട്ടില്ല."

പര്വ്വതേശ്വരന് മങ്ങിയമട്ടില് ഒന്നു പുഞ്ചിരിച്ചു.

സൈന്യാധിപന്റെ മനസ്സില് ഏതു ചോദ്യമാണ് ആദ്യം ഉയര്ന്നുവരികയെന്ന് ശിവനറിയാമായിരുന്നു. "ബ്രംഗന്മാരെല്ലാവരും സുരക്ഷിതരാണ്. താങ്കള് ചെയ്തത് മഹത്തായ കാര്യമാണ്."

"എനിക്കറിയില്ല പ്രഭോ, എനിക്ക് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടിവരും. ഞാനൊരു പാപം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്."

"താങ്കള് ചെയ്ത കാര്യം കുറെ ജീവന് രക്ഷിച്ചു. ഇനി പ്രായശ്ചിത്തത്തിന്റെ യാതൊരു ആവശ്യവുമില്ല."

പര്വ്വതേശ്വരന് നെടുവീര്പ്പിട്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് ശക്തമായി വിങ്ങി. "അവിടെയെന്തോ പ്രാകൃതമായ ചടങ്ങ് നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു..."

"അതിനെക്കുറിച്ച് ഇനി ചിന്തിക്കരുത്, സുഹൃത്തേ. ഇപ്പോള് താങ്കള്ക്ക് വേണ്ടത് വിശ്രമമാണ്. ആരും താങ്കളെ ശല്യപ്പെടുത്താന് പാടില്ലെന്ന് ആയുർവ്വതി കര്ശനമായി ഉത്തരവിറക്കിക്കഴിഞ്ഞു. ഞാന് താങ്കളെ ഒറ്റയ്ക്കു വിട്ടുപോവുകയാണ്. അല്പനേരം ഉറങ്ങാന് കഴിയുമോയെന്ന് ശ്രമിച്ചുനോക്കൂ."

— ★@J�� ~~-~~

''ആനന്ദമയി!''

ഭഗീരഥന് സഹോദരിയെ തടയാന് ശ്രമിച്ചു. ആതുരാലയത്തില് പര്വ്വതേശ്വരന് കിടന്നിരുന്ന മുറിയിലേക്ക് ഓടിക്കയറാനൊരുങ്ങുകയായിരുന്നു ആനന്ദമയി. പകല് മുഴുവനും ഒരാശ്രമത്തില് സംഗീതപാഠം അഭ്യസിക്കാന് പോയിരുന്നതിനാല് അവള് നഗരത്തിലുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവള് സഹോദരന്റെ കൈകളില് തടഞ്ഞുനിന്നു. "അദ്ദേഹത്തിന് സുഖമായോ?"

"ഉവ്വ്." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

ആനന്ദമയി മുഖം കറുപ്പിച്ചു. "ഏത് തെമ്മാടിയാണിത് ചെയ്തത്? നീയാ നായയെ കൊന്നിട്ടുണ്ടാവുമെന്ന് ഞാന് വിചാരിക്കുന്നു."

"എന്ത് വേണമെന്ന കാര്യത്തില് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ തീരുമാനത്തിന് നമുക്കത് വിട്ടുകൊടുക്കാം."

"അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചെന്നിക്കാണ് അടിയേറ്റതെന്ന് കേള്ക്കുന്നു. അവിടെ രക്തസ്രാവമുണ്ടായി. രക്തം കട്ടപിടിച്ചു."

"അതെ."

"അഗ്നിദേവന് അനുഗ്രഹിക്കട്ടെ. അത് വളരെ ഗൗരവമുള്ളതായിരിക്കുമല്ലോ?"

"അതെ. ബ്രംഗന്മാരുടെ ചില മരുന്നുകള് അദ്ദേഹത്തെ രക്ഷിച്ചു."

"ബ്രംഗന്മാര്! ആദ്യം അവര് അദ്ദേഹത്തെ മൃതപ്രായനാക്കുന്നു. എന്നിട്ട് മരുന്നുകൊടുത്ത് അദ്ദേഹത്തെ രക്ഷിക്കുന്നുവോ? അവരുടെ കിറുക്കിന് പരിധിയൊന്നുമില്ലേ?"

"അവരുടെ നേതാവ് ദിവോദാസാണ് മരുന്നു കൊടുത്തത്. കുറച്ചു മണിക്കൂറുകള്ക്കുമുന്പാണ് അയാള് കാശിയില് മടങ്ങിയെത്തിയതും ഈ അപകടത്തെ കുറിച്ചറിഞ്ഞതും. അയാളൊരു നല്ല മനുഷ്യനാണെന്ന് തോന്നുന്നു."

ആനന്ദമയിക്ക് ബ്രംഗനേതാവിനെ അത്ര താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. "പര്വ്വതേശ്വരന് ഉണര്ന്നോ?"

"ഉവ്വ്. ശിവഭഗവാന് അദ്ദേഹത്തെ ഇപ്പോള് കണ്ടതേയുള്ളൂ. അദ്ദേഹം വീണ്ടും ഉറക്കത്തിലാണ്ടിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹമിപ്പോള് അപകടനില തരണം ചെയ്തിരിക്കുന്നു. പേടിക്കേണ്ട."

ആനന്ദമയി തലയാട്ടി. അവളുടെ കണ്ണുകള് ഈറനണിഞ്ഞിരുന്നു.

"അതിനിടക്കൊരുകാര്യം" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു "എന്റെ പരിക്കുകളില്നിന്ന് ഞാനും മോചിതനായി, കേട്ടോ."

ആനന്ദമയി പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. "ഞാന് ഖേദിക്കുന്നു, അനിയാ! ഞാനത് ചോദിക്കേണ്ടതായിരുന്നു."

ഭഗീരഥന് നാടകീയമായ ഒരു ഭാവം ഉള്ക്കൊണ്ടു "നിന്റെ സഹോദരനെ ആര്ക്കും പരിക്കേല്പിക്കാനാവില്ല. എക്കാലത്തേയും ഏറ്റവും മഹാനായ ചന്ദ്രവംശി യോദ്ധാവാണയാള്."

"പര്വ്വതേശ്വരന്റെ പുറകില് ഒളിച്ചിരുന്നതുമൂലം ആര്ക്കും നിന്നെ പരിക്കേല്പിക്കാനാവില്ല!"

ഭഗീരഥന് പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ സഹോദരിയെ കളിയായി തട്ടി. ആനന്ദമയി അനിയനെ കൈ കൊണ്ട് വലിച്ചടുപ്പിച്ചു.

"ചെല്ല്." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടാല് നിനക്ക് കൂടുതല് മനസ്സുഖം ലഭിച്ചേക്കും."

ആനന്ദമയി തലയാട്ടി. അവള് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മുറിയിലേക്കു കടന്നപ്പോള്, ആയുർവ്വതി മറ്റൊരു മുറിയില്നിന്ന് അങ്ങോട്ടു വന്നു. "കുമാരാ."

"പ്റയൂ, ആയു**ർ**വ്വതി ദേവീ" ഭഗീരഥന് നമിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു. "നീലകണ്ഠസ്വാമിക്കും എനിക്കും താങ്കളോടൊരു കാര്യം

സംസാരിക്കാനുണ്ട്. എന്നോടൊപ്പം ഒന്നുവരുമോ?"

"തീര്ച്ചയായും...."

— ★@Jf 4 ® —

"ഭഗീരഥന് താങ്കള്ക്ക് എവിടെനിന്നാണീ മരുന്ന് ലഭിച്ചത്?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

ശിവന്റെ സംസാരത്തിലെ കാര്ക്കശ്യംകണ്ട് ഭഗീരഥന് അതിശയിച്ചു. ഭഗവാന് എപ്പോഴും ദയാലുവായിട്ടാണ് കാണപ്പെട്ടിരുന്നത്. അദ്ദേഹം ഇപ്പോള് രോഷാകുലനായതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു.

"പ്രഭോ, എന്താണ് പ്രശ്നം?" ഭഗീരഥന് വിഷമത്തോടെ ചോദിച്ചു.

"എന്റെ ചോദ്യത്തിന് ഉത്തരം പറയൂ കുമാരാ. എവിടെ നിന്നാണ് താങ്കള്ക്കീ മരുന്ന് കിട്ടിയത്?"

"ബ്രംഗന്മാരില് നിന്ന്."

ശിവന് ഭഗീരഥന്റെ കണ്ണുകളിലേക്ക് ഉറ്റുനോക്കി. നീലകണ്ഠന് തന്റെ വാക്കുകള് വിശ്വസിക്കുവാന് ബുദ്ധിമുട്ടുന്നതുപോലെ ഭഗീരഥന് തോന്നി.

"ഞാന് കള്ളം പറയുന്നതല്ല പ്രഭോ" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "ഞാനെന്തിന് കള്ളം

പറയണം? ഈ മരുന്ന് സേനാപതിയുടെ ജീവന് രക്ഷിച്ചു."

ശിവന് അപ്പോഴും ഭഗീരഥനെ തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"ഭഗവാനേ എന്താണ് പ്രശ്നം?"

"കുമാരാ, പ്രശ്നം ഇതാണ്" ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു. "സപ്തസിന്ധുവില് ഈ മരുന്ന് ലഭ്യമല്ല. സഞ്ജീവനി വൃക്ഷത്തിന്റെ തോലില്നിന്നാണീ ഔഷധമുണ്ടാക്കുന്നതെന്ന് എനിക്ക് പറയാന് കഴിയും. പക്ഷേ, ഈ സഞ്ജീവനി ഔഷധം പെട്ടെന്ന് ചീത്തയായിപ്പോകും. ജീവനുള്ള ഒരു മരത്തില്നിന്ന് എടുത്താല് മാത്രമേ ഇതുകൊണ്ട് ഫലമുണ്ടാകൂ. ഈ മരുന്ന് ചേരുവകള് ചേര്ത്ത് ഭദ്രമാക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഒരു കുഴമ്പായിരുന്നു അത്. നമുക്കത് ഉപയോഗിക്കാന് സാധിച്ചു."

"എന്നോട് ക്ഷമിച്ചാലും ദേവി ആയുർവ്വതി. എന്നാല് ഇപ്പോഴും അതുകൊണ്ടുള്ള പ്രശ്നമെന്താണെന്ന് എനിക്കു മനസ്സിലായിട്ടില്ല."

"മറ്റൊരു ഘടകം മാത്രമേ, അതായതു മറ്റൊരു മരത്തിന്റെ കഷണമെടുത്ത് ചതച്ച് ചേര്ത്താല് മാത്രമേ സഞ്ജീവനി കേടുവരാതെ ഇരിക്കുകയുള്ളൂ. ആ വൃക്ഷം സപ്തസിന്ധുവില് വളരുന്നില്ല."

ഭഗീരഥന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു.

"നര്മ്മദാ നദിയുടെ തെക്കുഭാഗത്തുമാത്രമാണത് വളരുന്നത്. നാഗന്മാരുടെ പ്രദേശത്ത്."

അയോദ്ധ്യയുടെ യുവരാജന് മരവിച്ചുപോയി. നീലകണ്ഠന് എന്താണ് ആലോചിക്കുന്നതെന്ന് അയാള്ക്കു മനസ്സിലായി.

"പ്രഭോ എനിക്ക് നാഗന്മാരുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല. ബ്രംഗന്മാരുടെ നേതാവ് ദിവോദാസനില് നിന്നാണ് എനിക്കീ മരുന്ന് ലഭിച്ചത്. ഞാന് അയോദ്ധ്യയുടെ പേരില് ആണയിടാം. എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട സഹോദരിയെപ്രതി ആണയിടാം. എനിക്ക് നാഗന്മാരുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല."

ശിവന് ഭഗീരഥനെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"എനിക്ക് ദിവോദാസനെ കാണണം."

"പ്രഭോ, എനിക്ക് നാഗന്മാരുമായി യാതൊരു ഇടപാടുമില്ല."

"ഭഗീരഥ കുമാരാ, ഒരു മണിക്കൂറിനകം ദിവോദാസനെ എന്റെ മുന്നിലെത്തിക്കണം."

ഭഗീരഥന്റെ ഹൃദയം ഭ്രാന്തമായി സ്പന്ദിച്ചു. "ഭഗവാന്, ദയവായി എന്നെ വിശ്വസിച്ചാലും."

"നമുക്ക് ഇതിനെക്കുറിച്ച് പിന്നീട് സംസാരിക്കാം, ഭഗീരഥന്" ശിവന് പറഞ്ഞു "ദയവായി ദിവോദാസനെ ഇവിടെ എത്തിക്കുക."

"അതിഥിഗ്വരാജന്, നാളെ രാവിലെ ദിവോദാസനോട് അങ്ങയെ മുഖം കാണിക്കാന് വളരെ മുന്പുതന്നെ നിര്ദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതായി ഞാന് കേള്ക്കുന്നു, പ്രഭോ."

കണ്ണുകള് ഇടുങ്ങി ശിവന് ഭഗീരഥനെ ഉറ്റുനോക്കി.

"ദിവോദാസനോട് നേരെ അങ്ങയെ വന്നു കാണാന് നിര്ദ്ദേശിക്കാം പ്രഭോ." മുറിയില്നിന്ന് തിടുക്കത്തില് പുറത്തേക്കിറങ്ങുന്നതിനിടയില് ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

— \$@ f 4 **®** —

പര്വ്വതേശ്വരന്റെ ശയ്യക്ക് തൊട്ടടുത്തുണ്ടായിരുന്ന കസേരയില് ആനന്ദമയി ഉപവിഷ്ടയായി. സാവധാനം ശ്വാസോച്ഛ്വാസം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഉറങ്ങുകയായിരുന്നു ആ സേനാപതി. പര്വ്വതേശ്വരന്റെ കരുത്തുറ്റ കനത്ത ചുമലിലൂടെ കൈയിലൂടെ വിരല്വരെ ആനന്ദമയി തന്റെ കൈവിരലുകളോടിച്ചു. സർവ്വസൈന്യാധിപന്റെ ശരീരം ചെറുതായൊന്നു വിറച്ചു. ആനന്ദമയി പതിയെ ചിരിച്ചു "എന്തൊക്കെ പ്രതിജ്ഞ നടത്തിയാലും, നിങ്ങള് ഒരു പുരുഷന് തന്നെയാണല്ലോ."

സഹജമായ പ്രതികരണമെന്നപോലെ പര്വ്വതേശ്വരന് കൈ പിന്വലിച്ചു. ഉറക്കത്തിലെന്തോ പറഞ്ഞു. ആനന്ദമയിക്കു കേള്ക്കാന് കഴിയാത്തവിധം അവ്യക്തമായിരുന്നു അത്. അവള് മുന്നോട്ടുകുനിഞ്ഞു. "ഞാനെന്റെ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിക്കുകയില്ല ... പിതാവേ. ഇതെന്റെ ... ദശരഥ വാഗ്ദാനമാണ്. ഞാനെന്റെ ... പ്രതിജ്ഞ ലംഘിക്കുകയില്ല."

ദശരഥവാഗ്ദാനം, ശ്രീരാമദേവന്റെ പിതാവിന്റെ പേരിലറിയപ്പെട്ടിരുന്ന വാഗ്ദാനം ആദരവിന്റെ അടയാളമായിരുന്നു. ഒരിക്കലും ലംഘിക്കാനാവാത്ത വാഗ്ദാനം എന്നാണതിനര്ത്ഥം. ആനന്ദമയി തലയാട്ടി നെടുവീര്പ്പിട്ടു. പര്വ്വതേശ്വരന് തന്റെ ബ്രഹ്മചര്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രതിജ്ഞ ആവര്ത്തിക്കുകയായിരുന്നു.

ഞാന് ഒരിക്കലും എന്റെ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിക്കുകയില്ല. ആനന്ദമയി പുഞ്ചിരിച്ചു "നമുക്കു കാണാം."

— \$@ T A ⊗ —

"ഭഗവാനേ" എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ട് ദിവോദാസന് നീലകണ്ഠന്റെ പാദം തൊട്ടുവന്ദിക്കുവാനായി കുനിഞ്ഞു.

"ആയുഷ്മാന് ഭവ" ശിവന് ദിവോദാസനെ അനുഗ്രഹിച്ചു.

"അങ്ങയെ കാണാനായത് വലിയൊരു ബഹുമതിയാണ് പ്രഭോ. ഇരുണ്ട ദിനങ്ങള് പോയ്ക്കഴിഞ്ഞു. അങ്ങ് ഞങ്ങളുടെ പ്രശ്നങ്ങളെല്ലാം പരിഹരിക്കും. ഞങ്ങള്ക്കു നാട്ടിലേക്കു മടങ്ങാന് സാധിക്കും."

"നാട്ടിലേക്കു മടങ്ങാമെന്നോ? നിങ്ങള്ക്കിപ്പോഴും മാതൃരാജ്യത്തേക്കു മടങ്ങുവാന് ആഗ്രഹമുണ്ടോ?"

"ബ്രംഗ എന്റെ ആത്മാവാണ്, പ്രഭോ. മഹാമാരി പടര്ന്നു പിടിച്ചില്ലായിരുന്നുവെങ്കില് ഞാനൊരിക്കലും എന്റെ മാതൃഭൂമി വിട്ട് ഓടിപ്പോവില്ലായിരുന്നു."

താനുദ്ദേശിക്കുന്ന കാര്യം അവതരിപ്പിക്കുന്നതിനു മുന്പായി ശിവന് ഗൗരവംപൂണ്ടു. "നീ നല്ലൊരു മനുഷ്യനാണ് ദിവോദാസന്. നീയെന്റെ സുഹൃത്തിന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചു. അതും നിന്റെ ജീവന് പോലും ത്യജിക്കാന് തയ്യാറായിക്കൊണ്ട്."

"അതൊരു അന്തസ്സിന്റെ പ്രശ്നമായിരുന്നു പ്രഭോ. സംഭവിച്ച കാര്യങ്ങളെല്ലാം എനിക്കറിയാം. തീര്ച്ചയായിരുന്ന മരണത്തില്നിന്നും പര്വ്വതേശ്വരന് എന്റെ ഗോത്രത്തെ രക്ഷിച്ചു. ആ ഉപകാരത്തിന് പ്രത്യുപകാരം ചെയ്തേ മതിയാവൂ. അതെനിക്ക് അത്ര ചെലവുള്ള കാര്യമായിരുന്നില്ല."

"അത് നിന്റെ കഴിവിനെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കും, സുഹൃത്തേ. ഇതിന് ഉത്തരം നല്കുമ്പോള് നിന്റെ അന്തസ്സിന്റെ ചട്ടങ്ങളെക്കുറിച്ചോര്ക്കുക." ദിവോദാസന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു.

"നിനക്കെങ്ങനെയാണ് നാഗന്മാരുടെ ഔഷധം ലഭിച്ചത്?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

ദിവോദാസന് മരവിച്ചുപോയി.

"പറയൂ ദിവോദാസ്" ശിവന് പതിയെ ആവര്ത്തിച്ചു.

"സ്വാമീ...."

"നാഗന്മാര്ക്കുമാത്രമേ ആ മരുന്നുണ്ടാക്കാന് കഴിയൂ എന്ന് എനിക്കറിയാം. ദിവോദാസന് അതെങ്ങനെ ലഭിച്ചു എന്നാണെന്റെ ചോദ്യം."

നീലകണ്ഠനോട് കള്ളം പറയുവാന് ദിവോദാസ് ആഗ്രഹിച്ചില്ല. എന്നാലും ആ സത്യം പറയുവാന് അയാള് ഭയപ്പെട്ടു.

"ദിവോദാസന് സത്യം പറയൂ" ശിവന് പറഞ്ഞു. "നുണയേക്കാള് മറ്റൊന്നും തന്നെ എന്നെ ക്ഷോഭിപ്പിക്കുകയില്ല. സത്യം പറ. നിനക്ക് യാതൊരു ഉപദ്രവവും ഉണ്ടാകില്ലെന്ന് ഞാന് വാക്ക് തരാം. ഞാന് തേടുന്നത് നാഗന്മാരെയാണ്."

"സ്വാമി, അതിനു സാധിക്കുമോ എന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. എല്ലാ വര്ഷവും എന്റെ ഗോത്രത്തിന് ഈ മരുന്നു വേണം. കുറച്ചുദിവസം വൈകിയപ്പോഴുണ്ടായ കുഴപ്പങ്ങള് അങ്ങു കണ്ടതല്ലേ. അത് ലഭിക്കാതായാല് അവര് മരിച്ചുപോകും, സ്വാമീ."

"ആ നീചന്മാര് എവിടെയാണെന്നു പറ. ഒരുകാര്യം ഞാന് ഉറപ്പുപറയാം. എല്ലാവര്ഷവും ആ മരുന്ന് നിനക്ക് ലഭിക്കുന്നതായിരിക്കും."

"പ്രഭോ..."

"ഇതെന്റെ വാക്കാണ് ദിവോദാസന്. നിനക്കെപ്പോഴും ആ മരുന്ന് ലഭിക്കും. എന്റെ ജീവിതം മുഴുവന് ഇതിനുവേണ്ടി മാത്രം അദ്ധ്വാനിച്ചാലും ശരി ഈ മരുന്ന് ലഭിക്കാത്തതുമൂലം നിന്റെ ഗോത്രത്തിലെ ഒരാള്പോലും മരിക്കുകയില്ല."

ദിവോദാസന് സന്ദേഹിച്ചു. എന്നാല് നീലകണ്ഠന് എന്ന ഐതിഹ്യത്തിലുള്ള വിശ്വാസം ആ ഭയത്തെ മറികടന്നു. "ഒരിക്കല്പോലും ഞാനൊരു നാഗനെ കണ്ടിട്ടില്ല, പ്രഭോ. അവര് ബ്രംഗന്മാരെ ശപിച്ചുവെന്നാണ് ഞങ്ങളില് പലരും വിശ്വസിക്കുന്നത്. എല്ലാവര്ഷവും, വേനല്ക്കാലമെത്തുമ്പോള് യാതൊരു വീഴ്ചയുമില്ലാതെ മഹാമാരി അതിന്റെ ഉച്ചസ്ഥായിയിലെത്തും. നാഗന്മാര് നല്കുന്ന ആ മരുന്നുകള്ക്കുമാത്രമേ അതില്നിന്ന് ഞങ്ങളെ രക്ഷിക്കാനാവൂ. ഈ മരുന്നുകള്ക്കുള്ള പ്രതിഫലമായി ചന്ദ്രകേതു മഹാരാജാവ് നാഗന്മാര്ക്ക് അളവറ്റ സ്വര്ണ്ണം പ്രതിഫലമായി നല്കുന്നു."

ശിവന് അമ്പരന്നു. "ചന്ദ്രകേതു രാജന് നാഗന്മാരുമായി ഇടപാടു നടത്തുവാന് നിര്ബന്ധിതനാവുന്നു എന്നാണോ നീ പറഞ്ഞു വരുന്നത്? അയാള് അവരുടെ ബന്ദിയാണെന്നോ?"

"അദ്ദേഹം ഒരു പുണ്യാത്മാവാണ്, സ്വാമീ. ബ്രംഗയ്ക്കു പുറത്തുള്ള ഏതെങ്കിലും ദേശത്തേക്കു രക്ഷപ്പെട്ട് ജീവിതം നയിക്കുന്നവര്ക്ക് അദ്ദേഹം സ്വര്ണ്ണം നല്കുന്നുണ്ട്. മരുന്ന് ലഭിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി എല്ലാ വര്ഷവും ഞങ്ങള് ബ്രംഗയിലേക്കു പോകാറുണ്ട്."

ശിവന് ഒന്നും മിണ്ടാതെ നിന്നു.

ദിവോദാസന്റെ കണ്ണുകളില് കണ്ണീരിന്റെ ഈര്പ്പം തങ്ങിനിന്നു. "ഞങ്ങളുടെ മഹാരാജന് മഹാനാണ് സ്വാമീ. ബ്രംഗയിലെ സ്വന്തം ജനങ്ങളെ രക്ഷിക്കുവാനായി മാത്രം നീചന്മാരുമായി ഇടപാടു നടത്തി സ്വയം ശപിക്കുന്ന ആളാണദ്ദേഹം."

ശിവന് സാവധാനം തലയാട്ടി "നാഗന്മാരുമായി ഇടപാട് നടത്തുന്നയാള് രാജാവ് മാത്രമാണോ?"

"എനിക്കറിയാവുന്നിടത്തോളം അദ്ദേഹവും ചില വിശ്വസ്തരും മാത്രമാണ് ഈ ഇടപാട് നടത്തുന്നത്, പ്രഭോ. മറ്റാരുംതന്നെ ഇല്ല."

''എന്റെ കുഞ്ഞ് ജനിച്ചുകഴിഞ്ഞാല് ഞങ്ങള് ബ്രംഗയിലേക്ക് പോകും. നീ

എന്നോടൊപ്പമുണ്ടാകണം."

"സ്വാമീ!" ദിവോദാസന് നടുക്കം കൊണ്ട് നിലവിളിച്ചു. "ബ്രംഗനല്ലാത്ത ഒരു വ്യക്തിയേയും ഞങ്ങള്ക്ക് ഞങ്ങളുടെ നാട്ടിലേക്ക് കൊണ്ടുപോകാനാവില്ല. ഞങ്ങളുടെ രഹസ്യങ്ങള് എല്ലാം ഞങ്ങളുടെ അതിര്ത്തിയില്തന്നെ ഒതുങ്ങിനില്ക്കണം. എന്റെ ഗോത്രത്തിന്റെ ഭാവി അപകടത്തിലാണ്. എന്റെ ദേശത്തിന്റെ ഭാവി അപകടത്തിലാണ്."

"ഇത് നിന്നെക്കാളും നിന്റെ ഗോത്രത്തെക്കാളും എന്നേക്കാളും വലിയ വിഷയമാണ്. ഇത് ഭാരതത്തിന്റെ കാര്യമാണ്. നമുക്ക് നാഗന്മാരെ കണ്ടുപിടിച്ചേ മതിയാവു."

വ്രണിതനായി ആശയക്കുഴപ്പത്തില്പ്പെട്ടതുപോലെ ദിവോദാസന് ശിവനെ നോക്കി.

"എനിക്ക് സഹായിക്കാന് കഴിയുമെന്നാണ് ഞാന് വിശ്വസിക്കുന്നത്, ദിവോദാസ്" ശിവന് പറഞ്ഞു. "ഇങ്ങനെയൊരു ജീവിതം നയിക്കുന്നതുകൊണ്ട് എന്തുകാര്യം? എല്ലാവര്ഷവും മരുന്നിനുവേണ്ടി വല്ലാതെ ഇരക്കുക? നിങ്ങളുടെ ഗോത്രത്തിന്റെ രോഗം എന്താണെന്നുപോലും അറിയാതെ? ഈ പ്രശ്നം നമുക്ക് പരിഹരിക്കണം. എനിക്കതിനു സാധിക്കും. പക്ഷേ, നിങ്ങളുടെ സഹായം കൂടാതെ അതു സാധിക്കുകയില്ല."

"സ്വാമീ..."

"ദിവോദാസന്, ആലോചിച്ചുനോക്ക്. മയിലിന്റെ രക്തത്തില് ദോഷകരമായ പല പാര്ശ്വഫലങ്ങളുമുണ്ടെന്ന് ഞാന് കേട്ടിട്ടുണ്ട്. നാഗന്മാരുടെ മരുന്ന് വേണ്ടസമയത്ത് ലഭിച്ചില്ലെങ്കിലോ? നിങ്ങളുടെ ഗോത്രത്തിന് എന്തു സംഭവിക്കും? നിന്റെ ഭാര്യയ്ക്ക്? നിങ്ങളുടെ ജനിച്ചിട്ടില്ലാത്ത കുഞ്ഞിന്? എന്നെന്നേക്കുമായി ഇത് പരിഹരിക്കപ്പെടാതെ കിടക്കണമെന്നാണോ നീ വിചാരിക്കുന്നത്?"

ദിവോദാസന് പതിയെ തലയാട്ടി.

"എങ്കില് നീ എന്നെ നിന്റെ രാജ്യത്തേക്ക് കൊണ്ടു പോകുക. ബ്രംഗ എന്ന നിന്റെ രാജ്യത്തേയും അവിടത്തെ രാജാവിനേയും നാഗന്മാരുടെ പിടിയില്നിന്ന് നമ്മൾ മോചിപ്പിക്കും."

"ശരി, പ്രഭോ."

- #®¥\$ -

''എനിക്ക് നാഗന്മാരുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ലെന്ന് ഞാന് ആണയിടുന്നു, പ്രഭോ.'' തലകുനിച്ചുകൊണ്ട് ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

ശിവന്റെ അറയുടെ വാതില്ക്കല് നിന്നിരുന്ന നന്തി സഹതാപത്തോടെ അയാളെ നോക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"അങ്ങേക്കെതിരായി ഞാന് ഒരിക്കലും നില കൊള്ളുകയില്ലെന്ന് ആണയിടുന്നു സ്വാമി." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "ഒരിക്കലും."

"എനിക്കറിയാം," ശിവന് പറഞ്ഞു. "ആ മരുന്നിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യമാണെന്നെ നടുക്കിയത്. നന്തി എന്നോടു സംസാരിച്ചുകഴിഞ്ഞു. താങ്കള്ക്ക് ആ മരുന്ന് എവിടെനിന്നാണ് ലഭിച്ചതെന്ന് എനിക്കറിയാം. താങ്കളെ സംശയിക്കാനിടയായതില്, എന്നോടു ക്ഷമിക്ക്."

"സ്വാമീ" ഭഗീരഥന് നിലവിളിച്ചു. "അങ്ങെന്നോട് ക്ഷമാപണം നടത്തരുത്." "ഇല്ല, ഭഗീരഥന്. ഞാനൊരു തെറ്റു ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കില് ഞാന് ക്ഷമാപണം നടത്തണം. ഇനി ഞാന് താങ്കളെ സംശയിക്കുകയില്ല."

"സ്വാമീ..." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു.

ശിവന് ഭഗീരഥനെ തന്നിലേക്ക് വലിച്ചടുപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ആലിംഗനം ചെയ്തു.

— \$@J\$\$ —

"മഹനീയ സാന്നിദ്ധ്യം കൊണ്ട് ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിച്ചതിന് ഒരിക്കല്ക്കൂടി നന്ദി, പ്രഭോ" മെലൂഹന് പ്രധാനമന്ത്രി കനകഹാല മഹര്ഷി ഭൃഗുവിന്റെ പാദങ്ങള് തൊട്ടുവന്ദിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു "ഞാന് വിടകൊള്ളട്ടെ."

"ആയുഷ്മാന് ഭവ" ചെറുപുഞ്ചിരിയോടെ ഭൃഗു അനുഗ്രഹിച്ചു.

ഏകാന്തവാസിയായ മഹാമുനി പൊടുന്നനെ മെലൂഹന് തലസ്ഥാനനഗരിയായ ദേവഗിരിയില് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടതുകണ്ട് കനകഹാല അദ്ഭുതപ്പെട്ടു. എന്നാല് മെലൂഹന് ചക്രവര്ത്തി ദക്ഷന് അല്പം പോലും അദ്ഭുതം അനുഭവപ്പെട്ടതായി തോന്നിയില്ല. സപ്തര്ഷികളുടെ ഉത്തരാധികാരിയായ (പിന്മുറക്കാരന്) ഈ മഹാമുനി തന്റെ ജീവിതചര്യയില് ഏത്ര കാര്ക്കശ്യം പുലര്ത്തുന്ന ആളാണെന്ന് കനകഹാലക്കറിയാമായിരുന്നു. ഭൃഗുമുനി താമസിക്കുന്ന ഹിമാലയത്തിലെ ഗുഹയിലെപ്പോലെ അദ്ദേഹത്തിനിവിടെ നല്കിയ മുറിയില് സൗകര്യങ്ങള് ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുവാന് കനകഹാല പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നു. മലനിരകളിലെ തണുപ്പും ഈര്പ്പവും അതേപോലെ ഈ അറയില് നിലനിര്ത്തുവാനായി അതിന്റെ ചുമരിലും തറയിലുമെല്ലാം തണുത്തവെള്ളം തളിച്ചിരുന്നു. ഭൃഗു ഇരിക്കുന്ന കല്ലുകൊണ്ടുള്ള കട്ടില് മാത്രമായിരുന്നു അവിടെ ആകെ ഉണ്ടായിരുന്ന ഒരേയൊരു ഇരിപ്പിടം. ജനലുകളില് കനത്ത തിരശ്ശീല തൂക്കി പ്രകാശം അകത്തുകടക്കുന്നത് കണിശമായി നിയന്ത്രിച്ചിരുന്നു. ഒരു പാത്രത്തില് കുറച്ച് പഴങ്ങള് അവിടെ വെച്ചിരുന്നു; ദിവസങ്ങളോളം അതുമാത്രം ഭുജിച്ചുകൊണ്ടാണ് മുനിമാര് കഴിഞ്ഞിരുന്നത്. മുറിയുടെ വടക്കേ ചുമരിലുള്ള ചെറിയ പഴുതില് ഒരു ബ്രഹ്മവിഗ്രഹം സ്ഥാപിച്ചിരുന്നുവെന്നതായിരുന്നു ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു കാര്യം.

കനകഹാല പോകുന്നതിനായി കാത്തുനിന്നശേഷം ഭൃഗു ദക്ഷനോട് ശാന്തമായ, മധുരോദാരമായ ശബ്ദത്തില് ചോദിച്ചു "മഹാരാജന് അങ്ങേക്ക് ഇക്കാര്യത്തില് ഉറപ്പുണ്ടോ?"

ഭൃഗുവിന്റെ കാല്ക്കല് വെറും നിലത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു ദക്ഷന്. "അതേ, സ്വാമീ. അതെന്റെ പേരക്കുഞ്ഞിനുവേണ്ടിയാണ്. ഈ ലോകത്തില് മറ്റൊരു കാര്യത്തിനും എനിക്ക് ഉറപ്പുണ്ടായിരുന്നില്ല."

ഭൃഗു പതിയെ പുഞ്ചിരിച്ചു. പക്ഷേ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകളില് അസന്തുഷ്ടിയായിരുന്നു. "മഹാരാജന്, സ്വന്തം കുഞ്ഞിനുവേണ്ടി പല രാജാക്കന്മാരും സ്വന്തം കടമ മറക്കുന്നത് ഞാന് കണ്ടിട്ടുണ്ട്. എന്നാല് സ്വന്തം മകളോടുള്ള താങ്കളുടെ സ്നേഹാധിക്യം സ്വന്തം ദേശത്തോടുള്ള കടമ മറക്കുവാന് കാരണമാകരുത്."

"ഇല്ല സ്വാമീ. ഈ ലോകത്തില്വെച്ച് എനിക്കേറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ട വ്യക്തി സതിയാണ്. പക്ഷേ, ഞാനെന്റെ കടമകള് ഒന്നുംതന്നെ ഇതിന്റെ പേരില് വിസ്മരിക്കുകയില്ല."

"നല്ല കാര്യം. അതുകൊണ്ടാണ് താങ്കള് ചക്രവര്ത്തിയാകുന്നതിനെ ഞാന് പിന്തുണച്ചത്."

"എനിക്കറിയാം മഹര്ഷേ. ലക്ഷ്യത്തേക്കാള് പ്രധാനമായി മറ്റൊന്നില്ല. ഭാരതത്തെക്കാള് പ്രധാനപ്പെട്ട മറ്റൊരു കാര്യമില്ല." "പക്ഷേ, ഇതെല്ലാം കാണുമ്പോള് ചില ചോദ്യങ്ങള് ഉന്നയിക്കാന് തക്കവണ്ണം ബുദ്ധിയില്ലാത്തവനാണ് താങ്കളുടെ മകളുടെ ഭര്ത്താവെന്ന തോന്നലൊന്നും താങ്കള്ക്കില്ലല്ലോ?"

"ഇല്ല, മഹര്ഷേ. അദ്ദേഹം എന്റെ മകളെ സ്നേഹിക്കുന്നു. അദ്ദേഹം ഭാരതത്തെ സ്നേഹിക്കുന്നു. ഈ ലക്ഷ്യത്തിന് ഹാനികരമായ യാതൊന്നുംതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുണ്ടാവുകയില്ല."

"വാസുദേവന്മാര് അയാളെ സ്വാധീനിക്കാന് തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു, മഹാരാജന്."

ദക്ഷന് നടുങ്ങിയതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിന് പറയാന് വാക്കുകള് കിട്ടാതായതുപോലെ. ഈ സംഭാഷണം തുടരുന്നതിലെ വ്യര്ത്ഥത ഭൃഗുവിന് മനസ്സിലായി. ഇതിന്റെ വിവക്ഷ മനസ്സിലാക്കാന് കഴിവില്ലാത്തവിധം ലളിതമനസ്കനായിരുന്നു ദക്ഷന്. ഈ ലക്ഷ്യത്തിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹത്തിനുതന്നെ പോരാടേണ്ടതായി വരും.

"അങ്ങനെയാണ് താങ്കള് വിശ്വസിക്കുന്നതെങ്കില് മുന്നോട്ടു പോകൂ." ഭൃഗു പറഞ്ഞു. "പക്ഷേ ഇതെവിടെ നിന്നു വന്നു എന്ന ചോദ്യത്തിന് നിങ്ങള് മറുപടി പറയാന് പാടില്ല, ആരോടും. വ്യക്തമായില്ലേ?"

ദക്ഷന് തലയാട്ടി. ശിവനെക്കുറിച്ചും വാസുദേവന്മാരെക്കുറിച്ചുമുള്ള ഭൃഗുവിന്റെ പ്രസ്താവനയെപ്രതി അപ്പോഴും നടുക്കത്തിലായിരുന്നു ദക്ഷന്.

"താങ്കളുടെ മകളോടുപോലും പറയരുത്, മഹാരാജന്." ഭൃഗു പറഞ്ഞു. "ശരി, പ്രഭോ."

ഭൃഗു തലയാട്ടി. അദ്ദേഹം നെടുതായി നിശ്വസിച്ചു. ഇത് വിഷമിപ്പിക്കുന്ന കാര്യമായിരുന്നു. തന്റെ പരമ്പര സംരക്ഷിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി അദ്ദേഹത്തിന് പോരാടേണ്ടതായി വരും. അനിവാര്യമായിരുന്നു അത്. ഭാരതത്തിന്റെ ഭാവിതന്നെ അപകടത്തിലാണെന്ന് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു.

"എന്തായാലും യാതൊന്നും ഭയപ്പെടാനില്ല മഹര്ഷേ" ശരിക്കും അനുഭവവേദ്യമല്ലാത്ത രീതിയില് മുഖത്ത് പ്രകാശം പരത്താന് ശ്രമിച്ചുകൊണ്ട് ദക്ഷന് പറഞ്ഞു. "ബൃഹസ്പതിക്ക് എന്തൊക്കെ സംഭവിച്ചാലും ആ രഹസ്യം സുരക്ഷിതമാണ്. അത് നൂറ്റാണ്ടുകളോളം സജീവമായി ഇരിക്കും. ഭാരതം തുടര്ന്നും സമ്പന്നമായിരിക്കും. ഈ ലോകം ഭരിക്കുന്നതും ഭാരതമായിരിക്കും."

"ബൃഹസ്പതി വിഡ്ഢിയായിരുന്നു. ശബ്ദമുയര്ത്തിക്കൊണ്ട് ഭൃഗു പറഞ്ഞു. "ഒരുപക്ഷേ, അതിലും മോശം. അയാള് ഒരു വിശ്വാസവഞ്ചകനായിരുന്നോ എന്നും സംശയിക്കാം."

ദക്ഷന് മിണ്ടാതിരുന്നു. എന്നും പതിവുള്ളതുപോലെ. ഭൃഗുവിന്റെ ക്രോധത്തെ അദ്ദേഹം ഭയന്നിരുന്നു.

ഭൃഗു ശാന്തനായി. "എന്റെ ശിഷ്യ താരയെ ഞാന് അയാള്ക്ക് വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കാന് ആഗ്രഹിച്ചുവെന്ന് എനിക്കിപ്പോഴും വിശ്വസിക്കാനാവുന്നില്ല. ആ പാവം പെണ്കുട്ടിയുടെ ജീവന് നശിച്ചുപോകുമായിരുന്നു."

"താരയിപ്പോള് എവിടെയുണ്ട്, മഹര്ഷേ? അവളിപ്പോള് സുരക്ഷിതയാണെന്നും സന്തുഷ്ടയാണെന്നും ഞാന് കരുതുന്നു."

"അവള് സുരക്ഷിതയാണ്. രുദ്രഭഗവാന്റെ രാജ്യത്ത് ഞാനവളെ പാര്പ്പിച്ചിരിക്കുകയാണ്. അവരില് ചിലര് എന്നോടിപ്പോഴും സത്യസന്ധത പുലര്ത്തുന്നു. സന്തുഷ്ടിയുടെ കാര്യം...." ഭൃഗു വിഷമത്തോടെ തലയാട്ടി.

"അവളിപ്പോഴും അയാളെ പ്രണയിക്കുന്നുവോ?"

"അവളാ വിഡ്ഢിത്തം തുടര്ന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അയാള്

ജീവനോടെയില്ലാതിരുന്നിട്ടും."

"ഭൃഹസ്പതിയെക്കുറിച്ച് സംസാരിക്കുന്നതില് യാതൊരു കാര്യവുമില്ല." ദക്ഷന് പറഞ്ഞു. "അങ്ങയുടെ അനുമതിക്ക് നന്ദി, മഹര്ഷേ. എന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ ആഴങ്ങളില്നിന്ന് അങ്ങേക്കു നന്ദി."

അല്പം കൂടി കുനിഞ്ഞ് തലയാട്ടിക്കൊണ്ട് ബൃഗു മന്ത്രിച്ചു "മഹാരാജന്, ശ്രദ്ധിച്ചിരിക്കണം. യുദ്ധം അവസാനിച്ചിട്ടില്ല. നീലകണ്ഠനെ ഉപയോഗിക്കുവാന് അങ്ങേക്കു മാത്രമേ സാധിക്കുകയുള്ളൂ എന്നു വിശ്വസിക്കരുത്."

ഈറ്റുനോവ്

ഏഴ്

ദശാശ്വമേധഘട്ടത്തിന്റെ അറ്റത്തുള്ള രാജകീയ കൂടാരത്തിന്റെ കവാടത്തില് ശിവന് നിന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇരുവശങ്ങളിലുമായി രാജാക്കന്മാരായ ദിലീപനും അതിഥിഗ്വനും നിലയുറപ്പിച്ചു. അവരുടെ പിന്നിലായി പ്രധാനപ്പെട്ട അഭിജാതരെല്ലാം നിരന്നു. ആ വലയത്തില്നിന്നും അകലെയായി കാശിയിലെ പൗരന്മാര് നിന്നു. അവര് അമിതാവേശം കൊണ്ടിരുന്നില്ല. നീലകണ്ഠന് ആ നഗരം തന്റെ താല്ക്കാലിക താവളമാക്കിയതോടെ ആ നഗരത്തിനു ലഭിച്ചിരുന്ന ലോകശ്രദ്ധ അവര്ക്കു ചിരപരിചിതമായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

കാശിയിലെ നയതന്ത്ര ഉദ്യോഗസ്ഥര്ക്ക് തിരക്കുപിടിച്ച ഒരു ദിവസമായിരുന്നു അന്ന്. അന്നുരാവിലെയാണ് ദിലീപന് എത്തിച്ചേര്ന്നത്. സ്വദീപിലെ ചക്രവര്ത്തിയോട് പുലര്ത്തേണ്ട സ്ഥാനീയമായ ചിട്ടകളും ആചാരങ്ങളും പാലിക്കപ്പെട്ടു. ചന്ദ്രക്കല അലങ്കരിക്കുന്ന ചന്ദ്രവംശികളുടെ ശുഭ്രപതാക ഉയര്ത്തുന്നതടക്കമുള്ള നടപടികള് ചിട്ടയോടെ നിര്ഹിക്കപ്പെട്ടു. അവരിപ്പോള് ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവര്ത്തിയായ ദക്ഷന്റെ ആഗമനത്തിനായി കാത്തു നില്ക്കുകയായിരുന്നു.

ആസ്ഥാനീയമായ ആചാരങ്ങളില് അല്പം കൗശലത്തിന്റെ കലര്പ്പ് ആവശ്യമായിരുന്നു. അവസാനം ചുവന്ന നിറത്തിലുള്ള സൂര്യവംശി പതാക ആ രാജകീയ കൂടാരത്തിന്റെ ഏറ്റവും മുകളിലായി ഉയര്ത്തിക്കെട്ടി. ഭഗവാന് നീലകണ്ഠന് ദക്ഷനെ ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവര്ത്തിയായി പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. ദിലീപന്റെ വൈകാരികമായ പ്രതികരണങ്ങളോട് ശിരസ്സു കുനിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ കാശിയിലെ സ്ഥാനീയ ആചാരങ്ങള് നിര്ഹിക്കുന്നതിന്റെ ചുമതലയുണ്ടായിരുന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥര് സൂര്യവംശികളുടെ കൊടിക്കൂറയുടെ തൊട്ടുതാഴെയായിട്ടാണെങ്കിലും ചന്ദ്രവംശികളുടെ പതാക ഉയര്ത്തിക്കെട്ടിയിരുന്നു.

നിശ്ചയമായും ശിവന് ഇത്തരം ആചാരങ്ങളെ ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നില്ല. നദിക്കുകുറുകെയുള്ള കപ്പല് ശാലയില് ജോലിക്കാര് തിരക്കുപിടിച്ചു പണിയെടുക്കുന്നത് കൗതുകത്തോടെ നോക്കി നില്ക്കുകയായിരുന്നു അദ്ദേഹം. കഴിഞ്ഞ മൂന്നുമാസമായി, ദിവോദാസന്റെ നേതൃത്വത്തില് ബ്രംഗന്മാര് അവിടെ കഠിനാദ്ധ്വാനത്തിലേര്പ്പെട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഗംഗാനദിയുടെ കിഴക്കന് തീരത്തെ വളവില് താമസിക്കുന്നതിനെതിരായി അന്ധവിശ്വാസം നിലനിന്നിരുന്നതിനാല് ബ്രംഗന്മാര്ക്ക് ആ ജോലി ചെയ്യുവാന് ഏറ്റവും സുരക്ഷിതമായ സ്ഥലമായിരുന്നു അത്. ബ്രംഗക്കു കുറുകെ നിർമ്മിച്ചിരുന്ന വലിയ കവാടങ്ങളും വേലിക്കെട്ടുകളും ഭേദിച്ച് മുന്നേറുവാന് പ്രാപ്തമായ രീതിയിലുള്ള ഭീമന് കപ്പലുകളാണ് അവര് നിർമ്മിക്കുവാന് ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. ഗംഗയെപ്പോലെ ഇത്രയും വിശാലമായ നദിക്കുകുറുകെ വേലിക്കെട്ടുകള് നിർമ്മിക്കുന്ന കാര്യം ശിവന് സങ്കല്പിക്കുവാന് സാധിച്ചില്ല. എന്നാല് ആ യാത്രക്ക് ഇത്തരത്തിലുള്ള വലിയ വിശേഷപ്പെട്ട യാനങ്ങള് ആവശ്യമാണെന്ന് ദിവോദാസന് അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ബ്രംഗന്മാരുടെ ഈ നീക്കത്തെ എതിര്ത്തുകൊണ്ട് സംശയാലുവായ അതിഥിഗ്വനോട് താന് പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങള് ശിവന് ഓര്ത്തു: താങ്കള്ക്ക് സങ്കല്പിക്കുവാന് സാധിക്കാത്ത ഒരു കാര്യമായതിനാല് അത് ഈ ലോകത്തില് ഉണ്ടാവില്ല, നിലനില്ക്കുകയില്ല എന്നാണോ അര്ത്ഥം. എന്നാല് കൊട്ടാരമോ കിഴക്കന് തീര ജനവാസ പ്രദേശമോ ഇതിനുവേണ്ടി ഉപയോഗിക്കുവാന് അതിഥിഗ്വന് സമ്മതിച്ചില്ല. അതുകൊണ്ട് ബ്രംഗന്മാര് അടുത്തിടെ വെള്ളം വറ്റിയ, അപകടസാദ്ധ്യതയുള്ള ആ തീരപ്രദേശം അതിനായി ഉപയോഗിക്കുവാന് തീരുമാനിച്ചു.

ബ്രംഗയിലേക്ക് അകമ്പടി പോരാമെന്ന് നീലകണ്ഠനോട് വാഗ്ദാനം ചെയ്തതിന്റെ പിറ്റേദിവസം മുതല് ദിവോദാസന് ആ ജോലിയാരംഭിച്ചിരുന്നു. ദിവോദാസന് വാക്കുപാലിക്കുന്ന ആളാണ്. അയാള് നല്ലവനാണ്.

ദക്ഷന്റെ കപ്പല് കരയിലേക്കടുക്കുന്നതിന്റെ ശബ്ദം ശിവനെ ചിന്തയില്നിന്ന് മടക്കിക്കൊണ്ടുവന്നു. കപ്പലില് നിന്നുള്ള ഒരു വടം നടവഴിയിലേക്ക് താണിറങ്ങുന്നത് അദ്ദേഹം കണ്ടു. രാജകീയമായ സ്ഥാനീയ ചിട്ടകള്ക്കൊന്നും കാത്തുനില്ക്കാതെ നടവഴിയിലേക്ക് ചാടിയിറങ്ങിയ ദക്ഷന് ശിവന്റെയടുത്തേക്ക് മിക്കവാറും ഓടുകയായിരുന്നു. തലകുനിച്ചുകൊണ്ട്, ശ്വാസമെടുക്കാന്പോലും നില്ക്കാതെ ദക്ഷന് ചോദിച്ചു "ആണ്കുഞ്ഞാണോ സ്വാമീ?"

ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവര്ത്തിയെ സ്വീകരിക്കുവാനായി എഴുന്നേറ്റുനിന്ന് ഔപചാരികമായി നമിച്ചുകൊണ്ട് പുഞ്ചിരിയോടെ ശിവന് പറഞ്ഞു "ഇപ്പോള് ഞങ്ങള്ക്കത് അറിയില്ല, രാജന്. നാളെവരെ അവള്ക്കു പ്രസവിക്കാനുള്ള തീയതിയുണ്ട്."

"ഓ, കൊള്ളാം. ഗംഭീരം. അപ്പോള് ഞാന് വൈകിയിട്ടില്ല എന്നര്ത്ഥം. ആനന്ദകരമായ ഈ മുഹൂര്ത്തം എനിക്കു നഷ്ടപ്പെടുമോ എന്നായിരുന്നു എന്റെ വിഷമം."

ശിവന് ഉറക്കെ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. അവരില് ആരാണ് അച്ഛനാണോ അതോ മുത്തച്ഛനാണോ ആരാണ് കൂടുതല് ആവേശഭരിതരെന്ന് പറയുക വിഷമമായിരുന്നു.

- \$@J\$\$ -

''പൂര്വാകജി, താങ്കളെ വീണ്ടും കാണാനിടയായതില് സന്തോഷം. " ഇരിപ്പിടത്തില് നിന്നെഴുന്നേറ്റ്, അന്ധനായ ആ മനുഷ്യന്റെ കാല് തൊട്ടുവന്ദിക്കുവാന് കുനിഞ്ഞുകൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു. പൂർവ്വാകന്റെ പേരിനോടൊപ്പം ആദരവുകൊണ്ടാണ് ശിവന് 'ജി' ചേര്ത്തത്. ദ്രപകുവിന്റെ അന്ധനായ പിതാവായിരുന്നു പൂർവ്വാകന്. വര്ഷങ്ങള്ക്കുമുന്പ് മെലൂഹയിലെ കോട്ട്ദ്വാരയില്വെച്ച് ശിവന് അനുഗ്രഹം തേടിയ വികര്മ്മന്. വികര്മ്മ നിയമം പൊതുജനമദ്ധ്യത്തില് വെച്ചുതന്നെ ശിവന് ലംഘിച്ചത്, തിരസ്കരിച്ചത് കോട്ട്ദ്വാരയിലെ ജനങ്ങളെ അമ്പരിപ്പിച്ചിരുന്നു. വികര്ത്വം കൊണ്ട് മലിനമാക്കുന്ന ഒരാളെ തൊടുന്നുവെന്ന കാര്യം പോകട്ടെ, അങ്ങനെ ഒരാളില്നിന്ന് അനുഗ്രഹം തേടുകയാണ് ശിവന് അന്നു ചെയ്തത്.

ദക്ഷചക്രവര്ത്തിയുടെ സംഘത്തോടൊപ്പം കാശിയില് വന്നതായിരുന്നു പൂർവ്വാകന്. ശിവന് ചെയ്യാന് പോകുന്നത് എന്താണെന്നു മനസ്സിലാക്കി പൂർവ്വാകന് പുറകോട്ടു വലിഞ്ഞു. "അരുത് ദേവാ. അങ്ങ് നീലകണ്ഠനാണ്. എന്റെ പാദം സ്പര്ശിക്കുന്നതിന് അങ്ങയെ അനുവദിക്കാന് എനിക്കെങ്ങനെ സാധിക്കും?"

"എന്തുകൊണ്ട് പാടില്ല പൂ&വ്വാകജി?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

"സ്്വാമി, അങ്ങേക്കെങ്ങനെ എന്റെ പിതാവിന്റെ പാദം തൊട്ടു വന്ദിക്കുവാന് കഴിയും?" ദ്രപകു ചോദിച്ചു. "അങ്ങ് മഹാദേവനാണ്."

"ആരുടെ പാദം തൊട്ടു വന്ദിക്കണമെന്ന് തീരുമാനിക്കേണ്ടത് ഞാനല്ലേ?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

പൂർവ്വാകന്റെ നേര്ക്ക് തിരിഞ്ഞുകൊണ്ട് ശിവന് തുടര്ന്നു "താങ്കള് എന്നേക്കാള് മുതിര്ന്ന ആളാണ്. താങ്കളുടെ അനുഗ്രഹം ഞാന് തേടിയാല് താങ്കള്ക്കത് തള്ളിക്കളയാനാവില്ല. അതുകൊണ്ട് വേഗം എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കുക. കുറേനേരമായി കുനിഞ്ഞുനില്ക്കുന്നതുകൊണ്ട് എന്റെ പുറം വേദനിക്കുന്നു."

ശിവന്റെ മൂര്ദ്ധാവില് കൈപ്പടം വെച്ചുകൊണ്ട് പൂർവ്വാകന് ചിരിച്ചു. "മഹാത്മാവേ, ആര്ക്കും അങ്ങയെ നിരസിക്കാനാവില്ല. ആയുഷ്മാന് ഭവ

" ദീര്ഘായുസ്സ് നേര്ന്നുകൊണ്ടുള്ള അനുഗ്രഹത്താല് തൃപ്തനായി എഴുന്നേറ്റ ശിവന് പൂർവ്വാകനോടു ചോദിച്ചു "അപ്പോള് ഇനി ശിഷ്ടകാലം മകന്റെ കൂടെ കഴിയുവാനാണോ ഉദ്ദേശ്യം?"

"അതെ സ്വാമി."

"പക്ഷേ, ഞങ്ങളിപ്പോള് അപകടം നിറഞ്ഞ ഒരു യാത്രക്കൊരുങ്ങുകയാണ്. താങ്കള് മകനോടൊപ്പം ഞങ്ങളുടെ കൂടെ വരുമോ?"

"പ്രഭോ, ഞാനും ഒരു യോദ്ധാവായിരുന്നു്. എനിക്കിപ്പോഴും അത്യാവശ്യം കരുത്തുണ്ട്. എന്റെ മുന്നില് നില്ക്കുന്ന ഏതു നാഗനേയും വധിക്കാന് എനിക്കു സാധിക്കും."

പുഞ്ചിരിച്ച് കണ്പുരികമുയര്ത്തി ശിവന് ദ്രപകുവിന് നേര്ക്ക് തിരിഞ്ഞു. താന് പിതാവിനെ സംരക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം എന്ന മട്ടില് ദ്രപകു പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ആംഗ്യം കാട്ടി.

"എന്റെ മകനേ, നീ പറയുന്നതെന്താണെന്ന് എനിക്കു മനസ്സിലാവില്ലെന്നാണോ നീ കരുതിയത്?" പൂർവ്വാകന് പറഞ്ഞു. "ഞാന് അന്ധനായിരിക്കാം, പക്ഷേ, എന്റെ കൈയില്നിന്നാണ് നീ വാള് വീശാന് പഠിച്ചത്. ഞാന് എന്നെയും നിന്നെയും സംരക്ഷിച്ചുകൊള്ളാം."

ശിവനും ദ്രപ്കുവും അതുകേട്ട് പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. കോട്ട്ദ്വാറില് വെച്ചുകണ്ട, ആത്മവിശ്വാസമില്ലാത്ത, വിധിയുടെ ആക്രമണത്തിന് വിധേയമായി സ്വന്തം ധീരതയും കരുത്തും നഷ്ടപ്പെട്ട ആ പൂർവ്വാകന് തന്റെ പഴയ ശേഷിയുടെ ജ്വാല വീണ്ടെടുക്കുയാണെന്നു കണ്ടപ്പോള് ശിവന് സന്തോഷം തോന്നി.

"മകനെക്കുറിച്ച് മറന്നുകളയൂ" ശിവന് പറഞ്ഞു. "താങ്കളെ എന്റെ അംഗരക്ഷകനായി ലഭിക്കുകയാണെങ്കില് അതെനിക്ക് ഏറെ സന്തോഷം നല്കുന്ന കാര്യമായിരിക്കും."

- \$@J\$\$ -

''എനിക്ക് പേടി തോന്നുന്നു, ശിവാ."

അറയിലെ കട്ടിലിലിരിക്കുകയായിരുന്നു സതി. ഒരു തളികയില് ഭക്ഷണവുമായി അകത്തേക്കു കടന്നുചെന്നതേയുള്ളൂ ശിവന്. ഭാര്യക്ക് ഭക്ഷണം സ്വയം പാകം ചെയ്തുകൊണ്ട് നീലകണ്ഠന് കൊട്ടാരം പാചകക്കാരനെ അന്ധാളിപ്പിച്ചു.

അല്പം പരിഭവിച്ചതുപോലെ ശിവന് പറഞ്ഞു : "എന്റെ പാചകം അത്ര മോശമൊന്നുമല്ല."

സതി പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. "അതല്ല ഞാന് ഉദ്ദേശിച്ചത്!"

ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് അവളുടെ അടുത്തേക്ക് ചെന്നു. തളിക മേശപ്പുറത്തുവെച്ച് ശിവന് അവളുടെ മുഖം താലോലിച്ചു. "എനിക്കറിയാം. നിന്റെ പ്രസവത്തിന്റെ മേല്നോട്ടം വഹിക്കണമെന്ന് ഞാന് ആയുർവ്വതിയെ നിര്ബ്ബന്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ലോകത്തിലേക്കും വെച്ച് ഏറ്റവും മികച്ച വൈദ്യശ്രേഷ്ഠയാണവര്. ഒരു കുഴപ്പവും ഉണ്ടാകില്ല."

"പക്ഷേ, ഈ കുഞ്ഞും ചാപിള്ളയായാലോ? എന്റെ പൂര്ജന്മപാപം ഈ കുഞ്ഞിനേയും ബാധിച്ചാലോ?"

"മുജ്ജന്മപാപങ്ങള് എന്നൊന്നില്ല, സതീ! ഈ ജീവിതം മാത്രമേയുള്ളൂ. ഇത് മാത്രമാണ് യഥാര്ത്ഥം. ബാക്കിയെല്ലാം സിദ്ധാന്തങ്ങള്. നിനക്ക് സമാധാനം തരുന്ന സിദ്ധാന്തങ്ങള് സ്വീകരിക്കുക, വേദനയുളവാക്കുന്നത് തള്ളിക്കളയുക സങ്കടമുണ്ടാക്കുന്ന ഒരു സിദ്ധാന്തത്തില് നീയെന്തിനു വിശ്വസിക്കണം? നിന്റെ കുഞ്ഞിനും നിനക്കും ആവശ്യമായ പരിചരണമെല്ലാം നീ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇനി വേണ്ടത് വിശ്വാസം."

സതി നിശ്ശബ്ദമായി ഇരുന്നു. ഉള്ളില് തോന്നിയിരുന്ന ആപല്സൂചനകള് അവളുടെ കണ്ണുകളില് പ്രതിഫലിച്ചു.

ശിവന് വീണ്ടും സതിയുടെ മുഖത്തുകൂടെ വിരലുകളോടിച്ചു. "എന്റെ പ്രിയേ, എന്നെ വിശ്വസിക്ക്. നീ സങ്കടപ്പെട്ടതുകൊണ്ട് ഒരു ഗുണവുമുണ്ടാകാന് പോകുന്നില്ല. ക്രിയാത്മകവും ആഹ്ലാദകരവുമായ കാര്യങ്ങള് മാത്രം ആലോചിക്കുക. നമ്മുടെ കുഞ്ഞിനുവേണ്ടി നിനക്കു ചെയ്യാന് കഴിയുന്ന നല്ലകാര്യം അതാണ്. ബാക്കിയെല്ലാം വിധിക്കു വിട്ടുകൊടുക്കുക. എന്തായാലും നേരത്തെ നീ പറഞ്ഞുവെച്ച പന്തയമുണ്ടല്ലോ, നാളെ നീ അതില് തോല്ക്കും"

"എന്ത് പന്തയം?"

"നിനക്കിപ്പോള് അതില്നിന്ന് ഊരിപ്പോകാന് കഴിയില്ല!" ശിവന് പറഞ്ഞു.

"ഗൗരവമായിട്ടു ചോദിക്കുകയാണ്, എന്തു പന്തയം?"

"നമുക്ക് ഒരു മകളുണ്ടാകുമെന്ന്."

"ഞാനത് മറന്നിരിക്കുകയായിരുന്നു" സതി പുഞ്ചിരിച്ചു.

"പക്ഷേ, അതൊരു പുത്രനായിരിക്കുമെന്നാണ് എന്റെ ശക്തമായ തോന്നല്." "അല്ല!"ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു.

സതിയും പുഞ്ചിരിതൂകി. അവള് ശിവന്റെ കൈയില് തല ചായ്ച്ചു. ശിവന് ഒരു കഷണം റൊട്ടി മുറിച്ചെടുത്ത് അതില് അല്പം കറി ചേര്ത്ത് ചുരുട്ടി സതിയുടെ നേര്ക്ക് നീട്ടി. "ഇതില് ഉപ്പ് പാകത്തിനല്ലേയുള്ളൂ?"

— \$@ J 4 **®** —

"മുജ്ജന്മപാപങ്ങള് എന്നൊന്നുണ്ടോ?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

കാശി വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിലിരിക്കുകയായിരുന്നു നീലകണ്ഠന്. ഒരു വാസുദേവപണ്ഡിതനായിരുന്നു ശിവന്റെ മുന്നില് ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നത്. ക്ഷേത്രത്തിന്റെ തൂണുകള്ക്കിടയിലൂടെ അസ്തമയ സൂര്യന് പ്രകാശിച്ചു. ചെങ്കല് തൂണുകള് കൂടുതല് തീക്ഷ്ണമായ തിളക്കത്തോടെ പ്രകാശിച്ചപ്പോള് വിസ്മയകരമായ അന്തരീക്ഷമായിത്തീര്ന്നു അവിടെ.

"താങ്കളെന്തു വിചാരിക്കുന്നു?" വാസുദേവന് ചോദിച്ചു.

"തെളിവു കാണാത്ത യാതൊന്നിലും ഞാന് വിശ്വസിക്കുകയില്ല. തെളിവില്ലാത്ത കാര്യത്തിലെല്ലാം അവ നമുക്ക് സമാധാനം നല്കുന്ന സിദ്ധാന്തങ്ങളാണെന്ന് വിശ്വസിച്ചാല് മതിയെന്നാണ് ഞാന് കരുതുന്നത്. സിദ്ധാന്തം ശരിയാണോ തെറ്റാണോ എന്നൊന്നും നോക്കേണ്ടതില്ല."

"സന്തോഷകരമായ ജീവിതത്തിന് അത് നല്ലൊരു പ്രയോഗിക തന്ത്രമാണ്." പണ്ഡിതന് കൂടുതല് കാര്യങ്ങള് പറയുന്നതിനായി ശിവന് കാത്തു. അദ്ദേഹം പറയുന്നില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോള് ശിവന് വീണ്ടും സംസാരിച്ചു. "താങ്കള് ഇനിയും എന്റെ ചോദ്യത്തിനുള്ള ഉത്തരം പറഞ്ഞില്ല. മുജ്ജന്മ പാപങ്ങള് എന്ന ഒന്നുണ്ടോ? ജീവിതകാലം മുഴുവനും അതിന്റെ യാതന നാം സഹിക്കേണ്ടി വരുമോ?"

"ഞാനതിനൊന്നും ഉത്തരം പറയാത്തത് അതിനുള്ള ഉത്തരങ്ങള് എന്റെ പക്കല് ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടാണ്. എന്നാല് മുജ്ജന്മപാപങ്ങള്ക്ക് ഇപ്പോഴത്തെ ജീവിതത്തില് ദൂഷ്യഫലങ്ങളുണ്ടാക്കാന് കഴിയുമെന്ന് വിശ്വസിക്കുന്നവര്ക്ക് ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് ഇത്തവണയെങ്കിലും നല്ല ജീവിതം നയിച്ചുകൂടേ?"

ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. സര്ഗ്ഗശേഷിയുള്ള വാക്ചാതുരിക്കാരോ അതോ തത്ത്വചിന്തകരോ ഇവര്?

പണ്ഡിതന് പുഞ്ചിരി തൂകി. ഒരിക്കല്ക്കൂടി, എനിക്കതിന് മറുപടിയില്ല! ശിവന് പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. പണ്ഡിതര്ക്ക് തന്റെ ചിന്തകള് സ്വീകരിക്കുവാന് കഴിയുമെന്നും അതുപോലെ മറ്റു പണ്ഡിതന്മാരുടെ കാര്യത്തിലും അദ്ദേഹത്തിനത് ചെയ്യാന് കഴിയുമെന്നും ഉള്ള കാര്യം ശിവന് മറന്നുപോയിരുന്നു.

"ഇതെങ്ങനെ നടക്കുന്നു? എനിക്കെങ്ങനെ താങ്കളുടെ ചിന്തകള് കേള്ക്കാന് കഴിയുന്നു?"

"വാസ്തവത്തില് ഇത് ലളിതമായ ശാസ്ത്രം. റേഡിയോതരംഗശാസ്ത്രം." "ഇതൊരു സിദ്ധാന്തമല്ലേ?"

പണ്ഡിതന് ചിരിച്ചു. "തീര്ച്ചയായും ഇതൊരു സിദ്ധാന്തമല്ല. ഇതൊരു പരമാര്ത്ഥമാണ്. പ്രകാശം നമ്മെ കാണാന് സഹായിക്കുന്നതുപോലെ റേഡിയോതരംഗങ്ങള് നമ്മെ കേള്ക്കുവാന് സഹായിക്കുന്നു. എല്ലാ മനുഷ്യര്ക്കും പ്രകാശത്തിന്റെ സവിശേഷതകള് അനായാസം ഉപയോഗിക്കാന് കഴിയുമെങ്കിലും ഈ റേഡിയോതരംഗങ്ങള് ഉപയോഗിച്ച് കേള്ക്കുവാന് ഭൂരിപക്ഷം ആളുകള്ക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാ. കേള്ക്കുന്നതിനായി നമ്മൾ ശബ്ദതരംഗങ്ങളെയാണ് ആശ്രയിക്കുന്നത്. ശബ്ദതരംഗങ്ങള് വളരെ സാവധാനം, വളരെ കുറവു ദൂരം മാത്രമേ വായുവിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുകയുള്ളൂ. റേഡിയോതരംഗങ്ങള് പ്രകാശത്തെപ്പോലെ അതിവേഗം ദീര്ഘദൂരം സഞ്ചരിക്കുന്നു."

ശിവന് അവന്റെ അമ്മാവനെക്കുറിച്ചോര്ത്തു. അമ്മാവന് ശിവന്

ചിന്തിക്കുന്നതെല്ലാം കേള്ക്കാന് കഴിയുമായിരുന്നു. ചെറുപ്പത്തില്, അതൊരു മാന്ത്രികവിദ്യയാണെന്നാണ് ശിവന് കരുതിയത്. ഇപ്പോള് അതിനെക്കുറിച്ച് അവന് കൂടുതല് മനസ്സിലായി. ഇതിന്റെ പുറകിലൊരു ശാസ്ത്രമുണ്ടെന്നും മനസ്സിലായി. "ഇത് വളരെ കൗതുകകരമായ കാര്യംതന്നെ. എന്തുകൊണ്ട് ഈ തരംഗങ്ങളെ ശബ്ദതരംഗങ്ങളാക്കുവാന് ശേഷിയുള്ള ഒരു യന്ത്രമുണ്ടാക്കിക്കൂടാ?"

"ഹാ, അതൊരു ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള കാര്യമാണ്. ഇനിയും ഞങ്ങള് അക്കാര്യത്തില് വിജയിച്ചിട്ടില്ല. എന്നാല് ഈ റേഡിയോതരംഗങ്ങളെ പിടിച്ചെടുക്കുന്നതിന് മസ്തിഷ്കത്തിന് പരിശീലനം നല്കുവാന് ഞങ്ങള്ക്ക് സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. വര്ഷങ്ങളോളം പരിശീലിച്ചാലെ അതിനു സാധിക്കൂ. യാതൊരു പരിശീലനവും കൂടാതെ താങ്കള്ക്കതിനു സാധിക്കുമെന്നു കണ്ടപ്പോഴാണ് ഞാന് ഞെട്ടിപ്പോയത്."

"എനിക്ക് ഭാഗ്യമുണ്ടെന്ന് ഞാന് കരുതുന്നു."

"ഇത് ഭാഗ്യമല്ല. മഹത്തായ കാര്യം. താങ്കള് വിശേഷവിധിയായി ജനിച്ച ആളാണ്."

ശിവന് മുഖം ചുളിച്ചു. "ഞാനങ്ങനെ കരുതുന്നില്ല. എന്തായാലും അത് എങ്ങനെയാണ് പ്രവര്ത്തിക്കുക? നിങ്ങള് എങ്ങനെ റേഡിയോതരംഗങ്ങള് പിടിച്ചെടുക്കും? എന്തുകൊണ്ടാണ് എല്ലാവരുടെയും ചിന്തകള് എനിക്കു പിടികിട്ടാത്തത്?"

"നിങ്ങളുടെ ചിന്തകള് റേഡിയോതരംഗങ്ങളായി പ്രക്ഷേപിക്കുവാന്പോലും വലിയ അദ്ധ്വാനം ആവശ്യമാണ്. പല ആളുകളും സ്വയം അറിയാതെ, പരിശീലനം പോലുമില്ലാതെ അത് ചെയ്യുന്നുണ്ട്. എന്നാല് റേഡിയോതരംഗങ്ങള് പിടിച്ചെടുക്കുന്നതിനും മറ്റുള്ളവരുടെ ചിന്തകള് കേള്ക്കുന്നതും അത് തീര്ത്തും വ്യത്യസ്തമായ കാര്യമാണ്. അത് എളുപ്പമല്ല. അതിന് വലിയ പ്രക്ഷേപിണികളുടെ പരിധിയിലായിരിക്കണം നമ്മുടെ താമസം." "ക്ഷേത്രങ്ങളോ?"

"ഓ, നീലകണ്ഠന്! താങ്കള് അസാമാന്യ ബുദ്ധിശക്തിയുള്ള ആളാകുന്നു." പണ്ഡിതന് മന്ദഹസിച്ചു. "അതെ, ക്ഷേത്രങ്ങള് പ്രക്ഷേപിണികളെപ്പോലെ പ്രവര്ത്തിക്കുന്നു. മറ്റുള്ള വാസുദേവന്മാരുടെ റേഡിയോതരംഗങ്ങളെ പിടിച്ചെടുക്കുവാനും അതിനു പകരമായി എന്റെ ചിന്തകള് അവരുടെ അടുത്തേക്ക് പ്രക്ഷേപണം നടത്തുവാനും ക്ഷേത്രങ്ങള് എന്നെ സഹായിക്കുന്നു."

അതായത് എല്ലാ വാസുദേവന്മാരും നമ്മൾ പറയുന്നതെല്ലാം എപ്പോഴും കേള്ക്കുന്നുണ്ട് എന്നാണോ അങ്ങുദ്ദേശിക്കുന്നത്, പണ്ഡിത്ജി?

അതെ. ഈ സംഭാഷണം കേള്ക്കാനിഷ്ടപ്പെടുന്ന വസുദേവന്. വളരെ ക്കുറച്ചു വസുദേവന്മാര് മാത്രമേ നമ്മുടെ ഈ കാലഘട്ടത്തിന്റെ രക്ഷകനായ മഹേശ്വരന് നീലകണ്ഠന്റെ വാക്കുകള് കേള്ക്കുവാനാഗ്രഹിക്കാത്തവരായി ഉണ്ടാവുകയുള്ളൂ.

ശിവന് മുഖം ചുളിച്ചു. ഈ പണ്ഡിതര് പറയുന്നത് ശരിയാണെങ്കില്, ഇന്ത്യയിലെ ഏതു ക്ഷേത്രത്തിലുമുള്ള വസുദേവപണ്ഡിതനുമായി അവന് ഇപ്പോള്ത്തന്നെ സംസാരിക്കാന് കഴിയും.

എങ്കില് മഗധ ക്ഷേത്രത്തിലെ വാസുദേവപണ്ഡിതരേ, അങ്ങ് പറയൂ. ജനങ്ങള് നീചശക്തികളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടവരാണെന്ന് അങ്ങ് പറഞ്ഞില്ലേ, അതുകൊണ്ട് അങ്ങ് എന്താണുദ്ദേശിക്കുന്നത്?

ശിവന് ഉച്ചത്തിലുള്ള ഒരു പൊട്ടിച്ചിരി കേട്ടു. അകലെയെവിടെയോ നിന്ന് കേള്ക്കുന്നതുപോലെ. മഗധയിലെ നരസിംഹക്ഷേത്രത്തില്നിന്നുള്ള വസുദേവ പണ്ഡിതന്; നീലകണ്ഠ ഭഗവാനേ അങ്ങ് വളരെ സമര്ത്ഥനാണ്.

"വസുദേവന്, പുകഴ്ത്തലിനു പകരം എനിക്കിഷ്ടം ഉത്തരങ്ങളാണ്. " ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു.

നിശ്ശബ്ദത.

അപ്പോള് ശിവന് മഗധയില്നിന്നുള്ള ശബ്ദം വ്യക്തമായി കേട്ടു.

ധർമ്മകേതിലെ യുദ്ധത്തിനു തൊട്ടുമുന്പ് താങ്കള് നടത്തിയ പ്രഭാഷണം ശരിക്കും എനിക്കിഷ്ടമായി. ഹരഹര മഹാദേവ. നമ്മളെല്ലാവരും മഹാദേവന്മാരാണ്. നമ്മളിലോരോരുത്തരിലും ഓരോ ഈശ്വരനുണ്ട്. എന്തൊരു സുന്ദരമായ ചിന്ത.

"എന്റെ ചോദ്യവുമായി അതിനെന്തു ബന്ധം? എന്തുകൊണ്ടാണ് ആളുകള് തിന്മയുമായി ബന്ധപ്പെടുന്നത് എന്നാണെന്റെ ചോദ്യം.

അങ്ങനെ സംഭവിക്കാറുണ്ട്. വളരെ ആഴത്തില്തന്നെ അങ്ങനെ സംഭവിക്കാറുണ്ട്. നമ്മളിലോരോരുത്തരിലും ഓരോ ഈശ്വരനുണ്ട്. ഇതില് നിന്ന് ഉരുത്തിരിയുന്ന അനുമാനമെന്താണ്?

നമ്മുടെ ഉള്ളിലുള്ള ദൈവത്തെ കണ്ടെത്തേണ്ടത് നമ്മുടെ ഓരോരുത്തരുടെയും ഉത്തരവാദിത്തമാണ്.

അല്ല സുഹൃത്തേ, അത് സാരമാണ്. ഞാന് ചോദിച്ചത് അതിന്റെ അനുമാനമാണ്.

എനിക്കു മനസ്സിലാവുന്നില്ല, പണ്ഡിറ്റ്ജി.

എല്ലാറ്റിനും തുല്യത ആവശ്യമാണ്, നീലകണ്ഠന്. പുരുഷത്വത്തിന് സ്ത്രൈണത ആവശ്യം. ഊര്ജ്ജത്തിന് പിണ്ഡം ആവശ്യം. അതുകൊണ്ട് ആലോചിച്ചു നോക്കൂ! ഹര ഹര മഹാദേവ. എന്താണീ അനുമാനം? ഈ പ്രസ്താവനയെ സമതുലിതമാക്കുന്നെതെന്താണ്?

ശിവന് മുഖം ചുളിച്ചു. അവന്റെ മനസ്സില് ഒരു ചിന്ത കടന്നുവന്നു. അവനത് ഇഷ്ടമായില്ല.

അയോധ്യയിലെ വാസുദേവന് ശിവനോട് തിടുക്കപ്പെട്ടു. സുഹൃത്തേ നിന്റെ ചിന്തകള് നിര്ത്തരുത്. സത്യം കണ്ടുപിടിക്കുവാന് അത് തുടര്ന്നുകൊണ്ടേയിരിക്കുന്നതുമാത്രമാണൊരു വഴി.

ശിവന് മുഖം കോട്ടി. പക്ഷേ, ഇത് സത്യമാകാന് വയ്യ.

സത്യം ഇഷ്ടപ്പെടണമെന്നു നിര്ബന്ധമില്ല. അത് പറയപ്പെടുകയാണ് വേണ്ടത്. അത് ഉറക്കെ പറയൂ. സത്യം താങ്കളെ വേദനിപ്പിച്ചേക്കാം, പക്ഷേ, അത് താങ്കളെ സ്വതന്ത്രനാക്കും.

പക്ഷേ, എനിക്കതു വിശ്വസിക്കാനാവില്ല.

സത്യം വിശ്വസിക്കപ്പെടണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെടുന്നില്ല. അത് നിലനില്ക്കുകമാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്. താങ്കള് എന്താണ് ചിന്തിക്കുന്നതെന്നു കേള്ക്കുവാന് എന്നെ അനുവദിക്കൂ. നമ്മളിലോരോരുത്തരിലും ഒരീശ്വരനുണ്ട്. എന്താണ് യഥാര്ത്ഥ അനുമാനം? നമ്മളിലോരോരുത്തരിലും തിന്മയുണ്ട്.

അതുതന്നെ! നമ്മളിലോരോരുത്തരിലും ഓരോ ഈശ്വരനുണ്ട്. അതുപോലെ നമ്മളിലോരോരുത്തരിലും ഓരോ തിന്മയുമുണ്ട്. ഈശ്വരനും തിന്മയും തമ്മിലുള്ള പോരാട്ടം നമുക്കുള്ളില് നടക്കുന്നു.

ആ വലിയ തിന്മ നമ്മുടെയുള്ളിലെ തിന്മയോടു സ്വയം ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടാണോ ആളുകള് തിന്മയുമായി ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നത്?

നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിലെ വലിയ തിന്മയെ കണ്ടെത്തുമ്പോള് അതെങ്ങനെയാണ് നമ്മുടെയുള്ളില് ആഴത്തില് ബന്ധം സ്ഥാപിക്കുന്നതെന്നതിന് വിശദീകരണം ആവശ്യമില്ല.

തന്റെ മുന്നിലുള്ള പണ്ഡിതരെ ശിവന് ഉറ്റുനോക്കി. ആ സംഭാഷണം അവനെ അസ്വസ്ഥനാക്കിയിരുന്നു. തിന്മയെ കണ്ടുപിടിക്കുകയെന്നതുമാത്രമായിരുന്നു അവന്റെ ലക്ഷ്യം. അതൊരുപക്ഷേ അനായാസമായിരിക്കും. തിന്മയുമായുള്ള ബന്ധം ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിന് ആളുകളെ പ്രേരിപ്പിക്കുവാന് അവനെങ്ങനെ സാധിക്കും?

"എല്ലാ ഉത്തരവും ഇപ്പോള്ത്തന്നെ കണ്ടെത്തിക്കൊള്ളണമെന്നില്ല, സുഹൃത്തേ" കാശിയിലെ വാസുദേവപണ്ഡിതന് പറഞ്ഞു.

ശിവന് തളര്ന്ന മട്ടില് പുഞ്ചിരിച്ചു. പിന്നെ തനിക്കു തിരിച്ചറിയാന് കഴിയുന്ന അകലെ നിന്നുള്ള ഒരു ശബ്ദം അവന് കേട്ടു. ഒരു ആജ്ഞാസ്വരം. കരുത്തുറ്റ ഒരു സ്വരം. കരുത്തുറ്റതെങ്കിലും ശാന്തമായ ഒരു സ്വരം.

ഔഷധം....

തീര്ച്ചയായും തിടുക്കത്തില് എഴുന്നേല്ക്കുന്നതിനിടയില് കാശി പണ്ഡിതന് പറഞ്ഞു. ഉടന്തന്നെ പട്ടുകൊണ്ടുള്ള ഒരു പൊതിയുമായി അയാള് തിരിച്ചെത്തി.

ശിവന് മുഖം ചുളിച്ചു.

"ഇത് താങ്കളുടെ പത്നിയുടെ വയറിന്മേല് പുരട്ടുക, സുഹൃത്തേ" കാശിയിലെ പണ്ഡിതന് പറഞ്ഞു. "നല്ല ആരോഗ്യമുള്ള കരുത്തുള്ള ഒരു കുഞ്ഞായിരിക്കും നിങ്ങള്ക്കു ജനിക്കുന്നത്."

"ഇതെന്താണ്?"

"ഇതെന്താണെന്ന കാര്യമൊന്നും ഒരു വിഷയമല്ല. ഇത് ഫലപ്രദമായി പ്രവര്ത്തിക്കും എന്നതാണ് പ്രധാനം."

ശിവന് ആ പൊതി തുറന്നു. തവിട്ടുകലര്ന്ന ചുവപ്പു നിറത്തിലുള്ള ഒരു കുഴമ്പ് അതിനകത്തുണ്ടായിരുന്നു. അങ്ങേക്ക് നന്ദി. ഇതെന്റെ കുഞ്ഞിന്റെ സുരക്ഷിതത്വം ഉറപ്പുവരുത്തുമെങ്കില് ഞാന് എക്കാലവും താങ്കളോട് നന്ദിയുള്ളവനായിരിക്കും.

ശിവന് മനസ്സിലാക്കുവാന് കഴിയാതിരുന്ന, കാശിയിലെ വാസുദേവനോട് ആജ്ഞാപിച്ച, ആ സ്വരം സംസാരിച്ചു. "നീലകണ്ഠ സ്വാമി അങ്ങിതിന് നന്ദി പ്രകടിപ്പിക്കണമെന്നൊന്നുമില്ല. താങ്കള്ക്കാവശ്യമായ സഹായം ചെയ്യുന്നത് ഞങ്ങളുടെ കര്ത്തവ്യവും ഞങ്ങള്ക്കൊരു ബഹുമതിയുമാണ്. ജയ് ഗുരു വിശ്വാമിത്ര. ജയ് ഗുരു വസിഷ്ഠ."

— \$@ J 4 **®** —

ശിവന് ജനലിനടുത്ത് നില്ക്കുകയായിരുന്നു. കൊട്ടാരത്തിന്റെ മുകള്തട്ടില് നിന്ന് തിരക്കുപിടിച്ച ആ നഗരവും വീതിയേറിയ പവിത്രപാതയും അവന് കാണാന് കഴിഞ്ഞു. അതിന്റെ അറ്റത്തായി ബ്രഹ്മഘട്ടിനടുത്ത് ഭീമാകാരമായ വിശ്വനാഥ ക്ഷേത്രം നിലകൊണ്ടു. പ്രാര്ത്ഥനാ നിരതനായി കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടാണ് ശിവന് അതിനെ ഉറ്റുനോക്കിയത്.

രുദ്രഭഗവാനേ, എന്റെ കുഞ്ഞിനെ കാക്കുമാറാകണേ. യാതൊരു കുഴപ്പവും സംഭവിക്കാതിരിക്കണേ.

നേര്ത്ത ചുമകേട്ടപ്പോള് അവനൊന്നു തിരിഞ്ഞു.

ഭാരതത്തിലെ പ്രമുഖ വ്യക്തികളെല്ലാം സതിയുടെയും ശിവന്റെ കുഞ്ഞിന്റെയും വിവരങ്ങളറിയാന് ശ്വാസമടക്കിപ്പിടിച്ച് കാത്തു നില്ക്കുകയായിരുന്നു. പരിഭ്രമം മൂലം അസ്വസ്ഥനായിരുന്ന ദക്ഷന് വല്ലാത്ത ഭീതിയിലായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് സതിയുടെ കാര്യത്തില് അത്ര ഉല്കണ്ഠയാണ്. ദക്ഷന് എന്തൊക്കെയാണെങ്കിലും അല്ലെങ്കിലും പുത്രീവത്സലനായ ഒരു പിതാവാണ്.

നിസ്സഹായയായി വീരിണി ദക്ഷന്റെ കൈ പിടിച്ചിരുന്നു. തന്റെ മക്കളായ ആനന്ദമയിയും ഭഗീരഥനും ശക്തമെങ്കിലും മൃദുവായ സംഭാഷണത്തില് ഏര്പ്പെട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. അത് നോക്കി നിശ്ശബ്ദനായി ഇരിക്കുകയായിരുന്നു ദിലീപന്. ദിലീപന് ഭഗീരഥനെതന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

കഴിഞ്ഞ മൂന്നുമാസമായി രോഗശയ്യയിലായിരുന്ന പര്വ്വതേശ്വരന് പരിക്കുകളില്നിന്ന് പൂര്ണ്ണമായും മോചിതനായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ആ അറയുടെ മൂലയില് കരുത്തുറ്റ ഒരു മനുഷ്യനായി നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. നീലകണ്ഠന്റെ കുഞ്ഞിന്റെ ജന്മത്തിന് തന്റെ വൈദ്യശ്രേഷ്ഠന്മാര്ക്ക് ഭാഗ ഭാക്കാകുവാനുള്ള അവസരം നല്കാത്തതിന്റെ പേരില് വിഷമിച്ചുകൊണ്ട് അതിഥിഗ്വ രാജന് ആ മുറിയില് അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും നടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാല് ശിവന് പരീക്ഷണങ്ങള്ക്കൊന്നും തയ്യാറില്ലായിരുന്നു. ആയുർവ്വതിക്കുമാത്രമായിരുന്നു അതിന്റെ ചുമതല.

ശിവന് തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോള് നന്തി ചുമരിനടുത്ത് നില്ക്കുന്നതു കണ്ടു. ശിവന് അയാളോട് അടുത്തുവരുവാന് കണ്ണുകൊണ്ട് ആംഗ്യം കാട്ടി.

"എന്താ വേണ്ടത്, പ്രഭോ?" ശിവന്റെ അടുത്തേക്ക് നടന്നുവന്നുകൊണ്ട് നന്തി പറഞ്ഞു.

"എനിക്ക് നിസ്സഹായത അനുഭവപ്പെടുന്നു നന്തി. എനിക്ക് വല്ലാത്ത പരിഭ്രമം തോന്നുന്നു."

"എനിക്കൊരു നിമിഷം തന്നാലും പ്രഭോ."

നന്തി ആ മുറിയില് നിന്ന് പുറത്തേക്കു കുതിച്ചു. അയാള് വീരഭദ്രന്റെ അടുത്ത് തിരിച്ചെത്തിയിരുന്നു.

അവര് രണ്ടുപേരും ആ ജനലിനടുത്തേക്ക് ചെന്നു.

"ഇത് കൊള്ളാം!" വിരഭദ്രന് പറഞ്ഞു.

"ശരിക്കും?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

വീരഭദ്രന് ചില്ലം കത്തിച്ച് ശിവനു നല്കി. ശിവന് ഒരു പുകയെടുത്തു. "ഉം...." ശിവന് മൂളി.

"എന്താ?"

"എനിക്കിപ്പോഴും പരിഭ്രമം തോന്നുന്നു."

വീരഭദ്രന് ചിരിക്കാന് തുടങ്ങി. "എന്തായിരിക്കുമെന്നാണ് താങ്കളുടെ തോന്നല്?"

"പെണ്കുട്ടി."

"പെണ്കുഞ്ഞ്? ഉറപ്പാണോ? ഒരു പെണ്കുഞ്ഞിന് യോദ്ധാവാകാന് കഴിയില്ല."

"എന്തൊരസംബന്ധം! സതിയുടെ കാര്യം നോക്ക്."

വീരഭദ്രന് തലയാട്ടി. "അത് ന്യായം. കുഞ്ഞിന് പേരെന്തിടും?"

"കൃതിക."

"കൃതിക! എനിക്കുവേണ്ടി നിങ്ങളിത് ചെയ്യരുത് സുഹൃത്തേ."

"എടാ വിഡ്ഢീ, നിനക്കുവേണ്ടിയല്ല ഞാനിത് ചെയ്യുന്നത്!"ശിവന് പറഞ്ഞു. "അങ്ങനെയൊരാഗ്രഹം തോന്നിയിരുന്നെങ്കില് ഞാനെന്റെ മകള്ക്ക് ഭദ്ര എന്നു പേരിടുമായിരുന്നു! സതിക്കും കൃതികക്കും വേണ്ടിയാണ് ഞാനിത് ചെയ്യുന്നത്. എന്റെ പത്നിയുടെ ജീവിതത്തില് തുണയായി പാറപോലെ നിന്നവളാണ് കൃതിക. എനിക്കതൊന്ന് ആഘോഷിക്കണം." വീരഭദ്രന് പുഞ്ചിരിച്ചു. "അവള് നല്ല സ്ത്രീയാണ്, അല്ലേ?"

''അവള് നല്ല[്] സ്ത്രീയാണ്[്]. നീ നിന്റെ ഭാഗം നന്നായി ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.''

"ഹെയ്, അവളും അത്രമോശമായി ചെയ്തിട്ടില്ല. ഞാനത്ര ഭയങ്കരനായ ഭര്ത്താവൊന്നുമല്ല!"

"യഥാര്ത്ഥത്തില് അവള്ക്കിതിലും നന്നായി പ്രവര്ത്തിക്കുവാന് കഴിയുമായിരുന്നു!"

ഭദ്രന് കളിയായി ശിവന്റെ കൈത്തണ്ടയിലൊന്ന് അടിച്ചു. ആ രണ്ടു സുഹൃത്തുക്കളും ശബ്ദമില്ലാത്ത ചിരി പങ്കിട്ടു. ശിവന് ചില്ലം വീരഭദ്രന് തിരികെ കൊടുത്തു.

പെട്ടെന്ന് പേറ്ററയുടെ വാതില് തുറന്ന് ആയുർവ്വതി ശിവന്റെ അടുത്തേക്ക് ഓടിവന്നു. "ആണ്കുഞ്ഞ്, ആണ്കുഞ്ഞാണ് ഭഗവാനേ! നല്ല കരുത്തനും സുന്ദരനുമായ ഒരാണ്കുഞ്ഞ്!"

ശിവന് ആയുർവ്വതിയെ എടുത്ത് ഒന്നു വട്ടംകറക്കി. ഹൃദയം തുറന്ന് ചിരിച്ചു. "ആണ്കുഞ്ഞായാലും മതി!"

അമ്പരന്നുപോയ ആയുർവ്വതിയെ താഴെ നിര്ത്തി ശിവന് പേറ്ററയിലേക്ക് ഓടിച്ചെന്നു. മറ്റാരേയും അകത്തേക്കു കടക്കുവാന് ആയുർവ്വതി സമ്മതിച്ചില്ല. സതി ശയ്യയില് കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. തൊട്ടടുത്തായി രണ്ട് ശുശ്രൂഷകര് നില്പുണ്ടായിരുന്നു. കൃതിക സതിയുടെ കൈ പിടിച്ച് തൊട്ടടുത്തുള്ള ഒരു പീഠത്തില് ഇരിപ്പുണ്ട്. ശിവന് അതുവരെ കണ്ടതില്വെച്ച് ഏറ്റവും സുന്ദരനായ ശിശുവായിരുന്നു സതിയുടെ അടുത്ത് കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നത്. വെള്ളത്തുണികൊണ്ട് മുറുകെ പൊതിഞ്ഞുകിടത്തിയിരുന്ന ആ കുഞ്ഞ് നല്ല ഉറക്കമായിരുന്നു.

സതി മൃദുവായി പുഞ്ചിരിച്ചു "ആണ്കുഞ്ഞാണ്. പന്തയത്തില് ഞാന് വിജയിച്ചതുപോലെ തോന്നുന്നു, പ്രാണേശ്വരാ!"

"അത് സത്യം." മകനെ സ്പര്ശിക്കുവാന് ഭയന്നുകൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു "പക്ഷേ, എനിക്കൊരു നഷ്ടവുമില്ല."

സതി ചിരിച്ചു. ഉടന്തന്നെ അവള് ശാന്തയായി. തുന്നലുകള് അവളെ വേദനിപ്പിച്ചു. "നമ്മളിവനെ എന്തു വിളിക്കും? എന്തായാലും കൃതിക എന്നു വിളിക്കാന് പറ്റില്ല."

"അതെ, അങ്ങനെയൊരു പ്രശ്നമുദിക്കുന്നില്ല" സതിയുടെ തോഴി പറഞ്ഞു. "കൃതിക സ്ത്രീ നാമമാണല്ലോ."

"പക്ഷേ, അവനെ നിന്റെ പേര് വിളിക്കാനാണ് എനിക്കിഷ്ടം, കൃതിക," ശിവന് പറഞ്ഞു.

"എനിക്കു സമ്മതം" സതി പറഞ്ഞു. "പക്ഷേ, എന്തായിരിക്കണം ആ പേര്?" ശിവന് ഒരുനിമിഷം ആലോചിച്ചു "കിട്ടിപ്പോയി! നമ്മളിവനെ കാര്ത്തികേയന് എന്നു വിളിക്കും."

നൃത്തം

എട്ട്

പ്രസവമുറിയിലേക്കു കടക്കുവാന് അനുവാദം ലഭിച്ചയുടന് ദക്ഷന് അകത്തേക്കു കുതിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തൊട്ടുപിന്നിലായി വീരിണിയുമുണ്ടായിരുന്നു.

"അച്ഛാ" സതി മന്ത്രിച്ചു "അങ്ങയുടെ ആദ്യത്തെ പേരക്കുഞ്ഞ്." ദക്ഷന് മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. അദ്ദേഹം പതിയെ കാര്ത്തികേയനെ കൈയിലെടുത്തു. സതിയെ അലോസരപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ദക്ഷന് ആ കുഞ്ഞിന്റെ ശരീരത്തില് മുറുകെ കെട്ടിയിരുന്ന വെള്ളത്തുണി അഴിച്ച് കിടക്കയിലിട്ടു. കാര്ത്തികേയനെ ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് ദക്ഷന് അവനെ തിരിച്ചും മറിച്ചും പരിശോധിച്ച്, പൗത്രന്റെ ഓരോ പ്രത്യേകതയും ആരാധനയോടെ വീക്ഷിച്ചു. ഇന്ത്യാ മഹാരാജ്യത്തിന്റെ ചക്രവര്ത്തിയുടെ കണ്ണില്നിന്ന് കണ്ണീര് ഒഴുകിയിറങ്ങി "ഇവന് സുന്ദരനാണ്, ശരിക്കും സുന്ദരന്."

കാര്ത്തികേയന് ഞെട്ടിയുണര്ന്ന് കരയുവാന് തുടങ്ങി. നല്ല കരുത്തനായ കുഞ്ഞിന്റെ ഉച്ചത്തിലുള്ള കരച്ചിലായിരുന്നു അത്! സതി മകനുവേണ്ടി കൈനീട്ടി. എന്നാല് ദക്ഷന് അതെല്ലാം സന്തോഷത്തോടെ നോക്കിനിന്ന വീരിണിക്ക് കുഞ്ഞിനെ കൈമാറുകയാണു ചെയ്തത്. സതിയെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് വീരിണിയുടെ കൈയിലെത്തിയ ഉടന് കാര്ത്തികേയന് ശാന്തനായി. മഹാറാണി വീണ്ടും കുഞ്ഞിനെ വെള്ളത്തുണിയില് പൊതിഞ്ഞ് താരാട്ടുവാന് തുടങ്ങി. പിന്നെ അവര് കുഞ്ഞിനെ സതിയുടെ കൈയിലേക്കു കൊടുത്തു. കുഞ്ഞിന്റെ ശിരസ്സ് സതിയുടെ ചുമലില് വിശ്രമിച്ചു. കാര്ത്തികേയന് മെല്ലെ കൂര്ക്കം വലിച്ച് ഉറക്കത്തിലേക്കു വഴുതിവീണു.

ദക്ഷന്റെ കണ്ണീര് കണങ്ങളില് അവരുടേതായ ജീവിതം നിഴലിച്ചു കാണപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം ശിവനെ ഗാഢംപുണര്ന്നു. "ചരിത്രത്തില്വെച്ച് ഏറ്റവും സന്തോഷവാനായ മനുഷ്യനാണ് ഞാന് പ്രഭോ! എക്കാലത്തേയും സന്തോഷവാന്!"

ചെറുതായി മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന് ചക്രവര്ത്തിയുടെ പുറകില് കളിയായൊന്നു തട്ടി. "എനിക്കറിയാം, മഹാരാജന്."

ദക്ഷന് പുറകോട്ടു നീങ്ങി കണ്ണു തുടച്ചു. "എല്ലാം ശരിയായിരിക്കുന്നു നീലകണ്ഠപ്രഭോ. എന്റെ കുടുംബം ശുദ്ധീകരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഒരിക്കല്ക്കൂടി എല്ലാം കലങ്ങിത്തെളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു."

വീരിണി ദക്ഷനെ ഉറ്റുനോക്കി. അവരുടെ കണ്ണുകള് ഇടുങ്ങിയിരുന്നു. ശ്വാസം കനത്തിരുന്നു. പല്ലുഞെരിച്ച് അവര് മൗനം ദീക്ഷിച്ചു.

— \$@ \$ A \$ B

നദീതീരത്ത് ദിവോദാസിന്റെ അനുചരര് നിർമ്മിച്ചിരുന്ന കപ്പലുകളുടെ നിർമ്മാണ പുരോഗതി പരിശോധിച്ചശേഷം തിരിച്ചു നടന്നുവരികയായിരുന്നു ഭഗീരഥന്. ഏറെ വൈകിയതിനാല് തന്റെ അംഗരക്ഷകരെ അദ്ദേഹം മടക്കി അയച്ചിരുന്നു. എല്ലാത്തിനും പുറമെ എല്ലാവരും അഭയം തേടിയിരുന്ന നഗരമാണല്ലോ കാശി. ശാന്തിയുടെ നഗരം.

തെരുവുകള് തികച്ചും നിശ്ശബ്ദമായതിനാല് പുറകിലെ ചെറിയൊരു ചലനം പോലും അയാള്ക്ക് കേള്ക്കാന് സാധിച്ചു. അക്ഷോഭ്യനായി അയോധ്യയിലെ രാജകുമാരന് നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൈകള് വാളിന്റെ കൈപ്പിടിമേലായിരുന്നു. കാത് കൂര്പ്പിച്ചു പിടിച്ചിരുന്നു. മൃദുവായൊരു പാദപതനം അടുത്തുവന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. പതിയെ ഒരു വാള് വലിച്ചൂരുന്നതിന്റെ ശബ്ദം. പെട്ടെന്ന് വെട്ടിത്തിരിഞ്ഞ് ഭഗീരഥന് തന്റെ കത്തി വലിച്ചൂരി ഒറ്റതള്ള്. അത് അക്രമിയുടെ വയറ്റിലൂടെ കയറിപ്പോയി. അക്രമിയെ നിശ്ചലനാക്കാന് പോന്നതായിരുന്നു ആ വെട്ട്. കടുത്ത വേദനയനുഭവിക്കുമെങ്കിലും അക്രമി മരിക്കാന് സാധ്യതയില്ലായിരുന്നു.

തന്റെ കണ്കോണിലൂടെ ഭഗീരഥന് മറ്റൊരു നീക്കം കണ്ടു. അയാള് തന്റെ അരയിലുണ്ടായിരുന്ന മറ്റൊരു കത്തിക്കുവേണ്ടി കൈനീട്ടി പരതി. എന്നാല് പുതിയ അക്രമഭീഷണി മറ്റൊരു ചുമരില് തട്ടിത്തകര്ന്നു. ചെറിയൊരു ചുരിക അവന്റെ നെഞ്ചില് ഇറങ്ങി. അവന് മരിച്ചു.

ഇടത്തോട്ടു തിരിഞ്ഞപ്പോള് ഭഗീരഥന് നന്തിയെ കണ്ടു. "ഇനിയാരെങ്കിലും?" അയാള് മന്ത്രിച്ചു.

നന്തി തലയാട്ടി.

ഭഗീരഥന് അക്രമിയുടെ അടുത്തേക്ക് കുതിച്ചെത്തി. അവന്റെ ചുമലില് പിടിച്ചു കുലുക്കി ഭഗീരഥന് ചോദിച്ചു "നിന്നെ ആരാണയച്ചത്?" ഘാതകന് നിശ്ശബ്ദത തുടര്ന്നു.

ഭഗീരഥന് അക്രമിയുടെ വയറ്റില് തറച്ചിരുന്ന വാള് ഒന്നു ചുഴറ്റി. "ആരാണ്?"

പൊടുന്നനെ അവന്റെ വായില് നിന്ന് നുരയും പതയും പുറത്തുചാടി. അവന് മൃതപ്രായനായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. നിമിഷങ്ങള്ക്കകം അവന്റെ ജീവനറ്റു.

"നാശം!"അസ്വസ്ഥനായ ഭഗീരഥന് പിറുപിറുത്തു.

പുതിയ അക്രമങ്ങള്ക്കായി കാത്ത്, വാളൂരിപ്പിടിച്ച് നന്തി അയോധ്യയിലെ രാജകുമാരനെ നിരീക്ഷിച്ചു.

ഭഗീരഥന് തലകുലുക്കി എഴുന്നേറ്റു നിന്നു. "നന്ദി, നന്തി. താങ്കള് എന്റെ ചുറ്റുവട്ടത്തുണ്ടായത് എന്റെ ഭാഗ്യം."

"അത് ഭാഗ്യമായിരുന്നില്ല, കുമാരാ." നന്തി പതിയെ പറഞ്ഞു. "താങ്കളുടെ പിതാവിന്റെ സന്ദര്ശന സമയത്ത് താങ്കളെ അനുഗമിക്കണമെന്ന് നീലകണ്ഠന് എന്നോടു നിര്ദ്ദേശിച്ചിരുന്നു. ഭഗവാന് അമിതമായി ഉല്കണ്ഠപ്പെടുകയാണെന്നാണ് ഞാന് കരുതിയത്. ഒരു പിതാവും തന്റെ മകന്റെ ജീവനെടുക്കാന് ശ്രമിക്കുകയില്ലെന്നായിരുന്നു എന്റെ നിഗമനം. എന്റെ നിഗമനം തെറ്റായിരുന്നു."

ഭഗീരഥന് തലകുലുക്കി. "അതിന്റെ ആള് എന്റെ പിതാവല്ല. ഏറ്റവും

കുറഞ്ഞത് അദ്ദേഹം നേരിട്ടല്ല ഇത് ചെയ്യുന്നത്."

"നേരിട്ടല്ല? താങ്കളെന്താ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്?"

"അദ്ദേഹത്തിന് അതിനുള്ള ധൈര്യമില്ല. എന്നാല് ഞാന് അദ്ദേഹത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം എല്ലാവരേയും അറിയിച്ചിരിക്കുന്നു. അത് പല ശത്രുഘടകങ്ങളേയും, കൊട്ടാരത്തിലുള്ള ചിലരേയും സിംഹാസനം ലക്ഷ്യമിടുവാന് പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു. അവര്ക്ക് ആകപ്പാടെ ചെയ്യാനുള്ളത് എന്നെ ആ സമവാക്യത്തില്നിന്ന് പുറത്താക്കുക എന്നതാണ്. ഞാന് ഒരു അപകടത്തില് പെട്ട് മരിച്ചുവെന്ന് വരുത്തുക."

"ഇത്" ചത്തുമലച്ചുകിടക്കുന്ന അക്രമികള്ക്കു നേരെ ചൂണ്ടി നന്തി തുടര്ന്നു "ഒരപകടമാണെന്ന് തോന്നുന്നില്ല."

"എനിക്കറിയാം. അവര് കൂടുതല് നിരാശരായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. എന്നാണ് അതിനര്ത്ഥം."

"എന്തിന്?"

"എന്റെ പിതാവിന്റെ ആരോഗ്യസ്ഥിതി അത്ര നല്ലതല്ല. തങ്ങള്ക്കിനി ഒട്ടും സമയമില്ലെന്ന് അവര് കരുതുന്നതായി എനിക്കു തോന്നുന്നു. അദ്ദേഹം മരിക്കുന്ന സമയത്ത് ഞാന് ജീവനോടെ ഇരിപ്പുണ്ടെങ്കില് ഞാന് രാജാവായി വാഴിക്കപ്പെടും."

നന്തി തലയാട്ടി.

ഭഗീരഥന് നന്തിയുടെ പുറത്ത് തട്ടി "ഞാന് താങ്കളോട് കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു സുഹൃത്തേ. എന്നെന്നും നന്ദിയുള്ളവനായിരിക്കും, ജീവനോടെ ഇരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം."

നന്തി പുഞ്ചിരിച്ചു. "അങ്ങ് ദീര്ഘകാലം ജീവിച്ചിരിക്കും, കുമാരാ. ഞാനീ ചുറ്റുവട്ടത്തുള്ളിടത്തോളംകാലം അങ്ങേക്കൊരാപത്തും പിണയുകയില്ല. അങ്ങയെ ആക്രമിക്കാനൊരുങ്ങുന്നവനും അങ്ങേക്കുമിടയില് ഇനി ഞാനുണ്ടാവും. അങ്ങയെ മുഴുവനായി മൂടുവാന് എന്റെയീ വലിപ്പമുള്ള ദേഹം എപ്പോഴുമുണ്ടായിരിക്കും."

— \$@ J 4 **®** —

ഭീമാകാരമായ ശരീരത്തെക്കുറിച്ച് നര്മ്മോക്തിയോടെ നന്തി പറയാന് ശ്രമിച്ചതുകേട്ട് ഭഗീരഥന് പുഞ്ചിരിച്ചു.

"അവരുടെ പേരെന്താണെന്നറിഞ്ഞോ? ആരാണവരെ അയച്ചത്?"

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ, പ്രഭോ" ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. "എനിക്കെന്തെങ്കിലും മറുപടി കിട്ടുന്നതിനുമുന്പ് അവര് മരിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു."

ശിവന് നെടുവീര്പ്പിട്ടു. "മൃതദേഹങ്ങളോ?"

"കാശിയിലെ ക്രമസമാധാനപാലകര്ക്കു വിട്ടുകൊടുത്തു." ഭഗീരഥന് പറഞ്ഞു. പക്ഷേ, അവര്ക്ക് എന്തെങ്കിലും സൂചനകള് ശേഖരിക്കുവാന് കഴിയുമെന്ന് ഞാന് കരുതുന്നില്ല.

"ഉം..." ശിവന് പറഞ്ഞു.

"ആറാമത്തെ തവണയാണ്, എന്റെ ജീവന് ഞാന് താങ്കളോടു കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്."

"താങ്കള്ക്കെന്നോട് യാതൊരു കടപ്പാടും വേണ്ട." നന്തിയുടെ നേര്ക്ക് തിരിയുന്നതിനുമുന്പ് ശിവന് ഭഗീരഥനോടു പറഞ്ഞു. "നന്ദി സുഹൃത്തേ, ഈ ബഹുമതിക്കെല്ലാം അര്ഹന് നീയാണ്."

നന്തി തല കുനിച്ചു. "അങ്ങയെ സേവിക്കാന് അവസരം ലഭിച്ചത് ഒരു ബഹുമതിയാണ്, പ്രഭോ." "താങ്കള് ആനന്ദമയിയോട് എന്താണ് പറയാന് പോകുന്നത്?" ശിവന് ഭഗീരഥനു നേരെ തിരിഞ്ഞുകൊണ്ട് ചോദിച്ചു.

ഭഗീരഥന് മുഖം ചുളിച്ചു "ഒന്നുമില്ല. അവളെ അനാവശ്യമായി ബുദ്ധിമുട്ടിക്കുവാന് ഞാനുദ്ദേശിക്കുന്നില്ല. എനിക്കിപ്പോള് കുഴപ്പമൊന്നുമില്ല. ഇതാരും അറിയണമെന്നില്ല."

"അതെന്താ?"

"കാരണം, എന്തുകൊണ്ടാണീ അക്രമം നടന്നതെന്ന് അന്വേഷിക്കുവാന്പോലും പിതാവ് ശ്രമിക്കുകയില്ല. 'അപകടങ്ങള്' നിർമ്മിക്കുന്നതിലുപരി ഇനി എന്നെ തുറന്നാക്രമിക്കാനുള്ള ഒരു മൗനാനുവാദമായി മറ്റ് അഭിജാതര് ഇതിനെ കണക്കാക്കും. ഈ വാര്ത്ത പുറത്തറിയുന്നത് ശത്രുപക്ഷത്തെ കിരീടമോഹികള്ക്ക് പ്രോത്സാഹനം നല്കുന്നതായിരിക്കും."

"താങ്കളുടെ പിന്നാലെ അനേകം അഭിജാതര് ലക്ഷ്യമിട്ട് നടപ്പുണ്ടോ?"

"കൊട്ടാരത്തിലെ പകുതിയോളം പേര് എന്റെ പിതാവിന്റെ ബന്ധുക്കളാണ്, പ്രഭോ. തങ്ങള്ക്കോരോരുത്തര്ക്കും സിംഹാസനത്തിന് അവകാശമുണ്ടെന്നാണ് അവരെല്ലാം കരുതിയിരിക്കുന്നത്."

ശിവന് ഒരു നെടുനിശ്വാസമുതിര്ത്തു. "താങ്കളുടെ പിതാവ് ഇവിടെ ഉള്ളിടത്തോളം കാലം ഒരിക്കലും ഒറ്റയ്ക്കിവിടെ താമസിക്കരുത്. ഇവിടെനിന്നും ഏറെ അകലെ ബ്രംഗയിലേക്കുള്ള എന്റെ യാത്രയില് താങ്കളും എന്നോടൊപ്പം വരുന്നു."

ഭഗീരഥന് തലകുലുക്കി.

ശിവന് ഭഗീരഥന്റെ ചുമലില് തട്ടി. "താങ്കള് സ്വയം കൊല്ലപ്പെടുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തുക. താങ്കള് എനിക്ക് വളരെ വേണ്ടപ്പെട്ട ആളാകുന്നു."

ഭഗീരഥന് പുഞ്ചിരിച്ചു. "അങ്ങേക്കുവേണ്ടി ഞാനെപ്പോഴും ജീവനോടെയുണ്ടാകും, പ്രഭോ."

ശിവന് പതിയെ ചിരിച്ചു. നന്തിയും അതുതന്നെ ചെയ്തു.

— \$@ \$ A \$ B

"മഹാരാജന്, ഇത്രയധികം സോമരസചൂര്ണ്ണം കൊടുക്കുന്നത് ബുദ്ധിയല്ലെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു." ശിവന് പറഞ്ഞു.

അപ്പോള് ശിവനും ദക്ഷനും ശിവന്റെ താമസസ്ഥലത്തായിരുന്നു. കാര്ത്തികേയന് പിറന്നിട്ടിപ്പോള് ഒരാഴ്ച പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. സതിയും കാര്ത്തികേയനും തൊട്ടടുത്ത മുറിയില് ഉറക്കമായിരുന്നു. കൃതികയും ഒരുപറ്റം ശുശ്രൂഷകമാരും അവളെ പരിപാലിക്കാനുണ്ടായിരുന്നു. കാര്ത്തികേയനുള്ള സമ്മാനമായി ദക്ഷന് വലിയൊരളവില് സോമരസചൂര്ണ്ണം കൊണ്ടുവന്നിരുന്നതു കണ്ടപ്പോള് ശിവന് ഞെട്ടിപ്പോയി. ജനിച്ചനാള്മുതല് തന്നെ എല്ലാദിവസവും കാര്ത്തികേയന് സോമരസം കഴിക്കണമെന്ന് ദക്ഷന് ആഗ്രഹിച്ചു. അതു സേവിക്കുന്നതോടെ അവന് കരുത്തനായ യോദ്ധാവായി മാറുമെന്ന് അദ്ദേഹം പ്രതീക്ഷിച്ചു. കാര്ത്തികേയന്റെ പതിനെട്ടാമത്തെ ജന്മദിനംവരെ സേവിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ ചൂര്ണ്ണം ദക്ഷന് കൊണ്ടുവന്നിരുന്നു!

"സ്വാമീ" ദക്ഷന് പറഞ്ഞു "സ്നേഹമോഹിതനായ ഒരു മുത്തച്ഛനോട് തന്റെ ആദ്യത്തെ പേരക്കുഞ്ഞിന് എന്തു നല്കണം എന്തു നല്കാതിരിക്കണം എന്നൊന്നും പറയുന്നത് ന്യായമല്ലെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു." "പക്ഷേ, മഹാരാജന്, മന്ദരപര്വ്വതം തകര്ന്നതോടെ അങ്ങേക്ക് സോമരസചൂര്ണ്ണം വളരെ കുറച്ചല്ലേ ലഭിക്കുന്നുള്ളൂ. രാജ്യത്തിനുമുഴുവന് കൂടുതല് സോമരസം ആവശ്യമായി വന്നിട്ടുള്ള സാഹചര്യത്തില് എന്റെ മകന് ഇത്രയധികം സോമരസചൂര്ണ്ണം നല്കുന്നത് ശരിയാണെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല."

"ഞാനതിനെക്കുറിച്ചാലോചിച്ച് വിഷമിച്ചുകൊള്ളാം പ്രഭോ. ദയവായി വേണ്ട എന്നു മാത്രം പറയരുത്."

ശിവന് ആ ശ്രമം ഉപേക്ഷിച്ചു. "മന്ദരപർവ്വതത്തിന്റെ പുനര്നിർമ്മാണ പദ്ധതി ഏതുവരെയായി?"

"അതിന് ഒരുപാട് സമയം വേണ്ടിവരുന്നു" നിഷേധാര്ത്ഥത്തില് കൈ വീശിക്കൊണ്ട് ദക്ഷന് പറഞ്ഞു. "നമുക്കതൊക്കെ മറന്നുകളയാം. ഇത് വളരെ സന്തോഷകരമായ ഒരു സംഭവമാണ്. എനിക്കൊരു പേരക്കുട്ടിയുണ്ടായിരിക്കുന്നു. സുന്ദരനും സമ്പൂര്ണ്ണനുമായ, ഇന്ത്യയുടെ ചക്രവര്ത്തിയായിത്തീരേണ്ട ഒരു പൗത്രന്."

— ★@ J + + -

ഒരു കുഞ്ഞ് ജനിച്ച് ഏഴാം ദിവസമാണ് കാശിക്കാര് പാട്ടും നൃത്തവുമൊക്കെയായി അതിന്റെ ജനനം ആഘോഷിക്കാറുള്ളത്. തന്റെ ആതിഥേയരുടെ ആചാരങ്ങള് മാനിക്കുവാന് ശിവന് നിശ്ചയിച്ചു. നൃത്തശാലയിലെ ഒരു സിംഹാസനത്തില് ഇരിക്കുകയായിരുന്നു ശിവന്. അതിനടുത്തുള്ള കാശിയിലെ റാണിക്കുവേണ്ടിയുള്ള സിംഹാസനത്തില് ഉറങ്ങുന്ന കാര്ത്തികേയനെ കൈയിലെടുത്തു താലോലിച്ചുകൊണ്ട് സതി ഇരുന്നു. ശിവനും സതിക്കും അടുത്തുള്ള സിംഹാസനത്തില് ദക്ഷനും ദിലീപനും ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവര്ക്കു പുറകിലായി കാശിയിലെ രാജകുടുംബം ഇരുന്നു. ആചാരമനുസരിച്ച് കാശിരാജാവും കുടുംബവും താഴ്ന്ന തലത്തില് ഉപവിഷ്ടരാകുന്നത് അനുചിതമായിരുന്നു. പക്ഷേ, അതിഥിഗ്വന് അതൊന്നും കാര്യമാക്കിയില്ല.

സതി ശിവനുനേരെ കുനിഞ്ഞ് ശിവന്റെ കാതില് പറഞ്ഞു. "പതിവുള്ളതുപോലെ അങ്ങ് മനോഹരമായി നൃത്തം ചെയ്തു." "നീയതു ശ്രദ്ധിച്ചു?" ശിവന് കളിയാക്കി.

കുറച്ചുനേരംമുന്പ് സന്ധ്യയോടെ, സ്വന്തം നൃത്തപ്രകടനത്തോടെ ആഘോഷപരിപാടികള് ആരംഭിച്ചാല് മതിയെന്ന് ശിവന് നിര്ബന്ധം പിടിച്ചു. നീലകണ്റന് തന്നെ നൃത്തം ചെയ്യുന്നത് നേരില് കാണുവാനുള്ള മഹാഭാഗ്യം കൈവന്നത് കാണികള്ക്ക് വിശ്വസിക്കാനായില്ല. അഞ്ച് നിമിഷത്തോളം എഴുന്നേറ്റു നിന്ന് കരഘോഷം മുഴക്കിയാണ് കാണികള് അദ്ദേഹത്തിന്റെ നൃത്തപാടവത്തെ അഭിനന്ദിച്ചത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏറ്റവും മികച്ച നൃത്തപ്രകടനങ്ങളിലൊന്നായിരുന്നു അത്. കാണികള് ഹര്ഷോന്മാദം പൂണ്ടു. എന്നാല് തന്റെ നൃത്തപ്രകടനത്തിനിടയില് സതിയുടെ ശ്രദ്ധ മറ്റെവിടെയോ ആയിരുന്നുവെന്ന് കടുത്ത നീരസത്തോടെ ശിവന് മനസ്സിലാക്കി. ദക്ഷന് സോമരസചൂര്ണ്ണം കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടെന്ന വിവരം ശിവന് പറഞ്ഞതുമുതല് സതി അസ്വസ്ഥയായി കാണപ്പെട്ടു.

"തീര്ച്ചയായും ഞാനത് ശ്രദ്ധിച്ചു." സതി പുഞ്ചിരിച്ചു. "പക്ഷേ അച്ഛന് ഇത്രയധികം സോമരസം കൊണ്ടുവന്നതുകണ്ടപ്പോള് എനിക്ക് വിഷമം തോന്നി. അത് ശരിയല്ല. അത് മെലൂഹയ്ക്കുള്ള സാധനമാണ്. രാജകുടുംബത്തില്പെട്ടവനാണെന്നു കരുതി കാര്ത്തികേയന് പ്രത്യേക പരിഗണനയൊന്നും ലഭിക്കാന് പാടില്ല. ഇത് ശ്രീരാമദേവന്റെ ആദര്ശങ്ങള്ക്കു വിരുദ്ധമാണ്."

"എങ്കില് നീ ഇക്കാര്യം അച്ഛനോട് സംസാരിക്ക്."

"ഞാന് സംസാരിക്കും. ഉചിതമായ സന്ദര്ഭത്തില്."

"നല്ലത്. എന്തായാലും ആനന്ദമയി ഇപ്പോള് നൃത്തം ചെയ്യാനെത്തും. നീയത് കാണണം. അവള് എന്നെപ്പോലെ ക്ഷമാശീലമുള്ളവളായിരിക്കില്ല."

സതി ശിവന്റെ തോളില് തല ചായ്ച്ച് നൃത്തവേദിയിലേക്കു നോക്കിയ നിമിഷത്തില് ആനന്ദമയി വേദിയിലേക്ക് നടന്നടുക്കുന്നത് അവള് കണ്ടു. അവളെ ഞെട്ടിപ്പിക്കുന്നവിധം, മാദകത്വത്തോടെ ചെറിയൊരു മുണ്ടും ഇറുകിയ കുപ്പായവും ധരിച്ചുകൊണ്ടാണ് ആനന്ദമയി വേദിയിലേക്ക് കയറിയത്. സതി പുരികമുയര്ത്തി ശിവനെ നോക്കി. ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

"ഈ നൃത്തത്തിന് അനുയോജ്യമായ വസ്ത്രവിതാനം." ശിവന് പറഞ്ഞു. സതി തല കുലുക്കിക്കൊണ്ട് നൃത്തവേദിയുടെ നേര്ക്ക് കണ്ണുകള് തിരിച്ചു. ശിവന് അല്പം നാണത്തോടെ പര്വ്വതേശ്വരനെ ഒന്നു നോക്കി. സർവ്വസൈന്യാധിപന്റെ മുഖം അഭേദ്യമായ ഒരു മുഖാവരണമായിരുന്നു. സൂര്യവംശി എന്ന നിലയില് ലഭിച്ച പരിശീലനം അങ്ങനെയായിരുന്നു. എന്നാല് ഇറുകിയ താടിയെല്ലും പുരികത്തിന്റെ വളവും അദ്ദേഹം വികാരഭരിതനാണെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു.

നൃത്തപ്രകടനത്തിന് അനുഗ്രഹവും പ്രചോദനവും തേടി ആനന്ദമയി ശിരസ്സ് കുനിച്ച് തന്റെ മൂര്ദ്ദാവ് ആ നൃത്തവേദിയില് മുട്ടിച്ചു. സദസ്സില് മുന് നിരയിലിരുന്ന ചന്ദ്രവംശികള് അനാവൃതമായ ആനന്ദമയിയുടെ വിശാലമായ മാറിടവിടവ് കാണുന്നതിനായി കുറച്ചുകൂടി മുന്നോട്ടു കുനിഞ്ഞു. മറ്റേതെങ്കിലും നര്ത്തകിയായിരുന്നെങ്കില് കാണികള് ചൂളമടിക്കുമായിരുന്നു. പക്ഷേ, സ്വദീപിലെ രാജകുമാരിയായിരുന്നു അവരുടെ മുന്നില് നൃത്തം ചെയ്യുവാന് തയ്യാറെടുത്തിരുന്നത്. അതുകൊണ്ട് അവര് അവളെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് നിശബ്ദരായി ഇരുന്നു. അപ്പോള് മറ്റൊരു നര്ത്തകന് വേദിയിലേക്കു നടന്നുവന്നു. ഉത്തങ്കന്. പ്രശസ്തനായ മഗധന് സൈനികദളപതിയുടെ സന്തതിപരമ്പരയില്പെട്ട ഉത്തങ്കന്റെ സൈനികസേവനത്തിന് യുദ്ധത്തില്നിന്നേറ്റ ഒരു മുറിവോടെ വിരാമമായിരുന്നു. ആ മുറിവ് അയാളുടെ വലതു ചുമലില് വലിയൊരു മുഴയ്ക്ക് കാരണമായി. ജീവിതത്തില് മോഹഭംഗം സംഭവിച്ച മറ്റാളുകളുടേതുപോലെ ഉത്തങ്കനും കാശിയില് അഭയംതേടി. ഇവിടെ വെച്ച് അയാള് നൃത്തത്തിന്റെ സൗന്ദര്യം കണ്ടെത്തി. എന്നാല് അയാളുടെ സൈനികജീവിതത്തില് തടസ്സം നിന്ന അതേ പരിക്കുതന്നെ അയാളുടെ നര്ത്തന ജീവിതത്തേയും പുറകോട്ടു പിടിച്ചുവലിച്ചു. വലിയൊരു നര്ത്തകനാകുന്നതില്നിന്ന് സ്വന്തം ചുമലിലെ മുഴ അയാളെ വിലക്കി. ബലഹീനരോട് മൃദുസമീപനം പുലര്ത്തിയിരുന്ന കറകളഞ്ഞ ഒരു ചന്ദ്രവംശിയായിരുന്ന ആനന്ദമയിക്ക് ഉത്തങ്കനോട് കാരുണ്യം തോന്നിയതിനാലാണ് അയാളെ തന്റെ നൃത്തപങ്കാളിയാക്കിയതെന്ന് പിറുപിറുക്കലുകളുയര്ന്നു.

എന്നാല് ഈ സഹതാപം അസ്ഥാനത്താണോ എന്ന തോന്നലും ഉയരുകയുണ്ടായി. ഒരുപക്ഷേ, വേദിയില്വെച്ച് ഉത്തങ്കന് അപമാനിക്കപ്പെടാനുള്ള സാധ്യതയുണ്ടായിരുന്നു. മഹാമുനി വിശ്വാമിത്രനെ ദേവലോകത്തെ അപ്സരസ്സായ മേനക മോഹിപ്പിക്കുന്നരംഗം അവതരിപ്പിക്കുന്ന സങ്കീര്ണ്ണമായ ഒരു നൃത്തരംഗമായിരുന്നു അവര്ക്കവിടെ അവതരിപ്പിക്കാനുണ്ടായിരുന്നത്. ഉത്തങ്കന് ആ നൃത്തത്തില് തന്റെ പങ്കാളിക്കു തുല്യമായ രീതിയില് നൃത്തപ്രകടനം നടത്തുവാന് സാധിക്കുമോ?

അത്തരം ഊഹങ്ങളെല്ലാം അവഗണിച്ചിരുന്ന ആനന്ദമയി ഉത്തങ്കനെ നോക്കി വണങ്ങി. അയാള് തിരിച്ചും അതുപോലെ വണങ്ങി. പിന്നെ അവര് പരസ്പരം അടുത്തുചെന്നു. ഒരു നൃത്തം ആരംഭിക്കുമ്പോള് പതിവുള്ള സാധാരണനിലയേക്കാളധികം ആ ശരീരങ്ങള് അടുത്തു. ഉത്തങ്കന്റെ കൈക്ക് തന്റെ ശരീരത്തിലേക്ക് വേണ്ടത്ര എത്തുവാന് കഴിയില്ലെന്നു കണ്ട് അതനുസരിച്ച് നില ക്രമീകരിച്ചതുമാകാം. ശിവന് ഒരിക്കല്ക്കൂടി പര്വ്വതേശ്വരനെ നോക്കി. കണ്ണുകള് അല്പം ഇറുക്കിപ്പിടിച്ച് ശ്വാസം അടക്കിപ്പിടിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു അദ്ദേഹം.

അസൂയ തോന്നുന്നുണ്ടാകുമോ അദ്ദേഹത്തിന്?

ഉത്തങ്കന്റെ ചലനം നിയന്ത്രിക്കപ്പെട്ട കൈകള്ക്ക് അനുയോജ്യമായ വിധത്തില് ആ നൃത്തരൂപത്തിന്റെ പരമ്പരാഗതമായ ചട്ടങ്ങളില് മാറ്റം വരുത്തിയാണ് അയോധ്യയിലെ രാജകുമാരി ആ നൃത്തരംഗം ചിട്ടപ്പെടുത്തിയിരുന്നത്. തീവ്രമായ രതിഭാഷ പ്രദര്ശിപ്പിക്കുന്ന വിധം വളരെ ഇഴുകിച്ചേര്ന്നുകൊണ്ട് നൃത്തം ചെയ്യാന് കഴിയുന്ന വിധത്തിലായിരുന്നു ആ നൃത്തരംഗം സംവിധാനം ചെയ്തിരുന്നത്. നടുക്കം മൂലം വാ തുറന്നുപിടിച്ചുകൊണ്ടാണ് കാണികള് ആദ്യം അത് ആസ്വദിച്ചത്. രാജകുമാരി ആനന്ദമയിയെ ഇത്രയ്ക്ക് ചേര്ത്തുപിടിക്കുവാന് ഈ മുന്സൈനികന് ആരാണനുവാദം നല്കിയത്? എന്നാല് നൃത്തത്തിന്റെ മികവും നിലവാരവും അവരെ അതിലേക്ക് ഇഴുകിചേര്ത്തു. വിശ്വാമിത്ര മേനക നൃത്തം മറ്റൊരിക്കലും ഇത്ര വികാരോഷ്മളമായി അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായി അവരാരും കണ്ടിട്ടില്ലായിരുന്നു.

ആ നൃത്തരംഗം അവസാനിച്ചപ്പോള്, കാണികള് എഴുന്നേറ്റുനിന്ന് വന്യമായി കരഘോഷം മുഴക്കുകയും ചൂളം വിളിക്കുകയും ചെയ്തു. ശരിക്കും വിസ്മയകരമായ പ്രകടനം തന്നെയായിരുന്നു അത്. ആനന്ദമയി കാണികളെ തലകുനിച്ചു വണങ്ങിയശേഷം അതിന്റെ മുഴുവന് ബഹുമതിയും അംഗവൈകല്യമുള്ള ആ മുന് സൈനികനാണെന്ന് സൂചിപ്പിക്കും വിധം ഉത്തങ്കനുനേരെ കൈനീട്ടി. ആ അഭിനന്ദനപ്രവാഹത്തില് പ്രസാദവാനായ ഉത്തങ്കന് തന്റെ ജീവിതത്തില് ഒരു ലക്ഷ്യമുള്ളതുപോലെ തോന്നി. ഒരു പക്ഷേ ആദ്യമായിട്ടായിരിക്കാം അയാള്ക്കങ്ങനെ തോന്നിയത്. അവിടെ സന്നിഹിതരായിരുന്നവരില് പര്വ്വതേശ്വരന് മാത്രമാണ് കരഘോഷം നടത്താതിരുന്ന ഒരാള്.

- \$@J\$\$ -

പിറ്റേദിവസം കാശിയിലെ രാജകൊട്ടാരത്തില് താല്ക്കാലികമായി നിർമ്മിച്ച സൈനികപരിശീലനകേന്ദ്രത്തില് വെച്ച് പര്വ്വതേശ്വരന് പൂർവ്വാകനുമായി മുഷ്ടിയുദ്ധം നടത്തി. ആ മുന് ദളപതി തനിക്കു നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയെന്നു കരുതിയിരുന്ന ഭീതിദമായ ആ കരുത്ത് വീണ്ടും കണ്ടെത്തിപ്പിടിക്കുകയായിരുന്നു. കാഴ്ചയില്ലാതിരുന്നിട്ടും തന്റെ മികച്ച ശ്രവണശക്തികൊണ്ട് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ നീക്കങ്ങള് മനസ്സിലാക്കുവാനും അതിനനുസരിച്ച് പ്രതികരിക്കാനും അവസരം കിട്ടുമ്പോള് ഇടിക്കുവാനും സാധിച്ചു.

പര്വ്വതേശ്വരന് ആഹ്ലാദം തോന്നി.

പരിശീലനം തല്ക്കാലം നിര്ത്തിവെച്ച് അദ്ദേഹം ദ്രപകുവിനെ നോക്കി തല കുലുക്കി. പിന്നെ അദ്ദേഹം പൂർവ്വാകന് നേരെ, ചെറുതായൊന്ന് തലകുനിച്ച് മെലൂഹന് രീതിയിലുള്ള അഭിവാദ്യമര്പ്പിച്ചു. പൂർവ്വാകനും തന്റെ നെഞ്ചില് മുഷ്ടികൊണ്ടടിച്ച് പര്വ്വതേശ്വരന് തലകുനിച്ചതിനേക്കാള് താഴേക്ക് തല കുനിച്ച് വണങ്ങി. പര്വ്വതേശ്വരന്റെ ഇതിഹാസതുല്യമായ വീര്യത്തെ പൂർവ്വാകന് ആദരിച്ചിരുന്നു.

"ദളപതി പൂർവ്വാകന്, നീലകണ്ഠനോടൊപ്പം പോകുന്ന സൂര്യവംശിസൈനികദളത്തില് താങ്കളെ ഉള്പ്പെടുത്താന് കഴിയുന്നത് എനിക്കൊരു ബഹുമതിയാണ്." പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു.

പൂർവ്വാകന് പുഞ്ചിരിച്ചു. അയാളെ ദശാബ്ദങ്ങളായി ആദ്യമായിട്ടാണ് ആരെങ്കിലും ദളപതി എന്നു വിളിക്കുന്നത്. "ബഹുമതിയെല്ലാം എനിക്കാണ് സേനാപതേ. എന്നെ ചന്ദ്രവംശിസേനയിലേക്ക് തിരുകിക്കയറ്റാതിരുന്നതിന് ഞാന് അങ്ങേക്ക് നന്ദി പറഞ്ഞുകൊള്ളട്ടെ. അവരുടെ കഴിവില്ലായ്മ സഹിക്കുവാന് എനിക്കു സാധിക്കുമെന്ന് ഞാന് കരുതുന്നില്ല."

ആ മുറിയുടെ ഒരറ്റത്ത് നിന്നിരുന്ന ഭഗീരഥന്ന് അതുകേട്ട് പൊട്ടിച്ചിരിക്കാതിരിക്കാനായില്ല. "പൂർവ്വാകന്, നീലകണ്ഠനുവേണ്ടി ആരാണ് കഠിനാദ്ധ്വാനം ചെയ്യുന്നതെന്ന് നമുക്ക് കാണാം! താങ്കളിപ്പോള് നില്ക്കുന്നത് ചന്ദ്രവംശികളുടെ അതിര്ത്തിയിലാണെന്ന കാര്യം മറക്കരുത്. ഇവിടത്തെ യുദ്ധമുറ വ്യത്യസ്തമാണ്."

പൂർവ്വാകന് അതിനു മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. അയാള്ക്കു ലഭിച്ചിരുന്ന പരിശീലനം ഒരു രാജകുടുംബാംഗത്തോട് മറുപടി പറയുന്നതില്നിന്ന് അയാളെ വിലക്കി.

ആ സമയം ആനന്ദമയി അങ്ങോട്ടു കടന്നുവന്നു. ഭഗീരഥന് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പര്വ്വതേശ്വരനെ ഒന്നു നോക്കിയശേഷം ആനന്ദമയിയെ നോക്കി. നടിമാര് ധരിക്കുന്ന വിധത്തിലുള്ള കടുംപച്ച നിറത്തിലുള്ള മാര്ക്കുപ്പായവും കുറിയൊരു മുണ്ടുമാണ് അവള് ധരിച്ചിരുന്നത്. ആനന്ദമയിയെപ്പോലെ നാണമില്ലായ്മയും ധിക്കാരവും സൗന്ദര്യവുമുള്ള ഒരു സ്ത്രീക്കുമാത്രമേ ആ കടും നിറങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും ഉപയോഗിക്കുവാന് കഴിയുമായിരുന്നുള്ളൂ. പര്വ്വതേശ്വരന്റെ ശ്രദ്ധ പിടിച്ചുപറ്റുവാനുള്ള ശ്രമത്തില് ആനന്ദമയി ദിനംതോറുമെന്ന മട്ടില് ലജ്ജയില്ലാത്തവളായി മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്ന് അയാള് സംശയിച്ചു. തന്റെ സഹോദരിയെ അയാള് ഇമ്മട്ടില് കണ്ടിട്ടില്ലായിരുന്നു. അവളോട് അതിനെക്കുറിച്ച് സംസാരിക്കേണമോ അതോ പര്വ്വതേശ്വരനെ പുറത്തേക്കു വിളിച്ചുനിര്ത്തി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യമെന്താണെന്ന് ചോദിച്ചറിയേണമോ എന്ന കാര്യത്തില് അയാള്ക്ക് തീരുമാനമെടുക്കാന് കഴിഞ്ഞില്ല.

സഹോദരനെ കൈവീശിക്കാണിച്ച ശേഷം ആനന്ദമയി പര്വ്വതേശ്വരനുനേര്ക്ക് നടന്നുപോയി. അവള് പര്വ്വതേശ്വരന് അസ്വസ്ഥതയുണ്ടാക്കുംവിധം അടുത്തേക്കു ചെന്നപ്പോള് പര്വ്വതേശ്വരന് പുറകോട്ടു നീങ്ങുവാന് നിര്ബ്ബന്ധിതനായി. "എന്റെ മെലൂഹന് സേനാപതി എന്തു പറയുന്നു?" പുരികം വളച്ചുകൊണ്ട് അവള് ചോദിച്ചു.

"കുമാരീ, ഞങ്ങള്ക്ക് മെലൂഹയില് പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം രാജ്യങ്ങളില്ല. ഞങ്ങള്ക്ക് ഒരൊറ്റ സൈന്യമേ ഉള്ളൂ." പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു. ആനന്ദമയി മുഖം ചുളിച്ചു.

"മെലൂഹയില് ഒരൊറ്റ് സൈന്യാധിപനേ ഉള്ളൂ. അതുകൊണ്ട് കൂടുതല് ഇഷ്ടക്കാരനെ കണ്ടെത്താനുള്ള കളിയൊന്നും കളിക്കേണ്ടതില്ല."

"ഞാന് സമ്മതിക്കുന്നു. ഒരു പര്വ്വതേശ്വരന് മാത്രമേയുള്ളൂ." പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം ചുവന്നു. ദ്രപകു നീരസം മൂലം കൊഞ്ഞനംകുത്തി. "കുമാരീ, അവിടത്തേക്കുവേണ്ടി ഞാനെന്തെങ്കിലും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ടോ?" പെട്ടെന്നുതന്നെ ആ സംഭാഷണം അവസാനിപ്പിക്കുവാന് പര്വ്വതേശ്വരന് ആഗ്രഹിച്ചു.

"താങ്കള് ഒരിക്കലും അങ്ങനെ ചോദിക്കില്ലെന്നാണ് ഞാന് വിചാരിച്ചത്." ആനന്ദമയി മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ട് ഉത്തങ്കനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു "ഈ ചെറുപ്പക്കാരന് മഗധയില്നിന്നുള്ള ഒരഭയാര്ത്ഥിയാണ്. ഉത്തങ്കന് എന്നാണ് ഇയാളുടെ പേര്. ഒരു യോദ്ധാവായിരിക്കുവാനാണ് ഇയാള് എല്ലായ്പ്പോഴും മോഹിച്ചത്. എന്നാല് സവാരിക്കിടയിലുണ്ടായ ഒരപകടം ഇവന്റെ തോളിന്നു പരിക്കേല്പ്പിച്ചു. മൂഢന്മാരായ, കഴിവിനെക്കുറിച്ചു മാത്രം ആലോചിച്ചു ഭ്രാന്തെടുത്ത രാജകുമാരന് സുരപത്മന് ഇയാളെ സൈന്യത്തില്നിന്ന് പിരിച്ചുവിട്ടു. എല്ലാ അസന്തുഷ്ടാത്മാക്കളേയും പോലെ ഇയാളും കാശിയിലേക്കുള്ള വഴി കണ്ടെത്തി. ഇന്നലെ താങ്കളും ഇവന്റെ നൃത്തം കണ്ടിട്ടുണ്ടാകുമെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്. ഇയാള് അതിഗംഭീരമായി നൃത്തം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. താങ്കള് ഇയാളെ നീലകണ്ഠന്റെ സൈനിക വ്യൂഹത്തില് ഉള്പ്പെടുത്തണമെന്ന് ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു."

"ഒരു നര്ത്തകന് എന്ന നിലക്കോ?" അമ്പരന്നുപോയ പര്വ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു.

"വേണമെന്നുവെച്ച് വിഡ്ഢിത്തം ഭാവിക്കുകയാണോ? അതോ ഇതൊരു അഭിനയമാണോ?"

പര്വ്വതേശ്വരന് മുഖം ചുളിച്ചു.

"എന്തായാലും ഒരു നര്ത്തകനായിട്ടല്ല." ക്ഷുഭിതയായ ആനന്ദമയി പ്രതിഷേധത്തോടെ പറഞ്ഞു. "ഒരു സൈനികനായി."

പര്വ്വതേശ്വരന് ഉത്തങ്കനുനേരെ തിരിഞ്ഞു. അകത്തിവെച്ച പാദങ്ങള്. പാര്ശ്വത്തിലുറപ്പിച്ച ആയുധങ്ങളില് അടുപ്പിച്ചുവെച്ച കൈകള്. യുദ്ധസന്നദ്ധന്. ഉത്തങ്കന് വേണ്ടവിധം

പരിശീലിപ്പിക്കപ്പെട്ടവനാണെന്നു പ്രകടമായിരുന്നു. പിന്നെ പര്വ്വതേശ്വരന്റെ കണ്ണുകള് ഉത്തങ്കന്റെ ചുമലില് പതിച്ചു. പരിക്കുമൂലമുണ്ടായ മുഴ അവന്റെ വലതുകൈയുടെ ചലനത്തെ നിയന്ത്രിതമാക്കി. "ഉയരമുള്ള ഒരുത്തനുമായി നിനക്കു പോരാടാനാവില്ല."

"തിരിച്ചോടുന്നതിനുമുന്പ് ഞാന് മരിക്കും പ്രഭോ." ഉത്തങ്കന് പറഞ്ഞു.

"മരിക്കുന്ന പട്ടാളക്കാരെക്കൊണ്ട് എനിക്ക് യാതൊരു ഉപയോഗവുമില്ല" പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു. "കൊല്ലുകയും ജീവിച്ചിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സൈനികരെയാണ് എനിക്കാവശ്യം. താനെന്താ നൃത്തത്തില് ഉറച്ചു നില്ക്കാത്തത്?"

"നര്ത്തകര്ക്ക് യോദ്ധാക്കളാകാന് കഴിയില്ലെന്നാണോ താങ്കള് പറയുന്നത്?" ആനന്ദമയി ചൊടിച്ചു.

പര്വ്വതേശ്വരന് രൂക്ഷമായി നോക്കി. നീലകണ്ഠന് പുകള്പെറ്റ നര്ത്തകനും ഭയരഹിതനായ പോരാളിയുമായിരുന്നു. അദ്ദേഹം പുറകോട്ടു തിരിഞ്ഞ് മരംകൊണ്ട് നിർമ്മിച്ച രണ്ടു വാളുകളും പരിചകളും കൈയിലെടുത്ത് അതിലൊരു ജോടി ഉത്തങ്കന് എറിഞ്ഞുകൊടുത്തു. പിന്നെ വാള് ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് പരിച മറ്റേ കൈകൊണ്ട് ശരിയായ വിധത്തില് ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് ആ മഗധന് സൈനികനോട് അങ്കത്തിന് തയ്യാറായിക്കൊള്ളുവാന് നിര്ദ്ദേശിച്ചു.

"താങ്കള് ഇയാളോട് പോരാടാനൊരുങ്ങുന്നോ?" നടുങ്ങിപ്പോയ ആനന്ദമയി ചോദിച്ചു. ഉത്തങ്കന് പര്വ്വതേശ്വരന് ഒരുതരത്തിലും ഒരു പ്രതിയോഗിയാവുകയില്ലെന്ന് അവള്ക്കറിയാം. "താങ്കള്ക്കെന്താ പറ്റിയത്? അയാള് നിങ്ങളുടെ കൂടെ വന്നാലെന്താ?"

ഭഗീരഥന് ചുമലില് തൊട്ടപ്പോള് ആനന്ദമയി ആ സംസാരം ഇടയ്ക്കുവെച്ചു നിര്ത്തി. അയാള് അവളെ പുറകോട്ടുവലിച്ചു. പൂർവ്വാകനും ദ്രപകുവും പുറകോട്ടു മാറി.

"യോദ്ധാവേ, നിനക്കിപ്പോഴും എന്തുവേണമെന്ന് തീരുമാനിക്കാം." പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു "പൊയ്ക്കൊള്ളുക."

"എനിക്ക് എന്തെങ്കിലും ചെയ്യാനാണിഷ്ടം, പ്രഭോ" ഉത്തങ്കന് പറഞ്ഞു. പര്വ്വതേശ്വരന് കണ്ണുകള് ഇറുക്കി. അദ്ദേഹത്തിന് അവന്റെ ആവേശം ഇഷ്ടമായി. പക്ഷേ, അദ്ദേഹത്തിനിനി അവന്റെ കഴിവുകൂടി പരീക്ഷിക്കണം. കഴിവിന്റെ അകമ്പടിയില്ലാത്ത ആവേശം പോരാളികളെ അടര്ക്കളത്തില് ബീഭത്സമായ മരണത്തിലേക്കാണ് നയിച്ചിട്ടുള്ളത്.

ഉത്തങ്കന് ആക്രമിക്കുന്നതുംകാത്ത് സാവധാനത്തിലായിരുന്നു പര്വ്വതേശ്വരന്റെ നീക്കം. പക്ഷേ അയാള് അപ്പോഴും അനങ്ങിയില്ല. ആ മഗധന് സൈനികന് പ്രതിരോധം തീര്ക്കുകയാണെന്ന് പര്വ്വതേശ്വരന് മനസ്സിലാക്കി. ചുമലിനേറ്റ പരുക്ക് മേല്ക്കൈ വീശിയുള്ള ആക്രമണം നടത്തുന്നതില്നിന്ന് അയാളെ തടഞ്ഞു. പര്വ്വതേശ്വരനെപ്പോലെ ഉയരമുള്ള ഒരാളെ ആക്രമിക്കുവാന് അയാള്ക്ക് മേല്ക്കൈ വീശി വെട്ടേണ്ടിയിരുന്നു.

സർവ്വസൈന്യാധിപന് ആക്രമിച്ചു. ചിട്ടപ്പടിയുള്ള ആക്രമണമായിരുന്നില്ല അത്. ഏതാണ്ട് ശരാശരി ഉയരത്തില് പരിച ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് മുകള്ഭാഗത്തുനിന്നാണ് അദ്ദേഹം വെട്ടിയത്. ആ കനത്ത വെട്ടുകളെ പ്രതിരോധിക്കുന്നതിനായി ഇടതുകൈ കൊണ്ട് പരിച ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് പുറകിലേക്കു നീങ്ങേണ്ടിവന്നു ഉത്തങ്കന്. വലതു കൈ പ്രയോഗിക്കാന് കഴിയുമായിരുന്നെങ്കില് മുകളിലേക്കുയര്ന്നുനിന്നിരുന്ന പര്വ്വതേശ്വരന്റെ ചുമലിനും ശിരസ്സിനും നേര്ക്ക് അയാള്ക്ക് ആക്രമണമഴിച്ചുവിടാമായിരുന്നു. അതിനുകഴിയാത്തതുകൊണ്ടാണ് നെഞ്ചുയരത്തില് അയാള് ആക്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. പര്വ്വതേശ്വരന് അനായാസം ആ പരിചകൊണ്ട് ആ വെട്ടുകള് പ്രതിരോധിച്ചു. പര്വ്വതേശ്വരന് ഉത്തങ്കനെ കൃത്യമായി ചുമരിനടുത്തേക്ക് തള്ളി പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു. അല്പനിമിഷങ്ങള്കൂടി കഴിഞ്ഞാല് ഉത്തങ്കന് പുറകോട്ടു നീങ്ങുവാന് ഇടമില്ലാതാകും.

മെലൂഹന് സേനാധിപന്റെ അസൂയയാണതിനുപിന്നിലെന്ന് ആഹ്ലാദപൂർവ്വം ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ആനന്ദമയി ഉത്തങ്കന്റെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചോര്ത്ത് വിഷമിക്കുന്നുമുണ്ടായിരുന്നു. "എന്തുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിനല്പം സഹാനുഭുതി പ്രകടിപ്പിച്ചുകുടാ?"

ഭഗീരഥന് സഹോദരിയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞു. "പ്ര്വ്വതേശ്വരന് ചെയ്യുന്നത് ശരിയാണ്. പോരാടുമ്പോള് ശത്രു ഒരു തരത്തിലുള്ള ദയയും കാണിക്കുകയില്ല."

ആ സമയം ഉത്തങ്കന്റെ പുറംഭാഗം ചുമരില് ചെന്നിടിച്ചുനിന്നു. അയാളുടെ പരിച മുകളിലോട്ടും താഴോട്ടും ചാഞ്ചാടി. പര്വ്വതേശ്വരന് തല്ക്ഷണം വലതുഭാഗത്തുകൂടെ അയാളുടെ നെഞ്ചില് വീശിവെട്ടി.

"ശരിക്കുള്ള വാളായിരുന്നെങ്കില് ഇത് മരണവെട്ടായിരിക്കും." പര്വ്വതേശ്വരന് മന്ത്രിച്ചു.

ഉത്തങ്കന് തലകുലുക്കി. ശരിക്കും വേദനിച്ചുവെങ്കിലും അയാള് നെഞ്ചില് കൈ കൊണ്ട് തടവാന് ശ്രമിച്ചില്ല.

"ഒരിക്കല്ക്കൂടി" മുറിയുടെ മധ്യഭാഗത്ത് നടന്നെത്തിയ ശേഷം പര്വ്വതേശ്വരന് ഉച്ചത്തില് വിളിച്ചു ചോദിച്ചു.

ഉത്തങ്കന് മന്ദം മന്ദം പഴയനിലയിലേക്കു വന്നു. പര്വ്വതേശ്വരന്

വീണ്ടും ആക്രമിച്ചു. ഫലം പഴയതുതന്നെ.

ഉത്തങ്കന് വേദനയനുഭവിക്കുന്നതുകണ്ടപ്പോള് ആനന്ദമയി ചീറി. ആനന്ദമയി മുന്നോട്ടു നീങ്ങാനൊരുങ്ങിയപ്പോള് ഭഗീരഥന് അവളെ പിടിച്ചു നിര്ത്തി. അയാളും വിഷമിച്ചു നില്ക്കുകയായിരുന്നു. പക്ഷേ, തനിക്ക് അതിലിടപെടാന് കഴിയില്ലെന്ന് അയാള്ക്കറിയാം. ആ സർവ്വസൈന്യാധിപനേയും അദ്ദേഹത്തിനെതിരെ അങ്കം വെട്ടുന്ന വിവേകരഹിതനെങ്കിലും ധീരനായ ആ പോരാളിയേയും അപമാനിക്കുന്നതായിരിക്കും ആ പ്രവൃത്തി.

"ഭവതിയെന്തിനാ അയാളെ ഇങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുവന്നത്?" ഭഗീരഥന് ചോദിച്ചു.

"ഉത്തങ്കന് മനോഹരമായി നൃത്തം ചെയ്യുന്നുണ്ട്. ബ്രംഗയിലേക്കുള്ള യാത്രയില് അയാള് കൂടെയുണ്ടെങ്കില് അതൊരു രസമായിരിക്കുമെന്ന് എനിക്കു തോന്നി."

ഇടുങ്ങിയ കണ്ണുകളോടെ ഭഗീരഥന് സഹോദരിയെ നോക്കി. "അതല്ല പൂര്ണ്ണമായ വാസ്തവം. ഭവതി എന്താണ് ചെയ്യുന്നതെന്ന് എനിക്കറിയാം. ആ ചെയ്യുന്നത് ശരിയല്ല."

"ഭഗീരഥന്, യുദ്ധത്തിലും പ്രണയത്തിലും എല്ലാം ശരിയാണ്. പക്ഷേ, അതെന്തായാലും ഉത്തങ്കന് വേദനിക്കുന്നതുകാണാന് ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നില്ല."

"എങ്കില്, ഭവതി അയാളെ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരാന് പാടില്ലായിരുന്നു." പര്വ്വതേശ്വരന് വീണ്ടും മധ്യത്തിലെത്തി. "ഒരിക്കല്ക്കൂടി?"

ഉത്തങ്കന് വിലക്ഷണമായി തിരിഞ്ഞുനടന്നു. അയാള്ക്ക് ശരിക്കും വേദനയുണ്ടായിരുന്നു. അയാളുടെ മുഖത്ത് വര്ദ്ധിച്ചുവരുന്ന രോഷവും ഇച്ഛാഭംഗവും പ്രകടമായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതേസമയം പര്വ്വതേശ്വരനും വിഷമിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു കളിപ്പോരു കൂടി നടത്തിയാല് അത് ആ പോരാളിയുടെ വാരിയെല്ല് ഒടിയുന്നതിലായിരിക്കും അവസാനിക്കുകയെന്ന് അദ്ദേഹം ഭയപ്പെട്ടിരുന്നു. എങ്ങനെയെങ്കിലും ഈ മുന്പേ ആലോചിക്കാത്ത ഈ സാഹസവൃത്തി അവസാനിപ്പിക്കണമെന്ന് പര്വ്വതേശ്വരനു തോന്നി. ഇതൊരു യഥാര്ത്ഥ അങ്കമായിരുന്നെങ്കില് ഇതിനകം ഉത്തങ്കന് രണ്ടുതവണയെങ്കിലും കൊല്ലപ്പെടേണ്ടതായിരുന്നു.

അദ്ദേഹം ഒരിക്കല്ക്കൂടി ഉത്തങ്കനുനേരെ ആക്രമണമഴിച്ചുവിട്ടു. അദ്ദേഹത്തെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ഉത്തങ്കന് ഒരുവശത്തേക്ക് ഒഴിഞ്ഞുമാറിയപ്പോള് പര്വ്വതേശ്വരന് തന്റെ ആക്രമണത്തിന്റെ ആച്ചിലില് മുന്നോട്ടുപോയി. തല്ക്ഷണം ഉത്തങ്കന് തിരിഞ്ഞ് തന്റെ എതിരാളിയെ ആക്രമിച്ചു. ഇടതുവശത്തേക്ക്വലിഞ്ഞുമാറി, പരിച താഴേക്ക് കൊണ്ടുവന്ന് തന്റെ ഒരു വശം അയാള് ഒഴിച്ചിട്ടു. പര്വ്വതേശ്വരന് വാളുകൊണ്ട് മുന്നോട്ട് ആഞ്ഞുകുത്തി. ആ കുത്തില്നിന്നു രക്ഷപ്പെടുവാന് വലതുവശത്തേക്ക് ഒഴിഞ്ഞുമാറിയ ഉത്തങ്കന് അതേനീക്കത്തില്തന്നെ തന്റെ വലതുവശത്തേക്ക് ഒഴിഞ്ഞുമാറിയ ഉത്തങ്കന് അതേനീക്കത്തില്തന്നെ തന്റെ വലതുകെയിലുണ്ടായിരുന്ന വാള് അല്പം കൂടി ഉയരത്തില് ചുഴറ്റി വീശി. അയാളുടെ ആ വെട്ട് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ കഴുത്തില്കൊണ്ടു. ആ പരിശീലന ആയുധത്തിനുപകരം അത് ശരിക്കുള്ള വാളായിരുന്നുവെങ്കില് പര്വ്വതേശ്വരന് കൊല്ലപ്പെടുമായിരുന്നു. പര്വ്വതേശ്വരന് അന്തംവിട്ടുപോയി. അങ്ങനെ ചെയ്യാന് ഉത്തങ്കന് എങ്ങനെ സാധിച്ചു?

ഉത്തങ്കന് സ്വയം നടുങ്ങിയതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. പരുക്കേറ്റതിനു ശേഷം ഇത്ര ഉയരത്തില് കയറിവെട്ടുവാന് അവന് ഒരിക്കലും കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല. ഒരിക്കല്പ്പോലും. പര്വ്വതേശ്വരന്റെ മുഖത്ത് നേര്ത്ത മന്ദഹാസം പൊട്ടിവിടര്ന്നു. പ്രതിരോധമുപേക്ഷിച്ച് ആക്രമണകാരിയായി മാറിയ ഉത്തങ്കന് വിജയിച്ചിരിക്കുന്നു.

"നീയാ പരിചയോടുള്ള ബന്ധം ഉപേക്ഷിക്കുക" പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു. "കഠിനമായി ആക്രമിക്കുമ്പോള് നിനക്ക് ആരെയും കൊല്ലാനുള്ള കഴിവുണ്ട്."

അപ്പോഴും ശക്തിയായി കിതച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഉത്തങ്കന് സാവധാനം മന്ദഹസിച്ചു.

"ധീരനായ യോദ്ധാവേ, മെലൂഹന് സൈന്യത്തിലേക്ക് നിനക്ക് സ്വാഗതം." തല്ക്ഷണം വാള് താഴെയിട്ട ഉത്തങ്കന് പര്വ്വതേശ്വരന്റെ കാല്ക്കല് വീണു. അവന്റെ കണ്ണുകള് ഈറനണിഞ്ഞിരുന്നു.

പര്വ്വതേശ്വരന് ഉത്തങ്കനെ എഴുന്നേല്പിച്ചു. "നീയിപ്പോള് ഒരു മെലൂഹന് സൈനികനാണ്. എന്റെ ഭടന്മാര് കരയാറില്ല. ഒരു മെലൂഹന് സൈനികനു യോജിക്കുന്ന നിലയില് നീ പെരുമാറുക."

ഭഗീരഥന് നെടുവീര്പ്പിട്ടുകൊണ്ട് ആനന്ദമയിക്കുനേരെ തിരിഞ്ഞു. "ഇത്തവണ ഭവതിക്ക് ഭാഗ്യമുണ്ട്."

ആനന്ദമയി പതിയെ തലയാട്ടി. പക്ഷേ, അവളുടെ ഹൃദയം അതിവേഗം മുന്നോട്ടോടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പര്വ്വതേശ്വരനെ യഥാര്ത്ഥത്തില് പ്രസാദിപ്പിച്ചിരുന്നത് സൈനികവീര്യമായിരുന്നു. തന്റെ സേനാപതിയെ കെണിയിലകപ്പെടുത്തുവാനായി പുതിയൊരു പദ്ധതിക്ക് രൂപം കൊടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു ആനന്ദമയി.

— \$@ \$ A \$ B

"ശിവന് പറയുന്നത് ശരിയാണച്ഛാ" സതി പറഞ്ഞു "അങ്ങ് ഇത്രയധികം സോമരസം നല്കുന്നത് ശരിയല്ല. അത് മെലൂഹക്ക് അത്യാവശ്യമാണ്."

കാര്ത്തികേയന് പിറന്നിട്ടിപ്പോള് പത്തുദിവസം പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. ദിലീപനും അനുചരസംഘവും അയോധ്യയിലേക്കു പോയി. കപ്പല് നിർമ്മാണത്തിന് മേല്നോട്ടം വഹിക്കുന്നതിനായി ശിവന് ഗംഗാ തീരത്തേക്കും പോയിരിക്കുന്നു. ദക്ഷനും വീരിണിയും സതിയുടെ കിടപ്പറയിലായിരുന്നു. അഭിമാനപുളകിതയായ അമ്മ പുത്രന് കാര്ത്തികേയന് കിടന്നിരുന്ന തൊട്ടില് പതിയെ ആട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

വീരിണി ദക്ഷനെ നോക്കിയെങ്കിലും ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

"മെലൂഹയുടെ കാര്യം ഞാന് നോക്കിക്കൊള്ളാം കുട്ടീ" ദക്ഷന് പറഞ്ഞു "നീ നിന്റെ കാര്ത്തികേയനെക്കുറിച്ചുമാത്രം ആലോചിച്ചാല് മതി."

ഇത്രയധികം ലാളനയോടെ സംസാരിക്കുന്നതിനോട് സതിക്ക് വെറുപ്പായിരുന്നു. "അച്ഛാ, നിശ്ചയമായും ഞാന് കാര്ത്തികേയനെക്കുറിച്ചാണു ചിന്തിക്കുന്നത്. ഞാനവന്റെ അമ്മയാണ്. പക്ഷേ, മെലൂഹയോടുള്ള നമ്മുടെ കടമ മറക്കുവാന് എനിക്കാവില്ല."

"എന്റെ കുഞ്ഞേ" ദക്ഷന് പുഞ്ചിരിച്ചു "മെലൂഹ സുരക്ഷിതമാണ്. മുന്പത്തെക്കാളും സുരക്ഷിതം. ജനങ്ങളുടെ കാര്യങ്ങള് ശ്രദ്ധിക്കുന്നതിനുള്ള എന്റെ കഴിവില് നീ ശങ്കിക്കണമെന്ന് എനിക്ക് തോന്നുന്നില്ല."

"അച്ഛാ അങ്ങയുടെ കഴിവിനെക്കുറിച്ചോ പ്രതിബദ്ധതയെക്കുറിച്ചോ എനിക്ക് യാതൊരു സംശയവുമില്ല. മെലൂഹയിലെ ജനങ്ങള്ക്കവകാശപ്പെട്ട ഇത്രയും വലിയൊരളവിലുള്ള സോമരസം കാര്ത്തികേയന് സ്വീകരിക്കുന്നത് തെറ്റാണെന്നു മാത്രമേ ഞാന് പറയുന്നുള്ളൂ. മന്ദരപർവ്വതത്തിന്റെ വിനാശത്തിനുശേഷം സോമരസത്തിന്റെ ലഭ്യതയ്ക്ക് വലിയ കുറവ്

സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടാകുമെന്ന് ഞാന് കരുതുന്നു. പിന്നെയെന്തിന് എന്റെ മകന് ഇത്രയധികം സോമരസം നല്കുന്നു? ചക്രവര്ത്തിയുടെ പൗത്രനായതുകൊണ്ടാണോ? ഇത് ശ്രീരാമദേവന് സ്ഥാപിച്ച ചട്ടങ്ങള്ക്ക് വിരുദ്ധമാണ്."

ദക്ഷന് ഉച്ചത്തില് പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. "എന്റെ ഓമനപുത്രീ, ചക്രവര്ത്തി തന്റെ പൗത്രന് സോമരസം നല്കാന് പാടില്ലെന്ന് രാമഭഗവാന്റെ ചട്ടങ്ങളിലൊരിടത്തും പറയുന്നില്ല."

"തീര്ച്ചയായും കൃത്യമായ ആ പദങ്ങള് അവിടെ ഉണ്ടായിക്കൊള്ളണമെന്നില്ല പിതാവേ" ക്ഷുഭിതയായ സതി തര്ക്കിച്ചു. "ആ കൃത്യം വാക്കുകളെക്കുറിച്ചല്ല ഞാന് ഇവിടെ പറയുന്നത്. ശ്രീരാമദേവന് സ്ഥാപിച്ച സിദ്ധാന്തങ്ങളെക്കുറിച്ചാണ്. ഒരു ചക്രവര്ത്തി ജനങ്ങളെ സ്വന്തം കുടുംബത്തിനു മുകളിലായി കാണണം. നമ്മളാ ധർമ്മം പിന്തുടരുന്നില്ല."

"നമ്മളാ ധർമ്മം പിന്തുടരുന്നില്ലെന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട് നീ എന്താണ് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്?" ക്ഷുഭിതനായിക്കൊണ്ട് ദക്ഷന് ചോദിച്ചു. "ഞാനൊരു നിയമലംഘകനാണെന്നാണോ നീ പറയുന്നത്?"

"അച്ഛാ ദയവായി ശബ്ദം താഴ്ത്തി സംസാരിക്കൂ. കാര്ത്തികേയന് ഉണരും. സാധാരണ മെലൂഹന്മാരേക്കാള് മുന്തിയ പരിഗണന അങ്ങ് കാര്ത്തികേയന് നല്കുന്നുണ്ടെങ്കില്, അതെ, അങ്ങ് ശ്രീരാമദേവന്റെ നിയമങ്ങള് ലംഘിക്കുകയാണ്."

"ദയവുചെയ്ത്..." വീരിണി കെഞ്ചി.

വീരിണിയുടെ അപേക്ഷ അവഗണിച്ചുകൊണ്ട് ദക്ഷന് ഉച്ചത്തില് പറഞ്ഞു "ഞാന് ശ്രീരാമദേവന്റെ നിയമങ്ങളൊന്നും ലംഘിക്കുന്നില്ല."

"ഉണ്ട്. അങ്ങ് അതാണ് ചെയ്യുന്നത്." സതി പറഞ്ഞു.

"സൂര്യവംശികള്ക്കാവശ്യമായത്ര സോമരസം ഉണ്ടെന്നാണോ അങ്ങ് പറയുന്നത്? കാര്ത്തികേയനേക്കാളും ഈ ഔഷധം ആവശ്യമുള്ള ഒരാള്ക്ക് നിഷേധിച്ചുകൊണ്ടാണോ എന്റെ മകന് അത് നല്കാന് പറയുന്നത്? അത് അങ്ങനെയല്ല എന്ന് എനിക്ക് വാക്ക് തന്നില്ലെങ്കില് ഈ സോമരസചൂര്ണ്ണം പാഴാവും. ഇത് കാര്ത്തികേയനു നല്കുവാന് ഞാന് ആരെയും അനുവദിക്കുകയില്ല."

"സ്വന്തം മകന്റെ കാര്യം നിനക്ക് പ്രധാനമല്ലെ?" സതിയുടെ നേര്ക്ക് തിരിയുന്നതിനുമുന്പായി തൊട്ടിലില് കിടന്നുറങ്ങുന്ന പൗത്രനെ ഒന്നു പാളിനോക്കിയശേഷം ദക്ഷന് ചോദിച്ചു.

"കാര്ത്തികേയന് എന്റെ മകനാണ്. മറ്റുള്ളവരുടെ ചെലവില് അവനൊരു ഗുണവും ലഭിക്കാന് പാടില്ല. കാരണം, അവനെ ഞാന് രാജധ**ർ**മ്മം എന്താണെന്നു പഠിപ്പിക്കും."

രാജാവിന്റെ കടമകള് ചെയ്യുന്നില്ലെന്ന് സ്വന്തംപുത്രിതന്നെ ദക്ഷനെ ആക്ഷേപിക്കുന്നോ? ദക്ഷന് പൊട്ടിത്തെറിച്ചു. "എന്റെ രാജധര്മ്മത്തിന്റെ കാര്യത്തില് ഞാന് വേണ്ടതു ചെയ്തിട്ടുണ്ട്."

കാര്ത്തികേയന് ഞെട്ടിയുണര്ന്നു. തല്ക്ഷണം സതി അവന്റെ അടുത്തെത്തി. തന്റെ മാതാവിന്റെ പരിചിതമായ ഗന്ധം തല്ക്ഷണം അവനെ ശാന്തനാക്കി. സതി തിരിഞ്ഞ് പിതാവിനെ രൂക്ഷമായി നോക്കി.

"ഞാനിതൊന്നും നിന്നോടു പറയാനാഗ്രഹിച്ചിരുന്നതല്ല" ദക്ഷന് പറഞ്ഞു. "എന്നാല് കാര്ത്തികേയന്റെ താല്പര്യങ്ങളെ വ്രണപ്പെടുത്താന് താല്പര്യമെടുക്കുന്നതിനാല് നീയിതുകേള്ക്കണം. സോമരസം നിർമ്മിക്കുന്ന മറ്റൊരു കേന്ദ്രം കൂടി നിലവിലുണ്ട്. അനവധി വര്ഷങ്ങള്ക്കു മുന്പ് ഭൃഗു മഹര്ഷി അങ്ങനെയൊന്ന് രഹസ്യമായി നിർമ്മിക്കുവാന് എന്നോടാവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. മന്ദരപർവ്വതത്തിലെ നിർമ്മാണശാലക്കു തകരാറു സംഭവിച്ചാല് ഉപയോഗിക്കാന് പാകത്തിലൊരു രഹസ്യകേന്ദ്രം. നമ്മുടെയിടയില് വഞ്ചകരുള്ളതിനാല് ഞങ്ങളത് രഹസ്യമാക്കി വെച്ചു."

സതി നടുക്കത്തോടെ പിതാവിനെ ഉറ്റുനോക്കി. വീരിണി തലയില് കൈവെച്ചു.

"അതുകൊണ്ട് എന്റെ പ്രിയപുത്രീ" അല്പം പരിഹാസത്തോടെ ദക്ഷന് പറഞ്ഞു "ഞാനെന്റെ രാജധർമ്മം പാലിച്ചിട്ടുണ്ട്. മെലൂഹന്മാര്ക്ക് നൂറ്റാണ്ടുകളോളം സേവിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി സോമരസമുണ്ട്. ഇനി, കാര്ത്തികേയന് പതിനെട്ടു വയസ്സു തികയുന്നതുവരെ എല്ലാ ദിവസവും സോമരസം നല്കുക. എക്കാലത്തേയും മഹാനായ മനുഷ്യനായി അവന് ചരിത്രത്തില് സ്ഥാനം പിടിക്കും."

സതി ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല. സോമരസമുണ്ടാക്കുന്ന രഹസ്യകേന്ദ്രത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വാര്ത്തയറിഞ്ഞപ്പോഴുണ്ടായ നടുക്കത്തില്തന്നെയായിരുന്നു അവളപ്പോഴും. നൂറുകണക്കിന് ചോദ്യങ്ങള് അവളുടെ തലക്കുള്ളിലൂടെ കടന്നുപോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"ഞാന് പറഞ്ഞത് കേട്ടുവോ?" ദക്ഷന് ചോദിച്ചു "എല്ലാ ദിവസവും കാര്ത്തികേയന് നീ സോമരസം നല്കും. എല്ലാ ദിവസവും." സതി തലകുലുക്കി.

— \$@J4**®** —

പുഴക്കരയിലെ ഉണങ്ങിയ മണപ്പുറത്ത് ബ്രംഗന്മാര് താല്ക്കാലികമായി നിർമ്മിച്ച പണിശാലയില് നില്ക്കുകയായിരുന്നു ശിവന്. അഞ്ച് കപ്പലുകളുടെ നിർമ്മാണം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. മെലൂഹയിലെ കടലോരതുറമുഖമായ കരചാപയില് ഭീമന് കപ്പലുകള് നിർമ്മിക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടുള്ള ശിവന് ബ്രംഗയിലെ കപ്പലുകളുടെ തീര്ത്തും വ്യത്യസ്തമായ രൂപകല്പന കണ്ട് അതിശയിച്ചുപോയിരുന്നു. അതുതന്നെയായിരുന്നു പര്വ്വതേശ്വരന്റെയും അവസ്ഥ.

നിർമ്മാണത്തിലിരുന്ന കപ്പലുകള് സ്ഥാപിക്കുന്ന വലിയ മരത്തട്ടുകള്ക്കു ചുറ്റുമായി അവര് നടന്നു. ശരാശരി സ്വദീപന് കപ്പലുകളേക്കാള് മികവുറ്റതായിരുന്നു ഈ കപ്പലുകളുടെ ഘടന. ജലനിരപ്പിനു കീഴെയുള്ള കപ്പല്പ്പള്ള കനം കുറച്ചാണ് നിർമ്മിച്ചിരുന്നത്. രണ്ടോ മൂന്നോ വാരയോളം താഴേക്ക് യാതൊരു വളവുമില്ലാതെ പരപ്പായിട്ടായിരുന്നു അതിന്റെ ഘടന.

"ഇതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യമെന്താണ് പര്വ്വതേശ്വരന്?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

"എനിക്കറിയില്ല, പ്രഭോ" പര്വ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു. "ഞാനിന്നുവരെ കണ്ടതില്വെച്ച് ഏറ്റവും വിചിത്രമായ രൂപഘടനയാണിതിന്."

"കപ്പലിന് ജലോപരിതലത്തിലൂടെ അതിവേഗം സഞ്ചരിക്കാന് ഈ ഘടന സഹായിക്കുമെന്ന് താങ്കള് കരുതുന്നുവോ?"

"എനിക്ക് തീര്ച്ചയില്ല. പക്ഷേ, ഈ വിപുലീകരണം കപ്പലിന്റെ സ്ഥാവരശേഷി കുറക്കുകയില്ലേ?"

"അതിന്മേല് സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള പുറന്തോടിന് നല്ല കട്ടിയുള്ളതിനാല് കപ്പലിന് നല്ല ഭാരമുണ്ടാവും." ആ മരം കൊണ്ടുള്ള പുറന്തോടിന്മേല് അടിച്ചു ചേര്ത്ത ലോഹഫലകങ്ങളില് തൊട്ടുനോക്കിക്കൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു. "ഇതാണോ നിങ്ങളുടെ ആളുകള് അടുത്തിടെ കണ്ടുപിടിച്ച പുതിയ ലോഹം?" "അതെ, പ്രഭോ. ഇത് കണ്ടാല് ഇരുമ്പുപോലെയുണ്ട്."

"അങ്ങനെയാണെങ്കില് അതിന്റെ ഭാരം കപ്പലിന്റെ സ്ഥാവരത വര്ദ്ധിപ്പിക്കാനിടയുണ്ട്."

"എന്നാല് ഭാരം കപ്പലിന്റെ വേഗത കുറക്കും."

"അത് ശരിയാണ്."

"എന്തിനാണ് ഈ വിചിത്രമായ ചാലുകള് എന്നാണ് എന്റെ സംശയം." കപ്പലിന്റെ പുറന്തോടിലെ ലോഹഫലകങ്ങളില് വരഞ്ഞിട്ട ചാലുകളില് കൈയോടിച്ചുകൊണ്ട് പര്വ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു.

"ഈ കൊളുത്തുകളുടെ കാര്യത്തിലും എനിക്കു സംശയമുണ്ട്." കപ്പലിന്റെ പുറംതോടില് ആ ചാലുകളുടെ മീതെയായി സ്ഥാപിച്ച കൊളുത്തുകള് ചുണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു.

ആ സന്ദര്ഭത്തില് ദിവോദാസ് ആയുർവ്വതിയോടൊപ്പം അവരോടു ചേര്ന്നു. ആ കടുത്ത വെയിലത്ത് നിരന്തരം ജോലി ചെയ്യുകയെന്നത് തളര്ച്ചയുണ്ടാക്കുന്ന കാര്യമായിരുന്നു. ദിവോദാസ് ആയുർവ്വതിയുടെ സഹായം വേണമെന്ന് ശിവനോട് അഭ്യര്ത്ഥിച്ചിരുന്നു. ബ്രംഗന്മാര്ക്കു ഊര്ജ്ജസ്വലത നല്കുന്നതിനുവേണ്ടി ചില ആയുര്വ്വേദ ഔഷധങ്ങള് ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുന്നതില് ആയുർവ്വതിക്കു സന്തോഷമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

"പ്രഭോ," ദിവോദാസ് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു "ആയുര്വ്വതീ ദേവി ഒരു മഹാപ്രതിഭയാകുന്നു. അവര് നല്കുന്ന ഔഷധങ്ങള് കഴിച്ചാല് ശുദ്ധമായ ഊര്ജ്ജം കുത്തിവെച്ചതുപോലെയാണ്. കുറച്ചുദിവസമായി എന്റെ തൊഴിലാളികളുടെ അദ്ധ്വാനശേഷി ഇരട്ടിച്ചിരിക്കുകയാണ്."

അമ്പരന്നുപോയ ആയുർവ്വതിയുടെ മുഖം ചുവന്നു. "ഇല്ല, ഇല്ല. അങ്ങനെയൊന്നുമില്ല."

"നിങ്ങള് സൂര്യവംശികള്ക്ക് എന്തിന്റെ കുഴപ്പമാണ്?" ദിവോദാസ് ചോദിച്ചു. "ഒരഭിനന്ദനം ശരിയായി സ്വീകരിച്ചാലെന്താ കുഴപ്പം?"

ശിവനും ആയുർവ്വതിയും ഉറക്കെ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. പര്വ്വതേശ്വരന് അതില് തമാശയൊന്നും തോന്നിയില്ല. "എളിമ ഒരു മനുഷ്യന്റെ മഹത്തായ അടയാളമാണെന്നാണ് രാമഭഗവാന് അരുളിയിട്ടുള്ളത്. നമ്മൾ നമ്മുടെ എളിമ മറക്കുമ്പോള് നാം രാമഭഗവാനെ അപമാനിക്കുകയാണ്."

"പര്വ്വതേശ്വരാ, രാമഭഗവാനെ അപമാനിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളൊന്നും തന്നെ ദിവോദാസ് പറഞ്ഞുവെന്ന് ഞാന് കരുതുന്നില്ല." ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു. "നമ്മളെല്ലാവരും രാമദേവനെ ആദരിക്കുന്നവരാണ്. ജീവിതത്തിന്റെ നല്ല വശങ്ങള് മറയില്ലാതെ ആസ്വദിക്കണമെന്നു മാത്രമാണ് ദിവോദാസ് പറഞ്ഞതെന്ന് ഞാന് വിശ്വസിക്കുന്നു. അതിലൊരു കുഴപ്പവുമില്ല."

"ശരി" വിഷയം മാറ്റിക്കൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു "എനിക്ക് കൗതുകം തോന്നിയത് ഈ കപ്പലിന്റെ അടിത്തട്ടിന്റെ വിചിത്രമായ ആകൃതിയിലാണ്. ഒന്നാമതായി ഇത് രൂപകല്പന ചെയ്യുവാന് വളരെയധികം കഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടാവും. ഭാരവും അളവുകളും കൃത്യമായില്ലെങ്കില് അടി മറിഞ്ഞു പോകും. അതുകൊണ്ട് നിങ്ങളുടെ സാങ്കേതിക വിദഗ്ദ്ധരെ ഞാന് അഭിനന്ദിച്ചേ മതിയാവു."

"അഭിനന്ദനങ്ങള് സ്വീകരിക്കുന്നതില് എനിക്ക് യാതൊരു വിഷമവുമില്ല പ്രഭോ" ദിവോദാസ് പുഞ്ചിരിച്ചു. "എന്റെ സാങ്കേതികവിദഗ്ദ്ധര് മിടുക്കന്മാരാണ്."

ശിവന് ചിരിച്ചു. "അവര് മിടുക്കന്മാരാണ്. പക്ഷേ, കപ്പലിന്റെ അടിത്തട്ടിലുള്ള ഏച്ചുകൂട്ടലിന്റെ ഉദ്ദേശ്യമെന്താണ്? അതുകൊണ്ടെന്താ കാര്യം?"

"അത് പൂട്ടുകള് തുറക്കും, പ്രഭോ."

"എന്ത്?"

"അതൊരു താക്കോലാണ്. ബ്രംഗയിലെ കവാടത്തിലെത്തുമ്പോള് ഇതെങ്ങനെ പ്രവര്ത്തിക്കുമെന്ന് നേരിട്ടു കാണാം."

ശിവന് മുഖം ചുളിച്ചു.

"ഈ താക്കോലില്ലാത്ത ഒരു കപ്പലിനും ഒരിക്കലും ബ്രംഗയില് പ്രവേശിക്കാന് സാധിക്കില്ല. അത് തകര്ന്നുപോകും."

"ഗംഗാ മഹാനദിയിലെ കവാടങ്ങളോ?" പര്വ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു.
"അതൊരു ഐതിഹ്യമായിരിക്കുമെന്നാണ് ഞാന് കരുതിയിരുന്നത്. ഇത്ര വലിപ്പവും ഇത്ര ഒഴുക്കുമുള്ള ഒരു നദിയുടെ കുറുകെ ഒരു കവാടം നിർമ്മിക്കുവാന് എങ്ങനെ കഴിയുന്നുവെന്ന് എനിക്ക് സങ്കല്പിക്കാന് കഴിയുന്നില്ല."

ദിവോദാസ് പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഐതിഹ്യത്തില്നിന്ന് ഒരു യാഥാര്ത്ഥ്യം നിർമ്മിക്കുവാന് നിങ്ങള്ക്ക് ഇതിഹാസതുല്യരായ സാങ്കേതിക വിദഗ്ദ്ധര് തന്നെ വേണം. ഞങ്ങള്ക്ക് ഈ ബ്രംഗയില് അത്തരം ആളുകള്ക്ക് ഒരു കുറവുമില്ല."

"അപ്പോള് ആ കവാടം പ്രവര്ത്തിക്കുന്നതെങ്ങനെ?" ശിവന് ചോദിച്ചു.

"നേരിട്ട് കണ്ടാലാണ് അത് കൂടുതല് നന്നായി മനസ്സിലാവുക, പ്രഭോ." ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു. "അദ്ഭുതകരമായ ആ നിർമ്മിതികള് വിവരണാതീതമാണ്. അവയെ കാണാന് മാത്രമേ കഴിയു."

അപ്പോള് ഒരു മാസം പ്രായമുള്ള ഒരു കുഞ്ഞിനേയും കൊണ്ട് ഒരു സ്ത്രീ അങ്ങോട്ടു കടന്നുവന്നു. ബ്രംഗയിലെ മുഖ്യപുരോഹിതയായിരുന്നു അത്. ബ്രംഗന്മാരുടെ കെട്ടിടത്തനുനേരെ ഭഗീരഥന് ആക്രമണമഴിച്ചുവിട്ടപ്പോള് അത് തടയാന് ശ്രമിച്ച സ്ത്രീയായിരുന്നു അത്.

ശിവന് ആ കുഞ്ഞിനെ നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചു "എന്തൊരു സുന്ദരിക്കുട്ടി."

"അതെന്റെ പുത്രിയാണ് പ്രഭോ" ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു. "ഇതെന്റെ പത്നി യഷിനി"

യഷിനി കുനിഞ്ഞ് ശിവന്റെ കാല് തൊട്ടുവന്ദിച്ചശേഷം തന്റെ കുഞ്ഞിനെ ശിവന്റെ പാദത്തിങ്കല് കിടത്തി.

ശിവന് തല്ക്ഷണം കുനിഞ്ഞ് ആ കുഞ്ഞിനെയെടുത്തു. "ഇവളുടെ പേരന്താ?" "ദേവയാനി, പ്രഭോ" യഷിനി പറഞ്ഞു.

ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഗുരു ശുക്രാചാര്യന്റെ മകളുടെ പേരാണല്ലോ ഇത്?" യഷിനി തലകുലുക്കി " അതെ പ്രഭോ."

"മനോഹരമായ പേര്. വലുതാവുമ്പോള് ഇവള് ലോകത്തിനു മഹത്തായ വിജ്ഞാനം പകര്ന്നു നല്കുമെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്." കുഞ്ഞിനെ തിരികെ യഷിനിക്കു നല്കിക്കൊണ്ട് ശിവന് പറഞ്ഞു.

"കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ ഭാവിയെക്കുറിച്ചും പ്രവൃത്തിയെക്കുറിച്ചും സ്വപ്നം കാണുന്നത് ഞങ്ങള് ബ്രംഗന്മാര്ക്ക് വലിയ മോഹം മാത്രമാണ് പ്രഭോ. "യഷിനി പറഞ്ഞു. "അവര് കുറച്ചുകാലം ജീവിച്ചേക്കാം എന്നു മാത്രമേ ഞങ്ങള്ക്കാഗ്രഹിക്കുവാന് കഴിയൂ."

ശിവന് സഹതാപപൂർവ്വം തലയാട്ടി. "ഇതിനൊരു മാറ്റം വരുന്നതുവരെ ഞാനന്റെ പ്രയത്നം നിര്ത്തുകയില്ല, യഷിനി."

"നന്ദിയുണ്ട്, പ്രഭോ" ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു. "താങ്കള് അതില് വിജയിക്കുമെന്ന് എനിക്കറിയാം. ഞങ്ങള് സ്വന്തം ജീവനെക്കുറിച്ച് വേവലാതി കൊള്ളുന്നില്ല. പക്ഷേ, ഞങ്ങള്ക്ക് ഞങ്ങളുടെ കുഞ്ഞുങ്ങളെ രക്ഷിക്കണം. അങ്ങതില് വിജയിച്ചാല് ഞങ്ങള് എന്നെന്നും അങ്ങയോടു കൃതജ്ഞതയുള്ളവരായിരിക്കും."

"പക്ഷേ, ഒരു കാര്യം ദിവോദാസ്" ആയുർവ്വതി ഇടപെട്ടു. "ഭഗവാന്പോലും നിങ്ങളോട് കൃതജ്ഞതയുള്ളവനാണ്."

ശിവനും ദിവോദാസും അദ്ഭുതത്തോടെ ആയുർവ്വതിയെ നോക്കി.

"എന്തുകൊണ്ട്?" ദിവോദാസ് ചോദിച്ചു.

"നിന്റെ ഔഷധമാണ് കാര്ത്തികേയന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചത്." ആയുർവ്വതി വിശദമാക്കി.

"ഭവതി എന്തിനെക്കുറിച്ചാണ് പറയുന്നത്?"

"അതായത്, പലപ്പോഴും വയറ്റില് കിട്ക്കുന്ന കുഞ്ഞിന്റെ കഴുത്തില് പൊക്കിള്ക്കൊടി ചുറ്റിപ്രശ്നമുണ്ടാകാറുണ്ട്. അതോടെ ഗര്ഭപാത്രത്തില്നിന്ന് പുറത്തേക്കുള്ള കുഞ്ഞിന്റെ യാത്ര തടസ്സപ്പെടും. അത് ശ്വാസംമുട്ടി മരിച്ചുപോകും. അവിടെ ഞാനില്ലാതിരുന്നതിനാല് എന്താണ് സംഭവിച്ചതെന്ന് കൃത്യമായി പറയാനാവില്ല. പക്ഷേ, സതിയുടെ ആദ്യത്തെ കുഞ്ഞിനും ഇതുതന്നെയായിരിക്കും സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടാകുക. കാര്ത്തികേയന്റെ കാര്യത്തിലും പൊക്കിള്ക്കൊടി ചുറ്റിയിരുന്നു. പക്ഷേ, ഇത്തവണ നിങ്ങള് നല്കിയ മരുന്ന് ഞാന് സതിയുടെ വയറിനുമീതെ പുരട്ടി. അത് എന്തുകൊണ്ടോ വയറിനകത്തേക്ക് കടന്നുചെന്ന് കാര്ത്തികേയന് പുറത്തേക്ക് തെന്നിയിറങ്ങുന്നതിനുവേണ്ട ശക്തി നല്കി. നിങ്ങളുടെ മരുന്നാണ് കുഞ്ഞിന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചത്."

"എന്ത് മരുന്ന്?" ദിവോദാസ് ചോദിച്ചു.

"നാഗന്മാരുടെ മരുന്ന്." ആയു&വ്വതി മുഖം ചുളിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു. "ആ കുഴമ്പിന്റെ മണം അറിഞ്ഞപ്പോള് തന്നെ ഞാനത് മനസ്സിലാക്കി. നിങ്ങള് മാത്രമാണത് നല്കാന് കഴിയുന്ന ആള്, ശരിയല്ലേ?"

"പക്ഷേ, ഞാനത് നല്കിയിട്ടില്ല."

"നിങ്ങള് നല്കിയിട്ടില്ല?" നടുക്കത്തോടെ ആയുർവ്വതി ശിവനു നേരെ തിരിഞ്ഞു. "ഭഗവാനെ പിന്നെ എവിടെനിന്നാണ് അങ്ങേക്ക് ആ ഔഷധം ലഭിച്ചത്?"

ശിവന് സ്തബ്ധനായിപ്പോയി. തന്റെ അമൂല്യമായ ഓർമ്മകള് ആരോ ക്രൂരമായി നശിപ്പിച്ചതുപോലെ.

"ഭഗവന്? എന്താണിത്?" ആയുർവ്വതി ചോദിച്ചു.

ശിവന് ക്രുദ്ധനായി പൊടുന്നനെ വെട്ടിത്തിരിഞ്ഞു. "നന്തി! ഭദ്രന്! എന്നോടൊപ്പം വരൂ."

"പ്രഭോ, അങ്ങ് എങ്ങോട്ടാണ് പോകുന്നത്?" പര്വ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു. പക്ഷേ, ശിവന് നടന്നു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. നന്തിയും വീരഭദ്രനും അവരുടെ സൈനികസംഘവും ശിവനെ പിന്തുടര്ന്നു.

— \$@¥**>**

"പണ്ഡിറ്റ്ജി"

കാശിവിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു ശിവന്. ശിവന് ആജ്ഞാപിച്ച പ്രകാരം നന്തിയും വീരഭദ്രനും സൈനികസംഘവുമായി പുറത്തുനിന്നു.

"പണ്ഡിറ്റ്ജി"

അയാള് ഏതു നരകത്തില്പോയിക്കിടക്കുകയാണ്.

ഉച്ചത്തില്വിളിക്കേണ്ടതില്ലെന്ന് അപ്പോഴാണ് ശിവന് മനസ്സിലാക്കിയത്. തന്റെ ചിന്തകള് സംപ്രേക്ഷണം ചെയ്യുക മാത്രമേ ചെയ്യേണ്ടതുള്ളൂ. വസുദേവന്മാരേ നിങ്ങള് കേള്ക്കുന്നുണ്ടോ?

യാതൊരു മറുപടിയുമില്ല. ശിവന്റെ രോഷം ഇരട്ടിച്ചു.

നിങ്ങള്ക്കെന്നെ കേള്ക്കാന് കഴിയുമെന്ന് എനിക്കറിയാം! നിങ്ങളിലാര്ക്കെങ്കിലും സംസാരിക്കുവാനുള്ള ധൈര്യമുണ്ടോ? അതിനും മറുപടിയില്ല.

നിങ്ങള്ക്കെവിടെ നിന്നാണ് ആ നാഗഔഷധം ലഭിച്ചത്? സമ്പുര്ണ്ണ നിശ്ശബ്ദത.

നിങ്ങള്തന്നെ വിശദീകരിക്കുക. നാഗന്മാരും നിങ്ങളും തമ്മിലുള്ള ബന്ധമെന്താണ്? അതിന് എത്രത്തോളം ആഴമുണ്ട്?

ഒരു വസുദേവനും അതിനോട് പ്രതികരിച്ചില്ല.

മറുപടി പറയൂ! അല്ലെങ്കില് നന്മയുടെ ശത്രുപട്ടികയില് ഞാന് നിങ്ങളുടെ പേരുകൂടി ചേര്ക്കും!

ഒരു വാക്കുപോലും ശിവന് കേട്ടില്ല. അവന് രുദ്രഭഗവാന്റെ പ്രതിമയുടെ നേര്ക്കു തിരിഞ്ഞു. വിചിത്രമായ എന്തോ കാരണത്താല് അവന്റെ ഓർമ്മയിലുണ്ടായിരുന്ന ഭയപ്പെടുത്തുന്ന ഭാവം അതിനുണ്ടായിരുന്നില്ല. ശാന്തിയുടെ ഭാവമായിരുന്നു അതിനെന്ന് അവനു തോന്നി. ശാന്തം. അത് ശിവനോടെന്തോ പറയാന് ശ്രമിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു.

ശിവന് ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞുനിന്ന് അവസാനമായി ഒന്ന് അട്ട[്]ഹസിച്ചു.

"വസുദേവന്മാരേ എനിക്കിപ്പോള് മറുപടിതരൂ അല്ലെങ്കില് ഏറ്റവും വിനാശകരമായ ഒരു കാര്യം ഞാന് മുന്നില് കാണുന്നു!"

മറുപടിയൊന്നും കേള്ക്കാതായപ്പോള് ശിവന് ഒരു കൊടുങ്കാറ്റുപോലെ ആ ക്ഷേത്രത്തിനു പുറത്തേക്കു കുതിച്ചു.

എന്താണ് നിങ്ങളുടെ കര്മ്മം?

ഒമ്പത്

"എന്തുപറ്റി, ശിവാ?"

ആ ബാലന് തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോള് തന്റെ പിറകില് നിന്നിരുന്ന അമ്മാവനെ കണ്ടു. അവന് പെട്ടെന്ന് കണ്ണുതുടച്ചു. ഗുണന്മാരുടെ ഒരു ബലഹീനതയായിരുന്നു കണ്ണുനീര്. അമ്മാവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. അയാള് ശിവന്റെ അടുത്തിരുന്ന് അവന്റെ കുഞ്ഞുചുമലില് കൈ ചുറ്റി.

മാനസസരോവരത്തിലെ ഓളങ്ങളെ പാദങ്ങളില് വന്നലയ്ക്കുവാന് അനുവദിച്ചുകൊണ്ട് അവര് കുറച്ചുനേരം നിശ്ശബ്ദരായിരുന്നു. ആ വെള്ളത്തിനു തണുപ്പുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, അവരതൊന്നും കാര്യമായെടുത്തില്ല.

ശിവന് തല ഉയര്ത്തിനോക്കി. ഇത്രയും കടുത്ത പോരാളിയായ തന്റെ അമ്മാവന് എങ്ങനെയാണ് സദാ ശാന്തമായ, എല്ലാമറിയുന്ന മട്ടിലുള്ള പുഞ്ചിരി തൂകുന്നത് എന്നോര്ത്ത് അവനെപ്പോഴും അതിശയപ്പെട്ടു.

"എനിക്കതില് കുറ്റബോധം തോന്നേണ്ടതില്ലെന്നാണ് അമ്മ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്..."

കണ്ണീര് ശിവനെ ശ്വാസംമുട്ടിച്ചപ്പോള് വാക്കുകള് നിന്നുപോയി. തന്റെ നെറ്റി ഒരിക്കല്ക്കൂടി തുടിക്കുന്നത് അവനറിയാന് കഴിഞ്ഞു.

" ആ സാധു സ്ത്രീയെക്കുറിച്ചോ?" അമ്മാവന് ചോദിച്ചു. ബാലന് തലകുലുക്കി.

"നിനക്കെന്തു തോന്നുന്നു?"

"എന്താണ് ചിന്തിക്കേണ്ട്തെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ."

″ഉവ്വ് നിനക്കറിയാം. നിന്റെ ഹൃദയം പറയുന്നത് ശ്രദ്ധിക്ക്. നിനക്കെന്ത് തോന്നുന്നു?″

ശിവന്റെ കൊച്ചുകൈകള് പുലിത്തോലുകൊണ്ടുള്ള ഉടുപ്പിന്മേല് തിരുപ്പിടിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. ″അമ്മ വിചാരിക്കുന്നത് എനിക്കവരെ സഹായിക്കാന് കഴിയുമായിരിക്കില്ലെന്നാണ്. അതായത് ഞാന് വളരെ ചെറുപ്പമാണ്, ശക്തിയില്ലാത്തവനാണ്, കുഞ്ഞാണ് എന്നൊക്കെ. എനിക്കൊന്നും ചെയ്യാനാവുമായിരുന്നില്ല. അവരെ സഹായിക്കുന്നതിനുപകരം എനിക്കാ ശ്രമത്തില് പരുക്കുപറ്റുമായിരുന്നു."

″അതൊരുപക്ഷേ, ശരിയായിരിക്കും. പക്ഷേ അതൊരു പ്രശ്നമാണോ?″് ആ ബാലന് തലയുയര്ത്തിനോക്കി. അവന്റെ കണ്ണുകള് ഇടുങ്ങി. കണ്ണുകള് നിറഞ്ഞിരുന്നു. "അല്ല."

അമ്മാവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. "അതിനെക്കുറിച്ച് ആലോചിക്ക്. നീ അവളെ സഹായിക്കാന് ശ്രമിച്ചിരുന്നുവെങ്കില് അവള് ഇനിയും യാതന അനുഭവിക്കാനുള്ള സാധ്യതയുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാല് അവള് രക്ഷപ്പെടാനുള്ള ചെറിയ ഒരു സാധ്യതയുമുണ്ടായിരുന്നു. അതേ സമയം നീ ഒരു ശ്രമംപോലും നടത്തിയിരുന്നില്ലെങ്കില് അവള്ക്ക് യാതൊരു അവസരവും ലഭിക്കുകയില്ലായിരുന്നു. ഉണ്ടായിരുന്നോ?"

ശിവന് തലയാട്ടി.

″പിന്നെ എന്തൊക്കെയാ നിന്റെ അമ്മ പറഞ്ഞത്?″

"ആ സ്ത്രീ ഒരു ചെറുത്തുനില്പിനുപോലും ശ്രമിച്ചില്ലെന്ന്."

"അതെ, അത് ശരിയായിരിക്കാം."

″ഇനി ആ സ്ത്രീ ചെറുത്തുനില്പ്പിന് ശ്രമിച്ചില്ലെങ്കില്പ്പോലും ഞാനതിനു ശ്രമിക്കുന്നതില് എന്താണ് തെറ്റ് എന്നാണ് അമ്മ ചോദിക്കുന്നത്.″

"അത് വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യമാണ്. അവള്ക്കു നേരെയാണ് ആ പാപം നിര്ഹിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നത്. എന്നിട്ടും അവളത് സഹിക്കുകയായിരുന്നുവല്ലോ."

അസ്തമയസൂര്യനെ ഉറ്റുനോക്കി അവര് കുറച്ചുനേരം മിണ്ടാതിരുന്നു. "അങ്ങനെ ആ സ്ത്രീ പ്രതിരോധിച്ചില്ലെങ്കില്പ്പോലും" അമ്മാവന് പറഞ്ഞു "നീ എന്തു ചെയ്യണമായിരുന്നുവെന്നാണ് വിചാരിക്കുന്നത്?"

"ഞാന്...."

″പറയ്?″

"ആത്മരക്ഷക്കായി ആ സ്ത്രീ പൊരുതിയില്ലെങ്കിലും അതൊരു വിഷയമല്ലെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു. അതെന്തോ ആവട്ടെ, ഞാന് അവള്ക്കുവേണ്ടി പോരാടേണ്ടതായിരുന്നു."

"എന്തുകൊണ്ട്?"

ശിവന് തല ഉയര്ത്തിനോക്കി. ″ഞാന് പ്രദേശംഗിക മതിയാകേണ്ടതായിരുന്നുവ

പ്രായോഗികമതിയാകേണ്ടതായിരുന്നുവെന്നാണോ അങ്ങും കരുതുന്നത്? അവിടെ നിന്ന് ഓടിപ്പോന്നത് തെറ്റായിരുന്നില്ലേ?"

"ഞാന് എന്തുകരുതുന്നുവെന്നതൊരു വിഷയമല്ല. ഞാന് നിന്റെ വ്യാഖ്യാനം കേള്ക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. ഓടിപ്പോകുന്നത് തെറ്റായിപ്പോയെന്ന് നീ കരുതാന് എന്താണ് കാരണം?"

ഉടുപ്പില് തിരുപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന് താഴേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവന്റെ നെറ്റി വല്ലാതെ വിങ്ങുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ″അതുതെറ്റാണെന്ന് എനിക്കു തോന്നിയതുകൊണ്ട്.″

അമ്മാവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. ″അതാണ് ഉത്തരം. നീ ചെയ്തത് നിന്റെ കർമ്മത്തിന് വിരുദ്ധമായതിനാലാണ് നിനക്കത് തെറ്റായി തോന്നുന്നത്. ആ സ്ത്രീയുടെ കർമ്മത്തിനൊപ്പിച്ച് നീ ജീവിക്കേണ്ടതില്ല. അവള് ചെയ്തത് അവളുടെ താല്പര്യമാണ്. നീ നിന്റെ കർമ്മത്തിനനുസരിച്ചാണ് ജീവിക്കേണ്ടത്.″

ശിവന് തല ഉയര്ത്തിനോക്കി.

തിന്മയ്ക്കെതിരെ പോരാടേണ്ടത് നിന്റെ കർമ്മമാണ്. ആ തിന്മ അനുഭവിക്കുന്നവര് അതിനെ ചെറുക്കില്ലെന്ന കാര്യം നീ അന്വേഷിക്കേണ്ട. ലോകം മുഴുവനും മറ്റൊരു മാര്ഗ്ഗത്തിലൂടെ കാര്യങ്ങള് നോക്കിക്കണ്ടാലും അതൊരു വിഷയമല്ല. എല്ലായ്പ്പോഴും ഇത് ഓര്ക്കുക. മറ്റുള്ളവരുടെ കർമ്മഫലമനുസരിച്ച് നീ ജീവിക്കേണ്ട. സ്വന്തം കർമ്മഫലത്തിനനുസരിച്ച് നീ ജീവിച്ചാല് മതി." ശിവന് ചെറുതായൊന്ന് തല കുലുക്കി.

"അത് വേദനയുളവാക്കുന്നുണ്ടോ?" ശിവന്റെ കണ്പുരികത്തിനിടയിലെ കരിംചുവപ്പു നിറത്തിലുള്ള അടയാളത്തിലേക്കു ചൂണ്ടി അമ്മാവന് ചോദിച്ചു.

ശിവനാ അടയാളത്തില് അമര്ത്തിപ്പിടിച്ചു. ആ അമര്ത്തല് അവനല്പം ആശ്വാസം നല്കി. ″ഇല്ല, ഇത് എനിക്ക് എരിയുന്നതുപോലെ, നല്ലപോലെ കത്തുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു.″

''പ്രത്യേകിച്ചും നിന്റെ മനസ്സ് വിഷമിക്കുന്ന നേരത്ത്?'' ശിവന് തല കുലുക്കി.

അമ്മാവന് തന്റെ കുപ്പായത്തിന്റെ കീശയില് കൈയിട്ട് ചെറിയൊരു മടിശ്ശീല എടുത്തു. ″ഇത് വളരെ അമൂല്യമായ ഔഷധമാണ്. കുറേക്കാലമായി ഞാനിത് കൊണ്ടുനടക്കുന്നു. നീയാണ് ഇത് സ്വീകരിക്കുവാന് ഏറ്റവും അനുയോജ്യനായ ആള്.″

ശിവനാ മടിശ്ശീല തുറന്നു നോക്കി. അതിനകത്ത് തവിട്ടു കലര്ന്ന ചുവപ്പുരാശിയുള്ള കട്ടിയുള്ള കുഴമ്പ് അവന് കണ്ടു. ″ഇതുപയോഗിച്ചാല് ആ എരിവ് ഇല്ലാതാകുമോ?″

അമ്മാവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. ″ഇത് നിന്റെ നിയോഗത്തിലേക്കുള്ള പാത ശരിയാക്കിത്തരും.″

ശിവന് മുഖം ചുളിച്ചു. അവന് അത് സ്പഷ്ടായില്ല.

മാനസസരോവരത്തിനപ്പുറത്തേക്കു നീണ്ടുകിടക്കുന്ന ഹിമാലയഗിരിനിരകളുടെ നേര്ക്കു കൈ ചൂണ്ടി, അമ്മാവന് തുടര്ന്നു. "എന്റെ കുഞ്ഞേ, ആ മഹാപർവ്വതനിരകളേക്കാള് വലുതാണ് നിന്റെ നിയോഗം. എന്നാല് ആ നിയോഗം സഫലമാക്കുവാന് നിനക്കീ മഹാമേരുവെ മറികടക്കേണ്ടതായി വരും."

ഇനി അതു വിശദീകരിക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യമുണ്ടെന്ന് അമ്മാവന് തോന്നിയില്ല. ആ ചുവപ്പുരാശിയുള്ള തവിട്ടുനിറത്തിലുള്ള ലേപനമെടുത്ത് അയാള് ശിവന്റെ നെറ്റിയില് കുറുകെ അമര്ത്തിതേച്ചു. അതിന്റെ ഫലം തല്ക്ഷണം അവനു ലഭിച്ചു. അവന്റെ കണ്പുരികവും നെറ്റിയും ഉടന് തണുത്തു. പിന്നെ അല്പം ലേപനമെടുത്ത് ശിവന്റെ തൊണ്ടയില് പുരട്ടി. ബാക്കിയുള്ള ലേപനമെടുത്ത് അയാള് ശിവന്റെ കൈവള്ളയില് വെച്ചുകൊടുത്തു. പിന്നെ തന്റെ വിരലില് ചെറിയൊരു മുറിവുണ്ടാക്കി അതില്നിന്ന് അല്പം രക്തമെടുത്ത് കുഴമ്പില് ഇറ്റിച്ച് "രുദ്രഭഗവാനേ അങ്ങയുടെ കല്പന ഞങ്ങള് ഒരിക്കലും മറക്കുകയില്ല. ഇത് ഒരു വായുപുത്രന്റെ രക്തപ്രതിജ്ഞയാകുന്നു" എന്നുമന്ത്രിച്ചു.

ശിവന് അമ്മാവനെ നോക്കി; പിന്നെ തന്റെ കൈവെള്ളയിലേക്കും അമ്മാവന്റെ രക്തം ചാലിച്ച വിചിത്രമായ ചുവപ്പുരാശിയുള്ള തവിട്ടുനിറത്തോടുകുടിയ ലേപനവും നോക്കി.

″നീ അത് അണ്ണാക്കിലേക്കിട്″ അമ്മാവന് പറഞ്ഞു. ″പക്ഷേ വിഴുങ്ങരുത്. അത് അലിഞ്ഞുതീരുന്നതുവരെ നാക്കുകൊണ്ടുഴിയ്.″

ശിവന് അപ്രകാരം ചെയ്തു.

″ഇപ്പോള് നീ അതിന് തയ്യാറായി. ഇനി വിധി അതിന്റെ സമയം നിശ്ചയിക്കട്ടെ.″

ശിവനത് മനസ്സിലായില്ല. എന്നാല് ആ ഔഷധം നല്കിയ ആശ്വാസം അവനനുഭവപ്പെട്ടു." ഈ മരുന്ന് ഇനിയും അങ്ങയുടെ കൈയിൽ ശേഷിപ്പുണ്ടോ?"

″എന്റെ പക്കലുള്ളതുമുഴുവനും ഞാൻ നിനക്ക് തന്നുകഴിഞ്ഞു കുഞ്ഞേ"

— \$@ \$ A \$ —

'വസുദേവൻമാരുടെ പക്കൽ നാഗൗഷധം ഉണ്ടായിരുന്നോ? സതി നടുക്കത്തോടെ ചോദിച്ചു.

രാവിലെ പിതാവുമായുണ്ടായ അസ്വാസ്ഥ്യകരമായ സംഭാഷണത്തെക്കുറിച്ച് ശിവനോടു പറയുവാൻ അവൾ ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നു. സോമരസമുണ്ടാക്കുന്നതിനുള്ള മറ്റൊരു രഹസ്യസംവിധാനം ഉണ്ടെന്നും അത് ആർക്കും അറിയില്ലെന്നും കേട്ടപ്പോൾ അവൾ സ്തംഭിച്ചു. എന്നാൽ ശിവന്റെ രോഷാകുലമായ മുഖം കണ്ടപ്പോൾ തൽക്ഷണം അതൊക്കെ അവൾ മറന്നു.

ഞാൻ തെറ്റിദ്ധരിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഒരുപക്ഷേ, അവർക്ക് നാഗന്മാരുമായി ബന്ധമുണ്ടായിരിക്കാം. ഈ രാജ്യത്ത് ആരേയും വിശ്വസിക്കാൻ കഴിയില്ലെന്നുണ്ടോ?

വസുദേവന്മാർ തിന്മയുള്ളവരാകാൻ സാധ്യതയില്ലെന്ന് സതിയുടെ മനസ്സിലിരുന്ന് എന്തോ പറഞ്ഞു.

"ശിവൻ അങ്ങ് എടുത്തു ചാടുകയാണോ?

"എടുത്തുചാടുകയോ? അനുമാനങ്ങളിലേക്ക് എടുത്തുചാടുകയോ? ശിവൻ സതിയെ രൂക്ഷമായിനോക്കി." ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞതെന്താണെന്ന് നിനക്കറിയുമോ? നാഗന്മാരുടെ രാജ്യത്തുമാത്രമേ ആ ഔഷധം നിർമ്മിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളൂ. ബ്രംഗന്മാർക്ക് അതെങ്ങനെ കിട്ടിയെന്ന് നമുക്കറിയാം. അവരെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുകയാണ്. വസുദേവന്മാരുടെ വിശദീകരണമെന്താണ്? ക്ഷേത്രം നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി അവർക്ക് നാഗന്മാരെ ആവശ്യമുണ്ടായിരുന്നുവോ?'

സതി ഒന്നും മിണ്ടാതിരുന്നു.

ശിവൻ ജനലിനടുത്തുചെന്നു നിന്നുകൊണ്ട് വിശ്വനാഥ ക്ഷേത്രത്തിനു നേരെ ഉറ്റുനോക്കി. ഏതോ വിചിത്രമായ കാരണത്താൽ തന്റെ അന്തരാത്മാവ് അതേ ചിന്ത ഏറ്റുപറയുന്നതായി ശിവനു തോന്നി. ശാന്തനായിരിക്കുക. അനുമാനങ്ങളിലേക്ക് എടുത്തുചാടാതിരിക്കുക.

ശിവൻ തല കുലുക്കി.

"ആ മരുന്ന് എവിടെനിന്നു ലഭിച്ചുവെന്ന് അങ്ങ് കണ്ടെത്തുമെന്ന് വസു ദേവന്മാർ ഊഹിച്ചു കാണുമെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്." സതി പറഞ്ഞു "വസു ദേവന്മാർ ആ മരുന്ന് അങ്ങേക്ക് നല്കിയതിന് രണ്ടു വിശദീകരണങ്ങൾ ഉണ്ടാവാനേ തരമുള്ളൂ."

ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനിന്നു.

"ഒന്നുകിൽ അവർ മൂഢന്മാർ അല്ലെങ്കിൽ അങ്ങയുടെ രോഷം സഹിച്ചാലും അങ്ങയുടെ പുത്രൻ സുരക്ഷിതമായി ജനിക്കേണ്ടത് അതിപ്രധാനമാണെന്ന് അവർ കരുതിക്കാണും."

ശിവന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു.

"പക്ഷേ, അങ്ങയിൽനിന്ന് ലഭിച്ച അറിവുവെച്ച് അവർ മൂഢന്മാരാണെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നില്ല." സതി പറഞ്ഞു." അപ്പോൾ പിന്നെ നമ്മുടെ മുന്നിൽ ഒരു കാര്യമേയുള്ളൂ. അങ്ങയുടെ മകനെന്തെങ്കിലും സംഭവിച്ചാൽ അങ്ങ് തകർന്നുപോകുമെന്നും അതോടെ തിന്മക്കെതിരായുള്ള അവരുടെ പോരാട്ടത്തെ അത് ദുർബ്ബലപ്പെടുത്തുമെന്നും അവർ കരുതുന്നു." ശിവൻ മൗനം പുണ്ടു.

— \$@J\$\$ —

തന്റെ സ്വകാര്യ അറയിലെ ജനലിനടുത്തിട്ടിരുന്ന ഇരിപ്പിടത്തിൽ നാഗന്മാരുടെ ജനപ്രഭു ഇരുന്നു. ആഴ്ചയിലൊരു ദിനം വൈകുന്നേരം പഞ്ചവടിയുടെ തെരുവുകളിലൂടെ കടന്നുപോയിരുന്ന ഗായകസംഘത്തിന്റെ പാട്ട് അയാൾക്കു കേൾക്കാൻ സാധിച്ചു. അവർ പാടിയിരുന്ന ദുഃഖഗാനങ്ങൾ വിലക്കുവാൻ റാണി ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. അവ പരാജയ സ്വഭാവമുള്ളതാണെന്നു പറഞ്ഞ് റാണി വെറുപ്പോടെ അതിനെ തള്ളിക്കളഞ്ഞു. നാഗന്മാരുടെ തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട അഭിജാതരുടെ സഭയായ രാജ്യസഭയിൽ റാണിയുടെ നീക്കം പരാജയപ്പെട്ടു. സഭ ആ പാട്ടുകൾ തുടരുവാൻ അനുമതി നല്കി.

ആ പാട്ട് നാഗന്റെയുള്ളിൽ ശക്തമായ വികാരങ്ങളുണ¢ത്തിവിട്ടുവെങ്കിലും അയാളത് തന്റെയുള്ളിൽത്തന്നെ ഒതുക്കി നി¢ത്തി.

നീയെന്റെ ലോകമായിരുന്നു. എന്റെ ദൈവം. എന്റെസ്രഷ്ടാവ്, ഞാൻ നിന്നെ തേടിവന്നതല്ല, നീ എന്നെ വിളിക്കുകയായിരുന്നു, എന്നിട്ടും നിയെന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോയി

ഞാന് നിന്നെആദരിച്ചു, നിന്റെ നിയമങ്ങളനുസരിച്ചു ജീവിച്ചു, നിന്റെ നിറങ്ങൾകൊണ്ട് ഞാനെന്നെ നിറം പിടിപ്പിച്ചു.

എന്നിട്ടും നീയെന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോയി

നീയെന്നെ വേദനിപ്പിച്ചു; സ്വന്തം കടമകള് മറന്നു.

എന്നിട്ടും, ഞാനൊരു ഭീകരരൂപി പറയു പ്രഭോ, എനിക്കെന്തു ചെയ്യാൻ...

"അസ്വസ്ഥമാക്കുന്ന പാട്ട്"നാഗന്റെചിന്തകളിലിടപെട്ടുകൊണ്ട് റാണി പറഞ്ഞു. "നമ്മുടെ ബലഹീനതകളും ആത്മബന്ധങ്ങളും അത് കാണിക്കുന്നു"

"ചെറിയമ്മേ" നാഗൻ എഴുന്നേറ്റുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു "അങ്ങ് വന്നത് ഞാൻ അറിഞ്ഞില്ല."

"നീയെങ്ങനെ അറിയും? ഓക്കാനമുണ്ടാക്കുന്ന ആ പാട്ടിൽ ഈ ലോകം മുഴുവനും മുങ്ങിയിരിക്കുകയല്ലേ. ഏത് ക്രിയാത്മകചിന്തയേയും അത് മുക്കിയിരിക്കുകയാണ്."

"പ്രതികാരം ഒരു ക്രിയാത്മക ചിന്തയല്ല മഹാറാണീ' നാഗൻ പറഞ്ഞു "ഗായകസംഘം പാടുന്നത് ആഹ്ലാദകരമായ പാട്ടുമല്ല."

റാണി കൈ വീശി " എനിക്ക് വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു കാര്യം ചർച്ചചെ യ്യാനുണ്ട്."

"ശരി ചെറിയമ്മേ."

"റാണി ദീർഘനിശ്വാസമയച്ചു." നീ, വസുദേവന്മാരെ കണ്ടുവോ? നാഗൻ കണ്ണുകളിറുക്കി. അതു കണ്ടെത്തുവാൻ റാണിക്ക് ഇത്രയധികം സമയം വേണ്ടിവന്നുവെന്ന് കണ്ടപ്പോൾ അയാൾക്ക് അതിശയം തോന്നി. 'ഉവ്വ്.

"എന്തിന്? തന്റെ രോഷം മറച്ചുവെക്കുവാൻ ശ്രമിക്കാതെ റാണി ചോദിച്ചു.

"മഹാറാണി, അവരുടെ സഹായം നമുക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്താമെന്ന് ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു."

"അവർ ഒരിക്കലും നമ്മെ പിന്തുണയ്ക്കുകയില്ല. അവർ നമ്മുടെ ശത്രുക്കളായിരിക്കണമെന്നില്ല. എന്നാൽ അവർ ഒരിക്കലും നമ്മുടെ മിത്രങ്ങളായിരിക്കുകയില്ല."

"ഞാൻ അക്കാര്യത്തിൽ വിയോജിക്കുന്നു. നമുക്കൊരു പൊതുശത്രുവുണ്ട് എന്നാണെനിക്കു തോന്നുന്നത്. അവർ നമ്മുടെ ഭാഗം ചേരുമെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു."

"അസംബന്ധം! പൗരാണിക ഇതിഹാസത്തിന്റെ ഭ്രാന്തന്മാരായ പ്രോത്സാഹകരാണവർ. കഴുത്തിൽ നീലനിറമുള്ള ഏതോ ഒരു വിദേശി ഈ രാജ്യത്തെ രക്ഷിക്കാനൊന്നും പോകുന്നില്ല."

"പക്ഷേ, ജട കെട്ടിയ താടിയുള്ള മറ്റൊരു വിദേശി ഒരിക്ക**ൽ** ഈ രാജ്യത്തെ രക്ഷിച്ചു. ഇല്ലേ?"

"ഈ ആദിവാസിയെ രുദ്രഭഗവാനുമായി താരതമ്യം ചെയ്യരുത്. ഈ രാജ്യം ഒരുപക്ഷേ, നശിക്കുവാൻ വിധിക്കപ്പെട്ടതായിരിക്കാം. നമുക്കീ ഭാരതം നല്കിയത് വേദനയും സങ്കടവുമാണ്. പിന്നെ നമ്മളെന്തിന് അതിന്റെ കാര്യം ശ്രദ്ധിക്കണം?"

"അതെന്തോ ആകട്ടെ, അത് നമ്മുടെകൂടി രാജ്യമാണ് എന്നതുതന്നെ കാരണം." റാണി രോഷത്തോടെ മുരണ്ടു: "നമ്മുടെ ഔഷധം അവർക്കെന്തിനു നല്കി? അതിനുള്ള യഥാർത്ഥ കാരണം പറയൂ. അതിന്റെ ലഭൃത കുറവാണെന്നു നിനക്കറിയാമല്ലോ. വർഷംതോറും ബ്രംഗന്മാർക്കു കൊടുക്കാനുള്ള വാർഷികവിഹിതം നമ്മൾ കൊടുക്കണം. ഞാനെന്റെ വാഗ്ദാനം ലംഘിക്കുകയല്ല. ഈ നശിച്ച രാജ്യത്ത് അവർ മാത്രമാണ് മര്യാദക്കാർ. നമ്മളെ കൊല്ലാനാഗ്രഹിക്കാത്തവർ."

"(ബ്രംഗന്മാർക്കു കൊടുക്കാനുള്ള വിഹിതത്തെ ഇതൊരിക്കലും ബാധിക്കില്ല മഹാറാണീ. വ്യക്തിപരമായി എനിക്കു ലഭിക്കേണ്ട പങ്കാണ് ഞാൻ കൊടുത്തത്.'

"നീ, എന്തിനങ്ങനെ ചെയ്തു? പൊടുന്നനെ നീയും നീലകണ്ഠനിൽ വിശ്വസിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയോ?

"ഞാൻ എന്തു വിശ്വസിക്കുന്നു എന്നത് ഒരു വിഷയമല്ല, മഹാറാണി. ഭാരതത്തിലെ ജനങ്ങൾ എന്തുവിശ്വസിക്കുന്നു എന്നതാണ് വിഷയം.'

റാണി നാഗനെ രൂക്ഷമായി നോക്കി. "അതല്ല യഥാർത്ഥ കാരണം."

"അതാണ്."

"എന്നോട് കള്ളം പറയരുത്!"

നാഗൻ നിശ്ശബ്ദനായി.

"മലിനപ്പെട്ട ആ സ്ത്രീക്കുവേണ്ടിയാണ് നീ അതു ചെയ്തത്." റാണി പ്രസ്താവിച്ചു.

നാഗൻ അസ്വസ്ഥനായിരുന്നുവെങ്കിലും അവന്റെ സ്വരം ശാന്തമായിരുന്നു. "അല്ല, മഹാറാണി. ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് ഭവതിയെങ്കിലും അവരെക്കുറിച്ച് ഇങ്ങനെ പറയാൻ പാടില്ലാത്തതാണ്."

"എന്തുകൊണ്ട് പാടില്ല."

"കാരണം, എന്നെക്കുടാതെ ഭവതിക്കുമാത്രമേ അതിന്റെ പരമാർത്ഥമറിയുകയുള്ളു."

"ചില സമയത്ത് എനിക്കതറിയാതിരുന്നെങ്കിൽ എന്ന് എനിക്കു തോന്നാറുണ്ട്!'

"പക്ഷേ, അതിപ്പോൾ വൈകിപ്പോയി."

റാണി അടക്കി ചിരിച്ചു. "ദൈവം ഒരാൾക്ക് എല്ലാ സിദ്ധികളും നല്കുകയില്ല എന്നത് സത്യമാണ്. നീ തന്നെയാണ് നിന്റെ ഏറ്റവും വലിയ ശത്രു."

- \$@Jf4\$ -

ദക്ഷൻ നിലത്ത് ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. മുൻകൂട്ടി അറിയിക്കാതെയുള്ള ഭൃഗു

മഹർഷിയുടെ ദേവഗിരി സന്ദർശനത്തിൽ അദ്ദേഹം ഞെട്ടിപ്പോയിരുന്നു. ഭൃഗു മഹർഷിയെ ദർശിക്കണമെന്ന് ചക്രവർത്തി ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ലായിരുന്നു.

കടുത്ത അസന്തുഷ്ടിയോടെ ഭൃഗു ദക്ഷനെ രൂക്ഷമായി നോക്കി. "നേരിട്ടുള്ള ഒരു കല്പന അങ്ങ് അനുസരിച്ചില്ല. മഹാരാജൻ"

തലതാഴ്ത്തിപ്പിടിച്ച് ദക്ഷൻ ഒന്നും മിണ്ടാതിരുന്നു. മഹർഷിക്കെങ്ങനെ ഇത് മനസ്സിലായി? സതിയും വീരിണിയും ഞാനും മാത്രമാണ് അത് സംസാരിക്കുമ്പോൾ അവിടെയുണ്ടായിരുന്നത്. ഇനി വീരിണി ചാരപ്പണി ചെയ്തതാണോ? സകലരും എനിക്കെതിരെ തിരിയുന്നത് എന്തിനാണ്? എന്തിന് എനിക്കെതിരെ?

ദക്ഷന്റെ ആലോചനകൾ മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ട് ഭൃഗു ദക്ഷനെ ഉറ്റുനോക്കി. ദക്ഷൻ ബലഹീനനാണെന്ന് ആ മുനിക്ക് അറിയാമായിരുന്നു. എന്നാൽ നേരിട്ടുള്ള ഒരു കല്പന ധിക്കരിക്കുവാൻ ആ ചക്രവർത്തി ഒരിക്കലും ധൈര്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അതിനൊക്കെ പുറമെ, ഭൃഗു യഥാർത്ഥത്തിൽ നിരവധി ഉത്തരവുകളൊന്നും നല്കിയിട്ടില്ല. ഒരു കാര്യത്തിൽ മാത്രമേ അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. ബാക്കിയുള്ളതിലെല്ലാം തനിക്കിഷ്ടമുള്ളതുപോലെ ചെയ്യാൻ ഭൃഗു ദക്ഷനെ അനുവദിച്ചിരുന്നു.

"താങ്കളെ ചക്രവർത്തിയാക്കാൻ ഒരു കാരണമുണ്ടായിരുന്നു. എനിക്ക് അതിൽ വീണ്ടുവിചാരം വരാൻ അവസരം കൊടുക്കരുത്.'

ദക്ഷൻ ഭയന്നു വിറച്ച് ഒന്നും മിണ്ടാതിരുന്നു.

ഭൃഗു കുനിഞ്ഞുനിന്ന് ദക്ഷന്റെ മുഖം പിടിച്ചുയർത്തി 'അങ്ങ് അവർക്ക് അതിന്റെ സ്ഥലം പറഞ്ഞു കൊടുത്തുവോ, മഹാരാജൻ?

ദക്ഷൻ സൗമ്യമായി പിറുപിറുത്തു "ഇല്ല, പ്രഭോ, ഞാൻ ആണയിടാം."

"എന്നോട് കള്ളം പറയരുത്!"

"ഞാൻ ആണയിടുന്നു. പ്രഭോ."

ഭൃഗു ദക്ഷന്റെ മനോരാജ്യം വായിച്ചെടുത്തു. അദ്ദേഹം സംതൃപ്തനായി.

''താങ്കൾ ഇതാരോടും പറയരുത്. കാര്യം വ്യക്തമായല്ലോ?' ദക്ഷൻ നിശ്ശബ്ദനായിരുന്നു.

"മഹാരാജൻ' ശബ്ദദമുയർത്തി ഭൃഗു പറഞ്ഞു "കാര്യം വ്യക്തമായോ? "ഉവ്വ് പ്രഭോ' ഭയന്നുപോയ ദക്ഷൻ ഭൃഗുവിന്റെ കാല് പിടിച്ചു പറഞ്ഞു.

— ★@Jf 4 ® —

ശിവൻ അസിഘട്ടിൽ നിന്നു. അഞ്ച് ബ്രംഗ കപ്പലുകളിൽ ഒന്നൊഴികെ ബാക്കിയെല്ലാ കപ്പലുകളുടെയും തിളങ്ങുന്ന കാറ്റുപായ്കൾ ചുരുക്കി മടക്കിയിരുന്നു. തുറമുഖത്തിനോട് ഏറ്റവും അടുത്ത് നിലയുറപ്പിച്ചിരുന്ന കപ്പലിലെ പ്രായ നിവർത്തി കെട്ടിയിരുന്നു. അവിടെ സന്നിഹിതരായിരുന്ന ആളുകൾ അതിനുനേരെ ആരാധനാപൂർവ്വം നോക്കി.

"അവ കാണാൻ നല്ല ഭംഗിയുണ്ട്." ശിവൻ പറഞ്ഞു.

"നന്ദി, ഭഗവാൻ.'

"ഒൻപതുമാസത്തിനുള്ളിൽ നിന്റെ ഗോത്രവർഗ്ഗം ഇതു മുഴുവനും നിർമ്മിച്ചുവെന്ന് എനിക്ക് വിശ്വസിക്കാനാവുന്നില്ല."

"ഞങ്ങൾ (ബ്രംഗ്ന്മാർക്ക് എന്തും ചെയ്യാൻ കഴിയും, പ്രഭോ." ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

ശിവന്റെ അടുത്തു നിന്നിരുന്ന അതിഥിഗ്വൻ പറഞ്ഞു. "ദിവോദാസ്, ഈ കപ്പലുകൾ നീങ്ങുമെന്ന് നിനക്കുറപ്പുണ്ടോ? കപ്പലുകളുടെയെല്ലാം പായ്ക്കുകൾ വിടർന്നു നിലക്കുന്നു. ഇവിടെയാണെങ്കിൽ കനത്ത കാറ്റുമുണ്ട്. എന്നിട്ടും കപ്പലിനെ അതൊന്നും ഇളക്കുന്നുപോലുമില്ല."

രാജാവിന് കപ്പലുകളെക്കുറിച്ചും അവയുടെ നീക്കത്തെക്കുറിച്ചും യാതൊന്നും അറിയില്ലെന്നത് വ്യക്തം.

"അത് വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു കാര്യമാണ്, രാജൻ" ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു. "പക്ഷേ ഞങ്ങളെക്കുടാതെ കപ്പൽ നീങ്ങാൻ ഞങ്ങളാഗ്രഹിക്കാത്തതിനാലാണ് അത് നീങ്ങാത്തത്. കാറ്റിനെതിരെ നിലക്കുന്ന രീതിയിലാണ് കാറ്റു പായ്ക്കുകൾ ഘടിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. പ്രധാന കാറ്റുപായ്ക്ക് തത്തിപ്പറക്കുന്നത് അങ്ങേക്ക് കാണാൻ കഴിയുന്നില്ലേ?" അതിഥിഗ്വൻ തലയാട്ടി.

"അതായത് കാറ്റുകിട്ടാത്തതുമൂലം ആ പായ്ക്കുകൾ നമ്മളെ നോക്കി ചിരി ക്കുകയാണ്."

"ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു." ചിരിക്കുന്നോ?

"പായ്ക്കുകൾ തെറ്റായി ഘടിപ്പിച്ചിട്ടും അവ തത്തിപ്പറക്കുന്നുവെങ്കിൽ ഞങ്ങൾ അങ്ങനെയാണവയെ വിശേഷിപ്പിക്കാറുള്ളത്." ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു.

"ശരി" ശിവൻ പറഞ്ഞു." മൂന്നുദിവസത്തിനകം നമ്മൾ ബ്രംഗയിലേക്കു പുറപ്പെടുന്നു. ഇതിനുവേണ്ട എല്ലാ തയ്യാറെടുപ്പുകളും നടത്തുക."

— ★@JA →

സതി തന്റെ അറയുടെ ജനലിനടുത്തുനിന്നുകൊണ്ട് ഗംഗാനദിയിലേക്കു നോക്കി നിലക്കുകയായിരുന്നു. രാജാ അതിഥിഗ്വൻ ഒരു കൂട്ടം നൗകകളുടെ അമ്പടിയോടെ ഒരു തോണിയിൽ കിഴക്കേ കരയിലുള്ള കൊട്ടാരത്തിലേക്ക് പോകുന്നത് അവൾ കണ്ടു.

എന്തിനാണ് അദ്ദേഹം ഇടയ്ക്കിടെ അവിടെ പോകുന്നത്? എന്തുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹം സ്വന്തം കുടുംബത്തെ മാത്രം അവിടെ കൊണ്ടുപോകുന്നത്?

"സതി, നീയെന്താ ആലോചിക്കുന്നത്?

ശിവൻ അവളുടെ പിന്നിൽ നില്പുണ്ടായിരുന്നു. അവൾ അവനെ ആലിംഗനം ചെയ്തു "ഞാനിനി കുറച്ചുകാലം നിന്നെ കാണാതിരിക്കണ്ടേ?

അവൻ അവളുടെ മുഖമുയർത്തിപ്പിടിച്ച ചുംബനം നല്കിയ ശേഷം പുഞ്ചി രിച്ചു. "അതല്ല നീ ആലോചിച്ചത്."

സതി പതിയെ അവന്റെ നെഞ്ചിൽ തട്ടി അങ്ങേയ്ക്ക് എന്റെ മനസ്സും വായിക്കാൻ കഴിയുമോ?

"അതിനു കഴിഞ്ഞെങ്കിൽ എന്ന് ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു."

"വളരെ ഗൗരവമുള്ള ഒന്നുമല്ല ഞാൻ ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. എന്തു കൊണ്ടാണ് അതിഥിഗ്വ മഹാരാജൻ ഇടയ്ക്കിടെ കിഴക്കെകാട്ടാരത്തിൽപോകുന്നത്? തന്റെ കുടുംബത്തെ മാത്രമേ അദ്ദേഹം കൊണ്ടുപോകുന്നുള്ള എന്നതാണ് അതിലും വിചിത്രം."

"അതെ, ഞാനും അതെല്ലാം ശ്രദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനെന്തോ തക്കതായ കാരണമുണ്ടായിരിക്കുമെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നു. കിഴക്കൻ തീരം അശുഭകരമാണെന്ന അന്ധവിശ്വാസവും നിലവിലുണ്ട് അല്ലേ?

്സതി. 'യാത്ര തീരുമാനമായോ? മുന്നു ദിവസത്തിനകം പുറപ്പാട് ഉണ്ടാകുമോ?

"ഉവ്വ്."

"എത്ര ദിവസത്തേക്കായിരിക്കും യാത്ര പോകുന്നത്?

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. ഏറെനാൾ വേണ്ടിവരില്ലെന്നു

പ്രത്യാശിക്കുന്നു."

''എനിക്കും വരാൻ സാധിച്ചെങ്കിൽ. '

"എനിക്കറിയാം. പക്ഷേ, കാർത്തികേയന്റെ പ്രായം ഇങ്ങനെയൊരു യാത്രക്ക് പാകമായിട്ടില്ല."

കാർത്തികേയൻ ഉറങ്ങുന്നത് സതി നോക്കിനിന്നു. തൊട്ടിലിൽ കൊള്ളാത്തവിധം വേഗത്തിലായിരുന്നു അവന്റെ വളർച്ച. "അവനിപ്പോൾ അങ്ങയെപ്പോലെ ആയിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്."

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "ആറുമാസം പ്രായമേ ആയിട്ടുള്ളൂ. പക്ഷേ, കണ്ടാൽ രണ്ടരവയസ്സിന്റെ വളർച്ചയുണ്ട്."

സതിക്ക് ശിവൻ പറഞ്ഞത് അംഗീകരിക്കേണ്ടിയിരുന്നു. "മെലൂഹൻ കുഞ്ഞുങ്ങളെല്ലാം മയ്കയിൽനിന്നാണ് ബാല്യം കഴിച്ചുകൂട്ടിയിരുന്നത് എന്നതിനാൽ പതിനാറുവയസ്സിനുതാഴെയുള്ള കുട്ടികളെ സതി കണ്ടിട്ടില്ലായിരുന്നു."

"ഒരുപക്ഷേ ഇത് സോമരസത്തിന്റെ അനുഗ്രഹമായിരിക്കാം." സതി പറഞ്ഞു. "അതിന് സാധ്യതയുണ്ട്. ആദ്യമായി സോമരസം സേവിച്ചപ്പോൾ അവന് യാതൊരു രോഗവുമില്ലാതിരുന്നത് ആയുർവ്വതിയെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിയിരുന്നു."

"അത് അദ്ഭുതകരം തന്നെ. അവനൊരു വിശിഷ്ട ബാലനായതുകൊണ്ടായിരിക്കാം അത്'

"അവൻ അദ്ഭുതബാലനാണ്. ജനിച്ച ആറുമാസത്തിനുള്ളിൽ നടക്കാൻ തുടങ്ങുന്ന ഒരു കുഞ്ഞിനെ ഞാൻ വേറെ കണ്ടിട്ടില്ല."

സതി പുഞ്ചിരിച്ചു. "അവൻ നമ്മുടെ അഭിമാനമായിത്തീരും."

"അക്കാര്യം എനിക്കുറപ്പാണ്."

സതി തലയുയർത്തി നോക്കി ശിവനെ ഒരിക്കൽക്കൂടി ചുംബിച്ചു "നാഗന്മാരുടെ സാമ്രാജ്യത്തിലേക്കുള്ള ഒരു വഴി കണ്ടെത്തി ഉടൻതന്നെ തിരിച്ചു വരിക."

"തീർച്ചയായും പ്രാണേശ്വരി."

- \$@JA\$ -

കപ്പലിൽ അവശ്യസാധനങ്ങൾ ശേഖരിച്ചുവെച്ചു. യാത്രയ്ക്കിടയിൽ മറ്റൊരു തുറമുഖത്ത് അടുക്കുവാൻ അവർ ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ല. വേഗത അത്യാവശ്യമായിരുന്നു.

പർവ്വതേശ്വരനെ സ്തംഭിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് സൂര്യവംശികളും ചന്ദ്രവംശികളും ചേർന്ന ഒരു സൈനികവ്യൂഹം രൂപീകരിക്കപ്പെട്ടു. അഞ്ചുകപ്പലുകളിൽ അതിലുമധികം ആളുകളെ കൊണ്ടുപോവുക ബുദ്ധിമുട്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ ദ്രപകുവിന് അതിന്റെ ചുമതല ലഭിച്ചു എന്നതായിരുന്നു സൂര്യവംശികളുടെ അഭിമാനം രക്ഷിച്ച ഒരുകാര്യം.

അസിഘ്ട്ടിന്റെ പടികളിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ശിവൻ ആ കപ്പലുകൾ നിരീക്ഷിച്ചു. സൈന്യാധിപൻ എന്ന നിലയിൽ ദപകു തന്റെ പിതാവ് പൂർവ്വാകനോടൊപ്പം ഏറ്റവും മുന്നിലെ കപ്പലിൽ സഞ്ചരിച്ചു. നീലകണ്ഠന്റെ പ്രധാന സഹചാരികൾ മുഖ്യനൗകയിൽ, മറ്റുനൗകകളുടെ ഉള്ളിൽ സുരക്ഷിതമായ മേഖലയിൽ സഞ്ചരിച്ചു. പർവ്വതേശ്വരൻ, ഭഗീരഥൻ, ആനന്ദമയി, ആയുർവ്വതി, നന്തി, വീരഭദ്രൻ എന്നിവരെല്ലാം ആ കപ്പലിന്റെ കൈവരിയിൽ പിടിച്ചു കൊണ്ടു നിന്നു. ആ മുഖ്യനൗകയിൽ ഉത്തങ്കനെക്കുടി കണ്ടപ്പോൾ ശിവൻ അദ്ഭുതപ്പെട്ടു.

ആനന്ദമയി നിര്ബന്ധിച്ചുകാണും. പര്വ്വതേശ്വരനെ ബ്രഹ്മചര്യ പ്രതിജ്ഞലംഘിക്കുന്നതിന് പ്രേരിപ്പിക്കാൻ ഏതെങ്കിലും ഒരു സ്ത്രീക്ക് കഴിയുമെങ്കില് അത് ആനന്ദമയിക്കുമാത്രമായിരിക്കും.

"പ്രഭോ' ശിവന്റെ ചിന്തകളിൽ കടന്നുകയറി അതിഥിഗ്വൻ വിളിച്ചു. കാശിരാജാവ് കുമ്പിട്ട് നീലകണ്ഠന്റെ പാദങ്ങൾ തൊട്ടു.

"ആയുഷ്മൻ ഭവ' അതിഥിഗ്വിന്റെ ശിരസ്സിൽ പതിയെ തൊട്ടുകൊണ്ട് ശിവൻ അനുഗ്രഹിച്ചു.

കരംകുപ്പിക്കൊണ്ട് അതിഥിഗ്വൻ മന്ത്രിച്ചു. "അങ്ങ് ഉടനെ കാശിയിൽ മടങ്ങിയെത്തണമെന്ന് ഞാൻ അപേക്ഷിക്കുന്നു. അങ്ങയെക്കുടാതെ ഞങ്ങൾ അനാഥരാണ്."

"അങ്ങേക്ക് എന്റെ ആവശ്യമില്ല, രാജൻ. യഥാർത്ഥത്തിൽ അങ്ങേയ്ക്ക് ആരുടെയും ആവശ്യമില്ല. അങ്ങയെ ഏറ്റവുമധികം സ്നേഹിക്കുന്ന ഒരാളിൽ വിശ്വാസമർപ്പിക്കുക; അങ്ങയിൽതന്നെ."

കാറ്റിന്റെ ശക്തിയിൽ കാലുറക്കാത്തതുമൂലം തന്നോടു ചേർന്നുനില്ക്കുന്ന കാർത്തികേയന്റെ കൈ പിടിച്ച ഈറനണിഞ്ഞ കണ്ണുകളുമായി നില്ക്കുന്ന സതിയുടെ നേരെ ശിവൻ നോക്കി.

ശിവന്റെ നേർക്ക് കൈചൂണ്ടി കാർത്തികേയൻ പറഞ്ഞു "ബാ. ബാ." ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ച കാർത്തികേയനെ എടുത്തു.

"ബാബാ പെട്ടെന്നുതന്നെ മടങ്ങിവരും കാർത്തികേയൻ. അതുവരെ നീ അമ്മയെ കഷ്ടപ്പെടുത്താതിരിക്കണം."

ശിവന്റെ തലമുടിയിൽ പിടിച്ചുവലിച്ച കാർത്തികേയൻ ആവർത്തിച്ചു "ബാ. ബാ."

കൂടുതൽ വിടർന്ന പുഞ്ചിരിയോടെ ശിവൻ കാർത്തികേയന്റെ നെറ്റിയിൽ ചുംബിച്ചു. പിന്നെ കാർത്തികേയനെ ഒക്കത്തുവെച്ച് മുന്നോട്ടു ചെന്ന് സതിയെ ആലിംഗനം ചെയ്തു. ചില സൂര്യവംശി ശീലങ്ങൾ ലംഘിക്കുക ബുദ്ധിമുട്ടായിരുന്നു. ആളുകൾക്കു മുന്നിൽവെച്ച് സ്നേഹം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നതിൽ അമ്പരപ്പുണ്ടായിരുന്ന സതി ശിവനെ പതിയെ പുൽകി. ശിവൻ അവളെ വിട്ടില്ല. ശിവനോടുള്ള സതിയുടെ പ്രണയം അവളുടെ സൂര്യവംശി പരിമിതികളെ കീഴടക്കി. അവൾ തലയുയർത്തി ശിവനെ ചുംബിച്ചു. "വേഗം മടങ്ങി വരിക

"ഞാൻ വരും."

ബ്രംഗയുടെ കവാടം

പത്ത്

ചെറിയ തോണിയില് അതിവേഗത്തില് വെള്ളം നിറഞ്ഞുവന്നു. ശിവൻ ആ നൗകയെ തന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലൊതുക്കുവാൻ കഷ്ടപ്പെടുന്നുണ്ടായിരുന്നു ക്രുദ്ധയായ ആ നദിക്കുനേരെ തുഴഞ്ഞുകൊണ്ട്കൂട്ടുകാരന്റെ സമീപമെത്തുവാൻ അവൻ പൊരുതുകയായിരുന്നു

ബൃഹസ്പതിയും പൊരുതുകയായിരുന്നു പെട്ടെന്ന് അവന്റെ കണ്ണുകൾ അത്ഭുതത്താല് വിടര്ന്നു വടംപോലെ ഒരു സാധനം എവിടെ നിന്നോവന്ന് കാലിനെചുറ്റി അതിവേഗം അതവനെ വലിച്ചുകൊണ്ടുപോകാന് തുടങ്ങി

′ശിവാ! സഹായിക്കണേ എന്നെ രക്ഷിക്കണേ!

ശിവൻ ശക്തിയോടെ തുഴഞ്ഞു ബൃഹസ്പതിയുടെ അടുത്ത് എത്തുവാന് "ഞാന് വരുന്നു"

പെട്ടെന്ന് നദിയിൽ നിന്നും മൂന്ന് തലയുള്ള വലിയൊരു സർപ്പം പൊന്തി വന്നു ബൃഹസ്പതിയുടെ ശരീരത്തിനുചുറ്റും ഒരു വടം ചുറ്റിക്കയറി അത് ബൃഹസ്പതിയെ ഞെരിച്ചു തകര്ക്കുകയായിരുന്നു ശിവന് അത്കണ്ടു, സര്പ്പമായിരുന്നു ആ വടം

"അയ്യോ!."

ഞെട്ടലോടെ ശിവൻ ഉണർന്നു. അവൻ ചുറ്റും പകച്ച് നോക്കി. അവന്റെ നെറ്റി കഠിനമായി തുടിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. തൊണ്ടക്ക് അസഹ്യമായ തണുപ്പു തോന്നി. എല്ലാവരും ഉറങ്ങുകയായിരുന്നു. ഗംഗയിലെ ഓളങ്ങൾക്കനുസരിച്ച കപ്പൽ ആടിയപ്പോൾ തന്റെ പാദങ്ങൾ ചാഞ്ചാടുന്നതായി അവനു തോന്നി. തന്റെ ഹൃദയമിടിപ്പിനെ സാന്ത്വനപ്പെടുത്തും വിധമുള്ള സൗമ്യമായ ആ കാറ്റേൽക്കുവാനായി കപ്പലിന്റെ ജനാലക്കരികിലേക്ക് ശിവൻ നടന്നു.

മുഷ്ടി ചുരുട്ടി കപ്പൽച്ചുമരിൽ അമർത്തിക്കൊണ്ട് അവൻ പറഞ്ഞു. "ഞാനവനെ പിടിക്കും ബ്യഹസ്പതി, അവനെ ശിക്ഷിക്കും."

— \$@f4**®** —

ശിവന്റെ അനുചരസംഘം കാശിയി**ൽ**നിന്ന് പോന്നിട്ട് രണ്ടാഴ്ച കഴിഞ്ഞു. നദിയുടെ താഴോട്ടുള്ള ഗതിക്കനുസരിച്ചാണ് അവ**ർ** സഞ്ചരിച്ചിരുന്നതെന്നതിനാൽ അവർക്ക് മഗധ നഗരം വേഗത്തിൽ പിന്നിടാൻ കഴിഞ്ഞു.

"അടുത്ത മൂന്നാഴ്ചകൊണ്ട് നമ്മൾ ബ്രംഗ നഗരത്തിലെത്തും പ്രഭോ' പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു.

മേൽനദിക്കപ്പുറത്ത് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന കാശിയെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്ന ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തിരിഞ്ഞുനിന്നു. "താങ്കൾ ദിവോദാസുമായി സംസാരിച്ചോ?

"ഉണ്ട്."

"അയാളിപ്പോൾ എവിടെയാണ്?

"കാറ്റിനനുസരിച്ച് പായ ക്രമീകരിച്ചുകൊണ്ട് അയാൾ പാമരത്തിനടുത്ത് നില്പുണ്ട് പ്രഭോ. സത്യത്തിൽ അയാൾക്കും എത്രയും പെട്ടെന്ന് ബ്രംഗയിലെത്തിയാൽ കൊള്ളാമെന്നുണ്ട്."

ശിവൻ പർവ്വതേശ്വരനെ നോക്കി. "ഇല്ല. ഞാനങ്ങനെ കരുതുന്നില്ല. എന്റെ അഭ്യർത്ഥനപ്രകാരം തന്റെ കടമ നിർവ്വഹിച്ചശേഷം പെട്ടെന്നുതന്നെ ഭാര്യയുടെയും കുഞ്ഞിന്റെയും അടുത്ത് മടങ്ങിയെത്തുവാനാണ് അയാളാഗ്രഹിക്കുന്നതെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു. അയാൾ ശരിക്കും അവരുടെ അസാന്നിദ്ധ്യം അനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്."

"അങ്ങ് സതിയേയും കാർത്തികേയനേയും പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നതുപോലെ, പ്രഭോ."

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തലയാട്ടി. അവർ രണ്ടുപേരും ആ കപ്പലിന്റെ കൈവരിയിൽ ചാരിനിന്നുകൊണ്ട് ശാന്തമായിക്കിടക്കുന്ന ഗംഗയെ നോക്കി. ഒരുകൂട്ടം ഡോൾഫിനുകൾ നദിയിൽനിന്ന് വായുവിലേക്ക് കുതിച്ചുപൊങ്ങി, മനോഹരമായി വെള്ളത്തിലേക്കുതന്നെ പതിച്ച് വീണ്ടും വായുവിലേക്ക് ഉയർന്നു ചാടി. അതിമനോഹരമായ ഒരു സ്വരലയംപോലെ അവരുടെ നൃത്ത പ്രകടനം തുടർന്നു. ശിവൻ ആ ഡോൾഫിനുകളെ താല്പര്യത്തോടെ നോക്കിനിന്നു. അല്ലലില്ലാത്ത ആഹ്ലാദവാന്മാരെപ്പോലെയായിരുന്നു അവ.

"ചഞ്ചലമായ നദിയിൽ അല്ലലില്ലാത്ത മത്സ്യം! കാവ്യാത്മകം അല്ലേ? പർവ്വതേശ്വരൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "അതെ, പ്രഭോ."

"ചഞ്ചലതയേയും അല്ലലില്ലായ്മയേയും കുറിച്ചു പറഞ്ഞപ്പോഴാണ് ഞാനൊരു കാര്യമോർത്തത്. ആനന്ദമയി എവിടെ?"

"കുമാരി ഉത്തങ്കന്റെ കൂടെയാണെന്നു തോന്നുന്നു പ്രഭോ, ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് അയാൾക്കൊപ്പം അവൾ പരിശീലനമുറിയിലേക്കു പോകുന്നു. ഒരുപക്ഷേ അവർ മറ്റേതെങ്കിലും നൃത്തച്ചുവടുകൾ പരിശീലിക്കുകയായിരിക്കും."

'ഉം...'

പർവ്വതേശ്വരൻ നദിയിലേക്കുതന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. 'അവൾ നന്നായി നൃത്തം ചെയ്യുന്നുണ്ട്, അല്ലേ? ശിവൻ ചോദിച്ചു. "ഉവ്വ്, പ്രഭോ."

"വാസ്തവത്തിൽ, അസാധാരണമായ മികവോടെ."

"അത് വളരെ ന്യായമായ അഭിപ്രായമായിരിക്കും പ്രഭോ."

"ഉത്തങ്കന്റെ നടനശേഷിയെക്കുറിച്ച് താങ്കളുടെ അഭിപ്രായമെന്താ? പർവ്വതേശ്വരൻ ശിവനെ നോക്കിയശേഷം നദിയിലേക്കു നോക്കി.

"ഇനിയും പഠിക്കാനുണ്ട് പ്രഭോ. പക്ഷേ കുമാരി ആനന്ദമയി അയാളെ നന്നായി അഭ്യസിപ്പിക്കുമെന്നാണ് ഞാൻ കരുതുന്നത്."

ശിവൻ പർവ്വതേശ്വരനെ നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ച തലയാട്ടി. 'അവൾ അങ്ങനെ ചെയ്യുമെന്ന് എനിക്കു തീർച്ചയുണ്ട്."

— \$@J\$\$ —

"നീലകണ്ഠനും അനുചരന്മാരും ഒരുമാസം മുൻപ് ബ്രംഗയിലേക്ക് പോന്നതാണ് പ്രഭോ." നാഗന്മാരുടെ ജനപ്രഭു റാണിയോടു പറഞ്ഞു.

സ്വകാര്യഅറയിൽ ഇരുന്നുംകാണ്ട് സംസാരിക്കുകയായിരുന്നു അവർ.

"ഒരിക്കൽക്കൂടി നീ കാര്യങ്ങൾ നന്നായി നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടെന്നു കാണുന്നതിൽ എനിക്ക് സന്തോഷം. ചന്ദ്രകേതു രാജാവിന് ഞാനൊരു മുന്നറിയിപ്പു സന്ദേശമയക്കാം."

നാഗൻ തലയാട്ടി. കൂടുതലെന്തോ പറയാനായി ഒരുങ്ങിയെങ്കിലും അയാൾ മൗനം പാലിച്ചു. അതിനുപകരം അയാൾ ജനലിലുടെ പുറത്തേക്കു നോക്കി. പഞ്ചവടിയിലെ ആ സ്ഥലത്തുനിന്നാൽ, അങ്ങകലെ ശാന്തമായി ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഗോദാവരി നദി കാണാം.

"പിന്നെ? റാണി ചോദിച്ചു.

"കാശിയിലേക്കു പോകാൻ അങ്ങയുടെ അനുമതി കിട്ടിയാൽ സന്തോഷം.'

"എന്തിന്? അവരുമായി വ്യാപാരബന്ധം സ്ഥാപിക്കുവാൻ നീ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ടോ? റാണി ചോദിച്ചു.

"അവൾ നീലകണ്ഠനോടൊപ്പം പോയിട്ടില്ല."

റാണിയുടെ സ്വരം കർക്കശമായി.

"ദയവുണ്ടാകണം, മഹാറാണി. ഇതെനിക്ക് വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യമാണ്

"എന്റെ കുഞ്ഞേ, എന്തുനേടാമെന്നാണ് നീ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത്? റാണി ചോദിച്ചു. "ഇതൊരു ബുദ്ധിശൂന്യമായ അന്വേഷണമാണ്."

"എനിക്ക് ഉത്തരങ്ങൾ വേണം."

"ഉത്തരം കിട്ടിയിട്ട് എന്ത് വ്യത്യാസങ്ങളുണ്ടാവാൻ?

"അതെനിക്ക് സമാധാനം നല്കും."

റാണി നെടുവീർപ്പിട്ടു. "ഈ അന്വേഷണം നിന്റെ പതനമായിരിക്കും."

"അതെന്നെ പൂർണ്ണനാക്കും, മഹാറാണി.'

"ജനങ്ങളോട് നിനക്കൊരു കടമയുണ്ടെന്ന കാര്യം നീ മറക്കുന്നു."

"ആദ്യമായി എനിക്ക് എന്നോട് തന്നെയാണ് കടമ, ചെറിയമ്മേ."

റാണി തലകുലുക്കി. "രാജ്യസഭ തീരുന്നതുവരെ കാത്തിരിക്കുക.

ബ്രംഗന്മാരെ അനുകൂലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രമേയം പരാജയപ്പെടുന്നില്ല എന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തുവാൻ നിന്നെ എനിക്കിവിടെ ആവശ്യമുണ്ട്. അതിനുശേഷം നിനക്കു പോകാം."

നാഗൻ കുനിഞ്ഞ് റാണിയുടെ പാദത്തിൽ തൊട്ടു "നന്ദി, ചെറിയമ്മേ." പക്ഷെ നീ ഒറ്റയ്ക്കുപോവുകയില്ല. നീ സ്വന്തം രക്ഷ നോക്കുമെന്ന് എനിക്കത്ര വിശ്വാസമില്ല. ഞാനും നിന്നോടൊപ്പം വരാം." നാഗൻ സൗമ്യമായി പുഞ്ചിരിച്ചു. "നന്ദി."

— \$@ J 4 **®** —

ശിവന്റെ യാത്രാസംഘത്തിന് ബ്രംഗയുടെ കവാടത്തിലെത്തുവാൻ ഒരാഴ്ചയുടെ ദൂരമേ ശേഷിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. കൃത്യമായ യാത്രാപദ്ധതിയാണ് ആ യാനങ്ങൾ പിന്തുടർന്നിരുന്നത്. ബ്രംഗയുടെ കവാടത്തിലെത്തുമ്പോൾ അനുവർത്തിക്കേണ്ട നയതന്ത്ര മര്യാദയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പർവ്വതേശ്വരനും ദിവോദാസും അവരെ മുന്നോട്ടുനയിച്ചിരുന്ന നൗകയിലെത്തി അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളുടെ ഉത്തരവാദിത്തം ദ്രപകുവിന് നല്കിയിരുന്നു. നീലകണ്ഠഭഗവാൻ ഒരു തരത്തിലും ഒരു ചോരപ്പുഴ ഒഴുക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ലെന്ന് പർവ്വതേശ്വരൻ സുവ്യക്തമാക്കി. ബ്രംഗ അതിർത്തിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന് മുന്നോടിയായി ആവശ്യമായ എല്ലാ ചർച്ചകളും പൂർത്തിയാക്കാനുള്ള ചുമതല ദിവോദാസിനായിരുന്നു. ബ്രംഗന്മാർ നീലകണ്ഠനെന്ന ഐതിഹ്യത്തിൽ വിശ്വസിച്ചിരുന്നതിനാൽ നീലകണ്ഠനെ കാണിക്കാതെ അകത്തേക്കു പ്രവേശിക്കാൻ അസാദ്ധ്യമാണെന്ന് അയാൾക്കു തോന്നിയിരുന്നു. അതൊന്നും ചെയ്യാതെതന്നെ അകത്തേക്കു പ്രവേശിക്കാർ അസാദ്ധ്യമാണെന്ന് അയാൾക്രു തോന്നിയിരുന്നു. അതൊന്നും ചെയ്യാതെതന്നെ അകത്തേക്കു പ്രവേശിക്കുവാൻ പർവ്വതേശ്വരൻ അയാളെ ഉപദേശിച്ചിരുന്നു.

ദിവോദാസനെ ദ്രപകുവിന്റെ അടുത്താക്കി പർവ്വതേശ്വരൻ മധ്യഭാഗത്തെ കപ്പലിലേക്കു തിരിച്ചുപോയി. ദ്രപകുവും ദിവോദാസും കൂടിയാലോചിച്ച് പതാകപ്രകടനങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്തതുകൊള്ളട്ടെ എന്നു കരുതിയാണ് പർവ്വതേശ്വരൻ ദിവോദാസിനെ ദ്രപകുവിന്റെ അടുത്താക്കി പോയത്. ബ്രംഗയിലെ അതിർത്തിരക്ഷാഭടന്മാരെ എങ്ങനെ കൈകാര്യം ചെയ്യണമെന്ന കാര്യത്തിൽ മഹാദേവഭഗവാന്റെ ഉപദേശമാരായുവാൻ പർവ്വതേശ്വരൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. തന്റെ സുരക്ഷാഭടന്മാർ താഴ്ന്നു നില്ക്കണമെന്ന് പർവ്വതേശ്വരൻ ആഗ്രഹിച്ചില്ല. അതേസമയം ആ ദൗത്യത്തിന്റെ ലാളിത്യം കണക്കിലെടുത്താൽ, ബ്രംഗന്മാർ ആ പഞ്ചനൗക വ്യൂഹത്തെ ഒരു ഭീഷണിയായി കണക്കാക്കുവാനും വഴിയില്ല.

അദ്ദേഹത്തിന്റെ തുഴച്ചിൽകാർ കൊച്ചുനൗക പ്രധാനകപ്പലിനോടു ചേർത്തുകെട്ടിയപ്പോൾ പർവ്വതേശ്വരൻ കപ്പലിന്റെ പിന്നണിയിലേക്കു കയറി. ആനന്ദമയിയെ അവിടെ കണ്ടപ്പോൾ അദ്ദേഹം ഒന്നമ്പരന്നു. അവൾ പുറം തിരിഞ്ഞാണ് നിന്നിരുന്നത്. ആറു കത്തികൾ അവളുടെ കൈകളിലുണ്ടായിരുന്നു. ചുമരിലുണ്ടായിരുന്ന സാമ്പ്രദായികരീതിയിലുള്ള ഉന്നം പരീക്ഷിക്കുന്നതിനുള്ള പലക അവിടെ നിന്നും എടുത്തുമാറ്റി പകരം വൈദഗ്ദ്ധ്യ പരീക്ഷണത്തിനുള്ള വലിപ്പം തീരെ കുറഞ്ഞ പലക അവിടെ തൂക്കിയിട്ടിരുന്നു. ഭഗീരഥനും ഉത്തങ്കനും അല്പം അകലത്ത് നില്പുണ്ടായിരുന്നു.

ഉത്തങ്കൻ ആനന്ദമയിയുടെ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞു. "കുമാരി ഞാനെന്താണ് പഠിപ്പിച്ചതെന്ന് ഓർക്കുക. ഇടവേള പാടില്ല. കത്തികളുടെ അനുസ്യൂത വർഷം."

ആനന്ദമയിക്ക് ആ പറഞ്ഞത് ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല."ശരി ഗുരുജി, താങ്കൾ ആദ്യം പറഞ്ഞപ്പോൾതന്നെ ഞാൻ കേട്ടു. ഞാൻ ബധിരയല്ല."

"ക്ഷമിക്കണം കുമാരി."

"ഇനി ഒരു ഭാഗത്ത് മാറിനില്ക്ക്."

ഉത്തങ്കൻ ഒരു ഭാഗത്തേക്ക് മാറിനിന്നു.

പുറകിൽനിന്നിരുന്ന പർവ്വതേശ്വരൻ ആ കാഴ്ച കണ്ട സ്തബ്ധനായിപ്പോയി. ആനന്ദമയി നിന്നിരുന്നത് പരിശീലിപ്പിക്കപ്പെട്ട ഒരു പോരാളിയെപ്പോലെ. അല്പം അകത്തിവെച്ച പാദങ്ങൾ ഉറച്ച നിലക്ക്. വലതുകൈ വലതുഭാഗത്ത് വിശ്രമിച്ചു. ആറുകത്തികൾ പിടിച്ച ഇടതുകൈ അവളുടെ വലതു ചുമലിനടുത്തായി നിലകൊണ്ടു. അവളുടെ ശ്വാസഗതി നേർത്ത് ശാന്തം. പരിപുർണ്ണം.

പിന്നെ അവൾ വലതുകൈ ഉയർത്തി. മിന്നൽ വേഗത്തിൽ ഇടതുകൈയിലെ ആദ്യത്തെ കത്തി വലിച്ചെടുത്ത് എറിഞ്ഞു. തൊട്ട് പിറകെ രണ്ടാമത്തെ കത്തി എറിഞ്ഞു. ഒന്നിന് പിറകെ മറ്റൊന്ന്.

ആനന്ദമയിയുടെ ചലനങ്ങൾ തീർത്തും കുറ്റമറ്റതായിരുന്നതിനാൽ

പർവ്വതേശ്വരൻ ലക്ഷ്യസ്ഥാനം പോലും കണ്ടില്ല. അവളുടെ പ്രവൃത്തിയെ ആരാധനയോടെ നോക്കിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹം അവിടെ നിന്നു. അദ്ഭുതംകൊണ്ട് സ്തബ്ദദനായി ഉത്തങ്കനും ഭഗീരഥനും കരഘോഷം മുഴക്കുന്നത് കേട്ടു. അദ്ദേഹം ആ പലകയ്ക്കുനേരെ നോക്കി. എല്ലാ കത്തികളും കൃത്യമായ ലക്ഷ്യസ്ഥാനത്ത് തന്നെ കൊണ്ടിരുന്നു.

"അതിഗംഭീരം' പർവ്വതേശ്വരൻ അഭിനന്ദിച്ചു.

വിടർന്ന പുഞ്ചിരിയോടെ ആനന്ദമയി തിരിഞ്ഞുനോക്കി.

"പർവ്വ!. താങ്കൾ എപ്പോഴാണ് ഇങ്ങോട്ടെത്തിയത്?

അതിനിടയിൽ പർവ്വതേശ്വരൻ ആനന്ദമയിയുടെ അരയിൽ ആരാധിക്കാൻ പറ്റിയ മറ്റൊരു ദൃശ്യം കണ്ടു. ആനന്ദമയിയുടെ അനാവൃതമായ കാലുകൾ. അല്ലെങ്കിൽ അങ്ങനെ തോന്നിപ്പിച്ചു.

അരക്കെട്ട് ഒരുവശത്തേക്ക് നിർലജ്ജം ചെരിച്ച്, തന്റെ ഭാരം മറ്റൊരു വശത്തേക്കു മാറ്റി "താങ്കൾക്ക് താല്പര്യമുള്ള വല്ലതും കണ്ടുവോ, പർവ്വ?

ആനന്ദമയിയുടെ അരക്കെട്ടിൽ തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്ന വാളുറയ്ക്കുനേരെ ചൂണ്ടി പർവ്വതേശ്വരൻ അദ്ഭുതത്തോടെ പതിയെ മന്ത്രിച്ചു. "അത് നീളം കൂടിയ ഒരു വാളാണല്ലോ."

ആനന്ദമയിയുടെ മുഖം മങ്ങി "ഒരു പെണ്ണിനെ എങ്ങനെ നിലക്ക് നിർത്തണമെന്ന് താങ്കൾക്കറിയാം അല്ലേ?

"എന്ത്?" പർവ്വതേശ്വരൻ ചോദിച്ചു.

ആനന്ദമയി വെറുതെ തലയാട്ടി.

"പക്ഷേ അതൊരു നീളൻ വാളാണ് അല്ലേ? പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. "എപ്പോഴാണ് ആ വാൾ വീശുവാൻ അഭൃസിച്ചത്?'

സാധാരണയായി ഒരു ഭടന്റെ കൈയിനേക്കാൾ നീളമുള്ള ആ വാൾ വീശുവാനുള്ള കഴിവ് അപൂർവ്വമായ ഒന്നാണ്. ആർജ്ജിക്കുവാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള ഒന്ന്. എന്നാൽ ആ കഴിവ് സിദ്ധിച്ചവർക്കാകട്ടെ എതിരാളിയെ അതിവേഗം കീഴ്പെടുത്തുകയോ വധിക്കുകയോ ചെയ്യാനുള്ള അവസരം ഉറപ്പാക്കും.

ഭഗീരഥനും ഉത്തങ്കനും ഇപ്പോൾ അടുത്തേക്ക് നടന്നുവന്നു.

"ഒരു മാസമായി ഉത്തങ്കൻ കുമാരിയെ

പഠിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്സേനാപതി" ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "അതിവേഗം കാര്യങ്ങൾ പഠിച്ചെടുക്കുന്ന ഒരു ശിഷ്യയാണിവൾ."

പർവ്വതേശ്വരൻ പുറകിൽ നിന്നിരുന്ന ആനന്ദമയിയുടെ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞു കൊണ്ട് ചെറുതായൊന്ന് തല കുനിച്ചു. "കുമാരിയുമായൊരു ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം നടത്തുന്നത് എനിക്ക് ഒരു ബഹുമതിയായിരിക്കും."

ആനന്ദമയി പുരികക്കൊടി ഉയർത്തി 'അങ്ങേക്ക് എന്നോട് പോരാടാനാ ഗ്രഹമുണ്ടെന്നോ? എന്തു നേട്ടമാണ് താങ്കളതുവഴി തെളിയിക്കുവാനുദ്ദേശിക്കുന്നത്?

"ഞാനെന്തെങ്കിലും തെളിയിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നില്ല, കുമാരി" ആനന്ദമയിയുടെ സമരോത്സ്യകത കണ്ട് അതിശയപൂർവ്വം പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു "ഭവതിയുമായി പോരാടുന്നതും ഭവതിയുടെ കഴിവുകൾ പരീക്ഷിച്ചറിയുന്നതും എനിക്ക് സന്തോഷകരമായ കാര്യം മാത്രമാണ്."

"എന്റെ കഴിവുകൾ പരീക്ഷിക്കുകയോ? ഞാൻ എന്തിനാണീ യുദ്ധമുറകൾ അഭ്യസിക്കുന്നതെന്ന് താങ്കൾക്ക് മനസ്സിലായോ? താങ്കൾക്ക് എന്നേക്കാൾ മികവുണ്ടെന്ന് എനിക്ക് നല്ലവണ്ണം അറിയാം. താങ്കൾ വെറുതെ സാഹസപ്പെടണമെന്നില്ല.

വർദ്ധിച്ചുവരുന്ന രോഷം നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി പർവ്വതേശ്വരൻ വലിയൊരു നെടുവീർപ്പയച്ചു. "ദേവി, അതൊന്നുമല്ല ഞാൻ അതുകൊണ്ടുദ്ദശിച്ചത്. ഞാൻ വെറുതെ..."

ആനന്ദമയി അദ്ദേഹത്തെ തടസ്സപ്പെടുത്തി. "കൂർമ്മബുദ്ധിയായ താങ്കൾക്ക് ഇടയ്ക്കൊക്കെ വിഡ്ഢിയാകാനും കഴിയും സേനാപതേ. ഞാൻ എന്താണ് ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ."

ഭഗീരഥൻ ഇടയ്ക്കു കയറാൻ ശ്രമിച്ചു "ഉം, ഞാൻ പറയുന്നതുകേൾക്കൂ. അതിന്റെ ആവശ്യമുണ്ടെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നില്ല...."

പക്ഷേ, അപ്പോഴേക്കും ആനന്ദമയി തിരിഞ്ഞ് അവിടെ നിന്നും ചവിട്ടിക്കുതിച്ച് പോയിരുന്നു.

- \$@J\$\$ -

ചെഞ്ചായം പൂശിക്കൊണ്ട സൂര്യൻ അപ്പോൾ ഗംഗാനദിക്കുമീതെ ഉദിച്ചുയർന്നതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. തന്റെ അറയുടെ ജനലിനടുത്തുനിന്നുകൊണ്ട് സതി താഴെ നദിയിലേക്ക് നോക്കി. സതിയുടെ പിന്നിൽ കാർത്തികേയൻ കൃതികയോടൊപ്പം കളിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. സതി തിരിഞ്ഞുനിന്ന് തോഴിയേയും പുത്രനേയും നോക്കി നിന്നു. അവൾ പുഞ്ചിരിച്ചു.

കൃതിക കാരത്തികേയന് മിക്കവാറും ഒരു അമ്മയെപ്പോലെയാണ് എന്റെ വളരെ ഭാഗ്യവാനാണ്.

അവൾ വീണ്ടും നദിയുടെ നേർക്കു തിരിഞ്ഞു. അവൾ അവിടെ ഒരു ചലനം ശ്രദ്ധിച്ചു. കൂടുതൽ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം നോക്കിയപ്പോൾ അവിടെ നടക്കുന്ന കാര്യങ്ങൾ അവൾ കണ്ടു. അവളുടെ മുഖം വിവർണ്ണമായി. തന്റെ രഹസ്യ കൊട്ടാരത്തിലേക്ക് അതിഥിഗ്വൻ ചക്രവർത്തി വീണ്ടും പോകുന്നത് അവൾ കണ്ടു. സ്വാഭാവികമായും കാശിയുടെ ശോഭനമായ ഭാവിക്കുവേണ്ടി മറ്റൊരു പൂജയ്ക്കുള്ള യാത്ര. ഇതിലെന്തോ അസാധാരണത്വമുണ്ടെന്ന് അവൾക്കു തോന്നി.

അന്നത്തെ ദിവസം കാശി നഗരം രക്ഷാബന്ധൻ ദിവസമായി ആഘോഷിക്കുകയായിരുന്നു. ആപൽഘട്ടങ്ങളിൽ സഹോദരന്റെ സുരക്ഷ തേടിക്കൊണ്ട് ഓരോ സഹോദരിയും സഹോദരന്റെ കൈയിൽ ഒരു ചരട് കെട്ടിക്കൊടുക്കുന്ന ചടങ്ങ്. മെലുഹയിലും ആ ചടങ്ങ് ആചരിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ സ്വദീപിൽ ആ ചടങ്ങിനോടനുബന്ധിച്ച് സഹോദരിമാർ സഹോദരന്മാരിൽനിന്ന് സമ്മാനങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നുവെന്നതായിരുന്നു. ആകെയുണ്ടായിരുന്ന ഒരു വ്യത്യാസം. സഹോദരന്മാർക്ക് അതു നല്കുകയല്ലാതെ വേറെ മാർഗ്ഗമൊന്നുമില്ലായിരുന്നു.

അദ്ദേഹത്തിനെന്താ കാശിയിൽ തന്നെ താമസിച്ചാൽ? മെലുഹയിലാണെങ്കിൽ സ്ത്രീകൾ പ്രാദേശിക പ്രവിശ്യാ ഭരണാധിപന്റെ കൈയിൽ രാഖി കെട്ടിക്കൊടുക്കും. അവർക്ക് സംരക്ഷണം നല്കേണ്ടത് ആ ഭരണാധിപന്റെ കടമയായിരുന്നു. ഭഗവാൻ രാമൻ സ്ഥാപിച്ച ഒരു സംവിധാനമായിരുന്നു അത്. എന്തുകൊണ്ടാണ് അതിഥിഗ്വരാജൻ ആ പൈതൃകം പിന്തുടരാതെ അതിനു പകരം മറ്റൊരു കൊട്ടാരത്തിലേക്കുപോകുന്നത്? എന്തിനാണ് ശ്രീരാമദേവന്റെ പേരിൽ നിരവധി വസ്തുക്കൾ അങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുപോകുന്നത്? ആ കിഴക്കൻ തീരത്തെ ദുർനിമിത്തങ്ങളിൽ നിന്ന് മോചിപ്പിക്കാനുള്ള ചില പൂജകളുടെ ഭാഗമായിരിക്കുമോ അത്? അതോ മറ്റെന്തെങ്കിലും ഉപഹാരങ്ങളായിരിക്കുമോ?

"ഭവതി എന്താ ആലോചിക്കുന്നത്?"

സതി ആ ചോദ്യം കേട്ട തിരിഞ്ഞുനോക്കി. കൃതിക തന്നെ ഉറ്റുനോക്കി ക്കൊണ്ടു നിലക്കുന്നത് അവൾ കണ്ടു. "ഈ കിഴക്കുഭാഗത്തെ കൊട്ടാരത്തെ ചൂഴ്ന്നു നില്ക്കുന്ന നിഗൂഢത എന്താണെന്നതിനുള്ള ഉത്തരം എനിക്ക് കണ്ടെത്തണം."

"പക്ഷേ, അവിടേക്ക് ആർക്കും പ്രവേശനമില്ല. ഭവതിക്കതറിയാമല്ലോ. നീലകണ്ഠനെ അങ്ങോട്ടു കൊണ്ടുപോവാതിരിക്കാൻ രാജാവ് തന്നെ ഒഴികഴിവുകൾ മുന്നോട്ടുവെച്ചു."

"എനിക്കറിയാം. പക്ഷേ അവിടെ എന്തോ ശരിയല്ലായ്കയുണ്ട്. ഇന്നെന്താണ് കാശിരാജൻ നിരവധി സമ്മാനങ്ങളുമായി അങ്ങോട്ടുപോവുന്നത്? "എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ, റാണി.'

സതി കൃതികയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞു. "ഞാനവിടേക്ക് പോവുകയാണ്."

കൃതിക സതിയെ ഭയപ്പാടോടെ നോക്കി "അത് സാധിക്കാത്ത കാര്യമാണ്. കൊട്ടാരത്തിന്റെ മുകളിൽ ചുറ്റുപാടും നിരീക്ഷിക്കുന്ന കാവൽക്കാരുണ്ട്. വലിയ മതിലുകളാൽ അത് ചുറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നദിയിലൂടെ വരുന്ന ഏത് തോണിയും അവരുടെ കണ്ണിൽപ്പെടും."

"അതുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ നദി നീന്തിക്കടക്കുവാനുദ്ദേശിക്കുന്നത്." കൃതിക ഇപ്പോൾ ശരിക്കും അമ്പരന്നുപോയി. നീന്തിക്കടക്കുവാൻ പറ്റാത്ത വിധം വീതിയേറിയതാണ് ഗംഗാനദി. "എന്റെ ദേവീ."

"ആഴ്ചകളായി ഞാനിത് ആലോചിക്കുകയായിരുന്നു. കൃതിക. പലതവണ ഞാനിത് പരിശീലിച്ചുകഴിഞ്ഞു. നദീമദ്ധ്യത്തിൽ ഒരു മണൽത്തിട്ടയുണ്ട്. ഇടയ്ക്കുവെച്ച് ആരും കാണാതെ എനിക്കവിടെ വിശ്രമിക്കാം."

"പക്ഷേ, ദേവിയെങ്ങനെ കൊട്ടാരത്തിൽ കടക്കും?

"നമ്മുടെ അറയുടെ പുറംതട്ടിൽ നിന്നാൽ എനിക്കാ കൊട്ടാരത്തിന്റെ രൂപഘടനയെക്കുറിച്ച് ഏകദേശചിത്രം അനുമാനിക്കാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കിഴക്കേ കരയിലെ കൊട്ടാരത്തിന്റെ കവാടത്തിൽ മാത്രമേ കനത്ത പാറാവുള്ളൂ. മുഖ്യ കൊട്ടാരത്തിൽ കാവൽക്കാർക്ക് കടക്കുവാൻ അനുവാദമില്ല. കൊട്ടാരത്തിന്റെ ഏറ്റവും പുറകിലായി വലിയൊരു വെള്ളച്ചാലുണ്ട്. ആർക്കും കണ്ടെത്താനാവാത്ത വിധം, അതിലൂടെ നീന്തി എനിക്ക് അകത്തു കടക്കുവാൻ സാധിക്കും."

"എന്നാലും..."

"ഞാൻ പോവുന്നു. കാർത്തികേയനെ ശ്രദ്ധിക്കണം. എല്ലാം ഞാനുദ്ദേശിക്കുന്നതുപോലെ നന്നായി ഭവിക്കുകയാണെങ്കിൽ രാത്രിക്കുമുൻപേ ഞാൻ മടങ്ങിയെത്തും."

— ★@JA ● —

ഗംഗയുടെ അവസാനത്തെ സർപ്പിളമായ വളവും കഴിഞ്ഞ് ആ കപ്പൽകൂട്ടം എത്തിപ്പെട്ടത് ഐതിഹാസികമായ ബ്രംഗയുടെ കവാടത്തിന്റെ അല്പം അകലെയായിരുന്നു.

"പുണ്യ സരോവരമേ' ആശ്ചര്യംകൊണ്ട് ശിവൻ മന്ത്രിച്ചു.

പ്രശസ്തമായ സാങ്കേതികജ്ഞാനവും മികവും പ്രകീർത്തിക്കപ്പെട്ട സ്മാരകങ്ങളുടെ നിർമ്മിതിയും ശീലമാക്കിയ മെലുഹന്മാർപോലും സ്തബ്ധരായി.

പുതിയതായി കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ട ഇരുമ്പ് എന്ന ലോഹത്താൽ നിർമ്മിതമായ ആ കവാടങ്ങൾ മദ്ധ്യാഹ്ന സൗരപ്രഭയിൽ തിളങ്ങി. നദിക്കു കുറുകെ പരന്നു നില്ക്കുകയായിരുന്നു ആ കവാടം. ഏകദേശം നുറു നാഴികയോളം നീണ്ടു കിടന്നിരുന്ന കോട്ട മതിലിനോട് ചേരുന്നിടം വരെ ആ കവാടം നീണ്ടു കിടന്നു. ചെറിയ കപ്പലിൽ വന്ന് അത് വിഘടിപ്പിച്ച ഭാഗങ്ങളുമായി കര കടന്ന് മറുഭാഗത്തെത്തി വീണ്ടും ഘടിപ്പിച്ച് കപ്പലാക്കി യാത്ര തുടരുന്നത് തടയുവാനാണ് അപ്രകാരമുള്ള കവാടം നിർമ്മിച്ചത്. ബ്രംഗ അതിർത്തിയിൽ പാത ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഗംഗാനദി മാത്രമായിരുന്നു അവിടേക്കുള്ള ഏക മാർഗ്ഗം. ഇനി ആരെങ്കിലും ആ വനത്തിന്റെ ഉൾഭാഗത്തേക്കു പോകാനുള്ള ബുദ്ധി മോശം കാണിച്ചാൽ ബ്രംഗയിലെ മനുഷ്യവാസമുള്ള പ്രദേശത്തെത്തുന്ന തിനുമുൻപേ അവർ വന്യമൃഗങ്ങളാലോ, രോഗങ്ങളാലോ കൊല്ലപ്പെടാം.

ആ കവാടത്തിന്റെ അടിത്തറ ഇരുമ്പുകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച അഴിക്കൂടായിരുന്നു. ഗംഗയെന്ന മഹാനദിയുടെ ജലത്തെ അകത്തേക്കു കടത്തിവിട്ടുവെങ്കിലും ഒരു മനുഷ്യനോ വലിയൊരു മത്സ്യത്തിനോ അതിലുടെ അകത്തേക്കു കടക്കുവാൻ കഴിയില്ല. ആ കവാടത്തിന് വിചിത്രമെന്നു തോന്നിക്കുംവിധം ഒരേ സമയം അഞ്ചു കപ്പലുകളെ കടത്തിവിടുവാൻ പാകത്തിലുള്ള അഞ്ച് തുറന്ന പഴുതുകളുണ്ടായിരുന്നു. പ്രഥമദൃഷ്ട്യാ അത് വിചിത്രമെന്നു തോന്നാം. കാരണം അതിവേഗം നീങ്ങുന്ന ഒറ്റപായ് നൗകക്ക് ഏതെങ്കിലുമൊരു ബ്രംഗന് അതിനെ ആക്രമിക്കാനാവുന്നതിനുമുൻപേ അതിലൂടെ അകത്ത് കടക്കാം. "ഇത് വളരെ വിചിത്രം തന്നെ." ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "ആദ്യം ഒരു വേലി കെട്ടിയശേഷം പിന്നെന്തിനാണ് ഇത്തരത്തിൽ പഴുതുകൾ ഇട്ടുകൊടുക്കുന്നത്?

"അതൊന്നും പഴുതുകളല്ല. ഭഗീരഥൻ." ശിവൻ പറഞ്ഞു. "അതെല്ലാം കെണികളാണ്."

ആ കവാടത്തിനകത്തേക്ക് അപ്പോൾ പ്രവേശിച്ച ഒരു ബ്രംഗകപ്പലിനു നേർക്ക് ശിവൻ കൈ ചൂണ്ടി. ആ കവാടത്തിന്റെ ആരംഭത്തിൽ ആഴത്തിലുള്ള കുളമാണ്. അതിന്റെ അടിഭാഗത്ത് വെള്ളം പിടിക്കാത്ത തേക്കുകൊണ്ടുള്ള അടിത്തറ നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗംഗയിലെ വെള്ളം അവിടേക്കു കടന്നു ചെല്ലുവാൻ പാകത്തിൽ ജലം അകത്തേക്കുവലിക്കുന്നതിനുള്ള സംവിധാനമുണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇത് അകത്തുകടക്കുന്ന നൗകയെ കൃത്യമായ ഉയരത്തിലേക്ക് ഉയർത്തും. അപ്പോഴാണ് ബ്രംഗൻകവാടത്തിന്റെ ഭീകരമായ മാന്ത്രികശേഷി അവർ അനുഭവിക്കുക. കനത്ത ഇരുമ്പുകൊണ്ട് നിർമ്മിതമായ രണ്ട് തട്ടുകൾ ഇരുവശത്തുനിന്നും കപ്പലിനുനേർക്ക് നീണ്ടുവരും. കപ്പലിന്റെ പുറം തോടിന്റെ ഇരുമ്പുകൊണ്ടുള്ള അടിവശത്തെ അതിരുകളിൽ തെന്നി മാറാത്ത വിധം അമർത്തി അവ ആ കപ്പലിനെ പിടിച്ചു നിർത്തും. ആ തട്ടുകളുടെ അഗ്രങ്ങളിൽ ഉള്ള ചക്രങ്ങൾ ആ കപ്പലിന്റെ അടിത്തട്ടിലെ അതിരുകളിൽ കൃത്യമായി അമർന്നു നിലക്കും."

ശിവൻ പർവ്വതേശ്വരനെ നോക്കി "അതുകൊണ്ടാണ് ദിവോദാസ്, നമ്മുടെ കപ്പലിന്റെ പുറംതോടിന്റെ അടിഭാഗം ഈ വിധം നിർമ്മിച്ചത്.

പർവ്വതേശ്വരൻ അദ്ഭുതത്തോടെ തലയാട്ടി." അതിവേഗം അതിശക്തമായാണ് ആ ഇരുമ്പുതട്ടുകൾ നീണ്ടു വന്നത്. കപ്പലിന്റെ പുറംതോടിന്റെ അടി ഭാഗം ഇരുമ്പുകൊണ്ടല്ല നിർമ്മിച്ചിരുന്നതെങ്കിൽ ഈ നീണ്ടുവരുന്ന ഇരുമ്പു തട്ടുകൾ കപ്പലിനെ ഞെരിച്ച് തകർക്കുമായിരുന്നു."

കപ്പലിന്റെ പുറംതോടിലുണ്ടായിരുന്ന കൊളുത്തുകളിൽ ഇരുമ്പു ചങ്ങലകൾ കോർക്കപ്പെട്ടു. പലവലിപ്പത്തിലുള്ള കപ്പികൾ ഉള്ള വിചിത്രരൂപിയായ ഒരു യന്ത്രവുമായി ആ ചങ്ങലകൾ ഘടിപ്പിച്ചിരുന്നു.

"പക്ഷേ ഈ തട്ട് ഇത്രവേഗം ചലിപ്പിക്കുന്നതിന് ഏത് മൃഗത്തെയാണ് ഇവർ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളത്? ഭഗീരഥൻ ചോദിച്ചു.

ഈ ശക്തി ഏത് മൃഗങ്ങളുടെ കരുത്തിനെക്കാളും അപ്പുറമാണ്. ഒരു ആനക്കൂട്ടത്തിനേക്കാളും ശക്തിയുണ്ടിതിന് ശിവൻ ബ്രംഗ കപ്പലിനു നേർക്ക് ചൂണ്ടി, കപ്പികൾ ദുതഗതിയിൽ ചലിക്കാൻ തുടങ്ങി. ചങ്ങലകൾ നീട്ടി അത് ആ കപ്പലിനെ മുന്നോട്ട് വലിക്കാൻ തുടങ്ങി. തട്ടിലുണ്ടായിരുന്ന ചക്രങ്ങൾ അയഞ്ഞുകൊണ്ട് അതിന് അതിനെ അദ്ഭുതകരമായ ഗതിവേഗമാർജ്ജിക്കുവാൻ അനുവദിച്ചു.

"ദൈവമേ!" ഭഗീരഥൻ വീണ്ടും മന്ത്രിച്ചു. "അതൊന്നു നോക്കൂ!" ഏത് മൃഗത്തിനാണ് ആ കപ്പികൾ ഇത്രവേഗം ചലിപ്പിക്കാനാവുക?

"അതൊരു യന്ത്രമാണ്." ശിവൻ പറഞ്ഞു. "പലതരം മൃഗങ്ങളുടെ ശക്തി സംഭരിച്ചുവെക്കുന്ന ഒരുതരം സംഭരണയന്ത്രത്തെക്കുറിച്ച ദിവോദാസ് എന്നോടു പറഞ്ഞിരുന്നു. മണിക്കുറുകളോളം ആ ശക്തി സംഭരിച്ചുവെക്കാനും നിമിഷങ്ങൾക്കകം അത് പുറത്തുവിടാനും ശേഷിയുള്ള യന്ത്രങ്ങളാണവ."

ഭഗീരഥൻ നെറ്റി ചുളിച്ചു.

"നോക്ക് ശിവൻ പറഞ്ഞു.

ഒരു നീണ്ടുരുണ്ട ഭീമാകാരൻ പാറക്കഷണം അതിവേഗം താഴേക്കു വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അതിനടുത്തായി മറ്റൊരു നീണ്ടുരുണ്ട പാറക്കഷണം ആ കപ്പികളാൽ വലിക്കപ്പെട്ട് വട്ടം ചുറ്റിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആ യന്ത്രത്തിനോട് ചേർത്ത് നുകം വെച്ചുകെട്ടിയ ഇരുപത് കാളകളാണ് അത് വലിച്ചുകൊണ്ട് വട്ടം ചുറ്റിയിരുന്നത്.

"മണിക്കൂറുകളോളം പണിയെടുത്താണ് ആ കാളകൾ യന്ത്രത്തിന് ഊർജ്ജം പകരുന്നത്." ശിവൻ പറഞ്ഞു. "ആ ഭീമൻ പാറക്കഷണം നിശ്ചിതമായ ഉയരത്തിൽ പൂട്ടിക്കിടക്കുകയാണ്. ആ തട്ട് നീട്ടിക്കൊടുക്കുകയോ, കപ്പലിനെ വലിച്ചുകൊണ്ടുപോവുകയോ ചെയ്യണമെങ്കിൽ അവർ ആ പാറയുടെ പൂട്ട് തുറന്നുവിടും. അത് ഊക്കോടെ താഴേക്ക് പാഞ്ഞുവരും. അതിന്റെ ചാലകശക്തി ആ തട്ടുകളെ ചലിപ്പിക്കും.

ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു "ലളിതമായ രൂപകല്പന. പക്ഷേ, അത്യുജ്ജ്വലം' ശിവൻ തലകുലുക്കി. പ്രവേശനകവാടത്തിലുള്ള ബ്രംഗ കാര്യാലയത്തിനുനേർക്ക് അവൻ തിരിഞ്ഞു.

ആ കവാടത്തിനടുത്തായി അവരുടെ കപ്പലുകൾ നങ്കൂരമിട്ടിരുന്നു. ആ കാര്യാലയത്തിന്റെ ചുമതലയുള്ള ഉദ്യോഗസ്ഥനുമായി സംസാരിക്കുവാൻ ദിവോദാസ് മുൻപേ താഴേക്കിറങ്ങിപ്പോയിരുന്നു.

— \$@JA\$ —

''എന്താണ് ഇത്രവേഗം മടങ്ങിവന്നത്? ഒരു വർഷത്തേക്കാവശ്യമായ മരു ന്നുകൾ നിങ്ങൾക്കു ലഭിച്ചില്ലേ?

ഉമ എന്നുപേരുള്ള സേനോപനായകയുടെ വർത്തമാനത്തിന്റെ രീതി കണ്ടപ്പോൾ ദിവോദാസ് ഞെട്ടിപ്പോയി. കണിശക്കാരിയായിരുന്നുവെങ്കിലും അവൾ ഒരിക്കലും മര്യാദവിട്ട് സംസാരിക്കാറില്ലായിരുന്നു. കവാടത്തിനടുത്ത് അവരെയാണ് നിയോഗിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് കണ്ടപ്പോൾ ദിവോദാസ് സന്തോഷിച്ചതായിരുന്നു. വർഷങ്ങളായി അവരെ നേരിൽ കാണാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും കുറേക്കാലം മുൻപുതന്നെ അവർ നല്ല സുഹൃത്തുക്കളായിരുന്നു. ബ്രംഗയിലേക്കു പ്രവേശിക്കുവാനുള്ള അനുമതി ലഭിക്കുവാനായി ആ സൗഹൃദം ഉപയോഗിക്കാമെന്ന് അയാൾ വിചാരിച്ചു.

"എന്താ പ്രശ്നം, ഉമാ?" ദിവോദാസ് ചോദിച്ചു.

''ഞാൻ സേനോപനായക ഉമ. ഞാനിപ്പോൾ കൃത്യനിർവ്വഹണത്തിലാണ്.''

"ക്ഷമിക്കണം, ഉപനായകേ. യാതൊരുതരത്തിലുള്ള അനാദരവും ഞാനതുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ല." "തൃപ്തികരമായ വിശദീകരണം നല്കിയില്ലെങ്കിൽ എനിക്ക് നിങ്ങളെ തിരിച്ചുപോകാൻ അനുവദിക്കാനാവില്ല."

"എന്റെ രാജ്യത്ത് പ്രവേശിക്കുവാൻ ഞാനെന്തെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള വിശദീകരണം നല്കേണ്ടതുണ്ടോ?

"ഇപ്പോളിത് നിങ്ങളുടെ രാജ്യമല്ല. നിങ്ങളീ രാജ്യം ഉപേക്ഷിച്ചുപോയതല്ലേ. കാശിയാണ് ഇപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ നാട്. അങ്ങോട്ട് മടങ്ങിപ്പോകൂ."

"സേനോപനായകേ, എനിക്കു വേറെ മാർഗ്ഗമില്ലായിരുന്നുവെന്ന് നിങ്ങൾക്കറിയാം. ബ്രംഗയിൽവെച്ച എന്റെ കുഞ്ഞ് നേരിട്ട അപകടസന്ധിയെക്കുറിച്ച് ഭവതിക്കറിയാമല്ലോ."

"ബ്രംഗയിലുള്ള മറ്റാർക്കും ഇതൊന്നും ബാധകമല്ലെന്നാണോ നിങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നത്? ഞങ്ങളാരും ഞങ്ങളുടെ കുഞ്ഞുങ്ങളെ സ്നേഹിക്കുന്നില്ലെന്നാണോ നിങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നത്? എന്നിട്ടും ഞങ്ങൾ ഇവിടെത്തന്നെ ജീവിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ തീരുമാനത്തിന്റെ പരിണതഫലം അനുഭവിക്കുന്നു."

അവരുടെ വർത്തമാനം എവിടെയും എത്തുകയില്ലെന്ന് ദിവോദാസനു മനസ്സിലായി. "ദേശീയപ്രാധാന്യമുള്ള ഒരു കാര്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എനിക്ക് രാജാവിനെ മുഖം കാണിക്കണമെന്നുണ്ട്."

ഉമ കണ്ണുകൾ ഇറുക്കി."ശരിക്കും? കാശിയുമായി രാജാവിനെന്തോ പ്രധാനപ്പെട്ട വാണിജ്യ ഇടപാടുകളുണ്ടെന്ന് ഞാൻ അനുമാനിക്കുന്നു. ശരിയല്ലേ?

ദിവോദാസ് വലിയൊരു നെടുവീർപ്പിട്ടു."സേനോപനായക ഉമ, രാജാവിനെ നേരിൽ കാണേണ്ടത് അതിപ്രധാനമാണ്. നിങ്ങൾ എന്നെ വിശ്വസിക്കണം."

"നിങ്ങളുടെ നൗകകളിലൊന്നിൽ നാഗറാണിയില്ലാത്തിടത്തോളം, നിങ്ങളെ കടത്തിവിടാൻ തക്ക പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യമുണ്ടെന്നു വിശ്വസിക്കുവാൻ എനിക്കു കഴിയില്ല."

"നാഗന്മാരുടെ റാണിയേക്കാൾ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു വ്യക്തിയെയാണ് ഞാൻ കൊണ്ടുപോകുന്നത്."

"ദിവോദാസ്, കാശിയിലെ താമസം താങ്കളുടെ നർമ്മബോധം ശരിക്കും വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്." ഉമ പരിഹസിച്ചു. "നിങ്ങൾ മടങ്ങിപ്പോയി മറ്റെവിടെയെങ്കിലും നിങ്ങളുടെ ആ ദിവ്യതേജസ്സ് പ്രദർശിപ്പിച്ചുകൊള്ളുക."

കാശിയുടെ പേരിനോട് ചേർത്ത് ഉമ നടത്തിയ ദ്വയാർത്ഥപ്രയോഗം കേട്ടപ്പോൾ താനിപ്പോൾ കാണുന്നത് വല്ലാതെ മാറിയ ഉമയേയാണെന്ന് ദേവദാസിന് ബോധ്യം വന്നു. വിശദീകരണങ്ങളൊന്നും കേൾക്കാൻ തയ്യാറില്ലാത്തവിധം ക്രോധവും പാരുഷ്യവും നിറഞ്ഞ ഉമ. അയാൾക്ക് വേറെ മാർഗ്ഗമൊന്നുമില്ലായിരുന്നു. നീലകണ്ഠനെ കൊണ്ടുവരികയേ നിവൃത്തിയുള്ളൂ. ഉമ ആ ഐതിഹ്യത്തിൽ വിശ്വസിച്ചിരുന്നുവെന്ന് അയാൾക്കറിയാം.

"നാഗന്മാരുടെ മഹാറാണിയേക്കാൾ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരാളേയും കൊണ്ട് ഞാനിപ്പോൾ മടങ്ങിവരാം" എന്നു പറഞ്ഞ ദിവോദാസ് മടങ്ങിപ്പോകാൻ തിരിഞ്ഞു.

— ★@ J ← ◆ —

ബ്രംഗ കാര്യാലയത്തിനുമുന്നിലായി ആ ചെറിയ ഒറ്റപ്പായ നൗക അടുത്തു.

ദിവോദാസ് ആണ് അതിൽനിന്ന് ആദ്യം ഇറങ്ങിയത്. അയാൾക്കു പിന്നാലെ ശിവൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ഭഗീരഥൻ, ദ്രപകു. പൂർവ്വാകൻ എന്നി വരും ഇറങ്ങി.

കാര്യാലയത്തിനുപുറത്തുനിന്നിരുന്ന ഉമ നിശ്വാസമയച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു "നിങ്ങളിനിയും വിടാൻ തയ്യാറില്ല അല്ലേ?

"സേനോപനായക ഉമാ, ഇത് വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യമാണ് ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു.

ഉമ ഭഗീരഥനെ തിരിച്ചറിഞ്ഞു. "ഇയാളാണോ താൻ പറഞ്ഞ ആൾ?" അയോധ്യയുടെ രാജകുമാരനുവേണ്ടി ഞാൻ നിയമം ലംഘിക്കണമെന്നാണോ താൻ പറയുന്നത്?

"ഇദ്ദേഹം സ്വദീപിന്റെ രാജകുമാരനാണ്, സേനോപനായകേ. അത് മറക്കരുത്. നമ്മൾ അയോധ്യക്ക് കപ്പം കൊടുക്കാറുണ്ട്."

"അയോധ്യയോടാണോ നിങ്ങൾക്കിപ്പോൾ കൂടുതൽ കൂറുള്ളത്? ഇനി എത്ര തവണ നിങ്ങൾ ബ്രംഗയെ ഉപേക്ഷിക്കും?

"സേനോപനായകേ, അയാധ്യയുടെ പേരിൽ ഞങ്ങളെ കടന്നുപോകാനനുവദിക്കണമെന്ന് ബഹുമാനപൂർവ്വം ഞാൻ നിങ്ങളോടഭൃർത്ഥിക്കുകയാണ്" തന്റെ ക്ഷോഭം നിയന്ത്രിക്കുവാൻ പാടുപെട്ടുകൊണ്ട് ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. നീലകണ്ഠൻ രക്തച്ചൊരിച്ചിലിനാഗ്രഹിക്കുന്നില്ലെന്ന് അയാൾക്കറിയാമായിരുന്നു.

"ഞങ്ങളുടെ അശ്വമേധ ഉടമ്പടി വളരെ വ്യക്തതയുള്ളതായിരുന്നു. കുമാരൻ. വർഷന്തോറും ഞങ്ങൾ നിങ്ങൾക്ക് കപ്പം കൊടുത്തയക്കാറുണ്ട്. അയോധ്യ ഒരിക്കലും ബ്രംഗയിലേക്കു കടന്നു കയറാറില്ല. ഉടമ്പടിയിലെ ഞങ്ങളുടെ ഭാഗം ഞങ്ങൾ ശരിയായി പാലിക്കുന്നുണ്ട്. ഉടമ്പടിയിലെ നിങ്ങളുടെ ഭാഗം പാലിക്കുന്നതിലേക്കായി നിങ്ങളെ സഹായിക്കുവാനാണ് എനിക്ക് ഉത്തരവ് ലഭിച്ചിട്ടുള്ളത്."

ശിവൻ ഒരടി മുന്നോട്ടു കടന്നു ചെന്നു. "ഞാൻ..."

ഉമ ക്ഷമയുടെ നെല്ലിപ്പടിയിലെത്തിയിരുന്നു. അവൾ മുന്നോട്ടുവന്ന ശിവനെ തള്ളിമാറ്റി "ഇവിടന്ന് കടന്നുപോ."

"ഉമാ!" ദിവോദാസ് വാൾ ഊരി.

ഭഗീരഥനും പർവ്വതേശ്വരനും ദ്രപകുവും പൂർവ്വാകനും തൽക്ഷണം അവരവരുടെ വാളുകൾ ഊരി.

"ഈ ദൈവനിന്ദക്ക് ഞാൻ നിങ്ങളുടെ കുടുംബത്തെ ഒന്നാകെ കൊന്നു കളയും. '(ദപകു ആണയിട്ടു.

"വരട്ടെ' കൈകൾ നിവർത്തി വിരിച്ചുപിടിച്ച ശിവൻ തന്റെ ആളുകളെ തടഞ്ഞു.

ശിവൻ ഉമയുടെ നേർക്കു തിരിഞ്ഞു. അവൾ നടുക്കത്തോടെ അയാളെ തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നു. ചൂടുപകരുവാനായി അവൻ ദേഹത്തു പുതച്ചിരുന്ന അംഗവസ്ത്രം അഴിഞ്ഞുപോയിരുന്നതിനാൽ നീലകണ്ഠം എന്ന മാഹാത്മ്യം അനാവൃതമായി. ഉമയുടെ ചുറ്റുമുണ്ടായിരുന്ന ബ്രംഗൻ ഭടന്മാർ തൽക്ഷണം ഭക്ത്യാദരപൂർവ്വം മുട്ടുകുത്തി തലകുനിച്ച് വണങ്ങിക്കൊണ്ടു നിന്നു. അവരുടെ കണ്ണിൽനിന്ന് കണ്ണീർധാരയായി ഒഴുകി. സ്തബ്ധയായ ഉമ തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു.

ശിവൻ മുരടനക്കി. "സേനോപനായക ഉമാ, എനിക്ക് ഇതുവഴി കടന്നു പോകേണ്ട അത്യാവശ്യമുണ്ട്. എനിക്ക് താങ്കളുടെ സഹകരണം അഭൃർത്ഥിക്കാമോ?

ഉമയുടെ മുഖം കടുംചുവപ്പുനിറമാർന്നു. "താങ്കൾ ഇതുവരെ ഏത് നരകത്തിലായിരുന്നു? ശിവന്റെ മുഖം വിവർണ്ണമായി.

നിറകണ്ണുകളോടെ മുന്നോട്ടു കുനിഞ്ഞ ഉമ ശിവന്റെ ഉറച്ച നെഞ്ചിൽ തന്റെ ചെറുമുഷ്ടികൾ കൊണ്ട് ഇടിച്ചു. "താങ്കൾ ഇത്രകാലം എവിടെയായിരുന്നു? ഞങ്ങൾ ഇത്രകാലവും കാത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു! ദുരിതങ്ങളനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു ഞങ്ങൾ! താങ്കൾ ഏത് നരകത്തിലായിരുന്നു പ്രഭോ."

ശിവൻ ഉമയെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. പക്ഷേ, അവൾ ശിവന്റെ കാലിൽ പിടിച്ചുവീണുകൊണ്ട് കരയാൻ തുടങ്ങി. "ഇത്രകാലം നീയെവിടെയായിരുന്നു."

പരിഭ്രമിച്ചുപോയ ദിവോദാസ് ആ അതിർത്തിയിൽ ജോലി ചെയ്തിരുന്ന മറ്റൊരു ബ്രംഗ സുഹൃത്തിന്റെ അടുത്ത് ചെന്നു. അയാൾ മന്ത്രിച്ചു " കഴിഞ്ഞ മാസമാണ് ഉപനായക ഉമയുടെ ഒരേയൊരു കുഞ്ഞ് മഹാമാരിമൂലം മരിച്ചത്. നിരവധി വർഷത്തെ പ്രയത്നത്തിനുശേഷമാണ് ഉമക്കും ഭർത്താവിനും ഒരു കുഞ്ഞിനെ ലഭിച്ചത്. അവരാകെ തകർന്നിരിക്കുകയാണ്."

ഉമയുടെ സങ്കടം മനസ്സിലാക്കിയ ദിവോദാസ് അവളെ സഹതാപത്തോടെ നോക്കി. തന്റെ കുഞ്ഞിനെ നഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിൽ തന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കുമെന്ന് ആലോചിക്കുവാൻ പോലും അയാൾക്കു സാധിച്ചില്ല.

ആ സംഭാഷണം മുഴുവൻ കേട്ട ശിവൻ നിലത്ത് ചമം പടിഞ്ഞിരുന്നു. ഉമക്ക് ശക്തി പകരുവാനെന്ന മട്ടിൽ ശിവൻ അവളെ ആശ്ലേഷിച്ചു.

"താങ്കൾ അല്പം കൂടി നേരത്തെ വരാതിരുന്നതെന്തേ? ആശ്വസിപ്പിക്കാനാവാത്തവിധം ഉമ കരഞ്ഞു കൊണ്ടിരുന്നു.

കിഴക്കേ കൊട്ടാരത്തിന്റെ നിഗുഢത

പതിനൊന്ന്

ഗംഗയുടെ മധ്യത്തിലുള്ള മണൽതിട്ടയിൽ വിശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു സതി. കിഴക്കേ കൊട്ടാരത്തിലുള്ളവരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽപ്പെടാതിരിക്കുവാനായി അവൾ മണൽതിട്ടയിൽ പതിഞ്ഞുകിടന്നു. തവിട്ടു നിറത്തിലുള്ള വസ്ത്രങ്ങൾ ശരിക്കുമൊരു പ്രച്ഛന്നവേഷത്തിന്റെ ഫലം ചെയ്തു.

തളർന്നുപോയ പേശികൾക്ക് നവോന്മേഷം നല്കുന്നതിനായി അവൾ അവിടെക്കിടന്ന് തന്റെ ശ്വാസോച്ഛ്വാസം ക്രമീകരിച്ചു. പുറകിലേക്ക് കൈ കുത്തിയിട്ട് തന്റെ വാളും പരിചയും പുറകിൽ തന്നെയുണ്ടെന്ന് അവൾ ഉറപ്പുവരുത്തി. അവളുടെ പുറകിൽ അത് സുരക്ഷിതമായി ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ഗംഗാനദിയിൽവെച്ച് അതവളുടെ ദേഹത്തുനിന്ന് ഊർന്നുപോയാൽ കൊട്ടാരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ വേണ്ടിവന്നാൽ പ്രതിരോധിക്കാൻ അവളുടെ പക്കൽ യാതൊന്നുമുണ്ടാവില്ല.

ഒരു വശത്തേക്കു കൈ എത്തിച്ച് അവളൊരു മടിശ്ശീല പുറത്തെടുത്തു. അതിനകത്തുണ്ടായിരുന്ന പഴങ്ങൾ അവൾ വേഗത്തിൽ തിന്നുതീർത്തു. അത് തീർന്നു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവളാ മടിശ്ശീല അരയിൽ തിരുകി. പിന്നെ വീണ്ടും ഗംഗാനദിയിലേക്കിറങ്ങി.

അല്പം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവൾ ഗംഗയുടെ കിഴക്കെ കരയിലേക്ക് ഇഴഞ്ഞുകയറി. പാറാവുകാർ കാവൽനില്ക്കുന്ന കൊട്ടാരത്തിൽനിന്ന് അകലെ രാജാവിന്റെ നൗകകൾ നങ്കൂരമിടാറുള്ള കടവിനടുത്തായി പുറമേക്ക് അദ്യശ്യമായ ഒരു തോട് ഉണ്ടായിരുന്നു. കാശിയിലോ ഗംഗയിലോ നിന്നാൽ ആ തോട് കാണുക അസാദ്ധ്യമായിരുന്നു. എന്നാൽ സതി താമസിച്ചിരുന്ന കാശിയിലെ ഏറ്റവും ഉയരമേറിയ സൗധങ്ങളിലൊന്നായ ആ കൊട്ടാരത്തിനുമുകളിൽ നില്ക്കുമ്പോൾ അവൾക്കാ തോട് കാണാൻ സാധിച്ചിരുന്നു.

പച്ചിലപ്പടർപ്പുകൾക്കിടയിലൂടെ, അതിനു പിന്നിലായി ആ തോട് ഉണ്ടെന്ന വിശ്വാസത്തോടെ, അവൾ ഇഴഞ്ഞുനീങ്ങി.

അവൾ ശബ്ദമുണ്ടാക്കാതെ ആ തോടിലേക്ക് തെന്നിയിറങ്ങി. കൈകൊണ്ട് ശക്തമായി തുഴഞ്ഞ് കൊട്ടാരത്തിനുനേരെ നീന്തി. അതിശയിപ്പിക്കുന്നവിധം സ്വച്ഛമായിരുന്നു ആ തോട്. ഒരുപക്ഷേ, ആ കൊട്ടാരത്തിൽ ഏറെ ആളുകൾ താമസമില്ലായിരിക്കാം. ആ കൊട്ടാരമതിലിനോടു ചേരുമ്പോൾ ആ ചാൽ ഭൂമിയിലേക്ക് അപ്രത്യക്ഷമായി. സതി ആ വെള്ളത്തിലേക്ക് മുങ്ങാംകുഴിയിട്ടു. ആ കൊട്ടാരകെട്ടിടത്തിനടുത്ത് ആ ചാലിന്റെ വായ്ക്ക് ഇരുമ്പഴികളുറപ്പിച്ച്

സംരക്ഷിച്ചിരുന്നു. തന്റെ എളിയിലുണ്ടായിരുന്ന സഞ്ചിയിൽനിന്ന് ഇരുമ്പുമുറിക്കാൻ ശേഷിയുള്ള അരമെടുത്ത് അവളാ ഇരുമ്പഴികൾ അറുത്തുമുറിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. ശ്വാസംകിട്ടാതാവുമ്പോൾ മാത്രം അവൾ ജലോപരിതലത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. വീണ്ടും വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിച്ചെന്ന് അവളാ തുരുമ്പെടുത്ത്, പഴക്കം ചെന്ന ഇരുമ്പഴികൾ അറുത്തുമാറ്റുന്ന പ്രവൃത്തി തുടർന്നു. അഞ്ച് തവണ ശ്വാസമെടുക്കാനായി ജലോപരിതലത്തിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട സതി അതിനിടയ്ക്ക് തന്റെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന അരം കൊണ്ട് ഇരുമ്പഴികൾ മുറിച്ചു മാറ്റിയിരുന്നു. അകത്തേക്ക് നൂണ്ടിറങ്ങുവാൻ മതിയായ ഇടം അതിലൂടെ അവൾക്കു ലഭിച്ചു.

കൊട്ടാരത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെ മതിൽകെട്ടിനടുത്ത് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട സതി ചെന്നു കയറിയത് അത്യാകർഷകമായ ഒരു ഉദ്യാനത്തിലാണ്. ആ പ്രദേശം തീർത്തും വിജനമായിരുന്നു. ഒരുപക്ഷേ ഈ ഭാഗത്തുകൂടെ ഒരു കടന്നുകയറ്റക്കാരനെ അവർ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടാവില്ല. നല്ല പതുപതുത്ത തഴച്ചുവളരുന്ന പുല്ലുകൊണ്ട് സമൃദ്ധമായിരുന്നു ആ ഭൂതലം. പൂക്കളും മരങ്ങളും യാതൊരു നിയന്ത്രണവുമില്ലാത്ത വിധം, വന്യമായി തിങ്ങി വളർന്നു. ചിത്രോപമസുന്ദരം, പ്രകൃതിദത്തം.

ഉണങ്ങിയ ചുള്ളിക്കമ്പുകളിൽ ചവിട്ടാതിരിക്കാൻ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിച്ച സതി ആ ഉദ്യാനത്തിലൂടെ തിടുക്കപ്പെട്ട് നടന്നു. പാർശ്വഭാഗത്തുള്ള ഒരു പ്രവേശനദ്വാരത്തിലെത്തിയ അവൾ അതിലുടെ അകത്തുകടന്നു.

ആ കൊട്ടാരത്തിന്റെ ഭീഷണത അവളെ പതുക്കെ ഗ്രസിക്കാൻ തുടങ്ങി യിരുന്നു. അവിടെ യാതൊരു ശബ്ദദവുമില്ലായിരുന്നു. ഭൃത്യന്മാരുടെ യാതൊരു അനക്കങ്ങളുമില്ലായിരുന്നു. രാജകുടുംബത്തിലെ ആരുടെയും ആഹ്ലാദസ്വരങ്ങളൊന്നും അവിടെ കേൾക്കാനില്ലായിരുന്നു. ഉദ്യാനത്തിൽ പക്ഷികളുടെ ശബ്ദദമില്ല. യാതൊന്നുമില്ല. ശൂന്യതയിലേക്കു പ്രവേശിച്ചതുപോലെയാണവൾക്ക് തോന്നിയത്.

ഇടനാഴികളിലൂടെ അവൾ തിടുക്കപ്പെട്ടു നടന്നു. തന്നെ തടസ്സപ്പെടുത്തുവാനോ, വെല്ലുവിളിക്കാനോ, ആരും ഇല്ലാത്തത് അവൾക്ക് ആശ്വാസമേകി ആഡംബരപൂർണ്ണമായ, ആരും ഒരിക്കൽപോലും താമസിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് തോന്നിക്കുന്നവിധത്തിലുള്ള ആ കൊട്ടാരത്തിലൂടെ അവൾ നടന്നു.

പൊടുന്നനെ പതിഞ്ഞ പൊട്ടിച്ചിരിയുടെ ശബ്ദം അവൾ കേട്ടു. ആ ദിശയിലേക്ക് അവൾ നിരങ്ങി നീങ്ങി.

ആ ഇടനാഴി അവസാനിച്ചത് പ്രധാന അങ്കണത്തിലായിരുന്നു. സതി ഒരു തൂണിനു പുറകിൽ മറഞ്ഞുനിന്നു. അങ്കണത്തിന്റെ മധ്യഭാഗത്തുണ്ടായിരുന്ന സിംഹാസനത്തിൽ അതിഥിഗ്വ രാജൻ ഉപവിഷ്ടനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമീപം പത്നിയും മകനും നില്പുണ്ടായിരുന്നു. വളരെ പൗരാണിക ഭാവമുള്ള മൂന്ന് ദാസിമാർ അവർക്ക് സമീപം നില്പുണ്ടായിരുന്നു. അതിനുമുൻപ് സതി അവരെ കണ്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. പൂജാസാധനങ്ങൾ വെക്കാനുള്ള തളികയും അവർ പിടിച്ചിരുന്നു. രാഖി കെട്ടുന്ന ചടങ്ങിനാവശ്യമായ രക്ഷാബന്ധൻ ചരട് അടക്കമുള്ള സാധനങ്ങൾ ആ തളികയിലുണ്ടായിരുന്നു.

എന്തിനാണ് അദ്ദേഹം ഇവിടെവെച്ച് രാഖി കെട്ടുന്നത്? അപ്പോൾ ഒരു സ്ത്രീ മുന്നിലേക്ക് കടന്നുവന്നു. ഭീതിമൂലം സതിയുടെ ശ്വാസം നിലച്ചു.

- \$@J\$\$ -

അഞ്ചു കപ്പലിലുണ്ടായിരുന്ന മുഴുവൻ നാവികരും ആ തുറമുഖത്തും കപ്പലിന്റെ ദക്ഷിണപാർശ്വത്തിലുമായി തിങ്ങിക്കൂടി നിന്നുകൊണ്ട് അദ്ഭുതാദരങ്ങളോടെ ആ പ്രകിയ വീക്ഷിക്കുകയായിരുന്നു. ബ്രംഗയിലെ കവാടങ്ങൾ ശിവന്റെ അനുചരവൃന്ദത്തെ സ്തബ്ധരാക്കിയിരുന്നു. ഇരുമ്പുതട്ടുകൾ അതി ശക്തിയോടെ തങ്ങളുടെ കപ്പലിനടുത്തേക്ക് പാഞ്ഞുവരുന്നത് അവർ കണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ ആ കൊളുത്തുകൾ ചങ്ങലയുമായി കോർത്തു. ബന്ധപ്പെട്ട കപ്പൽ മേധാവികളിൽനിന്നും മുന്നോട്ടു നീങ്ങുവാനുള്ള ആജ്ഞ ലഭിച്ചയുടൻ ബ്രംഗന്മാർ ആ കപ്പൽ വ്യൂഹത്തെ വലിച്ചു നീക്കാനാരംഭിച്ചു.

പ്രവേശനകവാടത്തിലെ കാര്യാലയത്തിനുനേരെ നോക്കിക്കൊണ്ട് ശിവൻ ഏറ്റവും പുറകിൽ നില്പുണ്ടായിരുന്നു.

പ്രവേശനകവാടത്തിലെ യന്ത്രങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനത്തിൽ ഭാഗഭാക്കല്ലാത്ത ബ്രംഗന്മാരെല്ലാം നീലകണ്ഠന് പ്രണാമമർപ്പിച്ചുകൊണ്ട് മുട്ടുകുത്തി നിന്നു. പക്ഷേ, ഗർഭസ്ഥശിശുവിനെപ്പോലെ ചുമരിൽ ചാരി ഒടിഞ്ഞു തൂങ്ങി തകർന്നുകിടക്കുന്ന ഒരു സ്ത്രീയിലായിരുന്നു. ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ. അവൾ അപ്പോഴും കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശിവന്റെ കണ്ണും നിറഞ്ഞിരുന്നു. വിധി തന്റെ മകളെ ചതിക്കുകയായിരുന്നുവെന്ന് ഉമ വിശ്വസിക്കുന്നുവെന്ന് ശിവന് മനസ്സിലായി. നീലകണ്ഠൻ ഒരു മാസം മുൻപ് വന്നിരുന്നെങ്കിൽ, തന്റെ കുഞ്ഞ് ഇപ്പോഴും ജീവനോടെ ഇരിക്കുമായിരുന്നുവെന്ന് അവൾ വിശ്വസിച്ചു. എന്നാൽ നീലകണ്ഠനുപോലും അക്കാര്യത്തിൽ ഉറപ്പില്ലായിരുന്നു.

എനിക്കെന്ത് ചെയ്യാൻ കഴിയുമായിരുന്നു?

അവൻ ഉമയെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് നിന്നു.

പരിശുദ്ധ സരോവരമേ എനിക്കു കരുത്തേകുക ഞാനീമഹാമാരിയുമായി പോരാടാം

കരയിലുണ്ടായിരുന്ന ജോലിക്കാർക്ക് നിർദ്ദേശം ലഭിച്ചു. ഊർജ്ജം സംഭരിക്കുന്ന യന്ത്രങ്ങൾ അവർ പ്രവർത്തിപ്പിച്ചു. കപ്പികൾ തിരിയാൻ തുടങ്ങി. കപ്പലുകൾ അതിവേഗം മുന്നോട്ടു നീങ്ങി.

ഉമയുടെ രൂപം അതിവേഗം മറയുന്നതുകണ്ടപ്പോൾ ശിവൻ മന്ത്രിച്ചു "ഞാൻ ഖേദിക്കുന്നു."

— \$@ \$ A \$ —

സതി അന്ധാളിച്ചുപോയി. കാശി രാജാവിനോടൊപ്പം ഒരു നാഗസ്ത്രീ. ഒരു ശരീരത്തിൽ രണ്ടു സ്ത്രീകൾ, വാസ്തവത്തിൽ അതായിരുന്നു ആ നാഗസ്ത്രീ. നെഞ്ചിന് താഴോട്ട് ഒരൊറ്റ ശരീരം. പക്ഷേ രണ്ടുജോടി ചുമലുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. നെഞ്ചിൽ വെച്ചായിരുന്നു അവ സംയോജിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. ഓരോ വശത്തും ഓരോ കൈ തൂങ്ങിക്കിടന്നു. ആ നാഗസ്ത്രീക്ക് രണ്ടു ശിരസ്സുകളുണ്ടായിരുന്നു.

ഒരു ശരീരം രണ്ടു കൈകൾ, നാലു ചുമലുകൾ, രണ്ടു തലകൾ. ശ്രീരാമ ദേവ്. എന്തൊരു നീച ജന്മമാണിത്?

ആ ശിരസ്സുകളോരോന്നും ആ പൊതുശരീരത്തിൽ നിയന്ത്രണം സ്ഥാപിക്കുവാനായി പോരടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്ന് സതിക്ക് ഉടൻ മനസ്സിലായി. ഒരെണ്ണം വിധേയത്വമുള്ളതായിരുന്നു. അതിന് മുന്നോട്ടുവന്ന് രാജാവിന്റെ നീട്ടിപ്പിടിച്ച കൈയിൽ രാഖി കെട്ടിക്കൊടുക്കാൻ ആഗ്രഹമുണ്ടായിരുന്നു. അതേ സമയം വികൃതിയും ചാപല്യവുമാർന്ന മറ്റേ ശിരസ്സ് തന്റെ സഹോദരനെ കളിപ്പിക്കാനാഗ്രഹിച്ചിരുന്നതിനാൽ പിന്നോട്ടു വലിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

"മായാ' അതിഥിഗ്വൻ വിളിച്ചു. "കളി മതിയാക്ക്. എന്നിട്ട് എന്റെ കൈത്തണ്ടയിൽ രാഖി കെട്ടിത്താ."

വികൃതിയുള്ള മുഖം ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ സഹോദരന്റെ ആഗ്രഹപൂർത്തിക്കായി ശരീരത്തിന് മുന്നോട്ടു പോവാൻ അനുമതി നല്കി. അതിഥിഗ്വൻ അഭിമാനത്തോടെ രാഖി തന്റെ പത്നിക്കും മകനും കാണിച്ചുകൊടുത്തു. പിന്നെ പരിചാരകരുടെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന തളികയിൽനിന്ന് മധുരപലഹാരങ്ങളെടുത്ത് തന്റെ സഹോദരിക്കു നല്കി. പരിചാരിക ഒരു വാളുമായി വന്നു. അതിഥിഗ്വൻ കുസൃതിക്കാരിയായ സഹോദരിയെനോക്കി. അദ്ദേഹം ആ വാൾ അവൾക്കു നല്കി. "നന്നായി പരിശീലിക്കുക. നിനക്ക് നല്ല പുരോഗതിയുണ്ട്."

പരിചാരിക അടുത്തതായി ഒരു വീണ കൊണ്ടുവന്നു. അതിഥിഗ്വൻ ആ തന്ത്രി വാദ്യോപകരണം വാങ്ങി മറ്റേ സഹോദരിക്കു നല്കി. "നീ ഈ ഉപകരണം മീട്ടുന്നതു കേൾക്കാൻ എനിക്കിഷ്ടമാണ്."

ഏത് സമ്മാനമാണ് പിടിക്കേണ്ടതെന്ന ധർമ്മസങ്കടത്തിലായിരുന്നു ആ കൈകൾ.

"പ്രിയപ്പെട്ട സഹോദരിമാരേ, ഈ സമ്മാനങ്ങളുടെ പേരിൽ നിങ്ങൾ കലഹിക്കരുത്. ബുദ്ധിപൂർവ്വം നിങ്ങളവ പങ്കിടണമെന്നാണ് ഞാനുദ്ദേശിക്കുന്നത്."

ആ സമയത്താണ് സതി പരിചാരികമാരിലൊരുത്തിയുടെ ശ്രദ്ധയിൽ പെട്ടത്. അവൾ ഉറക്കെ നിലവിളിച്ചു.

സതി ഉടൻതന്നെ വാൾ വലിച്ചൂരി. മായയും അതുതന്നെ ചെയ്തു. എന്നാൽ ആ രണ്ടു ശിരസ്സുകളും ഒരു സമവായത്തിലെത്തിയില്ല. അവൾ സന്ദേഹിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. അവസാനം വിധേയത്വമുള്ള തല വിജയിച്ചു. അവൾ സഹോദരന്റെ പിന്നിലേക്കോടിച്ചെന്നു നിന്നു. അതിഥിഗ്വന്റെ പത്നിയും മകനും തറയിൽ വേരുറച്ചതുപോലെ നിന്നു.

അതിഥിഗ്വൻ അപ്പോഴും സതിയെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. കണ്ണുകൾ സതിയെ വെല്ലുവിളിച്ചു. കൈകൾ കൊണ്ട് അയാൾ തന്റെ സഹോദരിക്ക് സുരക്ഷാകവചം തീർത്തു.

"രാജൻ" സതി ചോദിച്ചു. "ഇതിന്റെയൊക്കെ അർത്ഥമെന്താണ്?

"മഹതി, എന്റെ സഹോദരിയെക്കൊണ്ട് ഞാനൊരു രാഖി കെട്ടിക്കുന്നു. അത്രയേയുള്ളൂ കാര്യം." അതിഥിഗ്വൻ പറഞ്ഞു.

"താങ്കൾ ഒരു നാഗസ്ത്രതീക്ക് അഭയം കൊടുത്തിരിക്കുകയാണ്. താങ്കളിത് ജനങ്ങളിൽനിന്ന് മറച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്നു. ഇത് തെറ്റാണ്."

"ഭവതി, ഇവളെന്റെ സഹോദരിയാണ്."

"പക്ഷേ, ഇവളൊരു നാഗസ്ത്രീയാണ്'

"ഞാനത് ഗൗനിക്കുന്നില്ല. അവളെന്റെ സഹോദരിയാണ് എന്നു മാത്രം എനിക്കറിയാം. അവളെ സംരക്ഷിക്കാമെന്ന് ഞാൻ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്."

"പക്ഷേ അവൾ നാഗന്മാരുടെ രാജ്യത്താണ് കഴിയേണ്ടത്."

"അവളെന്തിന് ആ രാക്ഷസന്മാരോടൊപ്പം ജീവിക്കണം?"

"ഭഗവാൻ രുദ്രൻ ഇത് അനുവദിക്കില്ലായിരുന്നു."

"കർമ്മം കൊണ്ടാണ് അല്ലാതെ രൂപം കൊണ്ടല്ല ഒരു മനുഷ്യനെ വിലയിരുത്തേണ്ടതെന്നാണ് രുദ്രഭഗവാൻ അരുളിച്ചെയ്തിട്ടുള്ളത്."

സതി അസ്വസ്ഥയായി. ഒന്നും മിണ്ടാതിരിന്നു.

പെട്ടെന്ന് മായ മുന്നോട്ടുവന്നു. അക്രമോത്സകയായ രൂപമാണ് മുന്നോട്ടു

വന്നത്. വിധേയത്വമുള്ളവൾ ആ ശരീരത്തെ പിന്നോട്ടു വലിക്കുവാൻ ശ്രമി ച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

"എന്നെ വിടൂ." അക്രമോത്സുക അലറി.

വിധേയത്വമുള്ളവൾ കീഴടങ്ങി. മായ മുന്നോട്ടുവന്ന് ഒരു

ഭീഷണിയുമുയർത്താൻ തയ്യാറില്ലെന്ന് കാണിക്കുംവിധം വാൾ താഴെയിട്ടു.

"നിങ്ങളെന്താ ഞങ്ങളെ വെറുക്കുന്നത്? അക്രമോത്സുക ചോദിച്ചു.

സതി അസ്ത്രപജ്ഞയായി നിന്നു. "ഞാൻ നിങ്ങളെ വെറുക്കുന്നില്ല. ആളുകൾ അനുവർത്തിക്കേണ്ട നിയമങ്ങളെക്കുറിച്ച് പറഞ്ഞുവെന്നേയുള്ള."

"സത്യം? മറ്റൊരു രാജ്യത്ത് ആയിരക്കണക്കിനു വർഷങ്ങൾക്കുമുൻപ്, ഞങ്ങളുടെ ജീവിതസാഹചര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചൊന്നുമറിഞ്ഞുകൂടാത്ത ആളുകൾ നിർമ്മിച്ച നിയമങ്ങളാണോ ഞങ്ങളുടെ ജീവിതദർശനങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കേണ്ടത്?"

സതി മൗനം പാലിച്ചു.

"അതായിരിക്കും ശ്രീരാമദേവൻ ഇഷ്ടപ്പെടുകയെന്ന് നിങ്ങൾ കരുതുന്നുവോ?

"തന്റെ അനുയായികളോട് നിയമം അനുസരിക്കുവാനാണ് ശ്രീരാമദേവൻ കല്പിച്ചത്."

"നിയമം എല്ലാറ്റിന്റെയും അവസാനവാക്കല്ലെന്നുകൂടി ശ്രീരാമദേവൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. നീതിപൂർവ്വകവും സ്ഥിരതയാർന്നതുമായ ഒരു സമൂഹം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനാണ് നിയമങ്ങളുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നത്. എന്നാൽ ഈ നിയമങ്ങൾ തന്നെ അനീതിക്കു കാരണമായിത്തീർന്നാലോ? അപ്പോൾ നിങ്ങളെങ്ങനെ ശ്രീരാമദേവന്റെ ദർശനങ്ങളെ പിന്തുടരും? ആ നിയമങ്ങൾ അനുസരിച്ചോ അതോ ലംഘിച്ചുകൊണ്ടോ?

സതിക്ക് അതിനൊരു മറുപടി ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

"നീലകണ്ഠനെക്കുറിച്ചും നിങ്ങളെക്കുറിച്ചും സഹോദരൻ എന്നോടു പറയുകയുണ്ടായി." മായ പറഞ്ഞു. "നിങ്ങൾ ഒരു വികർമ്മയാകേണ്ടവളായിരുന്നില്ലേ?"

സതിയുടെ ഉള്ളിൽ ഞെട്ടൽ ഉണ്ടായി. "നിലവിലുള്ള നിയമങ്ങളെല്ലാം അവ സജീവമായിരുന്നപ്പോൾ ഞാൻ അനുസരിച്ചിട്ടുണ്ട്."

"എന്തിനാണ് വികർമ്മനിയമത്തിൽ മാറ്റം വരുത്തിയത്?

"ശിവൻ അത് എനിക്കുവേണ്ടി മാറ്റിയതല്ല."

"നിങ്ങളാഗ്രഹിക്കുന്നത് നിങ്ങൾ വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളു. പക്ഷേ, ആ നിയമത്തിനുണ്ടായ മാറ്റം നിങ്ങളെ സഹായിച്ചു. ശരിയല്ലേ?

സതി അസ്വസ്ഥതയോടെ മൗനം പാലിച്ചു.

മായ തുടർന്നു: "നീലകണ്ഠനെക്കുറിച്ച് പല കഥകളും ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. അദ്ദേഹം എന്തിനാണ് നിയമം മാറ്റിയതെന്ന് ഞാൻ പറയാം. വികർമ്മ നിയമം ആയിരം വർഷംമുൻപ് ശരിയായ കാര്യമായിരുന്നിരിക്കാം. പക്ഷേ, ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ അനീതിയായിരുന്നു. മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കാത്ത ആളുകളെ, അടിച്ചമർത്തുന്നതിനുള്ള ഉപകരണമായിരുന്നു അത്."

സതിക്ക് എന്തോ പറയണമെന്നുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, അവ**ൾ** ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

'വൈരൂപ്യമുള്ള ഒരു വ്യക്തികളേക്കാൾ കൂടുതലായി ആരാണ് തെറ്റിദ്ധരിക്കപ്പെടാറുള്ളത്? ഞങ്ങളെ നാഗന്മാർ എന്നു വിളിക്കുന്നു. വികൃതജന്തുക്കൾ എന്നുവിളിക്കുന്നു. നിങ്ങളുടെ ശുഭസുന്ദരമായ ജീവിതത്തിന് യാതൊരു ബുദ്ധിമുട്ടുമുണ്ടാക്കാതിരിക്കുവാനായി ഞങ്ങളെ നർമ്മദയുടെ തെക്കുഭാഗത്തേക്കു വലിച്ചെറിയുന്നു." "അങ്ങനെ നിങ്ങൾ പറഞ്ഞുവരുന്നത് എല്ലാ നാഗന്മാരും നന്മയുടെ അനുപമമാതൃകകളാണെന്നാണോ?

"ഞങ്ങൾക്കറിഞ്ഞുകൂടാ! ഞങ്ങളത് ശ്രദ്ധിക്കാറില്ല. നാഗന്മാർക്കുവേണ്ടി ഞങ്ങളെന്തിന് മറുപടി പറയണം? ഞങ്ങൾക്ക് വൈരൂപ്യം സംഭവിച്ചു എന്ന ഒറ്റക്കാരണം മൂലമോ? നിയമം ലംഘിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും സൂര്യവംശിക്കു വേണ്ടി നിങ്ങൾ മറുപടി പറയുമോ?

സതി ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

"ഈ മൂന്ന് പരിചാരികമാർ മാത്രം സഹചാരികളായി ഒറ്റപ്പെട്ടുകിടക്കുന്ന ഈ കൊട്ടാരത്തിൽ ഒറ്റയ്ക്ക് കഴിയുന്നതുതന്നെ വലിയൊരു ശിക്ഷയല്ലേ? ഞങ്ങളുടെ സഹോദരന്റെ വല്ലപ്പോഴുമുള്ള സന്ദർശനം മാത്രമല്ലേ ഞങ്ങൾക്കു ലഭിക്കുന്ന ചെറിയ ആനന്ദം? ഇനിയെത്രത്തോളം നിങ്ങൾക്ക് ഞങ്ങളെ ശിക്ഷിക്കണം? ഇനി, എന്തിനാണ് ഞങ്ങളെ ശിക്ഷിക്കുന്നത് എന്നുകൂടി പറഞ്ഞു തരാമോ?

പെട്ടെന്ന് വിധേയത്വമാർന്ന രൂപം സ്വാധീനം ചെലുത്തിയതോടെ മായ പുറകോട്ടുനീങ്ങി അതിഥിഗ്വിന്റെ പുറകിലൊളിച്ചു.

അതിഥിഗ്വൻ തലകുനിച്ചു. "കനിവുണ്ടാകണം, ദേവി സതീ, ഞാൻ ദേവിയോട് യാചിക്കുകയാണ്. ദയവായി ഇതൊന്നും ആരോടും പറയരുത്." സതി അപ്പോഴും മൗനം പാലിച്ചു.

"അവളെന്റെ സഹോദരിയാണ്." അതിഥിഗ്വൻ യാചനയുടെ ഭാഷയിൽ പറഞ്ഞു. "പിതാവിന്റെ മരണശയ്യയിൽ വെച്ച് ഇവളെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളാമെന്ന് ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിനു മുൻപാകെ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. എനിക്കെന്റെ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിക്കാനാവില്ല."

സതി മായയേയും അതിഥിഗ്വിനേയും നോക്കി. ജീവിതത്തിലാദ്യമായിട്ടാണ് ഒരു നാഗവാദമുഖത്തെ അഭിമുഖീകരിക്കേണ്ടി വരുന്നത്. അവർ അഭിമുഖീകരിച്ചിരുന്ന അനീതിയെന്താണെന്ന് അവൾക്ക് കാണാൻ സാധിച്ചു.

"ഞാനവളെ സ്നേഹിക്കുന്നു." അതിഥിഗ്വൻ പറഞ്ഞു "ദയവുണ്ടാകണം." "ഞാനിതിനെക്കുറിച്ചു ആരോടും പറയുകയില്ല എന്ന് വാക്കുതരുന്നു." "ശ്രീരാമദേവന്റെ പേരിൽ സത്യം ചെയ്യുമോ, ദേവീ?"

സതി മുഖം ചുളിച്ചു. "ഞാനൊരു സൂര്യവംശിയാണ്, രാജൻ, ഞങ്ങൾ വാഗ്ദാനങ്ങൾ ലംഘിക്കാറില്ല. പിന്നെ ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതെല്ലാം തന്നെ ശ്രീരാമദേവന്റെ പേരിലാണ് ചെയ്യുന്നത്."

— ★@ J + + + -

നൗകകൾ കവാടം പിന്നിട്ടയുടനെ പാമരങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും ഉയർത്തുവാൻ ദ്രപകു ഉത്തരവിട്ടു. ഒരു വ്യൂഹമായി നീങ്ങുവാനും അയാൾ ഉത്തരവിട്ടു. അല്പദൂരം മുന്നോട്ടു നീങ്ങിയ ഉടൻ അവർ ഗംഗയോടൊപ്പം ഒഴുകിയിരുന്ന പ്രതാപിയായ ബ്രഹ്മപുത്രാനദിയെക്കണ്ടു. ഈ രണ്ടുനദികളും ചേർന്ന് ഒരുപക്ഷേ, ലോകത്തിലെതന്നെ ഏറ്റവും വലിയ ശുദ്ധജല ശരീരത്തിന് രൂപം നല്കിയിരിക്കുന്നു.

സമുദ്രങ്ങളുടെയും ജലത്തിന്റെയും ഈശ്വരനായ വരുണദേവനെ സ്മരി ച്ചുകൊണ്ട് ദ്രപകു പറഞ്ഞു."ഹോ, മഹാനായ വരുണ ഭഗവാനേ, ഈ നദി, വലിയൊരു മഹാസമുദ്രം പോലെ വലുതാണല്ലോ."

"അതെ." ദിവോദാസ് അഭിമാനപൂർവ്വം പറഞ്ഞു.

പൂർവ്വാകനു നേർക്ക് തിരിഞ്ഞുകൊണ്ട് ദ്രപ[്]കു പറഞ്ഞു "അച്ഛാ, അങ്ങേക്കിതു കാണാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ എന്ന് ഞാനാഗ്രഹിച്ചുപോയി. ഇത്ര വലിയൊരു നദി ഞാൻ ഇതിനുമുൻപൊരിക്കലും കണ്ടിട്ടില്ല"

"നിന്റെ കണ്ണുകളിലൂടെ എനിക്കത് കാണാൻ കഴിയുന്നുണ്ട് മകനേ."

"ബ്രഹ്മപുത്ര ഭാരതത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയ നദിയാണ് ദളപതേ' ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു. "പുരുഷനാമമുള്ള ഒരേയൊരു നദി."

ദ്രപകു ഒരുനിമിഷം അതിനെക്കുറിച്ച് ആലോചിച്ചു. "താങ്കൾ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്. ഞാനൊരിക്കലും അതിനെക്കുറിച്ച് ആലോചിച്ചില്ല. ഭാരതത്തിലെ മറ്റു നദികൾക്കെല്ലാം സ്ത്രീകളുടെ പേരാണുള്ളത്. നമ്മളിപ്പോൾ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഗംഗാനദിക്കുപോലും."

"അതെ. ബ്രഹ്മപുത്രയും ഗംഗയും ബ്രംഗയുടെ പിതാവും മാതാവുമാണെന്നാണ് ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നത്."

പൂർവ്വാകൻ വിശദീകരിച്ചു. "തീർച്ചയായും!നിങ്ങളുടെ പ്രധാന നദിയുടെയും നിങ്ങളുടെ രാജ്യത്തിന്റെയും പേരിന്റെ ഉറവിടമാണത്. ബ്രഹ്മപുത്രനും ഗംഗയും ഇണചേർന്ന് ബ്രിംഗ സൃഷ്ടിച്ചു."

"കൗതുകമുണർത്തുന്ന കാര്യം തന്നെ, അച്ഛാ' ദ്രപകു പറഞ്ഞു. അയാൾ പിന്നെ ദിവോദാസിനു നേർക്കു തിരിഞ്ഞു." അത് സത്യമാണോ? "അതെ.'

ബ്രംഗ നദിയിലൂടെ കപ്പലുകൾ പായ് വിടർത്തി രാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാ നനഗരമായ ബ്രംഗയുടെ ഹൃദയമെന്ന് അർത്ഥം വരുന്ന ബ്രിംഗറിദയിലേക്ക് നീങ്ങി.

— \$@ \$ A \$ —

ആ നാവികവ്യൂഹത്തെ നയിച്ചിരുന്ന നൗകയെ നിരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് കപ്പലിന്റെ അമരത്ത് നിലക്കുകയായിരുന്നു പർവ്വതേശ്വരൻ. ആനന്ദമയി നിർദ്ദേശിച്ചതുപോലെ മുന്നിലെ നൗകയിൽനിന്ന് മധ്യത്തിലെ നൗകയിലേക്ക് ഒരു നൂല് വലിച്ചുകെട്ടുന്ന കാര്യം നടപ്പാക്കപ്പെട്ടു. ആ ആശയത്തിന്റെ ഉജ്ജ്വലമായ ലാളിത്യം ആ സേനാനായകനെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തി.

"സർവ്വസൈന്യാധിപരേ'

പർവ്വതേശ്വരൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോൾ ആനന്ദമയി തന്റെ പുറകിൽ നില്ക്കുന്നത് അദ്ദേഹം കണ്ടു. നല്ല തണുപ്പുണ്ടായിരുന്നതിനാൽ ഒരു നീളൻ അംഗവസ്ത്രം കൊണ്ട് അവൾ പുതച്ചിരുന്നു.

"കുമാരി' പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു "ക്ഷമിക്കണം, ഭവതി കടന്നുവന്നത് ഞാൻ അറിഞ്ഞില്ല."

"അത് സാരമില്ല. ചെറുപുഞ്ചിരിയോടെ ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു. "എനിക്ക് മൃദുലമായ കാലുകളാണുള്ളത്."

പർവ്വതേശ്വരൻ തലയാട്ടിക്കൊണ്ട് എന്തോ പറയാനൊരുങ്ങിയെങ്കിലും ഒന്നു സന്ദേഹിച്ചു.

"എന്താണ് സേനാപതേ?

"കുമാരി' പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു "ഭവതിയുമായി പോരാടാമെന്ന് ഞാൻ പറഞ്ഞത് ഭവതിയെ അപമാനിക്കുവാനായിരുന്നില്ല. മെലുഹയിൽ അത് ഒരു സഖ്യത്തിന്റെ പ്രതീകമാണ്."

"സഖ്യം! നമ്മുടെ ബന്ധത്തെ അങ്ങ് മുഷിപ്പിക്കുന്നവിധമാക്കുന്നു. സേനാപതേ."

പർവ്വതേശ്വരൻ മൗനം പുണ്ടു.

"ശരി, താങ്കളെന്നെ ഒരു സുഹൃത്തായി പരിഗണിക്കുകയാണെങ്കിൽ" ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു "ഒരുപക്ഷേ, താങ്കൾക്ക് എന്റെ ഒരു ചോദ്യത്തിനുള്ള ഉത്തരം തരാൻ സാധിക്കുമായിരിക്കും."

"തീർച്ചയായും"

"ജീവിതകാലം മുഴുവനും ബ്രഹ്മചര്യമനുഷ്ഠിക്കാമെന്ന് എന്തുകൊണ്ടാണ് താങ്കൾ പ്രതിജ്ഞയെടുത്തത്?

"അത് വലിയൊരു കഥയാണ്, രാജകുമാരി."

"അത് കേൾക്കാനായി എത്രസമയം വേണമെങ്കിലും ചെലവിടാൻ ഞാനൊരുക്കമാണ്."

"ഇരുന്നൂറ്റിയൻപത് വർഷങ്ങൾക്കുമുൻപ് മെലുഹയിലെ ജനങ്ങൾ ശ്രീരാമദേവൻ സ്ഥാപിച്ച നിയമങ്ങളിൽ മാറ്റം വരുത്തുന്നതിനനുകൂലമായി അഭിപ്രായ നിർണ്ണയം നടത്തി."

"അതിലെന്താ കുഴപ്പം? നീതിക്കുവേണ്ടി നിയമങ്ങളിൽ മാറ്റം വരുത്താമെന്ന് ശ്രീരാമദേവൻ തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടല്ലോ."

"അതെ, അദ്ദേഹം അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ, ഈ വിശേഷപ്പെട്ട മാറ്റം നീതിയുക്തമായിരുന്നില്ല. ഞങ്ങളുടെ മയ്ക എന്നറിയപ്പെടുന്ന ബാലപാലന സംവിധാനത്തെക്കുറിച്ച് കേട്ടിട്ടുണ്ടാവുമല്ലോ, അല്ലേ?

"ഉണ്ട്." ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു. "ഒരമ്മ തന്റെ കുഞ്ഞിനെ ഇനിയൊരിക്കലും കാണാനാവാത്ത വിധം വിട്ടുകൊടുക്കുന്ന കാര്യം ഏതൊരമ്മയ്ക്കും മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിയാത്ത ഒരു കാര്യമാണ്." എന്നാൽ പർവ്വതേശ്വരനുമായി ഒരു തർക്കത്തിലേർപ്പെടുവാൻ അവളാഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. "ആട്ടെ അതിൽ എന്തു തരത്തിലുള്ള മാറ്റമാണ് വരുത്തിയത്?

"അഭിജാതകുടുംബത്തിലെ കുഞ്ഞുങ്ങളെ മയ്ക. സംവിധാനത്തിലെ പൊതു ശേഖരത്തിലേക്ക് വിട്ടുകൊടുക്കേണ്ടതില്ല എന്ന വിധത്തിൽ ആ നിയമം ഭേദഗതി ചെയ്തു. അവരെ വേറെ പാർപ്പിക്കുവാനും പതിനാറുവയസ്സാകുമ്പോൾ അവരെ സ്വന്തം മാതാപിതാക്കളുടെ അടുത്ത് തിരിച്ചെത്തിക്കാനുമുള്ള സംവിധാനമുണ്ടാക്കി."

"അപ്പോൾ സാധാരണക്കാരുടെ കുട്ടികൾക്കോ?

"ഈ നിയമഭേദഗതി അവ**ർ**ക്കു ബാധകമല്ല."

__ "അത് ന്യായമല്ല."

"അത് തന്നെയാണ് എന്റെ പിതാമഹൻ സത്യധ്വജ പ്രഭുവും ചിന്തിച്ചത്. നിയമം ഭേദഗതി ചെയ്യുന്നതിൽ തെറ്റില്ല. എന്നാൽ ശ്രീരാമദേവൻ സ്ഥാപിച്ച മാറ്റാൻ കഴിയാത്ത ഒരു നിയമമുണ്ട്. അതായത് നിയമം എല്ലാവർക്കും ബാധകമായിരിക്കണം. സാധാരണജനത്തിനും കുലീനർക്കും വെവ്വേറെ നിയമങ്ങൾ പാടില്ല. അത് തെറ്റാണ്.

"ഞാൻ സമ്മതിക്കുന്നു. പക്ഷേ, താങ്കളുടെ പിതാമഹൻ ആ മാറ്റത്തെ എതിർത്തില്ലേ."

"അദ്ദേഹം എതിർത്തു. പക്ഷേ, അതിനെ എതിർത്തത് അദ്ദേഹം മാത്രമായിരുന്നു. അതിനാൽ ആ മാറ്റം നടപ്പായി."

"അത് കഷ്ടമായി."

"ശ്രീരാമദേവന്റെ ധാർമ്മികതയ്ക്ക് കളങ്കമേല്പ്പിച്ച ഈ അഴിമതിക്കെതിരായി തനിക്കും മയ്കയിൽനിന്ന് ദത്തെടുക്കപ്പെട്ട തന്റെ പിന്തുടർച്ചക്കാർക്കും കുഞ്ഞുങ്ങൾ ജനിക്കുകയില്ലെന്ന് പിതാമഹൻ പ്രതിജ്ഞയെടുത്തു."

തന്റെ വംശത്തിലെ പിന്തുടർച്ചക്കാരെ മുഴുവനും നിതാന്തമായി ബാധിക്കുന്ന വിധത്തിൽ ഒരു പ്രതിജ്ഞയെടുക്കുവാൻ സത്യധ്വജപ്രഭുവിന് ആരാണ് അധികാരം നല്കിയതെന്ന് ആനന്ദമയി ആലോചിച്ചു. പക്ഷേ, അവളൊന്നും പറഞ്ഞില്ല. "ഞാനാ പ്രതിജ്ഞ ആദരപൂർവ്വം പാലിക്കുന്നു." അഭിമാനപൂർവ്വം നെഞ്ചുയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു.

ആനന്ദമയി നെടുവീർപ്പിട്ടുകൊണ്ട് നദീതീരത്തേക്ക്, കൊടും കാടിനുനേരെ കണ്ണുകളയച്ചു. കനത്ത ചളി കലങ്ങിയൊഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്ന ബ്രംഗ നദിയിലേക്ക് പർവ്വതേശ്വരനും തന്റെ ദൃഷ്ടി തിരിച്ചുവിട്ടു.

"ജീവിതത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം വിചിത്രം തന്നെ." പർവ്വതേശ്വരന്റെനേർക്ക് തിരിഞ്ഞുനോക്കാതെ ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു. "വിദേശരാജ്യത്ത് നടന്ന അനീതിക്കെതിരെ ഇരുന്നുറ്റിയൻപതു വർഷങ്ങൾക്കുമുൻപ് നല്ലവനായ ഒരു മനുഷ്യൻ പ്രതികരിച്ചു. ഇന്ന് അതേ വിപ്ലവം തന്നെ എനിക്കെതിരെ അനീതി ഉയർത്തുന്നു."

ആനന്ദമയിയെ നോക്കുന്നതിനായി പർവ്വതേശ്വരൻ തിരിഞ്ഞു. അവളുടെ മനോഹരമായ മുഖത്തേക്ക്, ചുണ്ടിലൊരു നേർത്ത പുഞ്ചിരിയുമായി അദ്ദേഹംതറപ്പിച്ചു നോക്കി. പിന്നെ തലയാട്ടിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹം നദിയുടെ നേർക്ക് തന്നെ തിരിഞ്ഞുനിന്നു.

ബ്രംഗയുടെ ഹൃദയം

പ്രന്തണ്ട്

കുറേദൂരം ഒന്നായി മുന്നോട്ടൊഴുകിയ ബ്രംഗാനദി വളരെയധികം വെള്ളവും ചെളിയും വഹിച്ചിരുന്നു. പെട്ടെന്ന് നിരവധി കൈവഴികളായി ചിതറിയ അത് കിഴക്കൻ സമുദ്രത്തിൽ ലയിക്കുന്നതിനു മുൻപായി ബ്രംഗയിലിങ്ങോളമിങ്ങോളം തന്റെ ദാനശീലം പ്രദർശിപ്പിക്കുകയും ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും വിശാലമായ എക്കൽ പ്രദേശം സൃഷ്ടിക്കുകയും ചെയ്തു. വെള്ളപ്പൊക്കം വഴിയെത്തിച്ചേരുന്ന ചെളി ഭൂമിയെ ഫലഭൂയിഷ്ഠമാക്കുന്നു എന്നും ദാനശീലയായ ആ ജലപ്രവാഹം മൂലം കൃഷിക്കാർക്ക് നല്ല വിള ലഭിക്കുന്നതിന് അദ്ധ്വാനിക്കേണ്ടിവരുന്നില്ലെന്നും ഉള്ള സംസാരം പരന്നിരുന്നു. അവർക്ക് വിത്ത് വീശിയെറിയുക മാത്രമേ ചെയ്യേണ്ടിയിരുന്നുള്ളൂ ഫലഭൂയിഷ്ഠയായ ഭൂമി ബാക്കിയെല്ലാം ചെയ്തുകൊടുത്തു

ബ്രംഗാ നദിയുടെ പ്രധാന പോഷകനദിയായ പത്മയുടെ തീരത്തായിരുന്നു ബ്രംഗറിദയിന്റെ സ്ഥാനം.

ബ്രംഗയുടെ കവാടം പിന്നിട്ട് രണ്ടാഴ്ച കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ശിവന്റെ നാവിക വ്യൂഹം ബ്രംഗറിദയയോടടുത്തു. ശ്രേയസ്കരവും സമ്പന്നവുമായ പ്രദേശങ്ങളിലൂടെ അവർ സഞ്ചരിച്ചു. എന്നാൽ അവിടെയാകെ മരണത്തിന്റെ, ദുഃഖത്തിന്റെ അന്തരീക്ഷം കനം തൂങ്ങി നിന്നിരുന്നു.

പത്ത് ലക്ഷം ചതുരശ്രവാര വിസ്തീർണ്ണത്തിലാണ് ബ്രംഗറിദയിന്റെ ചുറ്റു മതിൽ പരന്നു കിടന്നിരുന്നത്. ഏതാണ്ട് ദേവഗിരിയുടെ വലിപ്പം. ദേവഗിരി മൂന്നു തട്ടുകളിലായാണ് സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നതെങ്കിൽ, ബ്രിംഗറിദയ പത്മയുടെ തീരത്ത് ഒരു നാഴിക ചുറ്റളവിൽ പ്രകൃതിദത്തമായ ഒരു ഉയർന്ന പ്രദേശത്താണ് സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്നത്. ഇത് നഗരത്തെ പത്മാനദിയുടെ പ്രളയ ഭീഷണിയിൽനിന്ന് സംരക്ഷിച്ചു നിർത്തി. മെലൂഹൻ നിർമ്മിത നഗരപാതകളിൽനിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി അടുക്കും ചിട്ടയുമില്ലാത്ത മട്ടിലായിരുന്നു ഇവിടത്തെ പാതകൾ, എന്നാൽ മൂന്നുവരിയിലുള്ള വീതിയേറിയ പാതകളായിരുന്നു അവ. ബ്രംഗൻ ജനതയ്ക്ക് വൻതോതിലുള്ള സമ്പൽസമൃദ്ധി അവരുടെ കെട്ടിട സമുച്ചയങ്ങൾ അതിമനോഹരമായി നിർമ്മിക്കപ്പെടുന്നുവെന്നും ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഉയരമുള്ളവയും അതിഗംഭീരങ്ങളുമാണെന്നും ഉറപ്പാക്കി. നൂറ്റാണ്ടുകളായി നിരവധി പൊതുസ്മാരകങ്ങൾ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. കായിക വിനോദങ്ങൾക്കായി

ക്രീഡാകേന്ദ്രങ്ങൾ, ആഘോഷങ്ങൾക്കായി വലിയ നടപ്പുരകൾ, മനോഹരമായ ഉദ്യാനങ്ങൾ, പൊതു സ്നാന, ശൗചാലയങ്ങൾ. സൗകര്യപ്രദമായ രീതിയിൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതായിരുന്നുവെങ്കിലും അപൂർവ്വമായി മാത്രമാണ് അവ ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. ഇടയ്ക്കിടെ ആവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന മഹാമാരിയുടെ ആക്രമണം ബ്രംഗൻ ജനത ദിവസേന മരണത്തെ മുഖാമുഖം കണ്ടുവെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തി. ജീവിതത്തിൽ വളരെക്കുറച്ച് ആനന്ദമേ അവിടെ ശേഷിപ്പുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ.

നഗരത്തിൽനിന്നകന്ന് കിടക്കുന്ന നദിയിലെ തുറമുഖത്തിന് വിവിധ നിലകളായിരുന്നു. ഒരു വർഷത്തിന്റെ പല ഘട്ടങ്ങളിലും പത്മാനദിയുടെ ആഴത്തിൽ വ്യതിയാനം വരുന്നതുകൊണ്ടാണ് തുറമുഖം വിവിധ നിലകളിലായി നിർമ്മിച്ചിരുന്നത്. അപ്പോൾ, അതായത് ശിശിരകാലത്ത്, പത്മയുടെ ഒഴുക്ക് ശരാശരിയായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് ശിവനും അനുചരവൃന്ദവും തുറമുഖത്തിന്റെ അഞ്ചാമത്തെ നിലയിലാണ് ഇറങ്ങിയത്. പർവ്വതേശ്വരനും ദ്രപകുവും ദിവോദാസും ആ തുറമുഖത്തിന്റെ സൗകര്യപ്രദമായ നിലയിൽ തന്നെ കാത്തുനില്ക്കുന്നത് ശിവൻ കണ്ടു.

"പൂർവ്വാകജി, ഇതൊരു വമ്പൻ തുറമുഖമാണ്." ശിവൻ പറഞ്ഞു.

"എനിക്കത് ഊഹിച്ചറിയാൻ കഴിഞ്ഞു പ്രഭോ' പൂർവ്വാകൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "(ബ്രംഗന്മാർക്ക് മെലൂഹന്മാരെപ്പോലെ നൈപുണ്യം പ്രകടിപ്പിക്കുവാനുള്ള കഴിവുണ്ടെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്."

"പക്ഷേ, അവർ നൈപുണ്യത്തിന് പ്രാധാന്യം അത്ര കൊടുക്കുന്നുണ്ടെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല അച്ഛാ' ദ്രപകു പറഞ്ഞു. "ജീവനോടെയിരിക്കുക എന്നതാണ് അവരുടെ മുന്നിലെ ഏറ്റവും വലിയ വെല്ലുവിളിയെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു."

ആ സമയം ഉയരം കുറഞ്ഞ ഉരുണ്ട് ശരീരം നിറയെ സ്വർണ്ണാഭരണങ്ങൾ അണിഞ്ഞ ഒരു ബ്രംഗൻ ആ പടികൾ ഇറങ്ങി ഓടിവന്നു. പർവ്വതേശ്വരനെ കണ്ട അയാൾ അദ്ദേഹത്തിനെ കുമ്പിട്ട് ശിരസ്സ് പാദത്തിൽ മുട്ടിച്ചു.

"ഭഗവാനേ, അങ്ങ് വന്നിരിക്കുന്നു! അങ്ങ് വന്നിരിക്കുന്നു! ഞങ്ങൾ രക്ഷപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു"

പർവ്വതേശ്വരൻ കുനിഞ്ഞ് അയാളെ വലിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ചു. "ഞാനല്ല നീലകണ്ഠൻ."

ആ ബ്രംഗൻ സംശയത്തോടെ തല ഉയർത്തിനോക്കി.

പർവ്വതേശ്വരൻ ശിവനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു."ശരിക്കുള്ള ഭഗവാനെ വണങ്ങുക."

അയാൾ ശിവന്റെ പാദത്തിങ്കലേക്ക് ഓടിയടുത്തു 'ക്ഷമിക്കണം പ്രഭോ. എന്റെ ഈ കടുത്ത അപരാധത്തിന് ബ്രംഗയെ ശിക്ഷിക്കരുതേ."

"എഴുന്നേല്ക്കൂ സുഹൃത്തേ' ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "മുൻപൊരിക്കലും എന്നെ കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത നിങ്ങൾക്ക് എന്നെ എങ്ങനെ തിരിച്ചറിയാൻ സാധിക്കും?

ബ്രംഗൻ എഴുന്നേറ്റു. അയാളുടെ കണ്ണ് നിറഞ്ഞൊഴുകി. "ഇത്ര ശക്തിയ്ക്കുടമയായിട്ടും എന്തൊരു എളിമ. മഹാനായ മഹാദേവ, സംശയമില്ല, ഇത് അങ്ങു തന്നെ."

"താങ്കളുടെ പേരെന്താണ്?

"ഞാൻ ബാപ്പിരാജൻ, ബ്രംഗയുടെ പ്രധാനമന്ത്രിയാണ്, പ്രഭോ, താഴത്തെ നിലയിൽ ഞങ്ങൾ അങ്ങേക്ക് സ്വീകരണമൊരുക്കിയിട്ടുണ്ട്. ചന്ദ്രകേതു മഹാരാജാവ് അവിടെയുണ്ട്."

''ദയവായി എന്നെ നിങ്ങളുടെ രാജാവിന്റെ അടുത്തേക്ക് കൊണ്ടുപോവുക.

- \$@J\$\$ -

ബാപ്പിരാജൻ അഭിമാനപൂർവ്വം താഴത്തെ നിലയിലേക്കുള്ള അവസാനത്തെ പടിയിറങ്ങുമ്പോൾ ശിവൻ അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിച്ചു. ഭഗീരഥൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ആനന്ദമയി, ആയുർവ്വതി, ദിവോദാസ്, ദ്രപകു. പൂർവ്വാകൻ, നന്തി, വീരഭദ്രൻ എന്നിവർ ശിവനെ അനുഗമിച്ചു.

ശിവൻ ഇറങ്ങിയ ഉടൻ ഒരുകുട്ടം ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ ശംഖനാദം മുഴക്കി. അല്പം അകലെയായി സ്വർണ്ണാഭരണങ്ങളണിയിച്ചു നിർത്തിയിരുന്ന ഒരു കൂട്ടം ആനകൾ ഉറക്കെ ചിന്നം വിളിച്ചു. മനോഹരമായ കൊത്തുപണിയോടെ കല്ലിൽ നിർമ്മിച്ച നെടുമ്പുര മഹാദേവനെ ആദരിക്കുന്നതിന്റെ സുചകമായി സ്വർണ്ണപ്പാളികൾ കൊണ്ട് അലംകൃതമായിരുന്നു. ബ്രംഗറിദയിലെ മുഴുവൻ ജനങ്ങളും - ഏതാണ്ട് 4,00,000 പേർ - മഹാദേവനെ സ്വീകരിക്കുവാനായി അവിടെ കൂടിയിരുന്നു. അതിന്റെ ഏറ്റവും മുന്നിലായി ദുഃഖത്തിന്റെ പ്രതിരൂപം പോലെ ചന്ദ്രകേതു നില്പുണ്ടായിരുന്നു. ശരാശരി ഉയരമുള്ള വെങ്കലവർണ്ണത്തിലുള്ള അയാൾക്ക് മാൻപേടയുടെ കണ്ണുകളും ഉയർന്ന കവിളെല്ലുകളുമുണ്ടായിരുന്നു. ഏതാണ്ട് മിക്ക ഭാരതീയരും ചെയ്തിരുന്നതുപോലെ ചന്ദ്രകേതുവും കറുത്ത മുടി നീട്ടിവളർത്തി എണ്ണതേച്ച് ചുരുട്ടിമിനുക്കി എടുത്തിരുന്നു. ഒരു ക്ഷത്രിയനുണ്ടാവേണ്ടതായ പേശീസമൃദ്ധമായ ശരീരം അയാൾക്കുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇളം മഞ്ഞനിറത്തിലുള്ള മുണ്ടും അംഗവസ്ത്രവും ധരിച്ച അയാൾക്ക് മെലിഞ്ഞ ശരീരമായിരുന്നു. വലിയ സമ്പത്തും ഇതിഹാസതുല്യമായ സ്വർണ്ണശേഖരവുമുണ്ടായിരുന്നു. ആ രാജ്യത്തിന്റെ ഭരണാധികാരിയായിരുന്ന ചന്ദ്രകേതുവിന്റെ ദേഹത്ത് ഒരു തരി സ്വർണ്ണം പോലുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. വിധിക്കെതിരെ പോരാടി പരാജിതനായ ഒരു മനുഷ്യന്റെ കണ്ണുകളായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരുന്നത്.

ചന്ദ്രകേതു മുട്ടുകുത്തിനിന്ന് ശിരസ്സ് ഭൂമിയിൽതൊട്ട് കൈകൾ മുന്നോട്ട് വിരിച്ചുപിടിച്ചു നിന്നപ്പോൾ അവിടെ സന്നിഹിതരായിരുന്ന ബ്രംഗന്മാരെല്ലാവരും അതനുകരിച്ചു.

"മഹാരാജൻ, ആയുഷ്മൻ ഭവ" ചന്ദ്രകേതു മഹാരാജാവിന് ദീർഘായുസ്സ് നേർന്നുകൊണ്ട് ശിവൻ അനുഗ്രഹിച്ചു.

മുട്ടുകുത്തിനിന്നുകൊണ്ടുതന്നെ ചന്ദ്രകേതു തലയുയർത്തി കൈകൂപ്പി നമസ്തേ പറഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞൊഴുകി. "ഭഗവാനേ ഇനി ഞാൻ ഏറെക്കാലം ജീവിക്കുമെന്ന് എനിക്കറിയാം. എല്ലാ ബ്രംഗന്മാർക്കും ദീർഘായുസ്സ് ലഭിക്കും. അങ്ങ് വന്നതുകൊണ്ട്."

— \$@f4**®** —

"നമ്മളീ അർത്ഥശൂന്യമായ യുദ്ധം അവസാനിപ്പിക്കണം." രാജ്യസഭയിലുള്ളവരെ നോക്കിക്കൊണ്ട് വാസുകി പറഞ്ഞു. അനേകം തലകൾ അതംഗീകരിക്കുംവിധത്തിൽ കുലുങ്ങി. നാഗന്മാരുടെ പഴയതലമുറയിൽപെട്ട പ്രഗല്ഭരായ രാജാക്കന്മാരുടെ പിന്തുടർച്ചക്കാരനായിരുന്നു അയാൾ. ആ പാരമ്പര്യം അയാൾക്ക് ആദരവ് നേടിക്കൊടുത്തു.

"പക്ഷേ, യുദ്ധം കഴിഞ്ഞുവല്ലോ' റാണി പറഞ്ഞു. "മന്ദരപർവ്വതം തകർന്നു കഴിഞ്ഞു. ആ രഹസ്യം നമ്മുടെ കൈയിലായി."

"പിന്നെന്തിനാണ് നമ്മൾ ബ്രംഗന്മാർക്ക് മരുന്ന് കൊടുക്കുന്നത്? നിഷാദൻ ചോദിച്ചു. "അവരെ ഇനി നമുക്കാവശ്യമില്ല. ഇനി അവരെ സഹായിക്കുന്നത് ശത്രുവിന്റെ നമ്മളോടുള്ള ശത്രുത നിലനിർത്തുവാനേ ഉപകരിക്കുകയുള്ളൂ."

"ഇനി മുതൽ നാഗന്മാർ അങ്ങനെയാണോ പ്രവർത്തിക്കേണ്ടത്? റാണി ചോദിച്ചു. "ആവശ്യം കഴിഞ്ഞയുടൻ ആപത്ത് കാലത്ത് സഹായിച്ച ഒരു സുഹൃത്തിനെ ഉപേക്ഷിക്കുകയോ?

അപ്പോൾ പക്ഷിയുടെ മുഖാകൃതിയുള്ള സുപർണ്ണ സംസാരിച്ചു. "റാണി പറയുന്നതിനോട് ഞാൻ യോജിക്കുന്നു. ബ്രംഗന്മാർ നമ്മുടെ സുഹൃത്തുക്കളായിരുന്നു. ഇനിയും അവർ നമ്മുടെ സുഹൃത്തുക്കളായിരിക്കും. നമ്മളെ പിന്തുണച്ച ഒരേയൊരു കൂട്ടർ അവർ മാത്രമാണ്. നാം അവരെ സഹായിക്കണം."

"പക്ഷേ, നമ്മൾ നാഗന്മാരാണ്." അസ്തികൻ പറഞ്ഞു. "മുൻജന്മങ്ങളിൽ ചെയ്ത പാപങ്ങളുടെ പേരിൽ നമ്മൾ ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നമ്മളാ വിധി സ്വീകരിച്ച് അതിന്റെ പ്രായശ്ചിത്തമനുസരിച്ച് ജീവിക്കണം. അങ്ങനെ തന്നെ നമ്മൾ ബ്രംഗന്മാരെ ഉപദേശിക്കണം."

റാണി ചുണ്ടുകടിച്ചു. കാർക്കോടകൻ റാണിയെ ഉറ്റുനോക്കി. ഈ പരാജയ മനസ്ഥിതിക്കാരന്റെ സമീപനം റാണി വെറുക്കുന്നുവെന്ന് അയാൾക്കറിയാം. എന്നാൽ അസ്തികൻ പറയുന്നത് ഭൂരിപക്ഷാഭിപ്രായമാണെന്നും അയാൾക്കറിയാം.

"ഞാൻ സമ്മതിക്കുന്നു" സുപർണ്ണയെ നോക്കുന്നതിനുമുൻപ് ഐരാവതം പറഞ്ഞു "ഗരുഡന്റെ ആളുകൾക്ക് അത് മനസ്സിലാവുമെന്ന് ഞാൻ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നില്ല. അവർ എന്നും യുദ്ധക്കൊതിയന്മാരാണ്."

ആ വിമർശ്നം അവരെ വേദനിപ്പിച്ചു. പക്ഷിമുഖന്മാരായ ഗരുഡന്റെ അനുയായികൾ, കുറേക്കാലമായി ഒരു വിഭാഗം നാഗവംശത്തിന്റെ ശത്രുക്കളായിരുന്നു. പഞ്ചവടിയുടെ കിഴക്കുഭാഗത്തുള്ള നാഗപുരത്തിലായിരുന്നു അവരുടെ വാസം.

ദണ്ഡകാരണ്യത്തിനകത്തുതന്നെയായിരുന്നു ആ സ്ഥലം. വർഷങ്ങൾക്കുമുൻപ് മഹാനായ ജനപ്രഭുവാണ് സമാധാനക്കരാറുണ്ടാക്കിയത്. അവരുടെ ഇപ്പോഴത്തെ നേതാവായ സുപർണ നാഗറാണിയുടെ വിശ്വസ്ത സഹായിയായി രാജ്യസഭയിൽ ചേർന്നു. സുപർണയുടെ അനുയായികൾ പഞ്ചവടിയിലാണ് വസിച്ചിരുന്നത്.

വളരെ നിശ്ചയദാർഢ്യം നിറഞ്ഞ ശബ്ദദത്തിലാണ് റാണി സംസാരിച്ചത് " ഇത് അനാവശ്യമാണ്, ഐരാവത പ്രഭു. ദേവി സുപർണയാണ് ഗരുഡന്റെ ആളുകളെ നാഗകുടുംബത്തിലേക്ക് കൊണ്ടുവന്നതെന്ന കാര്യം താങ്കൾ മറക്കരുത്. നമ്മളെല്ലാം സഹോദരങ്ങളാണ്. ദേവി സുപർണയെ അപമാനിക്കുന്നവരാരായാലും ശരി അവർ എന്റെ വിരോധം സമ്പാദിക്കും."

ഐരാവതം ഉടനെ കളംമാറി ചവിട്ടി. റാണിയുടെ ക്രോധം ഐതിഹാസികമായിരുന്നു.

കാർക്കോടകൻ ഉൽക്കണ്ഠയോടെ ചുറ്റും നോക്കി. ഐരാവതം പിൻവാങ്ങിയെങ്കിലും ചർച്ച എങ്ങോട്ടുമെത്തിയില്ല. റാണി വാഗ്ദാനം ചെയ്തതു പോലെ ബ്രംഗന്മാർക്ക് ഔഷധം തുടർന്നും നല്കുവാൻ അവർക്കു സാധിക്കുമോ? അയാൾ ജനപ്രഭുവിനെ നോക്കി. അദ്ദേഹം പ്രസംഗിക്കുവാനായി എഴുന്നേറ്റുനിന്നു.

"സഭയിലെ മഹാന്മാരേ, മഹതികളേ, നിങ്ങൾക്കിടയിൽ കയറി സംസാരിക്കുന്ന ഈ ധിക്കാരിയോട് ക്ഷമിച്ചാലും..."

എല്ലാവരും ജനപ്രഭുവിനുനേരെ തിരിഞ്ഞു. രാജ്യസഭയിലെ ഏറ്റവും പ്രായം കുറഞ്ഞ അംഗമാണെങ്കിലും ഏറ്റവും ആദരിക്കപ്പെടുന്ന അംഗമായിരുന്നു അദ്ദേഹം. "നമ്മളിതിനെ നിരീക്ഷിക്കുന്നത് തെറ്റായ മാ¢ഗ്ഗത്തിലൂടെയാണ്. ഇത് യുദ്ധത്തെക്കുറിച്ചോ നമ്മുടെ സഖ്യത്തെക്കുറിച്ചോ ഉള്ള വിഷയമല്ല. ഇത് ഭൂമിദേവിയുടെ ശരിയായ സിദ്ധാന്തങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള കാര്യമാണ്."

ഏവരും മുഖം ചുളിച്ചു. പൗരാണികകാലത്ത് വടക്കൻ പ്രദേശത്തുള്ള ഏതോ ദേശത്തുനിന്ന് വന്ന നിഗൂഢ നാഗേതര ദേവതയായ ഭൂമിദേവി സമകാലിക നാഗജീവിതരീതികൾ സ്ഥാപിച്ചു. ഏവരുടെയും ആദരവും ബഹുമാനവും പിടിച്ചുപറ്റിയ ദേവതയായിരുന്നു. ഭൂമിദേവിയുടെ സിദ്ധാന്തങ്ങളെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നത് ദൈവനിന്ദകമായിരുന്നു.

തനിക്കു ലഭിക്കുന്ന എല്ലാറ്റിനും നാഗൻ കൃത്യമായി പ്രതിഫലം നല്കിയിരിക്കണമെന്നാണ് ആ സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു വസ്തുത. നമ്മുടെ പാപകർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തിനേടാനുള്ള ഏക മാർഗ്ഗമാണിത്.'

രാജ്യസഭയിലുണ്ടായിരുന്ന ഭൂരിഭാഗം അംഗങ്ങളും മുഖം ചുളിച്ചു. ജനപ്രഭു എങ്ങോട്ടാണ് ഈ പ്രഭാഷണം കൊണ്ടുപോകുന്നതെന്ന് അവർക്ക് മനസ്സിലായിരുന്നില്ല. എന്നാൽ റാണിയും കാർക്കോടകനും സുപർണയും പതിയെ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ മടിശ്ശീല തുറന്നുനോക്കണമെന്നും അതിൽ രാജാ ചന്ദ്രകേതുവിന്റെ മുദ്രപതിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള എത്ര സ്വർണ്ണനാണയങ്ങൾ ഉണ്ടെന്നും പരിശോധിച്ചു നോക്കുക. നമ്മുടെ രാജ്യത്തുള്ള മുക്കാൽ ഭാഗം സ്വർണ്ണവും ബ്രംഗയിൽ നിന്നുള്ളതാണെന്ന് അപ്പോൾ നമുക്കു കാണാം. സഖ്യകക്ഷിയെ സഹായിക്കുന്നതിനാണ് അവരത് നല്കിയിട്ടുള്ളത്. എന്നാൽ യഥാർത്ഥത്തിൽ അത് എന്തിനുവേണ്ടിയാണ് നമുക്ക് നൽകിയിട്ടുള്ളതെന്ന് നാം മനസ്സിലാക്കണം: ഔഷധം ലഭിക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയുള്ള മുൻകൂർ തുക.

റാണി മരുമകനെ നോക്കി മന്ദഹസിച്ചു. സ്വർണ്ണക്കട്ടികൾ അയക്കരുതെന്നും ചന്ദ്രകേതു രാജാവിന്റെ മുദ്രയുള്ള നാണയങ്ങൾ മാത്രമേ കൊടുത്തയക്കാവൂ എന്നും ജനപ്രഭുവാണ് നിർദ്ദേശിച്ചത്. ബ്രംഗന്മാരിൽനിന്ന് എത്രത്തോളം സ്വർണ്ണം ലഭിച്ചുവെന്ന് നാഗന്മാർ മനസ്സിലാക്കുവാൻ വേണ്ടിയാണ് അദ്ദേഹം അങ്ങനെയൊരു നിർദ്ദേശം നല്കിയത്.

"അടുത്ത മുപ്പതുവർഷത്തേക്ക് ഔഷധം നല്കുന്നതിന് തക്കതായ പ്രതിഫലം നമ്മൾ കൈപ്പറ്റിക്കഴിഞ്ഞുവെന്ന് ലളിതമായി കണക്കുകൂട്ടിനോക്കിയാൽപോലും നമുക്ക് മനസ്സിലാവും. ഭൂമിദേവിയുടെ സിദ്ധാന്തങ്ങൾ അനുസരിച്ച് നോക്കിയാൽ അവർക്ക് ഇനിയും ഔഷധം നല്കുകയല്ലാതെ നമുക്കു മുന്നിൽ വേറെ പോംവഴിയില്ലെന്നു കാണാം."

രാജ്യസഭയുടെ മുന്നിൽ മറ്റ് മാർഗ്ഗമൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഭൂമീദേവിയുടെ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളെ അവർക്കെങ്ങനെ ചോദ്യം ചെയ്യാനാവും? പ്രമേയം അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു.

— \$@ \$ A \$ B

"ഭഗവാനേ, മഹാമാരിയെ നമ്മളെങ്ങനെ തടയും? ചന്ദ്രകേതു ചോദിച്ചു. ശിവൻ, ചന്ദ്രകേതു. ഭഗീരഥൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ദിവോദാസൻ, ബാപിരാജൻ എന്നിവർ ബ്രംഗറിദയ കൊട്ടാരത്തിൽ രാജാവിന്റെ സ്വകാര്യ അറയിൽ ഇരിക്കുകയായിരുന്നു അപ്പോൾ.

"നാഗന്മാർ വഴിയായിരിക്കും അതിന്റെ വരവ് രാജൻ" ശിവൻ പറഞ്ഞു. "ഭാരതത്തിന്റെ പ്രശ്നങ്ങൾക്കു കാരണക്കാർ അവരാണെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു. മഹാമാരിയുടെ ഹേതുവും അവർതന്നെ. അവർ എവിടെയാണ് വസിക്കുന്നതെന്ന് അങ്ങേക്കറിയാമെന്ന് എനിക്കറിയാം. എനിക്കവരെ കണ്ടു പിടിക്കേണ്ടതുണ്ട്."

ചന്ദ്രകേതു ഒന്നു വിറകൊണ്ടു. അയാളുടെ ശോകം നിറഞ്ഞ കണ്ണുകൾ ഒരു നിമിഷം ഒന്നടിഞ്ഞു. "പ്രധാനമന്ത്രി, അല്പനേരം അങ്ങ് മാറി നില്ക്കണം." രാജാവ് ബാപിരാജനോട് പറഞ്ഞു.

ബാപിരാജ് തർക്കിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. "പക്ഷേ മഹാരാജൻ."

രാജാവ് പ്രധാനമന്ത്രിയെ തറപ്പിച്ചു നോക്കി. ബാപിരാജൻ തൽക്ഷണം ആ അറയിൽനിന്നിറങ്ങിപ്പോയി.

ചന്ദ്രകേതു പാർശ്വത്തിലുള്ള ഭിത്തിക്കടുത്തേക്കു ചെന്ന്, തന്റെ ചൂണ്ടു വിരലിൽനിന്നൊരു മോതിരമെടുത്ത് ഒരു യന്ത്രപ്പല്ലിൽവെച്ചമർത്തി. ചെറിയൊരു 'ക്ലിക്സ്' ശബ്ദത്തോടെ ചെറിയൊരു പെട്ടി ആ ഭിത്തിയിൽനിന്ന്പുറത്തുവന്നു. രാജാവ് അതിൽനിന്നൊരു ചർമ്മപത്രം കൈയിലെടുത്ത് ശിവന് നേരെ നടന്നു.

"ഭഗവൻ' ചന്ദ്രകേതു പറഞ്ഞു. "കുറച്ചുദിവസംമുൻപ് നാഗറാണിയിൽനിന്ന് എനിക്കു ലഭിച്ച ഒരു എഴുത്താണിത്."

ശിവൻ മുഖം കോട്ടി.

"തുറന്ന മനസ്സോടെ അങ്ങിത് കേൾക്കണമെന്നാണ് എനിക്ക് അപേക്ഷിക്കാനുള്ളത്. "ആ ചർമ്മപത്രം ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് ഉറക്കെ വായിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നതിനുമുൻപ് ചന്ദ്രകേതു പറഞ്ഞു. തുടർന്ന് അദ്ദേഹം അത് ഉറക്കെ വായിച്ചു.

"എന്റെ സുഹൃത്തേ, ചന്ദകേതു. ഈ വർഷത്തെ മരുന്നു നല്കാൻ വൈകിയതില് എന്റെ ക്ഷമാപണം. എന്റെ രാജ്യസഭയിലെ പ്രശ്നങ്ങള് ഇപ്പോഴും തുടരുകയാണ് സാഹചര്യം എന്തൊക്കെത്തന്നെയായാലും മരുന്നു വിതരണം നടന്നിരിക്കും. ഇതെന്റെ വാക്കാണ്. ഒരു കാര്യംകൂടി ഞാൻ കേട്ടു. നിലകണ്ഠനാണെന്ന് അവകാശപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ഒരു കപടവേഷധാരി നിങ്ങളുടെ രാജ്യത്തേക്കു വരുന്നുണ്ട്. ഞങ്ങളുടെ രാജ്യത്തേക്കുള്ള വഴി മനസ്സിലാക്കുവാനാണ്. അതുകൊണ്ട്അയാള് ഉദ്ദേശിക്കുന്നതെന്ന്എനിക്കുതോന്നുന്നു. അയാള്ക്ക് വാഗ്ദാനങ്ങള്മാത്രമേ താങ്കള്ക്കു ലഭിക്കുന്നത്തെ ഷധമാണ്. ഇതിലേതാണ്നിങ്ങളുടെ ആളുകളെ ജീവനോടെ നിലനിര്ത്തുക? ബുദ്ധിയുപയോഗിച്ച് തീരുമാനിക്കുക.

ചന്ദ്രകേതു ശിവനെ നോക്കി "ഇതിൽ നാഗറാണിയുടെ മുദ്രയുണ്ട്." ശിവനതിന് മറുപടിയുണ്ടായിരുന്നില്ല.

അപ്പോൾ ദിവോദാസൻ എഴുന്നേറ്റ് സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങി. "പക്ഷേ മഹാരാജൻ, നാഗന്മാർ അവരുടെ പ്രഭാവം നമ്മുടെ മേൽപരത്തിയതാണെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു. മഹാമാരി അവരുടെ സൃഷ്ടിയാണ്. നമ്മളതിനെതിരെ പോരാടിയേ തീരൂ. പക്ഷേ, അതിനെ ചെറുത്തുതോല്പിക്കുവാൻ നമ്മളതിന്റെ ഉറവിടം കണ്ടെത്തണം. നാഗന്മാരുടെ നഗരമായ പഞ്ചവടിയാണത്."

"ദിവോദാസൻ, താങ്കൾ പറയുന്നതിനോട് യോജിച്ചാൽപോലും, അവരുടെ ഔഷധമാണ് നമ്മുടെയെല്ലാം ജീവൻ നിലനിർത്തുന്നതെന്ന കാര്യം നമുക്ക് മറക്കാനാവില്ല. മഹാമാരി പ്രതിരോധിക്കപ്പെടുന്നതുവരെ നാഗന്മാരുടെ സഹായമില്ലാതെ നമുക്ക് ജീവിക്കാനാവില്ല."

"പക്ഷേ അവർ അങ്ങയുടെ ശത്രുക്കളാണ് പ്രഭോ' ഭഗീരഥൻപറഞ്ഞു. "അങ്ങയുടെ ജനതയ്ക്കുമേൽ മഹാമാരി അടിച്ചേല്പിച്ച അവർക്കെതിരെ അങ്ങേക്കെങ്ങനെ പ്രതികാരം ചെയ്യാതിരിക്കുവാൻ കഴിയും?

"ഭഗീരഥ കുമാരാ, എന്റെ ജനതയുടെ ജീവൻ നിലനിർത്തുവാനായി

പോരാടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ് ഞാൻ. പ്രതികാരം ഞങ്ങൾക്കിപ്പോൾ ആഡംബരവസ്തുവാണ്."

"പ്രതികാരത്തെക്കുറിച്ചല്ല ഇവിടെ പറയുന്നത്. നീതിയാണിവിടത്തെ വിഷയം' പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു.

"അല്ല സേനാപതേ, 'ചന്ദ്രകേതു പറഞ്ഞു "പ്രതികാരമോ നീതിയോ അല്ല ഇവിടത്തെ വിഷയം. ഒരു കാര്യം മാത്രമാണിവിടത്തെ വിഷയം: എന്റെ ജനതയുടെ ജീവൻ നിലനിർത്തുക. ഞാനൊരു മൂഢനല്ല. പഞ്ചവടിയിലെത്തുവാനുള്ള മാർഗ്ഗം പറഞ്ഞുതന്നു കഴിഞ്ഞാൽ വലിയൊരു സൈന്യവുമായി അങ്ങ് അവരെ ആക്രമിക്കും. നാഗന്മാർ നശിപ്പിക്കപ്പെടും. അതോടൊപ്പം ബ്രംഗന്മാരുടെ ജീവൻ നിലനിർത്തുന്ന ഔഷധവും ഇല്ലാതാകും. ഈ ഔഷധം കിട്ടുന്നതിനുള്ള മറ്റൊരു സ്രോതസ്സിനെക്കുറിച്ച് എനിക്ക് ഉറപ്പ് ലഭിക്കാത്തിടത്തോളം കാലം പഞ്ചവടിയിലെത്തിച്ചേരുവാനുള്ള വഴി പറഞ്ഞുതരുവാൻ എനിക്കാവില്ല."

ശിവൻ ചന്ദ്രകേതുവിനെ ഉറ്റുനോക്കി. കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന കാര്യം അനിഷ്ടകരമായ ഒന്നായിരുന്നെങ്കിലും ബ്രംഗരാജൻ പറയുന്നത് ശരിയാണെന്ന് ശിവനു തോന്നി. അയാൾക്കു മുന്നിൽ മറ്റൊരു മാർഗ്ഗമില്ലായിരുന്നു.

അപേക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട് ചന്ദ്രകേതു പറഞ്ഞു "ഭഗവൻ, അങ്ങ് എന്റെ നായകനും ഈശ്വരനും രക്ഷകനുമാണ്. ഞാൻ അങ്ങയുടെ ഐതിഹ്യത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നു. അങ്ങ് എല്ലാം ശരിയാക്കുമെന്ന് എനിക്കറിയാം. ആളുകൾ പഴയ കാര്യങ്ങളെല്ലാം മറന്നേക്കാമെങ്കിലും രുദ്രഭഗവാന്റെ കഥകൾ ഞാനോർക്കുന്നു. വാഗ്ദാനങ്ങൾ നിറവേറ്റുവാൻ ആ ഇതിഹാസങ്ങൾ സമയമെടുക്കുമെന്ന് എനിക്കറിയാം. ആളുകൾക്കില്ലാത്ത ഒരേയൊരു കാര്യം സമയം മാത്രമാണ്."

ശിവൻ നെടുവീർപ്പിട്ടു. "മഹാരാജാവേ, അങ്ങ് പറയുന്നത് ശരിയാണ്. ഔഷധത്തിന്റെ ലഭ്യതയെക്കുറിച്ച് എനിക്ക് ഇപ്പോൾ യാതൊരു ഉറപ്പും നല്കാനാവില്ല. അത് സാധിക്കുന്നതുവരെ, അങ്ങയോട് ഇങ്ങനെയൊരു ത്യാഗം ചെയ്യണമെന്നു പറയുവാൻ എനിക്ക് യാതൊരു അവകാശവുമില്ല."

ദിവോദാസ് എന്തോ പറയുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ശിവൻ കൈകൊണ്ട് ആംഗ്യം കാണിച്ച്അയാളെ അതിൽനിന്ന് വിലക്കി.

"ഞാനിപ്പോൾ വിടകൊളളുകയാണ് രാജൻ" ശിവൻ പറഞ്ഞു. "എനിക്കൊന്ന് ആലോചിക്കണം."

ചന്ദ്രകേതു ശിവന്റെ പാദങ്ങളിൽ വീണു. "ദയവുണ്ടായി എന്നോടു ക്ഷോഭിക്കരുതേ. ഭഗവാൻ. എനിക്ക് മറ്റൊരു മാർഗ്ഗവുമില്ല."

ശിവൻ ച്ന്ദ്രകേതുവിന്ന പിടിച്ചെഴുന്നേല്പ്പിച്ചു. "എനിക്കറിയാം."

പോകാനിറങ്ങുന്ന നേരം ശിവന്റെ ദൃഷ്ടി നാഗറാണിയുടെ ലിഖിതത്തിൽ പതിച്ചു. മുദ്രയിട്ട ആ കത്തിന്റെ അടിഭാഗം കണ്ടപ്പോൾ അവന്റെ ശരീരം ഒന്നു ഞെട്ടി. ഓം അടയാളമായിരുന്നു അത് താഴത്തേയും മുകളിലത്തെയും വളവുകൾ യോജിക്കുന്നിടം രണ്ട് സർപ്പശിരസ്സുകളായിരുന്നു. കിഴക്കോട്ട് ഉദിച്ചുനിന്നിരുന്ന മൂന്നാമത്തെ വളവും അവസാനിച്ചത് ഒരു സർപ്പശിരസ്സിൽ തന്നെയായിരുന്നു. അതിന്റെ മുൾമുന പോലുള്ള നാക്ക് പുറത്തേക്കു തള്ളിനിന്നു

ശിവൻ പതുക്കെ മുരണ്ടു "ഇതാണോ നാഗന്മാരുടെ മുദ്ര?

''അതെ പ്രഭോ.' ചന്ദ്രകേതു പറഞ്ഞു.

"ഭഗവാൻ, എനിക്കറിയാവുന്നിടത്തോളം." പെട്ടെന്ന് ചന്ദ്രകേതു ഒന്നു നിർത്തി. "തീർച്ചയായും നാഗന്മാരുടെ ജനപ്രഭുവും ഈ മുദ്ര ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്. നാഗന്മാരുടെ ചരിത്രത്തിൽ, ഭരണാധികാരിയല്ലാതെ, ഈ മുദ്ര ഉപയോഗിക്കാൻ അനുവാദമുള്ളയാൾ അദ്ദേഹം മാത്രമാണ്."

ശിവൻ ഈർഷ്യയോടെ ചോദിച്ചു. "ജനങ്ങളുടെ അധിപൻ! അയാളുടെ പേരെന്താണ്?

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ, പ്രഭോ."

ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ ഇരുണ്ടു.

"ഭഗവാനേ." ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു "നമ്മൾ ചന്ദ്രകേതു രാജാവിനെ നിർബന്ധിപ്പിക്കണം."

ഭഗീരഥൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ദിവോദാസ് എന്നിവർ ബ്രിംഗറിദയ കൊട്ടാരത്തിലുള്ള ശിവന്റെ സ്വകാര്യ അറയിലിരുന്ന് സംസാരത്തിലേർപ്പെട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു.

"ഞാൻ അത് സമ്മതിക്കുന്നു പ്രഭോ." ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു.

"ഇല്ല" ശിവന് പറഞ്ഞു. "ചന്ദ്രകേതു പറഞ്ഞതിൽ കാര്യമുണ്ട്. പഞ്ചവടിയെ ആക്രമിക്കുന്നതിനുമുൻപ് അവർക്ക് ആ ഔഷധം ലഭിക്കുമെന്ന് നമുക്ക് ഉറപ്പുവരുത്താൻ കഴിയണം."

"അത് സാധ്യമല്ല പ്രഭോ' പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. "നാഗന്മാരുടെ പക്കൽ മാത്രമാണാ ഔഷധം ഉള്ളത്. നാഗന്മാരുടെ രാജ്യത്തിന്റെ നിയന്ത്രണം ലഭിച്ചാൽ മാത്രമേ നമുക്കത് സ്വായത്തമാക്കാൻ കഴിയുകയുള്ളൂ. ബ്രംഗരാജൻ പഞ്ചവടിയിലേക്കുള്ള മാർഗ്ഗം പറഞ്ഞുതരാതെ, നമുക്കെങ്ങനെ ആ രാജ്യം കീഴടക്കാൻ കഴിയും?"

ശിവൻ ദിവോദാസനു നേരെ തിരിഞ്ഞു "നാഗന്മാരുടെ പക്കൽനിന്നും ആ ഔഷധം ലഭിക്കുവാൻ നാം മറ്റെന്തെങ്കിലും മാർഗ്ഗം തേടണം."

"വിചിത്രമായ ഒരു മാ**ർ**ഗ്ഗമുണ്ട് പ്രഭോ."

"ആ കൊള്ളക്കാരന് ഈ ഔഷധം നിർമ്മിക്കാനറിയുമെന്നാണ് കേട്ടുകേൾവി, തെക്കുപടിഞ്ഞാറ് നീണ്ടുകിടക്കുന്ന മഹാനദിക്കപ്പുറത്തുള്ള ഒരു സ്ഥലത്തുനിന്ന് കണ്ടെത്തിയ ഒരു ചെടിയാണ് ഈ ഔഷധത്തിന്റെ സ്രോതസ്സ്. അതിൽനിന്നാണ് അയാളീ ഔഷധം നിർമ്മിക്കുന്നത്."

"പിന്നെയെന്താ ആ കൊള്ളക്കാരൻ അതു വില്ക്കാത്തത്?സാധാരണയായി കൊള്ളക്കാർക്ക് പണത്തിൽ താല്പര്യമുണ്ടാകേണ്ടതാണ്."

--''വിചിത്രനായ ഒരു കൊള്ളക്കാരനാണയാൾ. ബ്രാഹ്മണനായി ജന്മം കൊണ്ട

^{&#}x27;'നാഗന്മാരിലെ പുരുഷന്മാ<mark>ർ</mark> ആരെങ്കിലും ഈ മുദ്ര ഉപയോഗിക്കാറുണ്ടോ?

[&]quot;ഇല്ല പ്രഭോ, റാണി മാത്രമാണ് ഇത് ഉപയോഗിക്കാറുള്ളത്."

[&]quot;സത്യം പറയു. ഏതെങ്കിലും പുരുഷൻ ഈ മുദ്ര ഉപയോഗിക്കാറുണ്ടോ?

[&]quot;ഇല്ല, ഭഗവാനേ ആരും പതിവില്ല."

[&]quot;അത് സത്യമല്ല, മഹാരാജൻ."

^{&#}x27;'എന്ത്?

[&]quot;പക്ഷേ, അത് ഏറ്റവും മോശപ്പെട്ട മാർഗ്ഗമാണ് പ്രഭോ."

[&]quot;അതെന്താണെന്ന് കേൾക്കട്ടെ. എന്നിട്ട് പറയാം അതിന്റെ നന്മതിന്മകൾ."

[&]quot;മധുമതി നദിക്കിപ്പുറത്തെ വനത്തിൽ ഒരു കൊള്ളക്കാരനുണ്ട്."

[&]quot;മധുമതി?"

[&]quot;ബ്രംഗമഹാനദിയുടെ ഒരു പോഷകനദിയാണത്. പ്രഭോ. നമ്മുടെ പശ്ചിമദിശയിൽ."

[&]quot;മനസ്സിലായി."

അയാൾ വിജ്ഞാനത്തിന്റെ പാതയുപേക്ഷിച്ച് അക്രമത്തിന്റെ പാത തെരഞ്ഞെടുത്തുവെന്നാണ് കേൾക്കുന്നത്. അയാൾക്കെന്തോ മാനസിക വിഭ്രാന്തിയുണ്ടെന്നാണ് ഞങ്ങളിൽ ഭൂരിഭാഗവും വിശ്വസിക്കുന്നത്. അയാൾ പണമുണ്ടാക്കാൻ തയ്യാറാകുന്നില്ല. ക്ഷത്രിയന്മാരോട് അയാൾക്ക് വംശീയമായ വെറിയുണ്ട്. അയാളുടെ പ്രദേശത്തേക്ക് കടന്നുചെല്ലുന്ന ഏതൊരു പോരാളിയേയും അയാൾ വധിക്കും. ഒരു പാവം ക്ഷത്രിയൻ വഴിതെറ്റി അവിടെ ചെന്നുപെട്ടാൽ പോലും അതാണവസ്ഥ. നാഗന്മാരുണ്ടാക്കുന്ന ആ മരുന്ന് നിർമ്മിക്കുന്ന അയാൾ മറ്റാരുമായും അത് പങ്കുവെക്കാൻ തയ്യാറല്ല. എത്ര സ്വർണ്ണം കൊടുത്താലും അത് നല്കുവാൻ അയാൾ തയ്യാറല്ല. കുറ്റവാളിസംഘത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമാണ് അയാളത് ഉപയോഗിക്കുന്നത്.'

വാളിസംഘത്തിനുവേണ്ടി മാത്രമാണ് അയാളത് ഉപയോഗിക്കുന്നത്. ശിവന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു. "എന്തൊരു വിചിത്രമായ കഥ."

"അയാളൊരു വികൃത ജന്തുവാണ്, പ്രഭോ, നാഗന്മാരെക്കാൾ നികൃഷ്ടൻ, സ്വന്തം മാതാവിന്റെ തലയറുത്തവനാണത്രെ അയാൾ."

"ഈശ്വരാ!"

"അതെ പ്രഭോ. ഇങ്ങനെയൊരു ഭ്രാന്തന്നെ താങ്കൾക്കെങ്ങനെ ന്യായീകരിക്കാനാവും?

"നാഗന്മാരുടെ ഔഷധം ലഭിക്കുവാ<mark>ൻ</mark> വേറെ മാർഗ്ഗമൊന്നുമില്ലേ? "ഇല്ലെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്."

"എങ്കിൽ നമ്മൾ ഒരു തീരുമാനമെടുക്കുവാൻ പോകുന്നു. ആ കൊള്ളക്കാരനെ നമ്മൾ പിടിക്കാൻ പോകുന്നു."

"ദിവോദാസ്, എന്താണാ കൊള്ളക്കാരന്റെ പേർ? ഭഗീരഥൻ ചോദിച്ചു. "പരശുരാമൻ."

"പരശുരാമൻ' പർവ്വതേശ്വരൻ നടുക്കത്തോടെ പറഞ്ഞു. "ഇത് സഹസ്രാബ്ദദങ്ങൾക്കു മുൻപുണ്ടായ വിഷ്ണു ഭഗവാന്റെ ആറാമത്തെ അവതാരത്തിന്റെ പേരാണല്ലോ?

"സേനാപതേ, എനിക്കതറിയാം." ദിവോദാസ് പറഞ്ഞു "ഈ കൊള്ളക്കാരന് വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ ആറാമത്തെ അവതാരത്തിന്റെ യാതൊരു ഗുണവിശേഷങ്ങളുമില്ല."

ഇച്ചാവറിലെ നരഭോജികൾ

പതിമ്മൂന്ന്

"ഭൃഗു മഹർഷി! ഇവിടെ?"ദിലീപൻ അതിശയിച്ചു.

ഭൃഗു മെലൂഹയുടെ രാജഗുരുവാണെന്നും സൂര്യവംശികളെ ശക്തമായി പിന്തുണക്കുന്ന മുനിവര്യനാണെന്നും ഇന്ത്യയിലെ എല്ലാ അഭിജാത വർഗ്ഗത്തിനുമറിയാമായിരുന്നു. അതിനാൽ അദ്ദേഹം പൊടുന്നനെ അയോദ്ധ്യയിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടതുകണ്ട് ദിലീപൻ അമ്പരന്നുപോയി. ഭൃഗു മുൻപൊരിക്കലും ദിലീപന്റെ തലസ്ഥാനനഗരി സന്ദർശിച്ചിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ ദിലീപന് അതൊരു അപൂർവ്വബഹുമതിയായി.

"അതെ, രാജൻ" സ്വദീപിന്റെ പ്രധാനമന്ത്രി സ്യമന്തകൻ രാജാവിനോടു പറഞ്ഞു.

സ്യമന്തകൻ ആ മഹാമുനിയെ പാർപ്പിക്കുവാനായി ഒരുക്കിയ അറയിലേക്ക് ദിലീപൻ തിടുക്കത്തിൽ ഓടിച്ചെന്നു. പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നതുപോലെ ഭൃഗുവിന്റെ അറ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഹിമാലയത്തിലെ ഗുഹ പോലെ കടുത്ത തണുപ്പും ഈർപ്പവും നിറഞ്ഞു നില്ക്കുന്നതായിരുന്നു.

ദിലീപൻ തൽക്ഷണം ഭൃഗുവിന്റെ കാൽക്കൽ വീണു. "മഹാഋഷി ഭൃഗു എന്റെ നഗരത്തിൽ, കൊട്ടാരത്തിൽ! നമുക്ക് എന്തൊരു ബഹുമതിയാണിത്!!"

ഭൃഗു പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് സൗമ്യമായി പറഞ്ഞു. "സാമ്രാട്ടേ, ആദരിക്കപ്പെടുന്നത് ഞാനാണ്. അങ്ങ് ഭാരതത്തിന്റെ പ്രകാശമാണ്."

കൂടുതൽ അതിശയം പ്രകടിപ്പിക്കുമാറ് ദിലീപന്റെ കൺപുരികങ്ങളുയർന്നു. "ഗുരുജി, അങ്ങേക്ക് ഞാൻ എന്താണ് ചെയ്തുതരേണ്ടത്.?

ഭൃഗു ദിലീപനെ ഉറ്റുനോക്കി "വ്യക്തിപരമായി എനിക്കൊന്നും വേണ്ട, രാജൻ. ഈ ലോകത്തിലുള്ള സർവ്വതും മായയാണ്. വാസ്തവത്തിൽ നമുക്കൊന്നും ആവശ്യമില്ലെന്നതാണ് ശാശ്വത സത്യം എന്ന കാര്യം നാം മനസ്സിലാക്കേണ്ടതുണ്ട്. മിഥ്യയെ കൈവരിക്കുന്നത് ശൂന്യതയെ കൈക്കൊള്ളുമ്പോലെയാണ്."

ദിലീപൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. ഭൃഗു പറഞ്ഞത് അയാൾക്ക് ശരിക്കും മനസ്സിലായിരുന്നില്ല. എങ്കിലും ശക്തനായ ആ ബ്രാഹ്മണനോട് വിയോജിക്കുവാനുള്ള ധൈര്യം അയാൾക്കുണ്ടായിരുന്നില്ല.

"താങ്കളുടെ ആരോഗ്യസ്ഥിതി എങ്ങനെ?"ഭൃഗു ചോദിച്ചു.

കൊട്ടാരം വൈദ്യൻ തന്റെ ചുണ്ടിൽ പുരട്ടിയിരുന്ന മരുന്ന് നനഞ്ഞ പരുത്തിത്തുണികൊണ്ട് ദിലീപൻ തുടച്ചുമാറ്റി. തലേദിവസം രാവിലെ ചക്രവർത്തി അല്പം ചോര തുപ്പിയിരുന്നു. കുറച്ചു മാസങ്ങൾ മാത്രമേ രാജാവ് ജീവിച്ചിരിക്കുകയുള്ളൂ എന്ന് കൊട്ടാരം വൈദ്യ ശ്രേഷ്ഠന്മാർ അദ്ദേഹത്തോടു പറഞ്ഞിരുന്നു. "അങ്ങയിൽനിന്ന് ഒരു രഹസ്യവും മറച്ചുവെക്കാനില്ല, പ്രഭോ."

ഒന്നും ഉരിയാടാതെ ഭൃഗു തല കുലുക്കി.

ദിലീപൻ ധീരമായി പുഞ്ചിരിച്ചു "എനിക്ക് യാതൊരു ദുഃഖങ്ങളുമില്ല മുനേ, ഞാൻ ശരിക്കും ഒരു മുഴുവൻ ജീവിതം ജീവിച്ചു തീർത്തുകഴിഞ്ഞു. ഞാൻ തൃപ്തനാണ്."

"ശരി, അതിരിക്കട്ടെ. അങ്ങയുടെ പുത്രനെന്തു പറയുന്നു? ദിലീപൻ കണ്ണുകൾ ഇറുക്കി. കള്ളം പറയുന്നതുകൊണ്ട് യാതൊരു കാര്യവുമില്ല. ഇത് ഭൃഗു മഹർഷിയാണ്. സപ്തർഷികളുടെ പരമ്പരയിൽപെട്ട മുനിവര്യൻ.

"അവന് എന്നെ വധിക്കേണ്ടി വരില്ലെന്ന് തോന്നുന്നു. അവനു വേണ്ടി വിധി ആ കർമ്മം നിർവ്വഹിച്ചുകൊള്ളും. എന്തൊക്കെയാണെങ്കിലും ആർക്കാണ് വിധിയെ തടയുവാൻ കഴിയുക?"

ഭൃഗു മുന്നോട്ടുകുനിഞ്ഞു "ബലഹീനരെ മാത്രമേ വിധി നിയന്ത്രിക്കുകയുള്ള, രാജൻ. കരുത്തന്മാർ അവർ ആഗ്രഹിക്കുന്ന വിധത്തിലുള്ള ദൈവത്തെ സൃഷ്ടിക്കും."

ദിലീപന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു "ഗുരുദേവാ, അണ്ടെന്താണ് പറഞ്ഞുവരുന്നത്?" "താങ്കൾക്ക് എത്രകാലം ജീവിക്കാനാണ് ആഗ്രഹം?

"അത് എന്റെ കൈയിലാണോ?

"അല്ല. എന്റെ കൈയിൽ."

ദിലീപൻ പതിയെ പുഞ്ചിരിച്ചു. "സോമരസം കൊണ്ട് യാതൊരു ഗുണവുമുണ്ടാകില്ല. മഹർഷേ, മെലൂഹയിൽനിന്ന് ഞാനത് നല്ലപോലെ കടത്തിക്കൊണ്ടുപോന്നിരുന്നു. അതിന് രോഗം ശമിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയില്ലെന്ന കാര്യം ഞാൻ മനസ്സിലാക്കിക്കഴിഞ്ഞു."

"രാജൻ, സപ്തർഷികളുടെ ഏറ്റവും വലിയ കണ്ടുപിടിത്തമായിരുന്നു സോമരസം. പക്ഷേ അതുമാത്രമായിരുന്നില്ല അവരുടെ കണ്ടുപിടിത്തം."

"താങ്കളുദേശിക്കുന്നത്...."

''അതെ.'

ദിലീപൻ ഒന്നു പുറകോട്ടു നീങ്ങി. പിന്നെ ഒറ്റശ്വാസത്തിൽ തിടുക്കത്തിൽ ചോദിച്ചു. "പ്രതിഫലമായി എന്താ?"

"താങ്കൾ ഈ ബാധ്യത ഓർക്കുക മാത്രം ചെയ്താൽ മതി."

"താങ്കളീ അനുഗ്രഹം എനിക്കു നല്കുകയാണെങ്കിൽ ആജീവനാന്തം ഞാൻ അങ്ങയോടു കടപ്പെട്ടവനായിരിക്കും."

"കടപ്പാട് വേണ്ടത് എന്നോടല്ല" ഭൃഗുപറഞ്ഞു. "ഭാരതത്തോടാണ് കടപ്പെടേണ്ടത്. ഈ രാജ്യത്തെ സേവിക്കാനുള്ള സമയമാകുമ്പോൾ ഞാനത് താങ്കളെ ഓർമ്മിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം."

ദിലീപൻ തലയാട്ടി.

- \$@J\$\$ -

കുറച്ചുദിവസങ്ങൾക്കുശേഷം ശിവൻ, ഭഗീരഥൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ആനന്ദമയി, ദിവോദാസൻ, ദ്രപകു. പൂർവ്വാകൻ, നന്തി, വീരഭദ്രൻ എന്നിവരെ വഹിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു കപ്പൽ പത്മാനദി ലക്ഷ്യമിട്ട് പുറപ്പെട്ടു. അവർക്കൊപ്പം അഞ്ഞൂറു സൈനികർ, അതായത് കാശിയിൽ നിന്ന് ശിവനെ അനുഗമിച്ച വ്യൂഹത്തിന്റെ പാതി, കൂടി ഉണ്ടായിരുന്നു. ഭീകരനായ ആ കൊള്ളക്കാരനേയും അവന്റെ അനുയായികളേയും നേരിടുവാൻ ശിവന് ഭയരഹിതരായ ഭടന്മാരെയാണ് വേണ്ടിയിരുന്നത്. ബ്രംഗ ഹൃദയത്തിന്റെ ആതിഥ്യം അനുഭവിക്കുവാനായി നാലു കപ്പലുകളും അഞ്ഞൂറ് ചന്ദ്രവംശി സൈനികരേയും അവിടെ ഉപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടാണ് അവർ പുറപ്പെട്ടത്.

ആയുർവ്വതിയും ആ കപ്പലിലുണ്ടായിരുന്നു. രക്തരൂക്ഷിതമായ ഒരു പോരാട്ടം വേണ്ടി വന്നേക്കാമെന്ന് ദിവോദാസ് മുന്നറിയിപ്പു നല്കിയിരുന്നതിനാൽ ആയുർവ്വതിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യം തീർച്ചയായും അവർക്കാവശ്യമുണ്ടായിരുന്നു.

കുറച്ചുദിവസത്തെ യാത്രക്കുശേഷം ബ്രംഗനദിയിൽനിന്ന് മധുമതി നദി ഉത്ഭവിക്കുന്ന കൈവഴിയിൽ അവരെത്തിച്ചേർന്നു. അവർ മധുമതി നദി വഴി ബ്രംഗ രാജ്യത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറേ അറ്റത്തുകൂടെ സഞ്ചരിച്ചു. ജനവാസം തീരെയില്ലാത്ത പ്രദേശമായിരുന്നു അത്. ഇരുകരയിലും കനത്ത വന പ്രദേശമായിരുന്നു.

"കൊള്ളക്കാരന് ശരിക്കും അനുയോജ്യമായ സ്ഥലംതന്നെ." ശിവൻ പറഞ്ഞു. "അതെ സ്വാമി" ദ്രപകു തലയാട്ടി." മനുഷ്യസംസ്കാരത്തിന് അതിക്രമിച്ചു കയറുവാൻ പറ്റിയ വിധം അടുത്താണീ സ്ഥലം. അതേ സമയം കനത്ത, അഭേദ്യമായ, ആർക്കും ഒളിച്ചിരിക്കുവാൻ പറ്റിയ ഒരു സ്ഥലം. ബംഗന്മാർക്ക് എന്തുകൊണ്ടാണ് ഇയാളെ പിടികൂടാൻ കഴിയാത്തതെന്ന് എനിക്ക് ഊഹിക്കാൻ കഴിയുന്നുണ്ട്."

"നമുക്കിയാളെ ജീവനോടെ വേണം, ദ്രപകൂ. നാഗന്മാരുടെ ഔഷധത്തിലേക്കുള്ള ഒരു മാർഗ്ഗമാണ് നമുക്കാവശ്യമായിട്ടുള്ളത്."

"എനിക്കറിയാം സ്വാമി, സേനാപതി പർവ്വതേശ്വരൻ ഞങ്ങൾക്ക് ആ വിധത്തിലുള്ള നിർദ്ദേശം തന്നു കഴിഞ്ഞു."

ശിവൻ തലയാട്ടി. ഡോൾഫിനുകൾ വെള്ളത്തിൽ നൃത്തം ചെയ്തു. കാട്ടിനകത്തെ മരക്കൊമ്പുകളിലിരുന്ന് പക്ഷികൾ ചിലച്ചു. നദിക്കരയിൽ വലിയൊരു കടുവ അലസമായി കിടന്നു. ഗംഗയുടെയും ബ്രഹ്മപുത്രയുടെയും വരദാനങ്ങൾ ആസ്വദിച്ചുകൊണ്ട് ഓരോ മൃഗവും ജീവിക്കുന്ന ആ കാഴ്ച ചിത്രോപമസുന്ദരമായിരുന്നു.

"എന്തൊരു മനോഹരമായ സ്ഥലമാണിത്, സ്വാമീ." ദ്രപകു പറഞ്ഞു. ശിവൻ അതിനു മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. അവൻ ആ നദീതീരത്തേക്കുതന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"സ്വാമീ അങ്ങ് എന്തെങ്കിലും കാണുന്നുണ്ടോ?" ദ്രപകു ചോദിച്ചു. "നമ്മളെ ആരോ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. എനിക്കത് അറിയാൻ കഴിയുന്നുണ്ട്. നമ്മൾ ആരാലോ നിരീക്ഷിക്കപെടുന്നുണ്ട്."

— \$@JA\$ —

കിഴക്കൻ തീരത്തെ കൊട്ടാരത്തിനകത്തേക്ക് അതിക്രമിച്ചുകയറിയതു മുതൽ അതിഥിഗ്വനുമായുള്ള സതിയുടെ ബന്ധത്തിന് കൂടുതൽ ആഴം കെവന്നിരുന്നു. പിതാവും പുത്രിയും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം പോലെയായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു അത്. പരസ്പരം പങ്കുവെക്കപ്പെടുന്ന രഹസ്യങ്ങൾക്ക് വലിയ ബന്ധങ്ങൾ തീർക്കുവാൻ കഴിയും. മായയെക്കുറിച്ച് ആരോടും ഒരുവാക്കുപോലും ഉരിയാടാതെ സതി വാക്കു പാലിച്ചു. കൃതികയോടുപോലും അവൾ അത് പറഞ്ഞില്ല.

രാജ്യവ്യവഹാരകാര്യങ്ങളിൽ, അവ എത്ര നിസ്സാരമാണെങ്കിൽപ്പോലും അതിഥിഗ്വൻ സതിയുടെ ഉപദേശമാരാഞ്ഞു. ചന്ദ്രവംശികളുടെ ഒട്ടുംനിയന്ത്രണമില്ലാത്ത രീതികൾക്കും അനിയന്ത്രിതമായ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനും ചിട്ടയില്ലായ്മക്കും നിയന്ത്രണങ്ങൾ വരുത്താൻ സതിയുടെ ഉപദേശമുതകി.

എന്നാൽ ഇപ്പോൾ രാജാവിന്റെ മുന്നിലുണ്ടായിരുന്ന പ്രശ്നം അല്പം കെട്ടുപിണഞ്ഞ ഒന്നായിരുന്നു.

"വെറും മൂന്ന് സിംഹങ്ങൾക്ക് എങ്ങനെ ഇത്ര വലിയ കുഴപ്പമുണ്ടാക്കാൻ കഴിയുന്നു? സതി ചോദിച്ചു.

ഇച്ചാവർ ഗ്രാമത്തിലെ ഗ്രാമീണർ സഹായാഭ്യർത്ഥനയുമായി വന്ന വിവരം അതിഥിഗ്വൻ അവളോട് ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞതേയുള്ളൂ. മാസങ്ങളായി നരഭോജികളായ സിംഹങ്ങളുടെ മാരകമായ ഭീഷണിയിൽ ഭയന്ന് കഴിയുകയായിരുന്നു ആ ഗ്രാമീണർ. കാലമേറെയായി കാശിയിലേക്ക് അപേക്ഷകൾ വന്നു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു. സ്വദീപിന്റെ ഭരണകേന്ദ്രമായ അയോധ്യയോട് തങ്ങളെ സഹായിക്കണമെന്ന് കാശി നിരന്തരം ആവശ്യപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. അതേ സമയം ചന്ദ്രവംശി ഉദ്യോഗസ്ഥ മേധാവികൾ അശ്വമേധക്കരാറിലെ വ്യവസ്ഥകളെക്കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചയിലേർപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണപ്പോൾ, കരാറിൽ മൃഗങ്ങളിൽനിന്നുള്ള ആക്രമണം ഉൾപ്പെടുന്നില്ലെന്നാണ് അവരുടെ നിഗമനം. കുറച്ചു സിംഹങ്ങളെ നേരിടാൻ ശേഷിയുള്ള സൈനികർപോലും കാശിയിലില്ല എന്നതാണ് സത്യം.

"ദേവി, നമ്മളിനി എന്തു ചെയ്യും?

"കഴിഞ്ഞ മാസമല്ലേ ഒരുസംഘം സുരക്ഷാഭടന്മാരെ താങ്കൾ അവിടേക്കയച്ചത്?"

"അതേ ദേവി." അതിഥിഗ്വൻ പറഞ്ഞു. "ആ സിംഹങ്ങളെ കെണിയിൽ പെടുത്തുന്നതിനായി അവർ ഒരു പദ്ധതി രൂപപ്പെടുത്തി. ഗ്രാമീണരെക്കൊണ്ട് ചെണ്ടകൊട്ടിച്ച് ബഹളങ്ങളുണ്ടാക്കി സിംഹങ്ങളെ ഓടിച്ച് വലിയ മുള്ളാണികൾ തറച്ചുവെച്ച കുഴിയിലേക്ക് ചാടിക്കുക എന്നതായിരുന്നു പരിപാടി. എന്നാൽ അവരെയെല്ലാം അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് രക്ഷപ്പെട്ട സിംഹങ്ങൾ അടുത്തുള്ള വിദ്യാലയത്തിൽ സുരക്ഷിതരായി പാർപ്പിച്ചിരുന്ന വിദ്യാർത്ഥികളെ ആക്രമിച്ചു. ദേവി, ഇനി നമ്മൾ എന്തു ചെയ്യും?"

സതി നടുക്കം മൂലമുണ്ടായ വീർപ്പുമുട്ടൽ അമർത്തിപ്പിടിച്ചു. അതിഥിഗ്വൻ കണ്ണീരോടെ മന്ത്രിച്ചു. "അഞ്ചുകുട്ടികൾ കൊല്ലപ്പെട്ടു."

"ശ്രീരാമദേവാ കരുണയുണ്ടാകണേ"സതി മന്ത്രിച്ചു.

"ആ നികൃഷ്ട ജന്തുക്കൾ കുഞ്ഞുങ്ങളുടെ ശരീരം വലിച്ചുകൊണ്ടുപോവുകപോലുമുണ്ടായില്ല. ഒരുപക്ഷേ, കെണിയിൽ വീണ് കൊല്ലപ്പെട്ട സിംഹത്തിന്റെ ജീവന് പ്രതികാരം ചെയ്തതാവാം അവ."

"അവ മനുഷ്യജീവികളല്ല രാജൻ" സതി ക്ഷുഭിതയായിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു. "അവയ്ക്ക് ക്രോധമോ പ്രതികാരമോ തോന്നുന്നുണ്ടാവില്ല. മൃഗങ്ങൾ രണ്ടു കാരണങ്ങൾ മൂലമാണ് മറ്റു ജീവികളെ കൊല്ലുന്നത്. വിശപ്പിനും ആത്മരക്ഷക്കും."

"പിന്നെ എന്തിനാണ് മനുഷ്യനെ കൊന്ന് ആ ശരീരം അവിടെ ഉപേക്ഷിച്ചു പോകുന്നത്?"

"കണ്ടതല്ലാതെ വേറെയും കിടപ്പുണ്ടോ? സതി ചോദിച്ചു.

"അറിഞ്ഞുകൂടാ ദേവീ, എനിക്ക് ഉറപ്പില്ല."

"താങ്കളുടെ ആളുകൾ എവിടെ?"

"അവരിപ്പോഴും ഇച്ചാവറിൽതന്നെ. പക്ഷേ, ഇനി കൂടുതൽ കെണികൾ സ്ഥാപിക്കുവാൻ ഗ്രാമീണർ അവരെ സമ്മതിക്കുന്നില്ല. സിംഹങ്ങളെ പ്രലോഭിപ്പിച്ചാൽ തങ്ങളുടെ ജീവനാണ് അപകടത്തിലാവുന്നതെന്ന് അവർ വാദിക്കുന്നു. സുരക്ഷാഭടന്മാർ വനത്തിനുള്ളിൽ കടന്നുചെന്ന് സിംഹങ്ങളെ വേട്ടയാടി കൊന്നുകളയണമെന്നാണ് ജനങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെടുന്നത്."

"അത് ചെയ്യുവാൻ ഭടന്മാർ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല?"

"അവരത് ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല എന്നതല്ല കാര്യം ദേവീ. അത് എങ്ങനെ ചെയ്യണമെന്ന് അവർക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. അവർ കാശിയിലെ പൗരന്മാരാണ്. ഞങ്ങൾ വേട്ടയാടാറില്ല."

സതി നെടുവീർപ്പിട്ടു.

"പക്ഷേ, അവർ പോരാടുവാൻ തയ്യാറാണ്." അതിഥിഗ്വൻ പറഞ്ഞു.

"ഞാൻ പോകാം." സതി പറഞ്ഞു.

"ദേവി, തീർച്ചയായും അങ്ങനെ ചെയ്യരുത്." അതിഥിഗ്വൻ പറഞ്ഞു. "ദേവിയിൽനിന്ന് ഞാൻ അതല്ല പ്രതീക്ഷിക്കുന്നത്. ഭവതി ദിലീപ ചക്രവർത്തിക്ക് സഹായമഭ്യർത്ഥിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു സന്ദേശമയക്കണമെന്നു മാത്രമാണ് ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹത്തിന് ഭവതിയുടെ അപേക്ഷ നിരസിക്കാനാവില്ല."

"മഹാരാജൻ, അത് ഒരിക്കലും നടക്കുന്ന കാര്യമല്ല. സ്വദീപന്മാരുടെ ഔദ്യോഗിക സംവിധാനം പ്രവർത്തിക്കുന്നതെങ്ങനെയാണെന്ന് എനിക്കറിയാം. നിങ്ങളുടെ ആളുകൾ മരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. ഞാൻ പോകാം. എന്നോടൊപ്പം രണ്ടു സംഘം കാശി നിയമപാലകസംഘത്തെ അയക്കുക."

അറുപത് ഭടന്മാർ. എന്നോടൊപ്പം നാല്പതുപേർ. പിന്നെ ഇച്ചാവറിലുള്ള ഇരുപതുപേർ. അത് മതിയാവും.

അതിഥിഗ്വന് സതിയെ കാട്ടിലേക്കയക്കുവാൻ താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. സ്വന്തം സഹോദരിയെപ്പോലെയാണ് അയാൾ അവളെ കരുതിയിരുന്നത്. "ദേവി, എനിക്കതൊന്നും കാണാനുള്ള കരുത്തില്ല..."

"എനിക്ക് യാതൊന്നും സംഭവിക്കുകയില്ല" സതി ഇടപെട്ടു. "ഇനി രണ്ടു സംഘം നിയമപാലകരെ എന്നോടൊപ്പം ഉടനെ അയക്കുക. ബ്രംഗന്മാരെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായി അന്ന് സേനാപതി പർവ്വതേശ്വരനെ സഹായിച്ച ഒരു പടനായകനില്ലേ, അയാളെ എനിക്ക് വേണം. കാവാസ് എന്നല്ലേ അയാളുടെ പേര്?"

അതിഥിഗ്വൻ തലയാട്ടി. "ദേവി, ദേവിയുടെ കഴിവിൽ എനിക്ക് വിശ്വാസമില്ലെന്ന് വിചാരിക്കരുത്. പക്ഷേ ഭവതി എനിക്ക് സഹോദരിയെപ്പോലെയാണ്. ഇതുപോലെയുള്ള അപകടത്തിലേക്ക് ഭവതിയെ അയക്കുവാൻ എനിക്ക് ധൈര്യമില്ല. ഭവതി പോവരുതെന്നാണ് ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നത്."

"പോകണമെന്നാണ് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്. നിഷ്കളങ്കരായ ആളുകൾ കൊല്ലപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. രാമഭഗവാൻ എന്നെ ഇവിടെ വെറുതെയിരിക്കുവാൻ അനുവദിക്കുകയില്ല. ഒന്നുകിൽ ഞാൻ ഒറ്റയ്ക്ക് കാശി വിട്ടുപോകും. അല്ലെങ്കിൽ നാല്പത് ഭടന്മാരോടൊപ്പം പോകും. ഇതിൽ ഏതാണ് താങ്കൾക്ക്അഭികാമ്യം?"

— ★@VA\$ —

മധുമതി നദിയിലൂടെ സാവധാനത്തിലാണ് ആ കപ്പൽ

സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. പരശുരാമനിൽനിന്ന് യാതൊരു ആക്രമണവുമുണ്ടായില്ല. ശിവന്റെ നൗകയെ തീ വെക്കുവാനായി ആക്രമണ നൗകകളൊന്നും രംഗത്തുവന്നില്ല. നിരീക്ഷണകാവൽക്കാരെ മുറിവേല്പ്പിക്കുന്നതിനായി ഒരസ്ത്രവും പാഞ്ഞു വന്നില്ല.

യാതൊന്നുമുണ്ടായില്ല.

കപ്പലിന്റെ അമരത്തുള്ള കൈവരിയിൽ പിടിച്ചുനിന്നുകൊണ്ട് പർവ്വതേശ്വരനും ആനന്ദമയിയും ചെളി കലർന്ന മധുമതിയുടെ ജലവിതാനത്തിൽ സാവധാനം ഉയർന്നുകൊണ്ടിരുന്ന സൂര്യന്റെ പ്രതിബിംബത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുകയായിരുന്നു.

"ഭഗവൻ പറഞ്ഞത് ശരിയാണ്." പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. "അവർ നമ്മളെ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. എനിക്കത് അനുഭവിക്കാനാവുന്നു. അതെന്നെ അസ്വസ്ഥനാക്കുന്നു."

"ശരിക്കും? ആനന്ദമയി പുഞ്ചിരിതൂകി "ജീവിതകാലം മുഴുവനും ആളുകൾ എന്നെ തുറിച്ചുനോക്കുന്നത് ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. അതൊരിക്കലും എന്നെ അസ്വസ്ഥയാക്കിയിട്ടില്ല."

തന്റെ ഭാഗം വിശദീകരിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നതുപോലെ പർവ്വതേശ്വരൻ ആനന്ദമയിയെ നോക്കി. പിന്നെ അവൾ പറഞ്ഞതിലെ ദ്വയാർത്ഥം മനസ്സിലാക്കിയപ്പോൾ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"ദേവേന്ദ്രന്റെ അനുഗ്രഹം ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു" ആനന്ദമയി അതിശയിച്ചു. "എനിക്കു താങ്കളെ ഒന്നു പുഞ്ചിരിതൂകിക്കാൻ സാധിച്ചു. എന്തൊരു നേട്ടം!"

പർവ്വതേശ്വരൻ അല്പം കൂടി വിശാലമായി പുഞ്ചിരിച്ചു. "ശരി. പക്ഷേ, ഞാൻ പറഞ്ഞുവന്നത് എന്തുകൊണ്ട് കൊള്ളക്കാർ നമ്മെ ആക്രമിക്കുന്നില്ല എന്നായിരുന്നു."

"ഈ സന്ദർഭത്തിന്റെ ചാരുത കെടുത്തരുത്" ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു. തന്റെ കൈപ്പടത്തിന്റെ പുറകുവശം കൊണ്ട് അവൾ പർവ്വതേശ്വരന്റെ കൈത്തണ്ടയിലടിച്ചു. "താങ്കൾക്കറിയോ, പുഞ്ചിരിക്കുമ്പോൾ താങ്കൾ എത്ര സുന്ദരനാണ്. താങ്കൾ ഇടയ്ക്കിടെ അങ്ങനെ ചെയ്യണം."

പർവ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം തുടുത്തു.

"മുഖം തുടുക്കുമ്പോൾ അതിലുമേറെ ഭംഗിയുണ്ട്." ആനന്ദമയി പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു.

പർവ്വതേശ്വരന്റെ മുഖത്തെ തുടുപ്പ് വർദ്ധിച്ചു. "കുമാരി..."

''ആനന്ദമയി....''

"ക്ഷമിക്കണം."

"എന്നെ ആനന്ദമയി എന്നു വിളിക്കുക."

"എനിക്കെങ്ങനെ അതിനു കഴിയും?"

"വളരെ ലളിതം. ആനന്ദമയി എന്നു മാത്രം പറഞ്ഞാൽ മതി."

പർവ്വതേശ്വരൻ ഒന്നും ഉരിയാടിയില്ല.

"താങ്കൾക്കെന്തുകൊണ്ട് എന്നെ ആനന്ദമയി എന്നു വിളിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ല?"

"എനിക്കു കഴിയില്ല രാജകുമാരി. അത് ശരിയല്ല."

ആനന്ദമയി നെടുവീർപ്പിട്ടു. "പറയൂ പർവ്വതേശ്വരാ. കൃത്യമായി ആരാണ് ശരി നിർവ്വചിക്കുന്ന ആൾ?

പർവ്വതേശ്വരൻ മുഖം ചുളിച്ചു "രാമഭഗവാന്റെ നിയമങ്ങൾ."

"കുറ്റകൃത്യത്തിനു നല്കേണ്ട ശിക്ഷയുടെ കാര്യത്തിൽ രാമദേവന്റെ മൗലികമായ നിയമം എന്താണ്?" "ഒരു നിഷ്കളങ്കൻപോലും ശിക്ഷിക്കപ്പെടരുത്. ഒരു കുറ്റവാളിപോലും രക്ഷപ്പെടരുത്."

"എങ്കിൽ താങ്കൾ ആ നിയമങ്ങൾ ലംഘിക്കുകയാണ്."

പർവ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം വിവർണ്ണമായി. "അതെങ്ങനെ?

"ചെയ്യാത്ത കുറ്റത്തിന് നിഷ്കളങ്കയായ ഒരു സ്ത്രീയെ ശിക്ഷിക്കുക വഴി."

പർവ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം വിവർണ്ണമായിത്തന്നെ തുടർന്നു.

"250 വർഷങ്ങൾക്കു മുൻപ് നിരവധി അഭിജാതർ രാമഭഗവാൻ നിർമ്മിച്ച നിയമം ലംഘിച്ചുകൊണ്ട് കുറ്റം ചെയ്തു. അവരതിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പെട്ടു. ആരും അവരെ ശിക്ഷിച്ചില്ല. ഇനി എന്നെ നോക്കൂ. എനിക്കാ കുറ്റകൃത്യവുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല. ഞാനപ്പോൾ ജനിച്ചിട്ടുപോലുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. എന്നിട്ടും താങ്കളിപ്പോൾ അതിന്റെ പേരിൽ എന്നെ ശിക്ഷിക്കുന്നു."

"രാജകുമാരി, ഭവതിയെ ഞാൻ ശിക്ഷിക്കുന്നില്ല. എനിക്കെങ്ങനെ അതിനു സാധിക്കും?

"അതെ താങ്കൾ അതാണ് ചെയ്യുന്നത്. താങ്കൾക്കത് അറിയാം. താങ്കൾക്ക് അത് എങ്ങനെയാണ് അനുഭവപ്പെടുന്നതെന്നും എനിക്കറിയാം. ഞാൻ അന്ധയൊന്നുമല്ല. സ്വയം വിഡ്ഢിവേഷം കെട്ടാതെ, ഇത് അപമാനകരമാണ്." "കുമാരീ."

"രാമഭഗവാൻ താങ്കളോട് എന്തു ചെയ്യാനാണ് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടാവുക? ആനന്ദമയി ഇടപെട്ടു.

പർവ്വതേശ്വരൻ മുഷ്ടി ചുരുട്ടിപ്പിടിച്ചു. താഴേക്കു നോക്കി കനത്ത നെടുവീർപ്പിട്ടു. "ആനന്ദമയി, ദയവായി കാര്യം മനസ്സിലാക്കുക. ഞാൻ ആഗ്രഹിച്ചാൽപോലും എനിക്കതിനു കഴിയില്ല."

ആ സമയത്താണ് ദ്രപകു പട്ടാളച്ചിട്ടയോടെ അടിവെച്ചടിവെച്ച് അവിടേക്ക് കടന്നുവന്നത്.

"പ്രഭോ, നീലകണ്ഠസ്വാമി അങ്ങയോട് അദ്ദേഹത്തിനുമുന്നിൽ സന്നിഹിതനാകുവാൻ അഭ്യർത്ഥിച്ചിരിക്കുന്നു."

പർവ്വതേശ്വരൻ വേരുറച്ചതുപോലെ അവിടെ നിന്നു. അപ്പോഴും ആനന്ദമയിയെ അദ്ദേഹം തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"പ്രഭോ" ദ്രപകു ആവർത്തിച്ചു.

പർവ്വതേശ്വര്ൻ പിറുപിറുത്തു. "രാജകുമാരി, എനിക്കു മാപ്പു തരിക. ഞാൻ ഭവതിയോട് പിന്നീട് സംസാരിച്ചുകൊള്ളാം."

മെലൂഹയുടെ സേനാപതി തിരിഞ്ഞ് സൈനികച്ചിട്ടയിൽ നടന്നുപോയി. ദ്രപകു അദ്ദേഹത്തെ പിൻതുടർന്നു.

"ഒരുത്തന് കടന്നുവരാൻ കണ്ട് സമയം" പുറത്തേക്കു നടക്കുന്ന ദ്രപകുവിനെ രൂപത്തെ നോക്കി ആനന്ദമയി പിറുപിറുത്തു.

— \$@ \f 4 \& -

"ദേവീ, ഭവതിക്കു പോയേ മതിയാവൂ?"ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാർത്തികേയനെ പതുക്കെ ഒന്നാട്ടിക്കൊണ്ട് കൃതിക ചോദിച്ചു.

സതി കൃതികയെ നോക്കി. "നിഷ്കളങ്കരായ ആളുകൾ കൊല്ലപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്, കൃതിക. ഇതല്ലാതെ പിന്നെ എനിക്കു വേറെ വഴിയില്ലല്ലോ."

കൃതിക ഒന്നു തലയാട്ടിയ ശേഷം കാർത്തികേയനെ നോക്കി.

"എന്റെ മകനത് മനസ്സിലാവും" സതി പറഞ്ഞു. "അവനും അതുതന്നെയാണ്

ചെയ്ക. ഞാൻ ഒരു ക്ഷത്രിയ വനിതയാണ്. ബലഹീനനെ സംരക്ഷിക്കുകയെന്നത് എന്റെ ധർമ്മമാണ്. മറ്റെന്തിനേക്കാളുമുപരി ധർമ്മമാണ് എന്റെ മുന്നിൽ വരുന്നത്."

വലിയൊരു നെടുവീർപ്പയച്ചുകൊണ്ട് കൃതിക മന്ത്രിച്ചു. "ഞാൻ സമ്മതിക്കുന്നു. ദേവി."

സതി പതിയെ കാർത്തികേയന്റെ മുഖത്തുകൂടെ കൈയോടിച്ചു. "നീ ഇവന്റെ കാര്യങ്ങളെല്ലാം നോക്കണം. ഇവനെന്റെ ജീവനാണ്. മാതൃത്വത്തിന്റെ ആനന്ദാനുഭൂതികൾ ഞാൻ ഒരിക്കലും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. ശിവനെപ്പോലെ എനിക്കു സ്നേഹിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന ഒരാൾ ഉണ്ടാകുമെന്ന് ഞാൻ ഒരിക്കലും സങ്കല്പിച്ചിരുന്നില്ല. പക്ഷേ ഇത്രയും ചെറിയൊരു സമയത്തിനകം കാർത്തികേയൻ..."

കൃതിക സതിയെ പുഞ്ചിരിയോടെ നോക്കി. രാജകുമാരിയുടെ കൈയിൽ സ്പർശിച്ചുകൊണ്ട് അവൾ പറഞ്ഞു. "ഞാനിവന്റെ കാര്യം നോക്കിക്കൊള്ളാം. ഇവൻ എനിക്കും ജീവനെപ്പോലെയാണ്."

- \$@J\$\$ -

ചമ്പൽ നദിയിലെ തണുത്ത വെള്ളത്തിൽ മുട്ടുകുത്തി നില്ക്കുകയായിരുന്നു നാഗന്മാരുടെ ജനപ്രഭു. കൈക്കുമ്പിളിൽ കുറച്ചുവെള്ളം കോരിയെടുത്ത് അത് ധാരയായി ഊർന്നുപോകാൻ അനുവദിച്ചുകൊണ്ട് അയാൾ എന്തോ ജപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ കൈകൾകൊണ്ട് അയാൾ മുഖം തുടച്ചു.

തൊട്ടടുത്ത് മുട്ടുകുത്തി നിന്നിരുന്ന നാഗറാണി കൺപുരികങ്ങളിലൊന്ന് ഉയർത്തി ചോദിച്ചു. "പ്രാർത്ഥനയാണോ?"

"പ്രാർത്ഥനകൾ സഹായിക്കുമോ എന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. അവിടെ ഉള്ളവരിലാർക്കും തന്നെ എന്നിൽ താല്പര്യമുണ്ടാകുമെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല."

റാണി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് നദിയിലേക്കു തിരിഞ്ഞുനോക്കി.

"പക്ഷേ, സർവ്വേശ്വരന്റെ സഹായം കിട്ടിയാൽ അത് സ്വീകരിക്കുന്ന ഘട്ടങ്ങളുമുണ്ട്.' നാഗൻ മന്ത്രിച്ചു.

റാണി അയാളെ നോക്കി തലയാട്ടി. പതുക്കെ എഴുന്നേറ്റ് മുഖപടം എടുത്ത് അവർ ധരിച്ചു. "അവൾ കാശിയിൽനിന്ന് പുറപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞെന്നും ഇച്ചാവറിലേക്കുള്ള യാത്രയിലാണെന്നുമാണ് എനിക്കു ലഭിച്ചവിവരം.'

നാഗൻ നെടുതായി നിശ്വസിച്ചു. സാവധാനം എഴുന്നേറ്റ് അയാൾ മുഖപടമെടുത്ത് അണിഞ്ഞു.

"വെറും നാല്പതുഭടന്മാരെ കൂട്ടിയാണ് അവൾ പുറപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്." നാഗന്റെ ശ്വാസഗതി ദ്രുതഗതിയാർജ്ജിച്ചു. അല്പമകലെയായി വിശ്വദ്യുമ്നന് നൂറ് നാഗഭടന്മാർക്കൊപ്പം നിശ്ശബ്ദനായി ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ഇതായിരിക്കാം ആ നിമിഷം. രണ്ടുലക്ഷം ആളുകളുള്ള ഒരു നഗരത്തിൽവെച്ച് അവളെ പിടികൂടുക എന്നത് അസാദ്ധ്യമായ ഒരു കാര്യമാണ്. ഇച്ചാവറിന്റെ വിദൂരത ആ സാധ്യതകൾക്ക് വികാസം നല്കിയിരിക്കുകയാണ്. അവസാനമിതാ സംഖ്യകളുടെ കാര്യത്തിലും അനുകൂലമായ സാഹചര്യം ലഭിച്ചിരിക്കുന്നു. നാഗൻ സാവധാനം തന്റെ ശ്വാസഗതി സാധാരണനിലയിലേക്ക് കൊണ്ടുവന്നു. സ്വരം പരമാവധി ശാന്തമാക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചുകൊണ്ട് അയാൾ മന്ത്രിച്ചു. "അതൊരു നല്ല വാർത്തയാണ്." റാണി പുഞ്ചിരിയോടെ നാഗന്റെ ചുമലിൽ പതിയെ ഒന്നു തട്ടി.

"പരിഭ്രമിക്കാതെ മകനേ, നീ ഒറ്റയ്ക്കല്ല. ഞാൻ നിന്നോടൊപ്പമുണ്ട്. ഓരോ അടിയിലും ഞാൻ നിന്നോടൊപ്പമുണ്ട്."

നാഗൻ തലയാട്ടി. അവന്റെ കണ്ണുകളിറുകി.

- \$@J\$\$ -

രണ്ടാമത്തെ യാമം തുടങ്ങിയ ഉടനെയാണ് സതി തന്റെ സൈനികസംഘത്തെ വഹിച്ചുകൊണ്ട് ഇച്ചാവറിലേക്കുള്ള യാത്രയാരംഭിച്ചത്. കവാസ് അവളുടെ ഒരു വശം ചേർന്ന് സഞ്ചരിച്ചു. ആ ഗ്രാമത്തിന്റെ അങ്ങേയറ്റത്തായി വലിയൊരു ചിത കണ്ടപ്പോൾ അവൾ ഞെട്ടിപ്പോയി. അനുചരരോടൊപ്പം അവൾ അതിവേഗത്തിൽ മുന്നോട്ട് സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

പരിഭ്രാന്തനായി ശ്വാസം കിട്ടാത്തതുപോലെ ഒരാൾ ഓടിവന്ന് അവർക്കു നേരെ കൈവീശിക്കാണിച്ചു. "ദയവായി തിരിച്ചു പോകൂ! ദയവായി തിരിച്ചു പോകു"

സതി അയാളെ അവഗണിച്ച് ആ വലിയ പട്ടടയ്ക്കുനേരെ കുതിരയെ നയിച്ചു.

"ഞാൻ പറയുന്നത് കേൾക്കൂ! ഞാൻ ഇച്ചാവറിലെ ഗ്രാമത്തലവനാണ്." സതി ആ ഗ്രാമീണരുടെ മുഖം ശ്രദ്ധിച്ചു. ഓരോ ഗ്രാമീണന്റെ മുഖത്തും ഭയം വ്യക്തമായി രേഖപ്പെടുത്തിയിരുന്നു.

"നിങ്ങളുടെ ആളുകൾ വന്നതോടെ കാര്യങ്ങളാകെ കുഴപ്പത്തിലാവുകയാണ് ചെയ്തത്" ഗ്രാമമുഖ്യൻ ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു.

ചിതയിലെ അവസാനഘട്ട ചടങ്ങുകൾ നടത്തിയശേഷം പരേതാത്മാക്കൾക്കുവേണ്ടി പ്രാർത്ഥനയിൽ മുഴുകിയിരുന്ന ബ്രാഹ്മണനെ സതി ശ്രദ്ധിച്ചു. അയാൾ മാത്രമായിരുന്നു അവിടെയുണ്ടായിരുന്നവരിൽ ആത്മനിയന്ത്രണമുണ്ടായിരുന്ന ഒരേയൊരു മനുഷ്യൻ.

സതി അയാളുടെ അടുത്തേക്ക് കുതിരയെ പായിച്ചു. "കാശിയിലെ സൈനികർ എവിടെയാണ്?"

"അവിടെ, അതിനകത്ത്" ആ വലിയ ചിതയിലേക്കു ചൂണ്ടിക്കൊണ്ട് അയാൾ പറഞ്ഞു.

''ഇരുപത് പേരും? സ്തബ്ധയായിക്കൊണ്ട് സതി ചോദിച്ചു.

ബ്രാഹ്മണൻ തല കുലുക്കി. "ഇന്നലെ രാത്രി സിംഹങ്ങൾ അവരെ കൊല്ലുകയായിരുന്നു. ഞങ്ങളുടെ ഗ്രാമീണരെപ്പോലെ, തങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതെന്താണെന്ന് അവർക്കും അറിഞ്ഞുകുടായിരുന്നു."

സ്തി ആ ചിതയ്ക്കു ചുറ്റുപാടും നോക്കി. ഗ്രാമത്തിൽനിന്ന് അല്പം പുറകോട്ടുമാറി നേരിട്ട് വനത്തിലേക്ക് തുറക്കുന്ന തുറസ്സായ ഒരിടമായിരുന്നു അത്. ഇടത്തേ അറ്റത്തായി കുറച്ച് കമ്പിളിപ്പുതപ്പുകളും മറ്റു ചില സാധനങ്ങളും ചിതറിക്കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. തീ കായാനുണ്ടാക്കിയ ഒരഗ്നികുണ്ഡത്തിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങളും അല്പം ചോരയും ആ ഭാഗത്ത് കാണാമായിരുന്നു.

"അവരിവിടെയാണോ ഉറങ്ങിയിരുന്നത്? ഭയചകിതയായി സതി ചോദിച്ചു. ബ്രാഹ്മണൻ തലയാട്ടി.

"ചുറ്റും നരഭോജികളായ സിംഹങ്ങൾ നിറഞ്ഞ ആത്മഹത്യാപ്രദേശമാണിത്. എന്തിനാണ് അവർ ഇന്നലെ രാത്രി ഇവിടെ കിടന്നുറങ്ങിയത്?" (ബാഹ്മണൻ ഗ്രാമത്തലവനെ നോക്കി. "അത് അവരുടെ തീരുമാനമായിരുന്നു!"പ്രതിരോധിക്കുന്ന മട്ടിൽ ഗ്രാമത്തലവൻ പറഞ്ഞു.

"കള്ളംപറയരുത്." ബ്രാഹ്മണൻ പറഞ്ഞു. "അത് അവരുടെ മാത്രം തീരുമാനമായിരുന്നില്ല."

"എന്നെ ഒരു നുണയനെന്നു വിളിക്കുവാൻ ധൈര്യപ്പെടുന്നുവോ, സൂര്യാക്ഷൻ!"ഗ്രാമത്തലവൻ പറഞ്ഞു "വീടിനകത്ത് അവരുടെ സാന്നിദ്ധ്യമുണ്ടായാൽ സിംഹങ്ങൾ അവിടേക്കാകർഷിക്കപ്പെടുമെന്നും അത് നിരവധി മരണങ്ങൾക്ക് കാരണമാകുമെന്നും ഞാൻ പറഞ്ഞു. വീടുകളിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടാതിരിക്കാനുള്ള തീരുമാനം അവരുടേതുതന്നെയായിരുന്നു."

"സിംഹങ്ങൾക്ക് സൈനികരെ മാത്രമേ ഇഷ്ടമുള്ളൂ എന്നാണോ വാസ്തവത്തിൽ നിങ്ങൾ കരുതുന്നത്? സൂര്യാക്ഷൻ ചോദിച്ചു. "നിങ്ങളുടെ ആ നിഗമനം തെറ്റാണ്."

സതി അതു ശ്രദ്ധിക്കുന്നില്ലായിരുന്നു. കാശിയുടെ ഭടന്മാർ കൊല്ലപ്പെട്ട പ്രദേശം നിരീക്ഷിക്കുകയായിരുന്നു അവൾ. ധാരാളം രക്തവും മാംസവും അവിടെ ചിതറിക്കിടന്നിരുന്നുവെങ്കിലും ചില സിംഹങ്ങൾ സിംഹികളുമാകാം നടന്നു പോയതിന്റെ അടയാളങ്ങൾ അവൾക്കു കണ്ടെത്താൻ സാധിച്ചു. ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് ഏഴോളം വ്യത്യസ്തമായ അടയാളങ്ങൾ അവൾക്കു തിരിച്ചറിയാൻ കഴിഞ്ഞു. അവർ നല്കിയ വിവരം തീർത്തും തെറ്റായിരുന്നു. അവൾ തിരിഞ്ഞുനിന്ന് മുറുമുറുത്തു.

"ഇവിടെ എത്ര സിംഹങ്ങളുണ്ട്?

"രണ്ട്." ഗ്രാമത്തലവൻ പറഞ്ഞു. "രണ്ടിലധികം സിംഹങ്ങളെ കണ്ടിട്ടില്ല. മൂന്നാമത്തെ സിംഹം കെണിയിൽ പെട്ട് ചത്തു."

സതി അയാളെ അവഗണിച്ച് സൂര്യാക്ഷനെ നോക്കി. ബ്രാഹ്മണൻ പ്രതികരിച്ചു. "സിംഹങ്ങൾ സഞ്ചരിച്ച വഴി പരിശോധിച്ചാൽ ഏറ്റവുംകുറഞ്ഞത് അഞ്ചോ അല്ലെങ്കിൽ ഏഴോ സിംഹങ്ങളുണ്ടെന്നു കാണാം."

സതി തലയാട്ടി. പറയുന്നതെന്താണെന്ന് വ്യക്തമായ ധാരണയുള്ളത് സൂര്യാക്ഷനുമാത്രമാണെന്ന് സതിക്കു തോന്നി. ''എന്റെ കൂടെ വരിക'' ഗ്രാമത്തിനു നേർക്കു തിരിഞ്ഞുകൊണ്ട് സതി സൂര്യാക്ഷനോടുപറഞ്ഞു.

ഏഴ്. അതായത് ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് അഞ്ച് പെൺ സിംഹങ്ങൾ നിജപ്പെടുത്തപ്പെട്ട ആധികാരികമായ ഒരു സമൂഹം എന്നാൽ ചത്തുപോയ സിംഹത്തെക്കൂടി കണക്കിലെടുത്താൽ ആ സിംഹസമൂഹത്തിൽ മൂന്ന് ആൺസിംഹങ്ങളുണ്ടായിരുന്നുവോ? അത് വിചിത്രമാണ് ഒരു സിംഹക്കൂട്ടത്തിൽ സാധാരണയായി ഒരു മുതിർന്ന ആൺസിംഹമേ പതിവുള്ളൂ. ഇവിടെ എന്തോ ശരിയല്ലായ്മയുണ്ട്.

- \$@J\$\$ -

"പറഞ്ഞുകേട്ടതിനേക്കാൾ സമർത്ഥനാണയാൾ"ശിവൻ പറഞ്ഞു. "നമ്മൾ പ്രയോഗിച്ച ഉപായങ്ങളെല്ലാം പൊളിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

സൂര്യനിപ്പോൾ അവരുടെ തലയ്ക്കുമുകളിൽ എത്തിയിരുന്നു. കപ്പൽ കരയോടടുത്തായി നങ്കൂരമുറപ്പിച്ചിരുന്നു. നല്ല കനത്തിലുള്ള എക്കൽ മണ്ണ് ഒഴുക്കിക്കൊണ്ടു വന്നിരുന്നതിനാൽ മധുമതി നദിയിൽ അവിടവിടെയായി പ്രകൃതിദത്തമായ അണകൾ രൂപപ്പെട്ടിരുന്നു. അതുമൂലം എല്ലായ്പ്പോഴും നദി ഗതി മാറി ഒഴുകിയിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് നദിയുടെ ഇപ്പോഴത്തെ ഗതിയിൽ നിരവധി മണൽതിട്ടകൾ രൂപപ്പെട്ടിരുന്നു. ഈ മണൽതിട്ടുകളിൽ സസ്യജാലങ്ങളൊന്നുമില്ലാതിരുന്നതിനാൽ ഭീകരമായ ഒരു യുദ്ധത്തിന് യോജിച്ച വിശാലമായ ഇടം അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. ആ മണൽതിട്ടയിലേക്ക് അവർ കപ്പൽ അടുപ്പിച്ചു. അതിനപ്പുറത്തുണ്ടായിരുന്ന മരങ്ങളിലേക്ക് അമ്പെയ്തു. അതു മൂലം പരശുരാമൻ പുറത്തുവരാൻ നിർബ്ബന്ധിതനാകുമെന്നാണ് ശിവൻ കരുതിയത്. എന്നാൽ ആ പദ്ധതി വിജയിച്ചില്ല.

"അതെ, സ്വാമീ"പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു "അന്ധമായ വെറുപ്പുകൊണ്ട് ആക്രമണം നടത്താൻ തക്കവിധം പ്രകോപിതനാകുന്നവനല്ല അയാൾ."

ശിവൻ നദീതീരത്തേക്ക് ഉറ്റുനോക്കി.

"അത് കപ്പലാണെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു." പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. "അതെ, നമ്മൾ എത്രപേരുണ്ടെന്ന് അയാൾക്കു കണക്കാക്കുവാൻ കഴിയില്ല."

പർവ്വതേശ്വരൻ അതിനോടു യോജിച്ചു.

"പ്രഭോ, അയാളെ പുറത്തു ചാടിക്കുവാൻ നമുക്ക് കൂടുതൽ അപായ സാദ്ധ്യതകൾ ഏറ്റെടുക്കേണ്ടതായി വരും."

"ഞാനൊരു പദ്ധതി മനസ്സിൽ കണ്ടിട്ടുണ്ട്." ശിവൻ പതിയെ മന്ത്രിച്ചു. ഇതിനപ്പുറത്ത് മറ്റൊരു തിട്ടയുണ്ട്. നൂറ് ഭടന്മാരെയും കൊണ്ട് ഞാൻ അങ്ങോട്ടുപോകുന്നു. ആ നൂറ് ഭടന്മാരുമായി ഞാൻ ഉൾക്കാട്ടിലേക്കു പ്രവേശിച്ചാൽ കപ്പൽ തിരിച്ചുപോരണം. നമ്മുടെ ഭടന്മാർക്കിടയിൽ ഭിന്നതയുണ്ടെന്ന് പരശുരാമന് തോന്നിപ്പിക്കുവാനാണ് അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത്. കപ്പൽ നമ്മളെ ഉപേക്ഷിച്ച് ബ്രംഗയിലേക്കു പോവുകയാണെന്നു തോന്നിപ്പിക്കുവാൻ. ഞാൻ കാടിനകത്തേക്കു കടന്നുചെന്ന് അയാളെ നദീ തീരത്തേക്കു ചാടിക്കും. അയാളെ അവിടെ എത്തിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ അടയാളമായി ഞാനൊരു അഗ്നിബാണമയക്കാം."

"അതിനുശേഷം ഭഗീരഥന് അതിവേഗം പായുന്ന ഒറ്റപ്പായ്തോണികളുപയോഗിച്ച് നൂറു പടയാളികളുമായി അവരെ മറികടന്ന് അവിടെ എത്തിച്ചേരാം. രണ്ടു പ്രധാന കാര്യങ്ങൾ ഓർമ്മിക്കണം സ്വാമി, അതിവേഗതോണികൾ എത്തുമ്പോൾ അവർക്ക് രക്ഷപ്പെടാനാകില്ല. നിശ്ചയമായും കപ്പൽപായ്കളെ മാത്രം ആശ്രയിക്കരുത്. തുഴച്ചിൽകാരും വേണം. വേഗത അത്യാവശ്യമായ ഒന്നായിരിക്കും."

ശിവൻ മന്ദഹസിച്ചു. "അത് തന്നെ! ഒരു കാര്യം കൂടി. നമ്മൾ ഒരുമിച്ച് ആ നദീതീരത്ത് വേണ്ട. ഞാൻ മാത്രം. താങ്കളെ ആ കപ്പലിലാണ് എനിക്കു വേണ്ടത്."

"സ്വാമീ" പർവ്വതേശ്വരൻ വിലപിച്ചു. "അങ്ങ് ഒറ്റയ്ക്ക് ആ അപകടസന്ധി ഏറ്റെടുക്കുന്നത് അനുവദിക്കാൻ എനിക്കു കഴിയില്ല."

"പർവ്വതേശ്വരൻ, ആ ജാരസന്തതിയെ ഞാൻ പുറത്തു ചാടിക്കാം. പക്ഷേ, എന്നെ പിന്നിൽ നിന്നുള്ള ആക്രമണത്തിൽ നിന്നും രക്ഷിക്കുവാൻ താങ്കൾ വേണം. അതിവേഗ നൗകകൾ സമയത്തിനെത്തിയില്ലെങ്കിൽ നമ്മൾ കശാപ്പ് ചെയ്യപ്പെടും. നാം അയാളെ വധിക്കാനല്ല പിടികൂടുവാനാണ് ശ്രമിക്കുന്നത്. അയാൾ അത്രയ്ക്കുള്ള സംയമനമൊന്നും കാണിക്കുകയില്ല."

''എന്നാലും പ്രഭോ...' പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു.

"ഞാൻ തീരുമാനിച്ചു കഴിഞ്ഞു. പർവ്വതേശ്വരാ. താങ്കൾ കപ്പലിൽ വേണം. താങ്കളെ മാത്രമേ എനിക്കു വിശ്വസിക്കാൻ സാധിക്കൂ. നാളെയാണ് അതിനുള്ള ദിവസം.

— \$@ J 4 **®** —

"ഇവിടെയാണ് നമ്മൾ താവളമാക്കാൻ പോകുന്നത്." പാഠശാല പ്രവർത്തിക്കുന്ന കെട്ടിടത്തിനു നേരെ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ട് സതി പറഞ്ഞു. ഇച്ചാവറിൽ ആരും താമസമില്ലാത്ത കെട്ടിടം അതുമാത്രമായിരുന്നു. അതിന് വാതിലുകളില്ലാതിരുന്നതിനാൽ സിംഹങ്ങൾക്ക് അകത്തേക്കു കടക്കുവാൻ പ്രയാസമുണ്ടായിരുന്നില്ല. പക്ഷേ, അതിനൊരു മുകൾത്തട്ടുണ്ടായിരുന്നു. അവിടേക്കു പ്രതിരോധിക്കുവാൻ തക്കവണ്ണമുള്ള ഗോവണിപ്പടിയുമുണ്ടായിരുന്നു.

അപ്പോൾ സ്മയം മൂന്നാം പ്രഹാരത്തിന്റെ പാതിയോടടുത്തിരുന്നു. സിംഹങ്ങൾ ആക്രമണത്തിന് ഏറ്റവും അനുയോജ്യമായി കരുതുന്ന സന്ധ്യാസമയത്തിന് ഇനി നാഴികകൾ മാത്രമാണ് ബാക്കിയുള്ളത്. ഗ്രാമീണരെല്ലാം വീടിനകത്തുകയറി വാതിലുകളടച്ചു കഴിഞ്ഞു. തലേദിവസം രാത്രിയിൽ കാശിഭടന്മാർ കൂട്ടക്കൊല ചെയ്യപ്പെട്ടത് അവരെ നടുക്കിയിരുന്നു. ഒരുപക്ഷേ, ഗ്രാമത്തലവൻ പറയുന്നത് ശരിയായിരിക്കുമെന്ന് അവർക്കുതോന്നി. കാശിഭടന്മാരുടെ സാന്നിദ്ധ്യം നിർഭാഗ്യമായിരുന്നു.

ഗ്രാമത്തലവൻ സതിയുടെ പിന്നാലെ നടന്നു. അതിനു പിന്നിലായി സൂര്യാക്ഷനും. "നിങ്ങൾ മടങ്ങിപ്പോകണം. വിദേശികളുടെ സാന്നിദ്ധ്യം പ്രേതാത്മാക്കളെ ക്ഷുഭിതരാക്കുന്നു."

അയാളെ അവഗണിച്ച് സതി കവാസിനു നേരെ തിരിഞ്ഞു. "നമ്മുടെ ആളുകളെ ആ മേൽപ്പുരയ്ക്കു മുകളിൽ നിയോഗിക്കുക. കുതിരകളേയും കൊണ്ടുപോകണം."

കാവാസ് തലയാട്ടി. ആ കല്പന നടപ്പാക്കുവാൻ അയാൾ തിരക്കിട്ട് നടന്നു.

ഗ്രാമത്തലവൻ അപ്പോഴും തുടർന്നു "നോക്കൂ, ആദ്യമൊക്കെ അവ മൃഗങ്ങളെ മാത്രമേ കൊന്നിരുന്നുള്ളൂ. ഇപ്പോൾ അവ മനുഷ്യരേയും കൊല്ലുവാൻ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇതിനെല്ലാം കാരണം നിങ്ങളുടെ ഭടന്മാരാണ്. നിങ്ങൾ മടങ്ങിപ്പോയാൽ ഈ പ്രേതങ്ങൾ ശാന്തരായിക്കൊള്ളും."

സതി ഗ്രാമത്തലവന്റെ നേർക്കു തിരിഞ്ഞു "അവ മനുഷ്യരക്തം രുചിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഇനി യാതൊരു രക്ഷയുമില്ല. ഒന്നുകിൽ നിങ്ങൾ ഈ ഗ്രാമംവിട്ടു പോവുക അല്ലെങ്കിൽ എല്ലാ സിംഹങ്ങളേയും കൊന്നൊടുക്കുന്നതുവരെ നിങ്ങളുടെ സംരക്ഷണക്കായി ഞങ്ങളെ ഇവിടെ താമസിക്കുവാൻ അനുവദിക്കുക. നിങ്ങൾ ഗ്രാമീണരെ മുഴുവൻ വിളിച്ചുകൂട്ടുക. നാളെ രാവിലെ നമ്മൾ ഇവിടം വിട്ടു പോകുന്നു."

"ഈ ജന്മഭൂമി വിട്ടുപോകാൻ ഞങ്ങൾക്കു കഴിയില്ല."

"നിങ്ങളുടെ ആളുകളെ കൊലയ്ക്കുകൊടുക്കുവാൻ ഞാൻ സമ്മതിക്കുകയില്ല. ഞാൻ നാളെ രാവിലെ പോവുകയാണ്. ഒപ്പം നിങ്ങളുടെ ആളുകളെയും കൊണ്ടുപോകും. നിങ്ങൾ എന്തുചെയ്യാൻ പോകുന്നുവെന്ന് നിങ്ങൾക്ക് തീരുമാനിക്കാം."

"എന്റെ ആളുകൾ ഇച്ചാവാർ വിട്ടുപോകാൻ ഒരുക്കമല്ല. ഒരിക്കലും!" സൂര്യാക്ഷൻ സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങി "ഈ ഗ്രാമീണർ ഞാൻ പറയുന്നത് കേട്ടിരുന്നെങ്കിൽ വളരെ മുൻപു തന്നെ അവരീ ഗ്രാമം വിട്ടുപോകുമായിരുന്നു. ഈ ദുരന്തം ഒരിക്കലും സംഭവിക്കില്ലായിരുന്നു."

"പിതാവിന്റെ പാതിയെങ്കിലും ഗുണവിശേഷമുള്ള ഒരു പുരോഹിതനായിരുന്നു നിങ്ങളെങ്കിൽ"ഗ്രാമമുഖ്യൻ തുറന്നടിച്ചു. "നിങ്ങൾ ഏതെങ്കിലും മാന്ത്രികസിദ്ധിയുള്ള പൂജ ചെയ്ത് ആ പ്രേതങ്ങളെ അടക്കിനി&ത്തി സിംഹങ്ങളെ ഓടിക്കുമായിരുന്നു."

"എടോ വിഡ്ഢി, ഈ പൂജാകർമ്മങ്ങളൊന്നും അവയെ തുരത്തുകയില്ല. നിനക്കത് മനസ്സിലാവുന്നില്ലേ? സിംഹങ്ങൾ ഈ പ്രദേശം അടയാളമിട്ടുകഴിഞ്ഞു. ഈ ഗ്രാമം തങ്ങളുടെ ദേശമാണെന്നാണ് അവ വിചാരിക്കുന്നത്. ഇനിയിപ്പോൾ രണ്ടു പോംവഴികളേയുള്ളൂ. പോരാടുക അല്ലെങ്കിൽ സ്ഥലം വിടുക. നമുക്ക് പോരാടാനുദ്ദേശമില്ലെന്നു വ്യക്തം, അതിനാൽ പലായനം ചെയ്യാം."

"മതി" സതി ശുണ്ഠിപിടിച്ചതുപോലെ പറഞ്ഞു. "സിംഹങ്ങൾ നിങ്ങളേക്കാൾ മികച്ചുനിന്നതിൽ അദ്ഭുതമില്ല. വീട്ടിൽ പോവുക, നമുക്ക് നാളെ കാണാം."

സതി പാഠശാലയുടെ പടികൾ കയറി. പടികളുടെ പാതിയിൽ തീ കൂട്ടിയിരിക്കുന്നത് കണ്ടപ്പോൾ അവൾക്ക് സന്തോഷം തോന്നി. അത് ചാടിക്കടന്ന് അവൾ കയറ്റം തുടർന്നു. ആ മേലാപ്പിനു മുകളിലെത്തിയപ്പോൾ ഇടതുഭാഗത്തായി വലിയൊരു കൂമ്പാരം വിറകു കിടക്കുന്നതു കണ്ടു.

സതി കവാസിനെ നോക്കി "ഇന്ന് രാത്രിക്കുള്ള വിറകുണ്ടോ?" "ഉവ്വ് സ്വാമിനീ."

സതി കാടിനെ സസൂക്ഷ്മം നിരീക്ഷിച്ചശേഷം മന്ത്രിച്ചു. "സൂര്യനസ്തമിച്ചാലുടൻ കോണിപ്പടിയിലെ തീക്കുണ്ഡം ജ്വലിപ്പിക്കുക." കാശിഭടന്മാർ കൊല്ലപ്പെട്ട സ്ഥലത്ത് ഒരു കോലാടിനെ

കെട്ടിയിട്ടിരുന്നു. അവിടെ ഉയരത്തിരുന്നാൽ അതിനെ അവൾക്ക് വ്യക്തമായി കാണാമായിരുന്നു. കുറച്ചു സിംഹങ്ങളെയെങ്കിലും അമ്പെയ്തു വീഴ്ത്താമെന്ന് അവൾ പ്രതീക്ഷിച്ചു. ആടിനെ തീറ്റയായിക്കെട്ടിയിട്ടുകൊണ്ടുള്ള ആ പദ്ധതി വിജയിക്കുമെന്ന് കരുതി സതി ആ മുകൾത്തട്ടിൽ സിംഹങ്ങൾ വരുന്നതും കാത്തിരുന്നു.

മധുമതിയിലെ യുദ്ധം

പതിന്നാല്

ശിവൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ഭഗീരഥൻ, ദ്രപകു, ദിവോദാസ് എന്നിവർ ആ കപ്പലിന്റെ അമരത്ത് ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ചന്ദ്രന്റെ അസാന്നിദ്ധ്യം ആ പ്രദേശത്തെ മുഴുവനും ഇരുട്ടിന്റെ മേലങ്കികൊണ്ടു പുതപ്പിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഇടക്കിടെ ചിലച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ചീവീടുകളുടെ ശബ്ദദമൊഴിച്ചാൽ വളരെ നിശ്ശബ്ദമായിരുന്ന കാട് അവരെ പതിഞ്ഞ ശബ്ദത്തിൽ സംസാരിക്കുവാൻ നിർബ്ബന്ധിതരാക്കി.

"നമ്മുടെ സൈന്യത്തിൽ ലഹള°ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നും അതിനാൽ വെറും നൂറുപേരോടു മാത്രമേ തനിക്കു യുദ്ധം ചെയ്യേണ്ടതുള്ളൂവെന്നും വലിയൊരു വ്യൂഹത്തോടു പോരാടേണ്ടതില്ലെന്നും അയാളെ വിശ്വസിപ്പിക്കുക എന്നതാണ് നമ്മുടെ മുന്നിലുള്ള പ്രശ്നം.''' ശിവൻ മന്ത്രിച്ചു.

പെട്ടെന്ന് ശിവനൊന്ന് ഞെട്ടി. സംസാരം നിർത്തുവാൻ കൈ കൊണ്ട് ആംഗ്യം കാണിച്ച് അവൻ സാവധാനം എഴുന്നേറ്റ് കപ്പലിന്റെ കൈവരിക്കടുത്തേക്ക് നിരങ്ങിച്ചെന്ന് പതിയെ വില്ല് കൈയിലെടുത്ത് നിശ്ശബ്ദമായി ഒരമ്പ് തൊടുത്തു പിടിച്ചു. പിന്നെ ഒരിടിമിന്നൽ പോലെ കൈവരിക്കുമുകളിലേക്കുയർന്ന് അമ്പെയ്തു. കപ്പലിനടുത്തേക്ക് നീന്തിവരികയായിരുന്ന ആ കൊള്ളക്കാരന്റെ അനുയായിയുടെ ദേഹത്ത് അത് ചെന്നു തറച്ചതും വേദനകൊണ്ടൊരു നിലവിളി ഉയർന്നതും ഒപ്പമായിരുന്നു.

"പുറത്തു നേർക്കുനേർ വാടാ ഭീരു" ശിവൻ അലറി "ഒരു ആണിനെപ്പോലെ പോരാട്"

പെട്ടെന്നുണ്ടായ ബഹളം കേട്ട വന്യമൃഗങ്ങൾ നിലവിളിച്ചപ്പോൾ ആ കാട്ടിനകത്ത് വലിയൊരു കോലാഹലമുണ്ടായി. കഴുതപ്പുലികൾ ഓരിയിട്ടു. കടുവകൾ ഗർജ്ജിച്ചു. മാനുകൾ കരഞ്ഞു. നദിയിൽ എന്തോ പതിക്കുന്ന ശബ്ദം കേട്ടു. പരിക്കേറ്റ സഖാവിനെ രക്ഷിക്കുവാൻ ആരോ ശ്രമിക്കുന്നതായിരിക്കാം അത്. ആരോ കാടിനകത്തേക്ക് തിരിച്ചോടുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നതിനിടെ കമ്പുകളും ചില്ലകളും മറ്റും ഒടിയുന്നതിന്റെ ശബ്ദം ശിവൻ കേട്ടു.

അനുയായികൾ തിരിച്ചെത്തിയപ്പോൾ ശിവൻ മന്ത്രിച്ചു. "അത് മരണകാരണമാകാവുന്ന മുറിവൊന്നുമല്ല. നമുക്ക് പരശുരാമനെ ജീവനോടെ വേണം. ഓർമ്മിക്കുക, അത് നമ്മുടെ ദൗത്യത്തെ കൂടുതൽ ക്ലേശകരമാക്കുന്നു. പക്ഷേ, നമുക്കയാളെ ജീവനോടെ വേണം."

അപ്പോൾ കാട്ടിനകത്തുനിന്നും കനത്ത ഒരു ശബ്ദം അവർ കേട്ടു.

"ചുണകെട്ട ഭീരു. ആ കപ്പലിൽനിന്ന് പുറത്തുവരുവാൻ നിനക്കുധൈര്യമുണ്ടോ? ഒരു ആണിന്റെ പോരാട്ടവീര്യം ഞാൻ നിനക്കപ്പോൾ കാണിച്ചു തരാം."

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു " ഇത് വളരെ രസകരമായിരിക്കും."

— \$@ J 4 **®** —

സതി ഞെട്ടിയുണർന്നു. എന്തെങ്കിലും ശബ്ദം കേട്ടതുകൊണ്ടല്ല. ശബ്ദം നിലച്ചതുകൊണ്ടായിരുന്നു.

സതി ഇടതുഭാഗത്തേക്കു നോക്കി. തീ നല്ലപോലെ കത്തുന്നുണ്ടായിരുന്നു. വാളേന്തിയ രണ്ട് ഭടന്മാർ ആ കോണിപ്പടിയിൽ നിന്നുകൊണ്ട് തീ കത്തിക്കുന്നതിന് മേൽനോട്ടം വഹിച്ചു.

"കുറച്ചുകൂടി വിറകിട്ടുകൊടുക്കുക." സതി മന്ത്രിച്ചു.

ഉടൻതന്നെ ഭടന്മാരിലൊരാൾ വിറകു കൂട്ടിയിരുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് പതുങ്ങിവന്ന് കുറച്ച് വിറകെടുത്ത് കൊണ്ടുപോയി കോണിപ്പടിയുടെ നടുവിൽ ആളിക്കത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന തീക്കുണ്ഡത്തിലേക്കിട്ടു. അതിനിടയിൽ സതി അരമതിലിനടുത്തേക്ക് ശബ്ദമുണ്ടാക്കാതെ നടന്നു. രാത്രി മുഴുവനും ആട് കരയുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അത് കരയുന്നില്ല. ആ കൈവരിക്കപ്പുറത്തേക്ക് അവൾ ജാഗ്രതയോടെ നോക്കി. രാത്രി ചുറ്റുപാടും കറുപ്പിന്റെ കനത്ത ശവക്കച്ച വിരിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ പാഠശാലയിലെരിഞ്ഞ തീക്കുണ്ഡം അല്പം വെളിച്ചം വീശി, ആട് അപ്പോഴും അവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. അതപ്പോൾ നില്ക്കുകയായിരുന്നില്ല അതിന്റെ പിൻകാലുകൾ തകർന്നിരുന്നു. അത് കഠിനമായി പിടയുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"അവ ഇവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ടോ ദേവീ? സതിയുടെ അടുത്തേക്ക് നിരങ്ങിച്ചെന്നുകൊണ്ട് കാവാസ് പതിയെ ചോദിച്ചു. "ഉണ്ട്" സതി മന്ത്രിച്ചു.

പതുങ്ങിയതെങ്കിലും മുഴക്കമുള്ള ഒരു ഗർജ്ജനം അവർ കേട്ടു. കാട്ടിനകത്തുള്ള ഏതൊരു ജീവിയേയും ഭയപ്പെടുത്തുന്ന ഗർജ്ജനം. കവാസ് ഉടനെ തന്റെ വ്യൂഹത്തിലെ ഭടന്മാരെ ഉണർത്തി. വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് അവർ സിംഹം മുകളിലേക്ക് കയറുവാൻ സാധ്യതയുള്ള ആ കോണിപ്പടിയിലേക്ക് അതിനെ നേരിടുവാനായി ഇഴഞ്ഞു നീങ്ങി. സതി ആടിനെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ ആരോ എന്തോ വലിച്ചു നീക്കിക്കൊണ്ടുപോകുന്ന ശബ്ദം അവൾ കേട്ടു.

അവൾ കണ്ണുകൾ കൊണ്ട് ആയാസപ്പെട്ട അവിടേക്ക് സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. ഒന്ന്, രണ്ട്, മൂന്ന്, നാല്. അത് അവയുടെ പൂർണ്ണസംഘമായിട്ടില്ല. നാലാമത്തെ സിംഹം എന്തോ വലിച്ചുകൊണ്ടുപോകുന്നതായി അവൾക്കു തോന്നി.

"ഈശ്വരാ!" ഭീതിയോടെ സതി മന്ത്രിച്ചു.

ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ, സൂര്യാക്ഷന്റെ ശരീരമാണ് അത് വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയിരുന്നത്. അയാളുടെ കൈക്ക് ചെറിയ അനക്കമുണ്ടായിരുന്നു. അയാൾക്കിപ്പോഴും ജീവനുണ്ടായിരുന്നു. ജീവന്റെ നേർത്ത ലക്ഷണം.

ആ സംഘത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയ സിംഹം, ആ സംഘത്തിന്റെ നേതാവ് പൂർണ്ണരൂപത്തിൽ അവളുടെ കൺവെട്ടത്ത് പ്രത്യക്ഷമായി. അസാധാരണ വലിപ്പമുണ്ടായിരുന്നു അതിന്, സതി അതുവരെ കണ്ടതിൽ വെച്ച് ഏറ്റവും വലിയ സിംഹം. എന്നാൽ അതിന്റെ ശരീരം സട നിറഞ്ഞതായിരുന്നില്ല. കൗമാരക്കാരനായിരുന്നു അവൻ. ഒരുപക്ഷേ അതിന് ഒരു വയസ്സിലധികം പ്രായമുണ്ടാവില്ല.

അപ്പോൾ മനസ്സിന്റെ സ്വസ്ഥത കെടുത്തുന്ന ഒരു ചിന്ത സതിയുടെ ബുദ്ധിയിൽ മിന്നി. അവൾ ആ ജീവിയുടെ ശരീരം ഒരിക്കൽക്കൂടി ശ്രദ്ധിച്ചു. അതിന്റെ തൊലിപ്പുറത്ത് കടുവയുടെ ശരീരത്തിലുള്ളതുപോലുള്ള വരകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവനൊരു കൗമാരക്കാരനായിരുന്നില്ല! അവൾ നടുക്കത്തോടെ മന്ത്രിച്ചു. "സിംഹപ്പുലി."

"എന്ത്?"കാവാസ് മന്ത്രിച്ചു.

"അപൂർവ്വജന്തു. സിംഹവും പെൺകടുവയും ഇണചേർന്ന് സൃഷ്ടിക്കുന്ന സങ്കരജീവി. മാതാപിതാക്കളുടെ ഇരട്ടി വലിപ്പമുണ്ടായിരിക്കും അതിന്. അനവധി ഇരട്ടി ക്രുരതയും ഭീകരതയുമുണ്ടായിരിക്കും.

സിംഹപ്പുലി ആടിന്റെ അടുത്തേക്ക് നടന്നു. അടുത്തെത്തിയ മരണത്തെക്കണ്ട് ഭയപ്പെട്ട ആടിന്റെ മുൻകാലുകൾ മടങ്ങി. അത് കമഴ്ന്ന് വീണു. എന്നാൽ സിംഹപ്പുലി അതിനെ പ്രഹരിച്ചില്ല. അവൻ വാലുകൊണ്ട് അതിനെ അടിച്ച് അതിനു ചുറ്റും നടന്നു. അവൻ തന്റെ ഇരയെ തട്ടിയുരുട്ടി കളിക്കുകയായിരുന്നു.

സൂര്യാക്ഷനെ വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയിരുന്ന സിംഹം ആ ശരീരം താഴെയിട്ട് ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ വലതുകാലിൽ കടിക്കുവാനായി കുനിഞ്ഞു. സൂര്യാക്ഷൻ വേദനകൊണ്ട് ഉറക്കെ നിലവിളിച്ചിരിക്കാം. പക്ഷേ, അയാളുടെ കഴുത്തിൽ നിന്ന് രക്തം കുതിച്ചൊഴുകിയിരുന്നു. അയാൾക്ക് കരയാനുള്ള ശക്തിപോലുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. സൂര്യാക്ഷന്റെ കാൽ ചവച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സിംഹത്തിനുനേരെ സിംഹപ്പുലി പൊടുന്നനെ മുരണ്ടു. സിംഹം അതിനു മറുപടിയായി മുരണ്ടുവെങ്കിലും പിൻമാറി. എന്തായാലും സൂര്യാക്ഷനെ അതു പോലെ ഭക്ഷിക്കുവാൻ സിംഹപ്പുലി ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല.

സിംഹപ്പുലി അടുത്തയിടെ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ട നായകനാണ് മറ്റേസിംഹത്തിന് ഇപ്പോഴും ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് പ്രതിഷേധിക്കാനുള്ള കരുതെങ്കിലുമുണ്ട്.

സിംഹിയേയും കൂട്ടി ആടിനടുത്തേക്ക് മടങ്ങിവന്ന സിംഹപ്പുലി പിൻകാല് പൊക്കി ആ പ്രദേശത്തിനുചുറ്റും മൂത്രമൊഴിച്ച് അത് തന്റെ തട്ടകമാണെന്ന് ഒരിക്കൽകൂടി അടയാളപ്പെടുത്തി. അതിനുശേഷം അവൻ അലറി. ഉച്ചവും കരുത്തുമുള്ള അമർച്ച.

സന്ദേശം വ്യക്തം. അത് അവന്റെ തട്ടകമാണ്. അതിൽ ചെന്നുപെടുന്നതെന്തും അവനുള്ള ഇരയാണ്.

സതി നിശ്ശബ്ദദമായി തന്റെ അമ്പിനു നേരെ കൈയെത്തിച്ചു. സിംഹപ്പുലി ചത്തുകഴിഞ്ഞാൽ ആ സിംഹക്കൂട്ടത്തിന്റെ ഭീഷണി അവസാനിക്കും. പതിയെ ഒരമ്പ് വില്ലിൽ തൊടുത്ത് ഉന്നം പിടിച്ചു. നിർഭാഗ്യവശാൽ അവളാ അസ്ത്രമയച്ച സമയം ആ സിംഹപ്പുലി സൂര്യാക്ഷന്റെ ശരീരത്തിൽ തട്ടിത്തടഞ്ഞുവീണു. അവന്റെ ശരീരത്തിൽ തറക്കാതെ ആ അസ്ത്രം സിംഹിയുടെ കണ്ണിൽ തറച്ചു. വേദനകൊണ്ട് ഞെളിപിരികൊണ്ട് അവൾ കാട്ടിലേക്കോടി. മറ്റുള്ള സിംഹങ്ങളും അതുപോലെ കാട്ടിലേക്കോടി. എന്നാൽ സിംഹപ്പുലി ഈ ഇടപാടിൽ അസന്തുഷ്ടനായി തിരിഞ്ഞുനിന്നുകൊണ്ട് ദംഷ്ട്രങ്ങൾ കാട്ടി മുരണ്ടു. അവൻ കൈപ്പടമെത്തിച്ച സൂര്യാക്ഷന്റെ മുഖത്തടിച്ചു. മാരക പ്രഹരം. സതി വീണ്ടും ഒരസ്ത്രം തൊടുത്തുവിട്ടു. ഇത് സിംഹപ്പുലിയുടെ ചുമലിൽ തറച്ചു. അവൻ അലറിക്കൊണ്ട് തിരിച്ചോടി.

"സിംഹി താമസിയാതെ ചത്തുകൊള്ളും." സതി പറഞ്ഞു.

"പക്ഷേ, സിംഹപ്പുലി മടങ്ങിവരും." കാവാസ് പറഞ്ഞു "മുൻപത്തേക്കാൾ ക്രുദ്ധനായിരിക്കും അവൻ. ഗ്രാമീണരുമായി സ്ഥലം വിടുന്നതായിരിക്കും നമുക്ക് നല്ലത്." സതി തലയാട്ടി.

— \$@ T A ⊗ —

സൂര്യൻ രാത്രിയെ ഭേദിച്ച് അപ്പോൾ പൊട്ടിവിടർന്നതേയുള്ളൂ.

"നിങ്ങൾ പോകണം. നിങ്ങൾക്കിനി വേറെ വഴിയില്ല" സതി പറഞ്ഞു. വളരെ വ്യക്തമായിക്കഴിഞ്ഞ ഒരു കാര്യത്തിനുവേണ്ടി ഗ്രാമീണരുമായി തർക്കിക്കേണ്ടി വരുമെന്ന് സതിക്ക് വിശ്വസിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല.

അപ്പോൾ രണ്ടാം യാമത്തിന്റെ തുടക്കമേ ആയിരുന്നുള്ളൂ. സൂര്യാക്ഷന്റെ ശരീരത്തെ വിഴുങ്ങിയ ചിതയുടെ സമീപം നിലക്കുകയായിരുന്നു അവൾ. സങ്കടകരമെന്നു പറയട്ടെ, ആ ധീരാത്മാവിനു വേണ്ടി പ്രാർത്ഥിക്കുവാൻ ആരും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

"ആ ജന്തുക്കൾ തിരിച്ചു വരികയില്ല" ഒരു ഗ്രാമീണൻ പറഞ്ഞു. "ഗ്രാമ മുഖ്യൻ പറയുന്നതാണ് ശരി, സിംഹങ്ങൾ മടങ്ങിവരികയില്ല."

"എന്തൊരസംബന്ധം' സതി തർക്കിച്ചു."സിംഹപ്പുലി അവന്റെ സാമ്രാജ്യം അടയാളപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഒന്നുകിൽ നിങ്ങൾ അവനെ കൊല്ലുക, അല്ലെങ്കിൽ ഈ പ്രദേശം വിട്ടുപോവുക. മൂന്നാമതൊരു പോംവഴിയില്ല. ഈ പ്രദേശത്ത് നിങ്ങളെ സ്വതന്ത്രമായി ജീവിക്കുവാൻ അവൻ സമ്മതിക്കില്ല. അവന് അവന്റെ സംഘത്തിന്മേലുള്ള നിയന്ത്രണം നഷ്ടപ്പെടും."

ഒരു ഗ്രാമീണ സ്ത്രീ തർക്കിക്കുവാൻ മുതിർന്നു. "സൂര്യാക്ഷന്റെ രക്തത്തിലൂടെ പ്രേതങ്ങൾക്ക് ചെറിയൊരു സമാധാനം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഏറ്റവും കൂടിയാൽ നമുക്കൊരു ബലി കൂടി നല്കേണ്ടിവരും. അതോടെ അവ പൊയ്ക്കൊള്ളും."

"ഒരു ബലിദാനം കൂടിയോ? സതി അമ്പരന്നുകൊണ്ട് ചോദിച്ചു.

"അതെ." ഗ്രാമത്തലവൻ പറഞ്ഞു. "ഗ്രാമത്തിലെ തൂപ്പുകാരനും കുടുംബവും മറ്റുള്ളവർക്കുവേണ്ടി സ്വയം ബലികൊടുക്കാൻ സന്നദ്ധനാണ്."

മെലിഞ്ഞ നാരുപോലുള്ള ഒരു മനുഷ്യനെയാണ് സതി തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോൾ കണ്ടത്. കുറച്ചു ദിവസമായി വിറകുണ്ടാക്കി അവിടെയുള്ള മൃതദേഹങ്ങൾ ദഹിപ്പിക്കുകയായിരുന്നു അയാളുടെ ജോലി. അയാളുടെ പുറകിലായി അതുപോലെത്തന്നെ മെലിഞ്ഞ് നിശ്ചയദാർഡ്യമുള്ള ഒരു സ്ത്രീ നില്പുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ ഉടുമുണ്ടിൽ പിടിച്ച രണ്ടോ മൂന്നോ വയസ്സു മാത്രം വരുന്ന രണ്ടു കുഞ്ഞുങ്ങൾ അമ്മയും അച്ഛനും തിരഞ്ഞെടുത്ത പുതിയ വിധിയെക്കുറിച്ചറിയാതെ നില്പുണ്ടായിരുന്നു.

മുഷ്ടി ചുരുട്ടിപ്പിടിച്ച് സതി ഗ്രാമമുഖ്യന്റെ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞു. അത് തെറ്റാണ്! "ഇയാൾ ഏറ്റവും ശേഷി കുറഞ്ഞ ആളായതുകൊണ്ടാണോ ഇയാളേയും കുടുംബത്തേയും ബലികൊടുക്കുവാൻ നിങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചത്!

"അല്ല. സ്വാമിനി" തൂപ്പുകാരൻ പറഞ്ഞു. "ഇത് എന്റെ തീരുമാനമാണ്. എന്റെ വിധി. എന്റെ മുൻജന്മ ചെയ്തികൾ മൂലമാണ് ഞാൻ താഴ്ന്ന കുലത്തിൽ ജനിച്ചത്. ഞാനും കുടുംബവും ഈ ഗ്രാമത്തിന്റെ നന്മക്കുവേണ്ടി സ്വന്തം ജീവൻ ബലി നല്കുവാൻ തയ്യാറാണ്. ഈശ്വരൻ ഞങ്ങളുടെ ഈ സൽപ്രവൃത്തികണ്ട് അടുത്ത ജന്മത്തിൽ ഞങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കും."

"ഞാൻ നിങ്ങളുടെ ധീരതയെ അഭിനന്ദിക്കുന്നു" സതി പറഞ്ഞു "പക്ഷേ,

ഇതൊന്നും സിംഹങ്ങളെ തടഞ്ഞു നിർത്തുകയില്ല. നിങ്ങളെ എല്ലാവരേയും ഇവിടെനിന്ന് തുരത്തുന്നതുവരെയോ കൊല്ലുന്നതുവരെയോ അവയുടെ ആക്രമണം തുടരും."

"ഞങ്ങളുടെ ചോര അവരെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തും, ദേവീ. ഗ്രാമമുഖ്യൻ അത് ഞങ്ങളോടു പറഞ്ഞു. എനിക്ക് ഇക്കാര്യത്തിൽ നല്ല ഉറപ്പുണ്ട്."

സതി ആ തൂപ്പുകാരനെ ഉറ്റുനോക്കി. അന്ധവിശ്വാസത്തെ യുക്തികൊണ്ട് ജയിക്കാനാവില്ല. അവൾ ആ കുട്ടികളെ നോക്കി. അവർ രണ്ടുപേരും പരസ്പരം തോണ്ടി ഉറക്കെ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. പെട്ടെന്ന് ചിരി നിർത്തി അവർ അവളെ അദ്ഭുതത്തോടെ നോക്കി. വിദേശത്തുനിന്നുള്ള ഈ സ്ത്രീ എന്തിനാണ് തങ്ങളെ ഉറ്റുനോക്കുന്നത് എന്നായിരുന്നു അവരുടെ വിചാരം. ഈ സംഭവം അനുവദിക്കാന് പാടില്ല

"ഞാനിവിടെ താമസിക്കും. എല്ലാ സിംഹങ്ങളേയും കൊല്ലുന്നതുവരെ ഞാനിവിടെ താമസിക്കും. പക്ഷേ, നിങ്ങൾ സ്വയം ബലികൊടുക്കാൻ പാടില്ല. മനസ്സിലായോ?"

ആ നിർദ്ദേശം തീർത്തും വിചിത്രമായി തോന്നിയ അയാൾ സതിയെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കി. സതി കവാസിനു നേർക്ക് തിരിഞ്ഞു. അയാൾ ഉടനെ സൈനികരെ പാഠശാലയ്ക്കക്കടുത്തേക്ക് നയിച്ചു. ഈ സംഭവങ്ങളുടെ ഗതിയിൽ അസന്തുഷ്ടരായ അവരിൽ ചിലർ തർക്കിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

— \$@ # A B —

വൃക്ഷത്തലപ്പുകളിൽ കയറി ഇരുന്നിരുന്ന പരശുരാമന്റെ ചാരന്മാർ വളരെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം കാര്യങ്ങൾ നിരീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ശിവനും ഭഗീരഥനും കപ്പലിന്റെ മുകൾത്തട്ടിൽ നില്പ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവർ എന്തോ പറഞ്ഞ് തർക്കിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. കപ്പലിൽനിന്ന് മധുമതിനദിയിലേക്ക് ഇറക്കി വിട്ട മൂന്ന് ഒറ്റപ്പായ് തോണികൾ പതുക്കെ ആടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

അവസാനം എന്തോ ക്ഷോഭപ്രകടനം നടത്തിയശേഷം ശിവൻ ഒരു ഒറ്റപ്പായ്ത്തോണിയിലേക്ക് കയറി. അതിൽ ദ്രപകുവും നന്തിയും വീരഭദ്രനും മുപ്പതു പടയാളികളുമുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ പിന്നാലെ നിറയെ പടയാളികളുമായി സഞ്ചരിച്ച രണ്ട് ഒറ്റപ്പായ്ത്തോണികളെ അവൻ നോക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ശിവൻ സൂചന നല്കിയതോടെ അവർ നദീതീരം ലക്ഷ്യമാക്കി തുഴഞ്ഞു തുടങ്ങി.

എന്നാൽ കപ്പലാകട്ടെ നങ്കൂരം വലിക്കാനുള്ള തയ്യാറെടുപ്പിലായിരുന്നു.

— \$@f4**®** —

ഒരുചാരൻ മറ്റേ ചാരനെ നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചു. "നൂറു ഭടന്മാർ. നമുക്ക് പരശുരാമസ്വാമിയോട് അക്കാര്യം ബോധിപ്പിക്കാം.

മധുമതി നദിയിലെ നിർലോഭമായ ജലവും ബ്രംഗയുടെ ഫലഭൂയിഷ്ഠമായ മണ്ണും ചേർന്ന് കനത്ത ഭീകരമായ ഒരു വനത്തിന് രൂപം നല്കി. ശിവൻ ആകാശത്തേക്കു നോക്കി. കനത്ത പച്ചിലച്ചാർത്തിനിടയിലുടെ സൂര്യപ്രകാശത്തിന്റെ ശകലങ്ങൾ കടന്നുവന്നു. സൂര്യൻ അസ്തമയത്തിലേക്കുള്ള യാത്രയിലാണെന്ന് ആ രശ്മിയുടെ ദിശ ശിവനോടു സൂചിപ്പിച്ചു.

ശിവന്റെ പടയണി ഇരുപതു നാഴികയിലധികമെടുത്താണ് മിക്കവാറും

അഭേദ്യമായ ആ കൊടും കാടിനുള്ളിലേക്ക് വഴി വെട്ടിത്തെളിച്ചുണ്ടാക്കി ആ കൊള്ളക്കാരന്റെ നീക്കങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിയത്. ഭക്ഷണം കഴിച്ചതിനാൽ ശാരീരികമായി തൃപ്തരായിരുന്നുവെങ്കിലും ശിവന്റെ സൈനികർ എന്തെങ്കിലും ജോലി ചെയ്യാൻ അവസരം ലഭിക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയുള്ള കാത്തിരിപ്പുമൂലം അസ്വസ്ഥരായിത്തീർന്നിരുന്നു.

പരശുരാമൻ ആ സ്ഥലത്ത് വെച്ച് ഒരു യുദ്ധം ചെയ്യാൻ താത്പര്യം കാണിച്ചിരുന്നില്ല.

പെട്ടെന്ന് ശിവൻ കൈ ഉയർത്തി. പടയണി നിന്നു. ദ്രപകു ശിവന്റെ അടുത്തേക്ക് പതുങ്ങിച്ചെന്നുകൊണ്ട് മന്ത്രിച്ചു. "അതെന്താ സ്വാമി?"

ശിവൻ കണ്ണുകൊണ്ട് ചൂണ്ടി മന്ത്രിച്ചു "ഈ പ്രദേശത്ത് ചതി ഒളിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ട്."

ആശയക്കുഴപ്പത്തിൽ പെട്ടതുപോലെ ദ്രപകു തുറിച്ചു നോക്കി. "ആ കുറ്റിക്കാട്ടിലുള്ള പഴുത് നോക്കു" ശിവൻ പിറുപിറുത്തു.

ദ്രപകു ചുഴിഞ്ഞുനോക്കി "അവർ ഇതിലൂടെ കടന്നിട്ടുണ്ട്. ഈ വഴി വെട്ടി വെളുപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്."

"ഇല്ല" മുന്നോട്ടു നോക്കിക്കൊണ്ട് ശിവൻ പറഞ്ഞു. "നടക്കുന്നതിനായി ഈ വഴി വെട്ടിവെളിപ്പിച്ചിട്ടില്ല. ഇതിലൂടെ കടന്നുപോയിട്ടുണ്ട് എന്ന് നമ്മളെ ബോധിപ്പിക്കുവാനായി വഴിവെട്ടിയിരിക്കുകയാണ്. ഇതിലൂടെ ചെന്നാൽ കെണിയായിരിക്കും."

"സ്വാമി, അങ്ങേക്ക് ഉറപ്പാണോ?"ശിവൻ സാവധാനം തന്റെ വില്ലെടുക്കുവാൻ കൈയെത്തിക്കുന്നത് കണ്ട ദ്രപകു ചോദിച്ചു.

ശിവൻ പൊടുന്നനെ തിരിഞ്ഞു. തൽക്ഷണം ഒരു അമ്പെടുത്ത് തൊടുത്തു പിടിച്ചു. ഉടൻതന്നെ അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന മരങ്ങളിലൊന്നിന്റെ മുകളിലേക്ക് എയ്തു. മുറിവേറ്റ ഒരുത്തൻ ആ മരത്തിൽ നിന്ന് താഴെ വന്നു പതിക്കുന്നതിന്റെ ശബ്ദം കേട്ടു.

"ഇത് വഴി" വലതുവശത്തേക്ക് ഓടിക്കൊണ്ട് ശിവൻപറഞ്ഞു. കുതിച്ചോടിക്കൊണ്ടിരുന്ന ശിവന്റെ ഒപ്പമെത്താൻ സൈനികർ പാടുപെട്ടു. കുറച്ചു നിമിഷങ്ങൾ അവർ ഓടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ശിവൻ പെട്ടെന്ന് നദീതീരത്തേക്കാണ് പ്രവേശിച്ചത്. അവിടെ അയാൾ നിശ്ചലനായതുപോലെ നിന്നു.

"ഞാൻ കാത്തുനില്ക്കാം" ശിവനെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കി പരിഹസിക്കുന്ന മട്ടിൽ പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "നിന്റെ ആളുകളെ യഥാസ്ഥാനങ്ങളിൽ വിന്യസിച്ചുകൊൾക."

ശിവൻ അയാളെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കി. കരുത്തനായിരുന്നു. പരശുരാമൻ. ശിവനേക്കാൾ അല്പം ഉയരം കുറവായിരുന്നെങ്കിലും കനത്തെ പേശികൾ നിറഞ്ഞതായിരുന്നു അയാളുടെ ശരീരം. ചുമലുകൾ വിരിച്ചുപിടിച്ച അയാളുടെ വീപ്പ പോലുള്ള നെഞ്ച് ഉയരുകയും താഴുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അയാളുടെ ഇടതുകൈയിൽ വലിയ ഒരു വില്ലുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ശരാശരി മനുഷ്യൻ ഉപയോഗിക്കുന്നതിനേക്കാളും വളരെ വലുതായിരുന്നു അത്. എന്നാൽ കരുത്തുറ്റ അയാളുടെ കൈകൾക്ക് അതിന്റെ ഞാൺ വലിക്കുവാനുള്ള ശക്തിയുണ്ടായിരുന്നു എന്ന കാര്യം വ്യക്തം. അയാളുടെ തോളിൽ അസ്ത്രങ്ങൾ നിറച്ച ഒരു ആവനാഴിയും അയാളുടെ ശരീരത്തിന്റെ ഒരു ഭാഗത്ത് അയാളെ ഏറ്റവും പ്രശസ്തനാക്കിയ ആയുധം തൂങ്ങിക്കിടന്നിരുന്നു. തന്റെ മുന്നിൽ വന്നുപെടുന്ന ശത്രുക്കളുടെ തലകൊയ്യുന്നതിനുള്ള ആയുധം. കൈക്കോടാലി. ഒരു കാവിമുണ്ടാണ് അയാൾ ഉടുത്തിരുന്നത്, പക്ഷേ, പടച്ചട്ട അണിഞ്ഞിരുന്നില്ല. ബ്രാഹ്മണീയമായ അനുഷ്ഠാനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി ഒരു

കുടുമയൊഴികെ തലയോട്ടിയിലെ ബാക്കിയുള്ള ഭാഗമെല്ലാം ക്ഷൗരം ചെയ്തു നീക്കിയിരുന്നു. ഇടതു ചുമലിൽനിന്ന് നെഞ്ചിലൂടെ വലതുഭാഗത്തെ ഉദരത്തിനു മുകളിലൂടെ അയാളുടെ പൂണുൽ നീണ്ട് കിടന്നിരുന്നു. അയാളുടെ മുഖത്ത് നീണ്ട വലിയ താടി.

തന്റെ സൈനികരെല്ലാവരും തൽസ്ഥാനത്ത് നിരയൊപ്പിച്ച വരിവരിയായിനിന്നുകഴിഞ്ഞുവോ എന്നറിയുന്നതിനായി ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. അവൻ മണം പിടിച്ചു. എന്താണത്?

പ്രഹാര ദീപങ്ങൾ കത്തിക്കുവാനായി മെലൂഹക്കാർ ഉപയോഗിച്ചിരുന്ന ഒരിനം മെഴുകിന്റെ ഗന്ധം മൂക്കിലടിച്ചതുപോലെ അയാൾക്കു തോന്നി. അയാൾ താഴേക്കുനോക്കി. മണൽത്തിട്ട സ്വച്ഛമായിരുന്നു. അയാളുടെ ആൾക്കാർ സുരക്ഷിതരായിരുന്നു. ശിവൻ വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ച് ഉറക്കെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു.

"കീഴടങ്ങിക്കൊള്ളുക, പരശുരാമൻ. താങ്കൾക്ക് നീതി ലഭിക്കും." പരശുരാമൻ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. "നീതി?! ഈ നശിച്ച രാജ്യത്ത്?'

ശിവൻ കണ്ണുകൾ ഒരു വശത്തേക്കു തിരിച്ചു. അയാളുടെ സൈനികർ തൽസ്ഥാനത്തുണ്ടായിരുന്നു. തയ്യാർ "ഒന്നുകിൽ നിങ്ങൾക്കു നീതിക്കുമുന്നിൽ തല കുനിക്കാം. അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ ജ്വാലകൾ താങ്കളെ വിഴുങ്ങുന്നത് നേരിട്ടനുഭവിക്കാം. ഇതിലേതാണ് താങ്കൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നത്?"

പരശുരാമൻ അടക്കിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ അനുയായികളിലൊരുത്തന്നെ നോക്കി തലയാട്ടി. അയാൾ ഒരു അസ്ത്രമുയർത്തി അതിന്റെ അഗ്രം തീയിൽ തൊടുവിച്ചു. പിന്നെ ആ കത്തുന്ന അസ്ത്രത്തെ വായുവിലേക്ക്, സൂര്യവംശികളുടെ സൈനികവിന്യാസപ്രദേശത്തിനപ്പുറത്തേക്ക് എയ്തുവിട്ടു.

എന്തായിരിക്കും?

സൂര്യപ്രകാശത്തിൽ ഒരു നിമിഷം ആ അസ്ത്രത്തിന്റെ കാഴ്ച ശിവന് നഷ്ടപ്പെട്ടു. ശിവന്റെ ആളുകളുടെ പുറകുവശത്ത് കുറച്ചകലെയായി ആ അസ്ത്രം ചെന്നു പതിച്ചു. തൽക്ഷണം അത് അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന മെഴുകിനെ കത്തിച്ചു. ആർക്കും കടന്നുപോകാൻ കഴിയാത്തവിധം അഭേദ്യമായ ഒരതിർത്തി തീർത്തുകൊണ്ട് ആ തീജ്വാലകൾ പെട്ടെന്ന് പടർന്നു. സൂര്യവംശികൾ ആ നദിക്കരയിൽ രൂപപ്പെട്ട കെണിയിൽ അകപ്പെട്ടു. പിന്തിരിഞ്ഞോടുക സാധ്യമല്ലായിരുന്നു.

"നീ നിന്റെ അസ്ത്രങ്ങൾ പാഴാക്കുകയാണ്. വിഡ്ഢീ" ശിവൻ ഉറക്കെ പറഞ്ഞു. "ഇവിടെനിന്നാരും പിന്തിരിഞ്ഞോടില്ല."

പരശുരാമൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "നിങ്ങളെ കൊല്ലുന്നത് ഞാൻ ആസ്വദിക്കാൻ പോവുകയാണ്."

ശിവനെ അതിശയിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, പരശുരാമനന്റെ അമ്പെയ്ത്തുകാരൻ തിരിഞ്ഞ് മറ്റൊരു അസ്ത്രം കത്തിച്ച് അത് നദിയിലേക്കു തൊടുത്തുവിട്ടു. നാശം!

പരശുരാമന്റെ ആളുകൾ കനംകുറഞ്ഞ ചെറുവള്ളങ്ങൾ തൊട്ടുതൊട്ട് ചേർത്തുകെട്ടി പുഴയുടെ വളവിൽ തീരത്തോടു തൊട്ട് കമാനാകൃതിയിൽ നിരത്തിയിരുന്നു. നിറയെ മെഴുകു നിറച്ചിരുന്ന ഈ തോണികൾ ആ തീപ്പന്തംപോലുള്ള അസ്ത്രം ചെന്നുകൊണ്ടയുടനെ കത്തിജ്വലിച്ചു. ആ വൻതീജ്വാല പുഴയ്ക്കു തീ പിടിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലുള്ള ഒരു തോന്നലുളവാക്കി. പർവ്വതേശ്വരന്റെ ഒറ്റപ്പായതോണികൾക്ക് അകത്തേക്കു നുഴഞ്ഞുകയറാൻ കഴിയാത്തവിധം അത്രയധികം ഉയരത്തിലേക്ക് തീജ്വാലകൾ ഉയർന്നു. പരിഹാസപൂർവ്വം പരശുരാമൻ ശിവനെ നോക്കി. "നമ്മുടെ ഈ ആഹ്ലാദം നമുക്കിടയിലേക്കു മാത്രമായി ചുരുക്കിയാലെന്താ?"

ശിവൻ ഉടനെ ദ്രപകുവിനെ നോക്കി തല കുലുക്കി. അയാൾ ഉടൻ എന്തോ കല്പന നല്കി. ആകാശത്തിലേക്കുയർന്ന അസ്ത്രം നീലനിറത്തിലുള്ള ജ്വാലകളായി പൊട്ടിച്ചിതറി. പർവ്വതേശ്വരന് അങ്ങോട്ടുവരാനുള്ള സൂചനയായിരുന്നു അത്. എന്നാൽ മെലൂഹന്മാരുടെ സർവ്വസൈന്യാധിപന് മധുമതി നദിയിലെ അഗ്നിച്ചുമരുകളെ ഭേദിച്ചുകൊണ്ട് കടന്നുവരാൻ എങ്ങനെ കഴിയുമെന്ന കാര്യം ശിവന് അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. ചെറിയ ഒറ്റപ്പായ് തോണികൾക്ക് അതിലൂടെ കടക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. തറയിൽ ഉറച്ചുപോകുമെന്നതിനാൽ ആ വലിയ കപ്പലിന് തീരത്തേക്ക് അടുക്കുവാനും സാധിച്ചില്ല.

ആരും വരുന്നില്ല. നമുക്ക് തന്നെ ഇത് അവസാനിപ്പിക്കേണ്ടതായി വരും. "നിന്റെ അവസാനത്തെ അവസരമാണിത് കാട്ടാളാ"തന്റെ വാൾ മുന്നോട്ട് തള്ളിപ്പിടിച്ച് ശിവൻ അലറി.

പരശുരാമൻ വില്ല് താഴെയിട്ടു. അയാളുടെ അനുചരന്മാരെല്ലാവരും പരശുരാമന്റെ കല്പന പ്രകാരം അമ്പ് താഴെയിട്ട ശേഷം അംഗ ആയുധം പുറത്തെടുത്തു. പരശുരാമൻ കൈക്കോടാലി പുറത്തെടുത്തു. നിഷ്ടൂരമായ ഒരു പോരാട്ടം തന്നെയാണ് അയാൾ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നത്. "അല്ല, ബ്രംഗൻ! നിന്റെ അവസാനത്തെ അവസരമായിരുന്നു അത്. നിന്റെ അന്ത്യം വേദനാപൂർണ്ണവും സാവധാനത്തിലുള്ളതുമാക്കാൻ പോവുകയാണ് ഞാൻ."

ശിവൻ വില്ല് താഴെയിട്ട് പരിച ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു. അയാൾ തന്റെ സൈനികരോട് കല്പിച്ചു "ജാഗ്രത! അവരെ കരവാളുകൊണ്ട് നേരിടുക. പരിക്കേല്പ്പിക്കുക മാത്രം, കൊല്ലരുത്! നമുക്കവരെ ജീവനോടെ വേണം."

സൂര്യവംശികൾ പരിചയുമായി മുന്നോട്ടു ചെന്നു. വാൾ വലിച്ചെടുത്തു. കാത്തുനിന്നു.

പരശുരാമൻ മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു. അയാൾക്കു പുറകെ അതിനിഷ്ഠരന്മാരായ അനുചരരുമുണ്ടായിരുന്നു.

കൊള്ളക്കാർ ശിവന്റെ ആളുകൾക്കുനേരെ ആസുരമായ വേഗതയോടെയും മെയ്വഴക്കത്തോടെയും പരശുരാമന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ പാഞ്ഞടുത്തു. അയാളുടെ കൈയിൽ രക്ഷക്കായി പരിചയുണ്ടായിരുന്നില്ല. ആ കൈക്കോടാലി പിടിക്കുവാൻ രണ്ടുകൈയും ആവശ്യമായിരുന്നു. അയാൾ ശിവന്റെ നേർക്കാണ് പാഞ്ഞുവന്നത്. എന്നാൽ ദ്രപകു തന്റെ ഇടതുഭാഗത്തേക്കു കുതിച്ച് വീശിവെട്ടി. ഒരു നിമിഷനേരത്തേക്ക് ദ്രപകുവിന്റെ ആ കുതിപ്പിൽ പരശുരാമൻ അമ്പരന്നുപോയി. ദ്രപകുവിന്റെ ആ വീശിവെട്ട് തടയുവാനായി അയാൾ തന്റെ മഴുകൊണ്ട് ഊക്കോടെ ഒന്നു വീശി, തന്റെ മുറിഞ്ഞുപോയ ഇടതുകൈയോട് ചേർത്തിരുന്ന കൊളുത്തിലുറപ്പിച്ച പരിചകൊണ്ട് ദ്രപകു ആ വെട്ട് തടുക്കുവാൻ നോക്കി. ആ കനത്ത ഭീമൻ മഴു തോലുകൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞിരുന്ന വെങ്കല പരിചയെ ഭേദിച്ചു. അന്ധാളിച്ചുപോയ ദ്രപകു പരിച കൊണ്ട് തിരികെ വീശി തന്റെ കൈയിലിരുന്ന വാൾ പരശുരാമന്റെ പൊങ്ങി വരുന്ന ചുമലിനു നേർക്കു താഴ്ത്തി.

അതിനിടയ്ക്ക് ഒരു കൊള്ളക്കാരന്റെ കനത്തവെട്ടിൽനിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുമാറുന്നതിനായി ഒറ്റക്കാലിൽ നിന്നുകൊണ്ട് ഒന്നു തിരിഞ്ഞുമാറിയ ശേഷം പരിചയ്ക്കൊപ്പം വാൾ കൂടി മുന്നോട്ടു തള്ളി. കൊള്ളക്കാരന് നിയന്ത്രണം നഷ്ടപ്പെട്ടപ്പോൾ ശിവൻ അനായാസം വാളൊന്ന് വെട്ടിവീശി ശത്രുവിന്റെ കൈത്തണ്ട വേർപ്പെടുത്തി. ആ കൊള്ളക്കാരൻ താഴെ വീണു. വികലാംഗനായെങ്കിലും അവന് ജീവനുണ്ടായിരുന്നു. പെട്ടെന്ന് തിരിഞ്ഞ ശിവൻ മറ്റൊരുത്തന്റെ വെട്ട് തടുത്ത് മാറ്റി.

ഒരു ശത്രുഭടന്റെ വലതു ചുമലിൽ നിന്ന് വാൾ ഊരിയെടുത്ത് നന്തി അവൻ അവിടെ കിടന്നുകൊള്ളട്ടെയെന്നു കരുതി പരിചകൊണ്ട് അവനെ ഇടിച്ച് താഴെക്കിട്ടു. എന്നാൽ നന്തിയെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് പരിച താഴെയിട്ട ആ കൊള്ളക്കാരൻ, മുറിവേല്ക്കാത്ത തന്റെ ഇടതുകൈയിലേക്ക് വാൾ മാറ്റിപ്പിടിച്ച പോരാടുവാൻ ചാടിയെഴുന്നേറ്റു. തന്റെ പരിചകൊണ്ട് അവന്റെ വെട്ടു തടുത്ത നന്തി അവന്റെ മുറിവേറ്റ വലതുകൈയിൽ പരിച അമർത്തിപ്പിടിച്ചു. ആ കോലാഹലത്തിനിടയിൽ നന്തിയുടെ അട്ടഹാസമുയർന്നു "കീഴടങ്ങടാ വിഡ്ഢീ!"

എന്നാൽ വീരഭദ്രന് തന്റെ ശത്രുക്കളെ ജീവനോടെ തറപറ്റിക്കാനുള്ള ഭാഗ്യം ലഭിച്ചില്ല. രണ്ടു ശത്രുക്കളെ കൊന്നു തള്ളിയ അവൻ അർപ്പണബോധമുള്ള മൂന്നാമതൊരുത്തനെ കൊല്ലാതിരിക്കുവാൻ കഷ്ടപ്പെടുകയായിരുന്നു. വാൾ പിടിച്ചിരുന്ന മുറിവേറ്റ കൈ അവഗണിച്ച് ഇടതുകൈകൊണ്ട് അവൻ വാൾ എടുത്തു. അമ്പരന്നുപോയ വീരഭദ്രൻ പരിചകൊണ്ട് ആ ശത്രുഭടന്റെ തലയിലിടിച്ചു. ആ കൊള്ളക്കാരൻ അപ്പോൾ ഒന്നു കുനിഞ്ഞ് തന്റെ ചുമൽ പരിചയുടെ നേർക്ക് തിരിച്ചുകൊടുത്തുകൊണ്ട് ഇടതുകൈകൊണ്ട് ആ വാൾഒന്നാഞ്ഞുവീശി, ആ വെട്ട് വീരഭദ്രന്റെ വയറ്റിനുമേൽ മുറിവുണ്ടാക്കി. ക്ഷുഭിതനായ ഭദ്രൻ ശത്രുവിന്റെ ഒഴിഞ്ഞുകിടന്നിരുന്ന ഭാഗത്തുകൂടെ അവന്റെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് തന്റെ വാൾ കുത്തിക്കയറ്റി.

"നാശം!" നിരാശയോടെ വീരഭദ്രൻ അലറി. "നിനക്ക് വെറുതെയൊന്നു കീഴടങ്ങി തന്നാലെന്താ?"

പോർക്കളത്തിന്റെ മറ്റൊരു മൂലയിൽ ശിവൻ താൻ നേരിട്ട കൊള്ളക്കാരന്റെ ഒരു വശത്ത് പരിച വീശിയിടിച്ചു. ഒഴിഞ്ഞുമാറിയ ആ ശത്രുവിന്റെ മുഖത്ത് ചെറിയൊരു കീറലുണ്ടായെങ്കിലും വലിയൊരു പ്രഹരത്തിൽനിന്ന് അവൻ രക്ഷപ്പെട്ടു.

ശിവനിപ്പോൾ വിഷമിച്ചു തുടങ്ങിയിരുന്നു. നിരവധി ആളുകൾ കൊല്ലപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. കൊല്ലപ്പെട്ടവരിൽ ഭൂരിഭാഗവും പരശുരാമന്റെ ഭാഗത്തുള്ളവരായിരുന്നു. അവരെ ശിവന് ജീവനോടെ വേണമായിരുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ആ നാഗന്മാരുടെ ഔഷധം അവനു ലഭിക്കുകയില്ല. അപ്പോൾ അവൻ വലിയൊരു ശബ്ദം കേട്ടു. പർവ്വതേശ്വരന്റെ ശംഖനാദം. അവര്വരികയാണ്

കനത്ത മുറിവേല്പ്പിച്ചുകൊണ്ട് ശിവൻ തന്റെ പരിച ആ കൊള്ളക്കാരന്റെ തലയിലിടിച്ചു. ഇത്തവണ വിജയകരമായി അവനെ വീഴ്ത്തുവാൻ അവന് സാധിച്ചു. ശിവൻ തല ഉയർത്തി മന്ദഹസിച്ചു.

കത്തിയാളിക്കൊണ്ടിരുന്ന കുഞ്ഞുതോണികൾക്കിടയിലൂടെ സൂര്യവംശി കപ്പൽ തറയിലേക്ക് തള്ളിക്കയറി. അതിന്റെ പുറംതോട് കരയിലുറച്ചു. മധുമതി നദിയിലുയർന്ന തീജ്വാല ഒരു ഒറ്റപ്പായ്ക്ക് തോണിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വലിയതായിരുന്നു. എന്നാൽ വലിയൊരു കപ്പലിന് അത് വലുതല്ലായിരുന്നു. കരയിൽ കപ്പൽ ഇടിച്ചു കയറ്റിയാൽ ബ്രംഗയിലേക്കു മടങ്ങുവാൻ അവർക്കു വേറെ മാർഗ്ഗമില്ല. അതിനാൽ സൂര്യവംശികൾ അങ്ങനെ ചെയ്യുക യില്ലെന്നാണ് പരശുരാമൻ കരുതിയിരുന്നത്. സൂര്യവംശികളുടെ നിശ്ചയദാർഢ്യത്തെക്കുറിച്ചും അവരുടെ സൈനികമേധാവി പർവ്വതേശ്വരന്റെ ധീരതയെക്കുറിച്ചും കണക്കുകൂട്ടുന്നതിൽ പരശുരാമന് തെറ്റു പറ്റിയിരുന്നു.

പരശുരാമന്റെ നിരയിലെ നിരവധി ആളുകളെ തകർത്തുകൊണ്ടാണ് ആ

കപ്പൽ കരയിലേക്ക് ഇടിച്ചു കയറിയത്.

കപ്പൽ മണൽതിട്ടയിലേക്ക് ഇടിച്ചു കയറിയ ഉടൻ പർവ്വതേശ്വരൻ ചാടിയിറങ്ങി.

പർവ്വതേശ്വരന്റെ അരയിൽ കെട്ടിയിരുന്ന വടം വലിയ ഉയരത്തിൽനിന്നു ചാടിയ അദ്ദേഹത്തെ ആ കനത്ത വീഴ്ചയിൽനിന്നു തടഞ്ഞു. കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന വാൾകൊണ്ട് വടം മുറിച്ച അദ്ദേഹം കരയിൽ വന്നിറങ്ങി. നാനൂറോളം സൂര്യവംശി സൈനികർ സേനാധിപനെ പിന്തുടർന്നു.

ഒരു നിമിഷ നേരത്തേക്ക് ആ കപ്പൽ ദ്രപകുവിന്റെ ശ്രദ്ധ തിരിച്ചു. പരശുരാമന്റെ മഴുവിനു നേർക്ക് അയാൾ വാൾ വീശിയപ്പോൾ, ആ കൊള്ളക്കാരൻ തന്റെ പിൻഭാഗത്തുനിന്ന് ഒരു കത്തി വലിച്ചൂരുന്നത് ദ്രപകുവിന് കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഇടതുകൈ കൊണ്ട് അനായാസം ആ കത്തി ദ്രപകുവിന്റെ കഴുത്തിൽ കുത്തിയിറക്കി. തൽക്ഷണം അതിൽനിന്നുള്ള കടുത്ത വേദന ദ്രപകുവിനെ നിശ്ചലനാക്കി. പരശുരാമൻ അതിനിഷ്ഠൂരമായി ആ കത്തി അതിന്റെ പിടിവരെ കുത്തിയിറക്കി. ധീരതയോടെ തന്റെ വാൾപ്പിടിയിലുള്ള പിടിത്തം വിടാതെ ദ്രപകു പുറകോട്ടു വേച്ചു.

അതിനിടയിൽ പരശുരാമന്റെ അനുയായികളേക്കാൾ അഞ്ചിരട്ടിയോളം വരുന്ന സൂര്യവംശി സൈനികർ യുദ്ധത്തിന്റെ നിയന്ത്രണമേറ്റെടുത്തു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഇനി ചെറുത്തുനില്ക്കുന്നതിൽ കാര്യമില്ലെന്നു മനസ്സിലാക്കി നിരവധി കൊള്ളക്കാർ കീഴടങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

യുദ്ധഭൂമിയുടെ നടുവിൽ, വേച്ചുവീഴാനൊരുങ്ങുന്ന ദ്രപകുവിന്റെ കഴുത്തിൽനിന്ന് പരശുരാമൻ കത്തി വലിച്ചൂരി. രണ്ടുകൈകൊണ്ടും മഴു മുറുകെപ്പിടിച്ച അയാളത് ശക്തിയോടെ ആഞ്ഞുവീശി, ആ മഴു ദ്രപകുവിന്റെ ശരീരത്തെ മറച്ചു പിടിച്ചിരുന്ന തോലും വെങ്കലവും കൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ആ പടച്ചട്ടയെ വെട്ടിപ്പിളർന്നു. അത് അയാളുടെ ചർമ്മവും മാംസവും ഭേദിച്ച അസ്ഥിയിൽ ചെന്നുകൊണ്ടു. ധീരനായ സൂര്യവംശി പോരാളി മണ്ണിലേക്കു പതിച്ചു. പരശുരാമൻ മഴു വലിച്ചൂരുവാൻ ശ്രമിച്ചുനോക്കിയെങ്കിലും അത് തറഞ്ഞു കയറിയിരുന്നു. അയാൾ അതിശക്തമായി വലിച്ചു. ദ്രപകുവിന്റെ നെഞ്ചിനെ കീറിമുറിച്ച് ആ മഴു പുറത്തുവന്നു. പരശുരാമനെ ഏറെ അതിശയിപ്പിക്കുമാറ് ആ സൂര്യവംശിപ്പോരാളിക്ക് അപ്പോഴും ജീവനുണ്ടായിരുന്നു. ദളപതി അപ്പോഴും തളർന്നുപോയ തന്റെ കരവാളുയർത്തി പോരാടുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

പരശുരാമൻ മുന്നോട്ടുവന്ന ദ്രപകുവിന്റെ കൈ ചവിട്ടിപ്പിടിച്ചു. ആ ദളപതിയുടെ തളർന്നുപോയ അവയവത്തിന്റെ അനക്കം അയാൾക്ക് അനുഭവിക്കുവാൻ സാധിച്ചു. മരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഒരാൾ പോരാട്ടം ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ തയ്യാറില്ലാത്തതുപോലെ ദ്രപകു വാൾ മുറുകെ പിടിച്ചിരുന്നു. പരശുരാമൻ അമ്പരന്നുപോയി. തന്റെ കൈമഴുകൊണ്ട് ഒരൊറ്റ വെട്ടുമതി പരശുരാമന് എതിരാളിയെ അവസാനിപ്പിക്കുവാൻ. അയാളുടെ പോരാളികൾ പരാജയപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നുവെങ്കിലും അയാൾക്കത് മനസ്സിലാവാത്ത തുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. തന്റെ കാൽക്കീഴിൽ കിടന്ന് മരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അഭിമാനിയായ ആ മനുഷ്യന്റെ ശരീരത്തിലായിരുന്നു അയാളുടെ കണ്ണുകൾ.

പരശുരാമൻ അല്പമൊന്ന് തലകുനിച്ചുകൊണ്ട് മന്ത്രിച്ചു. "നിന്നെ കശാപ്പ് ചെയ്യുന്നത് ഒരു ബഹുമതിയാണെടോ."

ആ കൊള്ളത്തലവൻ അവനെ കശാപ്പുചെയ്യുവാനായി മഴു ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു. അതേ നിമിഷം തന്നെ ആനന്ദമയി അല്പം ദൂരെ നിന്ന് അവളുടെ കത്തി വീശി എറിഞ്ഞു. അത് പരശുരാമന്റെ ഇടതുകൈയിലൂടെ തറച്ച് കയറി. അയാളുടെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന മഴു അല്പം മാറി താഴെവീണു. ദിവോദാസിന്റെയും മറ്റു രണ്ടു ഭടന്മാരുടെയും സഹായത്തോടെ മറ്റു മുറിവുകളൊന്നുമേല്ക്കാത്ത വിധം ഭഗീരഥൻ മൽപ്പിടുത്തത്തിലൂടെ പരശുരാമനെ കീഴടക്കി.

ശിവനും പർവ്വതേശ്വരനും ദ്രപകുവിനു സമീപം പാഞ്ഞെത്തി. കഷ്ടിച്ച് ജീവനുണ്ടായിരുന്ന ദ്രപകുവിന്റെ ശരീരത്തിൽനിന്ന് രക്തമൊഴുകി. ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനിന്ന് ഉറക്കെ ആജ്ഞാപിച്ചു. "ആയുർവ്വതിയെ കൊണ്ടുവാ! പെട്ടന്ന്."

— \$@ \$ A \$ B

സൂര്യന്റെ അന്നത്തെ ജീവന് അല്പം നാഴികകൾ കൂടി ബാക്കിയുണ്ടായിരുന്നു. പരിഷ്കരിച്ച അമ്പുകളും വില്ലുകളും ഉണ്ടാക്കുന്നതിന് മേൽനോട്ടം വഹിച്ച സതി ആ പാഠശാലയുടെ മുകൾത്തട്ടിൽതന്നെ ഉണ്ടായിരുന്നു. കാശിയിലെ ഭടന്മാർക്ക് സിംഹങ്ങളുടെ അടുത്തുചെന്ന് ആക്രമിക്കുവാനുള്ള കഴിവില്ലായിരുന്നു. അവർക്ക് അമ്പെയ്യാനുള്ള പാടവവുമില്ലായിരുന്നു. പൊതുവിലായ ഒരു ദിശ ലക്ഷ്യമാക്കി കുറച്ച് അസ്ത്രങ്ങളയച്ചാൽ കുറച്ചെണ്ണമെങ്കിലും ലക്ഷ്യത്തിലെത്തിക്കാം എന്ന് സതി പ്രതീക്ഷിച്ചു.

കോണിപ്പടിക്കടുത്തുണ്ടായിരുന്ന തീക്കുണ്ഡം സതി രണ്ടുവട്ടം പരിശോധിച്ചു. ഭടന്മാർ കൂടുതൽ വിറകു കൊണ്ടുവന്നിട്ടിരുന്നു. അന്നുരാത്രി മുഴുവനും കത്തുവാനുള്ള വിറക് അവിടെ ഉണ്ടെന്ന് അവൾ ഉറപ്പുവരുത്തി.

ആ പാഠശാലയുടെ മേൽതട്ടിന്റെ സുരക്ഷിതത്വത്തിൽനിന്നും ആ സിംഹക്കൂട്ടത്തിലെ ചിലതിനെയെങ്കിലും കൊല്ലുവാൻ സാധിക്കുമെന്ന് സതി പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നു. ഭാഗ്യം തനിക്കൊപ്പമാണെങ്കിൽ ആ സിംഹപ്പുലിയെക്കൊന്ന് ഭീതിയുടെ ഉറവിടം അവസാനിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയുമെന്ന് അവൾ പ്രത്യാശിച്ചു. കുറച്ചുദിവസംകൂടി കാവലിരുന്നാൽ ആ സിംഹപ്രശ്നം എന്നെന്നേക്കുമായി പരിഹരിക്കുവാൻ കഴിയും. എല്ലാറ്റിനുംപുറമേ ആ സംഘത്തിൽ ഏഴ് മൃഗങ്ങളേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അത്ര വലിയൊരു സിംഹകൂട്ടമായിരുന്നില്ല അത്.

ഒരു കുഴപ്പവും ഉണ്ടാവരുതേ എന്ന് ആകാശത്തേക്കു നോക്കി അവൾ പതിയെ പ്രാർത്ഥിച്ചു.

ജനപ്രഭു

പതിനഞ്ച്

സൂര്യൻ അതിവേഗം ചക്രവാളത്തിലേക്കു താഴ്ന്നിറങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. സന്ധ്യാകാശം കാവിനിറം പൂണ്ടു. സൂര്യവംശികളുടെ താവളം ആവേശഭരിതമായ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഒരു കേന്ദ്രമായിത്തീർന്നു.

തടവുകാരെ ബന്ധിക്കുകയെന്ന പ്രധാന ജോലിയുടെ മേൽനോട്ടത്തിന്റെ ചുമതല ഭഗീരഥനായിരുന്നു. കപ്പലിൽനിന്നുള്ള വെങ്കലം കൊണ്ടുള്ള ചങ്ങലയുപയോഗിച്ച പരശുരാമന്റെ അനുയായികളുടെ കാലും കൈയുമെല്ലാം കെട്ടിയശേഷം അവരെ മണൽതിട്ടയുടെ നടുഭാഗത്ത് ചമ്രം പിടിച്ച് ഇരുത്തി. മണൽതിട്ടയിൽ അടിച്ചു താഴ്ത്തിയ കുറ്റികളിൽ ചങ്ങലകൾ ബന്ധിച്ചു. അതുംപോരാഞ്ഞ് മറ്റൊരു ചങ്ങലകൊണ്ട് അവരുടെ കണങ്കാലിലൂടെ ഓരോരുത്തനേയും ചേർത്തുകെട്ടിയിട്ടിരുന്നു. സൂര്യവംശി ഭടന്മാരെ ആ തടവുകാർക്കുചുറ്റും കാവലിന് നിയോഗിച്ചിരുന്നു. അവർ അക്കാര്യത്തിൽ നിരന്തരമായ ജാഗ്രത പാലിച്ചു. പരശുരാമനും അനുയായികൾക്കും അവിടെനിന്ന് രക്ഷപ്പെടുക ബുദ്ധിമുട്ടായിരുന്നു.

ദിവോദാസ് ഭഗീരഥന്റെ അടുത്തു ചെന്നു "കുമാരാ, ഞാൻ കപ്പൽ പരിശോധിച്ചു."

"എന്നിട്ട്?"

"അതിന്റെ കേടുപാടുകൾ തീർക്കാൻ ഏറ്റവും ചുരുങ്ങിയത് ആറുമാസമെങ്കിലും വേണ്ടിവരും."

ഭഗീരഥൻ സ്വയം ശപിച്ചു. "ഇനി നമ്മൾ എങ്ങനെ മടങ്ങിപ്പോകും? ആ നദിക്കരയുടെ മറ്റേയറ്റത്ത് ആതുരാലയത്തിനുള്ള കൂടാരങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചിരുന്നു. സൂര്യവംശികളേയും കൊള്ളക്കാരേയും രക്ഷിക്കുന്നതിനായി ആയുർവ്വതിയും അവരുടെ വൈദ്യശുശ്രൂഷാ സംഘവും അനവരതം പണിയെടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഭൂരിപക്ഷം ആളുകളുടെ കാര്യത്തിലും അവർ വിജയിച്ചു. എന്നാൽ ആയുർവ്വതി ഇപ്പോൾ പ്രതീക്ഷ ഒട്ടുമില്ലാതെ കൂടാരത്തിലായിരുന്നു.

ദ്രപകുവിന്റെ കൈ പിടിച്ച്മുട്ടുകുത്തി നിലക്കുകയായിരുന്നു ശിവൻ. ഇനി ഒന്നും ചെയ്യാൻ കഴിയില്ലെന്ന് ആയുർവ്വതിക്ക് അറിയാമായിരുന്നു. മുറിവുകൾ നല്ല ആഴമുള്ളതായിരുന്നു. നന്തിക്കും പർവ്വതേശ്വരനുമൊപ്പം ഏറ്റവും പുറകിലായാണ് അവർ നിന്നിരുന്നത്. മറുഭാഗത്ത് ദ്രപകുവിന്റെ പിതാവ് പൂർവ്വാകൻ എല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ടതുപോലെ മുട്ടുകുത്തി നില്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്തോ പറയുവാൻ ശ്രമിക്കുന്ന മട്ടിൽ ദ്രപകു വായ് തുറന്നു പിടിച്ചു.

ശിവൻ മുന്നോട്ടു കുനിഞ്ഞു. "എന്താ സുഹൃത്തേ?"

ദ്രപകുവിന് സംസാരിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവന്റെ വായിൽ നിന്നും അപ്പോഴും രക്തം ഒലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവൻ പിതാവിനേയും ശിവനേയും മാറിമാറിനോക്കി. ആ അനക്കം അവന്റെ ഹൃദയത്തിൽനിന്ന് രക്തം പുറത്തു ചാടുവാൻ കാരണമായി. നെഞ്ചിലും പുതച്ചിരുന്ന തുണിയിലും രക്തം ചിതറിയൊഴുകി.

ഈറൻ കണ്ണുകളോടെ ശിവൻ മന്ത്രിച്ചു. "ഞാൻ അദ്ദേഹത്തെ നോക്കിക്കൊള്ളാം, ദ്രപകു. ഞാൻ നോക്കിക്കൊള്ളാം."

ഒരു ദീർഘശ്വാസം ദ്രപകുവിൽനിന്ന് പുറത്തു ചാടി. താൻ കേൾക്കാൻ ആഗ്രഹിച്ച കാര്യം അവൻ കേട്ടിരുന്നു.

അവൻ സമാധാനത്തോടെ അന്ത്യശ്വാസം വലിച്ചു.

പൂർവ്വാകന്റെ ചുണ്ടിൽനിന്നും ഒരു ദീർഘശ്വാസം പുറത്തുവന്നു. അയാളുടെ ശിരസ്സ് മകന്റെ ചുമലിലേക്കു ചാഞ്ഞു. ശരീരം വിറച്ചു. ശിവർ കൈ എത്തിച്ചു പതുക്കെ പൂർവ്വാകന്റെ ചുമലിൽ തൊട്ടു. പൂർവ്വാകൻ തല ഉയർത്തിനോക്കി. അയാളുടെ നെറ്റിയിൽ നിറയെ മകന്റെ ധീരതയുടെ രക്തം പുരണ്ടിരുന്നു. കണ്ണുകൾ രോഷത്തോടെ നിറഞ്ഞൊഴുകി. അമ്പേ തകർന്ന മട്ടിൽ അയാൾ ശിവനെ നോക്കി. അഭിമാനവും ആത്മവിശ്വാസവുമുള്ള പൂർവ്വാകൻ അപ്രത്യക്ഷനായിരുന്നു. മെലൂഹയിലെ ക്വാട്ട്ദ്വാറിൽവെച്ച് ശിവൻ ആദ്യമായി കണ്ട ആ തകർന്ന മനുഷ്യനായിത്തീർന്നിരുന്നു അയാൾ. അയാൾ ജീവനോടെ ഇരിക്കുവാനുണ്ടായിരുന്ന ഒരേയൊരു കാരണം ഇപ്പോൾ ക്രൂരമായി വെട്ടി നീക്കം ചെയ്യപ്പെട്ടിരുന്നു.

് ശിവന്റെ ഹൃദയം തകർന്നു. പൂർവ്വാക്നെ ഒന്നു നോക്കുവാൻപോലും അവന്ധെരൃം വന്നില്ല. അവന്റെ ഹൃദയത്തിലേക്കു ക്രോധം കടന്നുവന്നു. ശുദ്ധമായ, ഭീഷണമായ ക്രോധം!

ശിവൻ എഴുന്നേറ്റു.

പർവ്വതേശ്വരനെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തി നന്തി മുന്നോട്ടു കുതിച്ച ശിവനെ പിടിച്ചു. "അരുത് ദേവാ! ഇത് തെറ്റാണ്!"

ശിവൻ ദേഷ്യത്തോടെ നന്തിയെ ഒരു വശത്തേക്കു തള്ളിമാറ്റി പുറത്തേക്കു കുതിച്ചു. പരശുരാമനെ ബന്ധിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്തേക്ക് അയാൾ ഓടുകയായിരുന്നു.

നന്തി നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട് അപ്പോഴും അവന്റെ പുറകെ ഓടുന്നുണ്ടായിരുന്നു. "അരുത്, പ്രഭോ! അയാൾ ഒരു തടവുകാരനാണ്. ഇത് തെറ്റാണ്."

ശിവന്റെ ഓട്ടത്തിനപ്പോൾ വേഗത കൂടി. പരശുരാമനെ ബന്ധിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്തിനടുത്ത് എത്താറായപ്പോൾ അയാൾ വാൾ ഊരി.

തടവുകാരെ ഇരുത്തിയിരുന്ന ആ സ്ഥലത്തിന്റെ ഒരറ്റത്തു നിലക്കുകയായിരുന്ന ഭഗീരഥൻ അലറി വിളിച്ചു. "അരുത് സ്വാമീ! നമുക്ക് അയാളെ ജീവനോടെ വേണം."

പക്ഷേ, ശിവൻ ഭ്രാന്തുപിടിച്ചതുപോലെ, പരശുരാമന്റെ നേരെ ആ കൊള്ളക്കാരന്റെ ഗളച്ചേദം നടത്തുവാനായി വാളുയർത്തിക്കൊണ്ട് പാഞ്ഞു.

മുഖത്ത് ഭയത്തിന്റെ ലവലേശം പോലുമില്ലാതെ പരശുരാമൻ നിർവ്വികാരമായി നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ കണ്ണുകളടച്ച് മരണം വരിക്കുമ്പോൾ ജപിക്കാനുദ്ദേശിച്ചിരുന്ന വാക്കുകൾ അയാൾ ഉറക്കെ ചൊല്ലി "ജയ് ഗുരു വിശ്വാമിത്ര! ജയ് ഗുരു വസിഷ്ഠ!" സ്തബ്ധനായിപ്പോയ ശിവൻ മരവിച്ചതുപോലെ അവിടെ നിന്നു. കഴുത്തിൽ വെട്ടുവീണില്ലല്ലോ എന്ന് അദ്ഭുതത്തോടെ തിരിച്ചറിഞ്ഞ പരശുരാമൻ കണ്ണുതുറന്ന ശിവനെ കുഴമറിയോടെ തുറിച്ചുനോക്കി.

ശിവന്റെ കൈയിൽനിന്നും വാൾ ഊർന്നുവീണു.

"വാസുദേവൻ?"

പരശുരാമൻ നടുക്കത്തോടെ ശിവനെ നോക്കി. ഒരു തുണികൊണ്ടു കെട്ടിയിരുന്ന ശിവന്റെ കഴുത്തിലേക്ക് അവസാനം അയാളുടെ നോട്ടം ചെന്നു പതിച്ചു. സാക്ഷാത്കാരം വിടർന്നു. "ഓ ദേവാ! ഞാനെന്താണ് ചെയ്തത്? നീലകണ്ഠൻ! ഭഗവാൻ നീലകണ്ഠൻ!"

പരശുരാമൻ തന്റെ ശിരസ്സ് ശിവന്റെ പാദത്തിങ്കൽ സമർപ്പിച്ചു. അയാളുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞൊഴുകി

"എനിക്കു മാപ്പുതരൂ. പ്രഭോ, മാപ്പുതരൂ. ഇത് അങ്ങായിരുന്നുവെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു."

ശിവൻ അവിടെ അനക്കമറ്റതുപോലെ നിന്നു. മരവിച്ചതുപോലെ.

— ★@ J + + • —

പാതിയുറക്കത്തിലായിരുന്ന സതി തൊണ്ടയലച്ചുകൊണ്ടുള്ള ആ അമറൽ കേട്ടു. അവൾ തൽക്ഷണം ജാഗ്രതപൂണ്ടു.

അവർ ഇവിടെ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു.

അവൾ വാതിൽപഴുതിനുനേർക്കു തിരിഞ്ഞു. തീ നല്ലപോലെ കത്തുന്നുണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടു ഭടന്മാർ കാവലിരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു.

"കവാസ്, അവർ ഇവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ട്. എല്ലാവരേയും ഉണർത്തിക്കൊള്ളു."

സതി മേൽത്തട്ടിലെ കൈവരികൾക്കടുത്തേക്ക് നിരങ്ങിച്ചെന്നു. അപ്പോഴും ഒരു സിംഹത്തെപ്പോലും അവൾക്ക് കാണാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഈ രാത്രിയിലെ ചന്ദ്രികയ്ക്ക് കരുത്തുണ്ട്. അവൾ തീയിനെമാത്രമല്ല ആശ്രയിച്ചത്.

അപ്പോൾ മരക്കൂട്ടത്തിൽനിന്നും സിംഹപ്പുലി ഇറങ്ങിവരുന്നത് അവൾ കണ്ടു. സതി എയ്തുവിട്ട ആ അസ്ത്രം അപ്പോഴും അതിന്റെ ചുമലിൽ തറച്ചിരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അതിന്റെ അറ്റം പൊട്ടിപ്പോയിരുന്നു. അതുമൂലം അവന് മുൻകാൽ അല്പം വലിച്ചുകൊണ്ട് നടക്കേണ്ടിവന്നു.

"മറ്റൊരു ആൺസിംഹം കൂടിയുണ്ട്." കവാസ് ആ ദിശയിലേക്കു ചൂണ്ടിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

സതി തലയാട്ടി. അവൾ തന്റെ വില്ല് മുന്നോട്ടു നീക്കി. പക്ഷേ, അമ്പെയ്യുന്നതിന് തൊട്ടുമുൻപ് തന്റെ മുന്നിൽ കണ്ട കാഴ്ച അവളെ സ്തബ്ദ്ധയാക്കി. ആ സിംഹപ്പുലിയുടെ പുറകിലായി നിരവധി സിംഹികൾ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. അവൾ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നതിലും എത്രയോ അധികമുണ്ടായിരുന്നു അവ. കൂടുതൽ കൂടുതൽ സിംഹങ്ങൾ എത്തിയതോടെ ഭയചകിതയായി അവളത് നോക്കിനിന്നു. ഒന്നിനുപുറകെ ഒന്നായി സിംഹികൾ ഇറങ്ങിവന്നു. പ്രത്യക്ഷത്തിൽ അവയുടെ എണ്ണം മുപ്പത് എത്തുംവരെ അവ അങ്ങനെ ഇറങ്ങിവന്നുകൊണ്ടിരുന്നു.

ശ്രീരാമദേവാ കാത്തുരക്ഷിക്കണേ!

തലേരാത്രിയിലെ ആക്രമണത്തിനുശേഷം ആ സിംഹപ്പുലി തന്റെ വൻസൈന്യത്തെ തന്നെ ആ ആക്രമണം ചെറുക്കാൻ കൊണ്ടുവന്നിരിക്കു കയായിരുന്നു. അതൊരു വൻ സംഘമായിരുന്നു. മൂന്ന് ആണ്സിംഹങ്ങള് ഉണ്ടെന്നാണ് ആ സാഹചര്യംവിശദീകരിക്കുന്നത്. മൂന്ന് സിംഹസംഘത്തെ സിംഹപ്പുലി ഒരൊറ്റ വൻസംഘമാക്കി തന്നോടൊപ്പം നിരത്തിയിരിക്കുകയാണ്.

സതി പുറകോട്ടു നീങ്ങിയശേഷം തിരിഞ്ഞു നോക്കി. അത്രയധികം സിംഹികളെ അമ്പെയ്തിടാൻ അവൾക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. അവൾ ചുറ്റും നോക്കി. കാശി സൈനികരുടെ കണ്ണിൽ കറകളഞ്ഞ ഭയം നിറഞ്ഞു നില്പുണ്ടായിരുന്നു.

അവൾ വാതിൽക്കലേക്കു ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചു. "അവിടെ രണ്ടുപേരെക്കൂടി വിന്യസിക്കണം. ആ തീക്കുണ്ഡത്തിൽ കുറച്ചു വിറകുകൂടി ഇടണം."

അതനുസരിക്കുന്നതിന് കാശിയിലെ ഭടന്മാർ തിടുക്കം കാട്ടി. സതിയുടെ മസ്തിഷ്കം മൂളിക്കറങ്ങി. പക്ഷേ, യാതൊരു തന്ത്രവും അവളുടെ ചിന്തയിൽ ഉദിച്ചില്ല.

അപ്പോഴാണ് അവളത് കേട്ടത്.

ആ ശബ്ദദം വ്യക്തമായി കേൾക്കുന്നതിന് അവൾ ആ കൈവരിക്കടുത്തേക്ക് നിരങ്ങിച്ചെന്നു നോക്കി. രണ്ടു കുട്ടികൾ കരയുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ജീവനുവേണ്ടി ഉറക്കെ വാവിട്ട് കരയുകയായിരുന്നു അവർ.

പരിഭ്രാന്തിയോടെ സതി കണ്ണുതുറന്നു.

ദയവായി... അരുതേ...

ഗ്രാമത്തിലെ തൂപ്പുകാരനും ഭാര്യയും എന്തോ നിശ്ചയിച്ചുറപ്പിച്ചതുപോലെ ആ സിംഹങ്ങൾക്കു നേരെ നടക്കുകയായിരുന്നു. തങ്ങളുടെ ത്യാഗത്തിന്റെ പ്രസക്തി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി അവസാനത്തെ ആ യാത്രയിൽ അവർ കാവിവസ്ത്രങ്ങളാണ് ധരിച്ചിരുന്നത്. പൂർണ്ണ നഗ്നരായിരുന്ന കുട്ടികൾ മാതാപിതാക്കളെ കെട്ടിപ്പിടിച്ചിരുന്നു. അവർ പരിഭ്രാന്തിയോടെ നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ആ ദമ്പതികൾക്കുനേരെ തിരിഞ്ഞ് ആ സിംഹപ്പുലി മുരണ്ടു. സതി വാൾ വലിച്ചൂരി "അരുത്..."

"അരുത് ദേവി" കവാസ് നിലവിളിച്ചു.

പക്ഷേ സതി താഴേക്ക് ചാടിയിറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. വാൾ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് അവൾ സിംഹങ്ങൾക്കുനേരെ പാഞ്ഞടുത്തു.

സതിയെക്കണ്ട് അമ്പരന്നുപോയ സിംഹങ്ങൾ അലക്കുകാരനേയും കുടുംബത്തേയും വിട്ട് അവൾക്കു നേരെ തിരിഞ്ഞു.

സിംഹപ്പുലി സതിയെ ഉന്നംവെച്ചു. അവൻ ഉച്ചത്തിൽ അമറി. അവന്റെ സംഘം അവൾക്കുനേരെ പാഞ്ഞടുത്തു.

മേധാവിയുടെ ധൈര്യം കണ്ട പ്രചോദിതരായ കാശി ഭടന്മാർ താഴേക്കു ചാടിയിറങ്ങി. എന്നാൽ പ്രചോദനം ഒരിക്കലും വൈദഗ്ദ്ദധ്യത്തിനു പാകമാവുന്നില്ല.

ഒരു വമ്പൻ സിംഹിയുടെ അടുത്തെത്തിയ സതി ഒന്നു വട്ടംകറങ്ങി വാൾ വീശി വെട്ടിയപ്പോൾ ആ ജന്തുവിന്റെ കണ്ണും മൂക്കും ചെത്തിപ്പോയി. പെൺസിംഹം ഓരിയിട്ട് തിരിഞ്ഞോടിയപ്പോൾ സതി അനായാസം വെട്ടിത്തിരിഞ്ഞ് തന്റെ മുന്നിലുള്ള മറ്റൊരു സിംഹത്തെ ആക്രമിച്ചു. അപ്പോൾ വലതുഭാഗത്തുനിന്ന് ഒരു സിംഹം അവൾക്കുനേരെ പാഞ്ഞടുത്തു. ധീരനായ ഒരു കാശി സൈനികൻ മുന്നിലേക്കു ചാടിവീണു. പെൺ സിംഹം ആ നിർഭാഗ്യവാനായ ഭടന്റെ കഴുത്തിൽപിടിച്ച് തുണികൊണ്ടുള്ള പാവയെപ്പോലെ ആട്ടി. എങ്കിലും ആ ഭടൻ തന്റെ വാൾ ആ പെൺ സിംഹത്തിന്റെ നെഞ്ചിൽ കുത്തിയിറക്കിയിരുന്നു. ഭടൻ മരിച്ചുവീണതോടൊപ്പം ആ സിംഹവും ചത്തു വീണു. തന്റെ കാലിൽ

കടിച്ചുതൂങ്ങി മാംസം കടിച്ചെടുത്തിരുന്ന ഒരു പെൺ സിംഹിയുമായി പോരാടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു കാവാസ്.വാൾ വീശി ആ പെൺ സിംഹത്തിന്റെ ചുമലിൽ ഫലപ്രദമല്ലാത്ത വിധം ആഞ്ഞു വെട്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു അയാൾ.

കാശിഭടന്മാർ ജീവനുവേണ്ടി പോരാടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ധീരമായ പോരാട്ടം. എന്നാൽ സിംഹക്കൂട്ടം അല്പസമയത്തിനകം അവരെ കീഴടക്കും. ആ സിംഹക്കൂട്ടത്തെ നേരിടാനാവശ്യമായ പരിശീലനവും വൈദഗ്ദ്ധ്യവും അവർക്കില്ലായിരുന്നു. കുറച്ചു സമയത്തിനകം താൻ മരണത്തിനു കീഴടങ്ങേണ്ടി വരുമെന്ന് സതി മനസ്സിലാക്കി.

ശ്രീരാമദേവാ. അഭിമാനപൂർവ്വം എന്നെ മരിക്കുവാൻ അനുവദിക്കൂ. ആ ബഹളത്തിൽനിന്ന് ഭയങ്കര ശബ്ദത്തിലുള്ള ഒരു നിലവിളികേട്ടു. ആ മരക്കൂട്ടത്തിനപ്പുറത്തുനിന്ന് ഒരു നൂറു സൈനികർ ആ ബഹളത്തിലേക്കു ഇറങ്ങിച്ചെന്നു. അവരിലൊരാൾ ശംഖുവിളിച്ചിരുന്നു. ഒരു നാഗാ ആക്രമണത്തിന്റെ ഭീഷണമായ ആഹ്വാനം!

സ്തബ്ധയായിപ്പോയ സതി തന്റെ മുന്നിലുള്ള പെൺ സിംഹത്തെ ആക്രമിക്കുന്നത് തുടർന്നുവെങ്കിലും തങ്ങളുടെ സഹായത്തിനായി ഈ സൈനികർ എന്തുകൊണ്ട് എത്തിച്ചേർന്നു എന്നാലോചിച്ച് അവളുടെ ശ്രദ്ധ പതറിപ്പോയി.

യുദ്ധത്തിന്റെ ഗതി തൽക്ഷണം മാറി. കാശി ഭടന്മാരേക്കാൾ വൈദഗ്ദ്ധ്യമുള്ള ആ പുതിയ ഭടന്മാർ സിംഹങ്ങൾക്കുനേരെ പാഞ്ഞടുത്തു.

തന്റെ മുന്നിലുണ്ടായിരുന്ന പെൺ സിംഹത്തെ കൊന്ന് സതി തിരിഞ്ഞപ്പോൾ തന്റെ ചുറ്റും നിരവധി സിംഹങ്ങളുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ കിടക്കുന്നത് കണ്ടു. തന്റെ ഇടതുഭാഗത്ത് എന്തോ അനങ്ങുന്നതായി അവൾക്ക് തോന്നി. സിംഹപ്പുലി അവൾക്കുനേരെ ചാടി.

എവിടെനിന്നാണെന്നറിഞ്ഞുകൂടാ, ആ സമയം മൂടുപടമിട്ട ഒരു രൂപം അവിടെ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു. അയാൾ ആ സിംഹപ്പുലിയെ തൂക്കി വലിച്ചെറിഞ്ഞു. ആ സിംഹപ്പുലിയുടെ കൈ ആ രൂപത്തിന്റെ തോൾ കീറിപ്പറിച്ചു. സിംഹപ്പുലി വീണിടത്തുനിന്നെഴുന്നേറ്റ് തന്റെ പുതിയ ഭീഷണി ആക്രമിക്കുവാനായി തിരിഞ്ഞപ്പോൾ മൂടുപടമിട്ട രൂപം സതിയുടെ മുന്നിൽ വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ച അവളുടെ സുരക്ഷക്കായി നിന്നു.

സതി ഭയരഹിതനായ ആ രക്ഷകന്റെ പുറകുവശം നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. ആരാണീ മനുഷ്യൻ?

മുഖംമൂടിയിട്ട രൂപം സിംഹപ്പുലിക്കു നേർക്ക് കുതിച്ചു. ആ സമയം മറ്റൊരു പെൺ സിംഹം സതിയുടെ നേരെ ചാടി. അല്പമൊന്നു കുനിഞ്ഞ് തന്റെ വാൾ ആ ജന്തുവിന്റെ നെഞ്ചിലൂടെ അതിന്റെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് ആഴ്ത്തി. ആ പെൺ സിംഹം ചത്തുമലച്ച് സതിയുടെ ദേഹത്തേക്കു വീണു. ആ പെൺ സിംഹത്തെ ദേഹത്തുനിന്ന് തള്ളിമാറ്റാൻ ശ്രമിക്കുന്നതിനിടെ അവളുടെ തല വലതുവശത്തേക്കു തിരിഞ്ഞു. ആ ഭീകരസിംഹവുമായി മൂടുപടമിട്ട രൂപം ഒറ്റയ്ക്ക് പോരാടുന്നത് അവൾ കണ്ടു. അപ്പോൾ അവൾ ഉറക്കെ വിളിച്ചു കൂവി.

"ശ്രദ്ധിക്കണേ!"

മറ്റൊരു പെൺ സിംഹം വലതുഭാഗത്തുനിന്നും മൂടുപടമിട്ട രൂപത്തിനു നേർക്കു ചാടി അയാളുടെ കാലിൽ പിടിത്തമിട്ടു. മൂടുപടമിട്ട രൂപം താഴെ വീണെങ്കിലും അതിനുമുൻപ് തന്റെ കാലിൽപ്പിടിച്ച പെൺസിംഹത്തിന്റെ കണ്ണിലൂടെ വാൾ കുത്തിയിറക്കി. സിംഹപ്പുലി അയാളുടെ നേർക്ക് ഒരിക്കൽകൂടി ചാടി.

തന്റെ മേൽ കിടന്നിരുന്ന പെൺ സിംഹത്തെ തള്ളിമാറ്റാൻ

ശ്രമിച്ചുകൊണ്ട് സതി നിലവിളിച്ചു.

നിരവധി സൈനികർ ആ സിംഹപ്പുലിക്കു നേർക്ക് കുതിച്ചുവരുന്നത് അവൾ കണ്ടു. ഒരേസമയം അവർ വാളുകൊണ്ട് അതിനെ വീശിവെട്ടി. ഭയന്നുപോയ സിംഹപ്പുലി അവിടെനിന്ന് ഓടി രക്ഷപ്പെട്ടു. ആ സിംഹക്കൂട്ടത്തിലെ മൂന്നെണ്ണത്തിനുമാത്രമേ രക്ഷപ്പെടാൻ സാധിച്ചുള്ളൂ. ബാക്കിയെല്ലാം അവിടെ ചത്തു മലച്ചു. അവയോടൊപ്പം ധീരന്മാരായ പത്തു കാശിഭടന്മാരുടെ മൃതദേഹങ്ങളും കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു.

സതിയുടെ മേൽ കിടന്നിരുന്ന പെൺ സിംഹത്തിന്റെ ശവശരീരം നീക്കം ചെയ്യുന്നതിന് സഹായിക്കാൻ ഒരു ഭടൻ അങ്ങോട്ടുവന്നു. അവൾ എഴുന്നേറ്റ ആ മൂടുപടമിട്ട രൂപത്തിനടുത്തേക്ക് ഓടിച്ചെന്നു. അയാളെ ആരോ എഴുന്നേൽക്കാൻ സഹായിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

അവൾ പെട്ടെന്ന് സ്തബ്ദ്ധയായി അവിടെ നിന്നു. മൂടുപടമിട്ട രൂപത്തിന്റെ മുഖംമൂടി തെന്നിമാറിയിരുന്നു.

നാഗൻ!

നാഗന്റെ നെറ്റി പരിഹാസ്യമാം വിധം വിശാലമായിരുന്നു. വിരുദ്ധദിശകളിലേക്ക് നോക്കിനില്ക്കുന്നതുപോലെയായിരുന്നു ഇരുവശത്തുമുള്ള കണ്ണുകൾ, അവന്റെ മൂക്ക് ആനയുടെ തുമ്പിക്കൈ പോലെ അസാധാരണമാംവിധം നീണ്ടതായിരുന്നു. പുറത്തേക്കു തള്ളിനിന്നിരുന്ന രണ്ടു കോമ്പല്ലുകളിൽ ഒന്ന് മുറിഞ്ഞിരുന്നു. പഴയൊരു പരുക്കിന്റെ ബാക്കിയായിരിക്കാം അത്. ചെവികൾ പരന്നതും ലോലവും തന്നെത്താൻ ആടുന്നതുമായിരുന്നു. ഒരു ആനയുടെ തല പറിച്ചെടുത്ത് നിർഭാഗ്യവാനായ ആ യുവാവിന്റെ ശരീരത്തിൽ ഉറപ്പിച്ചതുപോലെയായിരുന്നു അത്.

വിരലുകൾ കൈപ്പടത്തിൽ തുളച്ചു കയറിയതുപോലെ മുഷ്ടി ചുരുട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് നിലക്കുകയായിരുന്നു നാഗൻ. യുഗങ്ങളായി അവനീ നിമിഷം സ്വപ്നം കാണുകയായിരുന്നു. അവന്റെ ആത്മാവിലൂടെ വിവിധ ഭാവങ്ങൾ പാഞ്ഞുപൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു. രോഷം, വഞ്ചന, ഭയം, സ്നേഹം.

"ഞാൻ വിരൂപനാണ് അല്ലേ?"നനഞ്ഞ കണ്ണുകളോടെ, പല്ലുകൾ ഞെരിച്ച നാഗൻ പിറുപിറുത്തു.

"എന്ത്? അല്ല" നാഗനെ കണ്ടതിന്റെ നടുക്കം നിയന്ത്രിച്ചുകൊണ്ട് സതി നിലവിളിച്ചു. തന്റെ ജീവൻ രക്ഷിച്ച ആളെ അവൾക്കെങ്ങനെ പരിഹസിക്കാൻ കഴിയും? "ഞാൻ ഖേദിക്കുന്നു. ഞാൻ വെറുതെ..."

"അതുകൊണ്ടാണോ നിങ്ങളെന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചത്? സതി പറഞ്ഞതെല്ലാം അവഗണിച്ചുകൊണ്ട് നാഗൻ മന്ത്രിച്ചു. അവന്റെ മുഷ്ടി ചുരുട്ടിപ്പിടിച്ചിരുന്നു. ശരീരം വിറ കൊണ്ടിരുന്നു.

"എന്ത്?"

"അതുകൊണ്ടല്ലേ നിങ്ങൾ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചത്? നാഗന്റെ കവിളിലൂടെ കണ്ണീർ മുത്തുകളൊഴുകി. "നിങ്ങൾക്കെന്റെ മുഖത്തുനോക്കാൻ പോലും പറ്റുന്നില്ല എന്ന കാരണത്താൽ?"

സതി ഒന്നും മനസ്സിലാവാതെ നാഗനെ ഉറ്റുനോക്കി "നിങ്ങൾ ആരാ?"

"അങ്ങനെ ഒന്നുമറിയാത്ത നിഷ്കളങ്കയെപ്പോലെ അഭിനയിക്കേണ്ട, അച്ഛൻ ലാളിച്ചു വഷളാക്കിയ കുട്ടി." പുറകിൽനിന്ന് ഒരു പെൺശബ്ദം ചീറി വന്നു.

സതി തിരിഞ്ഞുനിന്ന് കിതച്ചു.

സതിയുടെ കുറച്ച് ഇടത്തുമാറിനിന്നിരുന്നത് നാഗറാണിയായിരുന്നു. അവളുടെ ഉദരഭാഗം മുഴുവൻ എല്ലുപോലെ കട്ടിയുള്ള ബാഹ്യാവരണമായിരുന്നു. തലയോട്ടികൾ കൊണ്ടുള്ള ഒരു മാലപോലെ എല്ലിന്റെ ഉരുളകൾ ചുമൽ വഴി താഴേക്കു തൂങ്ങിക്കിടന്നു. സാധാരണയിൽക്കവിഞ്ഞ് അവളുടെ ചുമലിൽ രണ്ട് ചെറുകൈകൾ, മൂന്നാം കൈയും നാലാം കൈയും ആയി നീണ്ടു നിന്നു. അതിൽ ഒന്നിൽ കത്തിയുണ്ടായിരുന്നു. സതിയെ കുത്തുവാൻ ആ കൈ തരിക്കുന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. എന്നാൽ സതിയെ അസ്വസ്ഥമാക്കിയത് ആ സ്ത്രീയുടെ മുഖമായിരുന്നു. കടുംകാളിമയായിരുന്നു ആ മുഖത്തിന്റെ നിറമെങ്കിലും സതിയുടെ മറ്റൊരു മുഖമാണെന്നു തോന്നും വിധമായിരുന്നു അത്.

"നിങ്ങൾ ആരൊക്കെയാണ്? സ്തബ്ധയായിപ്പോയ സതി ചോദിച്ചു.

"ഈ തട്ടിപ്പുകാരിയെ ദുരിതത്തിൽനിന്ന് കരകയറ്റുവാൻ എന്നെ അനുവദിക്ക് മകനേ"കത്തി പിടിച്ചിരുന്ന നാഗറാണിയുടെ കൈ വിറച്ചു. "സത്യം അവൾ ഒരിക്കലും തിരിച്ചറിയുകയില്ല. ചതിയനായ പിതാവിനെപ്പോലെത്തന്നെയാണ് ഇവളും."

"അല്ല ചെറിയമ്മേ."

നാഗനെ ഒരിക്ക**ൽ**ക്കൂടി നോക്കിയ ശേഷം നാഗറാണിയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞ് സതി ചോദിച്ചു. "നീ ആരാണ്?"

"അസംബന്ധം! നിനക്കിതൊന്നും അറിയില്ലെന്ന് ഞാൻ വിശ്വസിക്കുമെന്നാണോ നീ കരുതുന്നത്?"

സതി ആശയക്കുഴപ്പത്തിൽപെട്ടതുപോലെ അപ്പോഴും നാഗറാണിയെ ഉറ്റു നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു.

"ചെറിയമ്മേ..." നാഗൻ പിറുപിറുത്തു. മുട്ടുകുത്തി നിന്ന് ഗതികെട്ടതു പോലെ കരയുകയായിരുന്നു അവൻ.

"എന്റെ മകനേ നാഗറാണി നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട് അവന്റെ അടുത്തേക്ക് ഓടിയെത്തി. അവൾ തന്റെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന കത്തി അവനെ ഏല്പിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. "അവളെ കൊല്ല്! അവളെ കൊല്ല്! ശാന്തി ലഭിക്കുവാൻ അതു മാത്രമാണ് വഴി."

തലയാട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്ന നാഗന്റെ ശരീരം വിറപൂണ്ടു. അവന്റെ കണ്ണുനിറഞ്ഞ് കണ്ണീർ കവിളിലൂടെ ഒഴുകി. വിശ്വദ്യുമ്നനും ബ്രംഗന്മാരും കാശി പടയാളികളെ തടഞ്ഞു നിർത്തി.

"നിങ്ങൾ ആരാണ്?"അവൾ ഒരിക്കൽക്കൂടി ചോദിച്ചു.

"ഇത് ഞാൻ കുറെ കണ്ടതാണ്" കത്തി ഉയർത്തിക്കൊണ്ട് നാഗറാണി അലറി.

"അരുത് ചെറിയമ്മേ" കരയുന്നതിനിടെ നാഗൻ മന്ത്രിച്ചു.

"അവർക്കറിയില്ല. അവർക്കറിയില്ല."

സതി നാഗറാണിയെ തുറിച്ചുനോക്കി "ഞാൻ ആണയിടുന്നു എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. നിങ്ങളാരാണ്?"

നാഗറാണി കണ്ണടച്ച് ദീർഘനിശ്വാസമയച്ചശേഷം തന്റെ വരുതിയിലുള്ള സകല പരിഹാസവും സംഭരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു. "എങ്കിൽ കേൾക്കൂ ഉത്തുംഗത്തിൽ വിരാജിക്കുന്ന രാജകുമാരി. ഞാൻ നിന്റെ ഇരട്ട സഹോദരി കാളി. ഇരട്ടമുഖമുള്ള നിന്റെ പിതാവ് ഒരിക്കൽ ഉപേക്ഷിച്ചവൾ."

വായ തുറന്നു പിടിച്ച് ഒന്നും മിണ്ടാനാവാത്ത വിധം നടുങ്ങിപ്പോയ സതി കാളിയെത്തന്നെ തുറിച്ചു നോക്കി.

എനിക്ക് സഹോദരിയുണ്ടെന്നോ?

"പിന്നെ ഈ സങ്കടം വഹിക്കുന്ന ആത്മാവ് ജനപ്രഭുവിനെച്ചൂണ്ടി കാളി പറഞ്ഞു "നീ ഉപേക്ഷിച്ച നിന്റെ മകനാണ്, ഗണേശൻ."

സതി നടുക്കം മൂലം വിമ്മിട്ടപ്പെട്ടു.

എന്റെ മകൻ ജീവനോടെ ഇരിക്കുന്നുണ്ടെന്നോ? അവൾ ഗണേശനെ ഉറ്റുനോക്കി.

എന്റെ മകൻ

ദേഷ്യത്തിന്റെ കണ്ണീർ ഗണേശന്റെ കവിളിലൂടെ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു സങ്കടംമൂലം അവന്റെ ശരീരം വിറച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

എന്റെ മകൻ.

സതിയുടെ ഹൃദയം വേദന കൊണ്ട് തേങ്ങി.

പക്ഷേ... പക്ഷേ അച്ഛൻ പറഞ്ഞത് എന്റെ കുഞ്ഞ് ചാപിള്ളയാണെന്നായിരുന്നു.

അവൾ തുറിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

എന്നോട് കള്ളം പറഞ്ഞു.

സതി ശ്വാസമടക്കിപ്പിടിച്ചു. അവൾ തന്റെ ഇരട്ടയെ നോക്കി. അവളുടെ തൽസ്വരൂപം. ബന്ധത്തിന്റെ തെളിവു ദൃശ്യം. അവൾ ഗണേശനു നേരെ തിരിഞ്ഞു.

"എന്റെ മകൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു?"

ഗണേശൻ തല ഉയർത്തിനോക്കി. കണ്ണിൽനിന്നും അപ്പോഴും കണ്ണീരൊഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"എന്റെ മകൻ ജീവനോടിരിക്കുന്നു" കണ്ണീരൊഴുക്കിക്കൊണ്ട് സതി മന്ത്രിച്ചു.

മുട്ടുകുത്തിനില്ക്കുന്ന ഗണേശന്റെ മുന്നിലേക്ക് സതി തട്ടിത്തടഞ്ഞുവീണു. മുട്ടുകുത്തിനിന്നുകൊണ്ട് അവൾ അവന്റെ മുഖം പിടിച്ചുയർത്തി. "എന്റെ മകൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നു..."

അവൾ അവന്റെ ശിരസ്സ് താലോലിച്ചു. "എനിക്കറിയില്ലായിരുന്നു കുഞ്ഞേ. ഞാൻ ആണയിടുന്നു. എനിക്കിതൊന്നും അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു." ഗണേശൻ അവന്റെ കൈകൾ ഉയർത്തിയില്ല.

"എന്റെ മകനേ". ഗണേശന്റെ ശിരസ്സ് താഴ്ചത്തിപ്പിടിച്ച് അവന്റെ തിരുനെറ്റിയിൽ ഉമ്മവെച്ചുകൊണ്ട് അവനെ പൂണ്ടടക്കം പിടിച്ച് സതി മന്ത്രിച്ചു. "ഇനി നിന്നെ ഞാൻ വിടില്ല. ഒരിക്കലും വിടില്ല."

ഗണേശന്റെ കണ്ണീർ ഒരു കനത്ത പ്രവാഹമായി. അമ്മയെ കൈകൊണ്ട് ചുറ്റിപ്പിടിച്ച് അവൻ ഏറ്റവും മാന്ത്രികമായി കരുതപ്പെടുന്ന ആ പദം ഉച്ചരിച്ചു 'അമ്മേ..."

സതി വീണ്ടും കരയാൻ തുടങ്ങി. "എന്റെ മകനേ, എന്റെ മകനേ."

എന്നും അഭയമാഗ്രഹിച്ചിരുന്ന ഒരു കുഞ്ഞിനെപ്പോലെ ഗണേശൻ കരഞ്ഞു. അവൻ സുരക്ഷിതനായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സ്നേഹമയിയായ അമ്മയുടെ കൈകളിൽ അവൻ സുരക്ഷിതനായിരുന്നു.

— \$@ J + **⊕** —

പരശുരാമൻ അവസരം കാത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു.

കരയിൽ ഇടിച്ചു കയറിയതോടെ ആ ബ്രംഗക്പ്പലിന്റെ വെള്ളം ശേഖരിച്ചുവെക്കുന്ന സംവിധാനം തകർന്നുപോയിരുന്നു. സൂര്യവംശികൾക്ക് മധുമതിയിലെ വെള്ളം കുടിക്കുകയല്ലാതെ വേറെ പോംവഴിയില്ലായിരുന്നു. ആദ്യം വെള്ളം തിളപ്പിക്കാമെന്ന നിർദ്ദേശം ദിവോദാസ് മുന്നോട്ടു വെച്ചു. ആദ്യമായി മധുമതിയിലെ വെള്ളം കുടിക്കുന്നവരുടെ കൈവശം മറുമരുന്നില്ലെങ്കിൽ മോഹാലസ്യപ്പെട്ടുവീഴുമെന്ന് പരശുരാമനറിയാമായിരുന്നു.

മധുമതിയിലെ വെള്ളം അവരുടെ ശരീരത്തിൽ പ്രവർത്തനമാരംഭിക്കു ന്നതും കാത്ത് പരശുരാമനിരുന്നു. അയാൾക്ക് മറ്റൊരു ദൗത്യം നിർവ്വഹിക്കാനുണ്ടായിരുന്നു. താവളത്തിലുള്ളവർ ഉറങ്ങുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ പരശുരാമൻ ജോലിയാരംഭിച്ചു. തന്റെ കാലിലുണ്ടായിരുന്ന ചങ്ങലയുടെ ബലം കുറഞ്ഞ കണ്ണി ഒരു കല്ലിലടിച്ചടിച്ച് അയാൾ പൊട്ടിച്ചു. അയാളുടെ തൊട്ടടുത്തുണ്ടായിരുന്ന ഉപനായകനും അതുപോലെ രക്ഷപ്പെടുവാൻ ശ്രമിച്ചു. പക്ഷേ, പരശുരാമൻ അയാളുടെ ചങ്ങലക്കുറ്റി അവിടെ അടിച്ചുറപ്പിച്ചു.

"ആരും രക്ഷപ്പെടുന്നില്ല, മനസ്സിലായല്ലോ? അതിനു ശ്രമിക്കുന്നവരെ ഞാൻ അമർച്ച ചെയ്യും."

ഉപനായകന്റെ മുഖം വാടി. അയാൾക്ക് എന്തോ പന്തികേട് തോന്നിയെങ്കിലും തന്റെ മേധാവിയെ ചോദ്യം ചെയ്യുവാനുള്ള ധൈര്യം അയാൾക്കുണ്ടായിരുന്നില്ല. പരശുരാമൻ നദീതീരത്തെ അടുക്കള ഭാഗത്തേക്കു തിരിഞ്ഞു. നിലാവെളിച്ചത്തിൽ അയാളുടെ മഴു തിളങ്ങി. എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടതെന്ന് അയാൾക്കറിയാമായിരുന്നു. അതു ചെയ്യേണ്ടിയിരുന്നു. അയാൾക്ക് മറ്റൊരു മാർഗ്ഗവുമില്ലായിരുന്നു.

വിപരീതങ്ങൾ ആകർഷിക്കുന്നു

പതിനാറ്

അഗ്നിജ്വാലകള് രൂക്ഷമായികൊണ്ടിരുന്നു.

മാനസസരോവരത്തിനു സമീപം തീജ്വാലകള് ഇത്രഉയരത്തില് പൊങ്ങുന്നത് ശിവൻ മുൻപൊരിക്കലും കണ്ടിരുന്നില്ല. ഹുങ്കാരമിടുന്ന കാറ്റും തുറന്ന മൈതാനവും അവന്റെ ഗോത്രമായ ഗുണ വംശത്തിന്റെ കരുത്തും ചേർന്ന് ഒരു തീയിനേയും ഇത്രത്തോളം ഉയരത്തിൽ കത്തിപ്പടരുവാൻ അനുവദിച്ചി രുന്നില്ല.

അവൻ ചുറ്റും നോക്കി. അവന്റെ ഗ്രാമം വിജനമായിരുന്നു. ഒരു മനുഷ്യ ജീവിയെപ്പോലും കാന്മാനില്ലായിരുന്നു. അവന്റെ കുടിലിന്റെ ചുമരുകളെ നക്കി തിന്നുകയായിരുന്നു ആ തീജ്വാലകള്.

അവൻ സ്രോവരത്തിനുനേരെ തിരിഞ്ഞു ″പുണ്യ സരോവരമേ എന്റെ ആളുകളെവിടെ? പക്രതികള് അവരെ ബന്ധികളാക്കിയോ?

ശിവാ സഹായിക്ക്!

ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോൾ കണ്ടത് രക്തത്തിൽ കുളിച്ച് ബൃഹസ്പതി ആ നരകാഗ്നിയിലൂടെ ഗ്രാമകവാടത്തിനപ്പുറത്തേക്ക് പാഞ്ഞുവരുന്നതാണ്. മൂടുപടമിട്ട വലിയൊരു രൂപം വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ച് അവന്റെ പിന്നാലെ ഓടിവരുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

ശിവന് ബ്രഹസ്പതിയെ തന്റെ പുറകിലേക്കു വലിച്ചു നിര്ത്തി വാള് ഊരിപ്പിടിച്ച് ആ നാഗനെ നേരിടാൻ തയ്യാറായി നിന്നു. അമ്പെയ്യാനുള്ള അകലത്തെത്തിയപ്പോൾ ശിവൻ അലറി ″നിനക്കവനെ ഒരിക്കലും കിട്ടില്ല. ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം. ′

നാഗന്റെ മൂടുപടത്തിന് സ്വയം ജീവൻ വെക്കുന്നതുപോലെ, അത് വികൃതമായിചിരിച്ചു." എനിക്കവനെ കിട്ടികഴിഞ്ഞു."

ശിവന്വട്ടം തിരിഞ്ഞു. അവനു പുറകിലായി മൂന്നു പാമ്പുകളുണ്ടായിരുന്നു. അതിലൊന്ന് ദംശങ്ങങ്ങളേറ്റ ബ്രഹസ്പതിയുടെ നിശ്ചലശരീരം വലിച്ചുകൊണ്ടുപോവുന്നുണ്ടായിരുന്നു. മറ്റു രണ്ടെണ്ണം തീ തുപ്പിക്കൊണ്ട് ശിവനെ അങ്ങോട്ട് അടുക്കാൻ സമ്മതിക്കാതെ അതിനു കാവൽ നിന്നു. അവ ബ്രഹസ്പതിയെ നാഗന്റെ അടുത്തേക്കു വലിച്ചു കൊണ്ടുപോകവേ ശിവൻ നിസ്സഹായമായ രോഷത്തോടെ അത് നോക്കിനിന്നു. ക്രുദ്ധനായ ശിവൻ നാഗനു നേര്ക്ക് തിരിഞ്ഞു.

"രുദ്രഭഗവാനേ, കരുണ കാണിക്കണേ!" ശിവന് മന്ത്രിച്ചു. ഗുരുതരമായിമുറിവേറ്റ് രക്തമൊഴുകിയിരുന്ന ദ്രപകു നാഗന്റെ മുന്നില് മുട്ടുകുത്തിയിരുന്നു. പരാജിതനായി ഒറ്റപ്പെട്ട് വധിക്കപ്പെടാനായി കാത്തിരുന്നു.

ദ്രപ്കുവിന്റെ തൊട്ടടുത്തായി ഒരു സ്ത്രീ മുട്ടുകുത്തി ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവളുടെ കൈതണ്ടയിലൂടെ ചോരച്ചാലുകളൊഴുകി. തിരമാല പോലെ ഇളകിയിരുന്ന കേശഭാരം താഴേക്കു നോക്കിയിരുന്ന അവളുടെ മുഖം മറച്ചു. അപ്പോൾ കാറ്റ് എല്ലാം വ്യക്തമാക്കി അവള് തല ഉയര്ത്തിനോക്കി.

അത് അവളായിരുന്നു. അവന് രക്ഷിക്കാന് കഴിയാതിരുന്നസ്ത്രീ. അവന് രക്ഷിക്കാതിരുന്ന സ്ത്രീ. അവൻ രക്ഷിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുക പോലും ചെയ്യാതിരുന്ന സ്ത്രീ! രക്ഷിക്കണേ! ദയവായി രക്ഷിക്കണേ!

″നീയതിനു ധൈര്യപ്പെടുന്നുവോ"നാഗന്റെ നേരക്ക് ചൂണ്ടി ക്ഷോഭതോടെ ശിവൻ അട്ടഹസിച്ചു.

നാഗന് ശാന്തനായി വാളുയര്ത്തി ഒരു നിമിഷം പോലും സന്ദേഹിക്കാതെ ആ സ്ത്രീയുടെ തലയറുത്തു.

വിയർത്തുകുളിച്ച് ശിവനുണർന്നു. അവന്റെ നെറ്റിയപ്പോഴും ചുട്ടു പൊള്ളുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ആ ചെറിയ തമ്പിനുള്ളിൽ അവൻ ചുറ്റുംനോക്കി. മധുമതി പതിയെ കരയിൽ ഓളം തല്ലുന്ന ശബ്ദം അവൻ കേട്ടു. അവൻ കെത്തണ്ടയിൽ നോക്കി. സർപ്പാകൃതിയുള്ള ഓം മുദ്രയുള്ള കങ്കണം കെത്തണ്ടയിൽ കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ഉറക്കെ ശപിച്ചുകൊണ്ട് ആ കങ്കണം തറയിലെറിഞ്ഞ് ശയ്യയിലേക്ക് മലർന്നു. തലയ്ക്ക് കനത്ത ഭാരമനുഭവപ്പെട്ടു.

— \$@ \$ A \$ B

ആ രാത്രി മധുമതി ശാന്തമായൊഴുകി. പരശുരാമൻ തല ഉയർത്തിനോക്കി. അയാളുടെ ഉദ്യമം നിർവ്വഹിക്കുവാൻ മതിയായത്ര വെളിച്ചം നിലാവ് നല്കി.

ഇരുമ്പുകൊണ്ടുള്ള ആ പരന്ന വായ്തല വേണ്ടത്ര ചൂടായിട്ടുണ്ടോ എന്ന് അയാൾ പരിശോധിച്ചു. അതിന് കുറച്ചുകൂടി ചൂട് വേണമായിരുന്നു. ഒറ്റവെട്ടിന് ആ മാംസം പൂർണ്ണമായി മുറിഞ്ഞുപോകണം. അല്ലെങ്കിൽ ചോര നിലയ്ക്കില്ല. മഴുവിന്റെ വായ്ത്തല മൂർച്ച കൂട്ടുവാൻ അയാൾ മടങ്ങിപ്പോയി.

വായ്ത്തലയുടെ മൂർച്ച അയാൾ ഒന്നുകൂടി പരിശോധിച്ചു. ക്ഷൗരക്കത്തിയുടെ മൂർച്ച. ഒരൊറ്റ വെട്ടു മതി. അയാൾ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. അവിടെ ആരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

തന്റെ മേലങ്കി വലിച്ചെറിഞ്ഞ് അയാളൊരു ദീർഘനിശ്വാസമയച്ചു. "രുദ്ര ഭഗവാനേ, എനിക്ക് കരുത്ത് നല്കണേ"

ഇടതു കൈ ചുരുട്ടിവെച്ചു. നീലകണ്ഠന്റെ പ്രിയപ്പെട്ടവനെ വധിക്കാൻ ധൈര്യം കാട്ടിയ പാപക്കൈ. ഉയർന്നുനിന്നിരുന്ന മരക്കുറ്റിയിൽ അയാൾ പിടുത്തമിട്ടു. മുറുകെപ്പിടിച്ചു. ചുമൽകൊണ്ട് വീശി ആയുവാനുള്ള സൗകര്യമുണ്ടാക്കി.

മുൻപ് അയാളുടെ പല ശത്രക്കളുടെയും തല വെട്ടുന്നതിന് ആ മരക്കുറ്റി ഉപയോഗിച്ചിരുന്നു. നിർഭാഗ്യവാന്മാരായ ആ മനുഷ്യരുടെ രക്തംവീണ് ആ മരക്കുറ്റിക്ക് ചെമന്ന നിറമായിരുന്നു. ഇനി അയാളുടെ രക്തം അവരുടെ രക്തത്തോടൊപ്പം ചേരും.

വലതു കൈ നീട്ടി അയാളാ കൈക്കോടാലി എടുത്ത് ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചു. പരശുരാമൻ ഒരിക്കൽക്കൂടി മുകളിലേക്കു നോക്കി നെടുവീർപ്പയച്ചു. "എനിക്ക് മാപ്പുതരൂ. പ്രഭോ"ആഞ്ഞുവീശിയപ്പോൾ മഴു വായുവെ പിളർന്ന് മൂളക്കമുയർത്തി. അത് ആ കൈയെ കൃത്യമായി മുറിച്ചുകൊണ്ട് കടന്നു പോയി.

- \$@J\$\$ -

"ഇയാളെങ്ങനെ രക്ഷപ്പെട്ടു? ശിവൻ അട്ടഹസിച്ചു. "നിങ്ങളെന്ത് ചെയ്യുകയായിരുന്നു?

പർവ്വതേശ്വരനും ഭഗീരഥനും തല താഴ്ത്തി നിന്നു. ഭഗവാന് ദേഷ്യപ്പെടുവാനുള്ള കാരണങ്ങളുണ്ട്. അവർ തമ്പിലായിരുന്നു. ആദ്യയാമത്തിന്റെ അവസാനത്തെ നാഴികയായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അപ്പോൾ സൂര്യൻ ഉദിച്ചതേയുള്ളൂ. അതോടൊപ്പം പരശുരാമൻ രക്ഷപ്പെട്ടുവെന്നുള്ള വാർത്തയും പുറത്തുവന്നു.

പുറത്തുനിന്നുകേട്ട കോലാഹലം ശിവന്റെ ശ്രദ്ധയാകർഷിച്ചു. അവൻ പുറത്തേക്ക് തിടുക്കത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ കണ്ടത് ദിവോദാസും ചില സൈനികരും പരശുരാമനു നേർക്ക് വാൾ ചൂണ്ടി നില്ക്കുന്നതാണ്. അയാൾ ശിവനെ ഉറ്റുനോക്കി. ശിവന്റെ അടുത്തേക്ക് വേച്ചുവേച്ചു വരികയായിരുന്നു അയാൾ. വേറെ ആരുമില്ലായിരുന്നു.

പരശുരാമനെ അങ്ങോട്ടു കടത്തിവിടുവാൻ നിർദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ട് ശിവൻ തന്റെ കൈ നീട്ടിപ്പിടിച്ചു. എന്തോ ശിവന് വാൾ എടുക്കണമെന്നു തോന്നിയില്ല. പരശുരാമൻ തന്റെ മേലങ്കികൊണ്ട് ദേഹം നല്ലപോലെമൂടിയിരുന്നു. ഭഗീരഥൻ മുന്നോട്ടു ചെന്ന് അയാളുടെ ശരീരത്തിൽ ആയുധങ്ങളുണ്ടോ എന്ന പരിശോധിക്കുവാൻ ഒരുങ്ങി. എന്നാൽ ശിവൻ അയാളോട് ഉച്ചത്തിൽ നിർദ്ദേശിച്ചു. "അതു സാരമില്ല. ഭഗീരഥാ, അയാളെ കടത്തിവിട്."

പരശുരാമൻ ക്ഷീണിതനായതുപോലെ കണ്ണുകൾ പാതിയടഞ്ഞ് ശിവന്റെ നേരെ വെച്ചുവേച്ചു നടന്നു. അയാളുടെ മേലങ്കിയിൽ വൻതോതിലുള്ള ചോരപ്പാടുകളുണ്ടായിരുന്നു. ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ ഇടുങ്ങി.

പരശുരാമൻ ശിവന്റെ മുന്നിൽ മുട്ടുകുത്തിവീണു.

"എവിടെ പോയിരുന്നു?

പരശുരാമൻ തല ഉയർത്തി നോക്കി. അയാളുടെ കണ്ണുകളിൽ വിഷാദം നിറഞ്ഞു. "ഞാൻ പ്രായശ്ചിത്തം... ഭഗവാൻ..."

ശിവന്റെ നെറ്റി ചുളിഞ്ഞു.

ആ കവർച്ചക്കാരൻ മേലങ്കി താഴെയിട്ടു. പിന്നെ തന്റെ വലതുകൈയിലുണ്ടായിരുന്ന ചേരദിക്കപ്പെട്ട ഇടതുകരം ശിവന്റെ കാൽക്കൽ വെച്ചു. "ഈ കൈ... പാപം ചെയ്തതാണ്... ദേവാ. എനിക്കു മാപ്പുതരൂ."

ശിവൻ ഞെട്ടിത്തരിച്ചു.

പരശുരാമൻ ബോധരഹിതനായി നിലം പതിച്ചു.

— ★@ J + ★ —

ആയുർവ്വതി പരശുരാമന്റെ മുറിവ് പരിശോധിക്കുകയും വേണ്ട ശുശൂഷകൾ നല്കുകയും ചെയ്തു. ചുട്ടുപഴുത്ത കമ്പികൊണ്ട് ആ ഭാഗം പൊള്ളിച്ച അണുബാധയില്ലാതാക്കാൻ അവൾ ഒരിക്കൽക്കൂടി ശ്രമിച്ചു. ആ മുറിവിൽ ആര്യവേപ്പില പിഴിഞ്ഞെടുത്ത നീർ അവൾ പുരട്ടി. വേപ്പില കൊണ്ടുള്ള ഒരു വെച്ചുകെട്ടലിലൂടെ വേർപ്പെട്ട കൈ ആ മുറിവിനോട് മുറുക്കി ചേർത്തു കെട്ടി വെച്ചു.

അവൾ ശിവനെ നോക്കി "ആ മഴുവിന് നല്ല മൂർച്ചയും വൃത്തിയുമുണ്ടായിരുന്നത് ഈ വിഡ്ഢിയുടെ ഭാഗ്യം. ഇത്തരമൊരു മുറിവിൽനിന്നുള്ള രക്തമൊഴുക്കും അണുബാധയും മാരകമാകാവുന്നതാണ്."

"വൃത്തിയും മൂർച്ചയും ആകസ്മികമായുണ്ടായതാണെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നില്ല." ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "അയാളത് അങ്ങനെയാക്കിത്തീർത്തതാണ്. താൻ എന്താണ് ചെയ്യുന്നതെന്ന് അയാൾക്ക് നല്ല ബോധ്യമുണ്ടായിരുന്നു."

സ്തബ്ധനായിപ്പോയ പർവ്വതേശ്വരൻ പരശുരാമനെത്തന്നെ തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

വിചിത്രനായ ഈ മനുഷ്യൻ ആരാണ്?

ഇതുവരെ ശിവൻ ഒരു വാക്കുപോലും ഉച്ചരിച്ചിരുന്നില്ല. അയാൾ പരശുരാമനെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയാളുടെ മുഖത്ത് യാതൊരു ഭാവഭേദവുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അയാളുടെ കണ്ണുകൾ ഇടുങ്ങി.

"ഇയാളെക്കൊണ്ട് നമ്മൾ എന്തു ചെയ്യും, സ്വാമീ?" പർവ്വതേശ്വരൻ ചോദിച്ചു.

"നമ്മളയാളെ ഉപയോഗിക്കും." ഭഗീരഥൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. "നമ്മുടെ കപ്പലുകളുടെ തകരാറുകൾ പരിഹരിക്കുവാൻ ആറു മാസത്തോളമെടുക്കും. അത്രത്തോളം സമയം നമുക്കിവിടെ താമസിക്കാനാവില്ല. നമ്മുടെ ഏതെങ്കിലുമൊരു ഒറ്റപ്പായ്ക്കപ്പലിൽ പരശുരാമനെ ബ്രംഗയുടെ അതിർത്തി താവളത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി അയാളെ അവിടെ ഏല്പിക്കാം. ഏറ്റവും കൊടൂരനായ ഒരു കുറ്റവാളിയെ ഏല്പ്പിക്കുക വഴി നമുക്ക് ബ്രംഗയിൽനിന്ന് ഒരു കപ്പൽ പിടിച്ചുവാങ്ങാം. അവർ പരശുരാമനിൽനിന്ന് ബലം പ്രയോഗിച്ച് ഔഷധം വാങ്ങിച്ചുകൊള്ളും. നമ്മൾ നാഗന്മാരുടെ അടുത്തെത്താനുള്ള മാർഗ്ഗത്തിലേക്ക് നീങ്ങുകയും ചെയ്യും."

ശിവൻ ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല. അയാൾ പരശുരാമനെത്തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഭഗീരഥന്റെ പരിഹാര നിർദ്ദേശം പർവ്വതേശ്വരനിഷ്ടമായില്ല. എന്നാൽ ഏറ്റവും പ്രായോഗികമായ നിർദ്ദേശം അതാണെന്നും അയാൾക്കറിയാമായിരുന്നു. അയാൾ ശിവനെ നോക്കി "സ്വാമീ?"

"നമ്മൾ ഇയാളെ ബ്രംഗന്മാർക്ക് ഏല്പിച്ചു കൊടുക്കുന്നില്ല' ശിവൻ പറഞ്ഞു.

"പ്രഭോ"നടുക്കത്തോടെ ഭഗീരഥൻ നിലവിളിച്ചു.

"ഇല്ല നമ്മ[്]ൾ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നില്ല" ശിവൻ് ഭഗീരഥനെ നോക്കി.

"പക്ഷേ, നമ്മളെങ്ങനെ നാഗന്മാരുടെ നാട്ടിലെത്തും സ്വാമി? നമ്മൾ ബ്രംഗന്മാർക്ക് ആ മരുന്ന് എത്തിച്ചുകൊടുക്കാമെന്ന് പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്."

"പരശുരാമൻ നമുക്കാ മരുന്ന് തരും. അയാൾക്കു ബോധം വരുമ്പോൾ ഞാനത് ചോദിക്കും."

"പക്ഷേ, ഒരു കാര്യം പ്രഭോ"ഭഗീരഥൻ തുടർന്നു "അയാളൊരു കുറ്റവാളിയാണ്. അയാളെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തിയില്ലെങ്കിൽ അയാളത് തരുകയില്ല. അയാളൊരു ത്യാഗം ചെയ്തുവെന്ന കാര്യം ഞാൻ സമ്മതിക്കുന്നു. പക്ഷേ, ഇവിടെ നിന്നു പോകാൻ നമുക്കൊരു കപ്പൽ വേണം."

"എനിക്കറിയാം.'

ഭഗീരഥൻ ശിവനെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പിന്നെ പർവ്വതേശ്വരനെ നോക്കി. മെലൂഹയുടെ സേനാപതി അയോദ്ധ്യയിലെ രാജകുമാരനോട് ശാന്തനാകുവാൻ ആംഗ്യം കാട്ടി.

പക്ഷേ, ഭഗീരഥൻ അതൊന്നും കേൾക്കാൻ തയ്യാറല്ല. നീലകണ്ഠൻ

നിർദ്ദേശിക്കുന്ന കാര്യം പ്രായോഗികമല്ല. "ഒരിക്കൽക്കൂടി ഇക്കാര്യം പറയാനിടവരുന്നതിൽ എന്നോടു ക്ഷമിക്കണം സ്വാമി. പക്ഷേ, നമുക്ക് ഒരു കപ്പൽ കിട്ടുവാനുള്ള ഒരേയൊരു വഴി ഇയാളെ ബ്രംഗന്മാർക്കു കൊടുക്കുകയാണ്. അതു മാത്രമല്ല അതിനുള്ള കാരണം. പരശുരാമൻ ഒരു കൊടും കുറ്റവാളിയാണ്. നിരവധിയാളുകളെ കൊല ചെയ്തവനാണ്. ബ്രംഗന്മാരുടെ നീതി വ്യവസ്ഥയുടെ ഫലം അനുഭവിക്കുന്നതിനായി എന്തുകൊണ്ട് നമുക്കിയാളെ അവർക്കു സമർപ്പിച്ചുകുടാ?

"കാരണം, ഞാൻ അങ്ങനെ ചെയ്യില്ലെന്നു പറഞ്ഞതുതന്നെ."

അതുപറഞ്ഞുകൊണ്ട് ശിവൻ എഴുന്നേറ്റു പുറത്തേക്കു നടന്നു. ഭഗീരഥൻ പർവ്വതേശ്വരനെ തുറിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

പരശുരാമന്റെ കണ്ണുകൾ പതിയെ തുറന്നു. അയാൾ ചെറുതായൊന്നു പുഞ്ചിരിച്ചു. പിന്നെ വീണ്ടും ഉറക്കത്തിലേക്കു മടങ്ങി.

— ★@サ�� ~~-~~

രണ്ടാമത്തെ യാമം അവസാനിക്കാറായി. സൂര്യൻ നേരെ തലയ്ക്കുമുകളിൽ തിളങ്ങി.

വിശ്വദ്യുംമനന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ബ്രംഗഭടന്മാരും കാശിസൈനികരും ഒന്നിച്ച് കഠിനാദ്ധ്വാനത്തിലേർപ്പെട്ടു. ബ്രംഗന്മാരുടെ ഉത്തരവ് അനുസരിക്കുവാൻ കവാസിന് വൈമുഖ്യം തോന്നിയില്ല. ബ്രംഗന്മാരുടെ സഞ്ചരിക്കുന്ന വൈദ്യശ്രേഷ്ഠൻ മുറിവേറ്റവരെയെല്ലാം ശുശ്രൂഷിച്ചു. അവരെല്ലാം രോഗവിമുക്തരായി. മരിച്ചവരെയെല്ലാം ഇച്ചാവറിലെ മൈതാനത്തിൽ സംസ്കരിച്ചു. മുൻകരുതലെന്ന നിലയിൽ ഗ്രാമത്തിനുചുറ്റും വലിയ കുഴികൾ എടുത്തിരുന്നതിനാൽ ഇനിയവശേഷിക്കുന്ന സിംഹികളും സിംഹപ്പുലിയും മടങ്ങിവരുമെന്ന് ആരും പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നില്ല. ബ്രംഗ ഭടന്മാർക്കും കാശി ഭടന്മാർക്കും താമസിക്കുവാനായി പാഠശാലയിൽ താല്ക്കാലികമായ താവളമൊരുക്കിയിരുന്നു. ആവശ്യമായ ഭക്ഷ്യസാധനങ്ങളെത്തിക്കുവാൻ ഗ്രാമീണർക്ക് നിർദ്ദേശം നല്കപ്പെട്ടിരുന്നു.

ആ സിംഹക്കൂട്ടത്തെ ഏതാണ്ട് കൊന്നൊടുക്കിയതിൽ ഗ്രാമീണർ സന്തോഷിച്ചുവെങ്കിലും വിശ്വദ്യമ്നന്റെ ഉത്തരവുകൾ അനുസരിച്ച് അല്പം അകലെയാണവർ നിന്നിരുന്നത്. അവരുടെ ജീവൻ രക്ഷിച്ചവരാണെങ്കിൽപോലും നാഗന്മാരെ കുറിച്ചുള്ള മാരകമായ ഭീതി അവരെ ഞെരുക്കി നിർത്തി.

എന്നാൽ തൂപ്പുകാരന്റെ മക്കൾ കാളിയുമൊത്തു കളിക്കുന്നതിൽ അവൾ ആഹ്ളാദഭരിതയായി. അവളുടെ തലമുടി പിടിച്ചുവലിച്ച, ശരീരത്തിൽ കയറി മറിഞ്ഞ് ഓരോ തവണ അവൾ ദേഷ്യപ്പെടുമ്പോഴും അവർ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു.

"കുട്ടികളേ" അവരുടെ അമ്മ ശകാരത്തിന്റെ കാർക്കശ്യത്തോടെ വിളിച്ചു. അവർ തിരിഞ്ഞ് വീണ്ടും അവളുടെ അടുത്തേക്കോടിച്ചെന്ന് മുണ്ടിൽ പിടിച്ചു. അലക്കുകാരന്റെ ഭാര്യ കാളിയോടു പറഞ്ഞു. "എന്റെ ക്ഷമാപണം മഹാറാണി, അവരിനി ദേവിയെ ശല്യപ്പെടുത്തുകയില്ല."

പ്രായപൂർത്തി വന്ന ഒരാളുടെ സാന്നിദ്ധ്യം കാളിയെ വീണ്ടും ഗൗരവക്കാരിയാക്കി. അവൾ നിശ്ശബ്ദമായി തലയാട്ടി.

വലത്തോട്ടു തിരിഞ്ഞപ്പോൾ സതിയുടെ മടിയിൽതലവെച്ച് കിടന്നുറങ്ങുന്ന ഗണേശനെയാണ് കാളി കണ്ടത്. അവന്റെ മുഖത്ത് ആനന്ദം നിറഞ്ഞുനിന്നു. അവന്റെ മുറിവുകളിൽ മരുന്ന് വെച്ചു കെട്ടിയിരുന്നു. ഗണേശന്റെ കാലിൽ സിംഹിയുടെ കടിയേറ്റപ്പോഴുണ്ടായ മുറിവിനെക്കുറിച്ചായിരുന്നു വൈദ്യന്റെ ഉത്കണ്ഠ. അത് ശുചിയാക്കിയശേഷം അയാൾ മരുന്ന് വെച്ച് മുറുക്കിക്കെട്ടി.

സതി കാളിയെനോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചു. അവൾ സഹോദരിയുടെ കൈ പിടിച്ചു.

കാളി മൃദുവായി പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഇവൻ ഇത്ര സമാധാനത്തോടെ ഉറങ്ങുന്നത് ഞാൻ ഇന്നുവരെ കണ്ടിട്ടില്ല."

സതി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് വാത്സല്യപൂർവ്വം ഗണേശന്റെ മുഖത്തുകൂടെ വിരലോടിച്ചു. "ഇത്രയും കാലം ഇവനെ പരിപാലിച്ചതിന് ഞാൻ നിന്നോട് നന്ദി പറഞ്ഞേ തീരു."

"അതെന്റെ കടമായിരുന്നു."

"അതെ. പക്ഷേ, എല്ലാവരും അവരവരുടെ കടമയോട് നീതി പുലർത്താറില്ല. നിനക്ക് നന്ദി പറയുന്നു ഞാൻ."

"യഥാർത്ഥത്തിൽ അതെന്റെ ആനന്ദം കൂടിയായിരുന്നു."

സതി പുഞ്ചിരിച്ചു. "നിനക്ക് ജീവിതം എത്രത്തോളം കഠിനമായിരുന്നുവെന്ന് എനിക്ക് സങ്കല്പിക്കാനാവുന്നില്ല. ഞാനതിനെല്ലാം പരിഹാരമുണ്ടാക്കും. ഞാൻ വാക്കു തരുന്നു."

കാളി പതിയെ മുഖം ചുളിച്ചു. പക്ഷേ, ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

എന്തോ ഒരാലോചന മനസ്സിൽ തടഞ്ഞപ്പോൾ സതി മുഖമുയർത്തി. "പിതാവിനെക്കുറിച്ച് നീ എന്തോ പറഞ്ഞുവല്ലോ. അക്കാര്യത്തിൽ നിനക്ക് തീർച്ചയുണ്ടോ? അദ്ദേഹം ക്ഷീണിതനാണ്. പക്ഷേ തന്റെ കുടുംബത്തെ അദ്ദേഹം നല്ലതുപോലെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ട്. ബോധപൂർവ്വം നമ്മളിലാരെയെങ്കിലും വേദനിപ്പിക്കുമെന്ന് എനിക്ക് തോന്നുന്നില്ല."

കാളിയുടെ മുഖം കടുത്തു. പെട്ടെന്ന് ഗണേശനിൽ നിന്നുയർന്ന ഒരു ശബ്ദദം അവരെ ശല്യപ്പെടുത്തി. സതി മകനെ നോക്കി.

ഗണേശൻ ചുണ്ടുകോട്ടി വാശിപിടിച്ചു "എനിക്ക് വിശക്കുന്നു" സതി കൺപുരികമുയർത്തി അവൾ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. അവൾ അവന്റെ നെറ്റിയിൽ മൃദുവായി ചുംബിച്ചു.

"എന്താണ് കണ്ടെത്താൻ പറ്റുകയെന്ന് ഞാനൊന്നു നോക്കട്ടെ."

സതി നടന്നുനീങ്ങിയപ്പോൾ കാളി ഗണേശനെ നോക്കി. അവന്റെ പെരുമാറ്റം ശരിയല്ലെന്ന് പറഞ്ഞ് അവളവനെ ശകാരിക്കാനൊരുങ്ങി. പക്ഷേ, പൊടുന്നനെ ഗണേശൻ പറഞ്ഞു "ചെറിയമ്മേ, അവരോടത് പറയരുത് കേട്ടോ."

"എന്ത്?" കാളി ചോദിച്ചു.

"ചെറിയമ്മ അത് പറയരുത്."

"അവളത്ര വിഡ്ഢിയൊന്നുമല്ല. അവളത് മനസ്സിലാക്കിക്കൊള്ളും."

"അങ്ങനെ ആയിക്കോട്ടെ. പക്ഷേ, അവരത് നിങ്ങളുടെ അടുത്തുനിന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ പാടില്ല.

'അവൾ സത്യം കേൾക്കുവാൻ അർഹതയുള്ളവളാണ്. പിന്നെന്തുകൊണ്ട് അവളത് അറിഞ്ഞുകൂടാ?

"ചില സത്യങ്ങൾ വേദന മാത്രമുളവാക്കുന്നവയാണ്, ചെറിയമ്മേ. അവ കുഴിച്ചു മൂടി കിടക്കുന്നതാണ് നല്ലത്."

— ★@ # A B —

"സ്വാമീ" പരശുരാമൻ മന്ത്രിച്ചു.

ശിവൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ഭഗീരഥൻ എന്നിവർ ആ ചെറിയ തമ്പിനകത്ത് പരശുരാമനു ചുറ്റുമായി കൂട്ടംകൂടി നിന്നു. മൂന്നാം യാമത്തിന്റെ അവസാനത്തെ നാഴികയായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു അപ്പോൾ, സൂര്യൻ ചക്രവാളത്തിലേക്ക് താഴുകയായിരുന്നു. അതിന്റെ പ്രകാശം മധുമതിയിലെ കലക്കവെള്ളത്തെ ചെങ്കല്ലുപോലുള്ള തവിട്ടു നിറമാക്കി. ദിവോദാസനും സംഘവും ചേർന്ന് ആ കപ്പലിന്റെ കേടുപാടുകൾ നീക്കുന്നതിനുള്ള ശ്രമത്തിലേർപ്പെട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഒരു ഭയങ്കരൻ ഉദ്യമമായിരുന്നു അത്.

"എന്താ കാര്യം പരശുരാമൻ? ശിവൻ ചോദിച്ചു."
"താങ്കളെന്തിനാ എന്നെ കാണണമെന്നു പറഞ്ഞത്?" ശക്തി സംഭരിച്ചു
കൊണ്ട് പരശുരാമൻ കണ്ണുകളടച്ചു.

"എന്റെ ആളുകളിലാരെയെങ്കിലും വിളിച്ച ആ നാഗൗഷധത്തിന്റെ രഹസ്യം ബ്രംഗന്മാർക്കു നല്കുവാൻ ഞാൻ നിർദ്ദേശിക്കാം. ഞങ്ങൾ അവരെ സഹായിക്കും. ആ ഔഷധത്തിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ചേരുവ ഞങ്ങൾക്ക് ലഭിക്കുന്ന കാലിങ്ങിലെ മഹേന്ദ്ര പർവ്വതത്തിലേക്ക് അവരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകാം."

ശിവ**ൻ** പുഞ്ചിരിച്ചു "നന്ദി."

"അങ്ങ് എന്നോട് നന്ദി പറയേണ്ടതില്ല. ഇതാണ് താങ്കൾക്കാവശ്യമുള്ളത്. അത് സഫലമാകുന്നതിനുള്ള അവസരം എനിക്ക് ലഭിക്കുന്ന ബഹുമതിയാണ്. ശിവൻ തല കുലുക്കി.

"താങ്കൾക്ക് ഒരു കപ്പൽ കൂടി വേണം." പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. ഭഗീരഥൻ ജിജ്ഞാസകൊണ്ട് തല ഉയർത്തി.

"എനിക്ക് സ്വന്തമായി വലിയൊരു കപ്പലുണ്ട്." പരശുരാമൻ പർവ്വതേശ്വരന്റെ നേരെ തലതിരിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു. "ധീരനായ സേനാപതേ, താങ്കളുടെ കുറച്ച് സൈനികരെ എനിക്ക് വിട്ടുതരിക. അത് എവിടെയാണെന്ന് ഞാൻ അവരോടു പറഞ്ഞുകൊള്ളാം. അവർക്കത് ഇവിടെ കൊണ്ടുവരാൻ കഴിയും. എന്നിട്ട് അതിൽ നമുക്കുപോകാം."

അദ്ഭുതാധീനനായ പർവ്വതേശ്വരൻ ശിവനെ നോക്കി മന്ദഹസിച്ചു. ശിവൻ തലയാട്ടി. കൊള്ളക്കാരൻ തളർന്നതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. ശിവൻ കുനിഞ്ഞ് പരശുരാമന്റെ ചുമലിൽ തൊട്ടു. "താങ്കൾക്കിപ്പോൾ വിശ്രമം വേണം. നമുക്ക് പിന്നീട് സംസാരിക്കാം."

"ഒരുകാര്യം കൂടി പ്രഭോ' പരശുരാമൻ അല്പം കാർക്കശ്യത്തോടെ പറഞ്ഞു "ബംഗന്മാർ ഒരു മാർഗ്ഗം മാത്രമാണ്.'

ശിവൻ മുഖം കോട്ടി.

"നാഗന്മാരെ കണ്ടുപിടിക്കുകയാണ് അങ്ങയുടെ അന്തിമലക്ഷ്യം." ശിവൻ കണ്ണുകൾ ഇറുക്കിപ്പിടിച്ചു.

"അവർ എവിടെയാണ് വസിക്കുന്നതെന്ന് എനിക്കറിയാം.'

ആശ്ചര്യംകൊണ്ട് ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ വിടർന്നു.

"ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലുടെയുള്ള വഴി എനിക്കറിയാം സ്വാമീ' പരശുരാമൻ തുടർന്നു. "നാഗന്മാരുടെ നഗരം എവിടെയാണെന്ന് എനിക്കറിയാം. അവിടെ എങ്ങനെ എത്തിച്ചേരാൻ കഴിയുമെന്ന് ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം."

ശിവൻ പരശുരാമന്റെ ചുമലിൽ തട്ടി. "നന്ദി. താങ്കൾക്ക് നന്ദി."

"പക്ഷേ, എനിക്കൊരു ഉപാധിയുണ്ട് പ്രഭോ."

ശിവൻ നെറ്റി ചുളിച്ചു.

"താങ്കളോടൊപ്പം എന്നെയും കൊണ്ടു പോകണം." പരശുരാമൻ മന്ത്രിച്ചു.

ശിവൻ° ആശ്ചര്യപൂർവ്വം കൺപുരികമുയർത്തി "അതെന്തിനാണ്."

അങ്ങയെ പിന്തുടരുകയെന്നത് എന്റെ കടമയാണ്. എന്റെയീ നികൃഷ്ടജീവിതത്തിന് അങ്ങനെ അല്പമെങ്കിലും അർത്ഥം നല്കാൻ എന്നെ അനുവദിച്ചാലും."

ശിവൻ തലയാട്ടി. "താങ്കളോടൊപ്പം യാത്രചെയ്യാം എന്നത് എനിക്കൊരു ബഹുമതിയാണ് പരശുരാമൻ."

— \$@ \$ A \$ B

മധുമതിയിലെ യുദ്ധം കഴിഞ്ഞിട്ടിപ്പോൾ മൂന്നുദിവസം പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. പർവ്വതേശ്വരന്റെ ആളുകൾ പരശുരാമന്റെ കപ്പൽ കണ്ടെത്തിയിരുന്നു. അവർ യാത്ര ചെയ്ത കപ്പലിനേക്കാൾ വലുതായിരുന്നു അത്. വ്യക്തമായും ബംഗന്മാരാൽ നിർമ്മിതമായ കപ്പൽ. ബംഗയുടെ കവാടത്തിലൂടെ കടന്നുപോകാൻ തക്കതായ പുറന്തോടായിരുന്നു ആ കപ്പലിനുണ്ടായിരുന്നത്. പരശുരാമനെ പിടികൂടുവാനോ വധിക്കുവാനോ നിയുക്തരായ നിർഭാഗ്യവാന്മാരായ ബംഗയിലെ ക്ഷത്രിയ സംഘത്തിന്റെ പക്കൽനിന്നും പരശുരാമന്റെ ആളുകൾ പിടിച്ചെടുത്തതായിരിക്കണം ആ കപ്പൽ.

പടയാളികളെല്ലാം ആ കപ്പലിൽ കയറിയിരുന്നു. പരശുരാമന്റെ ആളുകൾ ഇപ്പോൾ തടവുകാരല്ലാതായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അവരെ പരാജയപ്പെടുത്തിയ സൂര്യവംശിസൈനികർക്ക് ലഭിച്ചിരുന്നതുപോലുള്ള പാർപ്പിട സൗകര്യം ഇപ്പോൾ അവർക്കും അനുവദിച്ചുകൊടുത്തിരുന്നു.

ശിവൻ നേരിട്ടുചെന്ന് പൂർവ്വാകനേയും പരശുരാമനേയും ആശ്വസിപ്പിച്ചു. രക്തം വാർന്നുപോയി വലിയ ക്ഷീണം അനുഭവിച്ചിരുന്ന പരശുരാമന്റെ അരികിൽ ആയുർവ്വതി തന്റെ സഹവൈദ്യശ്രേഷ്ഠനായ മസ്ത്രകിനെ നിയോഗിച്ചിരുന്നു.

മധുമതി നദിയിലൂടെ ആ കപ്പൽ അനായാസം നീങ്ങി. അവർ ബംഗ നദിയിലെത്തുമ്പോൾ പരശുരാമന്റെ ആളുകളെയും വഹിച്ചുകൊണ്ട് ഒരു അതിവേഗനൗക നാഗൗഷധത്തിനു പകരം നില്ക്കുന്ന മരുന്നിനെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരം രാജചന്ദ്രകേതുവിനെ ധരിപ്പിക്കുവാനായി പോകും. ബ്രംഗറിദയത്തിൽ തമ്പടിച്ചിട്ടുള്ള ശിവന്റെ ആളുകളോട് ഉടൻതന്നെ മധുമതി ബംഗയിൽനിന്ന് പിരിയുന്ന സ്ഥലത്തുചെന്ന് മറ്റു സൈനികർക്കൊപ്പം ചേരാനുള്ള അറിയിപ്പും ആ സൈനികർ നല്കും.

അതിനുശേഷം ആ സൈനികദളം കാശിയിലേക്കു മടങ്ങും. ഇത്രയും ദിവസം സതിയേയും കാർത്തികേയനേയും കാണാതിരുന്ന ശിവൻ അവരെ കാണാൻ അക്ഷമനായി ഇരിക്കുകയായിരുന്നു. കുറേക്കാലമായി അയാൾ തന്റെ കുടുംബത്തെ കണ്ടിട്ട്. അതിനുശേഷം ഒരു സൈനികസംഘത്തേയും കൊണ്ട് അതിവേഗം ദക്ഷിണഭാഗത്തുള്ള നാഗന്മാരെ കണ്ടെത്താൻ പദ്ധതിയിട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു അവൻ.

കപ്പലിന്റെ ഏറ്റവും അറ്റത്തായി വീരഭദ്രനോടൊപ്പം അല്പം കഞ്ചാവ് പുകച്ചുകൊണ്ട് നില്ക്കുകയായിരുന്നു. ശിവൻ. അവർക്കടുത്തായി നന്തി നില്പുണ്ടായിരുന്നു. മധുമതി നദിയിലെ ചുഴികൾ നിറഞ്ഞ ജലവിതാനത്തിലേക്ക് നോക്കിനില്ക്കുകയായിരുന്നു അവർ.

"പര്യടനം നമ്മൾ പ്രതീക്ഷിച്ചതിനേക്കാൾ നന്നായി, പ്രഭോ." നന്തി പറഞ്ഞു.

"അത് ശരിയാ' ചില്ലത്തിനുനേരെ ചൂണ്ടി ശിവൻ പറഞ്ഞു. "നിർഭാഗ്യവശാൽ ഇതിന്റെ ആഘോഷം ഉദ്ദേശിച്ചതുപോലെയായില്ല." വീരഭദ്രൻ പുഞ്ചിരിച്ചു "കാശിയിലെത്തട്ടെ. അവിടത്തുകാർക്കറിയാം എവിടെ നല്ല കഞ്ചാവു കിട്ടുമെന്ന്."

ശിവൻ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. നന്തിയും ചിരിച്ചു. ശിവൻ ആ ചില്ലം നന്തിക്കു നീട്ടിയെങ്കിലും ആ മെലൂഹൻ സൈനികനായകൻ അതു നിരസിച്ചു. ശിവൻ വീരഭദ്രനു നല്കുന്നതിനു മുൻപായി ഒരു പുക കൂടി എടുത്തു.

പർവ്വതേശ്വരൻ അവർക്കുനേരെ നടന്നു വരുന്നതും ഒന്നു സന്ദേഹിച്ച ശേഷം തിരിച്ചു നടക്കുന്നതും ശിവൻ ശ്രദ്ധിച്ചു.

"അദ്ദേഹത്തിനിപ്പോൾ എന്താണാവോ സംസാരിക്കാനുണ്ടാവുക" ശിവൻ മുഖം കോട്ടിക്കൊണ്ട് പറഞ്ഞു.

"അതെല്ലാം വ്യക്തമാണല്ലോ, അല്ലേ?വീരഭദ്രൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. ഒന്നും മിണ്ടാതെ നന്തി താഴേക്കു നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചു.

ഞാൻ ഇപ്പോൾ വരാം എന്ന് പറഞ്ഞ് ശിവൻ പർവ്വേതശ്വരന്റെ സമീപത്തേക്ക് നടന്നു.

അല്പമകലെയായി പർവ്വതേശ്വരൻ ചിന്താമഗ്നനായി നിലപുണ്ടായിരുന്നു.

"സേനാപതേ? ഒരുവാക്ക് സേനാപതേ."

പർവ്വതേശ്വരൻ തൽക്ഷണം തിരിഞ്ഞുനിന്ന് അഭിവാദ്യം ചെയ്തു. "താങ്കളുടെ ആജ്ഞപോലെ പ്രഭോ."

"കല്പനയല്ല. പർവ്വതേശ്വരാ. ഒരപേക്ഷയാണ്."

പർവ്വതേശ്വരന്റെ പുരികം ചുളിഞ്ഞു.

ശിവൻ പറഞ്ഞു. "ഒരു നിമിഷം താങ്കളുടെ ഹൃദയം പറയുന്നതു കേൾക്കുക." "സ്വാമി?"

"ഞാൻ പറയുന്നതെന്താണെന്ന് താങ്കൾക്കറിയാം. അവൾ താങ്കളെ പ്രണയിക്കുന്നു. താങ്കൾ അവളെ പ്രണയിക്കുന്നു. പിന്നെ വേറെന്താണ് ആലോചിക്കുവാനുള്ളത്?

പർവ്വതേശ്വരന്റെ മുഖം ചുവന്നു തുടുത്തു. "അത് അത്രയ്ക്കു വ്യക്തമായിക്കഴിഞ്ഞോ?"

"എല്ലാവർക്കും അത് മനസ്സിലായിട്ടുണ്ട്, സേനാപതീ."

"പക്ഷേ, ഭഗവൻ, ഇത് തെറ്റാണ്."

"എങ്ങനെ? എന്തുകൊണ്ട്? താങ്കൾ എന്നും അസന്തുഷ്ടനായിരിക്കുവാനാണ് രാമഭഗവാൻ നിയമമുണ്ടാക്കിയിട്ടുള്ളതെന്ന് താങ്കൾ കരുതുന്നുവോ?

"പക്ഷേ, എന്റെ മുത്തച്ഛന്റെ പ്രതിജ്ഞ?

"എത്രയോ ദീർഘകാലമായി താങ്കളത് അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഞാൻ പറയുന്നത് വിശ്വസിക്കു. അദ്ദേഹം പോലും താങ്കളിനി അത് അവസാനിപ്പിക്കുന്നതാണ് നല്ലതെന്ന് പറയും."

ഒന്നും പറയാതെ പർവ്വതേശ്വരൻ താഴേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു "നിയമങ്ങൾ പ്രധാനപ്പെട്ടതല്ലെന്നായിരുന്നു രാമഭഗവാന്റെ ഒരു

കല്പന എന്ന് ഞാനോർക്കുന്നു. നീതിയാണ് പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യം. നീതിക്കുവേണ്ടി ഒരു നിയമം ലംഘിക്കേണ്ടതുണ്ടെങ്കിൽ, അത് ലംഘിക്കണം."

"ശ്രീരാമദേവൻ അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ? ആശ്ചര്യഭരിതനായി പർവ്വതേശ്വരൻ ചോദിച്ചു.

"അദ്ദേഹം അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകുമെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്." ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "തന്റെ അനുയായികൾ അസന്തുഷ്ടരായി ജീവിക്കണമെന്ന് ഒരിക്കലും അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. താങ്കൾ ആനന്ദമയിയോടൊപ്പം ചേരുന്നതുകൊണ്ട് ആർക്കും വേദനിക്കുകയില്ല. അതിലൂടെ താങ്കൾ മുത്തച്ഛൻ ആരംഭിച്ച പ്രതിഷേധത്തേയും അവഗണിക്കുന്നില്ല. താങ്കളാ ലക്ഷ്യം ആവശ്യത്തിന് നിറവേറ്റിക്കഴിഞ്ഞു. ഇനി താങ്കളുടെ ഹൃദയം മറ്റൊരു ലക്ഷ്യം സഫലീകരിക്കട്ടെ."

"അങ്ങേയ്ക്കത് തീർച്ചയുണ്ടോ പ്രഭോ?

"എന്റെ ജീവിതത്തിൽ എനിക്ക് ഇത്രത്തോളം തീർച്ചയുള്ള മറ്റൊരു കാര്യമുണ്ടായിട്ടില്ല. ശ്രീരാമദേവന്റെ പേരിൽ, താങ്കൾ അവളുടെ അടുത്തേക്ക് ചെന്നാലും."

ശിവൻ പർവ്വതേശ്വരന്റെ മുതുകിൽ കളിയായി സാമാന്യം ഉറക്കെ അടിച്ചു.

കുറേക്കാലമായി പർവ്വതേശ്വരൻ ഇതിനെക്കുറിച്ച് ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ശിവന്റെ വാക്കുകൾ പർവ്വതേശ്വരന് ക്ഷയിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ധൈര്യത്തിന് ശക്തിപകരുവാൻ സഹായിച്ചു. ശിവനെ അഭിവാദ്യം ചെയ്ത് അയാൾ തിരിഞ്ഞുനടന്നു. ഒരു ദൗത്യനിർവ്വഹണത്തിലേക്ക് നീങ്ങുന്ന മനുഷ്യൻ. പ്രണയക്കയത്തിലേക്കു ചാടി മുങ്ങിത്തുടിക്കുവാൻ തയ്യാറായിക്കഴിഞ്ഞ പുരുഷൻ.

— ★@JA →

സായാഹ്നത്തിലെ ഇളംതെന്നലാസ്വദിച്ചുകൊണ്ട് കപ്പലിന്റെ കൈവരിയിൽ ചാരി നിലിക്കുകയായിരുന്നു ആനന്ദമയി.

"രാജകുമാരീ"

ആനന്ദമയി തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോൾ അല്പം നാണം കുണുങ്ങി നില്ക്കുന്ന പർവ്വതേശ്വരനെക്കണ്ട് ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു. അയോധ്യയിലെ രാജകുമാരി എന്തോ പറയാനായി വാ തുറക്കുന്നതിനുമുൻപായി അയാൾ തിരുത്തി.

"അതായത് ആനന്ദമയി' പർവ്വതേശ്വരൻ മന്ത്രിച്ചു.

ആനന്ദമയി അദ്ഭുതാധീനയായി നിവർന്നുനിന്നു.

"അതെ, സേനാപതീ? താങ്കളെന്തോ ആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലെ? ആനന്ദമയി അതു ചോദിക്കുമ്പോൾ അവളുടെ ഹൃദയം തുടിക്കുകയായിരുന്നു.

"ഉം. ആനന്ദമയി. ഞാൻ ആലോചിക്കുകയായിരുന്നു." "പറയു?

"ങാ, അത് ഏതാണ്ട് ഇങ്ങനെയൊക്കെയാണ്. നമ്മൾ മുൻപ് സംസാരിച്ചിരുന്ന ആ കാര്യത്തെക്കുറിച്ച്...."

ഹൃദയത്തിന്റെ ആഴങ്ങളിൽനിന്ന് കടന്നുവന്ന പുഞ്ചിരി ആനന്ദമയിയുടെ മുഖത്തെ ദീപ്തമാക്കി. "പറയൂ സേനാപതീ?"

"ഉം. ഇങ്ങനെയൊരു ദിവസത്തെ അഭിമുഖീകരിക്കേണ്ടി വരുമെന്ന് ഞാൻ ഒരിക്കലും വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. അതുകൊണ്ട്....ഉം...."

അയാൾക്ക് വേണ്ടത്ര സമയമെടുക്കുവാൻ അനുവദിച്ചുകൊണ്ട് ആനന്ദമയി ഒന്നും മിണ്ടാതെ തലയാട്ടി. പർവ്വതേശ്വരൻ എന്താണ് പറയാനുദ്ദേശിക്കുന്നതെന്ന് ആനന്ദമയിക്ക് മനസ്സിലായിരുന്നു. എന്നാൽ മെലൂഹയുടെ സൈന്യാധിപന് അത് വലിയ ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടാക്കുന്ന കാര്യമാണെന്നും ആനന്മയിക്കറിയാമായിരുന്നു.

"എന്റെ പ്രതിജ്ഞകളും സൂര്യവംശി നിയമങ്ങളുമാണ് എന്റെ ജീവിതത്തിലെ അടിസ്ഥാനശിലകൾ." പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. "ചോദ്യം ചെയ്യാനും മാറ്റം വരുത്താനുമാവാത്തവ. എന്റെ വിധി, എന്റെ ജീവിതലക്ഷ്യം, അതിൽ ഞാനഭിനയിക്കുന്ന വേഷം എന്നിവയെല്ലാം കൃത്യമായി നിർവ്വചിക്കപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളാണ്. ഈ പ്രവചനസ്വഭാവം ആശ്വാസകരമാണ്. അല്ലെങ്കിൽ ദശാബ്ദദങ്ങളായി ആശ്വാസകരമായിരുന്നു." ആനന്ദമയി നിശ്ശബ്ദം തലയാട്ടി.

"എന്നാൽ' പർവ്വതേശ്വരൻ തുടർന്നു "കഴിഞ്ഞ കുറച്ചുവർഷങ്ങൾ എന്റെ ലോകത്തെ തലകീഴായ് മറിച്ചു. ആദ്യമായി കടന്നുവന്നത്, ഭഗവാനായിരുന്നു. എനിക്ക് ആശ്രയിക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു നല്ല മനുഷ്യൻ, നിയമങ്ങൾക്കതീതനായ മനുഷ്യൻ. നിഷ്കളങ്കമായ എന്റെ ഹൃദയം കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ നിർബ്ബന്ധിതമായ ഏറ്റവും വലിയ മാറ്റം ഇതായിരിക്കുമെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നു."

ആനന്ദമയി തലയാട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. മുഖം കോട്ടുവാനോ ചിരിക്കാതിരിക്കുവാനോ അവൾ പരമാവധി ശ്രമിച്ചു. ചരിത്രത്തിലെ തന്നെ ഏറ്റവും വലിയ പ്രണയാഭ്യർത്ഥനയുടെ മരവിച്ച പരിശ്രമത്തിനു മുന്നിൽ അഭിമാനിയായ ആ മനുഷ്യൻ തന്റെ ഹൃദയം തുറക്കുകയായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് സംതൃപ്തി അനുഭവപ്പെടണമെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ തന്നോടൊപ്പമുള്ള ജീവിതത്തിൽ സംതൃപ്തി തോന്നണമെങ്കിൽ പർവ്വതേശ്വരന് ഇതെല്ലാം തുറന്നുപറഞ്ഞേ മതിയാവു എന്ന് അവൾക്കറിയാമായിരുന്നു.

"അപ്പോഴാണ്. തീർത്തും അപ്രതീക്ഷിതമായി എനിക്ക് സംസാരിക്കാൻ കഴിയുന്ന, ആരാധിക്കാനും ലാളിക്കാനും കഴിയുന്ന ഒരു സ്ത്രീയെ ഞാൻ കണ്ടെത്തിയത്. ലക്ഷ്യം മങ്ങിയ എന്റെ ജീവിതത്തിന്റെ ഒരു വഴിത്തിരിവിൽ ഞാനെത്തിക്കഴിഞ്ഞു. എന്റെ ജീവിതം എങ്ങോട്ടാണ് പോകുന്നതെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. മുന്നിലുള്ള പാത അവ്യക്തമാണ്. എന്നാൽ എന്നെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് അതിൽ സന്തോഷം കണ്ടെത്തുവാൻ എനിക്കു സാധിച്ചു. ആ വഴിത്താരയിലൂടെ നടക്കുവാൻ എന്നോടൊപ്പം ഭവതിയുമുണ്ടെങ്കിൽ അതെനിക്കു കൂടുതൽ സന്തോഷം പകരും...."

ആനന്ദമയി മൗനം തുടർന്നു. പുഞ്ചിരിച്ചു. കണ്ണുനിറഞ്ഞു. അവസാനം അയാൾ ശരിക്കും എല്ലാം ഒന്നിച്ചു ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

"ഒരു വലിയ യാത്രയുടെ അവസാനമായിരിക്കും അത്."

ആനന്ദമയി മുന്നോട്ടു നീങ്ങിനിന്ന് പർവ്വതേശ്വരനെ ചുംബിച്ചു. വികാരനിർഭരമായ തീവ്രമായ ചുംബനം, താൻ ഒരിക്കലും പ്രതീക്ഷിക്കാത്ത ഒരു ആനന്ദം അനുഭവിക്കുന്നവനെപ്പോലെ ഇരുവശത്തേക്കും കൈകൾ ചേർത്തു പിടിച്ച് സ്തബ്ധനായി നിന്നു പർവ്വതേശ്വരൻ. ഒരു ജീവിതകാലമെന്നു തോന്നിപ്പിച്ച ആ നിമിഷത്തിനുശേഷം കണ്ണുകളിൽ രതി പ്രലോഭനത്തിന്റെ കടാക്ഷവുമായി ആനന്ദമയി പുറകോട്ടു നീങ്ങി. എങ്ങനെ പ്രതികരിക്കണമെന്ന് അയാൾക്കറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു.

"ശ്രീരാമദേവാ കരുണ കാട്ടണേ' സേനാപതി മന്ത്രിച്ചു.

ആനന്ദമയി പർവ്വതേശ്വരന്റെ അടുത്തേക്കു ചേർന്നുനിന്ന് തന്റെ കൈകൾ അയാളുടെ മുഖത്തുകൂടെ ഓടിച്ചു. "താങ്കൾക്ക് നഷ്ടപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നത് എന്താണെന്ന് ഇനിയും താങ്കൾക്കു മനസ്സിലായിട്ടില്ല."

സ്തബ്ധനായി പ**ർ**വ്വതേശ്വരൻ അവളെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ആനന്ദമയി പ**ർ**വ്വതേശ്വരന്റെ കൈ പിടിച്ച് വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. "എന്റെ കൂടെ വരൂ."

— ★@ # A B —

സിംഹപ്പുലിയുമായുള്ള പോരാട്ടം നടന്നിട്ടിപ്പോൾ ഒരാഴ്ച

പിന്നിട്ടിരുന്നു. അവിടെനിന്നും രക്ഷപ്പെട്ട സിംഹികളും സിംഹപ്പുലിയും പിന്നെ മടങ്ങിവന്നില്ല. അവർ മുറിവുകൾ നക്കിയുണക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഇചാവറിലെ ഗ്രാമീണർ ആ ശാന്തിയുടെ വേള നിലമുഴുത്ത് കൃഷി ചെയ്യുവാനുള്ള അവസരമായി ഉപയോഗിച്ചു. അപ്രതീക്ഷിതമായ ആഹ്ളാദത്തിന്റെയും ആശ്വാസത്തിന്റെയും സമയമായിരുന്നു അത്.

ചന്ദ്രവംശി സൈനികർ പരിക്കിൽനിന്നും മുക്തി നേടിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഗണേശന്റെ മുറിവുകൾക്ക് നല്ല ആഴമുണ്ടായിരുന്നു. പെൺ സിംഹത്തിന്റെ കടി നല്ല ആഴത്തിലുള്ളതായതിനാൽ അവൻ അപ്പോഴും മുടന്തുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ അധികം വൈകാതെ എല്ലാം ശരിയായിക്കൊള്ളുമെന്ന് അവനറിയാമായിരുന്നു. അതിനാവശ്യമായ ആ കാര്യത്തിനുവേണ്ടി അവന് തയ്യാറെടുക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു.

"അമ്മേ...." ഗണേശൻ മന്ത്രിച്ചു.

താൻ പാകം ചെയ്തതുകൊണ്ടിരുന്ന വിഭവത്തിനുമേൽ ഒരു തളിക കയറ്റിവെച്ചുകൊണ്ട് സതി ഗണേശനെനോക്കി. തലേന്ന് കാളി ഗണേശന്റെ കുട്ടിക്കാലത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കഥകൾ പറഞ്ഞത് കേട്ടിരുന്നു സതി. അവന്റെ സ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ചും, സങ്കടത്തെക്കുറിച്ചും അവന്റെ ഏറ്റവും ഇഷ്ടപ്പെട്ട വിഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചുമെല്ലാം കാളി പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. അതിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കിയ കാര്യങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയാണ് സതി ഗണേശനിഷ്ടപ്പെട്ട ഭക്ഷണപദാർത്ഥങ്ങളുണ്ടാക്കി അവന്റെ വയറിനെ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുവാൻ ശ്രമിച്ചത്.

"എന്താ മകനേ?

ഗണേശൻ പറഞ്ഞതനുസരിച്ച് കാളി ഗണേശനോട് കുറച്ചുകൂടി അടുത്തിരുന്നു.

"നമുക്ക് പുറപ്പെടാൻ തയ്യാറെടുക്കാറായെന്നു തോന്നുന്നു. ഒരാഴ്ചകൂടി കഴിഞ്ഞാൽ യാത്ര ചെയ്യാനുള്ള കരുത്ത് എനിക്കു ലഭിക്കും."

"എനിക്കറിയാം. ഞാൻ നിനക്കു നല്കിയ ഭക്ഷണത്തിൽ ശക്തി സംഭരണശേഷിയുള്ള ചില ഔഷധ സസ്യങ്ങൾ കൂടിയുണ്ടായിരുന്നു. അവ നിനക്കു ശക്തി നല്കിയിട്ടുണ്ട്."

ഗണേശൻ മുട്ടുകുത്തിയിരുന്ന അമ്മയുടെ കൈ പിടിച്ചു. "എനിക്കറിയാം." സതി മകന്റെ മുഖത്ത് പതിയെ തട്ടി.

ഗണേശൻ ദീർഘനിശ്വാസമയച്ചു. "അമ്മയ്ക്കു പഞ്ചവടിയിലേക്കു വരാൻ കഴിയില്ലെന്ന് എനിക്കറിയാം. അത് അമ്മയെ മലിനപ്പെടുത്തും. ഞാൻ ഇടയ്ക്കിടെ കാശിയിലേക്കു വരാം. ഞാൻ രഹസ്യമായി വന്നുകൊള്ളാം."

"നീ എന്തിനെക്കുറിച്ചാണ് പറയുന്നത്?

"ഞാൻ കാശി സൈനികരെക്കൊണ്ട് ഒന്നും പുറത്തുപറയില്ലെന്ന് പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യിച്ചിട്ടുണ്ട്. അല്ലെങ്കിൽ മരണമുണ്ടാകുമെന്ന് ഭയപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്." ഗണേശൻ ഈർഷ്യപ്പെട്ടു. "ഞങ്ങൾ നാഗന്മാരാണെന്ന ഭീതിയിലാണവർ. അതുകൊണ്ട് അവരാ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിക്കുവാൻ ധൈരൃപ്പെടുകയില്ല.! നമ്മൾ തമ്മിലുള്ള ബന്ധത്തിന്റെ രഹസ്യം ഒരിക്കലും അതുകൊണ്ട് വെളിപ്പെടുകയില്ല."

"നീ എന്തിനെക്കുറിച്ചാണ് പറയുന്നത് ഗണേശാ?

"ഞാൻ നിങ്ങളെ പരിഭ്രമിപ്പിക്കുകയില്ല. അമ്മ എന്നെ അംഗീകരിച്ചതു തന്നെ എന്റെ ആത്മാവിന് മതിയാവോളം തൃപ്തി നല്കുന്നു."

"നിനക്കെങ്ങനെ എന്നെ പരിഭ്രമിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയും? നീയെന്റെ അഭിമാനവും ആനന്ദവുമാണ്." "അമ്മേ." ഗണേശൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

സതി മകന്റെ മുഖം പിടിച്ചുയർത്തി "നീ എവിടേക്കും പോകുന്നില്ല." ഗണേശൻ മുഖം കോട്ടി.

"നീ എന്നോടൊപ്പം താമസിക്കുന്നു."

"അമ്മേ." ഭയപ്പെട്ടവനെപ്പോലെ ഗണേശൻ വിളിച്ചു.

"എന്ത്?"

എനിക്കതിനെങ്ങനെ കഴിയും? അമ്മയുടെ സമൂഹം എന്തു പറയും?

"ഞാനത് കാര്യമാക്കുന്നില്ല."

"പക്ഷേ, നിങ്ങളുടെ ഭർത്താവ്..."

"അദ്ദേഹം നിന്റെ അച്ഛനാണ്." സതി ഉറച്ച സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു. "അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ച് ബഹുമാനത്തോടെ സംസാരിക്ക്."

"ഞാനൊരു അനാദരവും ഉദ്ദേശിച്ചില്ല, അമ്മേ. പക്ഷേ, അദ്ദേഹം എന്നെ അംഗീകരിക്കില്ല. അത് നിങ്ങൾക്കറിയാമല്ലോ. ഞാനൊരു നാഗനാണ്."

"നീ എന്റെ മകനാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകനാണ്. അദ്ദേഹം നിന്നെ അംഗീകരിക്കും. നിന്റെ അച്ഛന്റെ ഹൃദയത്തിന്റെ വലിപ്പത്തെക്കുറിച്ച് നിനക്കറിയില്ല. ഈ ലോകത്തിനു മുഴുവൻ അതിനകത്ത് കഴിയാനാവും."

"പക്ഷേ, സതീ..." കാളി അതിലിടപെടുവാൻ ശ്രമിച്ചു.

'യാതൊരു തർക്കവും വേണ്ട കാളീ' സതി പറഞ്ഞു "നിങ്ങൾ രണ്ടു പേരും കാശിയിലേക്കു വരുന്നു. യാത്ര ചെയ്യുവാനുള്ള ശക്തി ലഭിച്ചാൽ നമ്മൾ പോകുന്നു."

വാക്കുകൾ കിട്ടാതെ, കാളി സതിയെ നോക്കി.

"നീ എന്റെ സഹോദരിയാണ്. സമൂഹം എന്തു പറയുന്നു എന്നൊന്നും ഞാൻ നോക്കുന്നില്ല. അവർ എന്നെ സ്വീകരിക്കുമെങ്കിൽ നിന്നെയും സ്വീകരിക്കും. അവർ നിന്നെ നിരാകരിച്ചാൽ ഞാനീ സമുഹം ഉപേക്ഷിക്കും."

നനഞ്ഞ കണ്ണുകളോടെ കാളി പതിയെ പുഞ്ചിരിച്ചു. ചേച്ചി, ചേച്ചിയെക്കുറിച്ച് "എനിക്ക് വലിയ തെറ്റിദ്ധാരണ തോന്നിയിരുന്നു." ആദ്യമായിട്ടാണ് തന്റെ മുതിർന്ന സഹോദരിയായ സതിയെ കാളി

ജ്യേഷ്ഠത്തി എന്നു വിളിച്ചത്. സതി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് കാളിയെ ആലിംഗനം ചെയ്തതു.

ശാപത്തിന്റെ ബഹുമതി

പതിനേഴ്

മധുമതിയിലെ യുദ്ധം കഴിഞ്ഞിട്ടിപ്പോൾ പത്തു ദിവസമാകുന്നു. പരസ്പരം പൊരുത്തപ്പെട്ട ശത്രുക്കളെ - സൂര്യവംശികളേയും പരശുരാമന്റെ അനുയായികളേയും - വഹിച്ചുകൊണ്ടുള്ള കപ്പൽ മധുമതി നദി ബ്രംഗയിൽനിന്ന് പിരിയുന്ന സ്ഥലത്ത് നങ്കുരമിട്ടു. തങ്ങളുടെ സഖാക്കൾ ബ്രംഗറിദയത്തിൽനിന്ന് അവിടെ വന്നു ചേരുന്നതും കാത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു അവർ.

പർവ്വതേശ്വരനും ആനന്ദമയിയുമായുള്ള വിവാഹച്ചടങ്ങുകളുടെ കാർമ്മികത്വം വഹിക്കുവാൻ ബ്രംഗയിൽനിന്ന് ഒരു ബ്രാഹ്മണപുരോഹിതനെ വിളിച്ചു വരുത്തിയിരുന്നു. ഒരു രാജകുമാരിയുടെ വിവാഹത്തിനനുയോജ്യമായ വിധമുള്ള ആഘോഷച്ചടങ്ങുകൾ അയോധ്യയിൽ നടത്തുവാൻ ഭഗീരഥൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ ആനന്ദമയി അതിനൊന്നും സമ്മതിച്ചില്ല. പർവ്വതേശ്വരൻ തന്റെ ഇംഗിതം അറിയിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെതായ സാവകാശം എടുത്തിരുന്നു. എത്രയും വേഗത്തിൽ ആ ബന്ധം സുദൃഢമാക്കുക എന്നതുമാത്രമായിരുന്നു ആനന്ദമയിയുടെ ലക്ഷ്യം. ശിവൻ നവദമ്പതികളെ അനുഗ്രഹിച്ചതോടെ ചടങ്ങുകൾ തിടുക്കത്തിലായിപ്പോയെന്ന തർക്കങ്ങൾ അവസാനിച്ചു.

കപ്പലിന്റെ ഇരുമ്പഴിക്കടുത്ത് വീരഭദ്രനൊപ്പം പുകവലിച്ചുകൊണ്ടു നില്ക്കുകയായിരുന്നു. ശിവൻ.

"സ്വാമി"

ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി.

"പരശുരാമൻ! നിങ്ങളെന്താ ഈ കാണിക്കുന്നത്?" ഭയചകിതനായി ശിവൻ ചോദിച്ചു. "നിങ്ങൾ വിശ്രമിക്കുകയാണ് വേണ്ടത്."

"എനിക്ക് മടുത്തു പ്രഭോ."

"പക്ഷേ, ഇന്നലെ വിവാഹത്തിൽ പങ്കെടുക്കുന്നതിനായി കുറേ സമയം എഴുന്നേറ്റുനിന്നില്ലേ. രണ്ടുദിവസം തുടർച്ചയായി വിശ്രമം വിട്ട് പ്രവർത്തിക്കുന്നത് അത്ര നന്നല്ല. ആയുർവ്വതി എന്താണ് പറയുന്നത്?

"അല്പം കഴിഞ്ഞാൽ ഞാൻ തിരികെ പോകും പ്രഭോ' പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "കുറച്ചുനേരം ഞാൻ അങ്ങയുടെ അടുത്ത് നില്ക്കട്ടെ. അതെനിക്ക് സാന്ത്വനമേകുന്നു."

ശിവൻ കൺപുരികമുയർത്തി "ഞാനൊരു വിശേഷപ്പെട്ട ആളൊന്നുമല്ല.

അതൊക്കെ തന്റെ മനസ്സിൽ ഓരോന്നു തോന്നുന്നതാണ്."

"ഞാൻ വിയോജിക്കുന്നു പ്രഭോ. ഇനി താങ്കൾ പറയുന്നത് സത്യമാണെങ്കിൽപോലും മറ്റുള്ളവരെ വേദനിപ്പിക്കാത്ത ഏതു കാര്യത്തിലുമേർപ്പെടുവാൻ എന്റെ മനസ്സിനെ അനുവദിക്കുന്നതിന് താങ്കൾക്ക് വിരോധമുണ്ടാവില്ല."

ശിവൻ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. "താങ്കൾക്ക് വാക്കുകൾ നന്നായി പ്രയോഗിക്കാനറിയാം."

ശിവൻ പൊടുന്നനെ നിർത്തി.

"ഒരു കൊള്ളക്കാരനിൽ നിന്നും അത് പ്രതീക്ഷിച്ചില്ല അല്ലേ!" പരശുരാ മൻ ചിരിച്ചു.

''ഞാൻ നിങ്ങളെ ആക്ഷേപിച്ചതല്ല. ഞാൻ ക്ഷമ ചോദിക്കുന്നു.''

"എന്തിന് മാപ്പിരക്കുന്നു. പ്രഭോ? അതാണ് സത്യം. ഞാൻ കൊള്ളക്കാരനായിരുന്നു."

ഈ വിചിത്രനായ കൊള്ളക്കാരനോട് വീരഭദ്രന് ആരാധന കൂടിവരികയായിരുന്നു. ബുദ്ധിമാൻ, അസ്വസ്ഥൻ അതേസമയം ശിവനോട് ഭയങ്കരമായ ഭക്തിയുള്ളവൻ. അയാൾ വിഷയം മാറ്റി സംസാരിച്ചു."സേനാപതി പർവ്വതേശ്വരന്റേയും കുമാരി ആനന്ദമയിയുടെയും വിവാഹത്തോട് നിങ്ങൾക്ക് വലിയ താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നുവെന്ന് കാണുന്നു. എനിക്കതിൽ വലിയ കൗതുകം തോന്നി."

"ഓ, അവർ തീർത്തും വ്യത്യസ്തരാണ് പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു.
"വ്യക്തിത്വത്തിലും ചിന്തയിലും വിശ്വാസത്തിലും പ്രദേശത്തിന്റെ കാര്യത്തിലുമെല്ലാം. വാസ്തവത്തിൽ എല്ലാ കാര്യത്തിലും നല്ല വ്യത്യാസം അവർ ശരിക്കും വിരുദ്ധ ധ്രുവങ്ങൾ. ചന്ദ്രവംശി ചിന്താധാരയുടെയും സൂര്യവംശി ചിന്താധാരയുടെയും വിരുദ്ധ അഗ്രങ്ങൾ. പരമ്പരാഗതമായി ശത്രക്കളാകേണ്ടവരാണവർ. എന്നിട്ടും അവർ പരസ്പരം സ്നേഹം കണ്ടെത്തി. അതു പോലുള്ള കഥകൾ എനിക്കിഷ്ടമാണ്. അതെന്റെ മാതാപിതാക്കളെ ഓർമ്മിപ്പിക്കുന്നു."

ശിവന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു. പരശുരാമൻ സ്വന്തം അമ്മയെ ശിരച്ഛേദം ചെയ്തതുവെന്ന ആ ഭയങ്കരമായ കിംവദന്തി അയാൾക്കോർമ്മ വന്നു. "നിങ്ങളുടെ മാതാപിതാക്കൾ?"

"അതെ, ദേവാ. എന്റെ പിതാവ് ജമദഗ്നി ഒരു ബ്രാഹ്മണ പണ്ഡിതനായിരുന്നു. എന്റെ അമ്മ രേണുക ക്ഷത്രിയവംശത്തിൽപ്പെട്ടവളായിരുന്നു. ബംഗന്മാരുടെ ആശ്രിതരായ ഭരണാധികാരികൾ."

"പിന്നെ എങ്ങനെയാണ് അവർ വിവാഹിതരായത്? ശിവൻ മന്ദഹസിച്ചു.

"എന്റെ അമ്മയാണതിനു കാരണം." പരശുരാമൻ മന്ദഹസിച്ചു."വളരെ കരുത്തുറ്റ ഒരു സ്ത്രീയായിരുന്നു അവർ. എന്റെ മാതാപിതാക്കൾ പ്രണയത്തിലായി. എന്നാൽ അമ്മയുടെ കരുത്തുറ്റ സ്വഭാവവും നിശ്ചയദാർഢ്യവുമാണ് അവരുടെ പ്രണയത്തെ യുക്തിസഹമായ പരിസമാപ്തിയിലെത്തിച്ചത്.

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"അവർ അച്ഛന്റെ ഗുരുകുലത്തിൽ ജോലി ചെയ്തു. അതുതന്നെ അമ്മയുടെ ഗോത്രത്തിൽ നിലവിലുണ്ടായിരുന്ന ചട്ടങ്ങൾക്ക് വിരുദ്ധമായിരുന്നു."

"ഒരു പാഠശാലയിൽ ജോലി ചെയ്യുന്നതെങ്ങനെ വിപ്ലവമായിത്തീരും?

"കാരണം അവരുടെ ഗോത്രത്തിൽ സ്ത്രീകൾക്ക് പുറത്തുപോവുന്നതിനോ ജോലി ചെയ്യുന്നതിനോ നിരോധനമുണ്ടായിരുന്നു." "അവർക്കു ജോലി ചെയ്യാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നില്ല? എന്തുകൊണ്ട്? ചില ഗോത്രങ്ങൾ സ്ത്രീകളെ യുദ്ധക്കളത്തിലിറങ്ങുവാൻ അനുവദിക്കാറില്ല. ഗുണന്മാർക്കുപോലും അങ്ങനെയൊരു നിയമമുണ്ടായിരുന്നു. പക്ഷേ, പൊതുവായി ജോലി ചെയ്യുന്നതിനുള്ള നിരോധനം എന്തുകൊണ്ട്?

"എന്റെ അമ്മയുടെ ഗോത്രം ഈ ഗ്രഹത്തിലെ ഏറ്റവും മൂഢന്മാരുടെ ഗ്രോത്രമാണ് എന്നതുതന്നെ കാരണം." പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു."സ്ത്രീകൾ വീട്ടിൽ കഴിയേണ്ടവളാണ് എന്നാണ് എന്റെ അമ്മയുടെ ഗോത്രക്കാർ കരുതിയിരുന്നത്. അപരിചിതരായ ആളുകളെ അവർ കാണാൻ പാടില്ല."

"എന്തൊരു അസംബന്ധം" ശിവൻ പറഞ്ഞു.

"പൂർണ്ണമായും. എന്തായാലും ഞാൻ മുൻപു പറഞ്ഞതുപോലെ എന്റെ അമ്മ ലക്ഷ്യബോധമുള്ളവളായിരുന്നു. മുത്തച്ഛന്റെ ഓമനയായിരുന്നു അമ്മ. അങ്ങനെയാണ് അമ്മ എന്റെ അച്ഛന്റെ ഗുരുകുലത്തിൽ ജോലിചെയ്യുവാനുള്ള അനുവാദം മുത്തച്ഛന്റെ കൈയിൽനിന്ന് നേടിയെടുത്തത്.'

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"തീർച്ചയായും എന്റെ അമ്മയ്ക്ക് അവരുടേതായ ചില ലക്ഷ്യങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു" പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "അവർ കടുത്ത പ്രണയത്തിലായിരുന്നു. അമ്മയെ വിവാഹം കഴിക്കുവാനായി അച്ഛന്റെ ചില പ്രതിജ്ഞകൾ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിനായി അദ്ദേഹത്തെ അമ്മക്ക് ബോധ്യപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു."

"പ്രതിജ്ഞകൾ ഉപേക്ഷിക്കുകയോ?

"എന്റെ അച്ഛൻ ഒരു വസുദേവബ്രാഹ്മണനായിരുന്നു. ഒരു വസുദേവബ്രാഹ്മണന് വിവാഹം പാടില്ല. വസുദേവഗോത്രത്തിലെ മറ്റു ജാതിക്കാർക്ക് വിവാഹമാകാം, പക്ഷേ, ബ്രാഹ്മണർക്കു വിവാഹം പാടില്ല."

"വസുദേവന്മാർക്കിടയിൽ അബ്രാഹ്മണരുണ്ടോ?

"തീർച്ചയായും. പക്ഷേ, ബ്രാഹ്മണന്മാരാണ് സമൂഹത്തെ നയിക്കുന്നത്. വസുദേവന്മാർക്കുവേണ്ടി അവർ സത്യസന്ധമായി നിലകൊള്ളുന്നുവെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്താനായി സമ്പത്ത്, പ്രണയം, കുടുംബം എന്നിങ്ങനെയുള്ള എല്ലാ ലൗകിക സുഖങ്ങളും അവർ ത്യജിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് ജീവിതകാലം മുഴുവനും അവർ ബ്രഹ്മചര്യം അനുഭവിക്കുന്നു."

ശിവന് നെറ്റി ചുളിച്ചു. ലൗകികസുഖങ്ങള് ത്യജിക്കുന്ന കാര്യത്തില് ഈ ഭാരതീയ&ക്ക് എന്താണിത്ര വലിയ ആസക്തി? അത് ചെയ്തുകഴിഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾ കുടുതൽ മികച്ച ഒരു മനുഷ്യജീവിയാകുമെന്നതിന് എന്താണുറപ്പ്?

"അങ്ങനെ" കണ്ണിറുക്കിക്കൊണ്ട് പരശുരാമൻ തുടർന്നു "അമ്മ ആ പ്രതിജ്ഞകൾ ലംഘിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ അച്ഛനെ ബോധ്യപ്പെടുത്തുവാനുള്ള ശ്രമത്തിൽ വിജയിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന് അമ്മയോടു പ്രണയമായിരുന്നു എന്നാൽ അമ്മയോടൊപ്പം ജീവിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി വസുദേവ പ്രതിജ്ഞ ലംഘിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ അച്ഛന് ധൈര്യം നല്കിയത് അമ്മയായിരുന്നു. അതിനും പുറമെ സ്വന്തം പിതാവിനെ ഇക്കാര്യം ബോധ്യപ്പെടുത്തുവാനും അമ്മയ്ക്കു കഴിഞ്ഞു. ഞാൻ മുൻപു പറഞ്ഞതുപോലെ അമ്മയെന്തെങ്കിലും ആഗ്രഹിച്ചാൽ അവരത് നടത്തിയിരിക്കും. അമ്മയും അച്ഛനും വിവാഹിതരായി. അവർക്ക് അഞ്ച് പുത്രന്മാരുണ്ടായി. ഞാനായിരുന്നു ഏറ്റവും ഇളയവന്."

ശിവൻ പരശുരാമനെ നോക്കി "അമ്മയെ പ്രതി താങ്കൾ അഭിമാനം കൊള്ളുന്നു അല്ലേ?

"അതെയതെ. അവർ ശരിക്കുമൊരു സ്ത്രീയായിരുന്നു."

"പിന്നെയെന്തിനാ താങ്കൾ."

ശിവൻ പറയുന്നത് നിർത്തി.ഞാനങ്ങനെ ചോദിക്കരുതായിരുന്നു പരശുരാമൻ ഗൗരവാലുവായി. "ഞാൻ എന്തിന് അവരെ....ശിരച്ഛേദം ചെയ്തു?"

"താങ്കളതിനെക്കുറിച്ച് പറയണമെന്നില്ല. എനിക്കതിന്റെ വേദനപോലും സങ്കല്പിക്കാനാവുന്നില്ല."

പരശുരാമൻ ദീർഘശ്വാസമെടുത്തുകൊണ്ട് കപ്പലിന്റെ മുകൾതട്ടിൽ കാൽ നീട്ടി ഇരുന്നു. പുഷ്ടമൂന്നി ഇരുന്നുകൊണ്ട് ശിവൻ പരശുരാമന്റെ ചുമലിൽ തൊട്ടു. പരശുരാമന്റെ വേദന കൊണ്ട് ചുവന്ന കണ്ണുകളിലേക്ക് ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് വീരഭദ്രൻ നിന്നു.

"പരശുരാമൻ, താങ്കളൊന്നും പറയണമെന്നില്ല." ശിവൻ പറഞ്ഞു. വലതുകെപ്പടം ഹൃദയത്തിനു മുകളിൽ അമർത്തിവെച്ചുകൊണ്ട് പരശുരാമൻ കണ്ണുകളടച്ചു. രുദ്രഭഗവാനെ നമിച്ചുകൊണ്ട് അയാൾ ജപിച്ചു ഓം രുദ്രായ നമഃ ഓം രുദ്രായ നമഃ

ആ ബ്രാഹ്മണപോരാളിയെ ശിവൻ ശാന്തനായി നിരീക്ഷിച്ചു.

"ഞാനിക്കാര്യം ആരോടും ഇതുവരെ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. സ്വാമി' പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "എന്റെ ജീവിതം ഗതിമാറി മറ്റൊരു പാതയിലൂടെ സഞ്ചരിക്കുവാനുള്ള കാരണം അതായിരുന്നു."

ശിവൻ വീണ്ടും കൈയെത്തിച്ച് പരശുരാമന്റെ ചുമലിൽ തൊട്ടു.

"പക്ഷേ ഒരു കാര്യം അങ്ങയോട് പറഞ്ഞേതീരൂ. എന്റെ മനസ്സിലെ മുറിവിനെ സുഖപ്പെടുത്താൻ സാധിക്കുന്ന ഒരേ ഒരാൾ അങ്ങുമാത്രമാണ്. ഞാനെന്റെ പഠനം പൂർത്തിയാക്കിയിരുന്നു. പിതാവിനെപ്പോലെ ഒരു വാസുദേവനായിത്തീരുവാൻ ഞാനും ആഗ്രഹിച്ചു. അമ്മയെ വിവാഹം ചെയ്യാൻ തീരുമാനിച്ചതോടെ അവരുടെ ഗോത്രത്തിൽനിന്ന് അച്ഛൻ നിഷ്കാസിതനായി. ഭാവിയിൽ തന്നെപ്പോലെ ഞങ്ങളാരുംതന്നെ യാതന അനുഭവിക്കാൻ പാടില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം വിശ്വസിച്ചു."

പരശുരാമന്റെ കഥയ്ക്ക് കാതുകൊടുത്ത് വീരഭദ്രനും അവിടേക്കിരുന്നു.

"പക്ഷേ, അമ്മയുടെ കടുംപിടുത്തം എനിക്കും കിട്ടിയിരുന്നു. എന്റെ സഹോദരന്മാരിൽനിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി കൂടുതൽ നിശ്ചയദാർഢ്യമുള്ളവനായിരുന്നു ഞാൻ. വസുദേവ ഗോത്രത്തിൽ ഞാനൊരു ക്ഷത്രിയനായി പ്രവേശിക്കുമെന്നും അതിനാൽ എനിക്ക് ബ്രാഹ്മണനിയമങ്ങൾ പാലിക്കേണ്ടി വരില്ലെന്നും ഞാൻ മനസ്സിലാക്കി. ഞാനൊരു പോരാളിയായി പരിശീലനം നേടി. വാസുദേവന്മാരുടെ തലസ്ഥാനമായ ഉജ്ജയിനിയിലേക്ക് അച്ഛനെ അപ്പോഴും അനുകൂലിച്ചിരുന്ന ചില മുതിർന്ന ആളുകൾക്ക് എന്റെ പ്രവേശനത്തിനുള്ള അപേക്ഷ പരിഗണിക്കണമെന്ന് കാണിച്ച് കത്തയച്ചു. അവസാനം ആ ദിവസമെത്തിയപ്പോൾ ഏറ്റവും അടുത്തുള്ള വസുദേവക്ഷേത്രത്തിൽ ഞാൻ പരീക്ഷയ്ക്ക് ഹാജരായി."

ഇതും ഇയാളുടെ അമ്മയുമായി എന്താണ് ബന്ധം?

"ഞാൻ അവിടെനിന്നു പോന്നപ്പോൾ മുത്തച്ഛൻ മരിച്ചുപോയ കാര്യം ഞാൻ അറിഞ്ഞില്ല. എന്റെ അമ്മയുടെ ഗോത്രത്തിലെ കാട്ടാളക്കൂട്ടത്തെ പിടിച്ചു നിർത്തിയിരുന്നത് അദ്ദേഹമായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്വാധീനമില്ലാതായതോടെ അവരുടെ ഇഷ്ടം അവർ നടപ്പാക്കുവാൻ തീരുമാനിച്ചു. സ്വാഭിമാനക്കൊല."

"സ്വാഭിമാനക്കൊല?'

പരശുരാമൻ ശിവനെ നോക്കി. "ഒരു സ്ത്രീ അവളുടെ കുടുംബത്തേയും ഗോത്രത്തേയും അപമാനിച്ചുവെന്നു ഗോത്രക്കാർക്കു തോന്നിയാൽ നഷ്ടപ്പെട്ട അഭിമാനം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായി അവർക്കീ സ്ത്രീയെ കൊല്ലുവാനുള്ള അവകാശമുണ്ടായിരുന്നു."

ശിവൻ സ്തബ്ധനായി പരശുരാമനെ തുറിച്ചുനോക്കി.

ഈ കാട്ടാളത്തിന് എന്ത് അഭിമാനമാണുള്ളത്?

"എന്റെ അമ്മയുടെ കുടുംബത്തിലെ പുരുഷന്മാർ, അമ്മയുടെ സ്വന്തം ആങ്ങളമാരും അമ്മാവന്മാരും അച്ഛന്റെ ഗുരുകുലം ആക്രമിച്ചു."

പരശുരാമൻ സംസാരം നിർത്തി. ഏറെ നേരമായി സൂക്ഷിച്ചുവെച്ചിരുന്ന ഒരുതുള്ളി കണ്ണുനീർ അയാളുടെ കണ്ണിൽനിന്നുതിർന്നു.

്അവർ' ഒന്നു ശ്വാസം പിടിച്ചശേഷം സംസാരിക്കുവാനുള്ള കരുത്ത് വീണ്ടെടുത്ത് പരശുരാമൻ തുടർന്നു : "അവർ എന്റെ സഹോദരന്മാരെ കൊന്നു. എന്റെ അച്ഛന്റെ ശിഷ്യന്മാരെ കൊന്നു. അമ്മയെ ഒരു മരത്തിൽ ബന്ധിച്ചശേഷം അവരുടെ മുന്നിൽവെച്ച് അവർ കാൺകെ വാക്കുകൾകൊണ്ടു വിശേഷിപ്പിക്കാനാവാത്ത വിധത്തിലുള്ള പീഡനമുറകൾക്ക് അച്ഛനെ വിധേയനാക്കി. അതിന്റെ അവസാനം അവർ അച്ഛന്റെ ശിരച്ഛേദം നടത്തി."

ആ പൈശാചികത മനസ്സിലാക്കുവാൻ ബുദ്ധിമുട്ടിയ വീരഭദ്രൻ ഒന്നു പുളഞ്ഞു.

"പക്ഷേ, അവർ എന്റെ അമ്മയെ കൊന്നില്ല. അമ്മ ജീവിച്ചിരിക്കണമെന്ന്, വീണ്ടും വീണ്ടും അമ്മ ഇതെല്ലാം മനസ്സിൽ കാണണമെന്ന് അവരാഗ്രഹിച്ചു. ആ ഗോത്രത്തിലെ സ്ത്രീകൾ ഇതൊരു പാഠമായി, മാതൃകയായി കാണണമെന്നും അതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ആരും കുടുംബത്തിൽ ഇത്തരം അപമാനങ്ങളുണ്ടാക്കുവാൻ തുനിയുകയില്ലെന്നും അവർ കരുതി. ഞാൻ മടങ്ങിവന്നപ്പോൾ അച്ഛന്റെ ഗുരുകുലം തകർന്നുകിടക്കുന്നതുകണ്ടു. അമ്മ ഗുരുകുലത്തിനുപുറത്ത് അച്ഛന്റെ അറ്റുപോയ ശിരസ്സ് മടിയിൽവെച്ച് ഇരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ ആത്മാവിനെ ജീവനോടെ ദഹിപ്പിച്ചതുപോലെയായിരുന്നു അമ്മയുടെ ഇരിപ്പ് അവരുടെ കണ്ണുകൾ ശൂന്യമായിരുന്നു. തകർന്നുപോയ കൊടുംകൂരതയ്ക്ക് പാത്രമായ അവർ ആ പഴയ സ്ത്രീയുടെ നിഴൽ മാത്രമായിരുന്നു."

പരശുരാമൻ വർത്തമാനം നിർത്തി പിന്നാക്കം തിരിഞ്ഞ് പുഴയിലേക്ക് നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. ആ പേടിപ്പെടുത്തുന്ന ദിവസത്തിനുശേഷം ഇന്നാണ് അയാൾ ആദ്യമായി അമ്മയെക്കുറിച്ചു പറയുന്നത്. "ഞാനൊരു അപരിചിതനെന്ന മട്ടിലാണ് അവരെന്നെ നോക്കിയത്. പിന്നെ അവർ പറഞ്ഞത് എക്കാലവും എന്നെ വേട്ടയാടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വാക്കുകളാണ്. അവർ പറഞ്ഞു "ഞാൻ മൂലമാണ് നിന്റെ അച്ഛൻ കൊല്ലപ്പെട്ടത്. എന്റെ പാപമാണത്. അദ്ദേഹത്തെപ്പോലെ എനിക്കു മരിക്കണം."

ശിവന്റെ ഹൃദയം നടുങ്ങി. അവൻ നിർഭാഗ്യവാനായ ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ വിഷമം അറിഞ്ഞു.

"ആദ്യം എനിക്കത് മനസ്സിലായില്ല. അപ്പോൾ അമ്മ ആജ്ഞാപിച്ചു "എന്റെ തല വെട്ട്' എന്തു ചെയ്യണമെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. ഞാൻ സന്ദേഹിച്ചു. അപ്പോൾ അവർ ഒരിക്കൽക്കൂടി അത് പറഞ്ഞു: ഞാൻ നിന്റെ അമ്മയാണ്. ഞാൻ നിന്നോട് ആജ്ഞാപിക്കുകയാണ്. എന്റെ തല വെട്ട്."

ശിവൻ പരശുരാമന്റെ ചുമലിൽ അമർത്തി.

"എനിക്ക് വേറെ വഴിയില്ലായിരുന്നു. എന്റെ അമ്മ ഒഴിഞ്ഞ ശംഖായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അച്ഛന്റെ സ്നേഹമില്ലാതായതോടെ അമ്മ പൊള്ളയായ ശരീരമായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അമ്മയുടെ ആജ്ഞ നിറവേറ്റാനായി ഞാൻ മഴുവെടുത്തപ്പോൾ അവർ എന്റെ കണ്ണുകളിൽ ഉറ്റുനോക്കി. നിന്റെ പിതാവിന്റെ ജീവനെടുത്തതിന് പ്രതികാരം ചെയ്യൂ. ദൈവം സൃഷ്ടിച്ച ഏറ്റവും മികച്ച പുരുഷനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. പ്രതികാരം ചെയ്യ്. അവരിൽ ഓരോരുത്തനേയും കൊല്ല്! ഓരോരുത്തനേയും."

പരശുരാമൻ നിശ്ശബ്ദനായി. ശിവനും വീരഭദ്രനും പ്രതികരിക്കാനാവാത്ത വിധം സ്തബ്ധരായി. കപ്പലിൽ അലയ്ക്കുന്ന മധുമതി നദിയുടെ ഉറക്കം തുങ്ങുന്ന ഓളങ്ങളുടെ നിദ്രാകരമായ ഒച്ച മാത്രമായിരുന്നു അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന ഒരേയൊരു ശബ്ദം.

"അവർ പറഞ്ഞതുപോലെ ഞാൻ ചെയ്തു. ഞാൻ അവരെ ശിരച്ഛേദം ചെയ്തു." ദീർഘമായി ശ്വസിച്ച് വലിയൊരു കണ്ണീർത്തുള്ളി തുടച്ചുകളഞ്ഞു കൊണ്ട് അയാൾ പറഞ്ഞു. ഞെരിഞ്ഞ ദന്തനിരകൾക്കിടയിലുടെ അത് പറയുമ്പോൾ ഓർമ്മയിലേക്കു തികട്ടിവന്ന ക്രോധത്തിൽ അയാളുടെ കണ്ണുകൾ തിളങ്ങി. "പിന്നെ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന ഓരോ ജാരസന്തതികളേയും ഞാൻ വേട്ടയാടി. അവരിൽ ഓരോരുത്തരുടേയും തല ഞാൻ വെട്ടിമാറ്റി. വസുദേവന്മാർ എന്നെ പുറത്താക്കി. അവരുടെ ഗോത്രത്തിന്റെ സമ്മതമില്ലാതെ ഞാൻ ആളുകളെ കൊന്നുവെന്ന് അവർ പറഞ്ഞു. നീതിയുക്തമായ വിചാരണ കൂടാതെയാണത് ചെയ്തതെന്ന് അവർ പറഞ്ഞു. ഞാൻ തെറ്റു ചെയ്തതുവെന്ന് അവർ പറഞ്ഞു. ഞാൻ തെറ്റു ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ പ്രഭോ?"

കനത്ത ഹൃദയഭാരത്തോടെ ശിവൻ പരശുരാമന്റെ കണ്ണുകളിലേക്ക് ഉറ്റു നോക്കി. അയാൾക്ക് ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ തീവ്രമായ വേദന അനുഭവിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. ഒരുപക്ഷേ ശ്രീരാമഭഗവാൻ വസുദേവന്മാർ ചെയ്തതുപോലെ ചെയ്യുമായിരുന്നു. മഹാനായ ആ സൂര്യവംശി ആ കുറ്റവാളികളെയെല്ലാം ശിക്ഷിക്കുമായിരുന്നു. പക്ഷേ, നീതിയുക്തമായ വിചാരണക്കു ശേഷമേ അങ്ങനെ ചെയ്യുകയുള്ളൂ. എന്നാൽ തന്റെ കുടുംബത്തോട് ഇങ്ങനെ ആരെങ്കിലും ചെയ്തിരുന്നെങ്കിൽ താനീ ലോകം മുഴുവനും ചുട്ട് ചാമ്പലാക്കുമായിരുന്നു. "ഇല്ല. നിങ്ങൾ തെറ്റൊന്നും ചെയ്തിട്ടില്ല. നിങ്ങൾ ചെയ്തതെല്ലാം ന്യായാനുസൃതമായിരുന്നു."

അണ പൊട്ടിയതുപോലെ പരശുരാമൻ പൊട്ടിക്കരഞ്ഞു. ഞാൻ ചെയ്തത് ന്യായമായിരുന്നു.

ശിവൻ പരശുരാമന്റെ ചുമലിൽ പിടിച്ചു. പരശുരാമൻ തന്റെ കണ്ണുകൾ പൊത്തിപ്പിടിച്ചു. അവസാനം തലയൊന്നു പതിയെ കുലുക്കി അയാൾ മുഖമുയർത്തി നോക്കി. "ബ്രംഗയിലെ രാജാവ് എന്നെ പിടികൂടുവാനായി ഒരു സംഘം ക്ഷത്രിയന്മാരെ അയച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട ആശ്രിതന്മാരെ നശിപ്പിച്ചതിനായിരുന്നു അത്. എന്നെ പിടികൂടുവാനായി ഇരുപത്തിയൊന്നു തവണ അവർ സൈനികവ്യഹത്തെ അയച്ചു. ആ ഇരുപത്തിയൊന്നു തവണയും ഞാനവരെ പരാജയപ്പെടുത്തി. അവസാനം അവരാ ഉദ്യമം അവസാനിപ്പിച്ചു."

"പക്ഷേ താങ്കളെങ്ങനെയാണ് ബ്രംഗന്മാരെ ഒറ്റയ്ക്ക് നേരിട്ടത്?

"ഞാൻ ഒറ്റയ്ക്കായിരുന്നില്ല. ഞാൻ അനുഭവിച്ചിരുന്ന അനീതിയെക്കുറിച്ച് ചില മാലാഖമാർക്ക് അറിവുണ്ടായിരുന്നു. അവരെന്നെ ഈ സങ്കേതത്തിലേക്കു കൊണ്ടുവന്നു. ഇവിടെ താമസിച്ചിരുന്ന നിർഭാഗ്യവാന്മാരായ, സമുഹത്തിൽനിന്ന് പുറന്തള്ളപ്പെട്ട കൊള്ളക്കാർക്ക് അവരെന്നെ പരിചയപ്പെടുത്തി. ഇവിടത്തെ മലിനജലവും മോശമായ ആഹാരവും കഴിച്ച് പരിചയിക്കും വരെ വലിയൊരു സംഘം രൂപീകരിക്കും വരെ അതിനെ അതിജീവിക്കുവാൻ വേണ്ട മരുന്നുകൾ അവരെനിക്ക് നല്കി. ബ്രംഗന്മാരെ നേരിടാൻ അവരെനിക്ക് ആയുധങ്ങൾ നല്കി. എന്നിൽനിന്ന് ഒന്നും പ്രതീക്ഷിക്കാതെയാണ് അവരല്ലൊം എനിക്കു നല്കിയത്. ബ്രംഗരാജാവിനെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തിയതോടെ ബ്രംഗഹൃദയവുമായുള്ള യുദ്ധവും അവസാനിച്ചു. രാജാ ചന്ദ്രകേതുവിന് അവരെ നിഷേധിക്കാൻ സാധിക്കാതെ വന്നു. അവരാണ്

ഞങ്ങൾക്കിടയിലെ ഏറ്റവും നല്ല ആളുകൾ. അടിച്ചമർത്തപ്പെട്ടവർക്കുവേണ്ടി പോരാടുന്നവര്."

ശിവൻ പുരികം ചുളിച്ചു. "ആര്?"

"നാഗന്മാർ' പരശുരാമൻ പ്രതിവചിച്ചു.

"എന്ത്?'

"അതെ. പ്രഭോ. അതുകൊണ്ടാണല്ലോ താങ്കൾ അവരെ അന്വേഷിച്ചുനടക്കുന്നത്, അല്ലേ? തിന്മയെ ചെറുത്തുതോല്പിക്കണമെങ്കിൽ താങ്കൾക്ക് നല്ല സഖ്യകക്ഷികളെ വേണം. ശരിയല്ലേ?

"നിങ്ങൾ എന്തിനെക്കുറിച്ചാണ് പറയുന്നത്?

"അവർ ഒരിക്കലും നിഷ്കളങ്കരെ കൊല്ലാറില്ല. അനീതി അനുഭവിക്കുമ്പോഴും അവർ നീതിക്കുവേണ്ടി പോരാടുന്നു. എവിടെവെച്ചും എപ്പോഴും അവർ അടിച്ചമർത്തപ്പെട്ടവരെ സഹായിക്കുന്നു. ഞങ്ങളിൽ ഏറ്റവും നന്മ നിറഞ്ഞവർ അവരാകുന്നു."

ഒന്നും മിണ്ടാതെ തളർന്നവശനായി ശിവൻ പരശുരാമനെ തുറിച്ചുനോക്കി.

"അങ്ങ് അവരുടെ രഹസ്യം അന്വേഷിച്ചു നടക്കുകയാണ് അല്ലേ? പരശുരാമൻ ചോദിച്ചു.

"എന്ത് രഹസ്യം?

"എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്നാൽ നാഗന്മാരുടെ രഹസ്യത്തിന് തിന്മയുമായി ആഴത്തിലുള്ള ബന്ധമുണ്ടെന്നാണ് ഞാൻ കേട്ടിട്ടുള്ളത്. അതുകൊണ്ടല്ലേ, അങ്ങത് അന്വേഷിച്ചു നടക്കുന്നത്?

ശിവനതിന് മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. ചിന്താമഗ്നനായി ചക്രവാളത്തിലേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു അവൻ.

- \$@J\$\$ -

സിംഹപ്പുലിയുടെ സംഘവുമായുള്ള യുദ്ധം കഴിഞ്ഞിട്ടിപ്പോൾ രണ്ടാഴ്ച പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. പരിക്കേറ്റിരുന്ന എല്ലാ ഭടന്മാരും അതിൽനിന്ന് മുക്തി നേടുന്നതിന്റെ പാതയിലായിരുന്നു. എന്നാൽ ഗണേശന്റെ പരിക്കുപറ്റിയ കാലിനു മാത്രം രോഗമുക്തി ലഭിച്ചിരുന്നില്ല. ഭാവിയിൽ സിംഹങ്ങളുടെ ആക്രമണമുണ്ടാകാതിരിക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയുള്ള ചില പ്രതിരോധ നടപടികളെടുക്കുന്നതിന്റെ മേൽനോട്ടത്തിലായിരുന്നു സതി. അവൾ മടങ്ങിയെത്തിയപ്പോൾ കാളി ഗണേശന്റെ മുറിവുകളിലെ വെച്ചുകെട്ടുകൾ മാറ്റി മരുന്നുവെച്ച് കെട്ടിക്കൊടുക്കുന്നതാണ് കണ്ടത്.

സതി അവരെ രണ്ടുപേരെയും അംഗീകരിച്ചതോടെ കാളിയും ഗണേശനും കഴിഞ്ഞ രണ്ടാഴ്ചയായി അവരുടെ മുഖപടം അണിയുന്നില്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ ചന്ദ്രവംശി സൈനികർ അപ്പോഴും ആ ഭയപ്പെടുത്തുന്ന കാഴ്ചകാണുന്നത് ഒഴിവാക്കാൻ ശ്രമിച്ചു.

കാളി ആര്യവേപ്പില കൊണ്ടുള്ള പൊതിഞ്ഞുകെട്ട് അപ്പോൾ പൂർത്തിയാക്കിയതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ഗണേശന്റെ തലയിലൊന്നു തട്ടിയശേഷം ആ വെളിമ്പ്രദേശത്തിന്റെ മൂലയിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന തീക്കുണ്ഡത്തിനടുത്തേക്ക് കാളി നടന്നു. സതി അതുകണ്ട് പുഞ്ചിരിച്ചു. കാവാസിനോട് തന്റെ ജോലി തുടർന്നുകൊള്ളുവാൻ നിർദ്ദേശിച്ച് സതി കാളിയുടെ അടുത്തേക്കു നടന്നു.

"ആ മുറിവെങ്ങനെയുണ്ട്?

"ഒരാഴ്ച കൂടി വേണ്ടിവരും, ഏടത്തി. കഴിഞ്ഞ ആഴ്ചയ്ക്കു ശേഷം

സാവധാനത്തിലാണ് അത് ഉണങ്ങുന്നത്."

സതി അസന്തുഷ്ടിയോടെ മുഖം ചുളിച്ചു. "ആ പാവം കുട്ടിക്ക് കുറെ ചോരയും മാംസവും നഷ്ടപ്പെട്ടു."

"സാരമില്ല." കാളി പറഞ്ഞു. "അവൻ നല്ല കരുത്തനാ. അതൊക്കെ ഭേദമായിക്കൊള്ളും."

സതി പുഞ്ചിരിച്ചു. കാളി ആ വെച്ചുകെട്ട് തീയിലേക്കെറിഞ്ഞു. പഴുപ്പ് വലിച്ചെടുത്തതുമൂലം അതിൽ പറ്റിപ്പിടിച്ചിരുന്ന കുഴമ്പ് കടും നീലനാളത്തിൽ ജ്വലിച്ചു.

സതി കാളിയെ നോക്കി നെടുവീർപ്പിട്ടശേഷം അവർ കണ്ടുമുട്ടിയതുമുതൽ എന്താണ് അവളെ അസ്വസ്ഥയാക്കുന്നതെന്നു ചോദിച്ചു.

"നിങ്ങൾ നല്ലവരാണ്. ഗണേശനോടും നിങ്ങളുടെ സ്വന്തം ആളുകളോടും നിങ്ങൾ എങ്ങനെ പെരുമാറുന്നുവെന്ന് ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. കടുപ്പക്കാരാണെങ്കിലും നിങ്ങൾ നീതിബോധമുള്ളവരാണ്. പിന്നെയെന്തിനാണ് നിങ്ങൾ ഭയങ്കരമായ പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്തത്?

കാളി ശ്വാസം പിടിച്ചു. ആകാശത്തിലേക്കു നോക്കി തലയാട്ടി. "ഒന്നു കൂടെ ആലോചിക്കു, ഏടത്തി. ഞങ്ങൾ തെറ്റായി ഒന്നും ചെയ്തിട്ടില്ല."

'കാളി, നീയും ഗണേശനും വ്യക്തിപരമായി എന്തെങ്കിലും തെറ്റ് ചെയ്തിട്ടുണ്ടാവില്ല. പക്ഷേ നിങ്ങളുടെ ആളുകൾ ഗുരുതരമായ കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യുകയുണ്ടായി. അവർ നിഷ്കളങ്കരായ ആളുകളെ കൊന്നു."

"എന്റെയാളുകൾ എന്റെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ചാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. നിനക്ക് അവരെ കുറ്റപ്പെടുത്തണമെങ്കിൽ എന്നെ അതിൽ നിന്ന് ഒഴിവാക്കാനാവില്ല. ഒരിക്കൽക്കൂടി ആലോചിക്കൂ. ഞങ്ങളുടെ ആക്രമണങ്ങളിൽ നിഷ്കളങ്കരായ ആരും കൊല്ലപ്പെട്ടിട്ടില്ല."

"എനിക്ക് വിഷമമുണ്ട് കാളി, പക്ഷേ, അത് സത്യമല്ല. പോരാളികളല്ലാത്തവരെയാണ് നിങ്ങൾ ആക്രമിച്ചത്. കുറച്ചുകാലമായി ഞാനത് ആലോചിക്കുന്നു. നീതിരഹിതമായ രീതിയിലാണ് നാഗന്മാരോട് പെരുമാറുന്നത്. നാഗന്മാരുടെ കുഞ്ഞുങ്ങളോടുള്ള പരിഗണനകളും നീതിപൂർവ്വകമല്ല. എന്നാൽ നിങ്ങളോട് വ്യക്തിപരമായി ഒരു തെറ്റും അന്യായവും ചെയ്യാത്ത മെലൂഹന്മാർ പോലും നിങ്ങളുടെ ശത്രുക്കളാണെന്ന് പറയുന്നതിൽ അർത്ഥമില്ല."

"ഞങ്ങളെ അപമാനിക്കുകയോ മുറിവേല്പ്പിക്കുകയോ ചെയ്ത ഒരു ഭരണസംവിധാനത്തിന്റെ ഭാഗമായിപ്പോയെന്നു കരുതി ആളുകളെ വെറുതെയങ്ങനെ ഞങ്ങൾ ആക്രമിക്കുമെന്ന് നിങ്ങൾ കരുതുന്നുണ്ടോ? അത് തെറ്റാണ്. ഞങ്ങളെ നേരിട്ട് ഉപ്രദവിക്കാത്ത ആരെയും ഞങ്ങൾ ഒരിക്കലും ആക്രമിച്ചിട്ടില്ല."

"നിങ്ങൾ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. നിങ്ങളുടെ ആളുകൾ ക്ഷേത്രങ്ങളെ ആക്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്. പാവം ബ്രാഹ്മണരെ അവർ കൊന്നിട്ടുണ്ട്."

"ഇല്ല. എല്ലാ ആക്രമണങ്ങളിലും ക്ഷേത്രത്തിനകത്ത് പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണരൊഴികെ മറ്റെല്ലാവരേയും പുറത്തുപോകാൻ ഞങ്ങൾ അനുവദിക്കാറുണ്ട്. എല്ലാവരേയും. ഒരൊറ്റ നിഷ്കളങ്കർ പോലും കൊല്ലപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ഒരിക്കലും."

"പക്ഷേ, നിങ്ങൾ ക്ഷേത്രകഴകക്കാരായ ബ്രാഹ്മണരെ കൊന്നു. അവർ പോരാളികളല്ല. നിഷ്കളങ്കരാണവർ."

"ഞാൻ വിയോജിക്കുന്നു."

[&]quot;എന്തുകൊണ്ട്?"

"കാരണം, അവർ നേരിട്ട് ഞങ്ങളെ വേദനിപ്പിച്ചവരാണ്." "എന്ത്? എങ്ങനെ?" ക്ഷേത്രപ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്ന ബ്രാഹ്മണർ നിങ്ങളോട് എന്തു തെറ്റു ചെയ്തു? "ഞാൻ പറയാം.'

— \$@ \$ A \$ B

ശിവന്റെ കപ്പൽവ്യൂഹം വൈശാലിയിൽ നങ്കൂരമിട്ടു. ബ്രംഗയുടെ തൊട്ട് അയൽപക്കത്തുള്ള ഗംഗാനദിയിലെ ഏറ്റവും മനോഹരമായ നഗരങ്ങളിലൊന്നായിരുന്നു വൈശാലി. പരശുരാമനുമായി ശിവൻ സൗഹൃദപ്പെട്ടിട്ടിപ്പോൾ മൂന്നാഴ്ച പിന്നിട്ടിരുന്നു. മത്സ്യദേവനു സമർപ്പിക്കപ്പെട്ട വലിയൊരു വിഷ്ണു ക്ഷേത്രം അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. നാഗന്മാരെക്കുറിച്ച് പരശുരാമൻ പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ ആലോചിച്ചപ്പോൾ ശിവന് വല്ലാത്ത അസ്വസ്ഥത തോന്നി. ഒരു വസുദേവപണ്ഡിതനുമായി ഇക്കാര്യം സംവദിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നു. ശിവനു തോന്നി. എന്നാൽ തന്റെ കപ്പലിലുണ്ടായിരുന്ന വസുദേവകുലത്തിൽനിന്ന് ഭ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണക്ഷത്രിയനുമായി ഇക്കാര്യം സംസാരിക്കുവാൻ ശിവന് താല്പര്യമില്ലായിരുന്നു. കാലം ആ ഗോത്രത്തോടുള്ള അയാളുടെ ദേഷ്യത്തിന് മങ്ങലേല്പ്പിച്ചിരുന്നു.

നഗരത്തിലെ നൗകാശയത്തിനു വളരെ അടുത്തായിരുന്നു ആ ക്ഷേത്രം. രാജാവടക്കം വലിയൊരു പുരുഷാരം അവനെ സ്വീകരിക്കാൻ അവിടെ കാത്തു നിന്നിരുന്നുവെങ്കിലും അവരെ പിന്നീട് നേരിൽ കാണുവാൻ അനുവദിക്കേണമെന്ന് ശിവൻ അപേക്ഷിച്ചു. അവൻ നേരെ മത്സ്യക്ഷേത്രത്തിലേക്കു നടന്നു. വസുദേവന്മാർക്ക് റേഡിയോതരംഗവിദ്യയിലൂടെ വിവരവിനിമയം നടത്തുവാൻ പാകത്തിൽ എഴുപതു വാരയിലധികം ഉയരമുള്ളതായിരുന്നു ആ ക്ഷേത്രം.

ഗംഗാതീരത്തായിരുന്നു ആ ക്ഷേത്രം. സാധാരണയായി ക്ഷേത്രത്തിനു പുറത്തുള്ള സ്ഥലം പ്രകൃതിദൃശ്യസമാനമായ ഉദ്യാനത്തിനോ അല്ലെങ്കിൽ അടച്ചുകെട്ടിയ മൈതാനത്തിനോ ആയി ഉപയോഗപ്പെടുത്തുകയായിരുന്നു പതിവ്. ഈ ക്ഷേത്രം വ്യത്യസ്തമായിരുന്നു. ക്ഷേത്രത്തിനു പുറത്തുള്ള സ്ഥലം നിറയെ വെള്ളം നിറഞ്ഞ ചെറുതോടുകളായിരുന്നു. ഗംഗയിലെ ജലം പ്രധാനക്ഷേത്രത്തിനു പുറത്തുള്ള ചെറിയ തോടുകൾ കൊണ്ടുള്ള ജലസമുച്ചയത്തിലേക്കു തിരിച്ചു വിട്ടിരുന്നു. ശിവൻ അന്നുവരെ കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത വിധത്തിലുള്ള വിവിധങ്ങളായ രൂപത്തിലാണ് ആ ജലനാളികൾ രൂപകല്പന ചെയ്യപ്പെട്ടിരുന്നത്. സമുദ്രനിരപ്പ് വളരെ താഴെയായിരുന്ന കാലത്തുണ്ടായിരുന്ന ഭാരതത്തിന്റെ ഭൂപടം പോലെയായിരുന്നു അത്. തന്റെ മാതൃഭൂമിയായ സംഗം തമിഴിന്റെ നാശത്തിനുശേഷം അനുയായികളേയും കൂട്ടി മനു മഹ¢ഷി നടത്തിയ യാത്രയെക്കുറിച്ചുള്ള കഥയാണത് വിസ്തരിച്ചിരുന്നത്. വസുദേവ പണ്ഡിതരെ കാണുവാൻ തിടുക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ശിവനെ അദ്ഭുതസ്തബ്ധമാക്കുന്ന രീതിയിലുള്ള ആ രൂപകല്പന അല്പനേരം അവിടെ പിടിച്ചുനിർത്തി. അവസാനം അവൻ ആ രൂപദൃശ്യത്തിൽനിന്ന് ദൃഷ്ടി വിടർത്തിയെടുത്ത് ക്ഷേത്രത്തിനു നേർക്ക് നടന്നു. നീലകണ്ഠന്റെ അപേക്ഷ മാനിച്ച് പുരുഷാരം ക്ഷേത്രത്തിനു പുറത്ത് കാത്തുനിന്നു.

ക്ഷേത്രത്തിലെ ഏറ്റവും അറ്റത്തു സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന ശ്രീകോവിലിനു നേരെ ശിവൻ നോക്കി. അന്നുവരെ അവൻ കണ്ട മറ്റേതൊരു ക്ഷേത്രശീകോവിലിനേക്കാളും വലുതായിരുന്നു അത്. ഒരുപക്ഷേ, അവിടത്തെ ആരാധനാമൂർത്തിയുടെ വലിയ വിഗ്രഹം ഉൾക്കൊള്ളുന്നതിനായിരിക്കാം ശ്രീകോവിൽ അത്രയധികം വലിപ്പത്തിൽ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടത്. ഉയർന്ന പീഠത്തിൽ സംഗം തമിഴിൽനിന്നു മനു മഹർഷിയേയും അനുയായികളേയും സുരക്ഷിതമായി ഒരിടത്തെത്തിച്ച മത്സ്യദേവന്റെ പ്രതിമ സ്ഥിതി ചെയ്തു. വൈദിക സംസ്കാരത്തിന്റെ സ്ഥാപകനായ മനു തന്റെ അനുയായികളോട് വിഷ്ണുദേവന്റെ പ്രഥമാവതാരമായ മത്സ്യത്തെ പ്രധാനദേവനായി ആരാധിക്കണമെന്ന് തന്റെ ഉപദേശങ്ങളിൽ നിർദ്ദേശിച്ചിരുന്നു. അവരാരെങ്കിലും ജീവനോടെ ഇരിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അത് മത്സ്യദേവന്റെ കരുണകൊണ്ടായിരുന്നു.

ഞാനിവിടെ നദികളില് കണ്ട ഡോള്ഫിനുകളെപ്പോലുണ്ടല്ലോ ഈ മത്സ്യദേവന്. ഇവിടെ ഈ ദേവന് കൂടുതല് വലിപ്പമുണ്ടെന്ന് മാത്രം.

ശിവൻ കുമ്പിട്ട് ദേവനെ വന്ദിച്ചു. തിടുക്കത്തിലൊരു പ്രാർത്ഥന നടത്തി അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന തൂണുകളിലൊന്നിൽ ചാരിയിരുന്നു. പിന്നെ അവൻ ഉറക്കെ ചിന്തിച്ചു.

വസുദേവന്മാരേ? നിങ്ങളിവിടെയെങ്ങാനുമുണ്ടോ?

പരിപൂർണ്ണ നിശ്ശബ്ദദത.

ഇതൊരു വസുദേവ ക്ഷേത്രമല്ലെന്നുണ്ടോ? തെറ്റായ ഒരിടത്താണോ ഞാൻ എത്തിപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്?

ക്ഷേത്രപ്പറമ്പിലുണ്ടായിരുന്ന ജലധാരകളുടെ കളകളാരവമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും ശിവൻ കേട്ടില്ല.

നാശം!

തനിക്ക് തെറ്റ് പറ്റിയിട്ടുണ്ടാകാമെന്ന് ശിവനു തോന്നി. ഈ ക്ഷേത്രം ഒരു പക്ഷേ, ഒരു വസുദേവ താവളമായിരിക്കില്ല. മുൻപൊരിക്കൽ സതി നല്കിയ ഉപദേശത്തിലേക്ക് അവന്റെ ചിന്തകൾ മടങ്ങിപ്പോയി.

ഒരുവേള സതി പറഞ്ഞത് ശരിയായിരിക്കും. വസുദേവന്മാർ എന്നെ സഹായിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. അവർ സഹായിക്കുകയുണ്ടായി! കാര്ത്തികേയന് എന്തെങ്കിലും സംഭവിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞാൻ അപ്പാടെ തകര്ന്നു പോകുമായിരുന്നു

ശാന്തവും വ്യക്തവുമായ ഒരു സ്വരം അവന്റെ തലച്ചോറിനകത്ത് ഉച്ചത്തില് മുഴങ്ങി. മഹാനായ മഹാദേവ അങ്ങയുടെ പത്നി ബുദ്ധിമതിയാണ്. ഒരൊറ്റ വ്യക്തിയിൽ ഇത്ര സൗന്ദര്യവും വിവേകവും കാണുന്നത് അപുര്വ്വമാണ്.

മുകളിലേക്കും തനിക്കു ചുറ്റും ശിവൻ പൊടുന്നനെ നിരീക്ഷിച്ചു. ആരു മുണ്ടായിരുന്നില്ല അവിടെ, മറ്റേതോ വസുദേവ ക്ഷേത്രത്തിൽ നിന്നുള്ള ശബ്ദമായിരുന്നു അത്. അവനത് തിരിച്ചറിഞ്ഞു. കാശിയിലെ വസുദേവനോട് നാഗ ഔഷധം നല്കുവാൻ നിർദ്ദേശിച്ച അതേ ശബ്ദം.

പണ്ഡിറ്റ്ജി, അങ്ങാണോ നായകന്?

അല്ല, മിത്രമേ അങ്ങാണ് നായകൻ. ഞാൻ താങ്കളുടെ അനുയായി മാത്രം, ഞാൻ എനോടൊപ്പം വാസുദേവന്മാരെ കൊണ്ടുവരുന്നു.

താങ്കളെവിടെയാണ്? ഉജ്ജയിനിയില്?

നിശ്ശബ്ദതയായി പിന്നെ.

അങ്ങയുടെ പേരെന്താണ്, പണ്ഡിറ്റ്ജി?

ഞാൻ ഗോപാൽ, വസുദേവന്മാരുടെ പ്രധാന വഴികാട്ടി ശ്രീരാമദേവൻ ഞങ്ങളെയേല്പ്പിച്ച ദൗത്യം പേറുന്നവന്. താങ്കളുടെ കര്മ്മത്തില് സഹായിക്കുക എന്ന ദൗത്യം.

പണ്ഡിറ്റ്ജി എനിക്ക് താങ്കളുടെ ഉപദേശം ആവശ്യമുണ്ട്.

മഹാനായ നീലകണ്ഠന് അങ്ങയുടെ ആഗ്രഹം പോലെ. താങ്കള്ക്ക് എന്തിനെക്കുറിച്ചാണ് സംസാരിക്കാനുള്ളത്?

— ★@VA\$ —

സതി, കാളി, ഗണേശൻ എന്നിവർക്കൊപ്പം ബ്രംഗയിലെ ഭടന്മാരും കാശിയിലേക്കു മടങ്ങി. അവർ തമ്മിൽ ഉച്ചത്തിൽ വർത്തമാനം പറഞ്ഞത് ആ വനത്തിലെ നിശ്ശബ്ദതയെ ഭഞ്ജിച്ചു.

വിശ്വദ്യുമ്നൻ ഗണേശനോട് ചോദിച്ചു. "പ്രഭോ ഈ വനത്തിന് അസാധാരണമായ നിശ്ശബ്ദദതയുള്ളതായി അങ്ങേക്കു തോന്നുന്നില്ലേ?"

സൈനികർ തമ്മിൽ വലിയ ബഹളത്തിൽ വർത്തമാനം പറഞ്ഞതുകേട്ട് ഗണേശൻ പുരികക്കൊടിയുയർത്തി. "നമ്മുടെ ആളുകൾ ഇതിലും ഉച്ചത്തിൽ സംസാരിക്കണമെന്നാണോ താങ്കൾ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്?"

"അല്ല, സ്വാമീ. നമ്മൾ നല്ല ഉച്ചത്തിലാണ് സംസാരിക്കുന്നത്. ഞാൻ വനത്തിന്റെ ബാക്കിയുള്ള ഭാഗത്തെക്കുറിച്ചാണ് പറയുന്നത്. വളരെ ശാന്തമാണാ ഭാഗം."

ഗണേശൻ തല ചെരിച്ചു. വിശ്വദ്യൂമ്നൻ പറഞ്ഞത് ശരിയായിരുന്നു. ഒരു മൃഗത്തിന്റെയോ പക്ഷിയുടെയോ ശബ്ദദമില്ല. അയാൾ ചുറ്റും നോക്കി. അവിടെ എന്തോ ശരിയല്ലായ്മയുണ്ടെന്ന് സഹജവാസന അയാളോടുപറഞ്ഞു. വനത്തിനുള്ളിലേക്ക് അയാൾ സൂക്ഷ്മമായി നോക്കി. പിന്നെ തല കുലുക്കിക്കൊണ്ട് മുന്നോട്ടു നോക്കി, കുതിരയെ മുന്നോട്ട് അതിവേഗം പായിച്ചു.

അല്പം അകലെയായി, മുറിവേറ്റ വലിയൊരു ജീവി, അതിന്റെ മുറിവ് ഭാഗികമായി ഉണങ്ങിയിരുന്നു. സാവധാനം മുന്നോട്ട് നടന്നു നീങ്ങി. അതിന്റെ ശരീരത്തിൽ അസ്ത്രത്തിന്റെ ഒരു കഷണം ചുമലിൽ ആഴത്തിൽ തറഞ്ഞു കിടന്നിരുന്നതിനാൽ ആ സിംഹപ്പുലിക്ക് മുടന്തേണ്ടതായി വന്നു. രണ്ടു സിംഹികൾ ആ ജന്തുവിനെ നിശ്ശബ്ദമായി അനുഗമിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

തിന്മയുടെ പ്രവർത്തനം

പതിനെട്ട്

ഈ രാജ്യം വളരെ ആശയക്കുഴപ്പമുണ്ടാക്കുന്ന ഒന്നാണ്.

ഗോപാൽ സൗമ്യമായി ആലോചിച്ചു. താങ്കൾ എന്തുകൊണ്ടാണ് അങ്ങനെ പറയുന്നത് സുഹൃത്തേ?

നാഗന്മാര് യഥാര്ത്ഥത്തില് തിന്മയുടെ ആളുകളാണ്, ശരിയല്ലേ? മിക്കവാറും എല്ലാവരും അത് അംഗീകരിക്കുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു. എന്നിട്ടും നീതിയുടെ ഹിതത്തിനു വേണ്ടി ഒരാൾക്ക് ഒരാവശ്യം വന്നപ്പോൾ നാഗൻ സഹായിച്ചു. തിന്മയുടെ ആളുകള് അങ്ങനെ പ്രവര്ത്തിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കാവുന്നതല്ല.

നല്ല ആശയം, മഹാനായ നീലകണ്ഠന്.

ഞാന് ചെയ്തുകഴിഞ്ഞ അബദ്ധം കണക്കിലെടുത്ത്, എനിക്ക് തീര്ച്ച വരാതെ ഇനി ആരേയും ആക്രമിക്കുവാൻ ഞാൻ തയ്യാറില്ല.

ബുദ്ധിപരമായ തീരുമാനം.

അതുകൊണ്ട് നഗാന്മാർ തിന്മകളായിരിക്കില്ലെന്ന് താങ്കൾക്കും തോന്നുന്നുണ്ടോ?

എനിക്കതിന് എങ്ങനെ മറുപടി നല്കാൻ കഴിയും സുഹൃത്തേ? അതിനുള്ള ഉത്തരം കണ്ടെത്തുവാനുള്ള വിവേകമൊന്നും എനിക്കില്ല. ഞാൻ നിലകണ്ഠനല്ല.

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. പക്ഷേ, താങ്കൾക്കൊരു അഭിപ്രായമുണ്ട്. ഇല്ലേ? ഗോപാൽ സംസാരിക്കുന്നതിനായി ശിവൻ കാത്തു. വസുദേവപണ്ഡിതർ സംസാരിക്കാതായപ്പോൾ ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ആ ചർച്ച ഉപേക്ഷിച്ചു. പെട്ടെന്ന് അസ്വസ്ഥമാക്കുന്ന ഒരു ചിന്താശകലം അവന്റെ പ്രജ്ഞയിൽ മിന്നി. നാഗന്മാരും നീലകണ്ഠനെ ഐതിഹ്യത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടോ?

ഗോപാൽ ഒരുനിമിഷം നിശ്ശബ്ദനായി.

ശിവൻ മുഖം ചുളിച്ചുകൊണ്ട് തുടർന്നു - പണ്ഡിറ്റ്ജി? ദയവായി മറുപടി പറയു; നാഗന്മാരും നീലകണ്ഠന്റെ ഐതിഹ്യത്തിൽ വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടോ?

മഹാദേവ എനിക്കറിയാവുന്നിടത്തോളം അവരിൽ ഭൂരിഭാഗവും നീലകണ്ഠനില് വിശ്വസിക്കുന്നില്ല പക്ഷേ, അതുകൊണ്ട് അവര് തിന്മയുടെ ആളുകളാണെന്ന് താങ്കൾ കരുതുന്നുണ്ടോ?

ശിവൻ തലകുലുക്കി. ഇല്ല തീർച്ചയായും ഇല്ല.

കുറച്ചുനേരം നിശ്ശബ്ദത.

ശിവൻ നെടുതായി നിശ്വസിച്ചു. അങ്ങനെയെങ്കിൽ എന്താണ് ഉത്തരം? ഭാരതത്തിലുടനീളം ഞാന് സഞ്ചരിച്ചു. നാഗന്മാരൊഴികെ മറ്റെല്ലാ ഗോത്രങ്ങളെയും കണ്ടുമുട്ടി. അവയിലൊന്നും തിന്മയില്ലെങ്കില് തിന്മ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടാവില്ല. ഒരുപക്ഷേ, എന്റെ ആവശ്യമുണ്ടായിരിക്കില്ല.

മനുഷ്യരില് മാത്രമാണ് തിന്മയെന്ന് താങ്കള്ക്ക് ഉറപ്പുണ്ടോ മിത്രമേ? വേറെ ചിലരിലും തിന്മയുണ്ടാകാം. എന്നാൽ ആ വലിയ തിന്മ നിലകണ്ഠനെ കാത്തിരിക്കുന്ന തിന്മ, മനുഷ്യജീവികള്ക്കപ്പുറത്തുമുണ്ടോ?

ശിവൻ നെറ്റിചുളിച്ചു. എനിക്കു മനസ്സിലാകുന്നില്ല ഇത്രയും വലിയ തിന്മയ്ക്ക് മനുഷ്യര്ക്കിടയിൽ മാത്രം ഒതുങ്ങി നില്ക്കാനാവുമോ?

ശിവൻ നിശ്ശബ്ദനായി.

മനു ഭഗവാന് പറഞ്ഞത് മനുഷ്യരല്ല തിന്മ എന്നാണ്.

യഥാര്ത്ഥ തിന്മ അതിനപ്പുറം നില്ക്കുന്നുവെന്നാണ്. അത് മനുഷ്യനെ ആക&ഷിക്കുന്നു. ശത്രുക്കൾക്കിടയിൽ അത് ആശയക്കുഴപ്പമുണ്ടാക്കുന്നു. എന്നാൽ കുറച്ചാളുകളിൽ മാത്രം ഒതുങ്ങാൻ പറ്റാത്തവിധം വലുതാണെത്.

ശിവൻ മുഖം ചുളിച്ചു. തിന്മ ദൈവത്തെപ്പോലെ ശക്തമായ ഒന്നാണെന് വരുത്തിത്തീരക്കുകയല്ലേ നിങ്ങൾ ചെയ്യുന്നത്. അത് തനിയെ പ്രവർത്തിക്കുന്നില്ല. ആളുകളെ ഒരുപകരണമാക്കുന്നു. ഈ മനുഷ്യരിൽ നല്ലവരടക്കം, തിന്മയെ സേവിക്കുന്നതില് ചില ലക്ഷ്യങ്ങള് കാണുന്നു. ഏതെങ്കിലും ഒരു ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്ക് സഹായിക്കുന്ന ഒന്നാണ് അതെങ്കില് അതിനെ എങ്ങനെ നശിപ്പിക്കാന് സാധിക്കും?

ഓ നീലകണ്ഠന്! അത് കൗതുകകരമായ ആശയം തന്നെ, തിന്മ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്ക് സഹായകരമാണെന്ന ചിന്ത.

എന്ത് ലക്ഷ്യം? സംഹാരം എന്നാ ലക്ഷ്യം? എന്തിനീ പ്രപഞ്ചം അങ്ങനെയൊന്ന് ആസൂത്രണം ചെയ്യണം?

നമുക്ക് മറ്റൊരു രീതിയിലൂടെ നോക്കിക്കാണാം. ഈ ഭൂമിയിൽ യാദൃച്ഛികമായി ഒന്നുമില്ലെന്ന് താങ്കൾ വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടോ? എല്ലാം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത് ഒരു കാര്യകാരണത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണെന്നും എല്ലാറ്റിനും ഒരു ലക്ഷ്യമുണ്ടെന്നും താങ്കള് വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടോ?

ഉണ്ട്. എല്ലാം യാദൃച്ഛികമായി നിലനില്ക്കുന്നവയാണെങ്കിൽ അതിനർത്ഥം നമ്മള് അതിന്റെ ലക്ഷ്യം ഇനിയും കണ്ടുപിടിച്ചിട്ടില്ലെന്നാണ്.

പിന്നെ എന്തുകൊണ്ടാണ് തിന്മ നിലനില്ക്കുന്നത്? എന്നെന്നേക്കുമായി അതിനെ നശിപ്പിക്കാൻ കഴിയാത്തതെന്തുകൊണ്ടാണ്? ഒരിക്കൽ അത് വ്യക്തമായി നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടാൽ പോലും അത് വീണ്ടും ഉയർന്നു വരും. ഒരു പക്ഷേ, വളരെയധികം കാലത്തിനുശേഷം, ഒരുവേള മറ്റൊരു രൂപത്തിൽ. എന്നാൽ തിന്മ ഉയർന്നുകൊണ്ടിരിക്കും. വീണ്ടും വീണ്ടും ഉയർന്നുകൊണ്ടിരിക്കും. എന്തുകൊണ്ട്?

ഗോപാലിന്റെ വാക്കുകൾ ഉൾക്കൊണ്ട് ശിവൻ കണ്ണുകൾ ഇറുക്കി. കാരണം തിന്മ പോലും ഒരു ലക്ഷ്യത്തിനുവേണ്ടി നില കൊള്ളുന്നു.

അതുതന്നെയാണ് മനുദേവൻ വിശ്വസിച്ചത് മഹാദേവൻ എന്നത് സന്തുലനാവസ്ഥ നിലനിര്ത്തുന്നത്തിനുള്ള സംവിധാനമാണ്. ശരിയായ സമയത്ത് തിന്മയെ അതില് നിന്നും നീക്കം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള സംവിധാനം.

ആ സമീകൃതാവസ്ഥയിൽനിന്ന് തിന്മയെ എടുത്തു മാറ്റുകയോ? ആശ്ചര്യവാനായിക്കൊണ്ട് ശിവൻ ചോദിച്ചു.

അതെ, അതാണ് മനുദേവൻ പറഞ്ഞത്. അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കല്പനകളിലെ

ഒരു വരി മാത്രമായിരുന്നു. തിന്മയുടെ സംഹാരകര്ക്ക് താൻ പറഞ്ഞതിന്റെഅര്ത്ഥം മനസ്സിലാവുമെന്നാണ് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞത്. തിന്മയെ എന്നന്നേക്കുമായി നശിപ്പിക്കാൻ പാടില്ല. അല്ലെങ്കിൽ നശിപ്പിക്കുവാൻ കഴിയില്ല. അനുയോജ്യമായ സമയത്ത്. എന്നാൽ തിന്മ സര്വ്വനാശമുണ്ടാക്കാൻ മാത്രം ശക്തമാവുന്ന സമയത്ത് ലോകസമസ്ഥിതിയില്നിന്ന് അതിനെ പിടിച്ചു മാറ്റേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്. ചില തിന്മകൾ മറ്റൊരു ഘട്ടത്തിൽ നന്മയായി തീര്ന്നേക്കുമെന്ന് കരുതിയിട്ടാണ് അദ്ദേഹം അങ്ങനെ പറഞ്ഞതെന്ന് താങ്കൾ കരുതുന്നുണ്ടോ?

ഞാനിവിടെ വന്നത് ഉത്തരങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയാണ്. സുഹൃത്തേ, താങ്കളെനിക്കു നേരെ കൂടുതൽ ചോദ്യങ്ങൾ എറിഞ്ഞുതരികയാണ് ചെയ്യുന്നത്.

ഗോപാൽ സൗമ്യതയോടെ ചിരിച്ചു. ഞാൻ ഖേദിക്കുന്നു മിത്രമേ അറിയാവുന്ന സൂചനകൾ താങ്കൾക്ക് പറഞ്ഞുതരികയെന്നതാണ് ഞങ്ങളുടെ ജോലി. താങ്കളുടെ വിലയിരുത്തലുകളില് ഞങ്ങള്ക്ക് ഇടപെടാന് പാടില്ല. കാരണം, തിന്മയുടെ വിജയത്തിന് അത് കാരണമാകും.

നന്മയും തിന്മയും ഒരു നാണയത്തിന്റെ രണ്ടു വശങ്ങളാണെന്ന് മനുദേവന് പറഞ്ഞതായി ഞാന് കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഉണ്ട്. അദ്ദേഹം അങ്ങനെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഒരു നാണയത്തിന്റെ രണ്ടുവശങ്ങളാണ്. അതിലപ്പുറമൊന്നും അദ്ദേഹം വിശദീകരിച്ചിട്ടില്ല.

വിചിത്രംതന്നെ അതിന് എന്തെങ്കിലും അർത്ഥമുള്ളതായി തോന്നില്ല.

ഗോപാൽ പുഞ്ചിരിച്ചു. അത് വിചിത്രമായി തോന്നുന്നു. എന്നാൽ ശരിയായ സമയമാകുമ്പോൾ അതിന്റെ സത്ത താങ്കൾ മനസ്സിലാക്കുമെന്ന് എനിക്കറിയാം.

കുറച്ചുനേരം ശിവൻ നിശ്ശബ്ദദനായി. ക്ഷേത്രത്തൂണുകൾക്കപ്പുറത്തേക്ക് അവൻ നോക്കി. അകലെ ക്ഷേത്രകവാടത്തിനപ്പുറത്ത് വൈശാലിയിലെ ജനങ്ങൾ ക്ഷമാപൂർവ്വം നീലകണ്ഠനുവേണ്ടി കാത്തുനില്ക്കുന്നത് അവൻ കണ്ടു. ശിവൻ അവരെ ഉറ്റുനോക്കിയ ശേഷം മത്സ്യദേവന്റെ പ്രതിമയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞുനിന്നു. സുഹൃത്തേ ഗോപാൽ, ഈ ലോകം സമസ്ഥിതിയിൽ നിന്ന് രുദ്രഭഗവാന് പറിച്ചെടുത്ത ആ തിന്മയേതാണ്. അസുരന്മാര് തിന്മാകളായിരുന്നില്ലെന്ന് എനിക്കറിയാം. എങ്കിൽ പിന്നെ ഏത് തിന്മയെയാണ് അദ്ദേഹം ഉന്മൂലനം ചെയ്തത്?

ഉത്തരം താങ്കൾക്കറിയാം.

ഇല്ല, എനിക്കറിയില്ല.

ഉണ്ട്. താങ്കള്ക്കറിയാം. അതിനെക്കുറിച്ച് ആലോചിച്ച് നോക്കൂ നീലകണ്ഠൻ, രുദ്രഭഗവാന്റെ അനശ്വരമായ ആ പൈതൃകം എന്താണ്?

ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. ഉത്തരം വ്യക്തമായിരുന്നു. നന്ദി പണ്ഡിറ്റ്ജി, നമ്മള് ഇന്നത്തേക്ക് വേണ്ടതെല്ലാം സംസാരിച്ചുകഴിഞ്ഞുവെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നു.

താങ്കളുടെ ആദ്യത്തെ ചോദ്യത്തിന്മേലുള്ള അഭിപ്രായം ഞാൻ പറയട്ടെ. ശിവൻ അദ്ഭുതപ്പെട്ടു. നാഗന്മാരെക്കുറിച്ച്?

അതെ

തീർച്ചയായും! ദയവായി പറയു.

താങ്കള്ക്ക് നാഗന്മാരോട് വിരോധമുണ്ടെന്ന കാര്യം വ്യക്തമാണ്. അതായത് തിന്മയിലേക്കുള്ള പാത നീണ്ടു കിടക്കുന്നത് അവരിലൂടെയാണ് എന്നു താങ്കൾ കരുതുന്നു. അതെ.

അത് രണ്ട് കാരണങ്ങൾ കൊണ്ടാകാം, ആ പാതയുടെ അവസാനമായിരിക്കും തിന്മ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നത്.

അതല്ലെങ്കിൽ

തിന്മ ആ പാതയില് കനത്ത നാശം വിതച്ചു കാണും.

ശിവൻ നെടുതായൊന്നു നിശ്വസിച്ചു. തിന്മയുടെ കൈകൾകൊണ്ട് ഒരു പാട് ദ്രോഹം അനുഭവിച്ചവരാണ് നാഗന്മാർ എന്നാണോ താങ്കൾ കരുതുന്നത്? ആയിരിക്കാം.

ശിവൻ ആ തുണിലേക്കു ചാരിയിരുന്നു. അവൻ കണ്ണുകളടച്ചു.

ഒരുപക്ഷേ, നാഗന്മാർ തങ്ങളുടെ ഭാഗം വിശദീകരിക്കുവാനുള്ള ഒരവസരം അര്ഹിക്കുന്നുണ്ടാകാം. ഒരുപക്ഷേ എല്ലാവരും അവരോട് അന്യായമായ രീതിയിൽ പെരുമാറിയിട്ടുണ്ടാകാം. ഒരുവേള അവര് സംശയത്തിന്റെ ആനുകൂല്യം അര്ഹിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കാം. പക്ഷേ അവരിലൊരാള് എനിക്കതിന് ഉത്തരം തന്നേ മതിയാവു. അവരിലൊരാൾ ബൃഹസ്പതിയുടെ വധത്തിന്റെ പേരിലുള്ള വിധി കാത്തിരിക്കുന്നു.

ശിവൻ ആരെക്കുറിച്ചാണ് ചിന്തിക്കുന്നതെന്ന് ഗോപാലിനറിയാമായിരുന്നു. അയാൾ നിശ്ശബ്ദത പാലിച്ചു.

— \$@f4**®** —

അതിഥിഗ്വന്റെ പള്ളിയറയിൽ അയാളുടെ മുന്നിൽ സതി നിന്നു. അവളുടെ സമീപം കാളിയും ഗണേശനുമുണ്ടായിരുന്നു. സ്തബ്ധനായിപ്പോയ കാശി രാജാവിന് എങ്ങനെ പ്രതികരിക്കണമെന്ന് അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു.

നരഭോജികളായ സിംഹക്കുട്ടത്തെ നശിപ്പിച്ചതിന്റെ തെളിവായി ഇരുപത്തേഴ് സിംഹചർമ്മങ്ങളുമായാണ് സതി ഇച്ചാവറിൽനിന്ന് അന്നു രാവിലെ മടങ്ങിയെത്തിയത്. ഇച്ചാവറി**ൽ**വെച്ച് വീരചരമമടഞ്ഞ കാശി സൈനിക**ർ**ക്ക് കാശി വിശ്വനാഥ ക്ഷേത്രത്തിൽവെച്ച് പ്രത്യേക പ്രാർത്ഥന നടത്തുകയുണ്ടായി. കവാസിനെ കാശി സൈന്യത്തിന്റെ ഉപമേധാവിയായി ഉയർത്തി. ബ്രംഗ സൈനികവ്യൂഹത്തിന്റെ ധീരത അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു. അടുത്ത മുന്നുമാസത്തേക്ക് കാശിയിലുള്ള ബ്രംഗന്മാരെ നികുതിയിൽനിന്ന് ഒഴിവാക്കി. എന്നാൽ അതിഥിഗ്വന് മറ്റൊരു സവിശേഷ പ്രശ്നം ഇവിടെ കെട്ടുപിണഞ്ഞു കിടന്നു. സതിയുടെ സമീപമുള്ള രണ്ട് നാഗന്മാരുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിനോട് എങ്ങനെ പ്രതികരിക്കണമെന്ന് അതിഥിഗ്വന് അറിഞ്ഞുകുടായിരുന്നു. നീലകണ്ഠന്റെ പത്നിയുടെ ബന്ധുക്കളെ കാശിയിൽനിന്നു പുറത്താക്കുവാനുള്ള ധൈര്യം അദ്ദേഹത്തിനില്ലായിരുന്നു. അതേസമയം അവരെ കാശിയിൽ പ്രകടമായി പുറത്തേക്കു കാണുംവിധം ജീവിക്കുന്നതിന് അനുവദിക്കാൻ അയാൾക്കു കഴിഞ്ഞതുമില്ല. കർമ്മത്തിന് എതിരായ ഒരു കുറ്റകൃത്യമായി കാശിയിലെ ആളുകൾ അതിനെ കണക്കാക്കും. നാഗന്മാരെ പ്രതിയുള്ള അന്ധവിശ്വാസങ്ങൾ അവിടെ അത്ര ആഴത്തിൽ നിലനില്ക്കുന്നതായിരുന്നു.

"ദേവീ' അതിഥിഗ്വൻ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പറഞ്ഞു "നമുക്കിതെങ്ങനെ അനുവദിക്കാൻ കഴിയും?

സ്വന്തം നിലയ്ക്കുതന്നെ ഒരു റാണിയായ കാളി അതിഥിഗ്വൻ തൊടുത്ത അപമാനകരമായ ആക്ഷേപത്തിൽ ഖിന്നയായി വിവർണ്ണമായ മുഖത്തോടെ അയാളെ തുറിച്ചു നോക്കി. അവൾ സതിയുടെ കൈത്തണ്ടയിൽ തൊട്ടു "ഏടത്തി, ഇത് മറന്നേക്കൂ."

സതി അനുകുലിച്ചില്ല. "പ്രഭോ, അതിഥിഗ്വ, കാശി ഭാരതത്തിനകത്തെ

സഹിഷ്ണുതയുടെ തിളക്കമുറ്റ പ്രകാശമാണ്. അത് എല്ലാ ഭാരതീയരേയും അവരുടെ വിശ്വാസമോ ജീവിതരീതിയോ കണക്കിലെടുക്കാതെ സ്വീകരിക്കുന്നു. കുലീനരും ധീരന്മാരുമായ ചില ആളുകളെ നാഗന്മാരാണെന്ന കാരണത്താൽ തിരസ്കരിക്കുന്നത് പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ടവരുടെയും അടിച്ചമർത്തപ്പെട്ടവരുടെയും ദീപസ്തംഭമായി താങ്കളുടെ നഗരിയെ മാറ്റുന്ന കാരണങ്ങൾക്ക് നേർവിപരീതമായിരിക്കില്ലേ?

അതിഥിഗ്വൻ മുഖം താഴ്ത്തി. "പക്ഷേ, ദേവീ, എന്റെ ജനങ്ങൾ."

"മഹാരാജൻ, ആളുകൾക്ക് പക്ഷഭേദം കാണിക്കുന്നതിനുള്ള അവസരം അങ്ങ് നല്കുവാൻ പാടുണ്ടോ? അവരെ കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെട്ട മാർഗ്ഗത്തിലേക്കു നയിക്കേണ്ടതല്ലേ?

കാശി രാജാവ് പതറി. അദ്ദേഹം ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

"ഒരു കാര്യം മറക്കരുത് മഹാരാജൻ. കാശിയിലെ സൈനികർ മടങ്ങിയെത്തിയതും ഇച്ചാവറിലെ ജനങ്ങൾ ജീവനോടെയിരിക്കുന്നതും കാളിയുടെയും ഗണേശന്റെയും അവരുടെ ആളുകളുടെയും ധീരത മൂലമാണ്. ഞങ്ങളെല്ലാവരും ആ സിംഹങ്ങളാൽ കൊല്ലപ്പെടുമായിരുന്നു. ഇവരാണ് ഞങ്ങളെ രക്ഷപ്പെടുത്തിയത്. അതിനുപകരമായി അവർ ആദരവ് അർഹിക്കുന്നില്ലേ?

അതിഥിഗ്വൻ സന്ദേഹത്തോടെ തലയാട്ടി. തന്റെ പള്ളിയറയുടെ ജാലകപ്പഴുതിലൂടെ അയാൾ പുറത്തേക്കു നോക്കി. കിഴക്കേ കരയിലെ കൊട്ടാരത്തിന്റെ പ്രതിബിംബത്തെ തൊട്ടിലാട്ടിക്കൊണ്ട് ഗംഗാനദി അലസമായി ഒഴുകി. അവിടെയാണ് അയാളുടെ സഹോദരി മായയെ തടവിലിട്ടതുപോലെ പാർപ്പിച്ചിരുന്നത്. ജനങ്ങൾക്ക് നാഗന്മാരെ പ്രതിയുള്ള ഭയത്തെ ചെറുത്തു തോല്പിക്കുവാൻ അയാളാഗ്രഹിച്ചു. എന്നാൽ അയാൾക്കതിനുള്ള ധൈര്യം തോന്നിയില്ല. നീലകണ്ഠന്റെ പത്നി അവളുടെ ബന്ധുക്കൾക്കൊപ്പം തന്നെ നിലകൊള്ളുന്നുവെന്നത് അതിഥിഗ്വന പ്രത്യാശ നല്കി. അല്ലാതെ ആർക്കാണ് നീലകണ്ഠനെ വെല്ലുവിളിക്കാൻ കഴിയുക? അനീതി നിറഞ്ഞ ഒരുകൂട്ടം നിയമങ്ങൾ ശിവൻ ഇല്ലാതാക്കിയതെങ്ങനെയെന്ന് എല്ലാവർക്കുമറിയാം. അതുകൊണ്ട് നാഗന്മാരുടെ കാര്യത്തിലും അങ്ങനെയൊരു കാര്യം ചെയ്തുകൂടാ?

രാജാവ് തിരിഞ്ഞ് സതിയെ നോക്കി "ദേവീ, ഭവതിയുടെ കുടുംബത്തിന് ഇവിടെ താമസിക്കാം. നീലകണ്ഠസ്വാമിക്ക് അനുവദിച്ചു നല്കിയ കാശി കൊട്ടാരത്തിലെ അറകൾ അവർക്ക് സൗകര്യപ്രദമായിരിക്കുമെന്ന് എനിക്ക് ഉറപ്പുണ്ട്.

"തീർച്ചയായും അവർക്കത് സൗകര്യപ്രദമായിരിക്കും." പുഞ്ചിരിയോടെ സതി പറഞ്ഞു. "മഹാരാജാവേ, അങ്ങയോട് ഒരുപാട് നന്ദിയുണ്ടെനിക്ക്."

— ★@サ�� ~~-~~

ശിവൻ കപ്പലിന്റെ ശിഖരത്തിൽ നില്ക്കുകയായിരുന്നു. തൊട്ടടുത്തായി പർവ്വതേശ്വരൻ

"മുൻകപ്പലിന്റെ വേഗത ഞാൻ ഇരട്ടിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട് പ്രഭോ' പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു.

അവരുടെ നാവികവ്യൂഹം അതിവേഗം കാശിയിൽ എത്തുന്നതിനുവേണ്ട ഏർപ്പാടുകൾ ചെയ്യണമെന്ന് ശിവൻ പർവ്വതേശ്വരനോട് പറഞ്ഞിരുന്നു. രണ്ട് വർഷമായി അവൻ കുടുംബത്തിൽ നിന്ന് വിട്ടുനില്ക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിട്ട് വളരെ ദീർഘമായ ഒരു കാലയളവായിരുന്നു അത്. അവരെ കാണാതിരുന്നത് അവനെ വിഷമിപ്പിച്ചു.

"നന്ദി സേനാപതേ'ശിവൻ മന്ദഹസിച്ചു.

പർവ്വതേശ്വരൻ തല കുനിച്ചു പിന്നെ വീണ്ടും ഗംഗയിലേക്കു നോക്കി. മുഖത്ത് പുഞ്ചിരിയുടെ സൂചനയോടെ ശിവൻ ചോദിച്ചു "എങ്ങനെയുണ്ട് വിവാഹജീവിതം സേനാപതേ?

വിടർന്ന ചിരിയോടെ പർവ്വതേശ്വരൻ ശിവനെ നോക്കി."സ്വർഗ്ഗം സ്വാമി. പരിപൂർണ്ണ സ്വർഗ്ഗം. സ്വർഗ്ഗത്തിന് അല്പം തീവ്രത കൂടുതലുണ്ടെങ്കിലും."

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു."സാധാരണ നിയമങ്ങൾ ബാധകമല്ലെന്നു തോന്നുന്നു. അങ്ങനെയല്ലേ?

പർവ്വതേശ്വരൻ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. "ആനന്ദമയി ഓരോ ദിവസവും നിയമങ്ങൾ പുതുക്കുന്നു. ഞാനതെല്ലാം പിന്തുടരുന്നു."

ശിവൻ ഉറക്കെചിരിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ സുഹൃത്തിന്റെ പുറത്ത് കളിയായി തട്ടി." ആ നിയമങ്ങൾ പിന്തുടരൂ. സുഹൃത്തേ. ആ നിയമങ്ങൾ പിന്തുടരൂ. അവൾ താങ്കളെ പ്രണയിക്കുന്നു. അവൾക്കൊപ്പമുള്ള ജീവിതം താങ്കൾക്കു സന്തോഷം പകരും."

പർവ്വതേശ്വരൻ ഹൃദയംഗമമായി തലയാട്ടി.

"ചക്രവർത്തി ദിലീപ്നെ നിങ്ങളുടെ വിവാഹവിവരം അറിയിക്കുവാനായി ഒരു ഒറ്റപ്പായ്നൗക അയോധ്യയിലേക്കയച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് ആനന്ദമയി പറയുകയുണ്ടായി' ശിവൻ പറഞ്ഞു.

"അതെ, അവളങ്ങനെ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്." പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. "ഞങ്ങളെ സ്വീകരിക്കാനായി ചക്രവർത്തി എഴുന്നള്ളും. ഞങ്ങളവിടെ എത്തിച്ചേർന്ന് പത്തു ദിവസത്തിനകം ഒരു ഗംഭീരൻ ആഘോഷപരിപാടി സംഘടിപ്പിക്കാമെന്ന് അദ്ദേഹം അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട്."

"അതൊരു രസം തന്നെയായിരിക്കും."

— ★@ J ← ◆ —

"പറയൂ പ്രഭോ' നന്തി പറഞ്ഞു.

നന്തിയും ഭഗീരഥനും ശിവന്റെ അറയിലെത്തിയിരുന്നു.

"നമ്മൾ കാശിയിലെത്തുമ്പോൾ നീ ഭഗീരഥകുമാരന്റെ തൊട്ടടുത്തുണ്ടായിരിക്കണം."

"എന്താണ് പ്രഭോ? ഭഗീരഥൻ ചോദിച്ചു.

ശിവൻ കൈ ഉയർത്തി "എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ."

"എന്റെ അച്ഛൻ കാശിയിലേക്കു വരുന്നുണ്ടോ? ഭഗീരഥന്റെ കണ്ണുകളിടുങ്ങി.

ശിവൻ തലയാട്ടി.

"ഞാൻ കുമാരനൊപ്പം നിഴൽ പോലെയുണ്ടായിരിക്കും, പ്രഭോ." നന്തിപറഞ്ഞു. "ഞാൻ ജീവനോടെയിരിക്കുംകാലം കുമാരന് യാതൊന്നും സംഭവിക്കില്ല."

ശിവൻ തല ഉയർത്തി "നിനക്കും എന്തെങ്കിലും സംഭവിക്കുവാൻ ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നില്ല, നന്തി. നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും കണ്ണുതുറന്നുവെച്ച് ശ്രദ്ധയോടെ ഇരിക്കുക."

— \$@J\$\$ —

"എന്റെ മകനേ' കാർത്തികേയൻ സതിയുടെ കൈകളിലേക്ക് ഓടിയണഞ്ഞപ്പോൾ അവൾ വിലപിച്ചു.

കാർത്തികേയന് മൂന്നുവയസ്സേ ആയിട്ടുള്ളൂവെങ്കിലും സോമരസം കഴിക്കുന്നതുമൂലം ആറുവയസ്സുണ്ടെന്ന് തോന്നും. "അമ്മേ അവൻ നിലവിളിച്ചു."

സതി മകനെ സന്തോഷം കൊണ്ട് ഒന്നുവട്ടം കറക്കി. "നിന്നെ എത്രനാളായി ഞാൻ കണ്ടിട്ട്."

"ഞാൻ അമ്മയേയും കണ്ടിട്ട് എത്ര നാളായി' സൗമ്യമായിട്ടാണ് കാർത്തികേയൻ അങ്ങനെ പറഞ്ഞതെങ്കിലും, അമ്മ അവനെ അവിടെ വിട്ടുപോയതിനെ പ്രതിയുള്ള തന്റെ പരിഭവം അവൻ മറച്ചുവെച്ചില്ല.

"ഞാൻ ഖേദിക്കുന്നു മകനേ, എനിക്കു പോകേണ്ടിവന്നു. പക്ഷേ, വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു ദൗത്യത്തിനുവേണ്ടിയാണ് ഞാൻ പോയത്."

"അടുത്ത തവണ എന്നേയും കൊണ്ടു പോകണം."

''ഞാൻ ശ്രമിക്കാം.'

സാന്ത്വനിപ്പിക്കപ്പെട്ട മട്ടിൽ കാർത്തികേയൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. പിന്നെ തന്റെ വാളുറയിൽനിന്നും മരം കൊണ്ടുള്ള വാൾ ഊരിയെടുത്തുകൊണ്ട് അവൻ പറഞ്ഞു. "ഇതുകണ്ടോ."

സതി നെറ്റിചുളിച്ചു. "ഇതെന്താണ്?"

"അമ്മ പോയ ആ ദിവസം മുതൽ എങ്ങനെ പോരാടണമെന്ന് ഞാൻ പഠിച്ചു. ഞാൻ നല്ലൊരു പോരാളിയായിരുന്നുവെങ്കിൽ അമ്മ എന്നെയും ഒപ്പം കൊണ്ടുപോകുമായിരുന്നു. ഇല്ലേ?"

സതി വിടർന്ന പുഞ്ചിരിയോടെ കാർത്തികേയനെ മടിയിൽ കയറ്റി ഇരുത്തി" നീ ജന്മനാൽ ഒരു പോരാളിയാണ്."

കാർത്തികേയൻ പുഞ്ചിരിച്ച് സതിയെ പുണർന്നു.

"നീ എല്ലായ്പ്പോഴും നിനക്ക് ഒരു സഹോദരൻ വേണമെന്ന് ചോദിക്കാറില്ലേ കാർത്തികേയാ?

കാർത്തികേയൻ ശക്തമായി തലയാട്ടി."വേണം! വേണം!'

"അങ്ങനെ ഞാൻ നിനക്ക് മിടുക്കനായ ഒരു സഹോദരനെ കണ്ടെത്തിയിട്ടുണ്ട് നിന്നെ എപ്പോഴും സംരക്ഷിക്കാൻ ശേഷിയുള്ള ഒരു ജ്യേഷ്ഠസഹോദരൻ."

കാർത്തികേയൻ മുഖം ചുളിച്ച് വാതില്ക്കലേക്ക് നോക്കി. ആ അറയിലേക്ക് ഭീമാകാരനായ ഒരാൾ കടന്നുവരുന്നത് അവൻ കണ്ടു. വെളുത്ത മുണ്ടും വലതു ചുമലിലൂടെ അലസമായി ഇട്ടിരുന്ന ഒരംഗവസ്ത്രവുമായിരുന്നു അവന്റെ വേഷം. അവന്റെ ഭീമാകാരമായ വയര് ശ്വാസോച്ഛ്വാസത്തിനനുസരിച്ച് ഇളകിക്കളിച്ചു. പക്ഷേ, അവന്റെ മുഖമാണ് കാർത്തികേയനെ അമ്പരപ്പിച്ചത്. മനുഷ്യ ശരീരത്തിനുമുകളിൽ ഒരു ആനയുടെ ശിരസ്സ്.

ഗണേശൻ വിശാലമായി പുഞ്ചിരിച്ചുവെങ്കിലും കാർത്തികേയൻ തന്നെ സ്വീകരിക്കുമോ എന്ന സന്ദേഹത്താൽ അവന്റെ ഹൃദയം അനിശ്ചിതമായാണ് സ്പന്ദിച്ചത്.

"നിനക്ക് ക്ഷേമം തന്നെയോ കാർത്തികേയാ?

പൊതുവേ ഭയരഹിതനായ കാർത്തികേയൻ അമ്മയുടെ പുറകിലൊളിച്ചു.

"കാർത്തികേയാ." ജ്യേഷ്ഠനായ ഗണേശനെ ചൂണ്ടിക്കൊണ്ട് സതി പറഞ്ഞു "ജ്യേഷഠനോടെന്താ അഭിവാദ്യം പറയാത്തത്?

ആ ചെറുക്കൻ അപ്പോഴും ഗണേശനെ തുറിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു "നിങ്ങൾ മനുഷ്യനാണോ?

"അതെ. ഞാൻ നിന്റെ സഹോദരനാണ്." ഗണേശൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

കാർത്തികേയൻ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. പക്ഷേ, സതി ഗണേശനെ എല്ലാ കാര്യങ്ങളും നന്നായി പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കിയിരുന്നു. എന്നാൽ ഗണേശൻ തന്റെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന വലിയൊരു പഴുത്ത മാമ്പഴം കാർത്തികേയനു നേരെ നീട്ടി. കാർത്തികേയന്റെ ഇഷ്ട കനിയായിരുന്നു അത്. ആ വർഷത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ഒരു മാമ്പഴം കണ്ടപ്പോൾ അവൻ അതിശയിച്ചു പോയി. അവൻ മുന്നോട്ടു നീങ്ങി.

"നിന്ക്കിത് വേണോ കാർത്തികേയാ?" ഗണേശൻ ചോദിച്ചു. കാർത്തികേയൻ മുഖം ചുളിച്ച മരം കൊണ്ടുള്ള വാൾ ഉരിയെടുത്തു "ഇതിനുവേണ്ടി നിങ്ങളെന്നെ പോരാടുവാൻ നിർബ്ബന്ധിക്കുമോ?

ഗണേശൻ ചിരിച്ചു. "ഇല്ല. ഞാനില്ല. പക്ഷേ, നിന്റെ ഒരാലിംഗനം ഞാൻ ഈടാക്കും."

കാർത്തികേയൻ സന്ദേഹത്തോടെ സതിയെ നോക്കി.

സതി തലകുലുക്കി പുഞ്ചിരിച്ചു." നിനക്കവനെ വിശ്വസിക്കാം."

കാർത്തികേയൻ പതുക്കെ നടന്നുചെന്ന് ആ മാമ്പഴം പിടിച്ചെടുത്തു. തനിക്കിഷ്ടപ്പെട്ട ആ മാമ്പഴം തിന്നുന്നതിന്റെ തിരക്കിലകപ്പെട്ടുപോയ കാർത്തികേയനെ ഗണേശൻ പുൽകി. അവൻ ഗണേശനെ നോക്കി പുഞ്ചിരി തൂകി. തീറ്റയുടെ ശബ്ദ കോലാഹലത്തിനിടയ്ക്ക് അവൻ മന്ത്രിച്ചു."ഹോ.... കൊള്ളാം നന്ദി."

ഗണേശൻ വീണ്ടും പുഞ്ചിരിച്ചു. അവൻ കാർത്തികേയന്റെ ശിരസ്സിൽ മൃദുവായി ഒന്നു തട്ടി.

— \$@ \$ A \$ B

മുന്നിലെ നായക നൗക ദശാശ്വമേധ ഘട്ടത്തിലെ കടവിലേക്ക് പതുക്കെ അടുത്തു. കപ്പലിൽനിന്ന് ആളുകൾക്കിറങ്ങുവാനുള്ള നീക്കുപാലം അടുത്തപ്പോൾ ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ സതിയെ തേടി നടന്നു. ദിലീപചക്രവർത്തിയും അതിഥിഗ്വരാജനും രാജകുടുംബാംഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയുള്ള തട്ടിൽ കുടുംബാംഗങ്ങളുമൊത്ത് നില്പുണ്ടായിരുന്നു. ആ കടവിൽ കാശിയിലെ പുരുഷാരം തിങ്ങിക്കൂടി നിന്നു. പക്ഷേ.

"അവളെവിടെ?

"ഞാൻ കണ്ടുപിടിക്കാം, സ്വാമി" നന്തിയോടൊപ്പം കപ്പലിൽ നിന്നിറങ്ങിക്കൊണ്ട് ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു.

'ങാ, പിന്നെ ഭഗീരഥൻ.'

"പ്രഭോ' ഭഗീരഥൻ നടത്തം നിർത്തിക്കൊണ്ട് പറഞ്ഞു.

"ഇതെല്ലാം കഴിഞ്ഞാൽ, പൂർവ്വാകനെ രാജകൊട്ടാരത്തിലേക്ക് കൊണ്ടു പോകണം. എന്റെ കുടുംബം താമസിക്കുന്നിടത്ത് അദ്ദേഹത്തിന് എല്ലാ സൗകര്യങ്ങളും ലഭിക്കുന്നുവെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തണം."

"ശരി പ്രഭോ' സ്വദീപ ചക്രവർത്തിയും തന്റെ പിതാവുമായ ദിലീപനെ അവഗണിച്ചുകൊണ്ട് മുന്നോട്ടു നീങ്ങവേ ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. എന്നാൽ ചക്രവർത്തിയിൽ പ്രകടമായി കാണപ്പെട്ട മാറ്റങ്ങൾ നന്തിയെ ആശ്ചര്യപ്പെടുത്തി. മുഖം നല്ലപോലെ മിനുങ്ങി കൂടുതൽ ആരോഗ്യവാനായി കാണപ്പെട്ട ദിലീപന് പത്തുവയസ്സ് കുറഞ്ഞതുപോലെ തോന്നി. ഭഗീരഥന്റെ ഒപ്പമെത്തുവാൻ തത്രപ്പെടുന്നതിനിടയിൽ നന്തി ഒന്നു മുഖം ചുളിച്ചു.

ശിവൻ നീക്കുപാലത്തിൽനിന്ന് താഴേക്കിറങ്ങി.

തിരിച്ചു നടക്കുന്ന തന്റെ മകന്റെ രൂപത്തെ നിർന്നിമേഷനായി

ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് ഒന്നു തലയാട്ടിയശേഷം ദിലീപൻ നീലകണ്ഠനെ നോക്കി. കുമ്പിട്ടുനിന്ന് അയാൾ ശിവന്റെ കാലിൽ തൊട്ടു വന്ദിച്ചു.

"ചക്രവർത്തിതിരുമനസ്സേ അങ്ങയുടെ രാജകുലം അഭിവൃദ്ധിപരത്തുമാറാകട്ടെ' തലകുനിച്ച് വണങ്ങി ദിലീപനെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തുകൊണ്ട് ശിവൻ പറഞ്ഞു.

വീരഭദ്രൻ അതിനകം കൃതികയെ കണ്ടെത്തി അവളെ കൈയിലെടുത്ത് വട്ടം കറക്കിയിരുന്നു. ആവേശഭരിതയായിരുന്നുവെങ്കിലും അമ്പരന്നുപോയ കൃതിക ഭർത്താവിനോട് പൊതുസ്ഥലത്ത് ഇത്രയും ആളുകളുടെ മുന്നിൽവെച്ച് പ്രണയ വാത്സല്യങ്ങൾ പ്രകടിപ്പിക്കരുതെന്ന് പറഞ്ഞ് അയാളുടെ പിടിയിൽനിന്ന് കുതറിമാറുവാൻ ശ്രമിച്ചു.

അതിഥിഗ്വൻ മുന്നോട്ടുവന്ന് ശിവന്റെ അനുഗ്രഹാശിസ്സുകൾ തേടി. ഔപചാരികത പൂർത്തിയായിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ നീലകണ്ഠൻ തന്റെ കുടുംബത്തെ തിരഞ്ഞു. "എന്റെ കുടുംബമെവിടെയാണ് രാജൻ?"

"അച്ഛാ"

ശിവൻ വിടർന്ന പുഞ്ചിരിയുമായി തിരിഞ്ഞു. കാർത്തികേയൻ അവന്റെ നേരെ ഓടിവരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ''നീ എത്ര വേഗമാണ് വലുതാവുന്നത് കാർത്തികേയാ' മകനെ കൈകളിലെടുത്ത് ഉയർത്തുന്നതിനിടയിൽ ശിവൻ പറഞ്ഞു.

"അച്ഛനെ കണ്ടിട്ടെത്ര നാളായി" പിതാവിനെ മുറുകെ പുണർന്നുകൊണ്ട് കാർത്തികേയൻ പറഞ്ഞു.

"ഞാനും നിന്നെ കാണായി കൊതിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു" ശിവൻ പറഞ്ഞു. വായിൽ വെള്ളമൂറുന്ന മാമ്പഴത്തിന്റെ മണം അടിച്ചപ്പോൾ, മകനെ കണ്ട ആനന്ദവാനായ ശിവന്റെ ശ്രദ്ധ അങ്ങോട്ടുതിരിഞ്ഞു "മാമ്പഴക്കാലം അവസാനിക്കാറായിട്ടും നിനക്കാരാ മാമ്പഴം കൊണ്ടുതരുന്നത്?

ആ സന്ദർഭത്തിൽ സതി ശിവന്റെ മുന്നിൽ പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടു.

ശിവൻ പുഞ്ചിരിതൂകിക്കൊണ്ട് കാർത്തികേയനെ വലതുകൈയിലേക്കു മാറ്റി ഇടതുകൈകൊണ്ട് സതിയെ ചുറ്റി. ആയിരങ്ങൾ നോക്കിനില്ക്കുന്നുണ്ടെന്നറിഞ്ഞിട്ടും തന്റെ ലോകത്തെ ശിവൻ കൂടുതൽ തന്നോടടുപ്പിച്ചു. "നിങ്ങളെ രണ്ടുപേരെയും കാണാതെ ഞാൻ വിഷമിച്ചുപോയി."

"ഞങ്ങ്ളും' തല അല്പം പുറകോട്ടു നീക്കി സതി ഭർത്താവിന്റെ മുഖത്തേക്കു നോക്കി.

ശിവൻ അവളെ ദേഹത്തോടടുക്കി. തന്റെ കുടുംബത്തിന്റെ സ്നേഹപൂർണ്ണമായ സ്പർശമനുഭവിച്ച്, ഭാര്യയും മകനും അവന്റെ തോളിൽ തല ചായ്ച്ച് നില്ക്കെ ശിവൻ പറഞ്ഞു. "നമുക്ക് പോകാം."

— ★@Jf 4 ® —

കാശിയിലെ പരിശുദ്ധ പാതയിലുടെ സാവധാനമാണ് ആ കുതിരവണ്ടി നീങ്ങിയത്. അയോധ്യാ ചക്രവർത്തിയും കാശി രാജാവും അവരവരുടെ രഥങ്ങളിൽ അതിനെ പിന്തുടർന്നപ്പോൾ അതിന്റെ പുറകിലായി ശിവനോടൊപ്പം പോയിരുന്ന സൈനികവ്യൂഹം അടിവെച്ചു നടന്നു നീങ്ങി. രണ്ടര വർഷത്തിനുശേഷം മടങ്ങിവരുന്ന ഭഗവാനെ കാണുവാനായി പൗരാവലി തെരുവിന്റെ ഇരുവശത്തും നിരന്നുനിന്നു. ശിവൻ നിവർന്നിരുന്നു. അതിനടുത്തായി സതിയും അവളുടെ മടിയിൽ കാർത്തികേയനും ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവർ ജനക്കൂട്ടത്തെ നോക്കി കൈ വീശി. "എനിക്കൊരു കാര്യം പറയാനുണ്ട്." സതിയും ശിവനും ഒരേ സമയത്താണ് അങ്ങനെ പറഞ്ഞത്.

ശിവൻ ചിരിക്കാൻ തുടങ്ങി. "നീയാദ്യം."

"വേണ്ട വേണ്ട അങ്ങാദ്യം."

"വേണ്ട വേണ്ട നീ ആദ്യം."

സതി വഴങ്ങി "നാഗന്മാരെക്കുറിച്ച് അങ്ങെന്താണ് കണ്ടെത്തിയത് ശിവാ?

'യഥാർത്ഥത്തിൽ അതിശയിപ്പിക്കുന്ന കാര്യങ്ങൾ. ഒരുപക്ഷേ, ഞാൻ അവരെ തെറ്റിദ്ധരിച്ചതായിരിക്കാം. അവരെക്കുറിച്ച് കൂടുതൽ കാര്യങ്ങൾ നമ്മൾ കണ്ടെത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഒരുപക്ഷേ, അവരത്ര

മോശക്കാരായിരിക്കുകയില്ല. എല്ലാ സമൂഹങ്ങളിലുമുള്ളതുപോലെ അവരിലും പുഴുക്കുത്തേറ്റ കനികളുണ്ടാവാം."

തന്റെയുള്ളിൽ പാമ്പിനെപ്പോലെ ചുരുണ്ടുപുളഞ്ഞു കിടന്നിരുന്ന പിരിമുറുക്കം അയഞ്ഞതിന്റെ ആശ്വാസത്തിൽ സതി നെടുവീർപ്പിട്ടു.

"എന്തുപറ്റി? ഭാര്യയെ തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ട് ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"ഉം.ം. അടുത്തയിടെ ഞാനും ഒരു കാര്യം കണ്ടെത്തി. വളരെ ആശ്ചര്യകരമായ ഒരു കാര്യം. ഇന്നുവരെ എന്നിൽനിന്ന് മറച്ചുപിടിക്കപ്പെട്ട ഒരു കാര്യം. നാഗന്മാരെക്കുറിച്ചാണത്."

"എന്ത്?"

''ഞാൻ. കണ്ടെത്തിയത്.''

സതി പരിഭ്രമിക്കുന്നതുകണ്ടപ്പോൾ ശിവന് ആശ്ചര്യം തോന്നി. "എന്താ കാര്യം, പ്രിയേ?"

"എനിക്ക് അവരുമായി ബന്ധമുണ്ടെന്ന് ഞാൻ കണ്ടെത്തി."

"എന്ത്?"

"അതെ."

"അതെങ്ങനെ സാധിക്കും?" നിന്റെ പിതാവിന് നാഗന്മാരോട് വെറുപ്പല്ലേ?

"വെറുപ്പിനേക്കാൾ കുറ്റബോധമാണ്."

"കൂറ്റബോധം?"

"ഞാൻ ഒറ്റയ്ക്കല്ല ജനിച്ചത്."

"ശിവന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു."

"എന്നോടൊപ്പം ഒരു ഇരട്ട പിറന്നിരുന്നു. എനിക്കൊരു സഹോദരിയുണ്ട്."

"ശിവൻ നടുങ്ങിപ്പോയി." അവളെവിടെ? ആരാണവളെ

തട്ടിക്കൊണ്ടുപോയത്? മെലൂഹയിൽ അത് എങ്ങനെ സംഭവിച്ചു?

"അവളെ തട്ടിക്കൊണ്ടുപോയതല്ല" സതി മന്ത്രിച്ചു.

"ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതാണ്."

"ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടു? വാക്കുകൾ കിട്ടാതെ ശിവൻ പത്നിയെ തുറിച്ചു നോക്കി.

"അതെ. ഒരു നാഗസ്ത്രീയായാണ് അവൾ ജനിച്ചത്."

ശിവൻ സതിയുടെ കൈ പിടിച്ചു. "നീ എവിടെയാണ് അവളെ കണ്ടത്? അവൾക്ക് സുഖം തന്നെയല്ലേ?"

ഈറനണിഞ്ഞ കണ്ണുകളോടെ സതി ശിവനെ നോക്കി "ഞാനവളെ കണ്ടെത്തുകയായിരുന്നില്ല. അവൾ എന്നെ കണ്ടുപിടിച്ചു. അവളെന്റെ ജീവൻ രക്ഷിച്ചു."

നാഗധീരതയുടെയും ഉദാരതയുടെയും മറ്റൊരു കഥ കേട്ട ശിവന് അദ്ഭുതം തോന്നിയില്ല. അവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"അവളുടെ പേരെന്താണ്?

"കാളി. മഹാറാണി കാളി."

"മഹാറാണി? "

"അതെ. നാഗന്മാരുടെ മഹാറാണി.'

അദ്ഭുതം മൂലം ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ വിടർന്നു. ബൃഹസ്പതിയുടെ കൊലയാളിയെ കണ്ടെത്തുന്നതിന് സഹായിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന ആൾ കാളിയായിരിക്കും. അതുകൊണ്ടായിരിക്കാം വിധി ഇപ്പോൾ അവരെ ഒരുമിപ്പിച്ചത്. "അവളെവിടെ?"

"ഇവിടെ കാശിയിൽ തന്നെ. നമ്മുടെ കൊട്ടാരത്തിനു പുറത്ത് നിങ്ങളെ കാണാൻ കാത്തിരിക്കുന്നു. നിങ്ങൾ അവളെ സ്വീകരിക്കുന്നതിനായി കാത്തിരിക്കുന്നു."

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തലയാട്ടി. സതിയെ അടുത്തേക്ക് വലിച്ചു "അവൾ നിന്റെ കുടുംബമാണ്. അത് അവളെ എന്റെ കുടുംബമാക്കുന്നു. പിന്നെയെങ്ങനെ ഞാനവളെ സ്വീകരിക്കാതിരിക്കുന്ന പ്രശ്നമുയരും?"

സതി നേർത്ത പുഞ്ചിരിയോടെ തന്റെ ശിരസ്സ് ശിവന്റെ തോളിലേക്കു ചായ്ച്ചു. "പക്ഷേ, താങ്കളുടെ അംഗീകാരം കാത്തിരിക്കുന്ന നാഗജന്മം അവൾ മാത്രമല്ല."

ശിവന്റെ മുഖം ചുളിഞ്ഞു.

"ഇതിലും ദുഃഖകരമായ മറ്റൊരു രഹസ്യം എന്നിൽനിന്നും മറച്ചു പിടിച്ചിരുന്നു." സതി പറഞ്ഞു.

''എന്ത്?'

"തൊണ്ണൂറ് വർഷങ്ങൾക്കുമുൻപ് എനിക്കു ജനിച്ച ആദ്യത്തെ കുഞ്ഞ് ചാപിള്ളയാണെന്നായിരുന്നു എന്നോട് പറഞ്ഞിരുന്നത്. ഒരു പ്രതിമയെപ്പോലിരിക്കുന്ന നിശ്ചലരുപം."

ഈ സംഭാഷണം എവിടേക്കാണ് നീങ്ങുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയതു പോലെ, ഭാര്യയുടെ കൈ മുറുകെ പിടിച്ച ശിവൻ തലയാട്ടി.

"അതൊരു കള്ളമായിരുന്നു." സതി തേങ്ങി "അവൻ."...

"അവൻ ജീവനോടെയുണ്ടായിരുന്നുവോ?

"അവനിപ്പോഴും ജീവനോടെയുണ്ട്."

നടുക്കം മൂലം ശിവൻ സ്തബ്ധനായി.

"അതായത്. എനിക്കൊരു മകൻ കൂടിയുണ്ടെന്നോ?

സതി ശിവനെ ഉറ്റുനോക്കി. കണ്ണീരിനിടയിലൂടെ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"പരിശുദ്ധ സരോവരമേ എനിക്കൊരു പുത്രൻ കൂടി ഉണ്ട്."

ശിവന്റെ ആനന്ദം കണ്ട് സന്തോഷവതിയായി സതി തലയാട്ടി.

"ഭദ്രാ, വണ്ടി വേഗം പോകട്ടെ. എന്റെ മകൻ എന്നെ കാത്തിരിക്കുന്നു."

നീലകണ്ഠഭഗവാന്റെ ക്രോധം

പത്തൊൻപത്

ശിവന്റെ വാഹനം പെട്ടെന്ന് അതിഥിഗ്വന്റെ കൊട്ടാരകവാടത്തിലേക്ക് തിരിഞ്ഞു. മധ്യഭാഗത്തെ ഉദ്യാനത്തെ വലംവെക്കുന്ന പാതയിലൂടെ വണ്ടി ദ്രുതഗതിയിൽ നീങ്ങിയപ്പോൾ ആവേശഭരിതനായ ശിവൻ കാർത്തികേയനെ എടുത്തു പൊക്കി വാതിൽ തുറക്കുവാൻ കൈ എത്തിച്ചു. വാഹനം നിന്നയുടനെ തിടുക്കത്തിൽ താഴെയിറങ്ങിയ ശിവൻ കാർത്തികേയനെ താഴെയിറക്കി വേഗത്തിൽ മുന്നോട്ടു നടന്നു. സതി അവനെ അനുഗമിച്ചു.

കാളി, പൂജാതളികയിൽ ദീപവും പുഷ്പങ്ങളുമായി വരുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ ശിവൻ അവിടെ നിന്നു.

"എന്ത്...?"

ശിവന്റെ മുന്നിൽ നിന്നത് സതിയുടെ മറ്റൊരു രൂപമായിരുന്നു. കണ്ണുകൾ, മുഖം, ശരീര ആകൃതി..... എല്ലാം. സതിയുടെ വെങ്കല നിറത്തിനുപകരം അവളുടെ നിറം കറുകറുപ്പാണെന്നതൊഴികെ. ഒഴുകിയിറങ്ങുന്ന കുറുനിര കെട്ടി വെച്ചിരുന്ന സതിയുടെ ശൈലിയിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തമായി കാളി മുടി അഴിച്ചു വിതറിയിട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. രാജകീയമായ ഉടയാടകളും ആഭരണങ്ങളുമാണ് അവൾ ധരിച്ചിരുന്നത്. മഞ്ഞരാശി കലർന്ന കഴുത്തിനു താഴെയുള്ള വെള്ളയും ചുവപ്പും നിറങ്ങളുള്ള അംഗവസ്ത്രം അവളുടെ കഴുത്തിനു താഴെയുള്ള ശരീരം മറച്ചു. അപ്പോഴാണ് കാളിയുടെ ചുമലിലുണ്ടായിരുന്ന അധികമുള്ള രണ്ടു കൈകൾ അവൻ ശ്രദ്ധിച്ചത്.

വ്യാകുലതയോടെ കാളി ശിവനെ നോക്കി. അവളെ ഏറെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തുമാറ് മുന്നോട്ടു നീങ്ങിയ ശിവൻ പൂജാതളികക്ക് ഇളക്കം തട്ടാതിരിക്കുവാൻ ശ്രദ്ധിച്ചുകൊണ്ട് കാളിയെ ആലിംഗനം ചെയ്തു.

"നിന്നെ കണ്ടുമുട്ടിയത് എനിക്ക് അതിയായ സന്തോഷം നല്കുന്നു" വിടർന്ന പുഞ്ചിരിയോടെ ശിവൻ പറഞ്ഞു.

ശിവന്റെ ഊഷ്മളമായ സമീപനവും പ്രവൃത്തിയും കണ്ട അമ്പരന്നു പോയ കാളിക്ക് സംസാരിക്കുവാൻ വാക്കുകൾ കിട്ടിയില്ല. പരിഭ്രമത്തോടെ അവളൊന്നു പുഞ്ചിരിച്ചു.

ശിവൻ ആ പൂജാ തളികയിലൊന്നു പതിയെ തൊട്ടു. "എന്നെ ഈ വീട്ടിലേക്ക് സ്വാഗതം ചെയ്യുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി നീ ഈ തളിക എന്റെ മുഖത്തിനു ചുറ്റുമായി ആറേഴുവട്ടം ഉഴിയേണ്ടതാണ്."

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു "ക്ഷമിക്കണം. എനിക്കു നല്ല പരിഭ്രമം തോന്നിയിരുന്നു."

"പരിഭ്രമിക്കാനൊന്നുമില്ല" ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. "ആ തളിക എന്റെ മുഖത്തിനു നേർക്കു പിടിച്ച് ഉഴിയുക. പുഷ്പവൃഷ്ടി നടത്തുക. പക്ഷേ, ദീപം എന്റെ തലയിൽ വീഴുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പു വരുത്തുക."

ശിവന്റെ നെറ്റിയിൽ ചുവന്ന തിലകം തൊടുവിച്ചുകൊണ്ട് കാളി ആ ചടങ്ങ് പൂർത്തിയാക്കി. "ഇനി പറയു' ശിവൻ ചോദിച്ചു "എന്റെ മറ്റേ മകനെവിടെ?

കാളി ഒരു വശത്തേക്കു മാറിനിന്നു. അങ്ങകലെ അതിഥിഗ്വന്റെ പ്രധാന കൊട്ടാരത്തിലേക്കുള്ള ഗോവണിപ്പടിയിൽ ഗണേശൻ നിലക്കുന്നത് ശിവൻ കണ്ടു.

"അതാണെന്റെ ജ്യേഷ്ഠൻ" കാർത്തികേയൻ ശിവനെ നോക്കി പുഞ്ചിരി തൂകി.

ശിവൻ കാർത്തികേയനെ നോക്കി പുഞ്ചിരിതൂകി "നമുക്ക് അവന്റെ അടുത്തേക്ക് പോകാം."

കാർത്തികേയന്റെ കൈ പിടിച്ച ശിവൻ പടികൾ കയറി. അവരുടെ തൊട്ടു പിന്നിലായി സതിയും കാളിയുമുണ്ടായിരുന്നു. അവിടെയുണ്ടായിരുന്നവർ ആ കുടുംബത്തിന് അല്പം സ്വകാര്യ നിമിഷങ്ങൾ നല്കിക്കൊണ്ട് താഴെത്തന്നെ നിന്നു.

ചുവന്ന മുണ്ടും വെള്ള അംഗവസ്ത്രവും ധരിച്ചിരുന്ന ഗണേശൻ അവന്റെ അമ്മ താമസിച്ചിരുന്ന കാശിയിലെ കൊട്ടാരത്തിന്റെ പ്രവേശന കവാടത്തിൽഏതാണ്ട് ഒരു കാവൽക്കാരനെപ്പോലെ നില്പുണ്ടായിരുന്നു. ശിവൻ അടുത്തെത്തിയപ്പോൾ ഗണേശൻ കുനിഞ്ഞ് പിതാവിന്റെ കാൽ തൊട്ടു വന്ദിച്ചു.

ശിവൻ ഗണേശന്റെ ശിരസ്സിൽ മൃദുവായി തൊട്ട് ചുമലിൽ പിടിച്ച് ആ നാഗനെ ആലിംഗനം ചെയ്ത് ദീർഘായുസ്സ് നേരുംവിധം അനുഗ്രഹിക്കാനൊരുങ്ങവേ അർദ്ധോക്തിയിൽ നിർത്തി. "ആയുഷ്മാൻ ഭവ, എന്റെ..."

ഗണേശന്റെ ബദാമിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള കണ്ണുകളിലേക്ക് തറപ്പിച്ചു നോക്കി ശിവൻ. ഗണേശന്റെ ചുമലിൽ വെച്ചിരുന്ന ശിവന്റെ കൈകൾ പരുഷമായി, കണ്ണുകൾ ഇടുങ്ങി, നോട്ടം കടുത്തു.

ഗണേശൻ കണ്ണുകൾ പൂട്ടി തന്റെ വിധിയെ നിശ്ശബ്ദം ശപിച്ചു. താൻ തിരിച്ചറിയപ്പെട്ടുവെന്ന് അവനു മനസ്സിലായി.

ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ ഗണേശന്റെ ശരീരത്തിലേക്ക് തുളഞ്ഞു കയറിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"എന്താ പ്രശ്നം, ശിവാ? അമ്പരന്നുപോയ സതി മന്ത്രിച്ചു.

ശിവൻ അവളെ അവഗണിച്ചു. അടക്കിവെച്ച ക്രോധത്തോടെ അവൻ ഗണേശനെ തുറിച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവൻ മടിശ്ശീലയ്ക്കുള്ളിലേക്കു കൈ കടത്തി "നിന്റെ ഒരു സാധനം എന്റെ പക്കലുണ്ട്."

ഗണേശൻ നിശ്ശബ്ദനായി ശിവനെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവന്റെ കണ്ണുകൾ വിഷാദനിർഭരമായിരുന്നു. ശിവൻ ആ മടിശ്ശീലയിൽനിന്ന് എന്താണ് പുറത്തെടുക്കാൻ പോകുന്നതെന്നറിയുവാനായി ഗണേശന് അവിടേക്ക് നോക്കേണ്ടതില്ലായിരുന്നു. കൊളുത്ത് നഷ്ടപ്പെട്ട ആ കൈവള അവന്റേതായിരുന്നു. മന്ഥര പർവ്വതത്തിൽ വെച്ചാണ് അവനത് നഷ്ടമായത്. അതിനെ വിഴുങ്ങുവാനൊരുങ്ങിയ അഗ്നിബാധയിൽ അതിന്റെ അരികുകൾ മാത്രമാണ് കത്തിനശിച്ചത്. മധ്യത്തിൽ തുന്നിച്ചേർത്ത ഓം മുദ്രക്ക് യാതൊരു തകരാറും സംഭവിച്ചിട്ടില്ലായിരുന്നു. പാമ്പുകളിലൂടെയാണ് ആ പൗരാണിക പുണ്യപദം മുദ്രചെയ്തിരുന്നത്. സർപ്പരൂപങ്ങൾ കൊണ്ടുള്ള ഓം മുദ്ര

ഗണേശൻ ശാന്തനായി ശിവന്റെ കൈയിൽ നിന്ന് തന്റെ കൈവള എടുത്തു. അവിശ്വാസം നിറഞ്ഞ കണ്ണുകളോടെ സതി അത് നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. 'ശിവാ, എന്താണിവിടെ സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്?

ശിവന്റെ കണ്ണുകളിൽനിന്നും ക്രോധം വർഷിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

"ശിവാ." ഭർത്താവിന്റെ ചുമലിൽ ആകാംക്ഷാപൂർവ്വം തൊട്ടുകൊണ്ട് സതി ആവർത്തിച്ചുവിളിച്ചു.

സതിയുടെ സ്പർശമേറ്റപ്പോൾ ശിവൻ പുളഞ്ഞു "നിന്റെ മകൻ എന്റെ സഹോദരനെ കൊന്നു' അവൻ മുരണ്ടു.

വിശ്വസിക്കാനാവാതെ സതി നടുങ്ങി.

ശിവൻ വീണ്ടും സംസാരിച്ചു. ഇത്തവണ ആ ശബ്ദത്തിന് കടുപ്പവും രോഷവും കൂടുതലുണ്ടായിരുന്നു. "നിന്റെ മകൻ ബൃഹസ്പതിയെ കൊന്നു" കാളി മുന്നോട്ടു വന്നു "പക്ഷേ അതൊരു..."

ഗണേശൻ ആംഗ്യം കാട്ടിയപ്പോൾ നാഗറാണി നിശ്ശബ്ദയായി.

നാഗൻ അപ്പോഴും ശിവനെത്തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. യാതൊരു വിശദീകരണവും അവൻ നല്കിയില്ല. നീലകണ്ഠന്റെ വിധിപ്രസ്താവത്തിന്, ശിക്ഷാവിധിക്ക് അവൻ കാത്തു.

ശിവൻ ഗണേശന്റെ സമീപത്തേക്ക് കൂടുതൽ നീങ്ങിനിന്നു. അസ്വസ്ഥതയുളവാക്കുന്നവിധം അടുത്തേക്ക്. രോഷം മൂലം പുകയുന്ന ശിവന്റെ നിശ്വാസം അവന്റെ ദേഹത്ത് തട്ടുംവിധം അടുത്ത്. "നീ എന്റെ ഭാര്യയുടെ മകനാണ്. ആ കാരണം കൊണ്ടു മാത്രമാണ് ഞാൻ നിന്നെ വധിക്കാത്തത്."

ഗണേശൻ കണ്ണുകൾ താഴ്ത്തി കേണപേക്ഷിക്കുന്നതുപോലെ കൈകൂപ്പി നിന്നു. എന്തെങ്കിലും പറയാൻ തയ്യാറായില്ല.

"എന്റെ വീട്ടിൽ നിന്ന് കടന്നുപോ' ശിവൻ ഗർജ്ജിച്ചു. "ഈ നാട്ടിൽ നിന്ന് കടന്നുപോ. ഇനിയൊരിക്കലും നിന്റെ മുഖമിവിടെ കാണരുത്. അടുത്ത തവണ ഞാനിതുപോലെ ക്ഷമിക്കുന്നവനായിരിക്കുകയില്ല."

"പക്ഷേ, പക്ഷേ. ശിവാ, അവനെന്റെ മകനാണ്." സതി യാചിച്ചു.

"അവൻ ബ്യഹസ്പതിയെ കൊന്നു."

"ശിവാ..."

"അവൻ ബൃഹസ്പതിയെ കൊന്നു."

വികാരതീവ്രമായി സതി അവനെ നോക്കി. അവളുടെ കവിളിലൂടെ കണ്ണീരൊഴുകി. 'ശിവാ, അവനെന്റെ മകനാണ്. അവനില്ലാതെ എനിക്കു ജീവിക്കാനാവില്ല."

"എങ്കിൽ എന്നെക്കുടാതെ ജീവിക്ക്."

സതി സ്തബ്ധയായി. 'ശിവാ, ദയവായി ഇങ്ങനെ ചെയ്യരുത്."

"ഇങ്ങനെയൊരു നിർദ്ദേശം അംഗീകരിക്കണമെന്ന് എന്നോട് പറയുവാൻ നിനക്കെങ്ങനെ സാധിക്കുന്നു?

അവസാനം ഗണേശൻ സംസാരിച്ചു. "അച്ഛാ, ഞാൻ..."

ശിവൻ രോഷത്തോടെ ഗണേശന്റെ സംസാരത്തിൽ ഇടപെട്ടു. "ഞാൻ നിന്റെ അച്ഛനല്ല." ഗണേശൻ തലകുനിച്ചു. വലിയൊരു നിശ്വാസമെടുത്ത് ഒരിക്കൽക്കൂടി സംസാരിക്കാനാരംഭിച്ചു. "മഹാനായ മഹാദേവാ അങ്ങ് നീതിക്ക് പേരുകേട്ടവനാണ്. താങ്കളുടെ നീതി ബോധം പ്രശസ്തമാണ്. കുറ്റം എന്റേതാണ്. എന്റെ പാപങ്ങൾക്ക് എന്റെ അമ്മയെ ശിക്ഷിക്കരുത്." ഗണേശൻ തന്റെ കത്തി വലിച്ചെടുത്തു. അയോധ്യയിൽ വെച്ച് സതി അവന്റെ നേർക്ക് എറിഞ്ഞ കത്തി. "എന്റെ ജീവനെടുത്തുകൊള്ളു. പക്ഷേ, എന്റെ അമ്മയെ മരണത്തേക്കാൾ നികൃഷ്ടമായ ഒരു വിധി നല്കിക്കൊണ്ട് ശിക്ഷിക്കരുത്; അങ്ങയെ ക്കൂടാതെ അവർക്ക് ജീവിക്കാനാവില്ല."

"അരുത്!." ഗണേശന്റെ മുന്നിലേക്ക് കുതിച്ചുപാഞ്ഞുകൊണ്ട് സതി നിലവിളിച്ചു. "ദയവുണ്ടാകണം ശിവാ. അവൻ എന്റെ മകനാണ്.... എന്റെ മകനാണ്."

ശിവന്റെ ക്രോധം മഞ്ഞുപോലെ തണുത്തുറഞ്ഞു. "നീ നിന്റെ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് നടത്തിക്കഴിഞ്ഞതുപോലെ."

അവൻ കാർത്തികേയനെ എടുത്തു.

"ശിവ.' സതി യാചിച്ചു. "പോകരുത്, ദയവായി പോകരുത്."

ശിവൻ സതിയെ നോക്കി. അവന്റെ കണ്ണുകൾ ഈറനണിഞ്ഞിരുന്നുവെങ്കിലും ശബ്ദം ഹിമം പോലെ തണുത്ത് വികാരരഹിതമായിരുന്നു. ''ഇതെനിക്ക് അംഗീകരിക്കുവാൻ പറ്റാത്ത കാര്യമാണ്, സതി. ബൃഹസ്പതി എനിക്ക് അനുജനെപ്പോലെയായിരുന്നു.''

കാർത്തികേയനെയും കൊണ്ട് ശിവൻ പടികളിറങ്ങിപ്പോകുന്നതു കണ്ട് സ്തംഭിച്ചുപോയ കാശിയിലെ പൗരാവലി മൃതരെപ്പോലെ നിശ്ശബ്ദദരായിനിന്നു.

- \$@J\$\$ -

"ശിവന് ഇതിന്റെ മുഴുവൻ ചരിത്രവും അറിഞ്ഞുകൂടാ. നീയെന്താ അദ്ദേഹത്തോടത് പറയാതിരുന്നത്? ക്ഷുഭിതയായി കാളി ചോദിച്ചു. അതിഥിഗ്വന്റെ കൊട്ടാരത്തിൽ സതിയുടെ അറയിൽ ഇരിക്കുകയായിരുന്നു കാളിയും ഗണേശനും. കുറേക്കാലമായി തനിക്കു നഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്ന മകനോടുള്ള സ്നേഹത്തിനും ഭർത്താവിനോടുള്ള ആരാധനക്കുമിടയിൽപെട്ട വലിഞ്ഞു മുറുകിയ സതി ബ്രംഗന്മാരുടെ കെട്ടിടത്തിൽ ശിവൻ നിർമ്മിച്ച താൽക്കാലിക പാർപ്പിടത്തിലേക്ക് പോയിരിക്കുകയായിരുന്നു. അവനോട് തന്റെ ഭാഗം യുക്തിസഹമായി വിശദീകരിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുകയായിരുന്നു സതി.

"എനിക്ക് കഴിയില്ല. ഞാൻ വാക്കുകൊടുത്തതാണ് ചെറിയമ്മേ." ഗണേശൻ പറഞ്ഞു. അവന്റെ ശാന്തമായ സ്വരം അവന്റെയുള്ളിലെ ആഴത്തിലുള്ള സങ്കടത്തെ മറച്ചുപിടിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു.

"എന്നാലും...."

"ഇല്ല ചെറിയമ്മേ ഇത് എനിക്കും ചെറിയമ്മക്കുമിടയിലുള്ള കാര്യമാണ്. ഒരൊറ്റ സാഹചര്യത്തിൽ മാത്രമേ മന്ഥര പർവ്വതത്തിന്റെ ആക്രമണത്തിനു പുറകിലെ രഹസ്യം വെളിപ്പെടുത്താനാകൂ. അതത്രവേഗത്തിൽ സംഭവിക്കുമെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല."

"പക്ഷേ അമ്മയോടെങ്കിലും അതു പറയു.'

"കൊടുത്ത വാക്കിന്റെ സത്യം അമ്മയുടെ വാതിൽക്കലെത്തുമ്പോൾ ഇല്ലാതാവുകയില്ല."

"സതി കഷ്ടപ്പെടുന്നുണ്ട്. അവൾക്കുവേണ്ടി നീ എന്തും ചെയ്യുമെന്നാണ് ഞാൻ കരുതിയത്.' "ഞാൻ ചെയ്യും. ഞാനില്ലാതെ അമ്മയ്ക്കു ജീവിക്കാം. പക്ഷേ മഹാദേവനെക്കൂടാതെ അമ്മയ്ക്ക് ജീവിക്കാനാവില്ല. മുൻപ് എന്നെ സംരക്ഷിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല എന്ന കുറ്റബോധം മൂലമാണ് അമ്മ എന്നെ പോകാൻ സമ്മതിക്കാത്തത്.'

"നീ എന്താ പറയുന്നത്? നീ പോവുകയോ?

"അതെ. അടുത്ത പത്തു ദിവസത്തിനകം. മെലൂഹൻ സൈന്യാധിപന്റെയും ചന്ദ്രവംശി രാജകുമാരിയുടെയും വിവാഹാഘോഷങ്ങൾ പൂർത്തിയായിക്കഴിഞ്ഞാൽ, അപ്പോൾ പിതാവിന് ഇവിടേക്ക് മടങ്ങിവരാം."

"നിന്റെ അമ്മ അതിന് സമ്മതിക്കുകയില്ല."

"അത് പ്രശ്നമല്ല. ഞാൻ പോകും. എന്റെ മാതാപിതാക്കൾ പിരിയുന്നതിന് ഞാനൊരു നിമിത്തമായിരിക്കുകയില്ല."

— \$@ \$ A \$ B

"മഹാരാജൻ, മെലൂഹയുടെ പ്രധാനമന്ത്രി കനകഹാല പറഞ്ഞു "ഔപചാരികമായ ക്ഷണമില്ലാതെ അങ്ങ് സ്വദീപിലേക്കു പോകുന്നത് ശരിയാണെന്ന് തോന്നുന്നില്ല. അത് നിലവിലുള്ള നയതന്ത്രാചാരക്രമത്തിന് വിരുദ്ധമാണ്.'

"എന്തൊരസംബന്ധം" ദക്ഷൻ പറഞ്ഞു. "ഞാൻ ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവർത്തിയാണ്. എനിക്ക് തോന്നുന്നിടത്തേക്ക് പോകാം."

രാജഭക്തി പുലർത്തിയിരുന്ന പ്രധാനമന്ത്രിയായിരുന്നു കനകഹാല. എന്നാൽ സാമ്രാജ്യത്തെ അമ്പരപ്പിക്കുന്ന എന്തെങ്കിലും പ്രവൃത്തി ചക്രവർത്തിയുടെ ഭാഗത്തുനിന്നുണ്ടാകുന്നത് കനകഹാല ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. "എന്നാൽ സ്വദീപ് നമ്മുടെ അടിമരാജ്യം മാത്രമാണെന്നും ആ രാജ്യത്തിനു മേൽ നമുക്ക് നേരിട്ട നിയന്ത്രണം ഉണ്ടെന്നുമാണ് അയോധ്യാ കരാറിലെ വ്യവസ്ഥകൾ. അവർക്ക് അനുമതി നിഷേധിക്കാനാവില്ല. അങ്ങ് അവരുടെ സ്വാമിയാണ്. എന്നാൽ പൂർത്തീകരിക്കേണ്ടതായ ചില ഔപചാരികതകളിലൊന്നാണത്."

'യാതൊരു ഔപചാരികതയും ആവശ്യമില്ല. ഒരു പിതാവ് അയാളുടെ പ്രിയപുത്രിയെ കാണാൻ പോകുന്നു."

കനകഹാലയുടെ മുഖം വിവർണ്ണമായി. "രാജൻ അങ്ങേക്ക് ഒരു പുത്രി മാത്രമേയുള്ളൂ."

"അതെ. അതെ. എനിക്കറിയാം." തള്ളിക്കളയുന്ന മട്ടിൽ കൈ വീശിക്കൊണ്ട് ദക്ഷൻ പറഞ്ഞു. "നോക്കു മൂന്നാഴ്ചയ്ക്കകം ഞാൻ പുറപ്പെടും. അനുമതി ചോദിച്ചുകൊണ്ട് ഭവതിക്കൊരു ദൂതന്നെ അയക്കാം പോരേ?"

"രാജൻ അയോധ്യയിൽ ഇപ്പോഴും പക്ഷിദൂതസംവിധാനമായിട്ടില്ല. അവിടത്തെ ആളുകൾ എത്രത്തോളം കഴിവുകെട്ടവരാണെന്ന് അങ്ങേക്കറിയാമല്ലോ. കാശിയിൽനിന്ന് എത്രയോ അകലെയാണ് അയോധ്യ. അതുകൊണ്ട് ഒരു ദൂതൻ ഇന്നു പുറപ്പെട്ടാൽ പോലും അയാൾ അയോധ്യയിലെത്താൻ മൂന്നു മാസത്തിലധികമെടുക്കും. അതേ സമയം തന്നെ അങ്ങ് കാശിയിലെത്തും."

ദക്ഷൻ പുഞ്ചിരിതൂകി "ഉവ്വ് ഞാനെത്തും. ഭവതി ചെന്ന് എനിക്കു പുറപ്പെടാനാവശ്യമായ ഒരുക്കങ്ങൾ ചെയ്യുക."

കനകഹാല നെടുവീർപ്പിട്ട് വണങ്ങി ആ പള്ളിയറയിൽനിന്ന് പുറത്തു കടന്നു.

- \$@J\$\$ -

സ്വദീപിന്റെ ചക്രവർത്തിയായ ദിലീപൻ തന്റെ മകൾ ആനന്ദമയിയും പർവ്വതേശ്വരനും തമ്മിൽ നടന്ന വിവാഹം ഗംഭീരമായി ആഘോഷിക്കുവാൻ പദ്ധതിയിട്ടിരുന്നു. പക്ഷേ മഹാദേവനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ പത്നിക്കുമിടയിലുണ്ടായ അസ്വാരസ്യങ്ങൾ ആ ഉത്സവഛായയുടെ മാറ്റിനു കോട്ടമുണ്ടാക്കി. എന്നാൽ പൂജകളും മറ്റും മുടക്കാൻ കഴിയില്ലായിരുന്നു. അത് ഈശ്വരന്മാരെ അപമാനിക്കുന്ന പ്രവൃത്തിയാകും. വിരുന്നുകളും ആഘോഷങ്ങളുമെല്ലാം നിർത്തിവെച്ചെങ്കിലും അടിസ്ഥാന ദേവകളായ അഗ്നി, വായു, പ്യഥി, വരുണൻ, സൂര്യൻ, സോമൻ എന്നിവർക്കുള്ള പൂജകൾ മുൻകൂട്ടി നിശ്ചയിച്ചിരുന്നതുപോലെ നടത്തുവാൻ തീരുമാനമായി.

സൂര്യദേവനുള്ള പൂജ അസ്സിഘട്ടിനു തൊട്ടു തെക്കു കിടക്കുന്ന പവിത്ര വീഥിയിലെ സൂര്യക്ഷേത്രത്തിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. വീഥിയിൽ ക്ഷേത്രത്തിനഭിമുഖമായി ക്ഷേത്രത്തിൽ നടക്കുന്ന ചടങ്ങുകൾ കാണുവാൻ അനുയോജ്യമായ വിധത്തിൽ വലിയൊരു തട്ട് നിർമ്മിച്ചിരുന്നു. പ്രത്യേകം സജ്ജമാക്കിയ രണ്ട് സിംഹാസനങ്ങളിൽ ശിവനും സതിയും ഉപവിഷ്ടരായിരുന്നു. പൊതുവേദിയിൽ മുൻപ് പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിരുന്നതിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായി മുഖം കനപ്പിച്ച് വേറിട്ട മട്ടിലാണ് അവർ അവിടെ ഇരുന്നിരുന്നത്. ശിവൻ സതിയെ നോക്കുന്നുപോലുമില്ലായിരുന്നു. അതിരൂക്ഷമായ രോഷം അവന്റെ ശരീരത്തിലെ ഓരോ അണുവിൽനിന്നും പ്രസരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. പൂജക്കു മാത്രമായിട്ടാണ് അവനവിടെ വന്നിരുന്നത്. പൂജ കഴിഞ്ഞയുടൻ ബ്രംഗയിലുള്ള തന്റെ പാർപ്പിടത്തിലേക്ക് അവൻ മടങ്ങും.

മുൻപൊരിക്കലും ശിവന്റെ ക്രോധം കണ്ടിട്ടില്ലാത്ത കാശിയിലെ ഓരോ പൗരനും ഇപ്പോൾ വല്ലാത്ത മനക്ലേശത്തിലായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. പക്ഷേ കാർത്തികേയനേക്കാൾ മനസ്താപം അവർക്കാർക്കുമുണ്ടാകില്ല. മാതാപിതാക്കളോട് ഒന്നിക്കുവാൻ അവൻ ഇടക്കിടെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. രണ്ടു പേരെയും ഒന്നിച്ചു കണ്ടാൽ കാർത്തികേയന്റെ ആവശ്യത്തിനു ശക്തി വർദ്ധിക്കുമെന്നു കണ്ട ശിവൻ കൃതികയോട് കാർത്തികേയനെ ഇടയ്ക്കിടെ സങ്കടമോചന ക്ഷേത്രത്തിനടുത്തുള്ള ഉദ്യാനത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോകാൻ നിർദ്ദേശിച്ചിരുന്നു. സിംഹാസനങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനു ഒരുക്കിയ ആ വേദിയിൽ ശിവന്റെ അടുത്തായി കാളി, ഭഗീരഥൻ, ദിലീപൻ, അതിഥിഗ്വൻ, ആയുർവ്വതി എന്നിവർ ഉപവിഷ്ടരായിരുന്നു. ആനന്ദമയിയും പർവ്വതേശ്വരനും ക്ഷേത്രത്തിലെ ആരാധനയ്ക്കുള്ള തറയിൽ ഇരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. സൂര്യദേവൻ പരിശുദ്ധമാക്കുന്ന ആശിസ്സുകളോടെ അവരുടെ പ്രണയത്തെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുവാനായി സൂര്യകുലത്തിൽപെട്ട ഒരു ബ്രാഹ്മണപുജാരി അവരെ സഹായിച്ചു.

അലോസരമുണ്ടാക്കുന്ന അന്തരീക്ഷമൊഴിവാക്കുവാനായി പൂജക്കുള്ള ക്ഷണം ഗണേശൻ ബുദ്ധിപൂർവ്വം നിരസിച്ചു.

കാശിയിലുള്ള സകല ജനങ്ങളും ആ പൂജയ്ക്കു സാക്ഷികളായപ്പോൾ ഗണേശൻ മാത്രം സങ്കടമോചന ക്ഷേത്രത്തിൽ ഇരുന്നു. പത്തു ദിവസത്തിൽ ആദ്യമായി അവനാ ക്ഷേത്രത്തിനോടു ചേർന്നുള്ള ഉദ്യാനത്തിൽ പോയത് അനിയൻ കാർത്തികേയനെ കാണുവാനായിരുന്നു. അന്ന് ഒരു ചാക്ക് മാമ്പഴവുമായാണ് അവൻ ചെന്നത്. അല്പനേരം അവിടെ ചെലവഴിച്ചശേഷം കാർത്തികേയനെ കൃതികയോടും അവരുടെ അഞ്ച് അംഗരക്ഷകരോടുമൊപ്പം

കളിക്കാൻ വിട്ട് അവൻ ക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്നിരുന്നു. ശ്രീരാമദേവന്റെ ആത്മഭക്തനായ ഹനുമാന്സ്വാമിയെ നോക്കിക്കൊണ്ട് ശാന്തനായി അവനവിടെയിരുന്നു.

ഹനുമാന് സ്വാമിയെ സങ്കടമോചനന് എന്നു വിളിച്ചിരുന്നതിന് ഒരു കാരണമുണ്ടായിരുന്നു. ഭക്തര്ക്ക് എന്തൊക്കെ സങ്കടമുണ്ടായാലും ഹനുമാന് സ്വാമി തന്റെ ഭക്തരെ സഹായിച്ചുവെന്ന് ആളുകള് വിശ്വസിച്ചുപോന്നു എന്നാല് ഹനുമാന് സ്വാമിക്കുപോലും തന്നെ ഈ സങ്കീര്ണ്ണാവസ്ഥയില് നിന്ന് മോചിപ്പിക്കാനാവില്ലെന്ന് ഗണേശനു തോന്നി. അമ്മയോടൊപ്പമല്ലാതെയുള്ള ഒരു ജീവിതത്തെക്കുറിച്ച് അവന് സങ്കല്പിക്കാനായില്ല എന്നതോടൊപ്പം തന്നെ മാതാപിതാക്കള് വേര്പിരിയുന്നതിനു താനൊരു കാരണമായിത്തീരുന്നതും അവന് സഹിക്കാനാവാത്ത കാര്യമായിരുന്നു.

പിറ്റേദിവസം കാശിയില്നിന്നുപോകാന് അവന് നിശ്ചയിച്ചിരുന്നു. എന്നാല് അമ്മയുടെ സ്നേഹം ഒരിക്കല് അനുഭവിച്ചുകഴിഞ്ഞതിനാല്, ഇനിയുള്ള ജീവിതകാലം മുഴുവനും അമ്മയെ സ്മരിച്ചുകഴിയുമെന്ന് അവന് നിശ്ചയിച്ചു.

ഉദ്യാനത്തില് കാര്ത്തികേയന്റെ കളിതമാശകളുടെ ശബ്ദകോലാഹലം കേട്ടപ്പോള് അവന് പുഞ്ചിരിച്ചു.

അത്രയ്ക്ക് നിഷ്കളങ്കമായ ആഹ്ലാദം നിറഞ്ഞ പൊട്ടിച്ചിരി ഒരിക്കലും തനിക്ക് വിധിച്ചിട്ടില്ലെന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ട് ഗണേശന് നെടുവീര്പ്പിട്ടു അവന് വാള് ഊരിയെടുത്ത് മിനുസമായ ഒരു കല്ല് വലിച്ചിട്ട ശേഷം മറ്റൊരു പണിയും ചെയ്യാനില്ലാത്തപ്പോള് ക്ഷത്രിയന്മാര് പതിവായി ചെയ്യുന്ന ഒരു കാര്യം ചെയ്തു : വാളിന്റെ മുര്ച്ച കുട്ടുന്ന പണി

ഗണേശന് ആലോചനയിലാണ്ടുപോയതിനാല് വളരെ വൈകിയാണ് തന്റെ സഹജാവബോധത്തിന് അവന് ശ്രദ്ധ കൊടുത്തത്. ഉദ്യാനത്തില് വിചിത്രമായ എന്തോ സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അവന് ശ്വാസമടക്കി ശ്രദ്ധിച്ചു. അപ്പോള് ഒരു കാര്യം അവന്റെ മനസ്സിലേക്ക് ഇടിച്ചു കയറി. ഉദ്യാനം നിശ്ശബ്ദമായിരിക്കുന്നു. കാര്ത്തികേയന്റെയും കൃതികയുടെയും അനുചരന്മാരുടെയും ഉച്ചത്തിലുള്ള പൊട്ടിച്ചിരിക്ക് എന്തു സംഭവിച്ചു?

ഗണേശന് തിടുക്കത്തില് എഴുന്നേറ്റ് വാള് ഉറയിലിട്ട് ഉദ്യാനത്തിലേക്ക് നടക്കാന് തുടങ്ങി. അപ്പോള് അവനത് കേട്ടു. ഒരു ചെറിയ മുരള്ച്ച. അതിനുപിന്നാലെ ചെവിയടപ്പിക്കുന്ന ഗര്ജ്ജനം. ഘാതകന് അടുത്തെത്തിയിരിക്കുന്നു. സിംഹങ്ങള്!

ഗണേശന് വാള് ഊരിയെടുത്ത് ഓടാന് തുടങ്ങി. അവനുനേരെ ഒരു മനുഷ്യന് വേച്ചുവേച്ചുവന്നു. കൈക്കുകുറുകെ അടിയേറ്റ ഒരു കാശി ഭടന്. മൂര്ച്ചയേറിയ നഖങ്ങളുടെ വ്യക്തമായ അടയാളം.

"എത്രയെണ്ണം?" അല്പം അകലെ നിന്നായിട്ടുപോലും ആ ഭടനു കേള്ക്കാന് പാകത്തില് ഉച്ചത്തിലായിരുന്നു ഗണേശന്റെ ശബ്ദം.

കാശി സൈനികന് അതിനു പ്രതികരിച്ചില്ല. പേടിച്ചരണ്ടപോലെ അയാള് മുന്നോട്ട് വേച്ചുവേച്ചു നടന്നു.

ഗണേശന് പെട്ടെന്ന് അയാള്ക്കടുത്തെത്തി അയാളെ ഉറക്കെ പിടിച്ചുകുലുക്കിക്കൊണ്ട് ചോദിച്ചു "എത്രയെണ്ണമുണ്ട്?'

"മൂന്ന്" ഭടന് പറഞ്ഞു.

"മഹാദേവനോടു പറയൂ.'

ആ ഭടന് അപ്പോള് ഞെട്ടിവിറങ്ങലിച്ചതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. ഗണേശന് അയാളെ വീണ്ടും പിടിച്ചിളക്കി "മഹാദേവനെ വിളിക്കൂ! ഇപ്പോള്തന്നെ!" ഭടന് സൂര്യക്ഷേത്രത്തിനു നേര്ക്ക് ഓടാനാരംഭിച്ചപ്പോള് ഗണേശന് ഉദ്യാനത്തിലേക്കു തിരിഞ്ഞു.

താന് എന്തില്നിന്നാണ് ഓടുന്നതെന്ന് കാശി സൈനികന് അറിയാമായിരുന്നിട്ടും അയാളുടെ കാലുകള്ക്ക് ശക്തിയില്ലായിരുന്നു.

താന് എന്തിനെ നേരിടാനാണ് ഓടുന്നതെന്ന് ഗണേശനറിയാമായിരുന്നുവെങ്കിലും അവന്റെ കുതിപ്പിന്റെ വേഗത കരുത്തുറ്റതായിരുന്നു.

വലിഞ്ഞുയരുന്നതിനായി ഒരു കല്ലില് പിടിച്ച് മുകളിലേക്കു കുതിച്ച അവന് ശബ്ദമുണ്ടാക്കാതെ ഉദ്യാനത്തിന്റെ മതില് ചാടിക്കടന്ന് അതിനകത്ത് ചെന്നിറങ്ങി.

കൊല്ലപ്പെട്ട ഒരു ഭടന്റെ മുറിഞ്ഞുപോയ കഴുത്ത് പിന്നെയും വികൃതമാക്കിക്കൊണ്ട് കടിച്ചു മുറിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സിംഹിയുടെ അടുത്താണ് ഗണേശന് മതില്ചാടി എത്തിച്ചേര്ന്നത്. ഓടുന്നതിനിടയില് ഗണേശന് ആ സിംഹിയുടെ ചുമലില് അവളുടെ പ്രധാന ഞരമ്പുകളിലൊന്ന് വെട്ടിമുറിച്ചു. ഉദ്യാനത്തിന്റെ നടുവില് നിന്നിരുന്ന കൃതികയുടെയും കാര്ത്തികേയന്റെയും മറ്റൊരു സൈനികന്റെയുമടുത്തേക്ക് ഗണേശന് കുതിക്കുമ്പോള് ആ സിംഹിയുടെ മുറിഞ്ഞ ഞരമ്പില്നിന്ന് രക്തം ഇരച്ചൊഴുകി. മറ്റു രണ്ടു സൈനികര് അകലെ ഒരു മൂലയില് മരിച്ചുകിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവരാണ് ആദ്യം കൊല്ലപ്പെട്ടതെന്ന് അവരുടെ കിടപ്പുകണ്ടാല് മനസ്സിലാക്കാം.

ഗണേശന് കൃതികയുടെ അടുത്ത് ഓടിയെത്തി. ഒരു വശത്ത് ഒരു സിംഹിയും മറുവശത്ത് ഒരു വമ്പന് സിംഹപ്പുലിയും ചേര്ന്ന് അവരെ വളഞ്ഞിരിക്കുകയായിരുന്നു.

ഭൂമിദേവീ രക്ഷിക്കണേ! ഇച്ചാവറില്നിന്ന് ഈ ജന്തുക്കള് ഞങ്ങളെ പിന്തുടരുന്നുണ്ടായിരുന്നു

ഗണേശന്റെ വെട്ടേറ്റ് രക്തമൊഴുകിയിരുന്ന ആ സിംഹി മറുഭാഗത്തുകൂടെ അവര്ക്ക് രക്ഷപ്പെടാനാവാത്ത വിധം തടസ്സമുണ്ടാക്കി.

മരം കൊണ്ടുള്ള വാള് ഊരി കാര്ത്തികേയന് യുദ്ധത്തിന് തയ്യാറായി നിന്നു. വെറുമൊരു മരം കൊണ്ടുള്ള വാളുമേന്തി ഒരു സിംഹത്തെ നേരിടാന് തക്കവിധം ബാലിശമായ ധീരതയാണ് കാര്ത്തികേയന് കാണിക്കുന്നതെന്ന് ഗണേശനു മനസ്സിലായി. അനുജന്റെ നേരെ മുമ്പില് അവന് കയറി നിന്നു. അവന്റെ ഒരു വശത്ത് കൃതികയും മറുവശത്ത് ഒരു സൈനികനും നില്പുണ്ടായിരുന്നു.

"പുറത്തുപോകാന് ഒരു വഴിയുമില്ല" വാള് ഊരിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് കൃതിക മന്ത്രിച്ചു.

കൃതിക പരിശീലനം ലഭിച്ച ഒരു പോരാളിയല്ലെന്ന് ഗണേശനറിയാം. മാതൃസഹജമായ വികാരം അവളെ കാര്ത്തികേയനെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി പോരാട്ടത്തിലേക്കു നയിക്കും. എന്നാല് അവള്ക്ക് അതിലുള്ള ഒരു സിംഹത്തെപ്പോലും കൊല്ലുവാന് സാധിക്കില്ല. മറുവശത്തുള്ള ഭടന് വിറക്കാന് തുടങ്ങി. അവനില് നിന്ന് ഏറെ സഹായമൊന്നും പ്രതീക്ഷിക്കാനാവില്ല.

തന്റെ നേരെ മുടന്തി നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന സിംഹിയെ നോക്കി ഗണേശന് തലകുലുക്കി. "ഇവളിനി ഏറെ സമയം ജീവിച്ചിരിക്കില്ല. ഇവളുടെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു ഞരമ്പാണ് ഞാന് മുറിച്ചിട്ടുള്ളത്.

സിംഹികള് രണ്ടും ആ മനുഷ്യജീവികളെ രക്ഷപ്പെടുന്നതില് നിന്നു രണ്ടു ഭാഗത്തുനിന്നും തടഞ്ഞപ്പോള് സിംഹപ്പുലി മുന്നോട്ടു നീങ്ങി വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇനി അധികം സമയമില്ല. അവ ആക്രമിക്കുവാന് തയ്യാറെടുക്കുകയായിരുന്നു. "സാവധാനം. പിന്നോട്ടു നീങ്ങു." ഗണേശന് മന്ത്രിച്ചു അവര്ക്കു പുറകിലുണ്ടായിരുന്ന ആല്മരത്തില് വലിയൊരു പോതുണ്ടായിരുന്നു. കാര്ത്തികേയനെ അതിനകത്തേക്കു തള്ളിക്കയറ്റി നിര്ത്തി അവിടെനിന്നുകൊണ്ട് ആ സിംഹിയെ നേരിടാമെന്ന് ഗണേശന് മനസ്സില്കണ്ടിരുന്നു.

"നമുക്ക് കൂടുതല് സമയം പിടിച്ചുനില്ക്കാനാവില്ല" കൃതിക പറഞ്ഞു "ഞാനവരുടെ ശ്രദ്ധ തിരിക്കാം. നീ കാര്ത്തികേയനുമായി ഓടി രക്ഷപ്പെട്ട്കൊള്ളൂ.'

സിംഹപ്പുലിയെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്ന ഗണേശന് കൃതികയെ നോക്കിയില്ല. എന്നാല് വീരഭദ്രന്റെ പത്നിയോടുള്ള ആദരവ് അവന്റെ മനസ്സില് കുതിച്ചുയര്ന്നു. അവന്റെ അനുജനുവേണ്ടി സ്വന്തം ജീവന് ത്യജിക്കാന് അവള് തയ്യാറായിരുന്നു.

"അതുകൊണ്ടു ഫലമില്ല" ഗണേശന് പറഞ്ഞു "കാര്ത്തികേയനോടൊപ്പം അത്ര വേഗത്തില് ഓടാന് എനിക്കു കഴിയില്ല. മതിലുകള്ക്ക് നല്ല ഉയരമുണ്ട്. സഹായം ഉടനെ എത്തും. മഹാദേവന് വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. കുറച്ചു നേരത്തേക്ക് നമ്മൾ ആ സിംഹങ്ങളെ ഇവിടെ പിടിച്ചു നിര്ത്തിയാല് മതി.

കൃതികയും ഭടനും ഗണേശനും മെല്ലെ പുറകോട്ടു നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. കാര്ത്തികേയനെ അവര് ഏറ്റവും പുറകിലേക്കാക്കി. കടുവാ സിംഹവും സിംഹികളും മുന്നോട്ടു നിരങ്ങി നീങ്ങി, ഭീമാകാരനായ ഒരു മനുഷ്യന് ചോരപുരണ്ട വാളുമായി മുന്നില് വന്നതോടെ കണ്ണും പൂട്ടിയുള്ള ആക്രമണത്തിന്റെ ശക്തി കുറഞ്ഞു. അല്പം കഴിഞ്ഞപ്പോള് കാര്ത്തികേയന് ആ ആല്മരത്തിന്റെ പോടിനുള്ളിലേക്ക് തള്ളിക്കയറ്റപ്പെട്ടു. ആല്മരത്തിന്റെ തൂങ്ങിക്കിടന്നിരുന്ന വേടുകള് അവനെ പുറത്തു ചാടുവാന് അനുവദിക്കാതെ തടഞ്ഞു. അവന് സുരക്ഷിതനായിരുന്നു. ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് ഗണേശന് അവിടെ നില്ക്കുന്നിടത്തോളം.

സിംഹങ്ങള് മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു. മുടന്തിയിരുന്ന സിംഹി മുന്നോട്ടു കുതിച്ചത് ഗണേശനെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തി. കൃതിക ആ ഭാഗം വഴിയുള്ള ആക്രമണം തടുക്കാന് തയ്യാറായിരുന്നു.

"താഴ്ന്നിരിക്കൂ" ഗ്ണേശന് ഒച്ചയിട്ടു. അവന് അവിടെ നിന്ന് മാറിയാല് കടുവാസിംഹത്തിന് കാര്ത്തികേയനെ ആക്രമിക്കുവാന് അവസരം കിട്ടുമെന്നതിനാല് ഗണേശന് കൃതികയുടെ സഹായത്തിന് ചെല്ലാന് സാധിക്കില്ലായിരുന്നു. "താഴ്ന്ന് ഇരിക്കൂ കൃതിക. അതിനു മുറിവേറ്റിട്ടുണ്ട്, അതിന് ഉയരത്തിലേക്കു കുതിച്ചു ചാടാന് കഴിയില്ല.'

കൃതിക വാള് താഴ്ത്തിപ്പിടിച്ച് മുറിവേറ്റ പെണ്സിംഹം അവളുടെ അടുത്തെത്തുവാന് കാത്തു. എന്നാല് അവളെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ആ ഭീമന് ഇടതുഭാഗത്തേക്കു ചാടി. അതിന്റെ പിന്നാലെ കുതിക്കാനൊരുങ്ങവേ, രക്തം മരവിപ്പിക്കുന്ന വലിയൊരു നിലവിളി അവള് കേട്ടു.

മറുവശത്തുണ്ടായിരുന്ന പെണ്സിംഹം അവരുടെ ശ്രദ്ധ തിരിഞ്ഞ അവസരം മുതലെടുത്തുകൊണ്ട് കാശി സൈനികന്റെ അടുത്തേക്ക് എത്തി. ആ പെണ്സിംഹം അയാളുടെ ശരീരത്തെ പുറകോട്ടു വലിച്ച് അയാളെ കൈകൊണ്ട് വീശിയടിച്ചു. ഭടന് ഉച്ചത്തില് നിലവിളിച്ചു തന്റെ വാളുകൊണ്ട് ശേഷിയില്ലാത്ത വിധം അതിനെ പ്രഹരിച്ച് അതിന്റെ പിടിയില്നിന്ന് രക്ഷപ്പെടാന് ശ്രമിച്ചു. ആ പെണ്സിംഹം ഭടനെ കടിച്ചുപിടിച്ചു. അവസാനം അത് അയാളുടെ കഴുത്തില് പിടിച്ചു. നിമിഷങ്ങള്ക്കകം അയാള് കൊല്ലപ്പെട്ടു.

സിംഹപ്പുലി ഗണേശന്റെ മുന്നില് അനങ്ങാതെ നിന്നുകൊണ്ട് അവന് ഏതെങ്കിലും തരത്തില് രക്ഷപ്പെടാനുള്ള പഴുതെല്ലാം അടച്ചു. മറ്റേ പെണ്സിംഹം മൃതനായ കാശിഭടനെയുപേക്ഷിച്ച് പഴയ സ്ഥാനത്തേക്കു മടങ്ങിയെത്തി.

ഗണേശന് സാവധാനം ശ്വാസോച്ഛ്വാസം ചെയ്തു. കൂട്ടത്തോടെ ബുദ്ധിയുപയോഗിച്ച് ആ മൃഗങ്ങള് പ്രകടിപ്പിക്കുന്ന ആക്രമണ തന്ത്രം കണ്ടപ്പോള് അവന് അതിശയം തോന്നി.

"താഴെ ഇരിക്കൂ" ഗണേശന് കൃതികയോടു പറഞ്ഞു. "ഞാനീ സിംഹപ്പുലിയേയും പെണ്സിംഹത്തേയും നോക്കിക്കൊള്ളാം. നിങ്ങള് ആ മുറിവേറ്റ മൃഗത്തിന്റെ കാര്യം നോക്കിയാല് മതി. മൂന്നു മൃഗങ്ങളേയും എനിക്കു കാണാന് കഴിയുന്നില്ല. ഒരു സംഘമായിട്ടാണ് ഇവ ആക്രമിക്കുന്നത്. ശ്രദ്ധ പതറിപ്പോകുന്നയാള് ചത്തതുതന്നെ."

കൃതിക തലയാട്ടിയപ്പോള് മുറിവേറ്റ സിംഹം അവള്ക്കു നേരെ നിരങ്ങി വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ചുമലിലേറ്റ മുറിവുമൂലം ആ ജന്തുവിന്റെ ശരീരത്തില് നിന്ന് ധാരാളം രക്തം വാര്ന്നുപോയിരുന്നു. സാവധാനത്തിലായിരുന്നു അതിന്റെ നീക്കം. പെട്ടെന്ന് ആ പെണ്സിംഹം കൃതികയുടെ നേര്ക്ക് കുതിച്ചു.

ആ പെണ്സിംഹം അടുത്തെത്തിയതും അത് ഉയര്ന്നു ചാടി. മുറിവേറ്റ ചുമല് അനുവദിക്കുന്നിടത്തോളം ഉയരത്തിലേക്ക്. പക്ഷേ, തളര്ന്ന ഗതിയുള്ള ഒരു കുതിപ്പായിരുന്നു അത്. കൃതിക താഴേക്ക് കുനിഞ്ഞ് വാള് മുകളിലേക്ക് ഉയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് സിംഹത്തിന്റെ മാറിലേക്ക് ആഞ്ഞ് കുത്തിക്കയറ്റി. ആ മൃഗം കൃതികയുടെ ശരീരത്തിലേക്ക് പതിച്ചു. താമസംവിനാ അത് മരിച്ചു

തന്റെ കണ്കോണുകളിലൂടെ കൃതിക ചെയ്യുന്നതെല്ലാം ഗണേശന് കാണുന്നുണ്ടായിരുന്നു. കുത്തേറ്റ് ചാകുന്നതിനു മുന്പ് ആ പെണ്സിംഹം തന്റെ നഖം താഴ്ത്തി കൃതികയുടെ ചുമല് കീറിപ്പറിച്ചിരുന്നു. കൃതികയുടെ ശരീരത്തില്നിന്നും രക്തം വാര്ന്നൊഴുകി. ആ സിംഹത്തിന്റെ ശവശരീരം അവളെ താഴോട്ടമര്ത്തി വെച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു. അവിടെ കിടന്നുകൊണ്ട് അവള്ക്ക് ഗണേശനെ തന്റെ കണ്വെട്ടത്ത് കാണാന് സാധിച്ചു.

പരിച തന്റെ പുറകില് ചേര്ത്തുറപ്പിച്ച ശേഷം ഗണേശന് തന്റെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന രണ്ടാമത്തെ കുറുവാള് പുറത്തെടുത്ത് ആല്മരത്തിനോടു ചേര്ന്ന് നിലയുറപ്പിച്ചു. ഇരട്ട വായ്ത്തല ഉണ്ടായിരുന്ന ആ കുറുവാള് ശത്രുവിന്റെ ദേഹത്തു കയറിയാല് ശരീരം അനങ്ങുന്തോറും അത് കോര്ത്തുപിടിക്കാന് തുടങ്ങും. ശരീരത്തില് ആഴ്ന്നിറങ്ങിയാല് അത് ആ മുറിവിന്റെ ആഴവും വലിപ്പവും കൂട്ടിക്കൊണ്ടിരിക്കും. അധികം വൈകാതെ മഹാദേവന് എത്തിച്ചേരുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിച്ച് സമയം തള്ളിനീക്കി ഗണേശന് കാത്തുനിന്നു.

സിംഹപ്പുലി ഗണേശന്റെ വലതുഭാഗത്തേക്കു നീങ്ങി. പെണ്സിംഹം ഇടതുഭാഗത്തേക്കു നീങ്ങി. ഒരേ സമയം ആ രണ്ടു മൃഗങ്ങളേയും നിരീക്ഷിക്കുന്നത് പ്രയാസകരമാക്കുംവിധം അകലത്തിലാണ് ആ രണ്ടു ഹിംസ്രജന്തുക്കളും നിലയുറപ്പിച്ചിരുന്നത്. ആക്രമണത്തിന് അനുയോജ്യമായ നിലയില് നിന്നുകൊണ്ട് ആ മൃഗങ്ങള് പതുക്കെ ഒരേസമയം ഗണേശനു നേര്ക്ക് നീങ്ങാന് തുടങ്ങി.

പൊടുന്നനെ പെണ്സിംഹം മുന്പോട്ടു കുതിച്ചു. ഗണേശന് ഇടതുകെയിലെ കുറുവാള് കൊണ്ട് വീശിവെട്ടി. പക്ഷേ, ആ കുറുവാളിന് ആ മൃഗത്തിന്റെ ശരീരത്തില് വെട്ടേല്പ്പിക്കുവാനുള്ള നീളമില്ലായിരുന്നു. ആ നീക്കം അവനെ ഇടതുഭാഗത്തേക്കു നീങ്ങുവാന് പ്രേരിപ്പിച്ചു. ഈ അവസ്ഥ മുതലെടുത്ത് ഗണേശനുനേര്ക്ക് കുതിച്ചുചാടിയ കടുവാസിംഹം അവന്റെ വലതുകാലില് മുറുക്കെ കടിച്ചു. ഇച്ചാവറില് വെച്ച് ഗണേശനു കടിയേറ്റ അതേ സ്ഥലത്തായിരുന്നു ആ കടിയേറ്റത് വേദനകൊണ്ട് നിലവിളിച്ച ഗണേശന് വലതുകൈയിലുണ്ടായിരുന്ന വാള് കൊണ്ട് സിംഹപ്പുലിയുടെ മുഖത്ത് ആഞ്ഞുവെട്ടി. തിരിഞ്ഞോടിയ മൃഗം ഗണേശന്റെ തുടയില് നിന്നും വലിയൊരു കഷണം മാംസവുമായാണ് മടങ്ങിയത്.

അതിവേഗം ഗണേശന്റെ ശരീരത്തില്നിന്ന് രക്തം വാര്ന്നുപോയിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അവന് പുറകോട്ടു നീങ്ങി ആല്മരത്തില് ചാരിനിന്നു. അവന്റെ കുഞ്ഞനിയന് പുറകില്നിന്ന് നിലവിളിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. സിംഹങ്ങളുമായി പോരാടുവാനായി തന്നെ പുറത്തു വിടണമെന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് അവന് നിലവിളിക്കുന്നത്. ഗണേശന് അനങ്ങിയില്ല. ആ സിംഹങ്ങള് വീണ്ടും കുതിച്ചെത്തി.

ഇത്തവണ സിംഹപ്പുലിയാണ് ആദ്യം വന്നത്. അവരുടെ ആക്രമണരീതി മനസ്സിലാക്കിയ ഗണേശന് കണ്ണുകള് നേരെ നടുവിലുറപ്പിച്ചു പിടിച്ചു. ഇപ്പോള് അവന് സിംഹപ്പുലിയേയും പെണ്സിംഹത്തേയും കാണാം. സിംഹപ്പുലി അടുത്തേക്കു വരാതിരിക്കുവാന് അവന് വലതുകൈയിലെ വാള് നീട്ടിപ്പിടിച്ചു. അപ്പോള് സിംഹപ്പുലി വേഗത കുറച്ചു. പെണ്സിംഹം മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു. ഗണേശന് തന്റെ കുറുവാള് ആ പെണ്സിംഹത്തിന്റെ ചുമലിലേക്ക് കുത്തിയിറക്കി. പക്ഷേ, അതിനുമുന്പേ സിംഹം ഗണേശന്റെ കൈയില് കടിച്ചു. ചുമലില് ആഴത്തില് തറഞ്ഞിറങ്ങിയ കുറുവാളുമായി മടങ്ങുന്നതിനുമുന്പ് ആ പെണ്സിംഹം അവന്റെ കൈയില് കടിച്ച് ആഴത്തില് മുറിവേല്പ്പിച്ചിരുന്നു.

അധികനേരം കാലില് നിവര്ന്നു നില്ക്കുവാന് കഴിയില്ലെന്ന് ഗണേശന് മനസ്സിലായിരുന്നു. ധാരാളം രക്തം വാര്ന്നുപോകുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഗണേശന് ഏതെങ്കിലുമൊരു വശത്തേക്കാണ് വീഴുന്നതെങ്കില് കാര്ത്തികേയന് സിംഹങ്ങളുടെ കണ്വെട്ടത്ത് പെടും. അതുകൊണ്ട് അവന് പുറകോട്ട് മരത്തിലേക്കു ചാരി ശരീരം കൊണ്ട് ആ പോത് മുഴുവനും മറച്ചുകൊണ്ട് താഴേക്കിരുന്നു. അവനെ അതിജീവിച്ചുമാത്രമേ ആ ജന്തുക്കള്ക്ക് അനുജന്റെ അടുത്തെത്താനാകൂ.

മാരകമായ തോതില് രക്തം വാര്ന്നു പോയിരുന്നതിനാല് ഗണേശന്റെ കാഴ്ച കുറേശ്ശെ മങ്ങിത്തുടങ്ങിയിരുന്നു. എന്നിരുന്നാലും ആ പെണ്സിംഹത്തിന്റെ ചുമലിലേറ്റ മുറിവ് കടുത്തതായിരുന്നു. നേരെ നില്ക്കുവാന് സാധിക്കാത്തതിനാല് അല്പം അകലെ കിടന്നുകൊണ്ട് അവള് ആ മുറിവ് നക്കിത്തോര്ത്തുവാന് ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അനങ്ങുന്തോറും ആ ഇരട്ട വായ്ത്തലയുള്ള കുറുവാള് അവളുടെ ശരീരത്തിലേക്കിറങ്ങിച്ചെന്നുകൊണ്ട് കോശങ്ങളെ പിളര്ന്നു. വലതു വശത്തുനിന്ന് സിംഹപ്പുലി അടുത്തേക്കു വരുന്നത് ഗണേശന് കണ്ടു. അടുത്തെത്തിയതും അത് അവനുനേരെ കുതിച്ചുചാടി കൈകൊണ്ട് ആഞ്ഞടിച്ചു. അതേസമയം തന്നെ ഗണേശന് തന്റെ കൈയിലുണ്ടായിരുന്ന വാള് വീശി. കടുവാസിംഹത്തിന്റെ നഖം ഗണേശന്റെ മുഖത്തുകൂടെ ഉരഞ്ഞ് കടന്നുപോയി. അത് അവന്റെ തുമ്പിക്കൈ പോലുള്ള മുഖത്ത് ആഴത്തിലൊരു മുറിവുണ്ടാക്കി. അതേ സമയം ഗണേശന്റെ വെട്ട് സിംഹപ്പുലിയുടെ കണ്ണ് തകര്ത്തു. വേദന കൊണ്ട് നിലവിളിച്ച് അത് തിരിച്ചോടി.

എന്നാല് ഗണേശന് കാണാതിരുന്ന ഒരു കാര്യം കാര്ത്തികേയന് കണ്ടിരുന്നു. മരം കൊണ്ടുള്ള വാളുകൊണ്ട് അവന് എത്തിച്ചുവീശാന് നോക്കി. എന്നാല് അവിടേക്ക് എത്താന് അവനായില്ല. "അങ്ങോട്ടു നോക്ക്!"

ഗണേശന്റെ ശ്രദ്ധ മാറിപ്പോയ സന്ദര്ഭമുപയോഗിച്ച് ആ പെണ്സിംഹം അടുത്തേക്ക് നിരങ്ങിവരുവാന് ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അവള് മുന്നോട്ട് എത്തിവലിഞ്ഞ് ഗണേശന്റെ നെഞ്ചില് കടിച്ചു. ഗണേശന് വാള് വീശി അവളുടെ മുഖത്തിനിട്ട് വെട്ടി. വേദനകൊണ്ട് പുളഞ്ഞ പെണ്സിംഹം പല്ലിളിച്ച് തിരിച്ചോടുന്നതിനുമുന്പ് ഗണേശന്റെ നെഞ്ചില്നിന്ന് വലിയൊരു ഭാഗം മാന്തിപ്പൊളിച്ച് എടുത്തിരുന്നു. ആന്തരഗ്രന്ഥിസ്രവവും നിരവധി മുറിവുകളിലൂടെ രക്തം വാര്ന്നൊഴുകിയിരുന്നതിനാലും ആ നാഗന്റെ ഹൃദയം അവന്റെ ജീവനെതിരായാണ് പ്രവര്ത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. തന്റെ അന്ത്യമടുത്തുവെന്ന് ഗണേശനു മനസ്സിലായി. അവനിനി അധികനേരം പിടിച്ചുനില്ക്കാനാവില്ല. അപ്പോള് ഉച്ചത്തിലുള്ള യുദ്ധഭേരി അവന് കേട്ടു. "ഹരഹര മഹാദേവ!"

ഊഷ്മളവും സുഖദവുമായ ഇരുട്ട് ഗണേശനെ ക്ഷണിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഉണര്ന്നിരിക്കുവാനായി അവന് കഷ്ടപ്പെട്ട് ശ്രമിച്ചു.

ഏതാണ്ട് അന്പതോളം വരുന്ന യുദ്ധസന്നദ്ധരായ സൂര്യവംശി സൈനികര് ആ ഉദ്യാനത്തിലേക്കു കുതിച്ചെത്തി. അവര് ആ രണ്ടു വലിയ സംഹങ്ങളുടെ മേല് ചാടിവീണു. തളര്ന്നുപോയ ആ മൃഗങ്ങള്ക്ക് ഒന്നു പിടിച്ചു നില്ക്കാന്പോലുമായില്ല. അവ തല്ക്ഷണം കൊല്ലപ്പെട്ടു.

അതിവേഗം നഷ്ടപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്ന കാഴ്ചയില് ഒരു സുന്ദരരൂപം രക്തംപുരണ്ട വാള് പിടിച്ചുകൊണ്ട് തന്റെ നേര്ക്ക് വരുന്നത് ഗണേശന് കണ്ടു. അയാളുടെ കഴുത്തില് തിളങ്ങുന്ന നീലനിറമുണ്ടായിരുന്നു. അയാളുടെ തൊട്ടുപുറകിലായി വെങ്കല നിറത്തിലുള്ള ഒരു സ്ത്രീയുടെ രൂപം അവ്യക്തമായി അവനു കാണാന് കഴിഞ്ഞു. പോരാളിയായ രാജകുമാരിയുടെ ശരീരം ആ കടുവാസിംഹത്തിന്റെ രക്തത്തില് കുളിച്ചിരുന്നു.

തന്റെ ജീവിതത്തിലെ ഏറ്റവും ഉല്കൃഷ്ടരായ രണ്ടു വ്യക്തികളോട് ശുഭവാര്ത്ത പറയുവാന് കഴിഞ്ഞതിലുള്ള സന്തോഷം മൂലം ആ നാഗന് പുഞ്ചിരിച്ചു.

"വിഷമിക്കേണ്ട" ഗണേശന് പിതാവിനോട് മന്ത്രിച്ചു "അങ്ങയുടെ മകന് സുരക്ഷിതനാണ്... എന്റെ പുറകിലായി.... അവനെ ഒളിപ്പിച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ട്. അങ്ങനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ഗണേശന് ബോധരഹിതനായി മലച്ചുവീണു.

സഹോദരാ നീ ഒരിക്കലും ഒറ്റക്കല്ല

ഇരുപത്

തനിക്ക് വല്ലാത്ത വേദന തോന്നുമെന്ന് ഗണേശന് വിചാരിച്ചു. പക്ഷേ യാതൊരു വേദനയുമുണ്ടായിരുന്നില്ല.

അവന് കണ്ണുതുറന്നു. തന്റെ തൊട്ടടുത്തു നിന്നിരുന്ന വലിയ രൂപത്തെ ആയുർവ്വതിയെ അവന് കഷ്ടിച്ചു തിരിച്ചറിയാന് കഴിഞ്ഞു.

്കീറിപ്പറിഞ്ഞു കിടക്കുന്ന സ്വന്തം ശരീരത്തിലേക്ക് അവന് നോക്കി. തൊലി അടര്ന്ന് മാംസം പുറത്തുചാടിയിരിക്കുന്നു. ശരീരം മുഴുവന് രക്തംകട്ടപിടിച്ചിരിക്കുന്നു. കൈത്തണ്ടയിലെ എല്ല് പുറത്തേക്ക് ചാടിയിട്ടുണ്ട്. മാറില് വാപിളര്ന്നതുപോലുള്ളൊരു ദ്വാരമുണ്ട്. പൊട്ടി പുറത്തേക്കു കാണാവുന്ന വാരിയെല്ലുകള്

ഭൂമിദേവീ രക്ഷിക്കണേ. ഇനിയൊരവസരം എനിക്കു ലഭിക്കുകയില്ല. ഗണേശന് വീണ്ടും അബോധാവസ്ഥയിലേക്കു മടങ്ങി.

— \$@¶**4** ⊕ —

നെഞ്ചില് മൂര്ച്ചയേറിയ എന്തോ കുത്തിക്കയറ്റിയതുപോലെ. അവന്റെ കണ്ണുകള് അര്ദ്ധനിമീലിതങ്ങളായി.

ആയുർവ്വതി അവന്റെ വെച്ചുകെട്ടുകള് മാറ്റുന്നത് ആ കണ്പഴുതിലൂടെ അവനുകാണാം.

അവന് ഏറെ കുറെ സാധാരണനിലയിലേക്ക് ആയി തുടങ്ങി. നല്ല കാര്യം അല്ലേ?

ഒരിക്കല് കൂടി തന്റെ സ്വപ്നലോകത്തിലേക്ക് അവന് വഴുതിയിറങ്ങി.

— \$@ J 4 **®** —

മൃദുവായ തലോടല്. പിന്നെ ആ കൈ അകന്നുപോയി. ഉറക്കത്തിലായിരുന്ന ഗണേശന് തലയൊന്നനക്കി. ആ കൈ തിരിച്ചുവന്നെങ്കിലെന്ന് അവന് ആഗ്രഹിച്ചു. അതവന്റെ മുഖത്തേക്ക് മടങ്ങിവന്നു. പതുക്കെ അത് മുഖം തടവി.

ഗണേശന് കണ്ണ് അല്പം തുറന്നു. സതി അവന്റെ തേട്ടടുത്തിരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവന്റെ ശരീരത്തിലേക്ക് കുനിഞ്ഞു നോക്കിയിരുന്ന അവളുടെ കണ്ണുകള് ചുവന്ന് വീര്ത്തിരുന്നു.

അമ്മേ!.....

പക്ഷേ സതി പ്രതികരിച്ചില്ല. ഒരുവേള അവളത് കേട്ടിട്ടുണ്ടാവില്ല.

സതിയുടെ പുറകിലൂണ്ടായിരുന്ന ജനലിനപ്പുറം മഴ പെയ്യുന്നത് ഗണേശന് കണ്ടു

കാലവര്ഷം? അബോധാവസ്ഥയിലായിട്ട് എത്ര കലമായിട്ടുണ്ടാവും? ജനലിനടുത്തായി ഒരാള് ചുമരില് ചാരിനില്ക്കുന്നത് അവന് കണ്ടു. കരുത്തനായ ഒരാള്. സ്വതവേ കുസൃതി നിറഞ്ഞ അയാളുടെ കണ്ണുകള് ഭാവരഹിതമായിരുന്നു. നീലകണ്ഠമുള്ള ഒരാള്. അവനെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഒരാള്. അവനെ വേര്തിരിച്ചറിയാന് ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു അയാള്.

ഗണേശനെ ഉറക്കം ഒരിക്കല്ക്കൂടി റാഞ്ചിയെടുത്തുകൊണ്ടുപോയി.

— ★@ J + + • —

കൈത്തണ്ടയില് ഒരു ഊഷ്മള സ്പര്ശം. ആരോ ഒരു ലേപനം അവന്റെ മേല് പതുക്കെ പുരട്ടുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

നാഗന് സാവധാനം കണ്ണുതുറന്നു. ആ ലേപനം മൃദുവായി പുരട്ടിയിരുന്ന കൈ സ്ത്രൈണമോ മൃദുലമോ ആയിരുന്നില്ല, കരുത്തുറ്റ പുരുഷന്റെ കൈ ആയിരുന്നു അത്.

ഉദാരനായ ആ വൈദ്യനെ കാണുന്നതിനായി അവന് കണ്ണുകള് ഒരു ഭാഗത്തേക്കു തിരിച്ചു. അയാളുടെ ഉദരം കരുത്തുറ്റതും പേശികള് നിറഞ്ഞതുമായിരുന്നു. പക്ഷേ ആ കഴുത്ത്! ദിവ്യമായ നീലജ്യോതി അത് പ്രസരിപ്പിച്ചു.

ഗണേശന് ഇതികര്ത്തവ്യതാമൂഢനായി. ഒരു വീര്പ്പുമുട്ടല് അനുഭവപ്പെട്ടു.

മരുന്ന് പുര്ട്ടിക്കൊണ്ടിരുന്ന കൈ നിശ്ചലമായി. ഒരുജോടി കണ്ണുകള്തന്നെ തുറിച്ചു നോക്കുന്നതുപോലെ അവന് കണ്ടു. നീലകണ്ഠന് എഴുന്നേറ്റ് ആ മുറിക്കു പുറത്തിറങ്ങി. ഗണേശന് വീണ്ടും കണ്ണുകളടച്ചു.

- \$@J\$\$ -

ഒടുവില് നീണ്ട നിദ്രയ്ക്കു ശേഷം, ഇനി അതിന്റെ സുരക്ഷിതത്ത്വത്തിലേക്കു ഉടന് തിരിച്ചു പോകേണ്ടാത്ത വിധം, ഗണേശന് നിദ്രയുടെ കൂട്ടില്നിന്ന് പുറത്തുവന്നു. മഴത്തുള്ളികള് ചന്നംപിന്നം വീഴുന്നതിന്റെ പതിഞ്ഞ ശബ്ദം അവനു കേള്ക്കാന് കഴിഞ്ഞു.

അവനിഷ്ടമായിരുന്നു മഴക്കാലം. നവയൗവനം കൈവന്ന ഭൂമിയുടെ സ്വര്ഗ്ഗീയമായ ഫൂല്ക്കാരം. മഴയുടെ ഭാവഗീതം.

അവന് തല പതുക്കെ ഇടത്തോട്ടു തിരിച്ചു. സതിയെ ഉണര്ത്തുവാന് അതു മതിയായിരുന്നു. ആ മുറിയുടെ അങ്ങേയറ്റത്തുള്ള കട്ടിലില് കിടന്നിരുന്ന അവള് ഉടനെ എഴുന്നേറ്റ് ഗണേശന്റെ സമീപത്തേക്ക് നടന്നുവന്നു. അവന്റെ അടുത്തേക്ക് ഒരു പീഠം വലിച്ചിട്ട് ഇരുന്നശേഷം മകന്റെ ശരീരത്തില് അവള് കൈകൊണ്ട് തൊട്ടു നോക്കി.

"മകനേ, ഇപ്പോള് എങ്ങനെയുണ്ട്?

"ഗണേശന് പതിയെ പുഞ്ചിരിച്ചു. അവന് തല അല്പംകൂടി ചെരിച്ചു. സതി പുഞ്ചിരിച്ചു. അവള് വിരലുകള് അവന്റെ മുഖത്തു കൂടെ ഓടിച്ചു. അവനതിഷ്ടമാണെന്ന് അവള്ക്കറിയാം.

"കൃതിക?"

"അവള്ക്ക് ഭേദമുണ്ട്" സതി പറഞ്ഞു. "അവള്ക്ക് നിന്നെപ്പോലെ വല്ലാതെ പരിക്കുപറ്റിയിട്ടില്ലായിരുന്നു. വാസ്തവം പറഞ്ഞാല് വളരെ വേഗം അവള്ക്ക് ആതുരാലയം വിട്ടുപോകാന് കഴിഞ്ഞു. രണ്ടാഴ്ചത്തെ മാത്രം ആതുരാലയവാസം."

"എത്രകാലം?"

"നീയിവിടെ കിടക്കാന് തുടങ്ങിയിട്ട് എത്രകാലമായെന്നോ?" മറുപടിയായി ഗണേശന് തലയാട്ടി.

''അറുപത് ദിവസം. ബോധം വന്നുംപോയുമിരുന്നു.

"....എയ്

"മഴക്കാലം ഏതാണ്ടവസാനിക്കാറായി. ഈര്പ്പമാണ് കുഴപ്പമുണ്ടാക്കിയത്. അത് നിന്റെ മുറിവുണക്കുന്നത് സാവധാനമാക്കി.

"ഗണേശന് നെടുവീര്പ്പിട്ടു. അവന് തളര്ന്നിരുന്നു.

"ഉറങ്ങിക്കോളൂ" സതി പറഞ്ഞു "നീ രോഗമുക്തിയുടെ പാതയില് അതിവേഗം സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്ന് ആയുര്വ്വതി പറയുന്നു. താമസിയാതെതന്നെ നീ ഇവിടെനിന്ന് പുറത്തിറങ്ങും."

ഗണേശന് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ഉറക്കത്തിലേക്കു മടങ്ങി.

— t@t+⊗

ഗണേശനെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആയുര്വ്വതി പൊടുന്നനെ അവനെ ഉണര്ത്തി.

"എത്രകാലമായി ഞാന് ഉറങ്ങാന് തുടങ്ങിയിട്ട്?"

''അവസാനം നീ ഉണര്ന്നതെപ്പോഴാണോ അപ്പോള് മുതല്? കുറച്ചു മണിക്കൂറുകള് മാത്രം. ഞാന് നിന്റെ അമ്മയെ വീട്ടിലേക്കു പറഞ്ഞുവിട്ടു. അവള്ക്ക് വിശ്രമം ആവശ്യമായിരിക്കുന്നു."

ഗണേശന് തലയാട്ടി.

'വാ തുറക്ക്'' താന് കുഴച്ചുണ്ടാക്കിയ കുഴമ്പില്നിന്ന് അല്പമെടുത്തുകൊണ്ട് ആയുര്വ്വതി അവനോടു പറഞ്ഞു.

ദുര്ഗന്ധം വമിക്കുന്ന കുഴമ്പിനുനേരെ ഗണേശന് മുഖം ചുളിച്ചുകൊണ്ട് ചോദിച്ചു. "ആയുര്വ്വതി ഇതെന്താ സാധനം?"

"അത് വേദനയെ അകറ്റും."

"പക്ഷേ, എനിക്ക് വേദന തോന്നുന്നില്ല"

"ഞാനീ ലേപനം തേക്കുമ്പോള് നിനക്ക് വേദന അനുഭവപ്പെടും. അതുകൊണ്ട് വായ് തുറന്ന് ഇത് നാക്കിനടിയില് വെക്കണം."

ആ മരുന്ന് പ്രവര്ത്തിച്ചുതുടങ്ങുന്നതിനായി ആയുര്വ്വതി കാത്തിരുന്നു. പിന്നെ ഗണേശന്റെ നെഞ്ചിലെ വെച്ചുകെട്ട് തുറന്നുനോക്കി. അവന്റെ മുറിവ് ഭേദപ്പെട്ടിരുന്നു. ആ മുറിവില് മാംസം വളര്ന്നിരുന്നു. മുറിവുണങ്ങുന്നതിന്റെ ലക്ഷണം കാട്ടി മുറിപ്പാടുകള്പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടിരുന്നു.

"ഇനി ചര്ം മൃദുലമായിക്കൊണ്ടിരിക്കും." ആയുര്വ്വതി പറഞ്ഞു.

"ഞാനൊരു പോരാളിയാണ്" ഗണേശന് പുഞ്ചിരിച്ചു. "മൃദുല ചര്മ്മത്തെക്കാള് മുറിപ്പാടുകള്ക്ക് സ്വാഗതം."

ആയുര്വ്വതി ഗണേശനെ ഒന്ന് സൂക്ഷിച്ച് നോക്കി. പിന്നെ അവര് ഒരു കോപ്പ കൈയിലെടുത്തു.

ആയുര്വ്വതി ലേപനം പുരട്ടുവാന് തുടങ്ങിയപ്പോള് ഗണേശന് ശ്വാസമടക്കിപ്പിടിച്ചു. മരവിപ്പിക്കുവാനുള്ള മരുന്ന് സേവിച്ചിട്ടും ലേപനം കുത്തി നോവിച്ചു. ലേപനം പുരട്ടുന്നത് വേഗത്തില് പൂര്ത്തിയാക്കിയ ശേഷം ആര്യവേപ്പിലകള്കൊണ്ടുള്ള വെച്ചുകെട്ട് കൊണ്ട് ആ മുറിവ് മൂടിക്കെട്ടി.

ആയുര്വ്വതി ചെയ്യുന്ന പ്രവൃത്തിക്ക് വൈദഗ്ദ്ധ്യവും ഭദ്രതയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഗണേശന് ആ ഗുണവിശേഷങ്ങളെ നല്ലവണ്ണം ആദരിച്ചിരുന്നു.

ഗണേശന് അകത്തേക്ക് ഊക്കോടെ ശ്വാസമെടുത്ത് അല്പം ശക്തി സംഭരിച്ചു. "ഈ പരുക്കുകളെ അതിജീവിക്കാന് കഴിയുമെന്ന് ഞാന് വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല. നിങ്ങളുടെ കീര്ത്തി ശരിക്കും അര്ഹിക്കുന്ന ഒന്നുതന്നെ, ആയുര്വതിജി."

ആയുര്വ്വതി മുഖം ചുളിച്ചു "നിങ്ങള് എവിടെനിന്നാണ് എന്നെക്കുറിച്ചു കേട്ടത്?"

ഇച്ചാവാറില് വെച്ച് എനിക്ക് പരുക്കേറ്റിരുന്നു. താങ്കള്ക്ക് ഇരട്ടിവേഗത്തില് എന്നെ രോഗമുക്തനാക്കാന് കഴിയുമായിരുന്നു എന്ന് അമ്മ അപ്പോള് എന്നോടു പറയുകയുണ്ടായി. താങ്കളാണ് ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും മികച്ച വൈദ്യശ്രേഷ്ഠയെന്ന് അമ്മ പറഞ്ഞു."

ആയുര്വ്വതി പുരികക്കൊടി ഉയര്ത്തി "നിന്റെ വായില് രജതരസനയാണുള്ളത്. ആരേയും പുഞ്ചിരിപ്പിക്കാന് അതിനു സാധിക്കും. നീലകണ്ഠ ഭഗവാനെപ്പോലെ. പക്ഷേ, അദ്ദേഹത്തിനെപ്പോലെ കറ പുരളാത്ത ഹൃദയം നിനക്കില്ല എന്നതാണ് സങ്കടകരം."

ഗണേശന് നിശ്ശബ്ദനായി.

"ഞാന് ബൃഹസ്പതിയെ ആദരിച്ചിരുന്നു. അദ്ദേഹം വെറുമൊരു നല്ല മനുഷ്യന് മാത്രമല്ല, അറിവിന്റെ ഭണ്ഡാരം കൂടിയാണ്. അകാലത്തില് ആ ജീവന് പൊലിഞ്ഞപ്പോള് ഈ ലോകത്തിന് അതൊരു വലിയ നഷ്ടമായി.'

ഗണേശന് പ്രതികരിച്ചില്ല. അവന്റെ സങ്കടം നിറഞ്ഞ കണ്ണുകള് ആ വൈദ്യശ്രേഷ്ഠയുടെ കണ്ണിന്റെ ആഴങ്ങളിലേക്ക് ഉറ്റുനോക്കി.

"ഇനി ഞാനാ കൈത്തണ്ടയൊന്നു പരിശോധിക്കട്ടെ" ആയുര്വ്വതി പറഞ്ഞു.

അവര് ആ മുറിവിലെ വെച്ചുകെട്ട് ഊക്കോടെ വലിച്ചു പറിച്ചു. അവനെ നോവിക്കാന് പാകത്തിനുള്ള ഊക്കുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും ആ മുറിവിന് ഗൗരവതരമായ യാതൊരു കുഴപ്പവുമുണ്ടാക്കാത്ത വിധം ഊക്കോടെ ഗണേശന് വേദനയുണ്ടായെങ്കിലും പുളഞ്ഞില്ല

— ★@ J + + + -

പിറ്റേദിവസം ഗണേശന് ഉണര്ന്നപ്പോള് കണ്ടത് അമ്മയും ചെറിയയും എന്തോ വര്ത്തമാനം പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതാണ്.

''അമ്മേ, ചെറിയമ്മേ ഗണേശന് മന്ത്രിച്ചു

ആ രണ്ടു സഹോദരിമാരും പുഞ്ചിരിയോടെ അവനെ നോക്കി.

"നിനക്ക് എന്തെങ്കിലും കഴിക്കുവാനോ കുടിക്കുവാനോ വേണോ?" സതി ചോദിച്ചു.

"വേണം അമ്മേ ഇന്നെനിക്ക് നടക്കാന് പോവാനും കഴിയും. കഴിഞ്ഞ അറുപത് ദിവസമായി ഞാന് ഉറങ്ങുകയായിരുന്നു. ഭയങ്കരം തന്നെ."

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഞാന് ആയുര്വ്വതിയോടു സംസാരിക്കാം. ഇപ്പോള് തല്ക്കാലം നീയിവിടെ കിടക്ക്."

കാളി ആയുര്വ്വതിയെ കാണാനായി പുറത്തേക്കിറങ്ങിയപ്പോള് സതി തന്റെ ഇരിപ്പിടം ഗണേശന്റെ അടുത്തേക്ക് നീക്കിയിട്ടു. "നിനക്ക് ഞാന് പറാത്ത ഉണ്ടാക്കിവെച്ചിട്ടുണ്ട്." എന്നു പറഞ്ഞ് സതി തന്റെ കൈയിലുള്ള ആനക്കൊമ്പുകൊണ്ടുള്ള പെട്ടി തുറന്നു. ഗണേശന്റെ മുഖം പ്രകാശിതമായി. അമ്മ ഉണ്ടാക്കിയിരുന്ന ആ പരന്ന പലഹാരം അവന് വളരെ ഇഷ്ടമായിരുന്നു. തന്നെപ്പോലെത്തന്നെ തന്റെ അമ്മയുടെ രണ്ടാം ഭര്ത്താവായ ശിവനും അതിഷ്ടമാണെന്നോര്ത്തപ്പോള് അവന്റെ മുഖത്തെ പുഞ്ചിരി മാഞ്ഞു.

ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നതിനുമുന്പ് ഗണേശന് ആയുര്വ്വതി നിര്ദ്ദേശിച്ചിരുന്ന വായ് കഴുകുന്നതിനുള്ള ഒരു ദ്രാവകം തപ്പിയെടുക്കുന്നതിനായി സതി എഴുന്നേറ്റു.

"അച്ഛന് നിങ്ങളുടെ താമസസ്ഥലത്തേക്ക് മടങ്ങിവന്നുവോ അമ്മേ" മരുന്നുവെച്ചിട്ടുള്ള അലമാരയില്നിന്ന് സതി തന്റെ നോട്ടം ഗണേശനിലേക്കയച്ചു. "നീ ഇനി അത്തരം കാര്യങ്ങളെക്കുറിച്ചാലോചിച്ച് വിഷമിക്കേണ്ട."

"അദ്ദേഹം അമ്മയുമായി സംസാരിച്ചെങ്കിലും തുടങ്ങിയോ?"

"നീ അതിനെക്കുറിച്ചോര്ത്ത് വിഷമിക്കേണ്ട" ഗണേശന്റെ അടുത്തേക്ക് നടക്കുന്നതിനിടയില് സതി പറഞ്ഞു.

ആ നാഗന് മച്ചിലേക്ക് നോക്കി കിടന്നു. കുറ്റബോധം അവന്റെ ഹൃദയത്തെ കാര്ന്നു തിന്നാന് തുടങ്ങിയിരുന്നു. അവന് കണ്ണുകള് ഇറുക്കിയടച്ചു. "അദ്ദേഹം...."

"ഉവ്വ് അദ്ദേഹം സംസാരിച്ചു." സതി പ്രതിവചിച്ചു "ശിവന് ദിവസേന നിന്റെ അവസ്ഥ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ട് വന്നിരുന്നു. പക്ഷേ, ഇന്ന് അദ്ദേഹം വരുമെന്ന് തോന്നുന്നില്ല."

സങ്കടത്തോടെ പുഞ്ചിരിച്ച ഗണേശന് ചുണ്ടുകടിച്ചു. സതി അവന്റെ തലയില് മെല്ലെ തട്ടി. "സമയമാകുമ്പോള് എല്ലാം ശരിയായിക്കൊള്ളും."

"മന്ഥര പര്വ്വതത്തില്വെച്ച് എന്താണ് സംഭവിച്ചതെന്ന് വിശദീകരിക്കുവാന് എനിക്കു കഴിഞ്ഞെങ്കില് എന്ന് ഞാന് ആശിക്കുന്നു. അതെന്തുകൊണ്ട് സംഭവിച്ചുവെന്ന് വിശദീകരിക്കുവാന് എനിക്കു സാധിച്ചെങ്കില് എത്ര നന്നായിരുന്നു. എന്നോടു അദ്ദേഹത്തിനു ക്ഷമിക്കുവാന്കഴിയുമോ എന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്നാല് ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് അദ്ദേഹം അത് മനസ്സിലാക്കുകയെങ്കിലും ചെയ്യും."

"കാളി എന്നോട് കുറച്ചൊക്കെ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. എനിക്കെന്തൊക്കെയോ മനസ്സിലായിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ, ബൃഹസ്പതിജി? മഹാനായൊരു മനുഷ്യനായിരുന്നു അദ്ദേഹം. അദ്ദേഹം മരിച്ചപ്പോള് ലോകത്തിന് എന്തൊക്കെയോ നഷ്ടപ്പെട്ടു. എനിക്കത് പൂര്ണ്ണമായും മനസ്സിലായില്ല. ശിവന് അദ്ദേഹത്തെ സഹോദദരനെപ്പോലെയാണ് സ്നേഹിച്ചിരുന്നത്. പിന്നെങ്ങനെ അദ്ദേഹത്തിനതു മനസ്സിലാകുമെന്ന് നമുക്ക് പ്രതീക്ഷിക്കുവാന് സാധിക്കും?"

ഗണേശന് സങ്കടം നിറഞ്ഞ കണ്ണുകളോടെ സതിയെ നോക്കി.

"പക്ഷേ, നീ കാര്ത്തികേയന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചു" സതി പറഞ്ഞു "നീ എന്നെ രക്ഷിച്ചു, അത് ശിവന് വലിയ കാര്യമാണെന്ന് എനിക്കറിയാം. അദ്ദേഹത്തിന് സമയം കൊടുക്ക്. അദ്ദേഹം എല്ലാം മനസ്സിലാക്കും." പ്രകടമായും സന്ദേഹിക്കുന്ന മട്ടില് അവന് മൗനം ദീക്ഷിച്ചു.

— \$@ J 4 **®** —

പിറ്റേദിവസം ആയുര്വ്വതിയുടെ സമ്മതത്തോടെ ഗണേശന് ആതുരാലയത്തിലെ തന്റെ മുറിയില്നിന്നും അല്പസമയം നടക്കുന്നതിനുവേണ്ടി അതിഥിഗ്രാരജാവിന്റെ കൊട്ടാരത്തിനടുത്തുള്ള ഉദ്യാനത്തിലേക്ക് നടന്നു. കാളിയുടെ ചുമലില് പിടിച്ച്, തന്റെ വലിയ ദേഹത്തിന്റെ ഭാരം ചുമക്കുന്നതിനായി ഒരു ഊന്നുവടിയുടെ സഹായത്തോടെയാണ് അവന് നടന്നത്. ഒറ്റയ്ക്കു നടക്കാനായിരുന്നു അവന്റെ ആഗ്രഹം. പക്ഷേ, കാളി അതൊന്നും കേള്ക്കാന് തയ്യാറില്ലായിരുന്നു. ഉദ്യാനത്തിലെത്തിയപ്പോള് ഉരുക്കുകൊണ്ടുള്ള സാധനങ്ങള് തമ്മില് കൂട്ടിമുട്ടുമ്പോഴുള്ള കലമ്പല് അവര് കേട്ടു.

ഗണേശന്റെ കണ്ണുകള് ഇടുങ്ങി. "ആരോ പരിശീലിക്കുകയാണ്. കഠിനമായ പരിശീലനം."

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു. യോദ്ധാക്കള് പരിശീലനം നടത്തുന്നത് കാണുന്നതിനേക്കാള് ഇഷ്ടപ്പെട്ട മറ്റൊരു കാര്യം ഗണേശനില്ല. "നമുക്കു പോകാം."

ഉദ്യാനത്തിന്റെ മധ്യഭാഗത്തേക്ക് നടക്കുവാന് ആ നാഗറാണി ഗണേശനെ സഹായിച്ചു. താന് കേള്ക്കുന്ന ശബ്ദത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തില് പരിശീലനത്തിന്റെ ഗുണനിലവാരത്തെക്കുറിച്ച് ഗണേശന് അതിനിടയില് പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. "ദ്രുതഗതിയിലുള്ള നീക്കങ്ങള്. ഉരുക്കുകൊണ്ടുള്ള വാളുകളാണത്. പരിശീനത്തിനുവേണ്ടി ഉള്ളതല്ല. അഭ്യാസപാടവമുള്ള പോരാളികളാണ് അവിടെ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധത്തിലേര്പ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്."

കാളി ഗണേശനെ ആ പടി കടക്കുവാന് സഹായിച്ചു.

അവര് അകത്തു കടന്നപ്പോള് ഗണേശന് ഒന്നു പുളഞ്ഞു. കാളി അവന്റെ മേലുള്ള പിടി മുറുക്കി.

"ആശങ്ക വേണ്ട. അവന് അപകടത്തിലല്ല."

അല്പം അകലെ കാര്ത്തികേയന് പർവ്വതേശ്വരനുമായി കടുത്ത പോരാട്ടത്തിലേര്പ്പെട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഗണേശനെ അമ്പരപ്പിക്കുന്ന വേഗത്തിലായിരുന്നു അവന്റെ നീക്കങ്ങള്. ആ മൂന്നുവയസ്സ്കാരന് ഏഴുവയസ്സുകാരന്റെ ശരീര വളര്ച്ചയുണ്ടായിരിക്കാം. എന്നാലും ഭീമാകാരനായ പർവ്വതേശ്വരനെക്കാള് വളരെ ചെറുതായിരുന്നു അവന്. മെലൂഹന് സർവ്വസൈന്യാധിപന് തന്റെ കൈയിലെ വാള് ആഞ്ഞുവീശി. പക്ഷേ, കാര്ത്തികേയന് തന്റെ ശരീരത്തിന്റെ വലിപ്പം വിനാശകരമായ ഫലമുണ്ടാക്കുന്ന രീതിയിലാണ് ഉപയോഗിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. അവന് താഴേക്കു കുനിഞ്ഞപ്പോള് പർവ്വതേശ്വരന് വാളുകൊണ്ട് അടിഭാഗത്തുകൂടെ വീശേണ്ടതായിവന്നു. ഏറ്റവും മികച്ച വാള്പയറ്റുകാര്ക്കുപോലും ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള കാര്യം. കുറിയവന്മാരോട് പോരാടുവാനുള്ള പരിശീലനം ആര്ക്കും ലഭിക്കാറില്ല. അതിവേഗം, ഉന്നം പിഴക്കാതെ, വാളുകൊണ്ട് തള്ളുവാനും വീശിവെട്ടുവാനുമുള്ള കഴിവ് കാര്ത്തികേയനുണ്ടായിരുന്നു. മുതിര്ന്ന പോരാളിക്കു പോലും പ്രതിരോധിക്കുവാന് കഴിയാത്ത ദിശകളില്നിന്ന് കാര്ത്തികേയന് പർവ്വതേശ്വരനെതിരെ വാള് ചുഴറ്റി, വെട്ടി. അല്പ നിമിഷങ്ങള്ക്കകം മെലുഹന് സൈന്യാധിപനെ മുന്നുതവണ മാരകമായി വെട്ടുന്നതില്നിന്ന്, അത് മൂന്നും ഉദരപ്രദേശത്തിനു നേര്ക്ക്, കാര്ത്തികേയന് സ്വയം പിന്മാറുകയായിരുന്നു.

ഗണേശന് വാ തുറന്ന് അത് നോക്കി നിന്നു.

"നിനക്ക് പരുക്കേറ്റ അന്നുമുതല് ഇവന് പരിശീലനം തുടങ്ങിയിരുന്നു" കാളി പറഞ്ഞു.

വിരലിലെണ്ണാവുന്ന പോരാളികള് മാത്രം ചെയ്തിരുന്ന ഒരു കാര്യം കൂടി

കണ്ടപ്പോള് ഗണേശന്റെ അദ്ഭുതം വര്ദ്ധിച്ചു.

"കാര്ത്തികേയന് ഒരേ സമയം രണ്ടു വാളുകള് ഉപയോഗിക്കുന്നു."

"അതെ" കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു "അവന് പരിച ഉപയോഗിക്കുന്നില്ല. ഇടതുകൈകൊണ്ടും അവന് വെട്ടുന്നു. പ്രതിരോധത്തേക്കാള് നല്ലത് ആക്രമണമാണെന്നാണ് അവന് പറയുന്നത്."

"നിര്ത്തൂ!" സതിയുടെ ശബ്ദം ഉച്ചത്തില് ആജ്ഞാപിക്കുന്നത് ഗണേശന് കേട്ടു.

ശബ്ദം കേട്ട ദിക്കിലേക്കു നോക്കിയപ്പോള് അവിടെ മൂലയിലുണ്ടായിരുന്ന ഒരു പടിയില്നിന്ന് അമ്മ എഴുന്നേറ്റു വരുന്നത് അവന് കണ്ടു.

"പിതൃതുല്യ, ശല്യപ്പെടുത്തിയതിന് ക്ഷമിക്കണം" സതി പർവ്വതേശ്വരനോടു പറഞ്ഞു. സതി പിതാവിനെപ്പോലെ ബഹുമാനിച്ചിരുന്ന ആള്. "പക്ഷേ, കാര്ത്തികേയന് അവന്റെ ജ്യേഷ്ഠനെ കാണാന് ആഗ്രഹമുണ്ടായിരിക്കും."

പർവ്വതേശ്വരന് ഗണേശനെ നോക്കി. മെലൂഹയുടെ സർവ്വസൈന്യാധിപന് സതിയുടെ മൂത്ത പുത്രനെ മനസ്സിലായിരുന്നില്ല, ഒരു തരിമ്പുപോലും. അദ്ദേഹം പിന്നാക്കം നീങ്ങി.

ഗണേശന് പതുക്കെ തന്റെ അടുത്തേക്കു വരുന്നതു കണ്ട് കാര്ത്തികേയന് പുഞ്ചിരിച്ചു. കാര്ത്തികേയനിലുണ്ടായ മാറ്റം ഗണേശനെ നടുക്കി. ആ പഴയ നിഷ്കളങ്കനായ ബാലന്റെ ഭാവം അവന്റെ കണ്ണുകളിലില്ലായിരുന്നു. അതിലുണ്ടായിരുന്നത് കടുപ്പമായിരുന്നു. ശുദ്ധമായ കറയറ്റ കടുപ്പം.

"നീ നന്നായി പോരാടുന്നുണ്ട് അനിയാ" ഗണേശന് പറഞ്ഞു "എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു."

കാര്ത്തികേയന് അവനെ ഇറുകെ ആലിംഗനം ചെയ്തു. ആലിംഗനം ഗണേശന്റെ മുറിവുകള്ക്ക് വേദനയുണ്ടാക്കി. പക്ഷേ, അവന് പുളയുകയോ കുതറിമാറുകയോ ചെയ്തില്ല.

അനിയന് പിന്നാക്കം നീങ്ങി "ജ്യേഷ്ഠാ, ഇനിയൊരിക്കലും താങ്കള് ഒറ്റയ്ക്ക് പോരാടേണ്ടതായി വരില്ല. ഒരിക്കലും."

ഗണേശന് പുഞ്ചിരിയോടെ ഒരിക്കല്ക്കൂടി അനുജനെ ആലിംഗനം ചെയ്തു. അവന്റെ കണ്ണുകള് ഈറനായി.

സതിയും കാളിയും നിശ്ശബ്ദരാണെന്ന കാര്യം നാഗന് ശ്രദ്ധിച്ചു. പര്വ്വതേശ്വരന് പടിയുടെ നേര്ക്ക് തിരിയുന്നത് അവന് ശ്രദ്ധിച്ചു. പർവ്വതേശ്വരന് തന്റെ വലതുകൈപ്പടം ചുരുട്ടി നെഞ്ചിലടിച്ച് കുനിഞ്ഞു വണങ്ങി മെലൂഹന് ശൈലിയില് സൈനികാഭിവാദ്യം ചെയ്തു. പർവ്വതേശ്വരന് തിരിഞ്ഞുനിന്നിരുന്ന ദിശയിലേക്ക് ഗണേശന് നോക്കി

ശിവനായിരുന്നു പടിക്കല് നിന്നിരുന്നത്. മാറത്ത് കൈകള് പിണച്ച്. ശൂന്യമായ ഭാവം. തലമുടി പാറിപ്പറന്ന് വസ്ത്രങ്ങള് തത്തിപ്പറന്ന്. ഗണേശനെ തുറിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു അവന്.

കാര്ത്തികേയനെ ആലിംഗനം ചെയ്തു കൊണ്ടു നിന്ന നിലയില്തന്നെ ഗണേശന് ശിവനെ ശിരസ്സുകുനിച്ചു വണങ്ങി. അവന് നിവര്ന്നപ്പോള് ശിവന് പോയ്ക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു.

- \$@J\$\$ -

''അവന് അങ്ങനെ ഒരു ചീത്ത മനുഷ്യനായിരിക്കില്ല, ശിവാ'' കഞ്ചാവിന്റെ പുക പതുക്കെ പുറത്തേക്കു ഊതി വീരഭദ്രന് പറഞ്ഞു. നിസ്സംഗതയോടെ ശിവന് അവനെ നോക്കി. നന്തി വീരഭദ്രനെ ഭയത്തോടെ നോക്കി.

പക്ഷേ, വീരഭദ്രന് ഉറപ്പിച്ചുതന്നെയായിരുന്നു. "പക്ഷേ, അവനെക്കുറിച്ച് എല്ലാ കാര്യങ്ങളും നമുക്കറിയില്ല, ശിവാ. ഞാന് പരശുരാമനുമായി സംസാരിച്ചു. അയാള് അനീതി നേരിട്ടപ്പോള് അതിനോടെല്ലാം പൊരുതാന് ഗണേശനാണ് അയാളെ സഹായിച്ചത്. ബ്രംഗന്മാരുടെ ആദ്യത്തെ ആക്രമണത്തില് പരശുരാമന് ഗുരുതരമായി പരിക്കേറ്റു. മധുമതിയുടെ തീരത്ത് പരുക്കേറ്റു കിടന്ന ആ ബ്രാഹ്മണനെ കണ്ടപ്പോള് ഗണേശനാണ് അയാളെ രക്ഷപ്പെടുത്തിയത്. പരശുരാമന്റെ കദനകഥ കേട്ടപ്പോള് അയാള്ക്ക് എന്തു സഹായവും ചെയ്യാമെന്ന് ഗണേശന് ആണയിട്ടുവത്രെ.'

ശിവന് ഒരു വാക്കുപോലുമുരിയാടാതെ വീരഭദ്രന്റെ കൈയില് നിന്ന് ആ ചില്ലം വാങ്ങിച്ച് ഒന്നു നന്നായി വലിച്ചു.

"കൃതിക പറഞ്ഞതെന്താണെന്ന് തനിക്കറിയാമോ. സ്വന്തം ജീവന് തൃണവല്ഗണിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഗണേശന് കാര്ത്തികേയന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചത്. കാര്ത്തികേയന്റെ ജീവന് രക്ഷിക്കാനിറങ്ങിയ ഒരാളെപ്പോലെ. ഒരാളുടെ സ്വഭാവം വിലയിരുത്തുന്നതില് നല്ല കഴിവുള്ളവളാണ് കൃതിക. ഗണേശന് പൊന്നുപോലൊരു ഹൃദയമുണ്ടെന്നാണ് അവള് പറയുന്നത്.'

പുകയൂതിക്കൊണ്ട് ശിവന് ഒന്നും മിണ്ടാതിരുന്നു.

"റാണി കാളി പറഞ്ഞുകേട്ട വിവരമാണ്" വീരഭദ്രന് തുടര്ന്നു "കാര്ത്തികേയന്റെ ജനനസമയത്ത് അവന്റെ ജീവന് രക്ഷിക്കാനുള്ള ഔഷധം ഏര്പ്പാടു ചെയ്തത് ഗണേശനായിരുന്നുവത്രേ."

ശിവന് ആശ്ചര്യപൂർവ്വം മുഖമുയര്ത്തി. "അവനൊരു വിചിത്രനായ മനുഷ്യന് തന്നെ. അവനെക്കുറിച്ച് എന്തു പറയണമെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. എന്റെ മകന്റെ ജീവന് അവന് രക്ഷിച്ചു. നീ പറയുന്നത് ശരിയെങ്കില് രണ്ടുതവണ അവനതു ചെയ്തു. ഇച്ചാവറില്വെച്ച് എന്റെ പത്നിയുടെ ജീവന് രക്ഷിച്ചു. ഇതിനൊക്കെ ഞാനവനെ സ്നേഹിച്ചേ തീരൂ. പക്ഷേ, അവനെ നോക്കുമ്പോള് ബൃഹസ്പതിയുടെ നിലവിളിയാണെന്റെ കാതില് മുഴങ്ങുന്നത്. അപ്പോള് ഞാന് അവന്റെ ശിരച്ഛേദത്തില് കൂടുതലായൊന്നും ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല."

വീരഭദ്രന് അസന്തുഷ്ടനായി മുഖം കുനിച്ചു.

നീലകണ്ഠന് തലയാട്ടി "പക്ഷേ, ഒരാളോട് ഇതിനുള്ള ഉത്തരം നിശ്ചയമായും എനിക്കു ചോദിക്കണം."

തന്റെ ചങ്ങാതിയുടെ ആലോചനയുടെ കണ്ണികള് എങ്ങോട്ടാണ് നീളുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കിയതുപോലെ വീരഭദ്രന് ശിവനെ നോക്കി "ചക്രവര്ത്തി ദക്ഷന്?"

"അതെ" ശിവന് പറഞ്ഞു. "അദ്ദേഹത്തിന്റെ സമ്മതമില്ലതെ കാളിയും ഗണേശനും ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുകയില്ലായിരുന്നു."

നന്തി തന്റെ ചക്രവര്ത്തിയെ ന്യായീകരിച്ച് രംഗത്തെത്തി. "പക്ഷേ, സ്വാമീ, ദക്ഷചക്രവര്ത്തിക്ക് മറ്റൊരു മാര്ഗ്ഗവുമില്ലായിരുന്നു. അതാണ് നിയമം. നാഗക്കുഞ്ഞുങ്ങള് മെലൂഹയില് കഴിയാന് പാടുള്ളതല്ല."

"പക്ഷേ, നാഗന്മാരുടെ അമ്മയും മെലൂഹന് സമൂഹം വിട്ടുപോകണമെന്ന നിയമമില്ലേ? കുട്ടിയെക്കുറിച്ചുള്ള സത്യങ്ങള് അമ്മയോടു പറയണമെന്നില്ലേ?" ശിവന് ചോദിച്ചു. "അങ്ങനെ തരംതിരിവോടെ നിയമം നടപ്പാക്കാനാവില്ലല്ലോ."

നന്തി ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

"ചക്രവര്ത്തിക്ക് സതിയോടുള്ള സ്നേഹത്തെക്കുറിച്ച് എനിക്കൊരു സംശയവുമില്ല" ശിവന് പറഞ്ഞു. " പക്ഷേ, സതിയുടെ മകനെ ഉപേക്ഷിച്ചത് സതിയെ എത്രത്തോളം സങ്കടപ്പെടുത്തിയെന്ന കാര്യം അദ്ദേഹത്തിന് അത്രയ്ക്ക് മനസ്സിലായിട്ടുണ്ടാവില്ല."

വീരഭദ്രന് തലയാട്ടി.

"അദ്ദേഹം ഇക്കാര്യം ജീവിതകാലമത്രയും അവളില്നിന്ന് മറച്ചു പിടിച്ചു. ഇരട്ട സഹോദരിയുടെ കാര്യത്തിലും ഇതുതന്നെ ചെയ്തു. കാര്ത്തികേയന് ജനിച്ചപ്പോള് അവന്റെ ശരീരം അദ്ദേഹം പരിശോധിച്ച വിചിത്രമായ രീതി ഞാനിപ്പോഴുമോര്ക്കുന്നു. ഇപ്പോള് എനിക്കത് മനസ്സിലായി. മറ്റൊരു നാഗക്കുഞ്ഞിനെ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നതുപോലെയായിരുന്നു അത്."

"ഉം..." വീരഭദ്രന് മുളി."

" ഈ കഥ ഇവിടെയല്ല അവസാനിക്കുന്നതെന്ന ഒരു അശുഭചിന്തയും എന്റെ മനസ്സിലുണ്ട്."

"താനെന്താ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്?"

"ചന്ദന്ധ്വജന്റെന്ത് സ്വാഭാവിക മരണമല്ലെന്ന് ഞാന് വിചാരിക്കുന്നു."

"അവളുടെ ആദ്യ ഭര്ത്താവ്?"

"അതെ. ഗണേശന് ജനിച്ച ദിവസം തന്നെ അയാള് മുങ്ങിമരിച്ചുവെന്നത് വളരെ സൗകര്യപ്രദമായിപ്പോയി."

"ഈശ്വരാ!" നന്തി നടുക്കത്തോടെ പറഞ്ഞു "പക്ഷേ, അത് സത്യമാകാന് വഴിയില്ല. അതൊരു കുറ്റകൃത്യമാണ്. ഒരു സൂര്യവംശി ഭരണാധിപനും ഒരിക്കലും ഇത്രയ്ക്ക് അധഃപതിക്കുകയില്ല."

"അത് തീര്ച്ചപ്പെടുത്തുന്ന രീതിയിലല്ല ഞാന് പറയുന്നത്, നന്തി" ശിവന് പറഞ്ഞു. "ഞാനെന്റെ മനസ്സില് തോന്നിയ കാര്യം പറഞ്ഞുവെന്നെയുള്ളൂ. ആരെയും നല്ലയാളെന്നോ ചീത്തയാളെന്നോ വേര്തിരിക്കാനാവില്ല. ഒന്നുകില് ബലവാന് അല്ലെങ്കില് ബലഹീനന്. എന്തൊക്കെ പരീക്ഷണങ്ങളും ക്ലേശങ്ങളുമുണ്ടെങ്കിലും ബലവാന്മാര് അവരുടെ ധര്മ്മത്തിലും സന്മാര്ഗ്ഗത്തിലുമുറച്ചു നില്ക്കും. ബലഹീനര്ക്ക് പലപ്പോഴും തങ്ങള് എത്രത്തോളം ആഴത്തില് ആണ്ടുപോയിരിക്കുന്നുവെന്ന് മനസ്സിലാക്കാന് പോലുമാവില്ല."

നന്തി ഒന്നും മിണ്ടാതിരുന്നു.

വീരഭദ്രന് ശിവന്റെ മുഖത്തേക്കുറ്റുനോക്കി. "താങ്കള് സംശയിക്കുന്ന കാര്യം സത്യമായാല്പോലും ഞാന് ആശ്ചര്യപ്പെടുകയില്ല. താന് സതിക്ക് ഒരു സഹായം ചെയ്യുകയാണെന്നമട്ടില് ചക്രവര്ത്തി നടത്തുന്ന വളഞ്ഞ വഴിയിലൂടെയുള്ള ഒരാലോചനയായിരിക്കാം അത്."

മയ്ക രഹസ്യങ്ങള്

ഇരുപത്തി ഒന്ന്

ഗണേശന് കാര്ത്തികേയന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചിട്ട് ഇപ്പോള് ഏകദേശം മൂന്നുമാസം പിന്നിട്ടിരുന്നു. അല്പം മുടന്തുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും പഞ്ചവടിയിലേക്കു മടങ്ങാറായെന്ന് ചിന്ത അവനില് തുടങ്ങി. അവന് ബോധം വീണ്ടെടുത്തിട്ട് ഒരു മാസം പിന്നിട്ടിരുന്നു. ഓരോ ഉണര്ച്ചയുടെ നിമിഷവും തന്റെ അമ്മയുടെ ഹൃദയവേദന അവനനുഭവപ്പെട്ടിരുന്നു. ശിവനും സതിയും തമ്മിലുള്ള വൈരം അവന് സഹിക്കാന് പറ്റാത്തതായിരുന്നു. ഗണേശന് അറിയാന് കഴിഞ്ഞിടത്തോളം അതിനുള്ള ഏക പരിഹാരം അവന് അവിടെനിന്ന് പോവുകയെന്നതായിരുന്നു.

"നമുക്ക് നാളെ പോകാം, ചെറിയമ്മേ' ഗണേശന് പറഞ്ഞു.

"നീ അമ്മയോടു പറഞ്ഞോ?" കാളി ചോദിച്ചു.

"അമ്മയ്ക്ക് ഞാനിവിടെ ഒരു കുറിപ്പെഴുതിവെക്കാമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു."

കാളി കണ്ണുകള് അടച്ചു

. "എന്നെ വിട്ടേ തീരുവെങ്കിലും അവരെന്നെ പറഞ്ഞയക്കുകയില്ല." കാളി നെടുവീര്പ്പിട്ടു. "അപ്പോള് നീ അമ്മയെ അങ്ങ് വിസ്മരിച്ചുകളയാന് പോകുന്നു."

ഗണേശന് സങ്കടത്തോടെ പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഒരു ജീവിതകാലം മുഴുവന് ഓര്ത്തുവെക്കാവുന്നത്ര സ്നേഹവാത്സല്യങ്ങള് ഒരു മാസം കൊണ്ട് അമ്മ എനിക്കു തന്നു കഴിഞ്ഞു. എനിക്കതിന്റെ ഓർമ്മയില് ജീവിക്കാം. പക്ഷേ, നീലകണ്ഠനെക്കുടാതെ അമ്മയ്ക്ക് ജീവിക്കാനാവില്ല."

— \$@ \$ A \$ B

പരിഭ്രമിച്ചുപോയ ശിവന് അതിഥിഗ്വനെ സ്വീകരിക്കുവാനായി എഴുന്നേറ്റു. കാശി രാജാവ് മുന്പൊരിക്കലും ബ്രംഗന്മാരുടെ താവളത്തിലേക്ക് പ്രവേശിച്ചിരുന്നില്ല. നീലകണ്ഠനെ കാണുന്നതിനുവേണ്ടി അദ്ദേഹം പുറത്ത് കാത്തുനില്ക്കുകയായിരുന്നു പതിവ്.

"മഹാരാജന്, എന്താണ് ഇത്ര അടിയന്തിരമായ വിഷയം?"

"പ്രഭോ, ചക്രവര്ത്തി ദക്ഷന് കാശിയിലേക്കു

വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണെന്ന് അറിയിപ്പു കിട്ടിയിരിക്കുന്നു."

ശിവന്റെ മുഖം മങ്ങി. "ഇത്രയ്ക്ക് അടിയന്തിരമായ ആവശ്യം എന്താണെന്ന് എനിക്കു മനസ്സിലാവുന്നില്ല. ഇന്നാണ് അറിയിപ്പു കിട്ടിയിട്ടുള്ളതെങ്കില് ചക്രവര്ത്തി ഇവിടെ എത്തിച്ചേരുവാന് രണ്ടു മൂന്നുമാസം എടുക്കും."

"ഇല്ല, സ്വാമി. അദ്ദേഹം ഇന്നുതന്നെ എത്തും. ഏതാനും നാഴികക്കുള്ളില് ഒരു മുന്കൂര് സംഘം ഇവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ട്."

്ഞാന് വരാം" ശിവന് പറഞ്ഞു "ദയവായി അങ്ങ് ഇവിടെ ഉറപ്പായും ഉണ്ടായിരിക്കണം. അങ്ങയുടെ കൊട്ടാര ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാര്ക്കൊപ്പം നിന്നുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെ സ്വീകരിക്കുവാന് എനിക്കു സാധിക്കുകയില്ല."

അത് പതിവുള്ള കാര്യമല്ല. അതിഥിഗ്വന് മുഖം വീര്പ്പിച്ചു. എന്നാല് ശിവന്റെ അസാധാരണമായ ആ ആവശ്യത്തെ അയാള് ചോദ്യം ചെയ്തില്ല. ആ ഉത്തരവുകള് നടപ്പാക്കുന്നതിനായി അയാള് അവിടെ നിന്നിറങ്ങി.

"നന്തി, പർവ്വതേശ്വരനോടും ഭഗീരഥനോടും വരണമെന്നഭ്യര്ത്ഥിച്ച് അറിയിപ്പു കൊടുത്തു കാണും" ശിവന് പറഞ്ഞു "ഉടന്തന്നെ അവര് കൊട്ടാരത്തില് വരാന് പാടില്ലെന്നാണ് എന്റെ ആഗ്രഹം എന്ന് അവരെ ഒന്നറിയിക്കാമോ. ചക്രവര്ത്തിക്ക് ആചാരപരമായ വരവേല്പ് നമുക്ക് കുറച്ചു കഴിഞ്ഞ് നല്കാം."

"ശരി പ്രഭോ" അഭിവാദ്യം ചെയ്തശേഷം നന്തി അവിടെ നിന്ന് ഇറങ്ങി. വീരഭദ്രന് ശിവനോട് മന്ത്രിച്ചു "അദ്ദേഹത്തിനറിയാമെന്നാണോ താങ്കള് വിചാരിക്കുന്നത്?"

"അല്ല്. അദ്ദേഹത്തിനെക്കുറിച്ചുള്ള എന്റെ അറിവ് വെച്ച്, കാളിയും ഗണേശനും ഇവിടെ ഉണ്ടെന്നറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കില് അദ്ദേഹം ഇങ്ങോട്ടു പുറപ്പെടുകയില്ലായിരുന്നു. രാജകീയ പെരുമാറ്റച്ചട്ടങ്ങള്ക്കൊന്നും കാത്തുനില്ക്കാതെ തിടുക്കപ്പെട്ടാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ വരവ്. അതൊരു പിതാവിന്റെ പ്രവൃത്തിയാണ്, അല്ലാതെ ചക്രവര്ത്തിയുടെ പ്രവൃത്തിയല്ല. അദ്ദേഹത്തിന് സതിയേയും കാര്ത്തികേയനേയും കാണാതിരിക്കാന് കഴിയുന്നുണ്ടാവില്ല."

"താങ്കളെന്താണാഗ്രഹിക്കുന്നത്? അത് വിട്ടുകളയുന്നോ അതോ സത്യമറിയാന് ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോ?"

"ഒരുവിധത്തിലും ഞാനത് വിട്ടുകളയുകയില്ല. എനിക്ക് സത്യമറിയാന് ആഗ്രഹമുണ്ട്."

വീരഭദ്രന് തലയാട്ടി.

"സതിയുടെ കാര്യം കണക്കിലെടുക്കുമ്പോള്" ശിവന് പറഞ്ഞു "എന്റെ സംശയങ്ങള് തെറ്റായിരിക്കേണമേ എന്നാണെന്റെ ആഗ്രഹം. അദ്ദേഹത്തിന് യാതൊന്നും അറിയില്ല. മയ്കയുടെ ഭരണാധികാരികള് നിയമം അനുസരിച്ചതിനാല് സംഭവിച്ചതാണീ കാര്യങ്ങള്."

"പക്ഷേ, താങ്കള് വിചാരിച്ചതാണ് ശരിയെന്ന് താങ്കള് ഭയക്കുന്നുവോ?" വീരഭദ്രന് ചോദിച്ചു.

"അതെ."

"അന്ന് യഥാര്ത്ഥത്തില് സംഭവിച്ചതെന്താണെന്ന് നമുക്കെങ്ങനെ അറിയാന് സാധിക്കുമെന്നതിനെക്കുറിച്ച് വല്ല ധാരണയുമുണ്ടോ?"

"ഏറ്റുമുട്ടുക. അപ്രതീക്ഷിതമായി പിടികൂടുക. അതിന് ഏറ്റവും അനുയോജ്യമായ സമയമാണിത്."

വീരഭദ്രന് മുഖം ചുളിച്ചു.

"അപ്രതീക്ഷിതമായി കാളിയേയും ഗണേശനേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പില് കൊണ്ടുവരിക. ബാക്കിയെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖഭാവത്തില്നിന്ന് മനസ്സിലാക്കാം."

— \$@J\$\$ —

"ചക്രവര്ത്തിതിരുമനസ്സിന് ഇവിടെയെന്താ കാര്യം?" പർവ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു. "അദ്ദേഹത്തിന്റെ യാത്രയെക്കുറിച്ച് ആരും എന്നോടു പറഞ്ഞില്ല. കാശി രാജാവിന് ഇതെങ്ങനെ ചെയ്യാന് പറ്റും? ഇത് രാജ്യാന്തര പെരുമാറ്റച്ചട്ടത്തിന് വിരുദ്ധമല്ലേ?"

"ആര്ക്കും ഇതിനെക്കുറിച്ച് അറിയില്ലായിരുന്നു പ്രഭോ" നന്തി പറഞ്ഞു. "രാജാ അതിഥിഗ്വന് പോലും ഇതിനെക്കുറിച്ചറിയുന്നത് ഇപ്പോള് മാത്രമാണ്. മെലൂഹയില്നിന്ന് നേരത്തെ അറിയിപ്പൊന്നും വന്നിരുന്നില്ല."

പർവ്വതേശ്വരന് അമ്പരന്നു. മെലൂഹയിലെ നയതന്ത്രസംവിധാനത്തില് ഇത്തരം പാളിച്ചകള് കേട്ടുകേള്വിയില്ലായിരുന്നു.

ഭഗീരഥന് "എല്ലാ രാജാക്കന്മാരും ഒരുപോലെയാണ്."

ആചാരമര്യാദയും പെരുമാറ്റച്ചട്ടവുമില്ലെന്നു കാണിച്ച് തന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ ചക്രവര്ത്തിക്കുനേരെ എയ്തുവിട്ട ആ പരിഹാസത്തെ പർവ്വതേശ്വരന് അവഗണിച്ചു. അദ്ദേഹം നന്തിയോടു സംസാരിച്ചു "എന്തുകൊണ്ടാണ് നീലകണ്ഠ സ്വാമി പള്ളിയറയിലേക്ക് നമ്മളാരും ചെല്ലുന്നതിന് താല്പര്യം കാണിക്കാത്തത്?"

"എനിക്കത് പറയാന് കഴിയില്ല പ്രഭോ" നന്തി പ്രതിവചിച്ചു. "ഞാന് ഉത്തരവുകള് പാലിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്."

പർവ്വതേശ്വരന് തലയാട്ടി "ശരി. സ്വാമി നമ്മെ വിളിക്കുന്നതുവരെ നമുക്ക് പുറത്തു നില്ക്കാം."

— \$@ \$ A \$ B

"കാളിയെ നേരില് കാണിക്കുന്നതിന് ശിവന് പല കാരണങ്ങളുമുണ്ടാകാം. പക്ഷേ ഗണേശനെ എന്തിനുകാണിക്കണം? എന്താണിവിടെ നടക്കുന്നത്?" സതി മുഖം കോട്ടിക്കൊണ്ട് ചോദിച്ചു.

വീരഭദ്രന് ചുറ്റിപ്പോയി. ഗണേശന് മാത്രമല്ല കാളിയുടെ അറയില് ഉണ്ടായിരുന്നത്. സതിയും ഉണ്ടായിരുന്നു. ദക്ഷന് കാശിയിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നതിനാല് കാളിയേയും ഗണേശനേയും എത്രയും വേഗം കൊട്ടാരത്തിലെ പള്ളിയറയില് എത്തിക്കേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ നാഗപുത്രിയുടെയും നാഗപൗത്രന്റെയും സാന്നിദ്ധ്യത്തെക്കുറിച്ച് ദക്ഷന് അറിയാന് സാധ്യതയുണ്ടായിരുന്നു. സമയം വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ടതായിരുന്നു. അവരുടെ അപ്രതീക്ഷിത സമാഗമം നടക്കണമെങ്കില് അതിപ്പോള്ത്തന്നെ നടക്കണം. കാളിയേയും ഗണേശനേയും ശിവന് വിളിക്കുന്നുണ്ട് എന്ന കാര്യം വിളിച്ചു പറയുക മാത്രമേ വീരഭദ്രനു മാര്ഗ്ഗമുള്ളൂ.

"ദേവീ ഞാന് ഉത്തരവ് അനുസരിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്."

"ഉത്തരവ് അനുസരിക്കുക എന്നതുകൊണ്ട് അവിടെ നടക്കുന്നതൊന്നും താങ്കള്ക്ക് അറിയാന് പാടില്ലെന്ന് അര്ത്ഥമില്ലല്ലോ."

"അദ്ദേഹം അവര്ക്ക് എന്തോ കാണിച്ചുകൊടുക്കുവാന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു."

"ഭദ്രാ" സതി പറഞ്ഞു "എന്റെ ഭര്ത്താവ് നിന്റെ ഏറ്റവും അടുത്ത സുഹൃത്താണ്. എന്റെ ഏറ്റവും അടുത്ത കൂട്ടുകാരിയെയാണ് താങ്കള് വിവാഹം കഴിച്ചിട്ടുള്ളത്. താങ്കളെ എനിക്കറിയാം. താങ്കള്ക്ക് കൂടുതല് കാര്യങ്ങളറിയാം എന്ന് എനിക്കറിയാം. താങ്കളത് പറയുന്നതുവരെ എന്റെ മകനെ ഞാന് അങ്ങോട്ടു പറഞ്ഞയക്കുകയില്ല." സതിയുടെ കടുംപിടുത്തം കണ്ടപ്പോള് വീരഭദ്രന് തലകുലുക്കി. താല്ക്കാലികമായുള്ള അവരുടെ അകല്ച്ചക്കപ്പുറത്ത് സതിയിലേക്ക് ശിവനെ ആകര്ഷിച്ച കാര്യമെന്താണെന്ന് അയാള്ക്കറിയാം. "ദേവീ, ഭവതിയുടെ പിതാവ് ഇവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ട്."

സതിക്ക് ആശ്ചര്യം തോന്നി. പിതാവ് അപ്രതീക്ഷിതമായി എത്തിച്ചേര്ന്നതിനേക്കാളും കാളിയേയും ഗണേശനേയും ദക്ഷനെ കാണുവാനായി ശിവന് വിളിച്ചു വരുത്തിയതിലായിരുന്നു സതിക്ക് ഏറെ ആശ്ചര്യം.

എന്റെ അനിയത്തിയോടും മകനോടും അനീതി കാണിച്ചുവെന്ന് ഹൃദയത്തിനകത്ത് എവിടെയോ ഒരിടത്ത് ശിവന് യഥാര്ത്ഥത്തില് വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ട്.

"നീ പോകാനാഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടോ?" സതി കാളിയോടു ചോദിച്ചു. നാഗറാണി കണ്ണുകളിറുക്കിപ്പിടിച്ച്, വാളിന്റെ കൈപ്പിടിമേല് മുറുകെപ്പിടിച്ചു "ഉണ്ട്! ഒരു ശക്തിക്കും എന്നെ അകറ്റി നിര്ത്താനാവില്ല."

സതി മകന്റെ നേര്ക്കു തിരിഞ്ഞു. അവനൊരു ഏറ്റുമുട്ടല് ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. സത്യം പുറത്തുവരുവാന് അവന് ആഗ്രഹിച്ചില്ല. അമ്മയെ കൂടുതല് വേദനിപ്പിക്കുവാനും അവന് ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല. അവന് തലയാട്ടി.

കാളി അതിശയത്തോടെ ചോദിച്ചു "എന്തുകൊണ്ട്? നീ എന്തിനെയാണ് ഭയക്കുന്നത്?"

''ഞാനിത് ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല, ചെറിയ'മ്മേ' ഗണേശന് പ്രതിവചിച്ചു.

"പക്ഷേ, ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു" സതി പറഞ്ഞു "തൊണ്ണൂറുവര്ഷമായി നിന്റെ അസ്തിത്വം എന്നില്നിന്നു മറച്ചുപിടിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നു."

''പക്ഷേ, അതായിരുന്നു നിയമം, അമ്മേ' ഗണേശന് പറഞ്ഞു.

"അല്ല. നാഗക്കുട്ടികള്ക്ക് മെലൂഹയില് ജീവിക്കാന് കഴിയില്ല എന്നാണ് നിയമം. ഒരമ്മയില്നിന്ന് സത്യം മറച്ചു പിടിക്കുന്നത് നിയമത്തിന്റെ ഭാഗമല്ല. എനിക്കതറിയുമായിരുന്നെങ്കില് ഞാന് നിന്നോടൊപ്പം മെലൂഹ വിട്ടുപോകുമായിരുന്നു."

"നിയമങ്ങള് ലംഘിച്ചിരുന്നുവെങ്കില് തന്നെ അത് ഭൂതകാലത്തായിരുന്നു. ദയവായി അമ്മ അത് മറന്നു കളയൂ."

"ഞാന് മറക്കില്ല. എനിക്കതിനു സാധിക്കുകയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന് എത്രത്തോളം അറിയാമായിരുന്നുവെന്നറിയാന് എനിക്കാഗ്രഹമുണ്ട്. ഇനി അദ്ദേഹത്തിന് അതറിയാമായിരുന്നുവെങ്കില് എന്തിനദ്ദേഹം കള്ളം പറഞ്ഞു? സ്വന്തം പേര് സംരക്ഷിക്കുവാനോ? അങ്ങനെവന്നാല് ആര്ക്കും താന് നാഗന്മാരുടെ ജനയിതാവാണെന്ന് പറയാന് കഴിയില്ല എന്ന് വിചാരിച്ചാണോ? അതുകൊണ്ട് ഭരണം തുടരുവാന് കഴിയുമെന്നു കരുതിയാണോ?"

"അമ്മേ ഇതുകൊണ്ടൊന്നും ഒരു കാര്യവുമുണ്ടാകാന് പോകുന്നില്ല' ഗണേശന് പറഞ്ഞു.

കാളി ചിരിക്കുവാന് തുടങ്ങി. ഗണേശന് ഈര്ഷ്യയോടെ അവളെ തിരിഞ്ഞുനോക്കി.

"സതിയെ എതിരിടാനായി ഭാരതത്തിലങ്ങോളമിങ്ങോളം നീ പാഞ്ഞു നടന്നപ്പോള് ഇക്കാര്യം ഞാന് നിന്നോടു പറഞ്ഞതാണ്" കാളി പറഞ്ഞു. "എന്നിട്ട് നീ എന്താ പറഞ്ഞത്? നിനക്ക് ഉത്തരങ്ങള് വേണമെന്ന്. അമ്മയുമായുള്ള നിന്റെ ബന്ധത്തിന്റെ സത്യാവസ്ഥ അറിയാതെ നിനക്ക് സമാധാനമുണ്ടാവില്ലെന്ന്. അത് നിന്നെ പൂര്ണ്ണമാക്കുമെന്ന്. പിന്നെന്താണ് നിന്റെ അമ്മ അവളുടെ പിതാവില്നിന്ന് അങ്ങനെയൊരു ഉത്തരം പ്രതീക്ഷിക്കുന്നതില് തെറ്റുള്ളത്?"

"പക്ഷേ, ഇത് പൂര്ണ്ണതയല്ല ചെറിയമ്മേ'' ഗണേശന് പറഞ്ഞു. "ഇത് ഏറ്റുമുട്ടലും വേദനയുമാണ്."

"പൂര്ണ്ണത പൂര്ണ്ണതയാണ് കുട്ടീ" കാളി പറഞ്ഞു. "ചിലപ്പോള് പൂര്ണ്ണത സന്തോഷം നല്കുന്നു, ചിലപ്പോള് വേദന നല്കുന്നു. നിന്റെ അമ്മയ്ക്ക് അത് ചെയ്യുന്നതിനുള്ള അവകാശമുണ്ട്" അങ്ങനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് കാളി സതിയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞു "ജ്യേഷ്ഠത്തി, ഇത് ചെയ്യണമെന്ന കാര്യത്തില് തീര്ച്ചയുണ്ടോ?"

"എനിക്ക് ഉത്തരങ്ങള് വേണം" സതി പറഞ്ഞു.

വീരഭദ്രന് ശ്വാസം കഴിച്ചു "ദേവീ, ശിവന് റാണി കാളിയോടും ഗണേശസ്വാമിയോടും മാത്രമാണ് അവിടേക്ക് ചെല്ലുവാന് കല്പിച്ചിട്ടുള്ളത്. ദേവിയോട് ചെല്ലുവാന് പറഞ്ഞിട്ടില്ല."

"ഞാനും വരുന്നു ഭദ്രാ" സതി പറഞ്ഞു "ഞാന് ചെല്ലണം എന്ന കാര്യം നിനക്ക് നന്നായി അറിയാം."

വീരഭദ്രന് താഴേക്കു നോക്കി നിന്നു. സതി പറഞ്ഞത് ശരിയായിരുന്നു. അവള്ക്കവിടെ ചെല്ലുവാനുള്ള അവകാശമുണ്ടായിരുന്നു.

"അമ്മേ..." ഗണേശന് മന്ത്രിച്ചു.

"ഗണേശന്, ഞാന് പോവുകയാണ്" സതി ഉറപ്പിച്ചു പറഞ്ഞു "നിനക്ക് എന്റെ കൂടെ വരികയോ വരാതിരിക്കുകയോ ചെയ്യാം. അത് നിന്റെ ഇഷ്ടം. പക്ഷേ, നിനക്കെന്നെ തടയാനാവില്ല."

ജനപ്രഭു, ദീര്ഘശ്വാസമെടുത്ത് അംഗവസ്ത്രം ചുമലിലേക്കു വലിച്ചിട്ടുകൊണ്ടു പറഞ്ഞു "വീരവീരഭദ്രാ ഞങ്ങളെ നയിച്ചാലും."

— ★@J�� —

"മഹാരാജന് അങ്ങയെ കാണാനിടയായതില് അദ്ഭുതം നിറഞ്ഞ ആഹ്ലാദം തോന്നുന്നു" ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവര്ത്തിക്കുമുന്നില് ശിരസ്സു നമിച്ചുകൊണ്ട് അതിഥിഗ്വന് പറഞ്ഞു.

പ്രധാന അറയിലേക്കുള്ള ഉപശാലയിലേക്കു കടക്കുന്നതിനിടയില് ദക്ഷന് തലയാട്ടി "ഇതെന്റെ സാമ്രാജ്യമാണതിഥിഗ്വന്. ഒന്നോ രണ്ടോ തവണ അപ്രതീക്ഷിതമായി ഇവിടെ വരുവാന് എനിക്കധികാരമുണ്ടെന്ന് ഞാന് കരുതുന്നു!"

അതിഥിഗ്വന് പുഞ്ചിരിച്ചു. ദക്ഷന്റെ തൊട്ടുപുറകിലായി പത്നി വീരിണിയുമുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെ തൊട്ടുപുറകിലായി അരിഷ്ടനേമി പോരാളികളായ മായാശ്രേണിക്കും വിദ്യുന്മാലിയുമുണ്ടായിരുന്നു. പർവ്വതേശ്വരന്റെ അസാന്നിദ്ധ്യം സ്വദീപിലുണ്ടായതോടെ മെലൂഹന്സൈന്യത്തിന്റെ താല്ക്കാലിക സേനാപതിയായി മായാശ്രേണിക്ക് നിയമിക്കപ്പെട്ടു.

സിംഹാസനമുറിയില് പ്രവേശിച്ചപ്പോള് പതിവായി ഹാജരുണ്ടാകാറുള്ള രാജകുടുംബാംഗങ്ങളേയും ഉദ്യോഗസ്ഥരേയും കാണാഞ്ഞ് ദക്ഷന് അതിശയിച്ചു. ശിവനും നന്തിയും മാത്രമാണ് അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നത്. നന്തി ഉടന്തന്നെ നെഞ്ചില് മുഷ്ടി ചുരുട്ടി അടിച്ചു താണു വണങ്ങി ചക്രവര്ത്തിയെ അഭിവാദ്യം ചെയ്തു. നന്തിയോട് ദക്ഷന് സൗഹൃദത്തോടെ പുഞ്ചിരിച്ചു.

കൈകൂപ്പി നമസ്തേ പറഞ്ഞ് ശിവന് അവിടെത്തന്നെ ഇരുന്നു. "മഹാരാജാവേ കാശിയിലേക്ക് സ്വാഗതം."

ദക്ഷന്റെ പുഞ്ചിരി മാഞ്ഞു. മുഴുവന് ഭാരതത്തിന്റെയും ചക്രവര്ത്തിയായിരുന്നു ദക്ഷന്. ആദരവ് അര്ഹിച്ചിരുന്നു അദ്ദേഹം. ശിവന് നീലകണ്ഠനായിരുന്നുവെങ്കിലും രാജകീയ ആചാരമനുസരിച്ച് ചക്രവര്ത്തിക്കുമുന്നില് അവന് എഴുന്നേറ്റ് നില്ക്കണമായിരുന്നു. മുന്പെല്ലാം ശിവന് അങ്ങനെത്തന്നെയാണ് ചെയ്തിരുന്നത്. ഇത് അപമാനമായിരുന്നു.

"സുഖം തന്നെയല്ലേ ജാമാതാവേ?" തന്റെ രോഷം അടക്കിവെച്ചുകൊണ്ട് ദക്ഷന് ചോദിച്ചു.

"സുഖം തന്നെ മഹാരാജന്. അങ്ങെന്താണ് എന്റെ അടുത്ത് വന്നിരിക്കാത്തത്?"

ദക്ഷന് ഇരുന്നു. വീരിണിയും അതിഥിഗ്വനും ഇരുന്നു.

"ഇത്രയും ശബ്ദായമാനമായ നഗരത്തിലെ ഈ കൊട്ടാരത്തില് ഇത്രയും ശാന്തത അനുഭവപ്പെടുത്താന് താങ്കള്ക്കു കഴിഞ്ഞതായി ഞാന് കാണുന്നു." ദക്ഷന് അതിഥിഗ്വനോടു പറഞ്ഞു.

അതിഥിഗ്വന് പുഞ്ചിരിച്ചു "അല്ല, പ്രഭോ അത്..."

"ഇടയ്ക്കു കയറി സംസാരിക്കുന്നതിന് എന്നോടു ക്ഷമിക്കണം പ്രഭോ" അതിഥിഗ്വനോട് ക്ഷമാപണം പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ശിവന് ദക്ഷന്റെ നേരെ തിരിഞ്ഞു. "താങ്കളുടെ മക്കളെ സ്വകാര്യമായി കാണുന്നതായിരിക്കും നല്ലതെന്ന് എനിക്കു തോന്നി."

"നീലകണ്ഠ സ്വാമീ, എവിടെ അവര്?" ജിജ്ഞാസയോടെ വീരിണി ചോദിച്ചു. അപ്പോള് വീരഭദ്രന് കടന്നുവന്നു. അയാളുടെ പുറകെ സതി കടന്നുവന്നു.

"എന്റെ കുഞ്ഞേ" ശിവന്റെ അവഗണന മറന്നുകൊണ്ട് ദക്ഷന് പുഞ്ചിരിതൂകിക്കൊണ്ട് സതിയെ വിളിച്ചു "നീയെന്തേ എന്റെ പൗത്രനെക്കൂടി കൊണ്ടുവരാതിരുന്നത്?"

"ഞാന് കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്." സതി പറഞ്ഞു.

ഗണേശന് ആ മുറിയിലേക്കു കടന്നുവന്നു. അവന്റെ പിന്നില് കാളിയുമുണ്ടായിരുന്നു.

ശിവന് ദക്ഷന്റെ മുഖത്തേക്കുതന്നെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. തിരിച്ചറിവ് പ്രകടമാക്കിക്കൊണ്ട് മെലൂഹയുടെ ചക്രവര്ത്തിയുടെ കണ്ണുകള് വിടര്ന്നു വികസിച്ചു. നടുക്കം കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖം വിവര്ണമായി. അദ്ദേഹത്തിനറിയാം

ബുദ്ധിമുട്ടി ശ്വാസം വിഴുങ്ങി, ദക്ഷന് നിവര്ന്നിരുന്നു.

അദ്ദേഹം എന്തോ ഭയക്കുന്നു. അദ്ദേഹം എന്തോ മറച്ചുപിടിക്കുന്നുണ്ട്. വീരിണിയുടെ ഭാവപ്രകടനവും ശിവന് ശ്രദ്ധിച്ചു. കടുത്ത ദുഃഖം.

പുരികങ്ങള് ഒന്നിച്ചു ചേര്ന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ചുണ്ടുകള് പതിയെ തുറന്ന് ഒരു പുഞ്ചിരി പൊട്ടിവിരിയാന് പാടുപെട്ടു. അവരുടെ കണ്ണുകള് ഈറനണിഞ്ഞു.

അവര്ക്കും അറിയാം. വീരിണി അവരെ സ്നേഹിക്കുന്നുമുണ്ട്.

അതിഥിഗ്വന്റെ നേരെ ദക്ഷന് പൊട്ടിത്തെറിച്ചു "കാശിരാജന്, നിങ്ങള്ക്കെങ്ങനെ തീവ്രവാദികളുമായി സഹവസിക്കുവാന് ധൈര്യമുണ്ടായി?"

"അവര് തീവ്രവാദികളല്ല" സതി പറഞ്ഞു "തീവ്രവാദികള് നിഷ്കളങ്കരെ കൊല്ലുന്നു. കാളിയും ഗണേശനും ഒരിക്കലും അത് ചെയ്തിട്ടില്ല."

"സതി കാശി രാജാവിനു വേണ്ടിയാണോ സംസാരിക്കുന്നത്?"

"അദ്ദേഹത്തിനോട് സംസാരിക്കേണ്ട പിതാവേ" സതി പറഞ്ഞു "എന്നോടു സംസാരിക്കൂ."

"എന്തിന്?" ഗണേശനേയും കാളിയേയും ചൂണ്ടി ദക്ഷന് ചോദിച്ചു "ഇവരുമായി നിനക്കെന്താ ബന്ധം?"

"അവരുടെ സ്ഥാനം എനിക്കൊപ്പമാണ്. എന്നും എനിക്കൊപ്പം തന്നെ ആകേണ്ടതായിരുന്നു." "എന്ത്? ഈ കുടില നാഗന്മാര്ക്ക് ഒരേയൊരു ഇടമേയുള്ളൂ. നർമ്മദയുടെ തെക്കുഭാഗം! സപ്തസിന്ധുവില് പ്രവേശിക്കുവാന് അവര്ക്ക് അനുവാദമില്ല."

"എന്റെ സഹോദരിയും മകനും കുടിലജീവികളല്ല. അവര് എന്റെ രക്തത്തില് പിറന്നവരാണ്! അങ്ങയുടെ രക്തമാണ്."

ദക്ഷന് സതിയുടെ അടുത്തേക്ക് ഒരടികൂടി നീങ്ങിനിന്നു. "സഹോദരി! മകന്! എന്തൊരസംബന്ധം? ഈ വൃത്തികെട്ട സ്ത്രീ പറയുന്ന അസംബന്ധങ്ങളൊന്നും നീ വിശ്വസിക്കരുത്. തീര്ച്ചയായും അവരെന്നെ വെറുക്കുന്നു. എന്നെ അപകീര്ത്തിപ്പെടുത്തുവാനുള്ള എന്തുകാര്യവും അവര് പറയും. ഞാന് അവരുടെ പ്രഖ്യാപിത ശത്രുവാണ്. ഞാന് മെലൂഹയുടെ ഭരണാധികാരിയാണ്! അവരെ നശിപ്പിക്കുവാന് പ്രതിജ്ഞയെടുത്ത ആള്!"

കാളി വാള്പ്പിടിയിലേക്കു കൈ നീട്ടി "ഞാന് നിന്നെ അഗ്നിപരീക്ഷയിലൂടെ വെല്ലുവിളിക്കാനുള്ള അവസ്ഥയിലാണ് നില്ക്കുന്നത്, വൃത്തികെട്ടവനെ!"

"നിനക്ക് നാണമില്ലേ?" ദക്ഷന് കാളിയോട് അലറി. "സ്നേഹമയനായ ഒരു പിതാവിനും മകള്ക്കുമിടയിലെ ബന്ധത്തില് മാലിന്യം കലര്ത്തുന്നതിനുപകരം നീ ചെന്ന് നിന്റെ മുന്ജന്മ പാപത്തിന് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യ്! എന്നെക്കുറിച്ച് നീ എന്തൊക്കെ നുണകളാണ് അവളോടു പറഞ്ഞു കൊടുത്തിട്ടുള്ളത്?"

"അവര് ഒരു വാക്കുപോലും എന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടില്ല അച്ഛാ," സതി പറഞ്ഞു "പക്ഷേ, അവരുടെ അസ്തിത്വം അങ്ങയെക്കുറിച്ച് ഒരുപാടു കാര്യങ്ങള് പറയുന്നു."

"അത് ഞാന് മൂലമല്ല. നിന്റെ അമ്മ മൂലമാണ് അവരുടെ അസ്തിത്വമുണ്ടായത്. അവളുടെ മുന്ജന്മപാപം മൂലമാണിത് സംഭവിച്ചത്. ഇവള്ക്ക് മുന്പ് ഒരിക്കലും നമ്മുടെ കുടുംബത്തില് നാഗജന്മങ്ങളുണ്ടായിട്ടില്ല."

അമ്പരപ്പുകൊണ്ട് സതി വല്ലാതായി. ജീവിതത്തിലാദ്യമായി തന്റെ പിതാവ് എത്രത്തോളം തരം താഴുന്നുവെന്ന് അവള് നേരിട്ടു കാണുകയായിരുന്നു.

വീരിണി ദക്ഷനെ തുറിച്ചുനോക്കുകയായിരുന്നു. നിശ്ശബ്ദമായ ക്രോധം അവളുടെ കണ്ണുകളില് കുമിഞ്ഞു കൂടിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"ഇത് മുന്ജന്മങ്ങളുടെ കാര്യമല്ല, അച്ഛാ" സതി പറഞ്ഞു "ഇത് ഈ ജന്മത്തെക്കുറിച്ചാണ്. താങ്കള്ക്കിതറിയാമായിരുന്നു. എന്നിട്ടും എന്നോടിത് പറഞ്ഞില്ല."

"ഞാന് നിന്റെ പിതാവാണ്. ജീവിതകാലമത്രയും ഞാന് നിന്നെ സ്നേഹിച്ചു. നിനക്കു വേണ്ടിയാണ് ഞാനീ ലോകത്തോട് പോരാടിയത്. നീ എന്നെ വിശ്വസിക്കുന്നോ അതോ ഏതെങ്കിലും വിരൂപജന്തുക്കളെ വിശ്വസിക്കുമോ?"

"അവര് വീരൂപ ജന്മങ്ങളല്ല! അവര് എന്റെ കുടുംബമാണ്!"

"ഇവരെ നിന്റെ കുടുംബബന്ധുക്കളായി കണക്കാക്കുവാനാണോ നിന്റെ മോഹം? നിന്നോട് കള്ളം പറയുന്നവരെ? നിന്നെ നിന്റെ പിതാവിനു വിരുദ്ധമായി നിര്ത്തുന്നവരെ?"

"അവര് ഒരിക്കലും എന്നോട് നുണ പറഞ്ഞിട്ടില്ല!" സതി പറഞ്ഞു. "അങ്ങ് നുണ പറഞ്ഞു."

"ഇല്ല, ഞാന് പറഞ്ഞിട്ടില്ല."

വലിയൊരു നെടുവീര്പ്പുതിര്ത്ത് നിയന്ത്രണം വീണ്ടെടുക്കുവാന് ബുദ്ധിമുട്ടുന്നതുപോലെ ദക്ഷന് മച്ചിലേക്കു നോക്കി. പിന്നെ സതിയെ രൂക്ഷമായി നോക്കി "നീ എന്താ മനസ്സിലാക്കാത്തത്? നിന്റെ നന്മക്കുവേണ്ടിയാണ് ഞാന് നുണ പറഞ്ഞത്. ഒരു നാഗന്റെ മാതാവാണെന്ന് പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കില് നിന്റെ അവസ്ഥ എന്തായിരിക്കുമെന്ന് നിനക്കറിയാമോ?"

"ഞാനെന്റെ മകന്റെ ഒപ്പമായിരിക്കും."

"എന്തൊരസംബന്ധം. നീ എന്തു ചെയ്യുമായിരുന്നു? പഞ്ചവടിയില് താമസിക്കുമായിരുന്നോ?"

"അതെ"

"നീ എന്റെ മകളാണ്" ദക്ഷന് അലറി "മറ്റെന്തിനേക്കാളും ഞാന് നിന്നെ സ്നേഹിച്ചു. പഞ്ചവടിയില് പോയി കഷ്ടപ്പാടനുഭവിക്കുവാന് ഞാന് നിന്നെ ഒരിക്കലും അനുവദിക്കുകയില്ലായിരുന്നു."

"അത് താങ്കളല്ലല്ലോ തീരുമാനിക്കേണ്ടത്."

അസ്വസ്ഥനായ ദക്ഷന് ശിവന്റെ നേരെ തിരിഞ്ഞു "അവള്ക്ക് സല്ബുദ്ധിയുപദേശിച്ചുകൊടുക്കൂ നീലകണ്ഠസ്വാമീ!"

ശിവന്റെ കണ്ണുകള് ഇടുങ്ങി. വഞ്ചനയുടെ ഈ വല എത്രത്തോളം പടര്ന്നിരിക്കുന്നു എന്നായിരുന്നു ശിവന് അറിയേണ്ടിയിരുന്നത്. "ചന്ദന്ധ്വജിനെ അങ്ങ് കൊല്ലിക്കുകയായിരുന്നുവോ, മഹാരാജന്?"

ദക്ഷന്റെ മുഖം വിളറി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്ത് ഭയം നിറഞ്ഞുനിന്നു. സതിയെ രോഷത്തോടെ നോക്കിയ ദക്ഷന് പിന്നെ പെട്ടെന്ന് ശിവനു നേരെ തിരിഞ്ഞു.

ഈശ്വരാ! അയാളത് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്!

സതി ഞെട്ടിത്തരിച്ചുപോയി. അവള് നിശ്ശബ്ദയായി. കാളിയും ഗണേശനും ആശ്ചര്യഭരിതരായി കാണപ്പെട്ടില്ല.

ദക്ഷന് തല്ക്ഷണം നിയന്ത്രണം വീണ്ടെടുത്തു. ദേഹം വിറച്ചു. ദക്ഷന് ശിവന്റെ നേരെ വിരല് ചൂണ്ടി.

"നിങ്ങളാണിത് ചെയ്തത്! നിങ്ങളാണിത് രൂപകല്പന ചെയ്തത്!" ശിവന് ശാന്തത കൈവിട്ടില്ല.

"നിങ്ങള് എന്റെ മകളെ എനിക്കെതിരായി തിരിച്ചു" ദക്ഷന് അലറി "ഭൃഗുമഹര്ഷി പറഞ്ഞത് ശരിയായിരുന്നു. ദുഷ്ടന്മാരായ വാസുദേവന്മാരാണ് നിന്നെ നിയന്ത്രിക്കുന്നത്."

ശിവന് ദക്ഷനെ ഉറ്റുനോക്കി. വാസ്തവത്തില് അയാളെ ആദ്യമായി കാണുന്നതുപോലെ.

ദക്ഷന് തിളച്ചു മറിഞ്ഞു "നീ എന്തായിരുന്നു? കാട്ടാളന്മാരുടെ നാട്ടില്നിന്നുവന്ന ഒരു ഗോത്രവര്ഗ്ഗക്കാരന് വിഡ്ഢി. ഞാന് നിന്നെ നീലകണ്ഠനാക്കി. ഞാന് നിനക്ക് അധികാരം തന്നു. ചന്ദ്രവംശികളെ മെലൂഹയുടെ നിയന്ത്രണത്തിലാക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയാണ് ഞാന് ആ അധികാരം നിനക്കു നല്കിയത്. ഭാരതത്തില് സമാധാനം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയായിരുന്നു അത്. ഞാന് നിനക്കു നല്കിയ ആ അധികാരമിപ്പോള് നീ എനിക്കെതിരെ ഉപയോഗിക്കുവാന് ധൈര്യപ്പെടുന്നുവോ?"

ശിവന് അപ്പോഴും നിസ്സംഗനായി തുടര്ന്നു. അത് ദക്ഷനെ കൂടുതല് വിഷം തുപ്പുവാന് പ്രേരിപ്പിച്ചു.

"ഞാനാണ് നിന്നെ നീയാ്ക്കിയത്. നിന്നെ നശിപ്പിക്കുവാനും എനിക്കു കഴിയും."

ദക്ഷന് കത്തിയൂരിപ്പിടിച്ച് മുന്നോട്ടു ചാടി.

നന്തി ശിവന്റെ മുന്നില് ചാടിവീണ് പരിച കൊണ്ട് ആ വെട്ട് തടഞ്ഞു. മെലൂഹയില്നിന്നു ലഭിച്ച പരിശീലനം തന്റെ ഏകഛത്രാധിപനെതിരെ വാള് ഊരുവാന് അവനെ അനുവദിച്ചില്ല. കാളിക്കും ഗണേശനും, അങ്ങനെ മനസ്സാക്ഷിക്കുത്തൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവര് പൊടുന്നനെ വാള് ഊരി വായ്ത്തല ദക്ഷന്റെ നേര്ക്കു നീട്ടിപ്പിടിച്ചു. വിദ്യുന്മാലി വാള് ഊരുന്നതു കണ്ടയുടന് ഗണേശന് ശിവന്റെ മുന്നിലേക്കു ചാടിവീണു. രാജാവിനു വേണ്ടി ജീവന് കളഞ്ഞ് പോരാടുവാന് തയ്യാറുള്ള മായാശ്രേണിക്ക് അമ്പരപ്പുമൂലം ഒന്നും ചെയ്യാന് കഴിയാത്തവനായിപ്പോയി. അയാള്ക്ക് ശിവനോട് കടുത്ത ഭക്തിയുണ്ടായിരുന്നു. പിന്നെങ്ങനെ അയാള്ക്ക് നീലകണ്ഠനെതിരെ വാള് ഊരുവാന് സാധിക്കും?

"ശാന്തനാകൂ" ശിവന് കൈ ഉയര്ത്തിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

വിദ്യുന്മാലി അപ്പോഴും വാള് ഊരിപ്പിടിച്ചിരുന്നു. ദക്ഷന്റെ കത്തി താഴെ വീണിരുന്നു.

ശിവന് ഒരിക്കല്ക്കൂടി ആജ്ഞാപിച്ചു "നന്തി, ഗണേശന്, കാളി പിന്വാങ്ങുക!"

ശിവസൈനികര് വാള് താഴ്ത്തിയപ്പോള് വിദ്യുന്മാലിയും വാള് ഉറയിലിട്ടു. "തിരുമനസ്സേ" ശിവന് ദക്ഷനെ അഭിസംബോധന ചെയ്തു.

കണ്ണു നിറഞ്ഞിരുന്ന സതിയുടെ മുഖത്ത് ദക്ഷന്റെ കണ്ണുകള് പതിഞ്ഞു അവളുടെ വാള് പിതാവിന്റെ കഴുത്തില്നിന്ന് വിരല്പ്പാടകലെ ഉയര്ന്നുനിന്നു. ദക്ഷന്റെ മുഖത്ത് ചതിയുടെയും നഷ്ടങ്ങളുടെയും പാരവശ്യം നിറഞ്ഞു നിന്നു. അയാള് സ്നേഹിച്ചിരുന്ന ഒരേയൊരാള് സതിയായിരുന്നു.

"സതീ..." ശിവന് മന്ത്രിച്ചു "ദയവായി, വാള് താഴ്ത്ത്. അയാള് അതിനുപോലും യോഗ്യനല്ല."

സതിയുടെ വാള് ദക്ഷന്റെ കഴുത്തിലേക്ക് നീണ്ടു.

ശിവന് സാവധാനം മുന്നോട്ടു നടന്നു "സതി..."

അവളുടെ കൈകള്ക്ക് നേരിയ വിറയലുണ്ടായിരുന്നു. രോഷം അവളുടെ വാള്മുനയെ അപകടകരമാംവിധം ദക്ഷന്റെ കഴുത്തിനോട് ചേര്ത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ശിവന് പതിയെ അവളുടെ ചുമലില് തൊട്ടു "സതി, വാള് താഴെയിട്."

ശിവന്റെ സ്പര്ശം സതിയെ ഉച്ചസ്ഥായിയില്നിന്ന് സാധാരണനിലയിലേക്ക് മടക്കിക്കൊണ്ടുവന്നു. അവള് വാള് അല്പം താഴ്ത്തി. അവളുടെ കണ്ണുകള് ഇടുങ്ങി, ശ്വാസോച്ഛ്വാസം കനത്തു, ശരീരം വലിഞ്ഞു മുറുകി.

"നിങ്ങളുടെ ചോരയാണ് എന്റെ നാഡികളിലൂടെ ഒഴുകുന്നതെന്നോര്ക്കുമ്പോള് എനിക്കു ലജ്ജ തോന്നുന്നു" സതി പറഞ്ഞു. ദക്ഷന്റെ കവിളിലൂടെ കണ്ണീരൊഴുകുവാന് തുടങ്ങി.

"കടന്നുപോകൂ["] പല്ല് ഞെരിച്ചുകൊണ്ട് സതി മുറുമുറുത്തു. ദക്ഷന് മൃതനായതുപോലെ അനക്കമറ്റു നിന്നു. "കടന്നുപോ."

സതിയുടെ ഉച്ചത്തിലുള്ള ആക്രോശം കേട്ട് വീരിണി ഒന്നു ഞെട്ടി. ദേഷ്യവും സങ്കടവും കലര്ന്ന ഭാവത്തോടെ അവള് ദക്ഷന്റെ അടുത്തേക്ക് നടന്നു. "നടക്കൂ"

സംഭവങ്ങളുടെ ഗതിവിഗതികള് കണ്ട് ദക്ഷന് മരവിച്ച് നിന്നു.

"വരൂ" വീരിണി ഉച്ചത്തില് ആവര്ത്തിച്ചുകൊണ്ട് ഭര്ത്താവിന്റെ കൈ പിടിച്ചുവലിച്ചു. "മായാശ്രേണിക്ക്, വിദ്യുന്മാലി നമുക്കു പോകാം."

ഭാരതത്തിന്റെ ചക്രവര്ത്തിനി ഭര്ത്താവിനെ പുറത്തേക്കു വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയി.

സതി തകര്ന്നുപോയിരുന്നു. അവള് വാള് താഴെയിട്ടു. അവളുടെ കവിളിലൂടെ കണ്ണീര് അരുവിപോലെ ഒഴുകി. ഗണേശന് അവളുടെ അടുത്തേക്കു പാഞ്ഞെത്തി. പക്ഷേ, അവള് വീഴാനാഞ്ഞപ്പോള് ശിവന് അവളെ താങ്ങി. സതി നിയന്ത്രണം വിട്ട് തേങ്ങിക്കരഞ്ഞപ്പോള് ശിവനവളെ കൈകളില് എടുത്തുയര്ത്തി.

രണ്ട് വശങ്ങള്: ഒരേ നാണയം

ഇരുപത്തിരണ്ട്

"ആട്ടെ, നീ എന്താണാലോചിക്കുന്നത്?" കാളി ചോദിച്ചു. ഗണേശനും കാളിയും നാഗറാണിയുടെ താമസസ്ഥലത്തായിരുന്നു. അന്നു

രാവിലെ ആ നാടകത്തിന്റെ ചുരുളഴിഞ്ഞതിനുശേഷം ശിവന് സതിയെ അതിഥിഗ്വന്റെ കൊട്ടാരത്തില് അവര് താമസിച്ചിരുന്ന സ്ഥലത്തേക്കു കൊണ്ടുപോയി. ദക്ഷനും വീരിണിയും അകമ്പടിക്കാരും അപ്പോള്തന്നെ മെലൂഹയുടെ തലസ്ഥാനമായ ദേവഗിരിയിലേക്കു പോയി.

"ഇത് അപ്രതീക്ഷിതമായിരുന്നു" ചിന്താമഗ്നനായ ഗണേശന് നേരിയ പുഞ്ചിരിയോടെ പറഞ്ഞു.

കാളി കണ്ണുകളുയര്ത്തി "ചിലപ്പോള് നിന്റെ ആത്മസംയമനം വല്ലാതെ പ്രകോപിപ്പിക്കുന്ന വിധത്തിലുള്ളതാണ്."

ഗണേശന് പുഞ്ചിരിച്ചു. അപൂര്മായി കാണപ്പെടുന്ന ആ വിശാലമായ പുഞ്ചിരി, ചാഞ്ചാടുന്ന ഒരു ചെവിയില്നിന്നും മറ്റൊരു ചെവിവരെ നീണ്ടപ്പോള് സ്വതവേ പുറത്തേക്കുന്തി നില്ക്കുന്ന കൊമ്പ് അല്പം കൂടി പുറത്തേക്ക് നീണ്ടതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു.

"ഇപ്പോഴത്തെ ഈ മുഖമാണ് എനിക്കു കാണാന് കൂടുതല് ഇഷ്ടം." കാളി പറഞ്ഞു "സത്യം പറഞ്ഞാല് നീ സുന്ദരനാണ്."

ഗണേശന്റെ മുഖം വീണ്ടും ഗൗരവതരമായിമാറി. അവന് ഒരു പേപ്പിറസ് ചുരുള് ഉയര്ത്തിക്കാട്ടി. പഞ്ചവടിയില് നിന്നുള്ള ഒരു സന്ദേശം "ഞാന് ചിരിക്കുമായിരുന്നു, ചെറിയമ്മേ പക്ഷേ ഇതാണ് പ്രശ്നം."

"ഇപ്പോഴെന്താ?" മുഖം ചുളിച്ചുകൊണ്ട് കാളി ചോദിച്ചു.

"അത് പരാജയപ്പെട്ടു."

"വീണ്ടും?"

"അതെ, വീണ്ടും."

"പക്ഷേ ഞാന് വിചാരിച്ചത്...."

"നമ്മൾ തെറ്റായി ചിന്തിച്ചു, ചെറിയമ്മേ"

കാളി ശപിച്ചു. ഗണേശന് ചെറിയമ്മയെ തുറിച്ചു നോക്കി. അവരുടെ അസ്വസ്ഥത അവനു മനസ്സിലാക്കാന് കഴിഞ്ഞു. അവസാനപരിഹാരം വളരെ അടുത്തെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അതിന്റെ വിജയം അവരുടെ വിജയം പൂര്ണ്ണമാക്കുമായിരുന്നു. ഇപ്പോള്, അവര് ഇതുവരെ ചെയ്ത കാര്യങ്ങളെല്ലാം പാഴായിപ്പോകുന്നതിനുള്ള എല്ലാ സാധ്യതകളുമുണ്ടായിരുന്നു.

"നമ്മൾ ഒരിക്കല്ക്കൂടി ശ്രമിച്ചു നോക്കണോ?" കാളി ചോദിച്ചു.

"ചെറിയമ്മേ, അവസാനം നമ്മളാ സത്യം അംഗീകരിക്കേണ്ടി വരുമെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്. ഈ വഴി അതിന്റെ ഏറ്റവും അവസാനമാണ്. നമുക്കിനി വേറെ മാര്ഗ്ഗമില്ല. ആ രഹസ്യം വെളിപ്പെടുത്താനുള്ള സമയം ആഗതമായിരിക്കുന്നു."

"അതെ" കാളി പറഞ്ഞു "നീലകണ്ഠന് അതറിയണം."

"നീലകണ്ഠനോ?" ഇത്രയും ചെറിയ കാലയളവിനുള്ളില് ഇത്രക്കു വലിയൊരു മാറ്റം വന്നുവോ എന്ന ആശ്ചര്യത്തോടെ ഗണേശന് ചോദിച്ചു.

കാളി മുഖം ചുളിച്ചു.

"നിങ്ങള് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേര് പറഞ്ഞില്ല. നീലകണ്ഠന് എന്നാണ് പറഞ്ഞത്. നിങ്ങള് ആ ഐതിഹ്യത്തില് വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ടോ?"

കാളി പുഞ്ചിരി തൂകി "ഞാന് ഐതിഹ്യങ്ങളില് വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. ഇതുവരെ ഇല്ല. ഇനി വിശ്വസിക്കാനുമില്ല. പക്ഷേ, ഞാന് ശിവനില് വിശ്വസിക്കുന്നു."

ശിവനെപ്പോലൊരാളെ നല്കിക്കൊണ്ട് വിധി എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചിരുന്നുവെങ്കില് എന്റെ ജീവിതം എത്ര വ്യത്യസ്തമാകുമായിരുന്നു. സതിയെപ്പോലെ എന്റെ ജീവിതത്തിലെ സകല വിഷവും വലിച്ചൂറ്റിയെടുക്കപ്പെടുമായിരുന്നു. ഒരുപക്ഷേ, ഞാന് സന്തോഷവും ശാന്തിയും കണ്ടെത്തുമായിരുന്നു.

"അദ്ദേഹത്തിന് നമ്മൾ ആ രഹസ്യം കാട്ടിക്കൊടുക്കണം" കാളിയുടെ ചിന്തകളിലേക്ക് കടന്നുകയറിക്കൊണ്ട് ഗണേശന് പറഞ്ഞു.

"അദ്ദേഹത്തെ കാണിക്കുകയോ?"

"ഇവിടെവെച്ച് ഇപ്പോള്തന്നെ അത് ചെയ്യാന് കഴിയുമെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നില്ല. അദ്ദേഹം തന്നെ അതു കണ്ടെത്തട്ടെ."

"അദ്ദേഹത്തെ പഞ്ചവടിയിലേക്കു കൊണ്ടുപോകാന് നീ ആഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ടോ?"

"എന്തുകൊണ്ടില്ല" ഗണേശന് ചോദിച്ചു "നിങ്ങള്ക്കദ്ദേഹത്തെ വിശ്വാസമില്ലേ?"

"തീര്ച്ചയായും. ഞാന് അദ്ദേഹത്തെ വിശ്വസിക്കുന്നു. ജീവിതകാലം മുഴുവനും ഞാനദ്ദേഹത്തെ വിശ്വസിക്കുന്നു. പക്ഷേ അദ്ദേഹം ഒറ്റയ്ക്കു വരില്ലല്ലോ. അദ്ദേഹത്തിനൊപ്പം മറ്റുപലരും വരാനുണ്ട്. അവരെ കൂടെകൊണ്ടുപോയാല് അവര് പഞ്ചവടിയിലേക്കുള്ള വഴി കണ്ടുപിടിക്കും. അത് നമ്മുടെ പ്രതിരോധത്തെ ദുര്ബ്ബലമാക്കും."

"പർവ്വതേശ്വരനേയും ഭഗീരഥനേയും പോലുള്ള ആളുകളെ വിശ്വസിക്കാമെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത് ചെറിയമ്മേ അവര് ഒരിക്കലും നീലകണ്ഠന് എതിര് നില്ക്കുകയില്ല. അദ്ദേഹത്തിന് വേണ്ടി അവര് ജീവത്യാഗം ചെയ്യാന്പോലും തയ്യാറാണ്."

"ഞാന് ജീവിതത്തില് എന്തെങ്കിലും പാഠം പഠിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കില്" കാളി പറഞ്ഞു "അത് ഒരിക്കലും നമ്മുടെ വിശ്വാസത്തെ വളരെ നേര്പ്പിച്ച് വിശാലമാക്കരുത് എന്നും എല്ലാം പൂര്ണ്ണമായി വിശ്വസിക്കരുത് എന്നുമാണ്."

ഗ്ണേശന് മുഖം ചുളിച്ചു "അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുചരന്മാരെയെല്ലാം സംശയിക്കുകയാണെങ്കില് പിന്നെ പരശുരാമനെക്കുറിച്ചെന്താ പറയാനുള്ളത്? അദ്ദേഹത്തിന് അങ്ങോട്ടുള്ള വഴി അറിയാം. അദ്ദേഹത്തിന് നീലകണ്ഠനോടുള്ള ഭക്തിയെക്കുറിച്ച് ചെറിയമ്മക്കറിയാമല്ലോ."

"പരശുരാമനെ പഞ്ചവടിയിലേക്ക് കൊണ്ടുവരരുതെന്ന് ഞാന് പറഞ്ഞത് നിനക്കോർമ്മയുണ്ടാവും. പക്ഷേ, നീയത് കേട്ടില്ല." "അങ്ങനെയെങ്കില് ഇപ്പോഴെന്തു ചെയ്യും, ചെറിയമ്മേ?"

"അവരെ നമ്മൾ ബ്രംഗയിലൂടെ കൊണ്ടുപോകും. പഞ്ചവടിയില് എങ്ങനെ എത്തിച്ചേരാമെന്ന് അവര്ക്കു മനസ്സിലാവുമെങ്കിലും ചന്ദ്രകേതുവിന്റെ രാജ്യത്തുനിന്നുള്ള വഴിയേ അവര്ക്കു മനസ്സിലാവുകയുള്ളൂ. അവരുടെ രാജ്യത്തുനിന്ന് നേരിട്ട് ഒരിക്കലും നമ്മുടെ നാട്ടിലെത്തുവാന് അവര്ക്കു കഴിയില്ല. അങ്ങനെ നേരിട്ടുള്ള വഴിയിലൂടെ എത്താന് ഒന്നു ശ്രമിച്ചുനോക്കിയാല്ത്തന്നെ ദണ്ഡകാരണ്യം അവരെ ഭക്ഷിച്ചുകൊള്ളും. നമ്മുടെ സമ്മതമില്ലാതെ ആരെയും കടത്തിവിടുകയില്ല എന്ന കാര്യത്തില് നമുക്കു ബ്രംഗന്മാരെ വിശ്വസിക്കാം. പരശുരാമനുപോലും മറ്റൊരു വഴി അറിഞ്ഞുകൂടാ."

ഗണേശന് തലയാട്ടി. "അത് നല്ല ഉപായമാണ്."

— \$@ \$ A \$ —

"എടുത്തുചാടി ഒന്നും ചെയ്യാതിരുന്നതിന് ഞാന് ഈശ്വരനോട് നന്ദി പറയുന്നു. അല്ലെങ്കില് അതിന്റെ പേരില് എനിക്ക് പശ്ചാത്തപിക്കേണ്ടി വരുമായിരുന്നു" സതി പറഞ്ഞു.

മട്ടുപ്പാവില് ഇട്ടിട്ടുള്ള നീളന് കസേരയില് ഇരിക്കുകയായിരുന്നു ശിവന്. സതി അവന്റെ മടിയിലിരിപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവള് തന്റെ ശിരസ്സ് അവന്റെ പേശീദൃഢമായ നെഞ്ചില് ചായ്ച്ചു. അവളുടെ കണ്ണുകള് ചുവന്നു വീര്ത്തിരുന്നു. കാശി കൊട്ടാരത്തിന്റെ മുകള് നിലയില്നിന്ന് വിശ്വനാഥക്ഷേത്രം വ്യക്തമായി കാണാമായിരുന്നു. അതിനപ്പുറം മഹാനദി ഗംഗ ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"നിന്റെ രോഷത്തിന് ന്യായീകരണമുണ്ടായിരുന്നു, പ്രിയതമേ." സാവധാനം ശ്വാസം കഴിച്ചുകൊണ്ട് സതി ഭര്ത്താവിന്റെ മുഖത്തേക്ക് നോക്കി. "അങ്ങേക്ക് ദേഷ്യം വന്നില്ലേ? വാസ്തവത്തില് അദ്ദേഹം അങ്ങയെ വധിക്കുവാനാണ് ശ്രമിച്ചത്."

പത്നിയുടെ കണ്ണുകളിലേക്കുറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ട് ശിവന് അവളുടെ മുഖത്ത് തന്റെ കൈ ഓടിച്ചു. "നിന്റെ പിതാവിനോട് എനിക്കു രോഷം തോന്നിയത് അദ്ദേഹം നിന്നോടു ചെയ്ത പ്രവൃത്തി ഓര്ത്താണ്. അല്ലാതെ എനിക്കെതിരെ അദ്ദേഹം ചെയ്യാന് ശ്രമിച്ച കാര്യത്തിന്റെ പേരിലല്ല."

"പക്ഷേ, ആ വിദ്യുന്മാലിക്ക് താങ്കളുടെ നേര്ക്ക് വാള് ഊരുവാനുള്ള ധൈര്യം എങ്ങനെ കിട്ടി?" സതി മന്ത്രിച്ചു "ഈശ്വരകൃപ. ഗണേശന്..."

ഗണേശന്റെ പേരുച്ചരിച്ചത് ആ സന്ദര്ഭത്തിന്റെ നിറം കെടുത്തുമെന്ന് ഭയന്ന് സതി പൊടുന്നനെ വര്ത്തമാനം നിര്ത്തി.

ശിവന് അവളെ പതിയെ ഒന്നു ഞെക്കി "അവന് നിന്റെ മകനാണ്." ബൃഹസ്പതിയുടെ തിരോധാനത്തില് ശിവനനുഭവിച്ച കടുത്ത വേദന മനസ്സിലോര്ത്ത് സതിയുടെ ശരീരം മരവിച്ചു. സതി നിശ്ശബ്ദയായി.

സതിയുടെ മുഖം കൈകളിലെടുത്ത് ശിവന് അവളുടെ കണ്ണുകളിലേക്ക് ഉറ്റുനോക്കി. ''ഞാന് എത്ര കഠിനമായി ശ്രമിച്ചിട്ടും നിന്റെ ആത്മാവിന്റെ ഒരു ഭാഗത്തെപോലും വെറുക്കാന് എനിക്കു കഴിയുന്നില്ല.

കണ്ണില്നിന്ന് നിശ്ശബ്ദമായി മിഴിനീര്ത്തുള്ളികള് ഒഴുകിയിറങ്ങിയപ്പോള് ശിവന് നെടുവീര്പ്പിട്ടു. അവള് ശിവനെ ഇറുകെ പിടിച്ചു. പത്നിയെ ദേഹത്തോടു ചേര്ത്തു പിടിച്ചപ്പോള് ആ നിമിഷം പാഴാക്കുവാന് അവനു തോന്നിയില്ല. ഒരു കാര്യം അപ്പോഴും അവന്റെ മനസ്സില് കടംകഥയായി ശേഷിച്ചു. ആരാണീ ഭൃഗു?

- \$@J\$\$ -

"ചക്രവര്ത്തി ചന്ദന്ധ്വജനെ കൊല്ലിക്കുകയായിരുന്നോ?" നടുക്കത്തോടെ പ**ർ**വ്വതേശ്വരന് ചോദിച്ചു.

"അതെ, സേനാപതേ" വീരഭദ്രന് പറഞ്ഞു.

നടുക്കം കൊണ്ട് മരവിച്ച് പർവ്വതേശ്വരന് ആനന്ദമയിയേയും ഭഗീരഥനേയും നോക്കി. പിന്നെ വീരഭദ്രനെ നോക്കി. "തിരുമനസ്സിപ്പോള് എവിടെയാണ്?"

"അദ്ദേഹം മെലൂഹയിലേക്കുള്ള മടക്കയാത്രയിലാണ്, പ്രഭോ." വീരഭദ്രന് പറഞ്ഞു.

പർവ്വതേശ്വരന് തലയില് കൈവെച്ചു. ചക്രവര്ത്തി തന്റെ മാതൃഭൂമിയായ മെലൂഹയ്ക്ക് അപമാനമുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നു. തനിക്ക് പിറക്കാതെപോയ മകളായി പർവ്വതേശ്വരന് കണ്ടിരുന്ന സതിക്ക് ഈ വെളിപ്പെടുത്തല് ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ടാവാന് സാധ്യതയുള്ള വേദന അദ്ദേഹത്തിന് സങ്കല്പിക്കാന് കഴിയും. "സതി എവിടെ?"

"അവളിപ്പോള് ശിവന്റെ അടുത്തുണ്ട്."

ആനന്ദമയി പർവ്വതേശ്വരനെ പുഞ്ചിരിയോടെ നോക്കി. ആ കുത്സിതമായ സംഭവത്തില്നിന്നിപ്പോള് ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് അല്പം നന്മ പുറത്തു വന്നിരിക്കുന്നു.

— ★@サ�� ~~-~~

മെലൂഹയുടെ രാജനൗക ഗംഗയിലൂടെ സാവധാനം സഞ്ചരിച്ചു. സൂര്യവംശികളുടെ നാവികവിന്യാസ സമ്പ്രദായമനുസരിച്ച് അതിനു ചുറ്റും നാലു നൗകകള് നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ദക്ഷന്റെ പരിവാരം നാട്ടിലേക്കുള്ള മടക്കയാത്രയിലായിരുന്നു. കാശിയില്നിന്ന് പോന്നിട്ട് ഒരുദിവസം പിന്നിട്ടിരുന്നു.

നേതൃനൗക നിയന്ത്രിച്ചത് മായാശ്രേണിക് ആയിരുന്നു. കാശിയിലെ സംഭവങ്ങള് അയാളെ അപ്പോഴും ഉലച്ചിരുന്നു. ചക്രവര്ത്തി ദക്ഷനും നീലകണ്ഠനും തമ്മിൽ അഭിപ്രായ ഭിന്നതകള് പരസ്പരം പറഞ്ഞുതീര്ക്കുമെന്നാണ് അയാള് വിചാരിച്ചിരുന്നത്. രാജ്യത്തോടുള്ള കൂറും, ഈശ്വരനോടുള്ള ഭക്തിയും നിരത്തി ഇതില് ഏതു തെരഞ്ഞെടുക്കുമെന്ന പ്രതിസന്ധിഘട്ടം എങ്ങനെയും ഒഴിവാക്കാനാണ് അയാള് ആഗ്രഹിച്ചത്.

ദക്ഷന്റെ കപ്പലിന്റെ സുരക്ഷാചുമതല വിദ്യുന്മാലിക്കായിരുന്നു. നീലകണ്ഠന്റെ അനുയായികളില്നിന്ന് ചക്രവര്ത്തിക്കുനേരെ ഉണ്ടാകാന് സാധ്യതയുള്ള വധശ്രമത്തിനെതിരെ സുരക്ഷ നല്കുവാന് അയാള് ആഗ്രഹിച്ചു. സാധ്യത കുറവാണെങ്കില് പോലും കഴിയാവുന്ന മുന്കരുതലുകളെല്ലാം എടുക്കണമെന്ന് അയാള് ആഗ്രഹിച്ചു.

നടുവിലെ രാജനൗകയിലുള്ള പള്ളിയറയില് ഒരു ജനലിനോടു ചേര്ന്ന്, ഗംഗാനദി നൗകയുടെ അരികില് വന്നലയ്ക്കുന്നതും നോക്കി വീരിണി ഇരുന്നു. തന്റെ കുട്ടികളെയെല്ലാം തനിക്കിപ്പോള് നഷ്ടപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞുവെന്ന് അവര്ക്കു തോന്നി. അവര് ഭര്ത്താവിനു നേരെ രോഷത്തോടെ തിരിഞ്ഞു.

ഒരു ഗയ്യയില് ഒറ്റപ്പെട്ടതുപോലെയുള്ള കണ്ണുകളോടെ മുഖത്ത് നഷ്ടഭാവവുമായി കിടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു ദക്ഷന്. അത്തരം ഭീകരമായ സന്ദര്ഭങ്ങളെ ആദ്യമായല്ല അദ്ദേഹം നേരിടുന്നത്. ആദ്യമായല്ല അത്തരം ഭയങ്കര സാഹചര്യങ്ങള് അദ്ദേഹത്തെ കീഴ്പ്പെടുത്തുന്നത്.

വീരിണി തല കുലുക്കിക്കൊണ്ട് തല തിരിഞ്ഞു പുറത്തേക്കു നോക്കി.

നൂറുവര്ഷങ്ങള്ക്കു മുന്പാണത് സംഭവിച്ചത്. മയ്ക് ഗുരുകുലത്തില് നിന്ന് ദൃഢനിശ്ചയക്കാരിയായ ആദര്ശവതിയായ ഒരു പതിനാറുകാരി പെണ്കുട്ടിയായി സതി അപ്പോള് മടങ്ങിയെത്തിയതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. തന്റെ സ്വഭാവവിശേഷത്തിനു വഴങ്ങി, കുടിയേറ്റക്കാരിയായ ഒരു സ്ത്രീയെ ഹിംസ്രങ്ങളായ ഒരുപറ്റം കാട്ടുനായ്ക്കളില്നിന്ന് രക്ഷിപ്പാനായി അവള് ചാടിയിറങ്ങി. പർവ്വതേശ്വരനും ദക്ഷനും അവളുടെ രക്ഷക്കായി ഓടിയെത്തി. ആ നായ്ക്കളെ ഓടിക്കുവാന് അവര്ക്കു കഴിഞ്ഞുവെങ്കിലും ദക്ഷന് ഗുരുതരമായി പരിക്കേറ്റിരുന്നു.

ദക്ഷനോടൊപ്പം വീരിണിയും ആതുരാലയത്തില് പോയി. അവിടെ വൈദ്യശ്രേഷ്ഠന്മാര് അവളുടെ ഭര്ത്താവിനെ പരിശോധിച്ചു. നായയുടെ കടിയേറ്റ് ദക്ഷന്റെ ശരീരത്തിലെ മാംസവും രക്തക്കുഴലുകളും മുറിഞ്ഞുപോയിരുന്നു. അതുമൂലം ധാരാളം രക്തം നഷ്ടപ്പെടുകയും ബോധരഹിതനാവുകയും ചെയ്തു.

മണിക്കൂറുകള്ക്കുശേഷം കണ്ണുതുറന്നപ്പോള് ദക്ഷന്റെ ആദ്യത്തെ ചിന്ത തന്റെ മകള് സതിയെക്കുറിച്ചായിരുന്നു. "സതി?"

"അവള് പർവ്വതേശ്വരന്റെ അടുത്തുണ്ട്" ഭ്ര്ത്താവിനടുത്തുവന്ന് കൈ പിടിച്ചുകൊണ്ട് വീരിണി പറഞ്ഞു. "അവളെപ്പറ്റി ഓര്ത്ത് വിഷമിക്കരുത്"

"അവളെ ഞാന് ശകാരിച്ചിരുന്നു. യഥാര്ത്ഥത്തില് ഞാനങ്ങനെ ചെയ്യാന് ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ല."

"എനിക്കറിയാം. അവള് ചെയ്തത് അവളുടെ കടമ മാത്രമാണ്. ആ സ്ത്രീയെ രക്ഷിക്കുവാന് ശ്രമിച്ചത് അവള് ചെയ്ത ശരിയായ കാര്യമാണ്. ഞാനത് അവളോടു പറയും."

"വേണ്ട വേണ്ട. ആ സ്ത്രീക്കുവേണ്ടി അവള് സ്വന്തം ജീവന് അപകടപ്പെടുത്താന് പാടില്ലായിരുന്നുവെന്നാണ് ഞാനിപ്പോഴും കരുതുന്നത്. ഞാനവളെ ശകാരിക്കാനുദ്ദേശിച്ചിരുന്നില്ല. അത്രേയുള്ളൂ."

അവരുടെ ഭര്ത്താവ് തരംതാഴ്ന്ന സൂര്യവംശിയാകാന് പാടില്ല. അവള് എന്തോ പറയാനൊരുങ്ങുന്ന നേരം വാതില് തുറന്ന് ബ്രഹ്മനായക രാജാവ് അകത്തേക്കുവന്നു.

ദക്ഷന്റെ പിതാവും മെലൂഹയുടെ ചക്രവര്ത്തിയുമായ ബ്രഹ്മനായകരാജാവ് നല്ല ഉയരമുള്ള ആജ്ഞാശക്തിയുള്ള വ്യക്തിയായിരുന്നു. കറുത്ത്നീണ്ട തലമുടി, മൈലാഞ്ചിയിട്ട് മോടിപിടിപിടിപ്പിച്ച താടി, രോമരഹിതമായ ശരീരം, അനലംകൃതമായ കിരീടം, അത്ര മികച്ചതല്ലാത്ത വെള്ള വസ്ത്രം എന്നിവക്കൊന്നും ആ മനുഷ്യന്റെ രാജകീയമായ ഇച്ഛാശക്തിയെ മറച്ചുപിടിക്കാനായില്ല. മഹത്തായ സ്വന്തം പ്രവൃത്തിയിലൂടെ അദ്ദേഹം തന്റെ ചുറ്റുമുള്ള ആളുകള്ക്കു മുന്നില് അസാധ്യമായ ലക്ഷ്യങ്ങളും മാതൃകകളുമാണ് നിരത്തിയത്. മെലൂഹയിലെ ജനങ്ങള്ക്ക് അദ്ദേഹത്തോട് ആദരവു മാത്രമല്ല ഭയവുമുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ സാമ്രാജ്യം വലിയ ആദരവും ബഹുമതികളും സ്വരൂപിക്കണമെന്ന് കടുത്ത നിഷ്കര്ഷ പുലര്ത്തിയിരുന്ന അദ്ദേഹത്തെ ഏറ്റവും കൂടുതല് നിരാശപ്പെടുത്തുകയും രോഷാകുലനാക്കുകയും ചെയ്തത് മകന്റെ ധൈര്യമില്ലായ്മയും സ്വഭാവവുമാണ്.

വീരിണി തല്ക്ഷണം എഴുന്നേറ്റ് പുറകോട്ട് നീങ്ങിനിന്നു. കല്പനകള് നല്കാനല്ലാതെ ഒരിക്കലും ബ്രഹ്മനായക ചക്രവര്ത്തി അവളോട് സംസാരിച്ചിട്ടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുറകിലായി, ദക്ഷന്റെ കാലില് കാട്ടുനായ്ക്കള് കടിച്ച മുറിവ് തുന്നിക്കെട്ടിയ വൈദ്യശ്രേഷ്ഠന് നില്പുണ്ടായിരുന്നു.

ബ്രഹ്മനായകന് കാര്യമാത്ര പ്രസക്തമായ മട്ടില് മകന്റെ കാല് മൂടിയിട്ടിരുന്ന വിരി ഉയര്ത്തി. അതിനു ചുറ്റുമായി ആര്യവേപ്പിലകൊണ്ടുള്ള ഒരു വെച്ചുകെട്ടുണ്ടായിരുന്നു.

വൈദ്യന് സൗമ്യതയോടെ പുഞ്ചിരിച്ചു "തിരുമനസ്സേ, ഒന്നു രണ്ടാഴ്ചക്കകം അങ്ങയുടെ മകന് നടക്കാനാവും. ഞാന് വളരെ ശ്രദ്ധാപൂര്മാണ് കാര്യങ്ങള് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. മുറിപ്പാട് വളരെ നേര്ത്തതായിരിക്കും."

ഒരു നിമിഷം ദക്ഷന് പിതാവിന്റെ മുഖത്തേക്കു നോക്കി. പിന്നെ ഗര്വ്വോടെ നെഞ്ചുയര്ത്തിപ്പിടിച്ച് മന്ത്രിച്ചു "അല്ല വൈദ്യശ്രേഷ്ഠ, മുറിപ്പാടുകള് ഒരു ക്ഷത്രിയന്റെ അഭിമാനമാണ്."

ബ്രഹ്മനായകന് ചീറി "ഒരു ക്ഷത്രിയന്റെ സവിശേഷതയെക്കുറിച്ച് തനിക്കെന്തറിയാം?"

ദക്ഷന് നിശ്ശബ്ദനായി. വീരിണിയുടെയുള്ളില് ക്ഷോഭം കുമിഞ്ഞുകൂടാന് തുടങ്ങി.

"കുറച്ചു നായ്ക്കളെ തന്റെ കാലില് ഇങ്ങനെയൊക്കെ കടിച്ചുമുറിക്കാന് അനുവദിച്ചുകൊടുത്തില്ലേ?" ബ്രഹ്മനായകന് പരിഹാസത്തോടെ ചോദിച്ചു. "ഞാനിപ്പോള് മെലൂഹയിലെ പരിഹാസപാത്രമായിക്കഴിഞ്ഞു. ഒരുപക്ഷേ, ഈ ലോകത്തിലെതന്നെ. ഒരു നായയെ കൊല്ലാന്പോലും ശേഷിയില്ലാത്തവനാണ് എന്റെ മകന്."

ദക്ഷന് പിതാവിനെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ശത്രുത വര്ദ്ധിക്കുന്നത് തടയുന്നതിനും രോഗിയുടെ മാനസികാരോഗ്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനുമായി വൈദ്യശ്രേഷ്ഠന് അവരുടെ സംഭാഷണത്തില് ഇടപെട്ടു. "പ്രഭോ, അങ്ങയോട് എനിക്കൊരു കാര്യം ചര്ച്ച ചെയ്യാനുണ്ടായിരുന്നു. നമുക്ക് പുറത്തു പോയി സംസാരിച്ചാലോ?"

ബ്രഹ്മനായകന് തലയാട്ടി "ഞാന് പൂര്ത്തിയാക്കിയിട്ടില്ല" എന്നു പറഞ്ഞ് ദക്ഷനെ നോക്കിയശേഷം അദ്ദേഹം പുറത്തേക്കു നടന്നു.

അമ്പരന്നുപോയ വീരിണി അപ്പോള് കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന ഭര്ത്താവിനടുത്തേക്ക് ചെന്നു "എത്രകാലമെന്നു വെച്ചാ അങ്ങിതൊക്കെ സഹിക്കാന് പോകുന്നത്?"

ദക്ഷന് പൊടുന്നനെ ക്രുദ്ധനായി "അദ്ദേഹം എന്റെ പിതാവാണ്! അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ച് ബഹുമാനത്തോടെ സംസാരിക്കണം."

"ദക്ഷന്, അദ്ദേഹം താങ്കളെ ഒട്ടും ബഹുമാനിക്കുന്നില്ല" വീരിണി പറഞ്ഞു. "തന്റെ പൈതൃകത്തെക്കുറിച്ചുമാത്രമാണദ്ദേഹം ശ്രദ്ധിക്കുന്നത്. താങ്കള്ക്ക് രാജാവാകാന് പോലും ആഗ്രഹമില്ല. പിന്നെ എന്തിനാ നമ്മൾ ഇവിടെ കഴിയുന്നത്?"

"എന്റെ കര്ത്തവ്യം. ഞാന് അദ്ദേഹത്തിനൊപ്പം നില്ക്കണം. ഞാന് അദ്ദേഹത്തിന്റ മകനാണ്."

"അദ്ദേഹം അങ്ങനെ കരുതുന്നില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പൈതൃകം വഹിക്കുന്നതിനുള്ള പേര് നിലനിര്ത്തുന്നതിനുള്ള ഒരാള്. അത്രയേയുള്ളൂ." ദക്ഷന് നിശ്ശബ്ദനായി.

"ഒരു മകളെ ഉപേക്ഷിക്കുവാന് അദ്ദേഹം താങ്കളെ നിര്ബ്ബന്ധിച്ചു. ഇനിയും എത്രകണ്ട് ത്യാഗമാണ് താങ്കള് ചെയ്യാന് പോകുന്നത്?"

"അവ്ള് എന്റെ മകളല്ല!"

"അവള് നിങ്ങളുടെ മകളാണ്! സതിയെപ്പോലെ അവളും നിങ്ങളുടെ മാംസവും രക്തവുമാണ്."

"ഇത് വീണ്ടും ഞാന് ചര്ച്ച ചെയ്യുന്നില്ല."

"നിരവധി തവണ നിങ്ങള് ഇതിനെക്കുറിച്ച് ആലോചിച്ചതാണ്. ഒരിക്കലെങ്കിലും നിങ്ങള് അത് പിന്തുടരുവാനുള്ള ധൈര്യം കാണിക്കുക."

"പഞ്ചവടിയില് ചെന്ന് നമ്മൾ എന്തു ചെയ്യും?".

"അതൊന്നും പ്രശ്നമല്ല. നമ്മൾ എന്തായി തീരുമെന്നതാണ് പ്രശ്നം." ദക്ഷന് തലയാട്ടി "നമ്മൾ എന്തായിത്തീരുമെന്നാണ് ഭവതി കരുതുന്നത്?" "നമ്മൾ സന്തുഷ്ടരായിത്തീരും."

"പക്ഷേ, സതിയെ ഇവിടെ വിട്ടുപോകാന് എനിക്കു സാധിക്കില്ല."

"സതിയെ ഉപേക്ഷിച്ചു പോകണമെന്ന് ആരാണ് പറഞ്ഞത്? കുടുംബത്തെ ഒന്നിപ്പിക്കാന് മാത്രമാണ് ഞാന് ആഗ്രഹിക്കുന്നത്."

"എന്ത്? സതി എന്തിന് പഞ്ചവടിയില് കഴിയണം? അവളൊരു നാഗസ്ത്രീയല്ല. നിനക്കും എനിക്കും മുന്ജന്മപാപങ്ങള്ക്ക് പരിഹാരം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. അതായത് നമ്മൾ ചെയ്ത പാപങ്ങള്ക്കുള്ള ശിക്ഷ. അതിന് അവളെ എന്തിന് ശിക്ഷിക്കണം?"

"സഹോദരിയില് നിന്നുള്ള വേര്പെടുത്തലാണ് ശരിക്കുള്ള ശിക്ഷ. ദിനന്തോറും പിതാവ് അപമാനിക്കപ്പെടുന്നത് കാണുന്നതാണ് ശരിയായ ശിക്ഷ."

പതറിയതുപോലെ ദക്ഷന് മൗനം ദീക്ഷിച്ചു.

"ദക്ഷന് എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ" വീരിണി പറഞ്ഞു "നമ്മൾ പഞ്ചവടിയില് സന്തുഷ്ടരായിക്കഴിയും. കാളിയോടും സതിയോടുമൊത്ത് നമുക്ക് താമസിക്കുവാന് പറ്റിയ മറ്റൊരു സ്ഥലമുണ്ടായിരുന്നെങ്കില് അത് ഞാന് നിര്ദ്ദേശിക്കുമായിരുന്നു. പക്ഷേ, അങ്ങനെ മറ്റൊരു സ്ഥലമില്ല."

ദക്ഷന് കടുത്ത ദീര്ഘശ്വാസം വിട്ടു. "പക്ഷേ അതങ്ങനെ...."

"താങ്കളത് എനിക്കു വിട്ടുതരൂ. ഞാന് വേണ്ട ഏര്പ്പാടുകളെല്ലാം ചെയ്തുകൊള്ളാം. ശരി എന്നു പറഞ്ഞാല് മാത്രം മതി. താങ്കളുടെ പിതാവ് നാളെ കരചാപയിലേക്ക് പോവുകയാണ്. വല്ലാതെ പരിക്കുപറ്റിയിട്ടുള്ളതിനാല് താങ്കള്ക്ക് യാത്ര ചെയ്യാന് കഴിയില്ല. താങ്കള് സ്ഥലം വിട്ടുവെന്ന് അദ്ദേഹം അറിയുമ്പോഴേക്കും നമ്മൾ പഞ്ചവടിയിലെത്തിയിരിക്കും."

ദക്ഷന് വീരിണിയെ തുറിച്ചു നോക്കി. "പക്ഷേ...."

"എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ. ദയവായി എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ. അതെല്ലാം നമ്മുടെ നന്മയ്ക്കായിരിക്കും. താങ്കള് എന്നെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് എനിക്കറിയാം. മറ്റൊന്നും താങ്കള് ഗൗനിക്കുന്നില്ല എന്ന് എനിക്കറിയാം. എന്നെ വിശ്വസിക്കുക."

ദക്ഷന് തലയാട്ടി.

വീരിണി പുഞ്ചിരിച്ചു. ഭര്ത്താവിന്റെ അടുത്തേക്ക് കുനിഞ്ഞുനിന്ന് അദ്ദേഹത്തെ ചുംബിച്ചു. "ഞാന് വേണ്ട ഏര്പ്പാടുകള് ചെയ്തുകൊള്ളാം."

ആഹ്ലാദവതിയായ വീരിണിയാണ് മുറിയുടെ പുറത്തേക്ക് നടന്നുപോയത്. അവള്ക്ക് ഒത്തിരി കാര്യങ്ങള് ചെയ്യാനുണ്ടായിരുന്നു.

അവള് പുറത്തേക്കു കടന്നപ്പോള് സതിയും പർവ്വതേശ്വരനും പുറത്തിരിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അവള് സതിയുടെ തലയില് തലോടി. "അകത്ത് ചെല്ലൂ കുട്ടീ. നീ എത്രത്തോളം പിതാവിനെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തോട് പറയൂ. അദ്ദേഹത്തിന് നിന്നെ ആവശ്യമുണ്ട്. ഞാന് വേഗം മടങ്ങിവരാം."

വീരിണി തിടുക്കത്തില് നടന്നു നീങ്ങുമ്പോള് ബ്രഹ്മനായകന് തന്റെ ഭര്ത്താവിന്റെ അറയ്ക്കു നേരെ തിരിച്ചു നടക്കുന്നത് അവള് കണ്ടു.

ഡോള്ഫിനുകളുടെ കരച്ചില് കേട്ടപ്പോഴാണ് മെലൂഹയുടെ പട്ടമഹിഷി സ്ഥലകാല ബോധത്തിലേക്ക് മടങ്ങിയെത്തിയത്. ഒരു നൂറ്റാണ്ടിലേറെ പഴക്കമുള്ള ഓർമ്മകള് അവളുടെ കണ്ണു നിറച്ചു. ഭര്ത്താവിനെ തിരിഞ്ഞുനോക്കി അവള് തലയാട്ടി. അന്നത്തെ ദിവസം എന്തു സംഭവിച്ചുവെന്ന് യഥാര്ത്ഥത്തില് അവള്ക്കു മനസ്സിലാക്കുവാന് സാധിച്ചില്ല. ബ്രഹ്മനായകന് എന്താണ് പറഞ്ഞിരുന്നത്? പിറ്റേദിവസം അവിടെ നിന്നു രക്ഷപ്പെടുവാനുള്ള പദ്ധതിയുമായി അവിടെ ചെന്നപ്പോള് അദ്ദേഹം അവിടം വിട്ടുപോകാന് തയ്യാറായില്ല എന്നു മാത്രം അവള്ക്കറിയാം. മെലൂഹയുടെ ചക്രവര്ത്തിയാകുവാന് ദക്ഷന് തീരുമാനിച്ചിരുന്നു.

നിങ്ങളുടെ വിഡ്ഢിത്തമാര്ന്ന അഹംബോധവും പിതാവിന്റെ അംഗീകാരത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള കാത്തിരിപ്പും നമ്മുടെ ജീവിതം നശിപ്പിച്ചു.

— ★@サ�� ~~-~~

"രഹസ്യം" പരശുരാമനുമായുള്ള സംഭാഷണത്തെക്കുറിച്ച് ഓര്മ്മിച്ച് ശിവന് ചോദിച്ചു.

പരശുരാമന് പർവ്വതേശ്വരന് വീരഭദ്രന്, നന്തി, എന്നിവര്ക്കൊപ്പമിരിക്കുകയായിരുന്നു ശിവന്. കാളി അപ്പോള് ആ അറയിലേക്ക് കടന്നുവന്നതേയുള്ളൂ. ശിവനുമായുള്ള തന്റെ ഇരിപ്പുവശത്തെക്കുറിച്ച് കൃത്യമായ ഉറപ്പില്ലാതിരുന്ന ഗണേശന് പുറകിലൊരിടത്തായി നില്പുണ്ടായിരുന്നു. സതിയുടെ മൂത്തമകനെ ഒരു തലയനക്കത്തിലൂടെ അംഗീകരിച്ചുവെന്നല്ലാതെ കൂടുതലൊരു പരിചയവും ശിവന് കാണിച്ചില്ല.

"അതെ," കാളി പറഞ്ഞു. "നാഗന്മാര് സൂക്ഷിച്ചുവെച്ചിട്ടുള്ള ആ രഹസ്യമെന്താണെന്ന് നീലകണ്ഠന് മനസ്സിലാക്കേണ്ടത് ഭാരതത്തിന്റെ അനിവാര്യമായ ആവശ്യമാണെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്. അതിനുശേഷം തീരുമാനിക്കാം നമ്മൾ ചെയ്തത് തെറ്റാണോ ശരിയാണോ എന്ന്. ഇപ്പോള് എന്തു ചെയ്യണമെന്ന കാര്യം തീരുമാനിക്കുക."

"അതെന്താണെന്ന് ഇവിടെ വെച്ച് നിങ്ങള്ക്ക് പറഞ്ഞാലെന്താ?"

"നിങ്ങള് എന്നെ വിശ്വസിക്കണം. എനിക്കിപ്പോള് അതിനു സാധിക്കില്ല."

ശിവന്റെ കണ്ണുകള് കാളിയുടെ കണ്ണുകളിലേക്ക് ആഴ്ന്നിറങ്ങി. ആ കണ്ണുകളില് എന്തെങ്കിലും വഞ്ചനയോ കാപട്യമോ അവനു കാണാന് കഴിഞ്ഞില്ല. അവളെ വിശ്വസിക്കാമെന്ന് അവനു തോന്നി.

"പഞ്ചവടിയിലെത്തിച്ചേരുവാന് എത്ര ദിവസം വേണ്ടിവരും?" "ഒരുവര്ഷത്തിലും അല്പം അധികം" കാളി പ്രതിവചിച്ചു.

"ഒരു വര്ഷമോ?"

"അതെ നീലകണ്ഠപ്രഭോ. മധുമതി നദിയിലൂടെ സാധാരണ നൗകകളില് ബ്രംഗവരെ നമ്മൾ യാത്ര ചെയ്യും. പിന്നെ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലൂടെ കാല് നടയായി യാത്രചെയ്യും. ആ യാത്ര കൂടുതല് സമയമെടുക്കുന്നതാണ്."

"അങ്ങോട്ട് നേരിട്ടൊരു വഴിയില്ല?"

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചുവെങ്കിലും അവളാ വലയില് വീഴാന് വിസമ്മതിച്ചു. ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലെ രഹസ്യങ്ങള് വെളിപ്പെടുത്തുവാന് അവള് തയ്യാറായില്ല. അവളുടെ നഗരത്തിന്റെ പ്രാഥമികപ്രതിരോധമായിരുന്നു അത്.

"ഞാന് നിന്നെ വിശ്വസിക്കുന്നു. എന്നാല് നീ എന്നെ വിശ്വസിക്കുന്നില്ലെന്നാണ് എനിക്കു തോന്നുന്നത്."

"നീലകണ്ഠപ്രഭോ, അങ്ങയെ ഞാന് പൂര്ണ്ണമായും വിശ്വസിക്കുന്നു." കാളിയുടെ വിഷമാവസ്ഥ കണ്ട് ശിവന് പുഞ്ചിരിച്ചു. അവനെ അവള്ക്കു വിശ്വാസമാണെങ്കിലും അവന്റെ ഒപ്പമുള്ളവരെ എല്ലാവരേയും അവള്ക്കു വിശ്വാസമില്ല. "ശരി, നമുക്കു പഞ്ചവടിയിലേക്കു പോകാം. ഒരുപക്ഷേ, എന്റെ ചുമതലകള് നിര്ഹിക്കുന്നതിനായി സഞ്ചരിക്കേണ്ട വഴി അതായിരിക്കും."

ശിവന് പർവ്വതേശ്വരനു നേരെ തിരിഞ്ഞു. "സേനാപതീ, താങ്കള്ക്ക് അതിനാവശ്യമായ ഏര്പ്പാടുകള് ചെയ്യാന് കഴിയുമോ?"

"അത് ചെയ്തിരിക്കും, പ്രഭോ" പർവ്വതേശ്വരന് പറഞ്ഞു.

ശിവനെ നമിച്ച് ഗണേശനുനേര്ക്ക് ഒരു കൈ നീട്ടി കാളി പോകാനൊരുങ്ങി. "പിന്നെ, കാളീ...." ശിവന് പറഞ്ഞു.

കാളി വെട്ടിത്തിരിഞ്ഞുനിന്നു.

"ശിവനെന്ന പേരിനാണ് ഞാന് മുന്ഗണന കൊടുക്കുന്നത്, നീലകണ്ഠനെന്ന പേരിനല്ല. നീ എന്റെ ഭാര്യയുടെ സഹോദരിയാണ്. നീ എന്റെ കുടുംബമാണ്."

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് തല കുനിച്ചു "അങ്ങ് ആഗ്രഹിക്കുന്നതുപോലെയാകട്ടെ.... ശിവാ."

— \$@ \$ A \$ B

ശിവനും സതിയും വിശ്വനാഥ ക്ഷേത്രത്തിലെത്തി. രുദ്രഭഗവാന്റെ അനുഗ്രഹാശിസ്സുകള് ലഭിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി സ്വകാര്യപൂജ നടത്തുവാന് വന്നതായിരുന്നു അവര്. പ്രാര്ത്ഥനകള് പൂര്ത്തിയാക്കിയശേഷം ക്ഷേത്രത്തിലെ തൂണില് ചാരിയിരുന്നുകൊണ്ട് രുദ്രഭഗവാന്റെ പ്രതിമയുടെ പുറകിലുണ്ടായിരുന്ന മോഹിനീദേവിയുടെ പ്രതിമയെ ഉറ്റുനോക്കിയിരിക്കുകയായിരുന്നു അവര്.

ശിവന് കൈ നീട്ടി പത്നിയുടെ കൈ പിടിച്ച് അതില് മൃദുവായി ചുംബിച്ചു. അവള് പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ശിവന്റെ തോളില് തല ചായ്ച്ചു. "മനസ്സിനെ വല്ലാതെ സ്വാധീനിക്കുന്ന ഒരു ദേവത" ശിവന് പറഞ്ഞു.

സതി ഭര്ത്താവിനെ നോക്കി "ദേവി മോഹിനിയെക്കുറിച്ചാണോ?"

"അതെ. ആ ദേവിയെ എന്തുകൊണ്ടാണ് സാര്ലൗകികമായി വിഷ്ണുവായി അംഗീകരിക്കാത്തത്? എന്തുകൊണ്ടാണ് വിഷ്ണുവിന്റെ എണ്ണം ഏഴില് അവസാനിച്ചത്?"

"ഒരുപക്ഷേ, ഭാവിയില് കൂടുതല് വൈഷ്ണവ അവതാരങ്ങളുണ്ടാകുമായിരിക്കാം. പക്ഷേ എല്ലാവരും മോഹിനിയെ വിഷ്ണുവായി കണക്കാക്കുന്നില്ല."

"അങ്ങ് കണക്കാക്കുന്നുവോ?"

"ഒരു ഘട്ടത്തില് ഞാന് അങ്ങനെ ചെയ്തിരുന്നില്ല. എന്നാലിപ്പോള്, ദേവിയുടെ മഹനീയത ഞാന് മനസ്സിലാക്കിക്കഴിഞ്ഞു." ശിവന് നെറ്റിചുളിച്ചു.

"അവളെ മനസ്സിലാക്കുക എളുപ്പമല്ല" സതി പറഞ്ഞു. "അന്യായമെന്ന് കരുതാവുന്ന നിരവധി കാര്യങ്ങള് അവര് ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അത് അസുരന്മാര്ക്ക് എതിരായാണ് ചെയ്തത് എന്ന കാര്യമൊന്നും പ്രസക്തമല്ല. അവ എപ്പോഴും അന്യായം തന്നെയായിരുന്നു. ശ്രീരാമദേവന്റെ ധർമ്മസംഹിതകള് പിന്തുടരുന്ന സൂര്യവംശികള്ക്ക് മനസ്സിലാക്കാന് കഴിയാത്തവളാണ് മോഹിനി."

"അങ്ങനെയാണെങ്കില് ഇപ്പോള് എന്തു മാറ്റമാണുണ്ടായത്?"

"ഞാന് അവളെക്കുറിച്ച് കൂടുതല് മനസ്സിലാക്കാനിടവന്നു. അവള് എന്തൊക്കെ ചെയ്തു, എന്തിനുവേണ്ടി ചെയ്തു എന്നൊക്കെ. അവള് ചെയ്ത ചില കാര്യങ്ങളൊന്നും ഞാന് അംഗീകരിക്കുന്നില്ല. എന്നാല് അവളുടെ പ്രവൃത്തികളോട് എനിക്ക് കൂടുതല് അനുകമ്പയാണ് തോന്നിയിട്ടുള്ളത്."

"മോഹിനിയുടെ സഹായമില്ലായിരുന്നുവെങ്കില് രുദ്രഭഗവാന് തന്റെ

ദൗത്യം പൂര്ത്തീകരിക്കുകയില്ലായിരുന്നുവെന്നാണ് തങ്ങള് വിശ്വസിക്കുന്നതെന്ന് ഒരു വാസുദേവന് എന്നോട് പറയുകയുണ്ടായി."

സതി ശിവനെ നോക്കി. "അവര് പറയുന്നത് ശരിയായിരിക്കും. ഒരുപക്ഷേ, ഒരുപക്ഷേ മാത്രം. ചിലപ്പോള് ചെറിയൊരു പാപത്തിന് വലിയൊരു നന്മയിലേക്ക് നയിക്കാന് കഴിഞ്ഞേക്കും."

ശിവന് സതിയെത്തന്നെ ഉറ്റുനോക്കി. ഈ അഭിപ്രായവുമായി അവള് എങ്ങോട്ടാണ് നീങ്ങുന്നതെന്ന് അവന് മനസ്സില് കാണാന് സാധിച്ചു.

"എത്ര അവഗണന നേരിട്ടിട്ടും ഒരു മനുഷ്യന് നല്ലവനായി തുടരുന്നുവെങ്കില്, മറ്റുള്ളവരെ സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കില്, നമുക്ക് പാപമെന്ന് തോന്നാവുന്ന ഒരു കാര്യം അയാള് ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കില് അതെന്തുകൊണ്ടാണ് സംഭവിച്ചതെന്നു മനസ്സിലാക്കുവാന് നമ്മൾ ശ്രമിക്കണം. നമ്മൾ അയാളെ എത്ര മനസ്സിലാക്കിയാലും, അയാള്ക്ക് മാപ്പു നല്കുവാന് നമുക്ക് സാധിച്ചെന്നു വരില്ല."

ഗണേശനെക്കുറിച്ചാണ് സതി സംസാരിക്കുന്നതെന്നു ശിവനു മനസ്സിലായിരുന്നു. "അവന് ചെയ്തത് എന്താണെന്ന്, അത് എന്തിനാണ് ചെയ്തതെന്ന് നിനക്കു മനസ്സിലാവുന്നുണ്ടോ?"

സതി ദീര്ഘനിശ്വാസമയച്ചു. "ഇല്ല."

ശിവന് തന്റെ ദൃഷ്ടി മോഹിനിദേവിയുടെ പ്രതിമയുടെ നേര്ക്കയച്ചു. സതി ശിവന്റെ മുഖം അവളുടെ നേര്ക്ക് തിരിച്ചു പിടിച്ചു. "ചില ഘട്ടങ്ങളില് ഒരു സംഭവത്തിലേക്കു നയിച്ച കാരണങ്ങളറിയാതെ ആ സംഭവത്തെക്കുറിച്ച് യാതൊന്നും അറിയാന് കഴിഞ്ഞെന്നു വരില്ല."

ശിവന് മുഖം തിരിച്ചു. കണ്ണുകളടച്ച് ദീര്ഘനിശ്വാസമയച്ചു. "അവന് നിന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചു. കാര്ത്തികേയന്റെ ജീവന് രക്ഷിച്ചു. അതിന്റെ പേരില് ഞാനവനെ സ്നേഹിച്ചേ തീരൂ. അവന് നല്ലവനാണെന്ന് കരുതാന് തക്കവണ്ണം അനവധി കാര്യങ്ങളാണ് അവന് ചെയ്തിട്ടുള്ളത്."

സതി ഒന്നും മിണ്ടാതിരുന്നു.

"പക്ഷേ, " ശിവന് ദീര്ഘമായി നിശ്വസിച്ചു. "പക്ഷേ, അതെനിക്ക് അത്ര എളുപ്പമല്ല. സതി.... എനിക്കത്.... സാധിക്കുന്നില്ല...."

സതി നെടുവീര്പ്പിട്ടു. ഒരുപക്ഷേ, പഞ്ചവടിയില് പോയാല് എല്ലാറ്റിനും ഒരു വ്യക്തത കൈവരുമായിരിക്കും.

— ★@JA →

"സ്വാമീ, അങ്ങെന്തായീ പറയുന്നത്? എനിക്കെങ്ങനെ അതിനു സാധിക്കും?" അമ്പരന്നുപോയ ദിലീപന് ചോദിച്ചു.

അയോധ്യയിലെ കൊട്ടാരത്തിലുള്ള തന്റെ പള്ളിയറയില് ഭൃഗു മഹര്ഷിയുടെ കാല്ക്കലിരിക്കുകയായിരുന്നു ദിലീപന്. അയോധ്യയില് ഭൃഗു ഇടക്കിടെ നടത്തിയിരുന്ന സന്ദര്ശനം രഹസ്യമാക്കി വെക്കുന്നതില് പ്രധാനമന്ത്രി സ്യമന്തകന് ഒരു വിദഗ്ദ്ധനായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. മഹര്ഷിയുടെ ഔഷധങ്ങള് അവയുടെ മാന്ത്രികസിദ്ധി പ്രകടിപ്പിക്കുവാന് തുടങ്ങിയിരുന്നു. ഓരോ ദിവസവും കടന്നുപോകുന്തോറും ദിലീപന് കൂടുതല് ആരോഗ്യവാനായി കാണപ്പെട്ടു.

"മഹാരാജന് അങ്ങ് സഹായം ചെയ്യുന്നതിന് വിരോധം പറയുകയാണോ?" ഭൃഗുവിന്റെ ശബ്ദത്തിന് ഭീഷണിയുടെ സ്വരമുണ്ടായിരുന്നു. കണ്ണുകള് ഇടുങ്ങിയിരുന്നു.

"ഇല്ല മഹര്ഷേ, തീര്ച്ചയായും ഇല്ല. പക്ഷേ, അത് അസാധ്യമാണ്."

"അതിനുള്ള മാര്ഗ്ഗം ഞാന് കാണിച്ചു തരാം."

"പക്ഷേ, അതെല്ലാം ഞാന് ഒറ്റയ്ക്കെങ്ങനെ ചെയ്യും?"

"താങ്കള്ക്ക് കൂട്ടാളികളെ കിട്ടും. ഞാനത് ഉറപ്പു നല്കാം."

"പക്ഷേ, ഇതുപോലൊരു ആക്രമണം? ഇനി ഇതാരെങ്കിലും കണ്ടുപിടിച്ചാലോ. എന്റെ ആളുകള്തന്നെ എനിക്കെതിരായി തിരിയും."

"ആരും കണ്ടുപിടിക്കാന് പോകുന്നില്ല."

ദിലീപന് അസ്വസ്ഥനായി കാണപ്പെട്ടു. ഞാന് എന്തു കെണിയിലാണ് ചെന്നു ചാടിയിരിക്കുന്നത്.

"എന്തുകൊണ്ട്? എന്താണിതിന്റെ ആവശ്യകത, മഹര്ഷിജീ."

"ഭാരതത്തിന്റെ നന്മയ്ക്ക്."

ദിലീപന് ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല. അയാളുടെ മുഖത്ത് വിഷമത്തിന്റെ രേഖകള് തെളിഞ്ഞിരുന്നു.

സ്വന്തം കാര്യത്തില് മാത്രം ശ്രദ്ധയുള്ള ദിലീപന് അതിന്റെ വിശാലമായ ലക്ഷ്യത്തെക്കുറിച്ച് ശ്രദ്ധിക്കുന്നുണ്ടാകില്ലെന്ന് ഭൃഗുവിനറിയാമായിരുന്നു. അതുകൊണ്ട് അത് വ്യക്തിപരമാക്കി മാറ്റുവാന് ആ മഹര്ഷി തീരുമാനിച്ചു. "രോഗം താങ്കളുടെ ശരീരത്തെ കാര്ന്നു തിന്നുന്നതു തടയുവാന് താങ്കളിത് ചെയ്തേ മതിയാവു, മഹാരാജന്."

ദിലീപന് ഭൃഗുവിനെ ഉറ്റുനോക്കി. ഭീഷണി പ്രകടവും വ്യക്തവുമായിരുന്നു. അയാള് തല കുനിച്ചു. "എങ്ങനെയെന്ന്, പറയൂ മഹര്ഷേ."

— \$@ \$ A \$ B

നാഗറാണി ശിവനോട് അഭ്യര്ത്ഥന നടത്തി രണ്ടു മാസത്തിനകം പഞ്ചവടിയിലേക്ക് യാത്ര ചെയ്യുന്നതിനുള്ള എല്ലാ ഏര്പ്പാടുകളും പർവ്വതേശ്വരന് ചെയ്തിരുന്നു.

ദിവ്യപ്രകാശത്തിന്റെ നഗരത്തിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം ശിവന്റെ അനുചരവൃന്ദത്തിന്റെ വലിപ്പം വര്ദ്ധിച്ചിരുന്നു. കാര്ത്തികേയനേയും സതിയേയും അവിടെ വിട്ടുപോരാന് തയ്യാറില്ലാത്തതിനാല് ആ യാത്രയില് ശിവനോടൊപ്പം ശിവന്റെ കുടുംബം മുഴുവനുമുണ്ടായിരുന്നു. സ്വാഭാവികമായും കാളിയും ഗണേശനും ശിവനോടൊപ്പമുണ്ടായിരുന്നു. വീരഭദ്രനും നന്തിയും നീലകണ്ഠന്റെ യാത്രാസംഘത്തിലെ അവിഭാജ്യ ഘടകമായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. വീരഭദ്രന് ഇത്തവണ തന്റെ ഭാര്യയെ അവര്ക്കൊപ്പം പോരുവാന് നിര്ബ്ബന്ധിച്ചു. അവര്ക്ക് പരസ്പരം പിരിഞ്ഞിരിക്കുവാന് ഇഷ്ടമല്ലാ എന്നത് മാത്രമല്ലായിരുന്നു അതിനുള്ള കാരണം. കാര്ത്തികേയനെ തന്റെ പത്നിക്ക് പിരിഞ്ഞിരിക്കാന് ബുദ്ധിമുട്ടാണ് എന്ന കാര്യം വീരഭദ്രനറിയാമായിരുന്നു. യാത്രാസംഘത്തിനൊപ്പം സഞ്ചരിക്കേണ്ട വൈദ്യശ്രേഷ്ഠ ആയുർവ്വതി തന്നെയെന്ന് സ്വാഭാവികമായും അവര് നിശ്ചയിച്ചു. ഭഗീരഥനും പരശുരാമനും തന്നോടൊപ്പമുണ്ടായിരിക്കണമെന്ന് ശിവനാഗ്രഹിച്ചു. ശിവന്റെ സുരക്ഷാമുഖ്യനും സര്സൈന്യാധിപനുമായ പർവ്വതേശ്വരനാകട്ടെ ആനന്ദമയിയില്ലാതെ യാത്രചെയ്യാനുമാവില്ല.

രണ്ടു സൈനികവ്യൂഹങ്ങളെ ആ യാത്രാസംഘത്തെ അനുഗമിക്കുവാന് പർവ്വതേശ്വരന് ഏര്പ്പാടു ചെയ്തിരുന്നു. അങ്ങനെ സൂര്യവംശികളും ചന്ദ്രവംശികളുമുള്പ്പെട്ട രണ്ടായിരം സൈനികര് നീലകണ്ഠനേയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏറ്റവും അടുത്ത അനുചരവൃന്ദത്തേയും വഹിച്ചിരുന്ന നാവികക്കപ്പലിനൊപ്പം ഒന്പതു കപ്പലുകളടങ്ങുന്ന നാവികവ്യൂഹത്തില് സഞ്ചരിച്ചു. ഗണേശന്റെ അടുത്ത സഹചാരിയായ ബ്രംഗന് സൈനികമേധാവി വിശ്വദ്യുമ്നനും ഒരു പടയണിച്ചതുരത്തോടൊപ്പം ചന്ദ്രവംശി സൈനികര്ക്കൊപ്പമുണ്ടായിരുന്നു.

വളരെ സാവധാനം സഞ്ചരിച്ചിരുന്നതിനാല് എല്ലാ കപ്പലുകളേയും ഏകോപിപ്പിച്ച് മുന്നോട്ടു കൊണ്ടുപോകുവാന് അവര്ക്കു സാധിച്ചു. അവര് വൈശാലിയിലെത്തുമ്പോള് കാശിയില്നിന്ന് പോന്നിട്ട് രണ്ടുമാസം പിന്നിട്ടിരുന്നു.

വസുദേവന്മാരിലെ പ്രധാനിയായ ഗോപാലുമായി നടന്ന സംഭാഷണമോര്ത്തുകൊണ്ട് ശിവന് വീരഭദ്രനേയും നന്തിയേയും പരശുരാമനേയും നോക്കി. നന്തിയൊഴികെ മറ്റെല്ലാവരും നൗകയുടെ മുകള്തട്ടില് നിന്നുകൊണ്ട് പുകവലിച്ച് നദിയിലേക്ക് നോക്കി ആസ്വദിച്ച് നില്ക്കുകയായിരുന്നു.

"നന്മയും തിന്മയും ഒരേ നാണയത്തിന്റെ രണ്ടു വശങ്ങളാണെന്നാണ് മനു മഹര്ഷി പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്." നിശ്ശബ്ദത ഭഞ്ജിച്ചുകൊണ്ട്, പരശുരാമന്റെ പക്കല്നിന്ന് ചില്ലം കൈയില് വാങ്ങിക്കവേ ശിവന് പറഞ്ഞു.

പരശുരാമന് "ഇത് ഞാനും കേട്ടിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ, ഒരിക്കലും ഇത് വേണ്ട വിധം മനസ്സിലാക്കുവാന് എനിക്ക് കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല."

കഞ്ചാവുപുക അകത്തേക്കു നന്നായി വലിച്ചെടുത്തശേഷം ശിവന് ചില്ലം വീരഭദ്രനു കൈമാറി "ഭദ്രന്, നിനക്കെന്താ അതില്നിന്നു മനസ്സിലായത്?"

"തുറന്നുപറയട്ടെ നിങ്ങളുടെ വാസുദേവന്മാര് പറയുന്നതില് ഏറെയും ഏതോ അര്ത്ഥശൂന്യമായ ഗൂഢഭാഷയാണ്."

ശിവന് പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. അവന്റെ കൂട്ടുകാരും അതില് പങ്കുചേര്ന്നു. "വീരനായ വീരഭദ്രാ, ഞാന് അതിനോട് യോജിക്കുന്നില്ല."

ശിവന് പെട്ടെന്ന് തിരിഞ്ഞുനോക്കിയപ്പോള് പുറകില് ഗണേശനെ കണ്ടു. നർമ്മത്തിന്റെ പരിവേഷം കൊഴിഞ്ഞുവീണ് ശിവന് നിശ്ശബ്ദനായി. പരശുരാമന് ഗണേശനെ നോക്കി തലകുനിച്ചു വണങ്ങിയെങ്കിലും നീലകണ്ഠനെ പ്രകോപിപ്പിക്കേണ്ട എന്നു കരുതി ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

ജനപ്രഭുവിനോടു കൂടുതല് ഇഷ്ടം തോന്നിയിരുന്ന, അവന് വളരെ സത്യസന്ധനായ ഒരുവനാണെന്നു കരുതിയിരുന്ന വീരഭദ്രന് ചോദിച്ചു "ഗണേശന്, താങ്കള്ക്കെന്താ അതില്നിന്നു മനസ്സിലായത്?"

"അതൊരു തുമ്പാണെന്നു ഞാന് കരുതും." വീരഭദ്രനെ നോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ഗണേശന് പറഞ്ഞു.

"തുമ്പ്?" മോഹിതനാക്കപ്പെട്ടതുപോലെ ശിവന് പറഞ്ഞു.

"അദ്ദേഹം തേടി നടക്കുന്നതെന്താണെന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നതിന് നീലകണ്ഠനെ സഹായിക്കാന് സാധ്യതയുള്ള ഒരു സൂചന?"

"എന്നു വെച്ചാല്?"

"നന്മയും തിന്മയും ഒരേ നാണയത്തിന്റെ രണ്ടുവശങ്ങളാണ്. അതുകൊണ്ട് നീലകണ്ഠന് അതിന്റെ ഒരു വശം കണ്ടെത്തേണ്ടതായി വരും."

ശിവന് മുഖം കോട്ടി.

"നാണയത്തിന്റെ ഒരുവശം കണ്ടെത്തുക സാധ്യമാണോ?" ഗണേശന് ചോദിച്ചു.

ശിവന് നെറ്റിയിലടിച്ചു. "തീര്ച്ചയായും, നാണയം മുഴുവനായും കണ്ടെത്തുക."

ഗണേശന് പുഞ്ചിരിയോടെ തലയാട്ടി.

ശിവന് ഗണേശനെ തുറിച്ചുനോക്കി. ഒരാശയത്തിന്റെ ചെറിയൊരു അണു നീലകണ്ഠന്റെ മനസ്സില് രൂപപ്പെടുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി തിരയുക. അപ്പോള് നിങ്ങള് തിന്മയും കണ്ടെത്തും.

നന്മ എത്രകണ്ട് വലുതാണോ തിന്മയും അത്രത്തോളം വലുതായിരിക്കും. വീരഭദ്രന് ഗണേശന്റെ നേര്ക്ക് ചില്ലം നീട്ടി. "ഒന്നു രുചിച്ചു നോക്കുന്നോ?"

ഗണേശന് ജീവിതത്തിലൊരിക്കലും പുക വലിച്ചിട്ടില്ലായിരുന്നു. അവന് പിതാവിനെ നോക്കി. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആഴമേറിയ നിഗൂഢമായ കണ്ണുകളില് എന്താണെഴുതിവെച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് അവനു വായിക്കുവാന് സാധിച്ചില്ല. "എനിക്ക് വലിച്ച് നോക്കണമെന്നുണ്ട്."

അവന് താഴെയിരുന്നുകൊണ്ട് വീരഭദ്രന്റെ കൈയില്നിന്നും ചില്ലം വാങ്ങി.

"ദാ അത് ഇങ്ങനെ വായില്വെക്ക്" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് വീരഭദ്രന് കൈ പൊത്തിപ്പിടിച്ച് കാണിച്ചുകൊടുത്തു. "എന്നിട്ട് ഊക്കില് അകത്തേക്കു വലിക്കുക."

ഗണേശന് അപ്രകാരം ചെയ്തു. അവന് ചുമച്ച് ശ്വാസംമുട്ടി പരവേശനായി. എല്ലാവരും പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. ഗണേശനെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന ശിവന് മാത്രം ചിരിച്ചില്ല.

വീരഭദ്രന് കൈ നീട്ടി ഗണേശന്റെ മുതുകില് തട്ടിയശേഷം ആ ചില്ലം അവന്റെ കൈയില് നിന്ന് എടുത്തുമാറ്റി. "ഗണേശന്, ഒരിക്കല്പോലും നിനക്കീ തിന്മയുടെ സ്പര്ശമേറ്റിട്ടില്ല."

"ഇല്ല, പക്ഷേ കാലക്രമേണ എനിക്കതിഷ്ടമാവും" അമ്പരന്നുപോയ ഗണേശന് പുഞ്ചിരിയോടെ ശിവനെ ഒന്നു നോക്കിയശേഷം ചില്ലമെടുക്കുവാന് കൈ നീട്ടി.

വീരഭദ്രൻ അത് എടുത്തുമാറ്റി "വേണ്ട ഗണേശാ. നീ നിഷ്കളങ്കനായിത്തന്നെ തുടരുക."

- \$@J\$\$ -

നാവികവ്യൂഹം ബ്രംഗയുടെ കവാടത്തിലെത്തി. തുടർന്നുള്ള നടപടികളുടെ മേൽനോട്ടം വഹിക്കുന്നതിനായി പർവ്വതേശ്വരനും ആനന്ദമയിയും ഭഗീരഥനും മുൻഭാഗത്തെ നൗകയിൽ കയറി.

"ഇത് ഞാൻ മുൻപ് കണ്ടിട്ടുണ്ട്. ആ കവാടത്തിൽ നോക്കിക്കൊണ്ട് ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു "പക്ഷേ, അവയുടെ വിസ്മയകരമായ വൈഭവം കണ്ട് എനിക്കിപ്പോഴും ആശ്ചര്യം തോന്നുന്നു!"

പർവ്വതേശ്വരൻ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ആനന്ദമയിയെ കൈകൊണ്ട് ചുറ്റിപ്പിടിച്ചു. ഉടനെ തന്നെ തന്റെ ചുമതല നിർവ്വഹിക്കുവാനായി ആ പിടിവിട്ടു. "ഉത്തങ്കൻ, രണ്ടാമത്തെ നൗകക്ക് വേണ്ടത്ര ഉയരം പോര. ബ്രംഗന്മാരോട് ആ ജലാശയത്തിൽ കൂടുതൽ ജലം നിറക്കുവാൻ പറയൂ."

പർവ്വതേശ്വരന്റെ ശ്രദ്ധയാക^ർഷിക്കത്തക്കവിധം ആനന്ദമയി പുരികക്കൊടി ഉയർത്തി പതിയെ തലയാട്ടി. പിന്നെ ഭർത്താവിന്റെ മുഖം തിരിച്ചുപിടിച്ച് ഒരു ചെറു ചുംബനം ചാർത്തി. പർവ്വതേശ്വരൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

"ഇണക്കുരുവികളേ", ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "ഇങ്ങനെ പ്രേമിച്ചു നടന്നാൽ പോര, ജോലിയും നടക്കട്ടെ."

ആനന്ദമയി പുഞ്ചിരിയോടെ തന്റെ അനുജന്റെ കൈത്തണ്ടയി**ൽ** കളിയായി ഒന്നടിച്ചു.

പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് പർവ്വതേശ്വരൻ നാവികവ്യൂഹം കുറുകെകടക്കുന്ന പ്രക്രിയക്ക് മേൽനോട്ടം വഹിച്ചുകൊണ്ട് ആ കവാടത്തിനുനേരെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

"കപ്പലുകൾ സുഗമമായി പൊയ്ക്കൊള്ളും സേനാപതീ" ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "ഇനി വിശ്രമിക്കൂ. ബ്രംഗന്മാർ ചെയ്യുന്നതെന്താണെന്ന് നമുക്കറിയാം. ഇവിടെ പുതിയ അദ്ഭുതങ്ങളൊന്നുമില്ല."

പർവ്വതേശ്വരൻ ഭഗീരഥനെ നെറ്റിചുളിച്ചുകൊണ്ട് നോക്കി. അയോധ്യയുടെ രാജകുമാരൻ ഇടയ്ക്കിടെ സേനാപതീ എന്നു പ്രയോഗിക്കുന്നതുകണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന് അതിശയം തോന്നി. തന്റെ സ്യാലന് എന്തോ പറയാനുണ്ടെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു മനസ്സിലായിരുന്നു. പക്ഷേ, അയാൾ ജാഗ്രത പുലർത്തുകയാണ്. "ഭഗീരഥൻ, അതങ്ങ പറഞ്ഞുതീർക്ക്, താങ്കളെന്താ പറയാൻ ശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്?"

"നമുക്കീ ജലപാതയറിയാം" ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "ബ്രംഗന്മാർ എന്താണ് ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതെന്നും നമുക്കറിയാം. അദ്ഭുതങ്ങളൊന്നുമുണ്ടാവില്ല. പക്ഷേ, ഏതു വഴിയിലൂടെയാണ് നാഗന്മാർ നമ്മളെ നയിക്കുകയെന്ന് നമുക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. അവരുടെ ശേഖരത്തിൽ എന്തൊക്കെ അദ്ഭുതങ്ങളാണ് സൂക്ഷിച്ചിട്ടുള്ളതെന്ന് ദൈവത്തിനുമാത്രമേ അറിയൂ. ഇവരെ ഇത്ര അന്ധമായി വിശ്വസിക്കുന്നത് ബുദ്ധിയാണോ?"

"നമ്മൾ നാഗന്മാരെ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല. ഭഗീരഥൻ"ആനന്ദമയി ഇടപെട്ടു "നമ്മൾ നീലകണ്ഠനെയാണ് വിശ്വസിക്കുന്നത്."

പർവ്വതേശ്വരൻ ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

"നമ്മൾ നാഗന്മാരെ വിശ്വസിക്കേണ്ടെന്നൊന്നും ഞാൻ പറയില്ല" ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു. "എനിക്കെങ്ങനെ അതു പറയാൻ കഴിയും?" പക്ഷേ നാഗന്മാരെക്കുറിച്ച് നമുക്ക് എത്രകണ്ട് അറിയാം? ഭയങ്കരമായ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലൂടെ നാഗന്മാർ കാട്ടിത്തരുന്ന വഴിയിലൂടെയാണ് നമ്മൾ പോകുന്നത്. ഇക്കാര്യത്തിൽ ഉൽകണ്ഠയുള്ളവൻ ഞാൻ മാത്രമാണോ?

"കേൾക്ക് ക്ഷുഭിതയായ ആനന്ദമയി പറഞ്ഞു. "നീലകണ്ഠ സ്വാമി റാണി കാളിയെ വിശ്വസിക്കുന്നു. അതിനർത്ഥം ഞാനവരെ വിശ്വസിക്കുന്നുവെന്നാണ്. അതുപോലെത്തന്നെ നീയും."

ഭഗീരഥൻ് തലയാട്ടി " എന്തുപ്റയുന്നു. പർവ്വതേശ്വരൻ?''

"ഭഗവാനാണ് എന്റെ സ്വാമി, തീയിലൂടെ നടക്കുവാൻ അദ്ദേഹമെന്നോടു കല്പിച്ചാൽ ഞാനതും ചെയ്യും." കപ്പലുകളെ അതിശക്തമായി മുന്നോട്ടു തള്ളിയിരുന്ന യന്ത്രങ്ങളെ നോക്കി പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. പിന്നെ മെലൂഹയുടെ സേനാപതി ഭഗീരഥനുനേരെ തിരിഞ്ഞു "പക്ഷേ മെലൂഹയിലെ ഏറ്റവും വലിയ ശാസ്ത്രജ്ഞനായിരുന്ന ബൃഹസ്പതിയെ ഗണേശൻ വധിച്ച കാര്യം എനിക്കെങ്ങനെ മറക്കുവാൻ സാധിക്കും? നമ്മുടെ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഹൃദയമായ മന്ദരപർവ്വതം അയാൾ നശിപ്പിച്ചു. ഇതിനൊക്കെ ശേഷം എനിക്കയാളെ എങ്ങനെ വിശ്വസിക്കുവാൻ സാധിക്കും?

ആനന്ദമയി പർവ്വതേശ്വരനേയും പിന്നെ തന്റെ അനുജനേയും അസ്വസ്ഥതയോടെ നോക്കി.

- \$@J\$\$ -

"ഇല്ല, കൃതിക" ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു. "ഞാനത് ചെയ്യുകയില്ല." രാജനൗകയിലെ വൈദ്യശ്രേഷ്ഠയുടെ കാര്യാലയത്തിൽ നിലക്കുകയായിരുന്നു കൃതികയും ആയുർവ്വതിയും. കപ്പലുകളുടെ പാർശ്വങ്ങളിലുണ്ടായിരുന്ന കൊളുത്തുകൾ ഒരു യന്ത്രവുമായി ഘടിപ്പിച്ച് അത് കപ്പലിനെ ബ്രംഗയുടെ കവാടത്തിൽനിന്ന് പുറത്തേക്കു വലിക്കും. ബ്രംഗൻ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെ വിസ്മയം നേരിൽകാണുവാനായി കപ്പലിലുണ്ടായിരുന്ന ഭൂരിഭാഗം പേരും മുകൾത്തട്ടിലെത്തിയിരുന്നു. വീരഭദ്രനറിയാതെ ആയുർവ്വതിയെ കാണുവാനായി കൃതിക ആ അവസരമുപയോഗപ്പെടുത്തി.

"ദയവായി ആയുർവ്വതി, എനിക്കത് ആവശ്യമാണെന്ന് അവിടത്തേക്കറിയാമല്ലോ."

"ഇല്ല. താങ്കൾക്കാവശ്യമില്ല. ഇനി അഥവാ നിന്റെ ഭർത്താവറിഞ്ഞാൽ ഇത് വേണ്ടെന്നുതന്നെ പറയുമെന്ന് എനിക്കു തീർച്ചയുണ്ട്."

"അദ്ദേഹം അറിയേണ്ട കാര്യമില്ല."

"കൃതിക, നിന്റെ ജീവൻ അപകടത്തിൽപെടുത്തുവാനായി ഞാനൊന്നും ചെയ്യുകയില്ല. മനസ്സിലായില്ലേ?"

പർവ്വേതശ്വരനുമായി വാൾപ്പയറ്റ് പരിശീലിക്കുമ്പോൾ കാർത്തികേയന് മുറിവേറ്റിരുന്നു. ആയുർവതി അവനുള്ള മരുന്നുണ്ടാക്കുന്നതിനായി തിരിഞ്ഞു.

കൃതിക ആ അവസരം മുതലെടുത്തു. ആയുർവ്വതിയുടെ മേശപ്പുറത്ത് ഒരു ചെറിയ സഞ്ചി കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. താൻ ഏറെ കൊതിച്ചിരുന്ന ഔഷധം! അവൾ അത് എടുത്ത് തന്റെ അംഗവസ്ത്രത്തിനുള്ളിൽ ഒളിപ്പിച്ചു.

"ഭവതിയെ ശല്യം ചെയ്തതിൽ ക്ഷമിക്കുക"കൃതിക പറഞ്ഞു.

ആയുർവ്വതി തിരിഞ്ഞുനിന്നു. "ഞാൻ പരുഷമായി പെരുമാറിയെങ്കിൽ ക്ഷമിക്കുക, കൃതിക. പക്ഷേ, അത് നിന്റെ നന്മയ്ക്കുവേണ്ടിയാണ്."

"ദയവായി എന്റെ ഭ**ർ**ത്താവിനോട് പറയരുത്."

"തീർച്ചയായും ഇല്ല' ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു. "പക്ഷേ നീ തന്നെ ഇക്കാര്യം വീരഭദ്രനോടു പറയണം. അങ്ങനെ ചെയ്യുമല്ലോ?"

കൃതിക തല കുലുക്കി. അവൾ പുറത്തേക്കിറങ്ങാനൊരുങ്ങുന്നേരം ആയുർവ്വതി അവളെ വിളിച്ചു.

"അതവിടെ വെച്ചിട്ടു പൊയ്ക്കോളൂ."

അമ്പരന്നുപോയ കൃതിക തന്റെ കൈ അംഗവസ്ത്രത്തിനുള്ളിലേക്ക്തിരുകി സഞ്ചിയെടുത്ത് മേശമേൽ നിരത്തി. ഈറനണിഞ്ഞ കണ്ണുകൾ കൊണ്ട് യാചിക്കുന്ന മട്ടിൽ അവൾ ആയുർവ്വതിയെ നോക്കി.

ആയുർവ്വതി കൃതികയുടെ ചുമലിൽ പതുക്കെ തൊട്ടു "നീലകണ്ഠനിൽ നിന്ന് നീയൊന്നും പഠിച്ചില്ലെന്നുണ്ടോ? നീ ശരിക്കുമൊരു പെണ്ണുതന്നെയെന്ന് നിന്റെ പെരുമാറ്റം തെളിയിക്കുന്നു. നിന്റെ ഭർത്താവ് നിന്നിലെ നിന്നെയാണ് സ്നേഹിക്കുന്നത്, അല്ലാതെ നിനക്ക് നലു്വാൻ കഴിയുന്ന ഒരു വസ്തുവിന്റെ പേരിലല്ല."

ക്ഷമാപണം മന്ത്രിച്ചുകൊണ്ട് കൃതിക ആ മുറിയിൽനിന്ന് ഓടിപ്പോയി.

രഹസ്യങ്ങളുടെ രഹസ്യങ്ങൾ

ഇരുപത്തി മൂന്ന്

ആ യാത്രാസംഘം ബ്രംഗയുടെ കവാടം കടന്ന് നദിയുടെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്തേക്കൊഴുകുന്ന പോഷകനദിയായ മധുമതിയിലേക്ക് പ്രവേശിച്ചു. കുറച്ച് ആഴ്ചകൾ അങ്ങനെ സഞ്ചരിച്ചപ്പോൾ അവർ ശിവനും പരശുരാമനും തമ്മിൽ നേരത്തെ യുദ്ധം ചെയ്ത സ്ഥലത്തെത്തി.

"ഇവിടെവെച്ചാണ് നമ്മൾ തമ്മിൽ പോരാടിയത്" ആ മുൻ കവർച്ചക്കാരന്റെ പുറത്ത് തട്ടി ശിവൻ പറഞ്ഞു.

പരശുരാമൻ ശിവനേയും പിന്നെ സതിയേയും നോക്കി. "യഥാർത്ഥത്തിൽ ഇവിടെ വെച്ചാണ് ഭഗവാൻ എന്നെ രക്ഷിച്ചത്.'

സതി പരശുരാമന്റെ നേരെ പുഞ്ചിരിച്ചു. അതിന്റെ അനുഭവമെന്തായിരിക്കുമെന്ന് സതിക്കറിയാം. ശിവനാൽ രക്ഷിക്കപ്പെടുക. പ്രണയപൂർവ്വം അവൾ ഭർത്താവിനെ നോക്കി. ചുറ്റുമുള്ള എല്ലാ ജീവികളിൽനിന്നും വിഷം വലിച്ചെടുക്കുവാൻ ശേഷിയുള്ള ആൾ. പക്ഷേ, സ്വന്തം ഭൂതഗണങ്ങളാൽ അവൻ പീഡിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. സ്വന്തം സ്മൃതികളിലെ വിഷം വലിച്ചെടുക്കുവാൻ അവനിനിയും സാധിക്കുന്നില്ല. അവൾ എത്ര ശ്രമിച്ചിട്ടും അവനെക്കൊണ്ട് തന്റെ ഭൂതകാലം വിസ്മരിപ്പിക്കുവാൻ സാധിച്ചില്ല. ഒരുപക്ഷേ, അതായിരിക്കും അവന്റെ വിധി.

പരശുരാമന്റെ ശബ്ദം സതിയെ ചിന്തകളിൽ നിന്നുണർത്തി. "ഇവിടെ നിന്നാണ് നമ്മൾ തിരിയേണ്ടത് പ്രഭോ."

ഭ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ട ആ വാസുദേവൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയ ദിക്കിയിലേക്ക് സതി നോക്കി. അവിടെ ഒന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. നദിയുടെ അരികുചേർന്ന് സുന്ദരവനങ്ങളുടെ വിശാലമായൊരു ഉപവനം കിഴക്കൻ സമുദ്രതീരംവരെ നീണ്ടു കിടന്നു.

"എവിടെ? "ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"ആ സുന്ദരവനങ്ങളെ നോക്കൂ, പ്രഭോ." മുറിച്ചുമാറ്റപ്പെട്ട ഇടതുകൈയുടെ സ്ഥാനത്തുറപ്പിച്ച കൊളുത്തുകൊണ്ട് ഒരു മരക്കൂട്ടത്തിനുനേരെ ചൂണ്ടി പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "ഈ പ്രദേശത്തിന് അവയുടെ പേരാണ് ചാർത്തിയിരിക്കുന്നത് സുന്ദരവനം."

"സുന്ദരമായ വനം? "സതി ചോദിച്ചു.

"അതെ ദേവീ." പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "മനോഹരമായ ഒരു രഹസ്യവും അവ അതിനകത്ത് ഒളിച്ചുവെക്കുന്നുണ്ട്."

കാളിയുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം നേരത്തെ പരശുരാമൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിയ

ഉപവനത്തിനു നേർക്ക് ആ നാവികവ്യൂഹത്തെ നയിക്കുന്ന ഏറ്റവും മുന്നിലുള്ള കപ്പൽ നീങ്ങി. കപ്പലിന്റെ മുകൾത്തട്ടിൽ നിന്നിരുന്ന പർവ്വതേശ്വരൻ കാളിയുമായി തർക്കിക്കുന്നത് സതി കണ്ടു.

കാളി അയാൾ പറയുന്നത് അവഗണിച്ചു. അന്ത്യമെന്ന് തോന്നിപ്പിക്കുന്ന വിധത്തിലുള്ള പാതയിലൂടെ ആ കപ്പൽ മുന്നോട്ടു നീങ്ങി.

"അവരെന്താ ഈ ചെയ്യുന്നത്?" പരിഭ്രമത്തോടെ സതി ചോദിച്ചു. "അവരുടെ കപ്പൽ മണ്ണിൽ ഉറച്ചു പോകും."

അവരെ അദ്ഭുതപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് ആ മുൻനിരക്കപ്പൽ മരങ്ങളെ വശങ്ങളിലേക്കു തള്ളിമാറ്റി മുന്നോട്ടു നീങ്ങി.

"എന്റെ പുണ്യസരോവരമേ" അന്തംവിട്ടുപോയ ശിവൻ മന്ത്രിച്ചു "വേരില്ലാത്ത മരങ്ങൾ."

"വേരില്ലാത്ത മരങ്ങളല്ല പ്രഭോ." പരശുരാമൻ തിരുത്തി. "അവയ്ക്കു വേരുകളുണ്ട്. എന്നാൽ ഒരിടത്ത് ഉറപ്പിക്കപ്പെട്ട വേരുകളില്ല. വേരുകൾ ആ ചതുപ്പിൽ ഒഴുകിനടക്കുന്നവയാണ്."

"പക്ഷേ, അത്തരം മരങ്ങൾക്കെങ്ങനെ ജീവൻ നിലനിർത്തുവാൻ സാധിക്കും?

"ഇപ്പോഴും എനിക്കു മനസ്സിലാക്കുവാൻ കഴിയാത്ത ഒരു കാര്യമാണത്." പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "ഒരുപക്ഷേ, അത് നാഗന്മാരുടെ മാന്ത്രികവിദ്യയായിരിക്കും."

മഹാദേവൻ യാത്ര ചെയ്തിരുന്ന രാജനൗകയടക്കമുള്ള മറ്റു കപ്പലുകൾ ഒഴുകിനടക്കുന്ന ആ സുന്ദരവനത്തിലൂടെ, മധുമതിയുടെ സൗമ്യമായ ഓളങ്ങൾ അവസാനിച്ചുകഴിഞ്ഞ ആ ചതുപ്പിന്റെ തടാകത്തിലേക്ക് തെന്നിനീങ്ങി. അദ്ഭുതത്തോടെ ശിവൻ ചുറ്റുമൊന്നു നോക്കി. പച്ചപുതച്ച ആ പ്രദേശം മുഴുവനും വിവിധ ഇനത്തിൽപെട്ട കിളികളുടെ കളകൂജനങ്ങളാൽ മുഖരിതമായി. അവിടെ ഇടതിങ്ങി വളർന്നിരുന്ന പച്ചപ്പ് പത്ത് കപ്പലുകളെപ്പോലും ഉൾക്കൊള്ളാവുന്ന വിധത്തിലുള്ള വലിയൊരു പച്ചക്കുടപോലെ പരന്നുനിന്നു. അപ്പോൾ സമയം ഏതാണ്ട് രണ്ടാം യാമത്തിനടുത്തായിരുന്നു. സൂര്യൻ ഉച്ചസ്ഥായിയിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. തണൽ വിരിച്ച ആ ചതുപ്പുതടാകത്തിൽ ചെന്നുപെട്ട ഏതൊരാളും അപ്പോൾ സായാഹ്നമായിയെന്നു തെറ്റിദ്ധരിക്കാൻ സാധ്യതയുണ്ടായിരുന്നു.

പരശുരാമൻ ശിവനെ നോക്കി "ഒഴുകി നടക്കുന്ന ഈ വനത്തെക്കുറിച്ച് വളരെക്കുറച്ചാളുകൾക്കുമാത്രമേ അറിയുകയുള്ളൂ. ഇത് കണ്ടെത്തുവാൻ ശ്രമിച്ച് മണ്ണിൽ കപ്പലുറച്ചുപോയ ചിലരെയെങ്കിലും എനിക്കറിയാം."

പത്തു കപ്പലുകളും വലിയ കുറ്റികളിൽ കെട്ടി നങ്കുരമുറപ്പിച്ച ശേഷം അവയെ പരസ്പരം ബന്ധിച്ച് ഒഴുകിനീങ്ങുന്ന വലിയൊരു സുന്ദരവനങ്ങളുടെ പുറകിലേക്കു മാറ്റിയിട്ടു. ഇപ്പോൾ ആ നൗകകൾ മറ്റാർക്കും കാണാനാകാത്ത വിധം സുരക്ഷിതമായ ഒരിടത്തായിരുന്നു.

ഇനിയങ്ങോട്ട് കാൽനടയായിവേണം സഞ്ചരിക്കുവാൻ. രണ്ടായിരത്തിലധികം വരുന്ന സൈനികർ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലുടെ മുന്നോട്ടു നീങ്ങണം. വ്യൂഹത്തെ നയിച്ചിരുന്ന കപ്പലിനു ചുറ്റുമായി സംഘടിച്ചുനില്ക്കുവാൻ സൈനികരോട് നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ടു.

കാളി കപ്പലിന്റെ ഏറ്റവും മുകളിൽ കയറി നിന്നു. എല്ലാവർക്കും ഇപ്പോൾ അവളെ കാണാം. "ഞാൻ പറയുന്നത് കേൾക്കുക."

സൈനിക**ർ** ശാന്തരായി. കാളി ചെയ്യേണ്ടതായ കാര്യങ്ങൾ വിവരിച്ചു. "നിങ്ങളെല്ലാവരും ദണ്ഡകാരണ്യത്തെക്കുറിച്ച് പല കിംവദന്തികളും കേട്ടു കാണും. ദണ്ഡകാരണ്യമാണ് ലോകത്തിലെ ഏറ്റവും വിസ്തൃതമായ വനപ്രദേശം പൂർവ്വസമുദ്രം മുതൽ പശ്ചിമ സമുദ്രം വരെ നീണ്ടു കിടക്കുന്ന വനപ്രദേശമാണെന്ന്. അതിനിബിഡമായതിനാൽ അതിനകത്തേക്ക് അപൂർവ്വമായേ സൂര്യരശ്മി കടന്നു ചെല്ലാറുള്ളൂ ഹിംസ്രജന്തുക്കൾ നിറഞ്ഞ ആ വനത്തിൽ മനുഷ്യനെങ്ങാനും വഴിതെറ്റി ചെന്നുപെട്ടാൽ അവ അവനെ വിഴുങ്ങും അതിഭയങ്കര വിഷമുള്ള ചില സസ്യവർഗ്ഗങ്ങളുണ്ടെന്നും അവയെ ഭക്ഷിക്കുവാനോ സ്പർശിക്കുവാനോ ശ്രമിച്ചാൽ അവ ആ മനുഷ്യനെ കൊന്നുകളയുമെന്നും."

സൈനികർ ഉൽകണ്ഠയോടെ കാളിയെ നോക്കി.

"ആ കിംവദന്തികളെല്ലാം ശരിയാണ്, ഭയാനകമായ സത്യമാണ്."

ദണ്ഡകാരണ്യം നർമ്മദാനദിയുടെ തെക്കുഭാഗത്താണെന്ന് സൈനികർക്കറിയാമായിരുന്നു. മനു മഹർഷി നിശ്ചയിച്ച അതിർത്തി. ആ അതിർത്തി ഒരിക്കൽപോലും മുറിച്ചുകടക്കാൻ പാടില്ലാത്തതായിരുന്നു. മനു മഹർഷിയുടെ കല്പന ലംഘിക്കുക മാത്രമല്ല, ഭീകരമായ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിനകത്തേക്ക് പ്രവേശിക്കുക കൂടിയാണ് അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നവർ ചെയ്യുന്നത്. ശാപഗ്രസ്തമായ ആ വനത്തിനകത്തേക്കു കടന്ന് ഭാഗ്യം പരീക്ഷിക്കുവാൻ ആരും ധൈര്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല. കാളിയുടെ വാക്കുകൾ ആ വിശ്വാസത്തെ അരക്കിട്ടുറപ്പിച്ചു.

"എനിക്കും ഗണേശനും വിശ്വദ്യുമ്നനും മാത്രമേ ആ മരണക്കെണിയിലേക്കുള്ള വഴി അറിയുകയുള്ളൂ. നിങ്ങൾക്ക് ജീവൻ വേണമെങ്കിൽ ഞങ്ങളുടെ നിർദ്ദേശമനുസരിച്ച് ചെയ്യുക. അങ്ങനെയെങ്കിൽ നിങ്ങൾ സുരക്ഷിതരായി ജീവനോടെ പഞ്ചവടിയിലെത്തിച്ചേരുമെന്ന കാര്യം ഞാൻ വാക്കു തരാം."

ഭടന്മാർ ഓജസ്സോടെ തലയാട്ടി.

"ഇന്നിനി ശേഷിക്കുന്ന സമയം മുഴുവനും കപ്പലിൽ വിശ്രമിക്കുക. വയറുനിറയെ ഭക്ഷണം കഴിച്ച ശേഷം ഉറങ്ങുക. നാളെ രാവിലെ സൂര്യനുദിക്കുമ്പോൾ നമ്മൾ പുറപ്പെടും. ഇന്നുരാത്രി ആരും ഒറ്റയ്ക്ക് സുന്ദരവനത്തിനകത്തേക്കു കടന്ന് പര്യവേക്ഷണം നടത്തരുത്. മനോഹരമായ കാഴ്ചക്കപ്പുറം എത്ര കുടിലമാണീ വനമെന്ന് നിങ്ങൾക്കപ്പോൾ മനസ്സിലാകും."

കാളി കപ്പലിന്റെ മുകൾത്തട്ടിൽ നിന്ന് ഇറങ്ങിയപ്പോൾ താഴെ ശിവനും സതിയും നില്പുണ്ടായിരുന്നു.

"ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലേക്ക് ഇവിടെനിന്ന് എത്ര ദൂരമുണ്ട്? സതി ചോദിച്ചു. ചുറ്റും നിരീക്ഷിച്ച ശേഷം കാളി സതിയെ നോക്കി "നമ്മൾ വലിയൊരു സംഘമായാണ് മുന്നോട്ടു നീങ്ങുന്നത്. സാധാരണ ഈ ദൂരം താണ്ടുവാൻ ഒരു മാസം മതി. പക്ഷേ, നമുക്കിപ്പോൾ രണ്ടോ മൂന്നോ മാസം വേണ്ടിവരും. മരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ ഭേദം സാവധാനം പോകുന്നതാണ്."

"അനിയത്തി, നിനക്ക് വാക്കുകൾ കൊണ്ടുള്ള കൗശലമറിയാം." ജാള്യതയോടെ കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു.

"ദണ്ഡകാരണ്യത്തിന്റെ നടുവിലാണോ പഞ്ചവടി?" ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"അല്ല, ശിവാ. അത് പടിഞ്ഞാറേ അറ്റത്താണ്."

"വളരെ ദൂരെ."

"അതുകൊണ്ടാണ് ഞാൻ പറഞ്ഞത് കുറേ സമയം വേണ്ടിവരുമെന്ന്. ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലെത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ അവിടെ നിന്ന് പഞ്ചവടിയിലെത്തുവാൻ ആറുമാസം യാത്ര ചെയ്യേണ്ടിവരും."

''ഉം...'' ശിവൻ പറ്ഞ്ഞു. ''ക്പ്പലുകളിൽനിന്ന് ആവശ്യത്തിന് ഭക്ഷണം

എടുത്ത് കരുതിവെക്കണം."

"അതിന്റെ ആവശ്യമില്ല, ശിവാ." കാളി പറഞ്ഞു. "കൂടുതൽ ഭാരം ചുമക്കുന്നത് നമ്മുടെ യാത്ര സാവധാനമാക്കിത്തീർക്കും. നമുക്കാവശ്യമായ ഭക്ഷണസാധനങ്ങളെല്ലാം കാടിന്നകത്ത് സുലഭമാണ്. തിന്നാൻ പാടില്ലാത്ത സാധനങ്ങൾ നമ്മൾ തിന്നരുത് എന്ന കാര്യത്തിൽ നല്ല ശ്രദ്ധവേണം."

"പക്ഷേ, ഭക്ഷണം മാത്രമല്ലല്ലോ പ്രശ്നം. കാടിനകത്ത് നാം ഒൻപതു മാസം കഴിച്ചുകൂട്ടണം. അവിടെ മറ്റു പല ഭീഷണികളുമുണ്ടാവും."

കാളിയുടെ കണ്ണുകൾ പ്രകാശിച്ചു. "അങ്ങ് ഞങ്ങൾക്കൊപ്പമുണ്ടെങ്കിൽ അതുണ്ടാവില്ല."

— ★@ # A B —

പ്രധാനനൗകയുടെ മുകൾതട്ടിലാണ് അത്താഴം വിളമ്പിയത്. നാഗന്മാരുടെ ആചാരമായ പന്തിഭോജനമാണ് അവിടെ അരങ്ങേറിയത്. വാഴയിലകൾ കൂട്ടിക്കെട്ടിയുണ്ടാക്കിയ വലിയൊരു പാത്രത്തിൽനിന്ന് എല്ലാവരും ഭക്ഷണം വാരിക്കഴിക്കുന്ന ആചാരത്തെ ആദരപൂർവ്വം അനുവർത്തിക്കുവാൻ ശിവൻ തീരുമാനിച്ചു.

ശിവൻ, സതി, കാളി, ഗണേശൻ, പർവ്വതേശ്വരൻ, ആനന്ദമയി, ഭഗീരഥൻ, ആയുർവ്വതി, പരശുരാമൻ, നന്തി, വീരഭദ്രൻ, കൃതിക എന്നിവർ ഒന്നിച്ച് ഒരു വാഴയില പാത്രത്തിനു ചുറ്റും കൂടിയിരുന്നു. ശുചിത്വത്തിനു നിരക്കുന്നതല്ല ആ ഭക്ഷണ രീതിയെന്ന് പർവ്വതേശ്വരന് അഭിപ്രായമുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും ശിവന്റെ കല്പന അദ്ദേഹം പതിവുപോലെ അനുസരിച്ചു.

"ഈ ആചാരത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനഹേതുവെന്താണ്. ദേവീ?" ഭഗീരഥൻ ചോദിച്ചു.

"അന്നത്തിന്റെ ദേവതയായ അന്നപൂർണ്ണേശ്വരി ഞങ്ങളുടെ എല്ലാവരുടെയും കൂട്ടായ്മയുടെ മാതാവാണ്. എല്ലാറ്റിനുമപ്പുറം നമ്മളെ ജീവനോടെ നിലനിർത്തുന്നത് ആ ദേവിയല്ലേ? ആ മാതാവിന്റെ അനുഗ്രഹം ഒന്നിച്ചു ലഭിക്കുമെന്നതാണ് ഈ ആചാരത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനം. യാത്രചെയ്യുമ്പോഴെല്ലാം ഞങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാണ് ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നത്. നമ്മളിപ്പോൾ സഹോദരി സഹോദരന്മാരായിക്കഴിഞ്ഞു. ഈ യാത്രയിലങ്ങോളം ഉണ്ടാവുന്ന എല്ലാ ഭാഗ്യനിർഭാഗ്യങ്ങളും നമ്മൾ പങ്കിടും."

"അത് ശരിയാണ് സമൂഹസദ്യ ആഹാരത്തിൽ വിഷം ചേർക്കുന്നതിനെതിരായുള്ള നല്ലൊരു തടയാണെന്ന് ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെത്തന്നെ ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു.

"ഈ ദണ്ഡകാരണ്യം ഇത്രയ്ക്ക് അപായകരമാണോ മഹതീ?" പർവ്വതേശ്വരൻ ചോദിച്ചു. "അതോ അച്ചടക്കം നടപ്പാക്കുവാനുള്ള വെറും കിംവദന്തികൾ മാത്രമാണോ?"

"കാടിന്റെ ചട്ടങ്ങൾ അനുസരിച്ച് നീങ്ങിയാൽ അവൾ ഒരമ്മയെപ്പോലെ നമ്മളെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പരിപാലിക്കും. എന്നാൽ വഴിവിട്ടു നീങ്ങിയാൽ ഒരു ചെകുത്താനെപ്പോലെ നമ്മെ അടിച്ചു താഴെയിടും. ശരിയാണ്, കിംവദന്തികൾ അച്ചടക്കമുറപ്പാക്കും. വഴിവിടാതെ ശരിയായ പാതയിലൂടെ ഒമ്പതു മാസം സഞ്ചരിക്കുക എന്നത് അത്ര സുഖകരമായ ഒന്നല്ല. എന്നാൽ വഴിവിട്ടുപോകുന്നവർക്ക് കിംവദന്തികൾ സത്യമാണെന്ന് കഠിനമായ അനുഭവത്തിലൂടെ മനസ്സിലാകുമെന്ന കാര്യം ഞാൻ പറയുന്നു. നിങ്ങൾക്കത് വിശ്വാസത്തിലെടുക്കാം.

"ശരി" ശിവൻ പറഞ്ഞു."ചർച്ച മതിയാക്കാം. നമുക്കിനി ഭക്ഷണം

കഴിക്കാം."

ഈ സമയം മുഴുവനും ആയുർവ്വതി കൃതികയേയും വീരഭദ്രനേയും നിരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഓരോ തവണ ഭക്ഷണം വായ്ക്കക്കകത്ത ക്കുമ്പോഴും വീരഭദ്രൻ കാർത്തികേയനെ ചൂണ്ടി കൃതികയോട് എന്തോ മന്ത്രിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഏതാണ്ട് സ്വന്തം മകനാണെന്ന മട്ടിലാണ് അവർ കാർത്തികേയനെ വാത്സല്യമൂറുന്ന കണ്ണുകൾ കൊണ്ട് നോക്കിയത്.

ആയുർവ്വതി ദുഃഖം കലർന്ന ഒരു പുഞ്ചിരി പൊഴിച്ചു.

— ★@ J + + + -

''സേനാപതേ'' വീരഭദ്രൻ വിളിച്ചു.

പർവ്വതേശ്വരന് ശരിക്കും ദേഷ്യം വന്നിരുന്നു. ഒഴുകുന്ന നൗകാശയത്തിനടുത്തായി രണ്ടുപേർ നൂറു ഭടന്മാരുമായി നിലക്കുന്നത് പർവ്വതേശ്വരൻ കണ്ടിരുന്നു. കാളിയും ഗണേശനുമായിരുന്നു മുന്നിൽ. മുന്നിൽ പാതയൊന്നും കാണാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. എവിടേക്കു നോക്കിയാലും ഇടതൂർന്ന കാട് മാത്രമാണ് കാണാനുണ്ടായിരുന്നത്.

വീരഭദ്രനെ കണ്ടപ്പോൾ പർവ്വതേശ്വരൻ ശാന്തനായി."സ്വാമി വരുന്നുണ്ടോ?

"ഇല്ല സേനാപതി, ഞാൻ മാത്രമേയുള്ളൂ."

പർവ്വതേശ്വരൻ തലയാട്ടി. "അത് സാരമില്ല" പിന്നെ കാളിയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു "മഹാറാണി, എന്റെയാളുകൾ പഞ്ചവടിവരെയുള്ള കാട് വെട്ടിത്തെളിച്ചു നീക്കണമെന്ന് ഭവതി പ്രതീക്ഷിക്കുന്നുണ്ടോ?"

"ഇനി ഞാനങ്ങനെ പ്രതീക്ഷിച്ചാൽപോലും സൂര്യവംശി ഭടന്മാർ അത് വളരെയെളുപ്പം ചെയ്തുതരുമെന്ന് എനിക്കുറപ്പുണ്ട്."

പർവ്വതേശ്വരന്റെ കണ്ണുകൾ കോപം കൊണ്ട് ഇടുങ്ങി. "എന്റെ ദേവീ, ഞാനെന്റെ ക്ഷമയുടെ അറ്റത്തെത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ഭവതി ഒന്നുകിൽ കൃത്യമായ നേരിട്ടുള്ള മറുപടി നല്കുക. അല്ലെങ്കിൽ ഞാനെന്റെ ആളുകളുമായി തിരിച്ചുപോകാം."

"എങ്ങനെ അങ്ങയുടെ വിശ്വാസമാർജ്ജിക്കുമെന്ന് എനിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ സേനാപതി. താങ്കളുടെ ഭടന്മാരെ വേദനിപ്പിക്കുന്ന എന്തെങ്കിലും ചെയ്തി എന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുണ്ടായോ?"പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തേക്കു ചൂണ്ടിക്കാട്ടി കാളി ചോദിച്ചു. "ഇനി നിങ്ങളുടെ ആളുകൾ ആ ദിശയിൽ ഒരു നുറുവാര ദൂരം കൂടി കാടു വെട്ടിത്തെളിക്കുകയേ ചെയ്യേണ്ടതുള്ളൂ."

"അത്രയേയുള്ളൂ?"

''അത്രയേയുള്ളൂ.'

പർവ്വതേശ്വരൻ തലയാട്ടി. ഭടന്മാർ ഉടനെ വാൾ ഊരി ഒരു വരിയായി നിന്നു. വീരഭദ്രൻ അവർക്കൊപ്പം ചേർന്നു. കടന്നു ചെല്ലാനാകാത്ത കാടിനകത്തേക്ക് വെട്ടിത്തെളിച്ചുകൊണ്ട് അവർ മുന്നേറി. ആ വരിയുടെ രണ്ടഗ്രങ്ങളിലായി വിശ്വദ്യുമ്നനും ഗണേശനും വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഏറ്റവും മുന്നിലായി നിലയുറപ്പിച്ചിരുന്നു. അജ്ഞാതമായ അപായങ്ങളിൽനിന്ന് ആ ഭടന്മാരെ രക്ഷിക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയാണവർ നിലകൊള്ളുന്നതെന്ന് അവരുടെ നില്പ്കണ്ടാലറിയാം.

അല്പം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇടതിങ്ങിയ അടിക്കാട് വെട്ടിത്തെളിച്ച് അവരെത്തിച്ചേർന്നത് ഒരു പാതയിലേക്കാണ്. വീരഭദ്രനും സൈനികരും അതുകണ്ട് അദ്ഭുതപ്പെട്ടു. പത്തുകുതിരകൾക്ക് തൊട്ടുതൊട്ടു സഞ്ചരിക്കുവാനുള്ള വീതി യുണ്ടായിരുന്നു ആ പാതയ്ക്ക്.

"ശ്രീരാമദേവനാണേ സത്യം, ഈ വഴി ഇപ്പോൾ എവിടെനിന്നുവന്നു?"അദ്ഭുതാധീനനായി പർവ്വതേശ്വരൻ ചോദിച്ചു.

"സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കുള്ള പാത" കാളി പറഞ്ഞു "പക്ഷേ അവിടെക്കെത്തുന്നതിനുമുൻപ് ഇത് നരകത്തിലൂടെയാണ് കടന്നുപോകുന്നത്." പർവ്വതേശ്വരൻ നാഗറാണിയെ തിരിഞ്ഞുനോക്കി.

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു. "ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ, എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ." വീരഭദ്രൻ നടന്നുചെന്ന് അദ്ഭുതത്തോടെ മുന്നിലുള്ള ആ പാതയിലേക്ക് നോക്കിനിന്നു. അത് നേരെ, അങ്ങകലേക്കാണ് നീണ്ടു കിടന്നിരുന്നത്. കല്ലു കൊണ്ടുള്ള ആ പാത ഒരുവിധം നിരപ്പാക്കിയെടുത്തിരുന്നു. പാതയുടെ ഇരു വശത്തുമായി മരങ്ങൾക്കു സമാന്തരമായി മുൾചെടികൾ കൊണ്ടുള്ള വേലിപ്പടർപ്പുകൾ നീണ്ടു കിടന്നു.

"അവ വിഷമുള്ളതാണോ?" ആ മുൾവേലിപ്പടർപ്പിലേക്കു ചൂണ്ടി പർവ്വതേശ്വരൻ ചോദിച്ചു.

"പാതയോരത്ത് അഭിമുഖമായി നില്ക്കുന്ന ഉൾവശത്തുള്ള വേലിപ്പടർപ്പുകൾ നാഗവല്ലി പടർപ്പുകൾ കൊണ്ടുള്ളവയാണ്" കാളി പറഞ്ഞു. "നമുക്കു വേണമെങ്കിൽ അതിന്റെ ഇലകൾ തിന്നാം. എന്നാൽ കാടിനോട് അഭിമുഖമായി വേലിയുടെ പുറംവശത്തുള്ള ചെടികൾ കടുത്ത വിഷമുള്ളവയാണ്. ശരീരത്തിൽ ആ മുള്ള് കൊണ്ടാൽ അവസാന പ്രാർത്ഥന ചൊല്ലുവാനുള്ള സമയം പോലും ലഭിച്ചെന്നു വരില്ല."

പർവ്വതേശ്വരൻ പുരികമുയർത്തി. ഇവരെങ്ങനെയാണ് ഇതെല്ലാം നിർമ്മിച്ചത്

വീരഭദ്രൻ കാളിയുടെ നേരെ തിരിഞ്ഞു "മഹാറാണി, അവസാനിച്ചുവോ? ഇത്രമാത്രമാണോ ഞങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടത്? ഈ പാതയിലൂടെ മുന്നോട്ടു നടന്നാൽ മാത്രം മതിയോ? അങ്ങനെ ചെയ്താൽ ഞങ്ങൾക്ക് നാഗന്മാരുടെ നഗരി കാണാൻ കഴിയുമോ?

കാളി പരിഹാസത്തോടെ ചിരിച്ചു. "ജീവിതം അത്രയ്ക്ക് ലളിതമായിരുന്നെങ്കിൽ മാത്രം."

ആദ്യയാമം അവസാനിക്കാറായിരുന്നു. ചക്രവാളത്തിനുമീതെ സൂര്യൻ മങ്ങിക്കത്തി. അല്പനിമിഷങ്ങൾക്കകം പ്രകാശവും ചൂടും പരത്തി സൂര്യൻ അതിന്റെ എല്ലാ മഹത്വവും പ്രകടമാക്കിക്കൊണ്ട് പ്രകാശിക്കാനാരംഭിക്കും. എന്നാൽ സുന്ദരവനത്തിനകത്ത് സൂര്യന്റെ ഉജ്ജ്വലമായ രൂപത്തിന്റെ നിഴൽ മാത്രമേ പ്രത്യക്ഷമാവുകയുള്ള. കുറച്ചു സൂര്യകിരണങ്ങൾ മാത്രമാണ് ആ കനത്ത പച്ചപ്പിലൂടെ അകത്തേക്കു കടന്നുചെന്ന് ശിവന്റെ യാത്രാസംഘത്തിന് വഴി കാട്ടിക്കൊടുത്തത്. നാഗന്മാരുടെ പാത വരെയുള്ള കാടു വെട്ടിത്തെളിച്ചുണ്ടാക്കിയ വെളിമ്പ്രദേശത്ത് കൃത്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നല്കി ഒരു സംഘം ഭടന്മാരെ വിന്യസിച്ചിരുന്നു. കാട്ടിൽ നിന്ന് പുറത്തേക്കു ചാടിവരുന്ന എന്തിനേയും ഏതിനേയും കൊന്നുകളയുക.

കാട് വെട്ടി വ്യത്തിയാക്കി ഉണ്ടാക്കിയ വെളിമ്പ്രദേശത്തുകൂടെ നാഗന്മാരുടെ പാതയിലേക്കു പ്രവേശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഭടന്മാരുടെ കണ്ണുകൾ അതിശയം മൂലം വിടർന്നു. ആ കാട്ടിനകത്ത് അവർ ഒട്ടും പ്രതീക്ഷിക്കാത്ത ഒന്നായിരുന്നു ഇത്രയും സുരക്ഷിതവും സൗകര്യപ്രദവുമായ പാത. ആ യാത്രാ സംഘത്തിന്റെ ഇരുവശത്തുമായി കുതിരപ്പുറത്ത് പന്തമേന്തി സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന ഭടന്മാർ അവർക്ക് വഴികാട്ടി സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. കറുത്ത കുതിരയുടെ പുറത്തേറി വിശ്വദ്യുമ്നൻ ആ സംഘത്തിന്റെ മുന്നണിയിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. അയാൾക്കൊപ്പം പർവ്വതേശ്വരനും ഭഗീരഥനും ആനന്ദമയിയും നീലകണ്ഠനും കുടുംബവും അതിന്റെ മധ്യത്തിലായി സഞ്ചരിച്ചു. കാളി, ആയുർവ്വതി, കൃതിക, നന്തി എന്നിവരും അവർക്കൊപ്പമുണ്ടായിരുന്നു. ഗണേശനും വീരഭദ്രനും പരശുരാമനുമൊപ്പം ആ വെളിമ്പ്രദേശത്ത് നില്പുണ്ടായിരുന്നു. ഓരോ ഭടനും കടന്നുപോകുന്നതുവരെ ഗണേശൻ കാത്തുനിന്നു. അവിടെ ഒരു ദൗത്യം നിർവ്വഹിക്കാനുണ്ടായിരുന്നു.

"നമുക്ക് യഥാർത്ഥത്തിൽ ഒരു പിൻകാവൽ ആവശ്യമുണ്ടോ ഗണേശൻ?"വീരഭദ്രൻ ചോദിച്ചു. "ഒഴുകുന്ന സുന്ദരവനത്തെ കണ്ടുപിടിക്കുക മിക്കവാറും അസാധ്യമാണ്."

"ഞങ്ങൾ നാഗന്മാരാണ്. എല്ലാവരും ഞങ്ങളെ വെറുക്കുന്നു. ഞങ്ങൾക്കൊരിക്കലും ബദ്ധശ്രദ്ധരാകാതിരിക്കാൻ കഴിയില്ല."

"അതാണ് അവസാനത്തെ ഭടന്മാ**ർ**. ഇനിയെന്ത്?"

"ദയവായി എനിക്ക് അകമ്പടി സേവിക്കുക"ഗണേശൻ പറഞ്ഞു.

ഒരു സഞ്ചി നിറയെ വിത്തുകളുമായി ഗണേശൻ ആ വെളിമ്പ്രദേശത്തേക്ക് നടന്നു. വീരഭദ്രനും പരശുരാമനും അവന്റെ ഇടതും വലതുമായി ആയുധങ്ങളുമേന്തി നടന്നു.

അവർ ആ വെളിമ്പ്രദേശത്തു നിലക്കുമ്പോൾ ഒരു കാട്ടുപന്നി അലഞ്ഞു തിരിഞ്ഞ് അവിടെയെത്തി. വീരഭദ്രൻ അന്നുവരെ കണ്ടതിൽവെച്ച് ഏറ്റവും വലിയ പന്നിയായിരുന്നു അത്. മനുഷ്യരെ കണ്ടപ്പോൾ ആ ജന്തു അല്പം അകലെയായി നിലപുറപ്പിച്ച മണ്ണുമാന്തിക്കൊണ്ട് പതിഞ്ഞ ശബ്ദത്തിൽ മുക്രയിട്ടു. പരശുരാമൻ ഗണേശനുനേരെ തിരിഞ്ഞു നോക്കി. ആ മൃഗം മുന്നോട്ടു കുതിക്കുവാനൊരുങ്ങുകയായിരുന്നു. ആ നാഗൻ അപ്പോഴും തലയാട്ടിക്കൊണ്ട് വിത്ത് വിതയ്ക്കുന്ന ജോലി തുടർന്നു. പരശുരാമൻ മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു. മഴു ആഞ്ഞുവീശി ആ ജന്തുവിന്റെ തല കൃത്യതയോടെ വെട്ടിമാറ്റി.

വീരഭദ്രൻ പരശുരാമനെ സഹായിക്കുവാനായി മുന്നോട്ടു നീങ്ങാനൊരുങ്ങിയപ്പോൾ ഗണേശൻ അയാളെ തടഞ്ഞു.

"താങ്കൾ മറുവശത്തുനിന്നും വല്ല മൃഗങ്ങളും വരുന്നുണ്ടോ എന്നു നോക്കു വീരഭദ്രാ. അത് ഒറ്റയ്ക്കു കൈകാര്യം ചെയ്യുവാനുള്ള ശേഷി പരശുരാമനുണ്ട്."

അതിനിടയിൽ പരശുരാമൻ ആ പന്നിയുടെ ശരീരം വെട്ടിമുറിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ശേഷം ആ ജന്തുവിന്റെ വേർപെട്ട ഭാഗങ്ങൾ പാതയിലേക്ക് വലിച്ചിട്ടു.

തിരികെ നടക്കുന്നതിനിടയിൽ പരശുരാമൻ വീരഭദ്രനോട് കാര്യങ്ങൾ വിശദമാക്കി. "ആ ശവശരീരം മറ്റു മാംസഭുക്കുകളെ ആകർഷിക്കാനിടയുണ്ട്."

ഗണേശൻ അപ്പോഴേക്കും വിത്ത് വിതച്ചു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അവൻ തിരികെ പാതയിലേക്കു നടന്നു. പരശുരാമനും വീരഭദ്രനും അവനെ അനുഗമിച്ചു.

പാതയിൽ പ്രവേശിച്ചയുടൻ വീരഭദ്രൻ സംസാരിച്ചു. "അത് ഒരു വമ്പൻ പന്നിയായിരുന്നു."

"യഥാർത്ഥത്തിൽ ചെറുപ്പമായതിനാൽ അത് ചെറുതാണ്" ഗണേശൻ പറഞ്ഞു. "അതിന്റെ സംഘത്തിൽപ്പെട്ട മറ്റു പന്നികൾക്ക് ഇതിലുമേറെ വലിപ്പം കാണും. നമ്മൾ ഈ പാത പ്രതിരോധിക്കുമ്പോൾ ഇവയൊന്നും അടുത്തുണ്ടാകാൻ പാടില്ല. പന്നികളുടെ ശബ്ദകോലാഹലം ഈ പ്രദേശത്തെ അപായകരമാക്കി തീർക്കും."

കുതിരകളെ തയ്യാറാക്കി അവർക്കുവേണ്ടി കാത്തുനിന്നിരുന്ന നൂറോളം ബ്രംഗ ഭടന്മാരെ വീരഭദ്രൻ നോക്കി. അയാൾ ഗണേശനു നേരെ തിരിഞ്ഞു "ഇനിയെന്ത്?' "ഇനി നമുക്ക് കാത്തുനില്ക്കാം" വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ച് ശാന്തമായ സ്വരത്തിൽ ഗണേശൻ പറഞ്ഞു."നാളെ രാവിലെ വരെ ഈ പഴുത് നമ്മൾ സംരക്ഷിക്കണം. ഇതിനകത്തേക്കു കടക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നതിനെയെല്ലാം കൊന്നുകളയുക."

'നാളെ രാവിലെ വരെ മാത്രം മതിയോ? അപ്പോഴേക്കും ഈ കുറ്റിക്കാടുകൾ വളർന്നു വലുതാവുമോ."

"തീർച്ചയായും. അവ വളർന്നു വലുതാകും."

— \$@ J 4 **®** —

ഒരു കടുവയുടെ ഉച്ചത്തിലുള്ള മുരൾച്ച കേട്ടുകൊണ്ടാണ് വീരഭദ്രൻ ഉണർന്നത്. ഏതെങ്കിലും ചെറു ജന്തുക്കൾ, ഒരുപക്ഷേ, മാനോ മറ്റോ, ആ വമ്പൻ പൂശകന്റെ ഇരയായി ഭവിച്ചിരിക്കാം. അയാൾ ചുറ്റും നോക്കി. കാട് ഉണരുകയായിരുന്നു. സൂര്യൻ അപ്പോൾ ഉദിച്ചതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അയാൾക്കു മുന്നിൽ അൻപത് ഭടന്മാർ കിടന്നുറങ്ങുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അതിനപ്പുറം തലേദിവസം ശിവന്റെ യാത്രാസംഘം കടന്നുപോയ നാഗന്മാരുടെ പാത.

വീരഭദ്രൻ അംഗവസ്ത്രം മുറുക്കിക്കെട്ടിയ ശേഷം കൈപ്പടത്തിൽ ഊതി. തണുപ്പുണ്ടായിരുന്നു. തന്റെ തൊട്ടടുത്തായി വായ് അല്പം തുറന്ന് വെച്ച് പരശുരാമൻ കൂർക്കം വലിച്ചുറങ്ങുന്നത് അയാൾ കണ്ടു.

വീരഭദ്രൻ കൈ കുത്തി എഴുന്നേറ്റിരുന്ന് ചുറ്റും നോക്കി. മറ്റ് അൻപത് സൈനികർ വാൾ ഊരിപ്പിടിച്ചു കാവൽ നിന്നിരുന്നു. അർദ്ധരാത്രിയോടെ മറ്റ് അൻപത് സൈനികരിൽനിന്നും അവർ കാവൽ ഏറ്റെടുത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു.

"ഗണേശൻ?

"ഞാനിവിടെയുണ്ട് വീരഭദ്രൻ"ഗണേശൻ പറഞ്ഞു.

അംഗരക്ഷകർ വഴിയൊഴിഞ്ഞുകൊടുത്തപ്പോൾ വീരഭദ്രൻ ഗണേശന്റെ അടുത്തേക്കു നടന്നു. വീരഭദ്രൻ സ്തബ്ധനായിപ്പോയി.

"പരിശുദ്ധ സരോവരമേ" വീരഭദ്രൻ വിളിച്ചു. "കുറ്റിക്കാടുകൾ മുഴുവനും വളർന്നു വലുതായിരിക്കുന്നു. മുൻപൊരിക്കൽ പോലും വെട്ടിമാറ്റപ്പെട്ടിട്ടില്ലാത്തതുപോലെ!"

"ഇപ്പോൾ ഈ പാത പൂർണ്ണമായും സുരക്ഷിതമാണ്. നമുക്കിനി യാത്ര തുടരാം. പകുതിദിവസം കൊണ്ട് നമുക്ക് മുൻപേ പോയവർക്കൊപ്പം എത്തിച്ചേരാം."

"പിന്നെ നമ്മളെന്തിനാ കാത്തുനില്ക്കുന്നത്?

— ★@ # A B --

"നീ അദ്ദേഹത്തോടു ചോദിക്കണം." വീരഭദ്രൻ കൃതികയോടു പറഞ്ഞു. സുന്ദരവനത്തിലൂടെ ഒരു മാസത്തോളം നീളുന്ന സംഭവബഹുലമായ യാത്രയായിരുന്നു അത്. വലിയൊരു സംഘമായിരുന്നു എങ്കിലും അവരുടെ യാത്ര പതുക്കെ പതുക്കെ നല്ലരീതിയിൽ പുരോഗമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. സംഘത്തിന്റെ നടുവിൽനിന്ന് കൗശലപൂർവ്വം തെന്നിമാറി പുറത്തിറങ്ങിയ കൃതിക ഭർത്താവിനോടൊപ്പം സഞ്ചരിക്കുന്നതിന് സംഘത്തിന്റെ പിന്നാമ്പുറത്തെത്തി. ഗണേശനുമായി വർത്തമാനം ഏറെ ആസ്വദിച്ചിരുന്ന അവൾക്ക് തന്റെ സ്വാമിനിയുടെ മൂത്തപുത്രനോട് കൂടുതൽ വാത്സല്യം തോന്നിത്തുടങ്ങിയിരുന്നു. വീരഭദ്രനും കൃതികയും സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന കുതിരകൾക്കൊപ്പമായിരുന്നു ഗണേശന്റെ കുതിരയും സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. ഗണേശൻ അവരെ നോക്കി ചോദിച്ചു "എന്നോടെന്താ ചോദിക്കാനുള്ളത്?

"അതായത്" കൃതിക പറഞ്ഞു "ദക്ഷ മഹാരാജൻ രാജാ ചന്ദ്രൻ ധ്വജനെ കൊന്നിട്ടുണ്ടായിരിക്കാമെന്നു കേട്ടപ്പോൾ ഗണേശന് ഒരത്ഭുതവും തോന്നിയില്ലെന്ന് വീരഭദ്രൻ എന്നോടു പറയുകയായിരുന്നു."

എന്താണ് പറയുന്നതെന്നറിയാനുള്ള കൗതുകം കൊണ്ട് പരശുരാമൻ അവർക്കൊപ്പം സഞ്ചരിക്കാൻ തന്റെ കുതിരയുടെ വേഗത കുറച്ചു.

"കുമാരനറിയുമായിരുന്നുവോ? കൃതിക ചോദിച്ചു "അതെ '

ഗണേശന്റെ മുഖത്ത് വല്ല വെറുപ്പിന്റെയും രോഷത്തിന്റെയും ലക്ഷണം ഉണ്ടോ എന്നറിയാനായി കൃതിക ഗണേശന്റെ മുഖത്തേക്കുതന്നെ ഉറ്റുനോക്കി. അവന്റെ മുഖത്ത് അതൊന്നുമില്ലായിരുന്നു. "നിനക്ക് പ്രതികാരവാഞ്ഛ തോന്നുന്നില്ലേ?" അനീതിക്കിരയായെന്ന തോന്നൽ?

"കൃതിക, എനിക്ക് പ്രതികാരവും തോന്നുന്നില്ല, അനീതിയും തോന്നുന്നില്ല." ഗണേശൻ പറഞ്ഞു. "നീതി നിലനില്ക്കുന്നത് ഈ പ്രപഞ്ച നന്മയ്ക്കുവേണ്ടിയാണ്. സമതുലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്തുവാൻ, മനുഷ്യർക്കിടയിൽ വിദ്വേഷത്തിന്റെ അഗ്നി ജ്വലിപ്പിക്കുവാനല്ല. എന്നുമാത്രമല്ല, മെലൂഹയുടെ ചക്രവർത്തിയുടെ മേൽ നീതി നടപ്പാക്കുവാനുള്ള അധികാരമൊന്നും എനിക്കില്ല. എന്നാൽ ഈ പ്രപഞ്ചത്തിനതുണ്ട്. ഉചിതമെന്നു തോന്നുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ അത് നീതി നടപ്പാക്കും. ഒന്നുകിൽ ഈ ജന്മത്തിൽ അല്ലെങ്കിൽ അടുത്ത ജന്മത്തിൽ."

പരശുരാമൻ ഇടപെട്ടു "പക്ഷേ, പ്രതികാരം താങ്കൾക്ക് അല്പം കൂടി മനസ്സുഖം നല്കുകയില്ലേ?"

"താങ്കൾ, താങ്കളുടെ പ്രതികാരം നിർവ്വഹിച്ചു ഇല്ലേ?"ഗണേശൻ പരശുരാമനോടു ചോദിച്ചു. "എന്നിട്ട് താങ്കൾക്ക് കൂടുതൽ മനസ്സുഖം ലഭിക്കുകയുണ്ടായോ?"

പരശുരാമൻ നെടുവീർപ്പിട്ടു. അയാൾക്കതു ലഭിച്ചിരുന്നില്ല.

"അപ്പോൾ ദക്ഷനോടു യാതൊന്നും ചെയ്യാൻ താങ്കൾക്കു തോന്നുന്നില്ലേ?" വീരഭദ്രൻ ചോദിച്ചു.

ഗണേശൻ "ഞാനതൊന്നും ശ്രദ്ധിക്കുന്നേയില്ല."

വീരഭദ്രൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. വീരഭദ്രന്റെ പ്രകടനം കണ്ടപ്പോൾ പരശുരാമൻ മുഖം ചുളിച്ചു.

"എന്താ?"പരശുരാമൻ ചോദിച്ചു.

"കൂടുതലൊന്നുമല്ല" വീരഭദ്രൻ പറഞ്ഞു. "ഒരിക്കൽ ശിവൻ എന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ഒരുകാര്യം എനിക്കിപ്പോൾ മനസ്സിലായിരിക്കുന്നു. അതായത് സ്നേഹത്തിന്റെ വിപരീതം വെറുപ്പല്ല. മലിനമായിക്കഴിഞ്ഞ സ്നേഹമാണ് വെറുപ്പ്. സ്നേഹത്തിന്റെ കൃത്യമായ വിപരീതം നിർവ്വികാരതയാണ്. മറ്റുള്ളവർക്ക് എന്താണ് സംഭവിക്കുന്നതെന്ന് യാതൊരു വിധത്തിലും ശ്രദ്ധിക്കാത്ത ഉദാസീനഭാവം."

— ★@JA\$ —

"ഭക്ഷണത്തിന് നല്ല രുചിയുണ്ട്" ശിവൻ പുഞ്ചിരിയോടെ പറഞ്ഞു. ഒഴുകി നടക്കുന്ന സുന്ദരവനത്തിലൂടെ ശിവന്റെ യാത്രാസംഘം സഞ്ചരിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിട്ടിപ്പോൾ രണ്ടുമാസം പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. ഭയങ്കരമായ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലേക്ക് അവരിപ്പോൾ കടന്നു കഴിഞ്ഞു. വളരെ വിശാലമായൊരു വെളിമ്പ്രദേശത്തേക്ക് അവരിപ്പോൾ എത്തിച്ചേർന്നു. ശിവന്റെ യാത്രാസംഘത്തിനേക്കാൾ പതിന്മടങ്ങ് വലിപ്പമുള്ള ഒരു സംഘത്തിന് സൗകര്യമൊരുക്കുവാൻ തക്ക വിസ്തൃതിയുണ്ടായിരുന്നു ആ തുറസ്സിന്. നാഗന്മാരുടെ ആചാരമനുസരിച്ച് നിരവധി പേർ ഒരുമിച്ച് ഒരൊറ്റ പാത്രത്തിൽ നിന്ന് ഭക്ഷണം കഴിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു. "നമുക്കാവശ്യമുള്ളതെല്ലാം ഈ വനത്തിനകത്തുണ്ട്."

സതി ഗണേശന്റെ മുതുകിൽ തട്ടി. കുടുംബത്തിലെ മറ്റുള്ളവരിൽനിന്ന് മാറിയാണ്. അവൻ സഞ്ചരിച്ചിരുന്നത്. അതിനാൽ തന്റെ മൂത്ത മകനോട് സംസാരിക്കുന്നതിനു സതി അവനോടൊപ്പം പന്തിഭോജനത്തിനിരുന്നു. "ആഹാരം കൊള്ളാമല്ലോ?"

"നല്ല ഭക്ഷണം, അമ്മേ" ഗണേശൻ പുഞ്ചിരിച്ചു.

ഗണേശൻ കാർത്തികേയനെ നോക്കി. അവൻ അനുജന് ഒരു മാമ്പഴം കൊടുത്തു. ഈയിടെയായി അപൂർവ്വമായി മാത്രം പുഞ്ചിരിച്ചിരുന്ന കാർത്തികേയൻ ജ്യേഷ്ഠനെ വാത്സല്യത്തോടെ നോക്കി. "നന്ദി, ജ്യേഷ്ഠാ."

ഭഗീരഥൻ കാളിയെ നോക്കി. അയാൾക്ക് സംശയം മനസ്സിനകത്ത് നിയന്ത്രിച്ചുവെക്കാനായില്ല. "മഹാറാണി, ഈ വെളിമ്പ്രദേശത്തുനിന്ന് എന്തിനാണ് അഞ്ചു പാതകൾ നിർമ്മിച്ചിരിക്കുന്നത്?"

എല്ലാവരും കാളിയെ നോക്കി.

"ലളിതം. ഇതിൽ നാലുപാതകൾ നിങ്ങളെ ദണ്ഡകാരണ്യത്തിനകത്തേക്ക് നയിക്കും. നിങ്ങളുടെ അന്ത്യത്തിലേക്ക്."

"ഏതാണ് ശരിയായ വഴി?"ഭഗീരഥൻ ചോദിച്ചു.

"നാളെ രാവിലെ നമ്മൾ പുറപ്പെടാറാകുമ്പോൾ ഞാനത് പറഞ്ഞുതരാം."

"ഇവിടെ ഇങ്ങനെ എത്ര തുറസ്സുകളുണ്ട് കാളി? ശിവൻ ചോദിച്ചു.

കാളിയുടെ ചുണ്ടിൽ വിശാലമായൊരു പുഞ്ചിരി വിടർന്നു.

"പഞ്ചവടിയിലേക്കുള്ള വഴിയി**ൽ** ഇപ്രകാരമുള്ള അഞ്ച് തുറസ്സുകളുണ്ട്, ശിവാ."

"ശ്രീരാമദേവൻ തുണയ്ക്കട്ടെ" പർവ്വതേശ്വരൻ പറഞ്ഞു. "അതായത് പഞ്ചവടിയിലേക്കുള്ള യഥാർത്ഥ പാതയിലേക്ക് നമ്മൾ പ്രവേശിക്കുവാനുള്ള സാധ്യത മൂവായിരത്തിൽ ഒന്നു മാത്രമാണ്."

"അതെ" കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു.

"ആട്ടെ, മഹാറാണി ഭവതി ശരിയായ പാതയേതാണെന്ന് മറക്കുകയില്ലെന്ന് ഞങ്ങൾ വിചാരിക്കുന്നു." ആനന്ദമയി ഈർഷ്യയോടെ പറഞ്ഞു.

കാളി പുഞ്ചിരിച്ചു "എന്നെ വിശ്വസിക്കൂ. ഞാനത് മറക്കുകയില്ല."

— ★@ J ← ◆ —

തന്റെ തൊട്ടുമുന്നിലായി സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ശിവനേയും സതിയേയും നന്തിയേയും കാളി നോക്കി. ശിവനെന്തോ പറഞ്ഞതുകേട്ട് സതിയും നന്തിയും പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. പിന്നെ നീലകണ്ഠൻ തിരിഞ്ഞ് നന്തിയെ നോക്കി കണ്ണിറുക്കി.

കാളി ആയുർവ്വതിയെ നോക്കി. "അദ്ദേഹത്തിന് അതിനുള്ള കഴിവുണ്ട്." പഞ്ചവടിയിലേക്കുള്ള യാത്രാ സംഘത്തിന്റെ നടുവിലാണവർ സഞ്ചരിച്ചിരുന്നത്. മധുമതി നദിയിൽ നിന്ന് അവർ യാത്രയാരംഭിച്ചിട്ട്

മൂന്നുമാസം കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ദണ്ഡകാരണ്യത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ

എത്തിക്കഴിഞ്ഞ് ആ യാത്ര അദ്ഭുതകരമെന്നു പറയാവുന്ന രീതിയിൽ സംഭവരഹിതമെന്നു പറയാം. അതോടൊപ്പംതന്നെ അത് അല്പം ക്ലേശകരമായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ആ മടുപ്പിൽനിന്നുള്ള ഏക ആശ്വാസമാർഗ്ഗം വർത്തമാനമായിരുന്നു.

"എന്ത് ശേഷി?" ആയു**ർ**വ്വതി ചോദിച്ചു.

"ആളുകൾക്ക് ശാന്തി പ്രദാനം ചെയ്യുക, അവരുടെ അസന്തുഷ്ടി നീക്കുക എന്നതിനൊക്കെയുള്ള ശേഷി." കാളി പറഞ്ഞു.

"അത് അദ്ദേഹം ചെയ്യുന്നുണ്ട്." ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു.

"അത് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ ഒന്നു മാത്രം.ഓം നമഃശിവായ്" കാളി അദ്ഭുതപ്പെട്ടു. ആ മെലൂഹയിലെ വൈദ്യശ്രേഷ്ഠ പഴയൊരു മന്ത്രം മലിനമാക്കിയിരിക്കുന്നു. ഓം എന്ന പദവും നമഃ എന്ന പദവും ദൈവങ്ങളുടെ പേരിനോടൊപ്പം മാത്രമാണ് ചേർക്കാറുള്ളത്, ഒരിക്കലും ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന മനുഷ്യന്റെ പേരിനൊപ്പം ചേർക്കാറില്ല.

തന്റെ മുന്നിൽ സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ശിവന്റെ മുന്നിൽ കടന്ന് ആ നാഗറാണി അവനെ നിരീക്ഷിച്ചു. പിന്നെ പുഞ്ചിരിച്ചു. ചിലനേരം ലളിതമായ വിശ്വാസം സമ്പൂർണ്ണശാന്തിയിലേക്ക് നമ്മളെ നയിച്ചേക്കാം.

കാളി, ആയുർവ്വതി ജപിച്ചത് ആവർത്തിച്ചു. ഓം നമഃശിവായ

ആയുർവ്വതി തന്റെ തൊട്ടുപുറകിൽ സഞ്ചരിച്ചിരുന്ന കാർത്തികേയനെ നോക്കി. നാലുവയസ്സിനു തൊട്ടുമുകളിൽ പ്രായം വരുന്ന ആ ബാലനെ കണ്ടാൽ ഒമ്പതുവയസ്സിന്റെ വളർച്ച തോന്നും. മനസ്സ് അസ്വസ്ഥമാക്കുന്ന ഒരു കാഴ്ചയാണവൻ നല്കിയത്. അവന്റെ കൈകളിലും മുഖത്തും മുറിപ്പാടുകളുണ്ടായിരുന്നു. മുതുകിൽ വിലങ്ങനെ രണ്ടുവാളുകൾ കെട്ടിവെച്ചിരുന്നു. പരിചയുടെ യാതൊരു അടയാളവുമില്ല.

ഭീഷണികൾ തേടിക്കൊണ്ട് അവന്റെ കണ്ണുകൾ ആ വേലിക്കപ്പുറത്തേക്ക് പ്രതിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

ഗണേശൻ ഒറ്റയ്ക്ക് അവനെ ആ സിംഹങ്ങളിൽനിന്ന് രക്ഷപ്പെടുത്തിയ അന്നുമുതൽ കാർത്തികേയൻ കൂടുതൽ ഉൾവലിഞ്ഞതുപോലെ കാണപ്പെട്ടു. മാതാപിതാക്കളോടും കൃതികയോടും ഗണേശനോടുമൊഴികെ മറ്റെല്ലാവരോടും വളരെ അപൂർവ്വമായി മാത്രം അവൻ സംസാരിച്ചു. അവൻ വളരെ വിരളമായേ പുഞ്ചിരിക്കാറുള്ളൂ. കാട്ടിൽ നായാട്ടിനുപോകുന്നവർക്കൊപ്പം അവൻ എപ്പോഴും പോകും. പലപ്പോഴും ഒറ്റയ്ക്കുതന്നെ അവൻ മൃഗങ്ങളെ വേട്ടയാടിയിരുന്നു. ആശ്ചര്യഭരിതരായ ഭടന്മാർ കാർത്തികേയൻ ഇരയെ കൊല്ലുവാൻ നീങ്ങുന്ന ദൃശ്യം ആയുർവ്വതിയോട് സൂക്ഷ്മമായി വിവരിക്കാറുണ്ട്. ശാന്തമായി, സൂക്ഷ്മദൃഷ്ടിയോടെ ഇരയിൽ കേന്ദ്രീകരിച്ച്, നിഷ്കരുണം അവൻ ഇരയെ കൊല്ലും.

ആയുർവ്വതി നെടുവീർപ്പിട്ടു.

കാശിയിൽനിന്ന് യാത്ര തിരിച്ചതിനുശേഷം ആയുർവ്വതിയുമായി ശക്തമായ ബന്ധമുറപ്പിച്ച കാളി മന്ത്രിച്ചു. "ജീവിതത്തിൽനിന്ന് ശരിയായ പാഠങ്ങളാണ് അവൻ പഠിച്ചത് എന്ന കാര്യത്തിൽ നിനക്കാശ്വസിക്കാം."

"അവനൊരു കുട്ടിയല്ലേ" ആയുർവ്വതി പറഞ്ഞു."വളർന്നു വലുതാവാൻ അവന് ഇനിയും എത്രയോ വർഷങ്ങൾ വേണ്ടിവരും."

"അവൻ വളർന്നു വലുതാകുവാനുള്ള സമയപരിധി നിശ്ചയിക്കുവാൻ നമ്മളാരാണ്" കാളി പറഞ്ഞു. "തീരുമാനം അവന്റെതാണ്. ഒരു ദിവസം അവൻ നമുക്കെല്ലാവർക്കും അഭിമാനമായിത്തീരും."

— \$@J\$\$ —

മധുമതിയിൽനിന്നുള്ള സൈനികപദയാത്ര എട്ടുമാസം പിന്നിട്ടിരുന്നു. നാഗതലസ്ഥാനമായ പഞ്ചവടിയിലേക്കിനി ഒരു ദിവസത്തെ ദൂരമേ ബാക്കിയുള്ളൂ. അവർ പാതയരികിൽ ഒരു വലിയ നദീതീരത്ത് താവളമുറപ്പിച്ചു. സരസ്വതി നദിക്ക് അതിന്റെ പ്രതാപകാലത്തുണ്ടായിരുന്നത്ര വലിപ്പം ഈ നദിക്കുണ്ടായിരുന്നു.

പഴങ്കഥയിൽ പറയുന്ന നർമ്മദയായിരിക്കും ഈ നദിയെന്ന് ഭഗീരഥൻ കരുതി. മനു മഹർഷി ഒരിക്കലും മറികടക്കരുതെന്ന് നിർബന്ധിച്ച അതിർത്തി. നദിയുടെ വടക്കൻ തീരത്തായിരുന്നു അവർ.

"ഇത് നർമ്മദയായിരിക്കണം" ഭഗീരഥൻ വിശ്വദ്യുമ്നനോട് പറഞ്ഞു."നാളെ നമുക്കത് കടക്കാമെന്ന് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. മനു മഹർഷി നമ്മളോട് കരുണ കാണിക്കട്ടെ."

വിശ്വദ്യുമ്നൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. അവരിപ്പോൾ നർമ്മദയുടെ തെക്കു ഭാഗത്ത്, വളരെ ദൂരെ എത്തിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു."സ്വാമിമാരേ, നമ്മൾ വിശ്വസിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നതാണ് ചില സമയത്ത് മനസ്സ് നമ്മളെ വിശ്വസിപ്പിക്കുന്നത്. ഒരിക്കൽ കൂടി നോക്കൂ. ഈ നദി മുറിച്ചുകടക്കേണ്ട കാര്യമില്ല."

ആനന്ദമയിയുടെ കണ്ണുകൾ അദ്ഭുതംകൊണ്ടു വിടർന്നു. "രുദ്ര മഹാദേവ! ഈ നദി പടിഞ്ഞാറുനിന്ന് കിഴക്കോട്ടാണല്ലോ ഒഴുകുന്നത്!"

വിശ്വദ്യുമ്നൻ തല കുലുക്കി "അങ്ങനെയാണ് രാജൻ."

ഇത് നർമ്മദയാവാൻ വഴിയില്ല. ആ നദി കിഴക്കുനിന്നും പടിഞ്ഞാറോട്ടാണൊഴുകുന്നത്.

"ശ്രീരാമദേവൻ തുണ്!് ഭഗീരഥൻ ഉദ്ഘോഷിച്ചു. "ഇത്രയും വീതിയുള്ള ഒരു നദി നിലവിലുണ്ടെന്ന കാര്യമെങ്ങനെ രഹസ്യമായി നിലനിന്നു?"

"ഈ ദേശം മുഴുവനും ഒരു രഹസ്യമാണ് രാജൻ" വിശ്വദ്യുമ്നൻ പറഞ്ഞു. "ഇത് ഗോദാവരി നദിയാണ്. ഇനി ഈ നദിക്ക് കിഴക്കൻ സമുദ്രത്തിലെത്തുമ്പോഴേക്കും എത്രത്തോളം വീതി വെക്കുന്നുവെന്ന് അങ്ങേക്ക് കാണാം."

പർവ്വതേശ്വരൻ അമ്പരപ്പോടെ നദിയിലേക്ക് ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരുന്ന ജലപ്രവാഹത്തിനു നേർക്ക് അദ്ദേഹം കൈകൂപ്പി വണങ്ങി.

"ഗോദാവരി മാത്രമല്ല" വിശ്വദ്യുമ്നൻ പറഞ്ഞു. "കൂടുതൽ തെക്കോട്ടു പോയാൽ ഇതിലും വമ്പൻ നദികളുണ്ട്."

ഇനിയുള്ള ദിവസങ്ങളിൽ എന്തൊക്കെ അദ്ഭുതങ്ങളാണ് മുന്നിലുള്ളതെന്ന് അദ്ഭുതം കുറി ഭഗീരഥൻ വിശ്വദ്യുമ്നനെ നോക്കി.

— \$@J\$**®** —

"ഗണേശാ"നന്തി വിളിച്ചു.

"പറയൂ ഉപനായകാ' ഗണേശൻ പറഞ്ഞു.

കാളിയിൽനിന്നുള്ള ഒരു സന്ദേശം ഗണേശനു നല്കുവാനായി നന്തി പദയാത്രയുടെ മുന്നിൽ നിന്ന് ഏറ്റവും പിൻഭാഗത്തെത്തിയിരുന്നു. "ഈ യാത്രാ സംഘത്തിനഭിമുഖമായി വരുന്ന നാഗാ കാവൽപുരകൾ അവരുടെ പതിവു പരിശോധനകൾ തുടരും. കാളിയും ജനപ്രഭുവും അവർക്കൊപ്പമുണ്ടെങ്കിലും നാഗന്മാർ ഇതു ചെയ്യുന്നതായിരിക്കും." ജനനന്മയ്ക്കുവേണ്ടി എല്ലായ്പ്പോഴും ജാഗ്രതപുലർത്തുന്ന റാണി കാളി പരോക്ഷമായി സൂചിപ്പിച്ചത് ഇതാണ്. നാഗന്മാരുടെ തലസ്ഥാനമെത്തുന്നതുവരെയുള്ള വഴിയിൽ ഈ യാത്രാസംഘത്തിന്റെ നീക്കങ്ങൾ കർശന നിരീക്ഷണത്തിന് വിധേയമായിരിക്കും. ആക്രമണ സാധ്യതകൾ ഇല്ലാതാക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയാണത്.

ഗണേശൻ തലകുലുക്കി "നന്ദി, ഉപനായകാ."

നന്തി അവരിപ്പോൾ കടന്നുപോന്ന നാഗന്മാരുടെ കാവൽപുരക്കുനേരെ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. "നൂറു ഭടന്മാർ കാവൽ ഉണ്ടായതുകൊണ്ട് എന്ത് സുരക്ഷിതത്വമാണ് ലഭിക്കുക ഗണേശാ? നഗരത്തിൽനിന്ന് ഒരു ദിവസത്തെ യാത്രാ ദൂരത്തിൽ അവർ ഒറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുകയല്ലേ? വേണ്ടവിധത്തിലുള്ള കെട്ടുറപ്പുപോലും ആ കാവൽപുരയ്ക്കില്ല. സാധാരണയായി നാഗന്മാർ പ്രയോഗിക്കാറുള്ള ബുദ്ധിപരമായ സുരക്ഷാ ക്രമീകരണങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്താൽ ഇത് ഒട്ടും ബുദ്ധിപരമാണെന്ന് തോന്നുന്നില്ല."

ഗണേശൻ ചിരിച്ചു. സാധാരണഗതിയിൽ തന്റെ സുരക്ഷാതന്ത്രങ്ങളുടെ വിശദാംശങ്ങൾ നാഗേത്രനുമായി പങ്കുവെക്കുവാൻ, ഗണേശൻ തയ്യാറാവുകയില്ല. എന്നാൽ ഇത് നന്തിയാണ്. ശിവന്റെ നിഴൽ, ഇയാളെ സംശയിക്കുന്നത് നീലകണ്ഠനെ സംശയിക്കുന്നതുപോലെയാണ്. "പാതയിൽ ഇവർക്ക് കൂടുതൽ സംരക്ഷണം നല്കാനാവില്ല. എന്നാൽ ഒരാക്രമണമുണ്ടായാൽ അവർ നേരത്തെതന്നെ ഒരു മുന്നറിയിപ്പ് നല്കും. അവരുടെ പ്രധാന ചുമതല പഞ്ചവടിയിലേക്കുള്ള വഴിയിൽ കെണികൾ ഒരുക്കുകയാണ്."

നന്തി മുഖം ചുളിച്ചു. കെണി സ്ഥാപിക്കുവാനായി മാത്രം ഒരു കാവ**ൽ** പുരയോ.?

"എന്നാൽ അവരുടെ അടിസ്ഥാന ദൗത്യം അതല്ല. " ഗണേശൻ വിരൽചൂണ്ടിക്കൊണ്ടു പറഞ്ഞു. "നദിയിൽ നിന്നുള്ള ആക്രമണത്തിൽ നിന്ന് ഞങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുകയാണ് അവരുടെ പ്രധാന ദൗത്യം."

നന്തി ഗോദാവരിയിലേക്ക് നോക്കി. തീർച്ചയായും അത് എവിടെയെങ്കിലും വെച്ച് കിഴക്കുഭാഗത്തെ കടലുമായി സംഗമിച്ചേ തീരൂ. ആർക്കും ഉപയോഗിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന ഒരു തുറസ്സ്. നാഗന്മാർ എല്ലാ സാധ്യതകളേക്കുറിച്ചും ശരിക്കും ആലോചിക്കുന്നുണ്ട്.

— ★@ J + + + -

പുർണ്ണചന്ദ്രന്റെ നേർത്ത പ്രകാശം ഇടതിങ്ങിയ പച്ചപ്പിനിടയിലൂടെ ഊർന്നിറങ്ങി ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലെ ജീവികളെ സുരക്ഷിതത്വത്തിന്റെ തെറ്റിദ്ധാരണയിലേക്ക് താരാട്ടു പാടിയുറക്കി. ശിവന്റെ താവളത്തിൽ എല്ലാം ശാന്തമായിരുന്നു. എല്ലാവരും ഉറക്കത്തിലാണ്ടു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സുന്ദരവനത്തിലൂടെയും ദണ്ഡകാരണ്യത്തിലൂടെയുമുള്ള അവരുടെ അദ്ഭുതം ജനിപ്പിക്കുന്ന സംഭവിരഹിതമായ യാത്രയെക്കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചയിലായിരുന്നു രാത്രി ഏറെ വൈകുംവരെ അവർ. ഇനി ഒരു ദിവസം കൂടി യാത്ര ചെയ്താൽ അവർ പഞ്ചവടിയിലെത്തും.

പെട്ടെന്ന് ആ രാത്രിയുടെ നിശ്ശബ്ദതയെ ഭേദിച്ചുകൊണ്ട് വലിയൊരു ശംഖനാദം മുഴങ്ങി. യഥാർത്ഥത്തിൽ നിരവധി ശംഖുകളിൽ നിന്നുള്ള ശബ്ദം.

ആ വലിയ തമ്പിന്റെ നടുവിലായിരുന്ന കാളി ഞെട്ടിപ്പിടഞ്ഞെണീറ്റു. ശിവനും സതിയും കാർത്തികേയനും ഞെട്ടിയുണർന്നു.

"എന്താണത്?" ശിവൻ ഉച്ചത്തിൽ ചോദിച്ചു. ് കാളി അമ്പരന്ന് ആ നദിയിലേക്കു നോക്കി. മുൻപൊരിക്കലും ഇങ്ങനെ സംഭവിച്ചിട്ടില്ല. ശിവനെ നോക്കി പല്ലിറുക്കികൊണ്ട് കാളി പറഞ്ഞു "നിങ്ങളുടെ ആളുകൾ ഞങ്ങളെ വഞ്ചിച്ചിരിക്കുന്നു!"

ശംഖനാദം തുടർച്ചയായി മുഴങ്ങി അവരുടെ മുന്നറിയിപ്പായി തീർന്നതോടെ ആ താവളത്തിലുണ്ടായിരുന്നവരെല്ലാം ഉണർന്നു.

ആ നദിയുടെ കരയോടടുത്തുണ്ടായിരുന്ന ഗണേശനായിരുന്നു ആ ശംഖ നാദത്തിനോട് ഏറ്റവും അടുത്ത പ്രദേശത്തുണ്ടായിരുന്നത്. നന്തിയും വീരഭദ്രനും പരശുരാമനും അവന്റെ അടുത്ത് പുറകിലായി നിന്നു.

"എന്താണ് സംഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്? ആ കോലാഹലത്തിനും മുകളിലായി തന്റെ ശബ്ദമുയർത്തിക്കൊണ്ട് വീരഭദ്രൻ ചോദിച്ചു.

"ഗോദാവരിയിലേക്ക് ശത്രുകപ്പലുകൾ കടന്നുവന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. " ഗണേശൻ ഉച്ചത്തിൽ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. "നമ്മുടെ മുന്നറിയിപ്പു സംവിധാനത്തെ അവർ മറികടന്നിരിക്കുന്നു."

"ഇനിയെന്ത് ചെയ്യും?"നന്തി ഉച്ചത്തിൽ അലറി.

"കാവൽപുരയിലേക്ക്! നമുക്ക് ചെകുത്താൻ നൗകകളുണ്ട്"

അപ്രതീക്ഷിതമായ ആ ആക്രമണത്തെ നേരിടാനായി ഒന്നു ചേർന്ന മുന്നൂറ്സൈനികർക്ക് നന്തി ആ വിവരം നല്കി. ആ നാലുപേരുടെ തൊട്ടുപിന്നിലായി സൈനികർ അടിവെച്ചുനീങ്ങി. അവർ കാവൽപുരയിലേക്ക് അതി വേഗം നീങ്ങി. അവിടെ നൂറ് നാഗന്മാർ ചേർന്ന് ചെകുത്താൻ നൗകകൾ നദിയിലേക്ക് തള്ളിയിറക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

അതേസമയം ശത്രുവിന്റെ ആക്രമണഭീഷണിയിൽനിന്ന് ഏറ്റവും അകലെയായിരുന്ന വിശ്വദ്യുമ്നൻ അത്തരം സന്ദർഭങ്ങളിൽ പതിവുള്ള അഭ്യാസ പ്രകടനങ്ങളാരംഭിച്ചു. അങ്ങകലെ പഞ്ചവടിക്ക് മുന്നറിയിപ്പു നല്കിക്കൊണ്ട് ചുവന്ന വെളിച്ചം കത്തിച്ചു.

അപ്പോൾ ഭഗീരഥൻ വിശ്വദ്യുമ്നന്റെ അടുത്തെത്തി. "നദിയിലുള്ള നിങ്ങളുടെ പ്രതിരോധ സംവിധാനങ്ങളെന്തൊക്കെയാണ്?"

മറുപടിയൊന്നും കൊടുക്കാതെ വിശ്വദ്യുമ്നൻ ഭഗീരഥനെ രൂക്ഷമായി നോക്കി. നാഗന്മാർ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്ന് അയാൾക്കുറപ്പുണ്ടായിരുന്നു.

ഭഗീരഥൻ തലയാട്ടി പർവ്വതേശ്വരന്റെ അടുത്തേക്കോടി. പർവ്വതേശ്വരൻ നദിക്കരയിൽ പ്രതിരോധം തീർത്തുകൊണ്ട് സൈനികരെ വിന്യസിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു.

"എന്തെങ്കിലും വാർത്തയുണ്ടോ?"പർവ്വതേശ്വരൻ ചോദിച്ചു.

"അയാൾ പറയുന്നില്ല, പർവ്വതേശ്വരാ"ഭഗീരഥൻ അലറി. "എന്റെഭയം ശരിയായിരിക്കുന്നു. അവർ നമ്മള ചതിച്ചിരിക്കുന്നു. നമ്മൾ ഒരു കെണിയിലേക്കാണ് നടന്നു കയറിയിട്ടുള്ളത്!"

തന്റെ പിന്നിൽ അണിനിരന്നിരിക്കുന്ന അഞ്ഞൂറ് സൈനികരെ നോക്കിക്കൊണ്ട് മുഷ്ടിചുരുട്ടി "നദിയിൽ നിന്ന് പുറത്തുചാടുന്നതിനെയെല്ലാം കൊല്ലുക!"

പെട്ടെന്ന് ആയിരം ബിന്ദുക്കളിലൂടെ ആകാശം ജ്വലിച്ചു. ഭഗീരഥൻ മുകളിലേക്കു നോക്കി "ശ്രീരാമദേവാ കരുണ കാണിക്കണേ"

അഗ്നിബാണങ്ങളുടെ ഒരു ശരവർഷം ആകാശത്തേക്കുയർന്നു. അകലെ നിന്ന് ഗോദാവരി നദിയിലേക്കു കടന്നുവന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന യുദ്ധക്കപ്പലുകളിൽ നിന്ന് അവർക്കു നേരെ അസ്ത്രങ്ങൾ തൊടുത്തുവിട്ടിരിക്കുന്നു.

"പരിചകൾ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുക"പർവ്വതേശ്വരൻ ഉദ്ഘോഷിച്ചു. മധ്യഭാഗത്തുനിന്നുകൊണ്ട് കാളിയും ശിവനും സമാനമായ ഉത്തരവുകൾ നല്കി. ഭടന്മാർ പരിച ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് ആ ശരവർഷം നിലയ്ക്കുന്നതിനായി അതിനുകീഴെ കാത്തിരുന്നു. പക്ഷേ, നിരവധി അസ്ത്രങ്ങൾ അതിനകം ലക്ഷ്യം കണ്ടു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. വസ്ത്രങ്ങളിൽ തീ പടർന്നു. ഭടന്മാരുടെ ദേഹത്ത് അസ്ത്രങ്ങൾ തുളച്ചു കയറി. നിരവധി പേരെ പരിക്കേൽപ്പിച്ചു. ചില നിർഭാഗ്യവാന്മാരെ കാലപുരിക്കയച്ചു.

യാതൊരു ഇടതടവുമില്ലായിരുന്നു. അസ്ത്രങ്ങൾ ഒരു തിരശ്ശീലപോലെ തുടർച്ചയായി ആകാശത്ത് നിന്നും വർഷിച്ചു.

ഒരമ്പ് ആയുർവ്വതിയുടെ കാലിൽ തറച്ചു. പരിച ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച ആയുർവ്വതി വേദനകൊണ്ട് നിലവിളിച്ച കാൽ ശരീരത്തോട് ചേർത്തുപിടിച്ചു.

പെട്ടെന്നുള്ള ആക്രമണം ശിവന്റെ സൈനികരെ പരിചക്കടിയിൽ അഭയം തേടുവാൻ നിർബ്ബന്ധിതരാക്കി. എന്നാൽ യഥാർത്ഥ പോരാട്ടം ഗോദാവരി നദിയുടെ അറ്റത്തുള്ള താവളത്തിലായിരുന്നു.

"വേഗം" ഗണേശൻ അലറി.

കുറച്ചു നിമിഷങ്ങൾ കൂടി ആ ശരവർഷം തുടരുകയാണെങ്കിൽ ആ താവളം അപ്പാടെ നശിപ്പിക്കപ്പെടും. അവന് അതിവേഗം മുൻപോട്ടു നീങ്ങിയേ തീരു.

അവന്റെ സൈനികർ, അതിൽ സൂര്യവംശികളും ചന്ദ്രവംശികളും നാഗന്മാരുമുണ്ടായിരുന്നു. നൂറോളം ചെറുനൗകകൾ തള്ളിനീക്കിക്കൊണ്ട് ഗോദാവരി നദിയിലേക്കു പാഞ്ഞുകയറിവന്നിരുന്ന നാവികകപ്പലുകൾക്കു നേരെ കഷ്ടപ്പെട്ട് നീങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ആ ചെറു തോണികളിൽ നിറയെ വിറകും ചെറിയൊരു തീക്കല്ലുമുണ്ടായിരുന്നു. അതിനുമീതെ ഒരു കട്ടിത്തുണികൊണ്ടു മുടിയിരുന്നു. അടുത്തെത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ ആ ചെകുത്താൻ നൗകകൾക്ക് തീ കൊടുത്ത് ശത്രു നൗകകൾക്കിടയിലേക്ക് തള്ളിവിടും. തടികൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച ഇത്തരം വലിയ കപ്പലുകളെ തകർക്കാൻ പറ്റിയ ഏറ്റവും നല്ല മാർഗ്ഗം തീയായിരുന്നു.

നാവികക്കപ്പലുകൾ നദിയിലൂടെ അതിവേഗം മുന്നോട്ടു വന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. അഗ്നിജ്വാലകളേന്തിയ അസ്ത്രങ്ങൾ അപ്പോഴും ആ കപ്പലുകളുടെ മുകൾതട്ടിൽനിന്നും പറന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. കപ്പലുകളുടെ ഭ്രാന്തമായ വേഗത മൂലം ഗണേശന്റെ സൈനികർക്ക് ശത്രുകപ്പലുകൾക്കടുത്തെത്താൻ ഏറെ നേരം വേണ്ടിവന്നില്ല. ചെകുത്താൻ നൗകകൾ അവക്കിടയിലേക്ക് ഇടിച്ചു കയറുവാൻ പാകത്തിലാണ് സജ്ജീകരിച്ചിരുന്നത്.

'തീ കൊടുക്കുക!"ഗണേശൻ ഉച്ചത്തിൽ കല്പിച്ചു.

ഭടന്മാർ ഉടൻതന്നെ ചെകുത്താൻ നൗകകളുടെ മുകളിൽ വിരിച്ചിരുന്ന കട്ടിത്തുണി മാറ്റി തീക്കല്ലുകളിൽ ഉരച്ച തീവരുത്തി. തൽക്ഷണം ആ നൗകകളിൽ തീ ആളിപ്പടർന്നു. ശത്രുക്കപ്പലുകളിലുള്ളവർക്ക് പ്രതികരിക്കാൻ കഴിയുന്നതിനുമുൻപേ ഗണേശന്റെ ഭടന്മാർ ആ നൗകകളെ ശത്രുക്കപ്പലുകൾക്കടുത്തേക്കു തള്ളി.

"നൗകകളെ അരികു ചേർത്തു പിടി" നന്തി അലറിവിളിച്ചു. "കപ്പലുകൾക്ക് തീ പിടിക്കട്ടെ."

കപ്പലിലെ നിരീക്ഷണകാവൽക്കാർ ഉടൻതന്നെ വെള്ളത്തിലൂടെ നീന്തി വന്ന ശത്രുക്കൾക്കുനേരെ അസ്ത്രം ഉന്നം പിടിച്ചു. നദിയിൽ നീന്തിയിരുന്ന സൈനികർക്കുനേരെ അസ്ത്രങ്ങൾ പാഞ്ഞു ചെന്നു. അവരിൽ പലരേയും അത് മുറിവേല്പ്പിക്കുകയും കൊല്ലുകയും ചെയ്തു. ചെകുത്താൻ നൗകകളിലെ തീ ഗണേശന്റെ സൈനികരിൽ ചിലരുടെ ശരീരത്തിലേക്കു പടർന്നു. എന്നിട്ടും അവർ ജലോപരിതലത്തിൽ പതുക്കെ പൊങ്ങിയും താണും ആ തീത്തോണികളെ കപ്പലുകളോടു ചേർത്തുവെച്ചു. നിമിഷങ്ങൾക്കകം ആ അഞ്ച് കപ്പലുകൾക്കും തീപിടിച്ചു. എന്നാൽ അതു വരെയുണ്ടായ ആൾനാശം കണ്ടാൽ തോന്നുക അത് അനന്തമായ ഒരു യുദ്ധമായിരിക്കുമെന്നാണ്.

"കരയിലേക്കു മടങ്ങുക" ഗണേശൻ അലറി.

ഇനി ഗോദാവരി നദിക്കരയിൽ പ്രതിരോധത്തിന് തയ്യാറായി നില്ക്കണമെന്ന് അവനറിയാമായിരുന്നു. കപ്പലുകളിൽ തീ പടരുന്നതോടെ അക്രമികൾ രക്ഷാ നൗകയിലേക്കു ചാടിക്കയറി തുടർയുദ്ധത്തിനായി കരയിലേക്ക് തുഴയുമെന്ന് അവൻ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നു.

ഗണേശന്റെ സൈനികർ കരയിലെത്തും മുൻപേ്കാത്ടപ്പിക്കും വിധത്തിലുള്ള പൊട്ടിത്തെറിയുടെ ശബ്ദം കേട്ടു. അവർ ഞെട്ടിത്തിരിഞ്ഞു നോക്കി. ശത്രുനിരയിലെ ആദ്യത്തെ കപ്പൽ പൊട്ടിത്തെറിച്ചിരിക്കുന്നു. നിമിഷങ്ങൾക്കകം മറ്റു കപ്പലുകളും ഭയാനകമായ ശബ്ദത്തോടെ പൊട്ടിത്തെറിച്ചു.

ഗണേശൻ സ്തബ്ധനായി പരശുരാമനെ നോക്കി.

ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങൾ

നടുങ്ങിക്കൊണ്ട് മതിഭ്രമം ബാധിച്ചതുപോലെ പരശുരാമൻ തലയാട്ടി. ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങൾ മാത്രമേ ഇത്തരത്തിലുള്ള സ്ഫോടനങ്ങൾക്കു വഴി വെക്കുകയുള്ള. പക്ഷേ, ആർക്കാണ് ഇത്തരം ആയുധങ്ങളിൽ കൈവശം വെക്കുവാൻ കഴിയുക? അതും ഇത്ര മാരകമായ അളവിൽ?

ഗണേശൻ തന്റെ സൈനികരെ നിരത്തി നിർത്തി എണ്ണമെടുത്തു. തന്നോടൊപ്പം പോരാട്ടത്തിനിറങ്ങിയ നാനൂറ് വീരപോരാളികളിൽ നൂറുപേരെ അവനു നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിൽ ഭൂരിഭാഗവും നാഗന്മാരായിരുന്നു. സൈനികാഭ്യാസം ശരിക്കും പരിശീലിച്ച നൂറുപേർ. ജനപ്രഭു പല്ലു ഞെരിച്ചുകൊണ്ട് കാളിയേയും ശിവനേയും കാണുവാനായി താവളത്തിലേക്കു നടന്നു.

— \$@ \$ A \$ B

"നിങ്ങൾ ഞങ്ങളെ കെണിയിൽ ചാടിച്ചു" വിവർണ്ണനായ പർവ്വതേശ്വരൻ അലറി. അസ്ത്ര വർഷത്തിൽ തന്റെ ഇരുപത് പോരാളികളെ അദ്ദേഹത്തിനു നഷ്ടപ്പെട്ടിരുന്നു.

താവളത്തിന്റെ കേന്ദ്രഭാഗത്ത് മരിച്ചവരുടെ എണ്ണം വളരെ കൂടുതലായിരുന്നു. അൻപതോളം പടയാളികൾ കൊല്ലപ്പെട്ടിരുന്നു. എന്നാൽ കൂടുതലാളുകൾ മരിച്ചത് ശത്രുക്കളുടെ കപ്പലിനടുത്തുവെച്ചാണ്. അവിടെവെച്ച് മുന്നുറ പേർ കൊല്ലപ്പെട്ടിരുന്നു. അതിൽ നൂറുപേർ കപ്പലുകൾക്കിടയിലേക്ക് തീത്തോണികൾ ഇടിച്ചു കയറ്റുവാനുള്ള ശ്രമത്തിലാണ് കൊല്ലപ്പെട്ടത്. ആയുർവ്വതിയുടെ കാലിൽ തറച്ചുകയറിയ അസ്ത്രം പൊട്ടിയിരുന്നു. അവർ അതുമായി തനിക്കു കഴിയാവുന്ന വിധം ഭടന്മാരുടെ ജീവൻ രക്ഷിക്കുവാനായി ഔഷധങ്ങളും നിർദ്ദേശങ്ങളുമായി തത്രപ്പെട്ടു നടന്നു.

"അസംബന്ധം"കാളി അട്ടഹസിച്ചു. "നിങ്ങളാണ് ഞങ്ങളെ ചതിച്ചത്! ഗോദാവരി നദിയിലൂടെ ഇതുവരെ ആരും ഞങ്ങൾക്കുനേരെ ആക്രമണം നടത്തിയിട്ടില്ല."

"ശാന്തരാകൂ" ശിവൻ ശബ്ദമുയർത്തി. അപ്പോൾ അവിടെ എത്തിച്ചേർന്ന വീരഭദ്രൻ, പരശുരാമൻ, നന്തി, ഗണേശൻ, എന്നിവരിലേക്കായി ശിവന്റെ ശ്രദ്ധ. "പരശുരാമൻ, എന്തിന്റെയായിരുന്നു ആ സ്ഫോടനങ്ങൾ?" "ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങൾ പ്രഭോ"പരശുരാമൻ പറഞ്ഞു. "അഞ്ച് കപ്പലുകളിലും അതുണ്ടായിരുന്നു. അഗ്നി ബാധയുണ്ടായതോടെ അവ പൊട്ടിത്തെറിച്ചു." അകലേക്കു നോക്കിക്കൊണ്ട് ശിവൻ നെടുവീർപ്പിട്ടു.

"ഭഗവൻ"ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു "നമുക്ക് തിരിച്ചുപോകാം. പഞ്ചവടിയിലേക്കുള്ള യാത്രയിൽ ഇനിയും അനേകം കെണികൾ നമ്മെ കാത്തിരിപ്പുണ്ട്. പഞ്ചവടിയിലും അതുണ്ടാകും. ഇവിടെ രണ്ട് നാഗന്മാരെ ഉള്ളൂ. അപ്പോൾ അൻപതിനായിരം നാഗന്മാർക്ക് എന്തൊക്കെ ചെയ്യാനാകുമെന്ന് ഒന്നാലോചിച്ചു നോക്കു!"

കാളി പൊട്ടിത്തെറിച്ചു. "ഇതൊക്കെ നിങ്ങളുടെ ചെയ്തിയാണ്. മുൻപൊരിക്കലും പഞ്ചവടി ആക്രമിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ ഒരു സംഘത്തെ ഇങ്ങോട്ടു നയിച്ചു. ഭാഗ്യവശാൽ ഗണേശൻ പോരാടി നിങ്ങളുടെ സൈന്യത്തെ തകർത്തു. അല്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ഞങ്ങളെല്ലാവരും കശാപ്പുചെയ്യപ്പെടുമായിരുന്നു."

സതി കാളിയെ പതിയെ ഒന്നു തൊട്ടു. ഗണേശനൊപ്പമുണ്ടായിരുന്ന സൂര്യവംശികളും ചന്ദ്രവംശികളും കൊല്ലപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്നു പറയാൻ അവളാഗ്രഹിച്ചു.

"മതി"ശിവൻ അലറി "എന്താണ് യഥാർത്ഥത്തിൽ സംഭവിച്ചതെന്ന് നിങ്ങൾക്കാർക്കെങ്കിലും മനസ്സിലായിട്ടുണ്ടോ?"

നീലകണ്ഠൻ നന്തിയേയും കാർത്തികേയനേയും നോക്കി. "നൂറു ഭടന്മാരുമായി നദിയിലേക്കിറങ്ങുക. ശത്രുകപ്പലിൽനിന്ന് ആരെങ്കിലും ജീവനോടെ ശേഷിപ്പുണ്ടോ എന്നു നോക്കുക. അവർ ആരാണെന്ന് എനിക്കറിയണം."

നന്തിയും കാർത്തികേയനും ഉടൻ പുറപ്പെട്ടു.

സംക്ഷമുബ്ധനായി ശിവൻ ചുറ്റുമുള്ളവരെ നോക്കി. "നമ്മളെല്ലാവരും വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അസ്ത്രവർഷം നടത്തിയവർ നമ്മളിലാരെയും പ്രത്യേകം ലക്ഷ്യം വെച്ചിരുന്നില്ല. നമ്മൾ എല്ലാവരും കൊല്ലപ്പെട്ടുകാണുവാനാണ് അവർ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നത്."

"പക്ഷേ, അവരെങനെ ഗോദാവരിയിലെത്തി?"കാളി ചോദിച്ചു.

ശിവൻ അവളെ രൂക്ഷമായി നോക്കി. "അതെങ്ങനെ എനിക്കറിയാൻ കഴിയും? ഇവിടെയുള്ള ഭൂരിഭാഗം ആളുകൾക്കും ഇത് നർമ്മദാ നദിയല്ലെന്ന് അറിയുക പോലുമില്ല."

"അത് നാഗന്മാരാകാനേ വഴിയുള്ളൂ. പ്രഭോ"ഭഗീരഥൻ പറഞ്ഞു"അവരെ വിശ്വസിക്കാൻ കഴിയില്ല."

"നിശ്ചയമായും" ശിവൻ പരിഹാസത്തോടെ പറഞ്ഞു "നാഗന്മാർ അവരുടെ സ്വന്തം മഹാറാണിയെ വധിക്കുവാനായി ഇങ്ങനെയൊരു കെണിയൊരുക്കിയതാണ്. അപ്പോൾ ഗണേശൻ പ്രത്യാക്രമണത്തിലുടെ സ്വന്തം ആളുകളെയും അവരുടെ ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളേയും തകർത്തു. അവന്റെ പക്കൽ ദിവ്യാസ്ത്രമുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ അവനെന്തിനാണ് അതുപയോഗിച്ച് നമ്മളെ കൊല്ലാതിരുന്നത്?"

ഒരു സൂചി നിലത്തുവീണാൽ പോലും കേൾക്കാവുന്നത്ര നിശ്ശബ്ദത.

"ആ അസ്ത്രങ്ങൾ പഞ്ചവടിയെ നശിപ്പിക്കുവാൻ ലക്ഷ്യമിട്ടു കൊണ്ടുള്ളതായിരുന്നുവെന്ന് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ആദ്യം നമ്മളെ കൊന്നൊടുക്കിയതിനുശേഷം പഞ്ചവടിയിലെത്തുക എന്നിട്ട് പഞ്ചവടിയെ നശിപ്പിക്കുക. അതായിരുന്നു അവരുടെ പദ്ധതി. എന്നാൽ ചെകുത്താൻ നൗകകളടക്കമുള്ള നാഗന്മാരുടെ വിപുലമായ സുരക്ഷാ സംവിധാനങ്ങളെക്കുറിച്ചും ജാഗ്രതയെക്കുറിച്ചും അവരുടെ കണക്കുകൂട്ടൽ തെറ്റി. ആ തീത്തോണികളാണ് നമ്മളെ രക്ഷിച്ചത്." നീലകണ്ഠൻ പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ യുക്തിഭദ്രമായിരുന്നു. അപ്രതീക്ഷിതമായ ആക്രമണങ്ങളെ പ്രതിരോധിക്കുവാനായി ഗോദാവരിക്കരയിൽ സൈനിക വിന്യാസം വേണമെന്ന തന്റെ നിർദ്ദേശം രാജ്യസഭ അംഗീകരിച്ചതിന് ഗണേശൻ നിശ്ശബ്ദം ഭൂമിദേവിയോട് നന്ദി പറഞ്ഞു. ചെകുത്താൻ നൗകകൾ ആ നിർദ്ദേശത്തിൽപ്പെട്ട ഒന്നായിരുന്നു.

"നമ്മളെല്ലാവരും കൊല്ലപ്പെടണമെന്ന് ആരോ ആഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ട്." ശിവൻ പറഞ്ഞു. "ദിവ്യാസ്ത്രങ്ങളുടെ വലിയൊരു ശേഖരം തന്നെ കൈവശമുള്ള ശക്തനായ ഒരാൾ. ദക്ഷിണഭാരതത്തിൽ ഇത്ര വലിയൊരു നദിയുണ്ടെന്നറിവുള്ള അവിടേക്കുള്ള കടൽ മാർഗ്ഗത്തെക്കുറിച്ചറിവുള്ള ഒരാൾ. നമ്മളെ ആക്രമിക്കുന്നതിനാവശ്യമായ ആൾ ബലവും നാവികവ്യഹവും ലഭ്യമാക്കുവാൻ ശേഷിയുള്ള ഒരാൾ. ആരാണാ മനുഷ്യൻ? അതാണെന്റെ ചോദ്യം."

— \$@ f 4 **®** —

ക്ഷീണം ബാധിച്ച ആ താവളത്തിനുമേലെ ചൂടും പ്രകാശവും പരത്തിക്കൊണ്ട് ചക്രവാളത്തിനുമീതെ സൂര്യൻ സാവധാനം ഉദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഭക്ഷണസാധനങ്ങളും ഔഷധങ്ങളുമായി ഒരു ദുരിതാശ്വാസസംഘം പഞ്ചവടിയിൽനിന്ന് അപ്പോൾ അവിടെ എത്തിയതേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. മുറിവേറ്റവരിൽ ഭൂരിഭാഗത്തിനും ശുശ്രൂഷ ലഭിച്ചു എന്നുറപ്പുവരുത്തിയതിനു ശേഷം മാത്രമേ ആയുർവ്വതി സ്വയം വിശ്രമിക്കുവാൻ സമ്മതിച്ചുള്ളൂ. രാത്രി മുന്നോട്ടു പോകുന്തോറും മരണനിരക്ക് പിന്നീടങ്ങോട്ട് വർദ്ധിച്ചില്ല. ഗുരുതരമായി മുറിവേറ്റവരുടെ ജീവൻ പോലും രക്ഷിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു.

രാത്രി മുഴുവൻ നദിയിൽ തിരച്ചിൽ നടത്തിയതിനുശേഷം കാർത്തികേയനും നന്തിയും അവരുടെ അനുചരന്മാരും താവളത്തിൽ മടങ്ങിയെത്തി. അവർ നേരെ ശിവന്റെ അടുത്തു ചെന്നു. കാർത്തികേയനാണ് ആദ്യം സംസാരിച്ചത്. "ആരുംതന്നെ രക്ഷപ്പെട്ടതായി കാണുന്നില്ല."

"സ്വാമി, ഞങ്ങൾ നദിക്കര മുഴുവനും പരിശോധിച്ചു." നന്തി തന്റെ ഭാഗം കൂട്ടിച്ചേർത്തു. "അവിടെയുള്ള അവശിഷ്ടങ്ങൾ മുഴുവനും ഞങ്ങൾ അരിച്ചുപെറുക്കി നോക്കി. നദിയിലുടെ അഞ്ചു നാഴിക ദൂരം തുഴഞ്ഞു ചെന്നു നോക്കി. എന്നിട്ടും ആരെയും കണ്ടില്ല."

ശിവൻ നിശ്ശബ്ദം ശപിച്ചു. ആരാണ് അക്രമികളെന്ന് ശിവന് സംശയമു ണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിലും തീർച്ചയില്ലായിരുന്നു. ശിവൻ ഭഗീരഥനേയും പർവ്വതേശ്വരനേയും വിളിച്ചു. "നിങ്ങൾക്ക് രണ്ടുപേർക്കും അവനവന്റെ കപ്പലുകൾ തിരിച്ചറിയാൻ കഴിയും. ആ കപ്പലിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ ശരിയാംവിധം നിങ്ങൾ പഠിക്കണം. ഈ കപ്പലുകളിലേതെങ്കിലും മെലൂഹയുടേതോ സ്വദീപിന്റെയോ ആണോ എന്നറിയണം."

"പ്രഭോ"പർവ്വതേശ്വരൻ നിലവിളിച്ചു. "അങ്ങനെ സംഭവിക്കാൻ സാധ്യതയില്ല."

"പർവ്വതേശ്വരാ. ദയവായി എനിക്കുവേണ്ടി അതു ചെയ്യണം" ശിവൻ ഇടപെട്ടു. "എനിക്കു സത്യസന്ധമായ ഒരു ഉത്തരം വേണം. എവിടെ നിന്നാണ് ഈ ശപിക്കപ്പെട്ട കപ്പലുകൾ വന്നത്?"

പർവ്വതേശ്വരൻ നീലകണ്ഠനെ വണങ്ങി. "അങ്ങ് കല്പിക്കുന്നതുപോലെയാകാം, പ്രഭോ."

മെലൂഹയുടെ സർവ്വസൈന്യാധിപൻ നടന്നു നീങ്ങി. ഭഗീരഥൻ അദ്ദേഹത്തെ അനുധാവനം ചെയ്തു.

- \$@J\$\$ -

''ആ രഹസ്യം കണ്ടുപിടിക്കുന്നതിന്റെ തൊട്ടുതലേ ദിവസം തന്നെ ഇങ്ങനെയൊരു ആക്രമണമുണ്ടായത് തികച്ചും ആകസ്മികമാണെന്ന് അങ്ങേക്ക് തോന്നുന്നുണ്ടോ?''

താവളത്തിനു സമീപമുള്ള നദിയോരത്തെ മിക്കവാറും ഒറ്റപ്പെട്ട ഒരു സ്ഥലത്തായിരുന്നു സതിയും ശിവനും ഇരുന്നിരുന്നത്. ആദ്യയാമത്തിന്റെ അവസാനത്തെ നാഴികയായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു അപ്പോൾ. ശവസംസ്കാരചടങ്ങുകൾ പൂർത്തിയായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. പരിക്കേറ്റവർ, യാത്ര ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത സ്ഥിതിയിലായിരുന്നുവെങ്കിലും എങ്ങനെയങ്കിലും അവരെ പഞ്ചവടിയുടെ സുരക്ഷിതത്വത്തിലേക്കയക്കുകയെന്നതായിരുന്നു അടിയന്തിരമായ കാര്യം. പ്രതിരോധ സൗകര്യങ്ങൾ കുറവായ ഒരു കാനനപാതയേക്കാൾ നാഗന്മാരുടെ നഗരം കൂടുതൽ സുരക്ഷിതത്വം നല്കുന്ന വിധത്തിലുള്ളതായിരുന്നു. പരിക്കേറ്റവരെ തലസ്ഥാനത്തേക്കു കൊണ്ടുപോകുവാനായി നാഗന്മാർ കുതിരവണ്ടി ഏർപ്പാട് ചെയ്തിരുന്നു. രണ്ടു മൂന്നു നാഴികയ്ക്കകം പുറപ്പെടുവാനായിരുന്നു ആ യാത്രാ സംഘം നിശ്ചയിച്ചിരുന്നത്.

"എനിക്ക് പറയാൻ കഴിയില്ല" ശിവൻ പറഞ്ഞു. സതി ഒന്നും ഉരിയാടാതെ അകലേക്ക് കണ്ണും നട്ടിരുന്നു. "നീ വിചാരിക്കുന്നത്.... നിന്റെ അച്ഛനെങ്ങാനും....."

സതി നെടുവീർപ്പിട്ടു. "എന്തായാലും ഞാൻ അച്ഛനെക്കുറിച്ച് ഇപ്പോഴാണ് മനസ്സിലാക്കിയത്. അതുകൊണ്ട് ഞാനതിൽനിന്ന് അച്ഛനെ ഒഴിവാക്കുകയില്ല."

ശിവൻ കൈയെത്തിച്ച് സതിയെ പിടിച്ചു.

"പക്ഷേ, ഇത്ര വലിയൊരാക്രമണത്തിന് ഉത്തരവിടാൻ അദ്ദേഹത്തിന് സാധിക്കുമെന്ന് ഞാൻ കരുതുന്നില്ല സതി തുടർന്നു "അദ്ദേഹത്തിന് അതിനുള്ള ശേഷിയില്ല. ആരായിരിക്കും ആ സമർത്ഥനായ സൂത്രധാരൻ? എന്തിനാണ് അയാളിത് ചെയ്യുന്നത്?"

ശിവൻ തലകുലുക്കി. "ഇതാണതിലെ നിഗൂഢത. എന്നാൽ ആദ്യം എനിക്കാ രഹസ്യമറിയണം. മെലൂഹയിലും സ്വദീപിലും പഞ്ചവടിയിലും നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളുമായി ആ ഉത്തരത്തിന് അനിഷേധ്യമായ ബന്ധമുണ്ടെന്നാണ് എന്റെ തോന്നൽ."

— ★@JA\$ —

ചോരപുരണ്ട്, ക്ഷീണിച്ചവശരായി ആ യാത്രാസംഘം ഗോദാവരി നദീത ടത്തിൽനിന്ന് നാഗാ തലസ്ഥാനമായ പഞ്ചവടിയിലേക്ക് പുറപ്പെടുമ്പോൾ സൂര്യൻ ഉദിച്ചുപൊങ്ങിയിരുന്നു.

അഞ്ച് ആൽമരങ്ങളുടെ നഗരം.

ഏതെങ്കിലും സാധാരണ അഞ്ച് ആൽമരങ്ങളായിരുന്നില്ല അവ. ആയിരം വർഷം മുൻപുള്ളതാണ് അവയുടെ ഐതിഹ്യത്തിന്റെ തുടക്കം. വിഷ്ണുവിന്റെ ഏഴാമത്തെ അവതാരമായ രാമനും, പത്നി സീതാദേവിയും, രാമദേവ സഹോദരനായ ലക്ഷ്മണനും വനവാസക്കാലത്ത് ഈ വൃക്ഷങ്ങൾക്കടിയിലാണ് വിശ്രമിച്ചിരുന്നത്. ഈ വൃക്ഷങ്ങളുടെ സമീപത്തായാണ് അവർ പർണ്ണശാല കെട്ടിയത്. രാക്ഷസരാജാവായ രാവണൻ സീതയെ അപഹരിച്ചതും നിർഭാഗ്യം

നിറഞ്ഞ ഈ സ്ഥലത്തുനിന്നാണ്. ഇതിന്റെ പേരിൽ രാമനും രാവണനും തമ്മിൽ യുദ്ധമുണ്ടായി. രാവണന്റെ മിന്നിത്തിളങ്ങിയിരുന്ന സമ്പന്നമായ ലങ്കാ നഗരത്തെ ഈ യുദ്ധം തകർത്തു കളഞ്ഞു.

ഗോദാവരി നദിയുടെ വടക്കുകിഴക്കൻ തീരത്താണ് പഞ്ചവടി സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്നത്. പശ്ചിമഘട്ട സാനുക്കളിൽ നിന്ന് കിഴക്കൻ സമുദ്രത്തിലേക്കാണ് ആ നദി ഒഴുകിയിരുന്നത്. പഞ്ചവടിയുടെ പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തുവെച്ച് ആ നദി വിചിത്രമായ വിധത്തിൽ തെക്കോട്ട് പൂർണ്ണമായും വെട്ടിത്തിരിഞ്ഞ് നേരെ ഒരു നാഴികയോളം ഒഴുകിയ ശേഷം കിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞ് ഒരിക്കൽക്കൂടി കടലിലേക്കുള്ള സഞ്ചാരം തുടർന്നു. ഗോദാവരിയുടെ വെട്ടിത്തിരിഞ്ഞുള്ള ഈ യാത്ര നാഗന്മാർക്ക് വലിയ തോടുകൾ നിർമ്മിക്കുവാനും ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽനിന്ന് വേറിട്ടു കിടന്നിരുന്ന ഈ സമതലത്തിൽ ജനങ്ങൾക്ക് കാർഷികവൃത്തി ചെയ്യുവാനും ഉള്ള സൗകര്യങ്ങൾ നല്കി.

സൂര്യവംശത്തെ ശരിക്കും അതിശയിപ്പിക്കുമാറ് മെലൂഹയിലെ നഗരങ്ങളെപ്പോലെ ഉയർത്തിക്കെട്ടിയ വലിയ തറയിലായിരുന്നു പഞ്ചവടിയും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരുന്നത്. വെട്ടുകല്ലുകൊണ്ട് ഉയർത്തിക്കെട്ടിയ ബലമുള്ള മതിലുകൾക്കുമീതെ ശത്രുക്കളുടെ ആക്രമണത്തെ പ്രതിരോധിക്കുന്നതിനായി ഇടവിട്ടിടവിട്ട് ചെറുഗോപുരങ്ങളും സ്തൂപങ്ങളും പണിതിരുന്നു. മതിലിനു ചുറ്റുമുള്ള നീണ്ടുകിടക്കുന്ന പ്രദേശം നാഗന്മാർ കൃഷിക്കുപയുക്തമാക്കി. ഇടയ്ക്കിടെ നഗരം സന്ദർശിക്കുവാനെത്തുന്ന ബ്രംഗന്മാർക്കു താമസിക്കുവാനായി സൗകര്യപ്രദമായ അതിഥി മന്ദിരങ്ങളുടെ ഒരു കേന്ദ്രം തന്നെ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടാമതൊരു മതിൽ ഈ പ്രദേശം തമ്പെറിതി ചെയ്തിരുന്നു. ഈ രണ്ടാം മതിലിനു അപ്പുറത്തുള്ള പ്രദേശം അങ്ങകലെ നിന്ന് വരുന്ന ശത്രുവിനെ വ്യക്തമായി നിരീക്ഷിക്കുവാൻ തക്കവണ്ണം വെട്ടി വെളുപ്പിച്ച് സൗകര്യപ്പെടുത്തിയിരുന്നു.

ഭൂമിദേവിയാൽ സ്ഥാപിതമായ നഗരമാണ് പഞ്ചവടി. നിഗൂഢ് നാഗവംശജയല്ലാത്ത ദേവിയാണ് നാഗന്മാരുടെ ജീവിതശൈലി സ്ഥാപിച്ചത്. ഭൂമിദേവിയുടെ പൂർവ്വചരിത്രം ആർക്കും അറിഞ്ഞുകൂടാ. തന്റെ ഏതെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള രൂപം രേഖപ്പെടുത്തിവെക്കുന്നത് അവർ കർശനമായി വിലക്കിയിരുന്നു. അതിനാൽ ഭൂമിദേവിയുടെ, നാഗവംശസംസ്കാരത്തിന്റെ സ്ഥാപകയായ ആ മഹതിയുടെ ആകെ ശേഷിക്കുന്ന ഓർമ്മകൾ അവരുടെ നിയമങ്ങളും പ്രസ്താവങ്ങളുമാണ്. സൂര്യവംശിജീവിതരീതിയുടെയും ചന്ദ്രവംശിജീവിതരീതിയുടെയും ചന്ദ്രവംശിജീവിതരീതിയുടെയും ചന്ദ്രവംശിജീവിതരീതിയുടെയും ഏറ്റവും നല്ല വശങ്ങളെടുത്ത് മിശ്രണം ചെയ്ത് ദേവി രൂപപ്പെടുത്തിയ നാഗജീവിത രീതിയുടെ ദൃഷ്ടാന്തമായിരുന്നു പഞ്ചവടി. നഗരകവാടത്തിൽ ദേവിയുടെ അഭിലാഷങ്ങൾ ഉച്ചൈസ്തരം രേഖപ്പെടുത്തിയിരുന്നു: സത്യം.സുന്ദരം.

ശിവന്റെ യാത്രാസംഘത്തിന് പുറത്തെ കവാടത്തിൽനിന്ന് പ്രവേശനാനുമതി ലഭിച്ചു. ബ്രംഗന്മാർക്കു താമസിക്കാനൊരുക്കിയ പാർപ്പിടസമുച്ചയത്തിലേക്കാണ് അവരെ നേരെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയത്. സംഘത്തിലെ ഓരോ അംഗത്തിനും സൗകര്യപ്രദമായ മുറികൾ അനുവദിച്ചു നല്കി.

"ശിവാ, താങ്കൾക്ക് അല്പം കൂടി ക്ഷമിച്ചുകൂടെ? കാളി ചോദിച്ചു. "ഞാനാ രഹസ്യം പുറത്തേക്കു കൊണ്ടുവരാം."

"ഞാനിപ്പോൾ പഞ്ചവടിക്കുള്ളിലേക്കു പോകാനാഗ്രഹിക്കുന്നു" ശിവൻ പറഞ്ഞു.

''ഉറ[്]പ്പായും? താങ്കൾക്കു ക്ഷീണം തോന്നുന്നില്ലേ?''

"തീർച്ചയായും ഞാൻ ക്ഷീണിതൻ തന്നെ. പക്ഷേ, ഇപ്പോൾത്തന്നെ എനിക്കാ രഹസ്യം കണ്ടേ തീരൂ."

"അങ്ങനെയാകട്ടെ'

— \$@J4**®** —

ശി വന്റെ അനുചരസംഘം അതിഥി മന്ദിരത്തിൽ കാത്തിരുന്നപ്പോൾ കാളിയും ഗണേശനും ചേർന്ന് ശിവനേയും സതിയേയും നഗരത്തിനുള്ളിലേക്ക് നയിച്ചു.

അവർ പ്രതീക്ഷിച്ചതുപോലൊന്നുമായിരുന്നില്ല ആ നഗരം. മെലൂഹൻ നഗരങ്ങളെപ്പോലെ ശൃംഖലാ രൂപത്തിലായിരുന്നു ആ നഗരം രൂപകല്പന ചെയ്തിരുന്നത്. എന്നാൽ നാഗന്മാർ സൂര്യവംശി നീതിശാസ്ത്രത്തിന്റെയും സമത്വശാസ്ത്രത്തിന്റെ ആശയങ്ങൾ അവരുടെ ജീവിതത്തിൽ സ്വീകരിക്കുന്നതായി കാണപ്പെട്ടു. രാജ്ഞിയുടേതടക്കമുള്ള എല്ലാ ഭവനങ്ങളും ഒരേ രൂപത്തിലും വലിപ്പത്തിലുമുള്ളവയായിരുന്നു. അവിടെ ജീവിച്ചിരുന്ന അൻപതിനായിരത്തോളം വരുന്ന നാഗന്മാരിൽ ധനികരോ ദരിദ്രരോ എന്ന വ്യത്യാസം ഇല്ലായിരുന്നു.

"പഞ്ചവടിയിലുള്ളവരെല്ലാം ഒരേ മട്ടിലാണോ ജീവിക്കുന്നത്?"സതി ഗണേശനോടു ചോദിച്ചു.

"തീർച്ചയായും അല്ല, അമ്മേ. തന്റെ ജീവിതം കൊണ്ട് എന്തുചെയ്യണമെന്ന് നിശ്ചയിക്കുവാനുള്ള അവകാശം ഓരോരുത്തർക്കുമുണ്ട്. പാർപ്പിടവും മറ്റ് അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളും ഭരണകൂടം ചെയ്തുകൊടുക്കും. അക്കാര്യത്തിൽ സമ്പൂർണ്ണ സമത്വം പാലിക്കും."

നീലകണ്ഠൻ വരുന്നത് കാണുന്നതിനായി മിക്കവാറും എല്ലാ നഗരവാസികളും വീടിനുപുറത്ത് വന്ന് വരിവരിയായി നിലയുറപ്പിച്ചിരുന്നു. നീലകണ്ഠന്റെ യാത്രാ സംഘത്തിനു നേർക്കുണ്ടായ ദുരൂഹമായ ആക്രമണത്തെക്കുറിച്ച് അവർ കേട്ടിരുന്നു. തങ്ങളുടെ ജനപ്രഭുവിനോ മഹാറാണിക്കോ പ്രസ്തുത ആക്രമണത്തിൽ ഒന്നും സംഭവിക്കാതിരുന്നതിന് അവർ ഭുമിദേവിയോട് നന്ദി പറഞ്ഞു.

നഗരവാസികളിൽ അനവധിയാളുകൾക്ക് യാതൊരു വൈരൂപ്യവും ഇല്ലെന്നു കണ്ട പ്പോൾ ശിവൻ നടുങ്ങിപ്പോയി. അവരിൽ പലരും നാഗക്കുഞ്ഞുങ്ങളെ താലോലിക്കുന്നത് ശിവൻ കണ്ടു.

"നാഗന്മാരല്ലാത്തവർക്ക് പഞ്ചവടിയിലെന്താ കാര്യം?"ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"നാഗ്ശിശുക്കളുടെ മാതാപിതാക്കളാണവർ"കാളി പറഞ്ഞു.

"എന്നിട്ട് അവരിവിടെ താമസിക്കുന്നുവോ?"

"ചില മാതാപിതാക്കൾ നാഗക്കുഞ്ഞുങ്ങളെ ഉപേക്ഷിക്കാറുണ്ട്" കാളി പറഞ്ഞു. "അതേസമയം മറ്റുചിലർക്ക് തങ്ങളുടെ കുഞ്ഞുങ്ങളോട് കടുത്ത വാത്സല്യം തോന്നും. സാമൂഹ്യപരമായ വിലക്കുകളെയും മുൻവിധികളെയും അതിജീവിക്കുവാൻ തക്ക ശേഷിയുള്ളബന്ധം. അത്തരം ആളുകൾക്ക് ഞങ്ങൾ പഞ്ചവടിയിൽ അഭയം നല്കാറുണ്ട്."

"മാതാപിതാക്കൾ ഉപേക്ഷിക്കുന്ന നാഗാക്കുഞ്ഞുങ്ങളെ ആരാണ് പരിപാലിക്കുക?"സതി ചോദിച്ചു.

"കുട്ടികളില്ലാത്ത നാഗന്മാർ["] കാളി പറഞ്ഞു. "നാഗന്മാർക്ക് സ്വാഭാവിക രീതിയിൽ കുഞ്ഞുങ്ങളുണ്ടാകില്ല. അതുകൊണ്ട് മെലൂഹയിലും സ്വദീപിലും ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടുന്ന കുഞ്ഞുങ്ങളെ അവർ ദത്തെടുത്ത് സ്വന്തം കുഞ്ഞുങ്ങളായി വളർത്തും. ഓരോ കുഞ്ഞിനും ജന്മാവകാശമായി ലഭിക്കേണ്ടുന്ന ശ്രദ്ധയും വാത്സല്യവും സ്നേഹവും നല്കിക്കൊണ്ടുതന്നെ."

നഗരത്തിന്റെ കേന്ദ്രഭാഗത്തേക്ക് അവർ നിശ്ശബ്ദം നടന്നു. ആ അഞ്ച് ഐതിഹാസിക വൃക്ഷങ്ങളുടെ ചുറ്റുമായിട്ടായിരുന്നു സാമൂഹ്യ സ്വഭാവമുള്ള കെട്ടിടങ്ങളെല്ലാം സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്നത്. പഞ്ചവടിയിലെ താമസക്കാർക്ക് ഉപയോഗിക്കാൻ ഉദ്ദേശിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഈ സൗധങ്ങൾ സ്വദീപിലെ കെട്ടിടങ്ങളുടെ അതേ ശൈലിയിൽ ഗംഭീരമായി തന്നെയാണ് നിർമ്മിച്ചിരുന്നത്.

അവിടെ ഒരു പാഠശാലയും രുദ്രദേവന്റെയും മോഹിനിദേവിയുടെയും പ്രതിഷ്ഠകളുള്ള ഒരു ക്ഷേത്രവും, ഒരു സ്നാനഘട്ടവും, കായികപ്രകടനങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയുള്ള ഒരു ക്രീഡാ കേന്ദ്രവുമുണ്ടായിരുന്നു. അൻപതിനായിരം പൗരന്മാരും അവിടെ സ്ഥിരമായി ഒരുമിക്കുക പതിവായിരുന്നു. സംഗീതം, നൃത്തം, നാടകം എന്നിവ ജീവിതത്തിലെ അഭിലഷണീയമായ ജീവിത ശൈലിയുടെ വിശേഷങ്ങളായാണ് പരിഗണിക്കപ്പെട്ടത്. വിജ്ഞാനത്തിലേക്കുള്ള പാതക്ക് വലിയ പ്രാധാന്യം ഇല്ലായിരുന്നു.

"രഹസ്യം എവിടെ?"അക്ഷമനായിക്കൊണ്ട് ശിവൻ ചോദിച്ചു.

"ഇവിടെ ഇതിനകത്തുതന്നെ, നീലകണ്ഠ പ്രഭോ"പാഠശാല ചൂണ്ടിക്കാട്ടി ഗണേശൻ പറഞ്ഞു.

ശിവൻ മുഖം ചുളിച്ചു. പാഠശാലയിൽ രഹസ്യമോ? നഗരത്തിന്റെ ആദ്ധ്യാത്മിക കേന്ദ്രമായ രുദ്രഭഗവാന്റെ ക്ഷേത്രത്തിലാണ് അവനത് പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്നത്. അവൻ ആ കെട്ടിടത്തിനുനേരെ നടന്നു. ബാക്കിയുള്ളവർ അവനെ അനുഗമിച്ചു.

പരമ്പരാഗത രീതിയിൽ തുറസ്സായ ഒരു മുറ്റത്തിനു ചുറ്റുമായാണ് ആ പാഠശാല നിർമ്മിച്ചിരുന്നത്. തൂണുകൾ അതിരിട്ട ഒരു ഇടനാഴി ആ മുറ്റത്തിനോടു ചേർന്ന് സ്ഥിതി ചെയ്തു. അവിടെ അദ്ധ്യയന മുറിയിലേക്കു പ്രവേശിക്കുവാനുള്ള വാതിലുകളുണ്ടായിരുന്നു. അതിന്റെ ഏറ്റവും അറ്റത്തായി വിശാലമായ ഒരു മുറിയുണ്ടായിരുന്നു. ഗ്രന്ഥശാല, ഗ്രന്ഥശാലയോടു ചേർന്ന വലിയൊരു ഇടനാഴിയുണ്ടായിരുന്നു. പ്രധാനകെട്ടിടത്തിനപ്പുറത്തുള്ള കളി സ്ഥലത്തേക്ക് അത് നീണ്ടു കിടന്നു. ആ കളിസ്ഥലത്തിന്റെ മറുവശത്തായി വിശാലമായ നടപ്പുരയും പരീക്ഷണശാലയും മറ്റുമുണ്ടായിരുന്നു.

"ദയവായി നിശ്ശബ്ദത പാലിക്കുക"കാളി പറഞ്ഞു. "അദ്ധ്യയനം നടന്നു കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. അതിൽ ഒരു അദ്ധ്യയനശാലയൊഴികെ മറ്റൊന്നിനേയും നമ്മൾ ശല്യപ്പെടുത്തുവാനുദ്ദേശിക്കുന്നില്ല."

"നമ്മൾ ഒരദ്ധ്യയനത്തേയും തടസ്സപ്പെടുത്തുകയില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു കൊണ്ട് ശിവൻ നാഗന്മാരുടെ രഹസ്യമിരിക്കുന്ന സ്ഥലമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കപ്പെടുന്ന ഗ്രന്ഥശാലയുടെ നേർക്ക് നടന്നു. ഒരുപക്ഷേ, അതൊരു ഗ്രന്ഥമായിരിക്കുമോ?

"നീലകണ്ഠപ്രഭോ"ഗണേശന്റെ വിളികേട്ട ശിവൻ പാതി വഴിയിൽ നടത്തം നിർത്തി.

ശിവൻ നിന്നു. അദ്ധ്യയനമുറിയുടെ തിരശ്ശീലയിട്ട പ്രവേശനദ്വാരത്തിനു നേർക്ക് ഗണേശൻ കൈ ചൂണ്ടി, ശിവൻ മുഖം ചുളിച്ചു. വിചിത്രമെങ്കിലും പരിചിതമായ ഒരു ശബ്ദം തത്ത്വശാസ്ത്ര സംഹിതകൾ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. തിരശ്ശീലക്കു പിന്നിലുയർന്നു കൊണ്ടിരുന്ന ആ ശബ്ദത്തിന് സ്ഫടിക സമാനമായ സ്വച്ഛതയുണ്ടായിരുന്നു.

"പുതിയ ദർശനങ്ങൾ ഇന്ന് എല്ലാ തൃഷ്ണകളേയും കുറ്റപ്പെടുത്തുന്നു. എല്ലാ യാതനകളുടെയും നാശങ്ങളുടെയും മൂലകാരണം മോഹങ്ങളാണ്. ശരിയല്ലേ?" "അതെ ഗുരുജി." ഒരു ശിഷ്യൻ പറഞ്ഞു.

"ദയവായി വിശദീകരിക്കൂ" ഗുരു പറഞ്ഞു.

"കാരണം, മോഹം ആശാപാശം തീർക്കുന്നു. ഈ ലോകത്തോടുള്ള ബന്ധനം. നിങ്ങളാഗ്രഹിക്കുന്നത് നിങ്ങൾക്ക് ലഭിക്കാതാവുമ്പോൾ അല്ലെങ്കിൽ നിങ്ങളാഗ്രഹിക്കാത്തത് നിങ്ങൾക്ക് ലഭിക്കുമ്പോൾ അത് സങ്കടത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്നു. അത് ക്രോധത്തിലേക്ക് നയിക്കുന്നു. അത് അക്രമത്തിലേക്കും യുദ്ധത്തിലേക്കും നയിക്കുന്നു. യുദ്ധം നമെ സർവ്വനാശത്തിലേക്കുനയിക്കുന്നു."

"ആയതുകൊണ്ട് വിനാശവും യാതനയും ഒഴിവാക്കണമെങ്കിൽ നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ മോഹങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കണം, അല്ലേ?"ഗുരു ചോദിച്ചു. "ഈ ലോകത്തിലെ മായ ഉപേക്ഷിക്കുക."

തിരശ്ശീലയുടെ മറുവശത്തുനിന്നു കൊണ്ട് ശിവൻ നിശ്ശബ്ദം പ്രതികരിച്ചു. അതെ.

"എന്നാൽ നമ്മുടെ തത്ത്വശാസ്ത്രത്തിന്റെ പ്രധാന സ്രോതസ്സായ ളഗ്വേദം പറയുന്നത് ഗുരു തുടർന്നു. "കാലത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ തമസ്സും അനാദിയായ പ്രളയജലവും മാത്രമാണുണ്ടായിരുന്നതെന്നാണ്. പിന്നെ ഈ തമസ്സിൽനിന്ന് മോഹം ജനിച്ചു. സൃഷ്ടിയുടെ രേതസ്സായിരുന്നു മോഹമെന്ന ആ പ്രാഥമിക ബീജം. പിന്നെ നമുക്കേവർക്കുമറിയാവുന്നതുപോലെ ഇവിടെ നിന്നാണ് സർവ്വചരാചരങ്ങളുടെയും ഈശനായ പ്രജാപതി ഈ പ്രപഞ്ചത്തെയും അതിനകത്തുള്ള സകല വസ്തുക്കളെയും സ്യഷ്ടിച്ചത്. അങ്ങനെ ഒരുതരത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കുമ്പോൾ മോഹമാണ് സൃഷ്ടിയുടെയും മൂലം."

തിരശ്ശീലയുടെ മറുഭാഗത്തുയർന്നുകേട്ട ശബ്ദത്തിൽ ശിവൻ വശീകരിക്കപ്പെട്ടു. നല്ല സിദ്ധാന്തം.

"മോഹത്തിനെങ്ങനെ സൃഷ്ടിയുടെയും സംഹാരത്തിന്റെയും സ്രോതസ്സാകാൻ കഴിയുന്നു?"

ശിഷ്യൻമാർ നിശ്ശബ്ദരായി, ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

"അല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരുരീതിയിൽ ആലോചിച്ചു

നോക്കൂ.സൃഷ്ടിക്കപ്പെടാത്ത എന്തിനെയെങ്കിലും നമുക്കു സംഹരിക്കാൻ സാധിക്കുമോ?"

"ഇല്ല, ഗുരുജി."

"ഇനി നേരെമറിച്ച്, സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട എന്തും ഏതെങ്കിലുമൊരു ഘട്ടത്തിൽ നശിപ്പിക്കപ്പെടേണ്ടതായി വരുമെന്ന് അനുമാനിക്കുന്നത് സുരക്ഷിതമാണോ?"

''അതെ"ഒരു ശിഷ്യൻ പ്രതിവചിച്ചു.

"അതാണ് മോഹത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം. അത് സൃഷ്ടിക്കും സംഹാരത്തിനും വേണ്ടി ഉള്ളതാണ്. ഒരു യാത്രയുടെ തുടക്കവും ഒടുക്കവുമാണത്. മോഹമില്ലെങ്കിൽ പിന്നെ യാതൊന്നുമില്ല."

ശിവൻ പുഞ്ചിരിച്ചു. ആ മുറിക്കുള്ളിൽ ഒരു വസുദേവ പണ്ഡിതൻ ഉണ്ടായിരിക്കണം.

നീലകണ്ഠൻ കാളിയുടെ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞു. "നമുക്ക് ഗ്രന്ഥശാലയിലേക്കു പോകാം. ഞാനാ രഹസ്യം വായിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നു. പണ്ഡിതരെ ഞാൻ പിന്നീട് കണ്ടുകൊള്ളാം."

കാളി ശിവനെ പിടിച്ചു "രഹസ്യം ഒരു വസ്തുവല്ല. അതൊരു മനുഷ്യനാണ്."

ശിവൻ ഒന്നുലഞ്ഞു. അദ്ഭുതംകൊണ്ട് അവന്റെ കണ്ണുകൾ വിടർന്നു.

ആ അദ്ധ്യയനമുറിയുടെ തിരശ്ശീലയിട്ട വാതിലിനു നേർക്ക് ഗണേശൻ ചൂണ്ടി. "താങ്കൾക്കുവേണ്ടി അദ്ദേഹം അവിടെ കാത്തുനില്ക്കുകയാണ്."

ശിവൻ നിശ്ചലനായി ഗണശനെ ഉറ്റുനോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. ജനങ്ങളുടെ പ്രഭു ആ തിരശ്ശീല ഒരുവശത്തേക്കു വലിച്ചു നീക്കി. "ഗുരു ദയവായി തടസ്സം പൊറുക്കുമാറാകണം. നീലകണ്ഠസ്വാമി ഇവിടെ എത്തിയിട്ടുണ്ട്."

ഗണേശൻ അകത്തേക്കു കടന്നു.

ശിവൻ അകത്തേക്കു കടന്നു. അവിടത്തെ കാഴ്ച കണ്ട് അവൻ സ്തബ്ധനായി.

"സർവ്വശക്തനായ ദൈവമേ!"

അവൻ അമ്പരന്ന് ഗണേശനെ നോക്കി. ജനങ്ങളുടെ പ്രഭു മൃദുവായി പുഞ്ചിരിച്ചു. നീലകണ്ഠൻ ഗുരുവിനു നേർക്കു തിരിഞ്ഞു.

"സുഹൃത്തേ, താങ്കളെ കാത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു ഞാൻ" ഗുരു പറഞ്ഞു. അദ്ദേഹം പുഞ്ചിരിച്ചു. കണ്ണുകൾ ഈറനണിഞ്ഞിരുന്നു. "ഞാൻ താങ്കളോടുപറഞ്ഞല്ലോ. താങ്കൾക്കുവേണ്ടി ഞാൻ എവിടെ വേണമെങ്കിലും പോകും. താങ്കളെ സഹായിക്കുവാൻ പാതാളലോകത്തിൽപോലും."

ആ സംഭാഷണ ശകലം ശിവൻ തന്റെ മനസ്സിനുള്ളിലിട്ട് വീണ്ടും വീണ്ടും ഓടിച്ചുനോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പാതാളലോകം എന്ന സൂചന ഒരിക്കലും പൂർണ്ണമായി മനസ്സിലാക്കുവാൻ അവനായില്ല. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ എല്ലാം ശരിയായ വിധത്തിൽ തെളിയുന്നു.

താടി മുഴുവൻ വടിച്ചു കളഞ്ഞിരിക്കുന്നു. നേർത്ത മീശ. മേദസ്സിന്റെ നേരിയ പാളികൊണ്ട് മറയ്ക്കപ്പെട്ടിരുന്ന വീതിയേറിയ ചുമലുകളും വിരിഞ്ഞ നെഞ്ചും ചിട്ടയായ വ്യായാമം മൂലം തെളിഞ്ഞുനിന്നു. ബ്രാഹ്മണന്റെ പൈതൃക സൂചകമായ പൂണുൽ പുതുതായി രൂപം കൊണ്ട, പേശിയിലൂടെ വഴികണ്ടെത്തിയിരുന്നു. തല മുണ്ഡനം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെങ്കിലും കുടുമ നീട്ടി വളർത്തി എണ്ണയിട്ട് മിനുക്കിയിരുന്നു. ആഴമുള്ള കണ്ണുകളിൽ പണ്ടു ശിവനെ ആകർഷിച്ച അതേ ശാന്തി കളിയാടി. പണ്ടേ നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയ അവന്റെ സുഹൃത്ത്. പോരാട്ടത്തിൽ അവനോടൊപ്പം നിന്ന സഖാവ്. അവന്റെ സഹോദരൻ.

"ബ്ര്യഹസ്പതി."

.....തുടരും.

ശിവപുരാണത്തിലെ അടുത്തപുസ്തകം

ശിവപുരാണം 3 .

വായുപുത്രൻമാരുടെ പ്രതിജ്ഞ

30 ലക്ഷത്തിലധികം കോപികൾ വിറ്റഴിഞ്ഞ വിശിഷ് ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ മലയാള പരിഭാഷ

അമീഷ്

വായുപുത്രൻമാരുടെ പ്രതിജ്ഞ

തുടക്കത്തിനു മുൻപ്

വെള്ളത്തിലേക്ക് രക്തം ഇറ്റിറ്റു വീണുകൊണ്ടിരുന്നു. സാവധാനം അത് ആ വെള്ളത്തൊട്ടിയുടെ അരികുകളിലേക്ക് വ്യാപിച്ചു. തന്റെ പ്രതിബിംബം ഓളങ്ങളിലുടെ വികലമായി പോകുന്നത് നിരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ശിവൻ ആ തൊട്ടിയിലേക്ക് കുനിഞ്ഞ് വെള്ളത്തിൽ കൈമുക്കി അതിൽ നിന്ന് കുറച്ചുവെള്ളം മുഖത്തൊഴിച്ച് തന്റെ മുഖത്ത് പറ്റിപ്പിടിച്ചിരുന്ന ചോര കഴുകിക്കളഞ്ഞു. ഗുണഗോത്രത്തിന്റെ മേധാവിയായി അടുത്തിടെ നിയമിക്കപ്പെട്ടതോടെ മാനസസരോവരത്തിന്റെ സുഖസൗകര്യങ്ങളിൽ നിന്നും വളരെ അകലെയുള്ള മലയോരഗ്രാമത്തിലായിരുന്നു താമസിച്ചിരുന്നത്. ശിവന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം അതിവേഗം സഞ്ചരിച്ചിട്ടും അവിടെ എത്തിച്ചേരുവാൻ ആ ഗോത്രവർഗ്ഗത്തിന് മൂന്നാഴ്ച വേണ്ടി വന്നു. അസ്ഥി പോലും മരവിപ്പിക്കുന്ന തണുപ്പായിരുന്നു അവിടെ. എന്നിട്ടും ശിവനതൊന്നും വകവെച്ചില്ല. പ്രകതികളുടെ വീടുകളെ വിഴുങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന ഭീമൻ അഗ്നിജ്വാലകളിൽ നിന്നു വമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ചൂടു കൊണ്ടായിരുന്നില്ല മറിച്ച് തന്റെയുള്ളിൽ എരിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന അഗ്നിയുടെ താപം കൊണ്ടായിരുന്നു അവനങ്ങനെ കുതിച്ചുപാഞ്ഞത്.

കണ്ണു തുടച്ച് ജലപരപ്പിൽ കണ്ട തന്റെ പ്രതിബിംബത്തിനു നേർക്ക് ശിവൻ തുറിച്ചുനോക്കി. ഒട്ടും കലർപ്പില്ലാത്ത രോഷം അവനെ വരിഞ്ഞുമുറുക്കി. പക്രതികളുടെ നേതാവ് യാക്യ രക്ഷപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. യുദ്ധം ചെയ്തതിന്റെ ക്ഷീണത്തിൽ നിന്ന് പതുക്കെ മുക്തി നേടിക്കൊണ്ടിരുന്ന ശിവൻ ശ്വാസോച്ഛാസം സാവധാനത്തിലാക്കി.

ആ വെള്ളത്തിനടിയിൽ തന്റെ അമ്മാവൻ മനോബുവിന്റെ രക്തത്തിൽ കുളിച്ച ശവശരീരം കണ്ടുവെന്ന് ശിവനു തോന്നി. വെള്ളത്തിൽ കൈ ആഴ്ത്തി ആ മുഖം എത്തിപ്പിടിക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചുകൊണ്ട് അവൻ വിളിച്ചു 'അമ്മാവാ!" മരീചിക മാഞ്ഞു. ശിവൻ കണ്ണുകൾ ഇറുക്കിയടച്ചു.

അമ്മാവന്റെ ശവ്ശരീരം കണ്ട ആ് ഭയങ്കര് നിമിഷം അവന്റെ മനസ്സിൽ വീണ്ടും വീണ്ടും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. പ്രക്രതികൾക്കും ഗുണന്മാർക്കുമിടയിൽ നിലനിന്നിരുന്ന നിലയ്ക്കാത്ത യുദ്ധക്കൊതി അവസാനിപ്പിക്കാമെന്ന പ്രതീക്ഷയിൽ യാക്യയുമായി ഒരു സമാധാന ചർച്ചക്കു പോയതായിരുന്നു മനോബു. നിശ്ചിതസമയം കഴിഞ്ഞിട്ടും അദ്ദേഹം തിരിച്ചുവന്നില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ ശിവൻ അദ്ദേഹത്തെ കണ്ടെത്താനായി ആളുകളെ അയച്ചു. പക്രതികളുടെ ഗ്രാമത്തിലേക്കുള്ള വഴിയിലൊരിടത്ത്, ആടുകളെ തെളിച്ചുകൊണ്ടുപോകാറുള്ള വഴിയിൽ മനോബുവിന്റെ ചരിന്നഭിന്നമാക്കപ്പെട്ട ശരീരത്തോടൊപ്പം അംഗരക്ഷകരുടെയും ശവശരീരങ്ങൾ അവർ കണ്ടെത്തി.

മനോബു മരിച്ചുവീണ ആ സ്ഥലത്തിന് തൊട്ടടുത്തുണ്ടായിരുന്ന പാറയിൽ ചോരകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ എഴുതിവെച്ചിരുന്നു. ശിവാ, നീ അവർക്കു മാപ്പു കൊടുക്കുക, അവരെ മറന്നേക്കുക. തിന്മ മാത്രമാണ് നിന്റെ യഥാർത്ഥ ശത്രു.

അമ്മാവൻ സമാധാനം മാത്രമാണ് ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നത്. ആ സമാധാനശ്രമത്തിൽ അങ്ങനെയാണ് അവർ അദ്ദേഹത്തിന് പ്രതിഫലം നല്കിയത്.

'യാക്യയെവിടെ? ഭദ്രന്റെ അലർച്ച ശിവന്റെ ചിന്തയുടെ ചങ്ങലകളെ പൊട്ടിച്ചെറിഞ്ഞു.

ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. ആ പക്രതി ഗ്രാമം അപ്പാടെ കത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ആ വെളിമ്പ്രദേശത്ത് ഏതാണ്ട് മുപ്പതോളം ശവശരീരങ്ങൾ ചിതറിക്കിടപ്പുണ്ടായിരുന്നു. തങ്ങളുടെ മൂപ്പന്റെ വധത്തിനുള്ള പ്രതികാരമായി ഗുണന്മാർ നിഷ്ഠൂരമായി വെട്ടിവീഴ്ചത്തിയതായിരുന്നു അവരെ. ഒരൊറ്റ കയറുകൊണ്ട് വരിവരിയായി കൂട്ടികെട്ടപ്പെട്ട നിലയിൽ അഞ്ച്പക്രതി സൈനികർ തറയിൽ മുട്ടുകുത്തി നില്പുണ്ടായിരുന്നു. ആ കയറിന്റെ രണ്ടറ്റവും തറയിൽ അടിച്ചുകയറ്റിയ ഓരോ കുറ്റികളിൽ കെട്ടിയിരുന്നു. ചോരപുരണ്ട വാളുമായി ഭീകരരൂപിയായ ഭദ്രൻ ഇരുപത് സൈനികരുമായി അങ്ങോട്ട് നീങ്ങി. പക്രത്തികൾ ഇനി രക്ഷപ്പെടുക അസാധ്യമായിരുന്നു.

കുറച്ചകലെയായി ഗുണസൈനികർ ബന്ധിതരായ സ്ത്രീകൾക്കും കുട്ടികൾക്കും കാവൽ നിന്നു; അതുവരെ അവർ അവരെ ഉപദ്രവിച്ചിട്ടില്ലായിരുന്നു. ഗുണന്മാർ സ്ത്രീകളെയും കുട്ടികളെയും ഉപദ്രവിക്കുകയോ കൊല്ലുകയോ ചെയ്തിട്ടില്ല. ഒരിക്കലും.

'യാക്യയെവിടെ?' ഒരു പക്രതിക്കുനേരെ ഭയപ്പെടുത്തി വാളോങ്ങി ഭദ്രൻ ആ ചോദ്യം ആവർത്തിച്ചു.

"ഞങ്ങൾക്കറിയില്ല. പക്രതി മറുപടി പറഞ്ഞു. "ഞങ്ങൾക്കറിയില്ലസത്യ മായിട്ടും."

ആ പക്രതിയുടെ നെഞ്ചിൽ വാൾ കൊണ്ട് കുത്തി ചോര പൊടിച്ചു കൊണ്ട് ഭദ്രൻ ആക്രോശിച്ചു.'ഇതിനുത്തരം പറഞ്ഞാൽ നിങ്ങൾക്ക് മാപ്പ് ലഭിക്കും. ഞങ്ങൾക്ക് വേണ്ടത് യാക്യയെയാണ്. മനോബുവിനെ കൊന്നതിന് അവൻ വലിയ വില കൊടുക്കേണ്ടി വരും.'

'മലദൈവങ്ങളെ പിടിച്ചു ആണയിടാം. ഞങ്ങൾ മനോബുവിനെ കൊന്നിട്ടില്ല. ഞങ്ങൾ അയാളെ കൊന്നിട്ടില്ല.

"ഭദ്രൻ ആ പക്രതിയെ ആഞ്ഞ് തൊഴിച്ചു." എന്നോട് നൂണ പറയാതെടാ തെണ്ടി!

"ശിവൻ അപ്പോൾ വെളിമ്പ്രദേശത്തിനപ്പുറത്തുള്ള കാടിനകം സസൂക്ഷ്മം നിരീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. അവൻ കണ്ണുകളടച്ചു. അപ്പോഴും മനോബുവമ്മാവന്റെ വാക്കുകൾ അവന്റെ കാത്തിൽ മുഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നു." ക്രോധമാണ് നിന്റെ ശത്രു. നീ അത് നിയന്ത്രിക്കണം! അത് നിയന്ത്രിക്കണം!

അതിശക്തമായി സ്പന്ദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഹൃദയത്തെ മന്ദഗതിയിലാക്കുവാനുള്ള ശ്രമത്തിൽ ശിവൻ ദീർഘനിശ്വാസങ്ങളുതിർത്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

നീ ഞങ്ങളെ കൊന്നാൽ, യാക്യ മടങ്ങിവന്ന് നിങ്ങളെ എല്ലാറ്റിനേയും കൊന്നുകളയും' കയറി ഏറ്റവും അറ്റത്തുണ്ടായിരുന്ന പക്രതി ആക്രോശിച്ചു. പിന്നെ നിങ്ങൾക്ക് ഒരിക്കൽ സമാധാനമുണ്ടാവില്ല. പിന്നെയണ്ടോട്ട് ഞങ്ങളുടെ പ്രതികാരമാവും നടക്കുക!'

'വായടക്ക് കയ്ന' ഉച്ചത്തിൽ അലറിക്കൊണ്ട് മറ്റൊരു പക്രതി ഭദ്രന്റെ നേർക്കു തിരിഞ്ഞു.'ഞങ്ങളെ മോചിപ്പിക്ക്, ഞങ്ങൾക്ക് അതുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമില്ല."

പക്ഷേ, മറ്റേ പക്രതിക്ക് യാതൊരു ഭാവഭേദവുമില്ലായിരുന്നു."ശിവാ!" കയ്ന അലറി!

ശിവൻ തിരിഞ്ഞുനിന്നു.

'മനോബുവിനെ അമ്മാവനെന്നു വിളിക്കുവാൻ നിനക്ക് നാണമില്ലല്ലോടാ'കയ്ന അലറി! '

മിണ്ടാതിരി കയ്നാ!'. മറ്റ് പക്രതികളെല്ലാം ഒന്നിച്ചുചേർന്ന് നിലവിളിച്ചു.

പക്ഷേ, കയ്ന അതൊന്നും ഗൗനിക്കുന്നില്ലായിരുന്നു. ഗുണന്മാരോടുള്ള കടുത്ത വെറുപ്പ് ആത്മരക്ഷയെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കുന്നതിൽ നിന്നും അവനെ പിന്തിരിപ്പിച്ചു.

അവന്റെ കുടലും സമാധാനക്കരാറും ചേർത്ത് അവന്റെ അണ്ണാക്കിലേക്ക് ഞങ്ങൾ തള്ളിക്കയറ്റിയപ്പോൾ ഒരു കോലാടിനെപ്പോലെയാണാ ഭീരു നിലവിളിച്ചത്!'

മനസ്സിന്റെ അടിത്തട്ടിൽ നുരഞ്ഞിരുന്ന രോഷം പുറത്തേക്ക് അണ പൊട്ടിയൊഴുകിയപ്പോൾ ശിവന്റെ കണ്ണുകൾ വിടർന്നു. സർവ്വശക്തിയുമെടുത്ത് അലറി, വാളൂരിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് അവൻ മുന്നോട്ടു കുതിച്ചു. പ്രകതികൾക്കടുത്തെത്തിയ അവൻ വാൾ ആഞ്ഞുവീശി, ഒരൊറ്റ വെട്ടിന് കയ്നയുടെ തലയറുത്തു. ശരീരത്തിൽ നിന്ന് വേർപെട്ടുപോയ ശിരസ്സ് മറ്റൊരു പ്രകതിയുടെ ശരീരത്തിൽ തട്ടി അകലേക്ക് തെറിച്ചു വീണു.

'ശിവാ' ഭദ്രൻ അലറി.

യാക്യയെ കണ്ടുകിട്ടണമെങ്കിൽ അവർക്കാ പ്രകത്തികളെ ജീവനോടെ വേണമെന്ന് ഭദ്രനറിയാമായിരുന്നു. എന്നാൽ തന്റെ തലവനെ തിരെ ശബ്ദമുയർത്താതെ അച്ചടക്കം പാലിക്കുന്ന ഒരു ഗോത്രവർഗ്ഗക്കാരനായിരുന്നു ഭദ്രൻ. ആ സന്ദർഭത്തിൽ ശിവൻ അതൊന്നും ശ്രദ്ധിച്ചില്ല. അനായാസം വാൾ വീശി വെട്ടി പ്രകത്തികളുടെ തലകൾ ഒന്നൊന്നായി അവൻ അരിഞ്ഞിട്ടു. നിമിഷങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ശിരസ്സറ്റ അഞ്ച് പക്രതികളുടെ കബന്ധങ്ങൾ അവിടെ ആ മണ്ണിൽ നിരന്നുകിടന്നു. അവരുടെ ഹൃദയം അപ്പോഴും രക്തം പുറത്തേക്കു തള്ളി, വെട്ടി പിളരുന്ന കഴുത്തിലൂടെ പുറത്തേക്കൊഴുകിയ ചോര ആ ശരീരങ്ങൾക്കു ചുറ്റും വലിയൊരു രക്തപ്രളയം തന്നെ തീർത്തു. രക്തം കൊണ്ടുള്ള ഒരു തടാകത്തിലെന്ന പോലെയാണ് ആ ശവശരീരങ്ങൾ കിടന്നിരുന്നത്.

ജീവനറ്റുപോയ ആ രൂപങ്ങളെ തുറിച്ചുനോക്കികൊണ്ടിരിക്കെ അവൻ ആഞ്ഞ് ശ്വാസമെടുത്തു. അപ്പോൾ അമ്മാവന്റെ ശബ്ദം തന്റെ കാതിൽ ഉച്ചത്തിൽ മുഴങ്ങുന്നതുപോലെ അവനു തോന്നി.

"ക്രോധമാണ് നിന്റെ ശത്രു! അതിനെ നിയന്ത്രിക്ക്! അതിനെ നിയന്ത്രിക്ക്!"

തുടർന്ന് വായിക്കുക...

